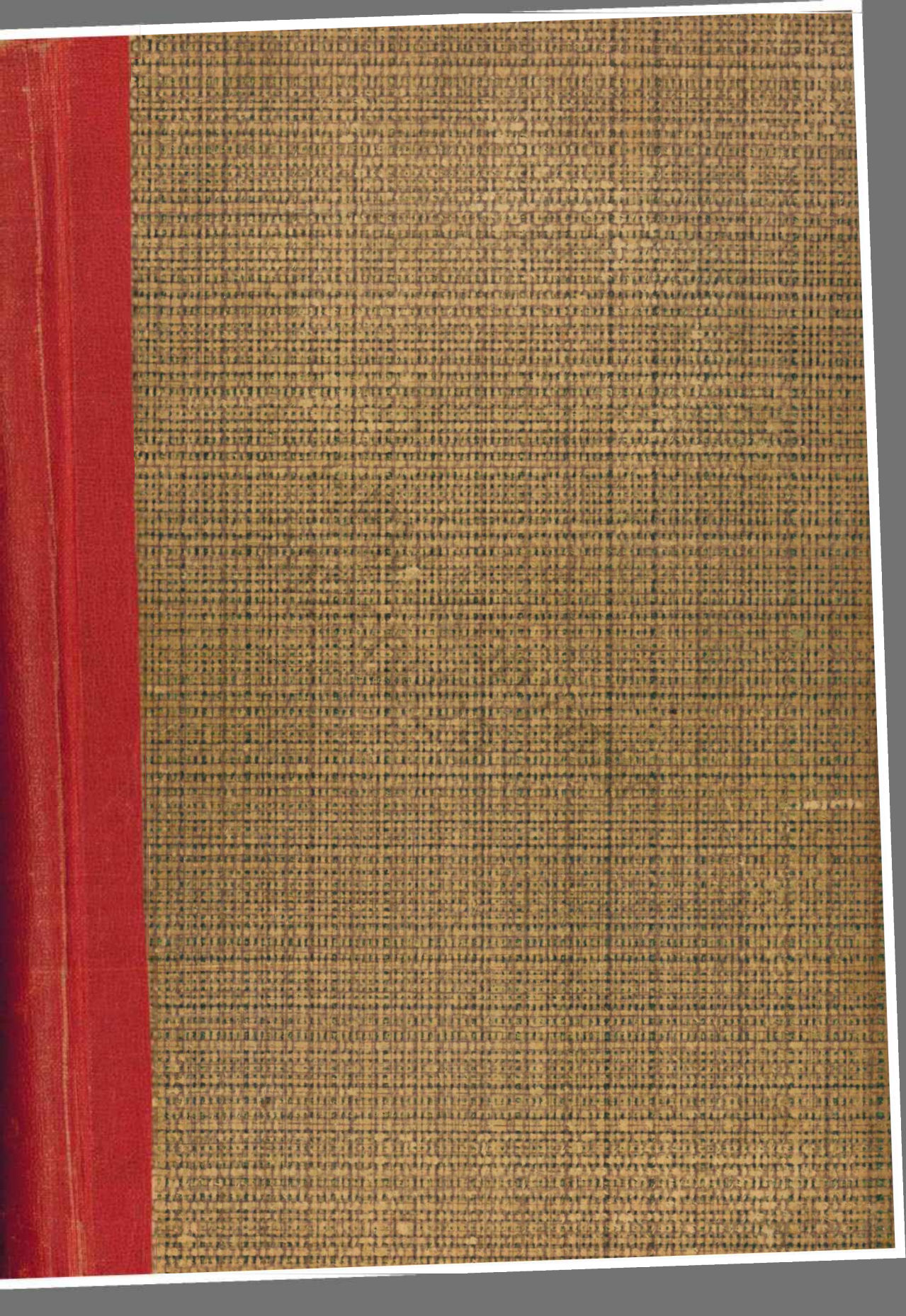

HFM Könyvtár
20250929

TANULMÁNYOK A SPIRITIZMUS KÖRÉBŐL

MAGNETIZMUS SZOMNAMBULIZMUS MEDIUMIZMUS

IRTA
DR. MED. GRÜNHUT ADOLF
A SZELLEMI BUVÁROK PESTI EGYLETÉNEK NÉHAI ELNÖKE

HFM könyvtár 2020-0929

SZERZŐ ARCKÉPÉVEL ÉS TIZENEGY SZELLEMFÉNYKÉP-REPRODUKCIÓVAL

MÁSODIK KIADÁS

I. KÖTET

KIADJA A SZELLEMI BUVÁROK PESTI EGYLETE
BUDAPEST, 1932

HFM Könyvtár
20250929

Szépművészeti Múzeum
Könyvtár
Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum

(128391 I
(35930)

HFM Könyvtár
20250929

HFM Könyvtár
20250929

A KIADÓK ELŐSZAVA.

A materializmus csődje.

A materializmus csődöt mondott. A még alig lezajlott világháborunak rettenetes öldöklései, a hullahegyek és vérpatakok, a könyáradat és a hihetetleül lezüllött közerkölcsiség kiáltó bizonyságai annak a szörnyü eltévelyedésnek, amelybe a szegény vak emberiséget a materializmus vezette, port hintvén szemébe, hogy ne lássa a felettünk uralkodó és őrködő örök Istent az ő felfoghatatlan bölcseségével és az ő engedelmes, tiszta szellemseregét értünk aggódó, szerető jóságával.

A materializmus gunyolódva tagadta meg a tulvilági élet, helyesebben: az örök élet hitét s általában minden »misztikumot«, ami alatt csodálatos rövidlátásában minden olyan dolgot értett, amelyet ő nem képes felfogni. Ebbeli vakmerőségében odáig ment, hogy ő akarta volna megállapitani a feltételeket és módszereket, amelyek között és amelyek utján hajlandó lenne tudomást szerezni a kigunyolt tulvilági megnyilvánulásokról, holott minden dolog a világon csak vele homogén egységekhez lévén hasonlitható, a tisztán értelmi és érzelmi megnyilvánulások mérőeszközei is csak a logika, a hit és a szeretet lehetnek. És amikor már sikerült az Istent elfödnie a szegény küzködő emberiség szemei elől, a természettudományoktól kölcsönvett alapokra épitett álokoskodásokkal azt is elhitette vele, hogy az ember csak petetőzése az organikus állati életnek, amelyből fejlődött s éppugy, mint amaz: csak születik, szaporodik és meghal s ezzel be is fejezte rendeltetését. Igy növelte meg egyrészt az emberben ugyis csaknem kipusztithatatlanul burjánzó gőgöt — őt, mint a természet koronáját állitván oda — másrészt felmentvén őt a tulvilági élet hitében rejlő felelősség érzésétől, felszabaditotta a benne rejlő szenvedélyeket, ezek közt, mint vezetőt az önzést, hogy ezt a rövid földi életet kényekedvre szerint kiélvezni törekedjék. De megdöntötte igy az ember előtt a törvényes rend tekintélyét is, mert hiszen, ha nincs felelősség, akkor a törvénynek sincs létjogosultsága s legfeljebb arra jó, hogy a hatalmasok érdekeit védje.

E két tényező: a gőg és az önzés lépett a ledöntött ideálok helyébe s hajszolta a vért izzadó emberiséget az eltévelyedésnek utján folyton előre oly titáni méretü érdekellentétekbe, hogy csak egy parányi szikra kellett, és kirobbant a világháboru, lángbaborítva és elpusztitva csaknem mindent, amit

a szegény emberiség a materializmus iskolájában értéknek tanult ismerni s megsemmisitve millióknak életét, hosszu időre reázuditotta a nyomort a tulélők még nagyobb sokaságára.

Valóban, rettenetes tandij a materializmus nyujtotta álismeretekért!

De még ez a rettenetes ár sem lesz tulmagas, ha — amint a jelekből sejteni lehet — az emberiség most már fölismeri vak vezetőjét s minden erejével lerázni igyekszik magáról mindazt, amit ez a vak vezető aggatott reá s amitől meg kell szabadulnia, mert csak azután léphet a boldogulás ösvényére. S meg is fog szabadulni, mert a jóságos Isten, aki él, aki gondot visel minden gyermekére, aki maga a Szeretet; aki mindentudó és igy előre látta ezt is, ami jött, aki mindent gyermekeinek üdvére rendel: jóeleve gondoskodott arról, hogy szegény gyermekei e szörnyü eltévelyedés után, ha rémlátó álmukból felriadnak, ha remegő kezüket segély, gyógyszer és uj szellemi táplálék után kinyujtják: mindezt azonnal, készen megkaphassák.

A Gondviselés mentőakciója.

Ámde amig a nemzetek gazdasági és hatalmi vetélkedése, az egyéneknek a földi javak utáni hajszája s ezzel kapcsolatban a dusgazdagoknak felháboritó fényüzése egyrészt, s a szegényeknek könnyfacsaró nyomorusága másrészt a materializmus előirása szerint szabályszerü pontossággal készitették elő a világkatasztrófát: addig a jó Isten is gondoskodott menedékről azok számára, akik nem akartak ama szennyes hullámokba alámerülni.

Szerény volt a kezdet, csendben és zaj nélkül haladt a munka annak az uj világfilozófiának fölépitésén, amely hivatva van majdan az egész emberiséget egyesiteni abban az egy akolban, amelyről a mi egyetlen jó Pásztorunk beszélt.

Ki gondolta volna, hogy az az egyszerü, igénytelen szellem, aki 1848. januáriusában a New-York melletti Hydesville nevü falucskában kopogással adott magáról életjelt: első pionirja volt a harmadik kijelentésnek? Ki gondolta volna, hogy ezek a kopogó hangok képezik a nyitányát annak a magasztos harmóniának, amelyben a spiritizmus bölcsészete van hivatva egyesiteni a még küzködő, vergődő, de majdan öntudatra, boldogságra és örömre ébredő emberiséget! Mert uj emberiség jő, amelynek sikerült levetkőznie az ugynevezett »emberi méltóságot«, hogy felöltözze a krisztusi alázatosságot, amely megtanulta, hogy egyedüli boldogság — nem venni, hanem adni, két kézzel és meleg szivvel adni; amely tényekből győződött meg, hogy a földi élet kicsinyke állomás csupán az öröklét végtelenségében s hogy ennek nem csak utána következik egy sulyos felelősséggel teljes egyéni élet, de előtte is számtalan élet zajlott már le; ennélfogva a nyomor, melyben él, természetes következménye előző életei sáfárkodásának, a jólét pedig ujabb kisérlet annak kipróbálására, hogy tud-e már jól sáfárkodni, azaz fel tudja-e már váltani a reábizott aranyakat — szeretetre?!

Ez az uj emberiség már nem fog ismerni osztályérdeket, mert minden emberben testvérét látja, akinek nyomorán segiteni saját maga iránt való kötelessége; meg fogja érteni, hogy életének minden pillanatában hozzá hasonló, de testnélküli szellemlények veszik körül, akiket haladásukban és fejlődésükben visszavet, ha alantas hajlamait követi, de magával emel, ha leküzdi azokat. Lelkét egy alapgondolat tölti be egészen: *Istennek szolgálni mindenekfelett!*

A kicsiny magból kikelt növény Isten kegyelméből terebélyes fává fejlődött, amelynek árnyékában ma már milliók és milliók találnak menedéket. Természetes, hogy mint minden uj dolognak, mely az emberi tudatlanságból és gondolkozási restségből alkotott dogmaszerü megállapitások Prokrustes-ágyába be nem fér, a spiritizmusnak is sok keserü küzdelmet kellett vivnia, sőt annyival keményebb küzdelmeket, amennyivel nagyobb horderejü minden eddig világrahozott uj eszménél a krisztusi kijelentés kivételével, amelynek különben folytatása, értelmezője.

Kiváló tudósok és buvárok egész sora egymásután tett tanubizonyságot a spiritizmus igazságairól Amerikában, Angliában, Francia-, Olasz-, Német- és Oroszországban. És ez természetes is, mert a spiritizmus igazságai olyanok, hogy azok felől mindenki, — ismételjük: *mindenki kivétel nélkül* ténybeli bizonyitékot szerezhet magának, hacsak van szeme a látásra és füle a hallásra... Ebben van erőssége, megdönthetetlensége, hivatásának létjogosultsága. Empirikus bölcseletnek nevezhetnők, melyet mindenki, minden előiskolázottság nélkül megismerhet és megérthet, igazságait megtapasztalhatja s bennük minden kérdésre, amelyekre a felelettel az összes filozófiai rendszerek mindmáig adósok maradtak, kielégitő és megnyugtató feleletet kaphat.

Hogyne lettek volna tehát hiveivé azok az igazi tudósok, akik az igazságot magáért az igazságért kutatták! Csak az ilyenekben volt meg a biztositéka annak, hogy meggyőződésük mellett férfiasan bizonyságot tesznek, mikor majd a tudósoknak ama másik kategóriája — mely ujat világrahozni képtelen lévén, csak nagy elődeiknek elmemüvein rágódik, — guny tárgyává igyekszik őket tenni a világ előtt, amiért különbek, igazabbak, nagyobbak mertek lenni náluknál...

W. Crookes, A. R. Wallace, Hyppolit Rivail (Allan Kardec), Lombroso, Aksakow, du Prel: mindmegannyi hatalmas pillérei az emberiség összes nemzeteit átölelő spiritista-világnézlet grandiózus épületének.*)

A spiritizmus a fejlődés során két főágra oszlott: a kisérleti vagy természettudományos, másként spiritualista, és a szellemi kijelentésekre alapitott erkölcsi, másként spiritista irányra. Ez

*) Crookes Vilmos angol fizikus és kémikus, Alfred Russel Wallace angol természettudós, Hyppolit Rivail francia iró, Lombroso Cezár olasz orvos antropologus, a torinói egyetemen a pszichiatria tanára, Aksakow Sándor orosz államtanácsos, az »Animizmus és spiritizmus« cimü hatalmas mü szerzője, du Prel Károly báró német filozófiai iró.

utóbbinak megalapitójául Hyppolit Rivailt kell tekintenünk, ki Allan Kardec név alatt fejtett ki örökbecsü irói tevékenységet. Bennünket az Allan Kardec által megállapitott spiritista irány érdekel, nem pusztán azért, mert az egész spirituális mozgalom célját felöleli, sőt annak betetőzését képezi, hanem azért is, mert az a férfiu, akiről szólni akarunk, e mü szerzője, ennek az iránynak leghivatottabb képviselője és Istentől megáldott élete által igazi hirdetője volt.

Dr. Grünhut Adolf a magyarországi spiritizmus megteremtője.

A magyarországi spiritizmus története a maga szerénységében nem füződik világszerte ismert névhez. Dr. Grünhut Adolf, mint egyszerü kis orvosnövendék, a magyar szabadságharc forgatagában ismerkedik meg a magnetizmussal, amelynek bámulatos gyógyitó hatása különben eléggé a pozitivizmus felé hajló lelkére maradandó benyomást gyakorol. Meglett férfi korában, mint kiváló képességü és tudásra szomjas gyakorló orvost a Gondviselés bámulatos vezetése mintegy rákényszeriti, hogy tudását uj téren gyarapitsa: nevezetesen egy fiatal leányt juttat házába, hogy azon tanulmányozza a szomnambulizmust s ennek jelenségeiből ismerje föl az emberi szellemnek a testtől független, önálló létét és cselekvőképességét, valamint az események eleve elrendelt voltát, mely annyira megingathatatlan, hogy az ember legmesszebbmenő erőfeszitéssel sem képes abban még csak a legparányibb részletecskét sem megváltoztatni.

Azzal rögtön tisztában volt, hogy a Gondviselés bölcsesége az igy kapott szellemi tőkét orvosi ambiciójának és felebaráti szeretetének növelésére adta kezére, de hogy mindez csak előkészitése volt további fontos hivatásának, azt nem is engedte neki sejteni, mert még nem volt itt az ideje. Előbb még egy erőpróbán, sulyos kisértésen kellett átesnie, mielőtt megnyilt előtte a harmadik misztikus kapu. A kisértést legyőznie sikerült, de az azzal való küzdelem fájdalmas káoszt hagyott lelkében, melyből nem látta a kivezető utat. Most érkezett el az időpont, amikor az előtte feltáruló szellemi kincset kellőképen értékelni tudta, mert a szomnambulizmus révén megismert spiritizmus volt az, amely őt a káoszból kibontakozni segitette s amely épp ezáltal lett előtte azonnal mérhetetlen becsü szellemi szükségletté addig is, mig a benne rejlő örök igazságok fénye megvilágitotta előtte az utat, amelyen járnia, a feladatot, amelyet betöltenie s a szolgálatot, amelynek egész lényét szentelnie kellett.

Ettől kezdve nem botorkál többé. Minden alkalmat megfigyel, minden módot kipróbál, hogy vajjon alkalmas-e a szentnek fölismert cél szolgálatára? Hasonló gondolkozásu embereket gyüjt maga köré, hogy az igazságot, az Isten szeretetének, szellemünk örökéletének tapasztalati tényekkel bebizonyitott valóságát s az ebből szükségkép folyó következményeket: a szellemi és emberi szolidaritásnak, a felebaráti szeretet gyakorlásának kö-

telességét és szükségességét ismertessék, közöljék és sürgessék azoknál, akik megérettek mindezeknek befogadására. E lelkes hivein egyesületben tömöriti, megalakitván 1873-ban a »Szellemi buvárok pesti egyletét«, majd 1899-ben az egyesület lapját: az »Égi Világosság«-ot. Lángoló lelkesedésében nem ismer akadályt vagy félelmet: kiteszi magát a rágalmaknak, hirlapi meghurcoltatásoknak; elveszti gazdagon jövedelmező praxisát: de igazságából egy hajszálnyit sem enged.

E közben a Gondviselés közel félszázadot enged neki a munkára. E hosszu idő alatt médiumoknak egész sorát képezi ki, abban a különös kegyelemben részesülvén, hogy — materializációs médiumok kivételével, amilyeneknek képzésére magas etikai fejlettsége révén nem is törekedett — minden fajtáju, rendü és rangu médiumok kerültek ki kezei alól, megszámlálhatatlan becses tapasztalatokkal és megdöbbentő bizonyságokkal gazdagitván ismereteinek bőséges tárházát a tulvilági provenienciákat illetőleg.

És amikor nagyrahivatott lelke telitve volt e tapasztalatok mérhetetlen becsü kincseivel, akkor a 73 éves aggastyán, aki a tollforgatást sohasem gyakorolta, leült és kicsiny egyesületének lapjában, az »Égi Világosság«-ban sorozatos tárcacikkek formájában megkezdte leközölni tapasztalatait oly ragyogó irállyal és szellemi frisseséggel, mint egy életének delén álló hivatásos iró.

1899. májusától 1906. októberéig »Csevegés a kandalló mellett« cim alatt 165 tárcacikket irt folytatólagos közleményekben. A 165-ik ámen-nel végződő közlemény alá a nyomda elfelejtette odanyomtatni a folytatásra való utalást, amit 164-szer nem felejtett el. És a mi szeretett doktor bácsink csakugyan nem irta meg a következő közleményt, mert időközben — 80 éves korában — hazahivta őt a jóságos mennyei Atya. Halála előtt négy nappal még médiumokat delejezett; szellemi frisseségét mindvégig megtartotta.

Dr. Grünhut, mint példaadó.

Ez a tárcacikksorozatban megirt mü, mint annak szerzője maga is mondja, egyben története a magyarországi spiritizmusnak a szerző haláláig; de élettörténete a szerzőnek is, aki valamikor — amikor az emberiség boldogulásának egyedüli zálogát képező szellemtan közkinccsé válik — az emberiség haladásáért élt legnagyobbak közé fog számláltatni.

Dr. Grünhutnak, a spiritizmusnak megvilágitása révén rajongó Krisztushivővé vált zsidó orvosnak élettörténetéből minden időkben nagyon sokat tanulhat és nagyon sok vigasztalást merithet a hivő lélek, amely a bün rabsága ellen küzd s epedve vágyakozik megváltás után. Mert — miként Pál apostol — ő is életével bizonyitja meg nekünk, hogy igenis a bün csak árnyék, melyet a világosság sugarai eloszlatnak, a bün bilincse pedig csak átmeneti jellegü, melyet az akarat ereje felold.

De mig Pál apostolnak magasztos személye a közel kétezer-

esztendős történelmi távlat homályán keresztül csak elmosódó körvonalakban jelentkezik, addig a mi mesterünk: dr. *Grünhut* személye friss elevenséggel áll előttünk, leplezetlen önkritikájának tükrében. Bevallja nekünk, hogy mindenféle bün megtalálja lelkéhez az utat: mint gyermek falánk volt, mint felnőtt: lobbanékony; hiuságában a tömjénezés elkábitotta s meglett férfi korában szeretett és szerető hitvesétől való elválásra és uj házasság kötésére gondol.

Kedves embertestvérem, van-e ennél több betegséged, amelyből meg akarsz gyógyulni? Érzed-e feletted a bün zsarnokságát, amely alól szabadulni szeretnél? Ha igen, akkor figyeld tovább ezt az embert. Fényes sugárkéve esik életutjára s ez az ember egyszerre megáll a lejtőn... Nem kérdezi Pállal: »Ki vagy, Uram?« — mert lelkiismeretének hangján keresztül őrszelleme máris megsugta neki a választ — csak végtelenül szégyenkezik és elhatározza magában, hogy visszafordul a damaszkuszi utról és engedelmeskedik a felülről jövő parancsnak.

Ettől a perctől kezdve alakja szemünk láttára kezd növekedni s növekedése édes reménységgel tölti el szivünket, mert látjuk, hogy mi is megnövekedhetünk, *ha akarunk*. Mert ez a növekedés nem más, mint engedelmes elfogadása a felajánlott kegyelemnek s hogy az lelkünkhöz juthasson: elháritása lelkünk ajtaja elől mindazoknak az akadályoknak, amelyek előle az utat elzárják: bünös hajlandóságainknak. Erre tanit ez az embertársunk, aki idősebb testvér módjára gyengéd közvetlenséggel, kézenfogva vezet bennünket az általa megjárt uton végig, hogy lássuk, hogy ugyanazt mindenki megjárhatja, hacsak akarja.

A tárcacikkeknek könyvalakba való összeállitása.

Az emlitett százhatvanöt tárcacikkből állitottuk össze ezt a könyvet, összeszedve belőlük az itt-ott szétszórt részleteket, ugy, amint azokat a folyamatos olvasás céljára alkalmasabbnak, illetőleg szorosabban egymáshoz tartozónak véltük s ellátva azt rövid befejezéssel. Nyilvánvalóan nem csak az eseményeknek és személyeknek leirása volt a feladata, hanem az ő örökbecsü tapasztalatainak és erkölcsi tanitásainak hátrahagyása, amelyeknek megszivlelése értékké teszi előttünk az életet, megmutatja a boldoguláshoz vezető utat és praktikus módszereket ismertet meg velünk, amelyekkel az életutunkban levő szirteket, ingoványokat s mindennemü veszedelmeket kikerülhetjük.

A mü minden fejezete, sőt minden jelentéktelennek látszó epizódszerü esemény leirása át meg át van szőve egy törhetetlenül erős hittel, szokatlan éles megfigyelőképességgel, magasszárnyalásu intelligenciával s egy hosszu, virággal és gyümölccsel teljes emberi életből leszürt bölcseséggel megáldott emberi lélek reflexióival, amelyek mig játszi könnyedséggel oktatnak s lelkünket állandóan magasabb szinten tartva gyönyörködhetik, egyben a mindent megbocsátó aranyos humor fel-felcsillanásával

feledtetik velünk azt a lelki feszültséget, amely szellemünknek a megszokottnál magasabb szinten való állandó tartózkodásával szükségkép együtt jár.

Óvakodtunk a mü eredeti irályán lényegesebb változtatást tenni, mely ódonszerüségében a mai modern nyelvezettel szemben ugy hat, mint az antik sárga arany a modern, nemtelenebb fémekkel erősen ötvözött arannyal szemben.

A mü belső beosztása. A történeti rész.

Ami a mü belső beosztását illeti, az már magának a szerzőnek elrendezése és az időbeli sorrend által körülbelül adva volt. A magnetizmusról és szomnambulizmusról szóló rész nagy terjedelme tett szükségessé bizonyos rendszeresebb beosztást s egyes lényegtelenebb részek elhagyását.

Nem hagyhatjuk megemlités nélkül a szabadságharc idejéről irott korrajzszerü rész kérdését, mint amely nem látszik olyan szoros összefüggésben állani a tárggyal s bizonyára egyes olvasók előtt fölöslegesnek tünhetik föl, bár a könyvnek elég nagy részét foglalja el. Megvalljuk, ezeknek megtartására nem pusztán a szükségszerüség ösztönzött bennünket, hanem mesterünk iránt való szeretetünk is.

Meg kellett tartanunk a terjedelmes történeti részleteket nem csak azért, mert sokszor ezekben rejlik későbbi mozzanatoknak a csirája, hanem azért is, mert ezekben ismerteti meg magát velünk egész öntudatlanul a mi szeretett doktor bácsink a maga emberi mivoltában ugy, hogy aki ezt a részt elolvasta, az le tudja őt rajzolni. Ez a tökéletes és hibátlan jellemrajz pedig elengedhetetlen feltétele a későbbi dolgok helyes értékelésének. Ez a jellemrajz ismertet meg bennünket az igazi emberrel, aki a magával hozott erkölcsi erővel betölti minden emberi kötelességét: halálmegvetéssel teljesiti orvosi tisztét a fütyülő golyók és bömbölő ágyuk tüze közepett; nyilt és bátor a mindenható fővezér előtt, mikor az álnoksággal kell szembeszállnia, még ha főbelövetésre van is kilátása s ugyanannak a lehetőségnek teszi ki magát, mikor érzi, hogy bajtársain kell segitenie. Ragyogó példáját adja a lángoló hazaszeretetnek, a szellemi szolidaritás e földi megnyilvánulásának, mert azt bizonyitja vele, hogy azzal a zártabb értelemben vett szellemcsoporttal való egységének tudata, melybe transcendentális lényénél fogva tartozik, e földi ruhában sem homályosult el benne.

Meg kellett ismernünk ezt az emberi jellemet, mert csak ezeket tudva fogjuk biztosra venni, hogy mikor majd a szellemi kötelességek tudatára ébred, azokat is éppugy, sőt sokkal tökéletesebben fogja betölteni, mint földi kötelességeit. Be is töltötte. Hogy hogyan? Arra azt hisszük, legjobb felelet az a rövid mondat, melyet szellemi vezetőink vésettek a siremlékére:

»Imádság volt az élete, a legfenségesebb ima: a felebaráti szeretet.«

Ez a törhetetlen kötelességérzet és szeretet képesitette és ösztönözte a mi szeretett mesterünket arra, hogy átköltözése után is még harmadfél esztendeig havonként leadja az ő »Csevegését« az ő nagyon szeretett »gyermekeinek« Béla médium közvetitésével, aki neki már földi munkájában is hüséges munkatársa volt s akit — mert szeretett doktor bácsink érzés- és gondolatvilágát legjobban ismerő irómédium volt — legalkalmasabban tudott felhasználni mondanivalóinak átadására.

Ezek a szellemvilágbeli csevegések, melyeknek egy részét mintegy mutatványul szintén közöljük, érdekes kiegészitő részeit, mintegy folytatásait képezik azoknak a tapasztalat-sorozatoknak, amelyeket doktor bácsink itt e földön gyüjtött, ugy hogy mintegy azon érem másik oldalával ismertetnek meg bennünket, amelynek egyik oldalát itt e földön tanultuk tőle megismerni. Alaphangjuk változatlanul ugyanaz, mint a földi »csevegések«-nek: a felebaráti szeretet, Isten jóságáért való háládatosság, alázatos szerénység. Mindez fényesen igazolta, hogy ő már a földön teljesen fölismerte rendeltetését, mert amint átkerült, munkáját zökkenés nélkül folytathatta.

Budapest, 1920 szeptember havában.

MEK Könyvtár 20250929

A SZERZŐ ELŐSZAVA.

Midőn elhatároztam magamat olvasóim égő tudvágyának eleget teendő, a mi országunkban még kevéssé ismert tárgyakról irni, azonnal tisztában voltam azzal, hogy ezt általában könnyen érthető, népszerü alakban kell tennem. Mert más modorban célomat téveszteném, ha példának okáért ragyogó irállyal, fitogtato tudákosságot mutatva, a történeti fejlődést a régi népeknél kezdve elsorolni, — vagy a magnetizmus lényege felől bonyolult és hajánál fogva előráncigált hypothezisekbe bocsátkozni akarnék. E természeti tünemény és az ezzel összefüggő szomnambulizmus felől a müvelt nyugati népek nyelvén irt könyvek óriási könyvtárakban vannak összehalmozva, és alig gyulladt ki valamely vitás kérdés felett oly heves harc, mint e fölött az egyfelől tagadott, másfelől teljes meggyőződéssel állitott természeti tünemény felett.

Ezért minden elavult és poros iskolabölcseséget félretéve és egyedül saját tapasztalatomból meritve az életnek gyakorlati pályáján gyüjtött és összehalmozott anyagkészletet, saját 50 évi személyes élményeimet használva fel embertársaim hasznára, cifraság és kommentár nélkül mindenkire reábizom, hogy abból a közelfekvő következményeket levonhassa és önállóan itélhessen.

Mindazáltal kijelentem, hogy első sorban azokhoz fordulok, akik ezen rejtélyes kérdés mellett foglalnak állást; mert hogy azon kétkedőket, akik manapság a pozitiv exakt tudományok vesszőparipáján nyargalóznak s a hivés és nem hivés alternativája elé első izben állittatnak, meggyőzni próbáljam az előttük őrületesnek látszó tünemények valóságáról, erre, megvallom, nem érzem magamat alkalmasnak; ennélfogva ezt a munkát az isteni hatalmasságokra ruházom át, dacára annak a német közmondásnak, mely ugy szól, hogy »bizonyos lelkiállapotok ellen ezek a hatalmasságok is hiába küzdenek...«

Tisztelem és méltányolom a tudományt s ennek az anyagi téren elért vivmányait, s kiterjesztem ezen tiszteletemet és becsülésemet ennek érdemes és buzgó képviselőire, erélyes munkásaira is, kik fáradhatatlan küzdelmükkel a tudomány kincseit az emberiség előtt föltárták és a tudományok épületét fölépiteni segitették. Azonban az idő és a tapasztalás arra utal, hogy a tudomány kezdettől fogva folytonos változásnak van alávetve és amihez egy bizonyos korban görcsös szivóssággal ragaszkodott, és azt cáfolhatatlan igazságul hirdette, afölött már a legközelebbi időszakban, mint megcáfolt és elavult fölött napirendre tért.

Feltarthatatlanul halad előre éppen maga a fejlődő tudomány; ezért nem szabad épen neki semmiféle uj és előtte ismeretlen tüneményt, legyen az bármily kicsinyes az ő szemé-

ben, eldobnia, hanem kötelessége a tudományok Nesztorának, *Humboldt* Sándornak eme bölcs mondását tartania szem előtt: »Oly előkelősködő kétkedési viszketeg, amely tényeket vet el, anélkül, hogy alaposan megvizsgálni akarná, majdnem veszedelmesebb, mint a minden kritikát mellőző könnyenhivőség.« A természet még egy nagy tömeget rejt méhében, mely ma még ismeretlen és el van zárva az ember előtt. És ezért arra tanit ez a tapasztalás, hogy az emberek kezdetben majdnem minden jelentékeny igazságot visszautasitottak, gunnyal halmoztak el, mignem ezek saját benső értékük hatalmával erőszakkal érvényesitették magukat.

Midőn Franklin Benjámin a villámháritót felfedezte és találmányát a párisi akadémiánál jóváhagyás végett beterjesztette, az memorandumát megvető gunnyal utasitotta vissza, és midőn egy felebbezésben azt kérte, hogy a tudós testület legalább memorandumát tegye vita tárgyává, a következő nevezetes feleletet nyerte: »A nagyhirü francia akadémia örökre nevetségessé tenné magát az utókor előtt, ha a történelem azt jegyezné fel róla, hogy ilyen esztelenséget vitára méltatott.« Szerencsére Franklin amerikai volt, azaz a tettek embere, s az akadémia copfos fejeit mellőzve, gyakorlati kivitelhez fogott és egy-két év mulva villámháritói ott ragyogtak számos előkelő palota és állami épület tetőzetén, s amint tudva van, meg is tartották a mai napig, mint kiválóan hasznos és a világra nézve jótékony találmányt.

Ehhez nem kell kommentár!

Éppen igy van ez a mi időnkben is; előkelő mosollyal és a magasan álló tudós tulsulyának érzetével halad el mellettünk a materialisztikus tudomány és dacára a mi döngető kopogtatásunknak, figyelemre sem méltat; de az idő el fog jönni és már nincs is messze, amikor az emberek azok fölött fognak mosolyogni, akik oly hosszu ideig vonakodtak az általunk állitott tüneményeknek csak a megvizsgálására vonatkozó hajlandóságtól is, s mereven és görcsösen ragaszkodtak negativ álláspontjukhoz. Majdnem az a látszata van a dolognak, mintha egy porció félelem leselkednék e vonakodás mögött, attól félnek, hogy e tünemények valódiságának bebizonyitása kényszeriteni fogja őket ennek elismerésére. Mert az állati magnetizmusnak, különösen pedig a szomnambulizmusnak megtámadhatatlan bizonyitékai igen alkalmasak arra, hogy hatalmas rést üssenek a materialista tudomány épületén — s ezt nagyon is érzik! És dacára annak, hogy a materializmus eddig kényszeritve volt pozicióját lépésről-lépésre feladni, most már omladozó sáncainak legbelső köreibe vonul vissza, elhatározva magát halálmegvetéssel védeni az utolsó emberig. Hypnotizmus, szuggeszció, gondolatátvitel, majdnem még a telepathia is kevéssel előbb a materializmus által tüzzel-vassal pusztitásra itélt ellenfelek voltak, most fegyvertársaivá, hü pajtásaivá fogadta őket, brevi manu, mint saját tulajdonait a maga birodalmához csatolta. Nevezetes dolgokat érlel ez a végére hanyatló század!... Sőt a materializ-

mus implicite elismeri a *psyche*-t, a lelket, mert a delejcsség és spiritizmus tüneményeinek kényszerítő hatásával szemben, amelyek Crookes, Richet, Rochas, Walace stb. professzorok legszigorubb ellenőrzése alatt jöttek létre, a makacs tagadás állaspontjára helyezkedve mereven tagadni mégis őrültség lenne. — Talált tehát egy hátsó kis ajtót és megengedi, hogy ezek »animisztikus« tünemények, azaz: a médium saját lelkének közvetitésével jönnek létre; de a világért sem »szellemek« által! Az ég tudja, miért viseltetnek ezek az urak oly irtózó respektussal a szellemek iránt? Ez mégis egy kissé gyanusnak látszik!...

Mégis Uraim, mind e tagadások, ezek a tekervényes fogások, hajuknál fogva előráncigált ingatag hypothezisek a nyilvánvaló tényekkel szemben maradandóan meg nem állhatnak. A tények hatalma ellen nincs apelláta, mert csak egyetlen megtámadhatlan tény — ilyen pedig van számtalan — minden bölcselkedést halomra dönt. Tényekkel szemben csak egyetlen egy okos tett lehet, ezt pedig ugy hivják, hogy elismerés, önmegadás...

No, de ne féljenek Uraim! a most következő fejtegetéseknek semmi dolguk sem lesz a szellemekkel. A magnetizmus a spiritizmusnak segédje ugyan és kiegészitő része a szomnambulizmusnak; azonban a szomnambula csak *a saját szellemének* benyomásait tükrözi vissza, amelyeket testével össze kapcsoló kötelékének megtágitott állapotában kivülről szedett magába. Itt semmi »szellem« nem szerepel. *Ez* esetben *mi is* megengedjük a tüneményeknek animisztikus természetét és magunk is azt mondjuk, hogy a szomnambula tulajdonképpen spiritisztikai médiumnak nem is nevezhető.

Ellenben ugy a magnetizmus, mint a szomnambulizmus tüneményei cáfolhatlan és elegendő bizonyitékot szolgáltatnak az önálló *lélek* létezésének megerősitésére. Veszedelmesek voltak eleitől fogva a tudományra nézve azok a szállóigék, melyeket különben érdemes emberek a világba bocsájtva, mint szappanbuborékokat elpukkantottak. Igy példának okáért egyike ezeknek a korifeusoknak, hallgatósága előtt emfázissal kiáltott fel: »Uraim, én az én bonckésem élével sohasem találtam még a léleknek a nyomára« (természetesen a holttestben). Mint ez a katedrából kilökött bölcseség a verba magistri jurare elvét követő ifjuság által ujjongó örömmel fogadtatott, ugyanigy egy másik tudós professzor mondását is fölkapta: »Nincs gondolat foszfor nélkül« és végül egy harmadiknak »Az emberi akarat határa az ujjak körmeinek szélénél van.« A mi tapasztalásaink pedig ellentmondanak az exakt tudományok ezen dogmáinak.

Kétségtelen, hogy ezen tapasztalatainkat nem a felboncolt, hanem az élő emberekből meritjük, harmónikus összmüködéséből a szellem, erő és anyagnak, azaz a szellem, lélek és testnek. Az ezekből álló emberi szubjektumban észleltünk mi lappangó erőket, amelyek az életdelej által felköltve, az ugynevezett csudás tüneményeket megoldották, amelyek azonban természeti, habár eddig még ismeretlen törvényeken alapuló tünemények s egyéni,

önálló, teremtő és szervező lélek létezéséről és a földi kötelékektől szabad hatodik érzékről tanuskodnak.*)

Az erre vonatkozó tapasztalásunkból meritett meggyőződésünk képezte majd félszázad óta a mi egész életünknek tartalmát, igazgatta életünk folyamát, megvilágositotta utunkat azzal a világos fénnyel, mely lehetővé tette a legnagyobb megpróbáltatások és sorscsapások között is, — amelyektől egy ember sincs megkimélve az élet utain, — megtalálni a helyes utat; ez öntött belénk erőt, bátorságot, kitartást, jó reménységgel várni, és tekintetünket teljes bizalommal fölfelé irányozva s a jóságos Gondviselés bölcs vezetésében bizva, ingadozás nélkül megállani helyünkön. A hit eme Gondviselés felől, amely minden ember számára bizonyos rendeltetést, bizonyos hivatást tüzött ki, megerősödött ama *fokozódott* »hit« által, mely velünk bensőleg összenőtt »meggyőződéssé« vált mi bennünk, mert valóban vaksággal lennénk megverve, ha a csodálatosan szövevényes utakban, amelyek minket ezen tanéveink alatt egész a mai napig vezettek, nem tudnánk felismerni egy magasabb hatalomnak jóságos, bölcs és igazgató kezét. És miután mi semmiségünk tudatával birunk, korántsem merészkedünk hinni, hogy mindezen tapasztalásokra csak a magunk tanulságának gazdagitása céljából vezettethettünk, ebből azon kötelességet és szükségességet meritjük, hogy ezeket embertestvéreinkkel közöljük az *ő* tanitásukra, felvilágositásukra, hasznukra, hogy azt a lelki nyugodalmat, benső összhangot megtalálhassák, amely az embert az ő saját szellemi lényének, halhatatlan *én*-jének, és egy bölcsen uralkodó erkölcsi világrendnek létezéséről meggyőzheti, amelyben az embernek feladatokat kell betöltenie — mindig magasabb, mindig tisztultabb morállal és intelligenciával haladva az általa elérhető legmagasabb tökéletesség felé...

Most már az én tisztelt olvasóimnak kivánom élményeimet és tapasztalataimat minden erőltetés és sallang nélküli, mindenki által könnyen érthető modorban, mondhatnám fesztelen hálóköntösben, egy csésze párolgó tea és illatos cigarettafüst mellett kedélyesen elmondani, s még csak azt jegyzem meg, hogy nevezetes, hogy mig az én, előbb még hü emlékező tehetségem sok dologban megcsal, nagyon is emlékeztetve magas életkoromra, addig *az e téren* történtek, amelyekben természetesen mint tevékeny, müködő faktor szerepeltem, oly elevenen lebegnek szemeim előtt, mintha csak tegnap játszódtak volna le, ugy, hogy ha rajzolni tudnék, fotografiai hüséggel lerajzolhatnám. A hiányos és az előadásnak nagyon is kifogásolható formájáért kárpótolva lesz a tisztelt olvasóközönség azzal, hogy igazságot, minden himezés nélküli igazságot fogok feltálalni. Nincs okom, nincs érdekemben, eltérni az igazságtól, azt az én koromban, a sir szélén állva nem teszi az ember...

*) Joggal mondhatta a hirneves német bölcsész, Schoppenhauer, már 4 évtizeddel ezelőtt, hogy ma már az, aki az életdelej létezését tagadja, nem hitetlen, hanem egyszerüen tudatlan.

Bevezetés.

Valóban nem emlékszem, hogy 23 éves koromig valaha hallottam volna általában csak ezt a szót is: »mesmerizmus«, amint azon időben feltalálójáról, dr. Mesmer-ről, a magnetizmust nevezték. 1849 áprilisában Kunmadarason a tábori kórházban, orvosfőnökömnek, dr. Tsuk Fülöpnek ágyánál volt alkalmam ugy a vizdelejezést, mint annak hatását először láthatni.

Én abban az időben, t. i. a szabadságharc idejében végzett másodéves orvosnövendék voltam, eszerint az összes elméleti orvosi tudományokat sem végeztem, annál kevésbé lehetett klinikai tapasztalatom. Abból a célból mentem a táborba, hogy mint harcos szolgáljak a magyar seregben. Mikép történt mégis, hogy engemet, dacára az általánosan tudott égető szükségnek, mely a honvéd seregben orvos hiányában érezhető volt, mégis a bécsi német légiónál alkalmaztak mint orvost, azt életemnek egy érdekes epizódja idézte elő; de ámbár erős kisértés csábit, hogy ennek rajzolásába bocsátkozzam, mégis mellőznöm kell, dacára annak, hogy egy sneidig tárcacikkiró mohón kapna egy ilyen tárgyon, mert ez érdekes világot vetne ama nevezetes napok történetének egy részletére.

De ez mégis nagyon terjedelmes lenne, melynek fonala visszavezetne az első októberi napokba, amikor a kamarillának azt az ördögi terv[illegible], hogy Magyarországba észrevétlenül csapatokat csempésszenek be, minden áron meg kellett hiusitani, amelyben nekem is kiváló osztályrész jutott, jobban mondva, melyben én is szerepet játszottam, s melynek fonalai Pulszky Ferenc kezeibe futottak össze, ki minket mindnyájunkat vezetett. Amint tudva van, ez sikerült is és a császári fegyvertárnak későbbi megrohanását október 6-ikán, és Windischgrätz ostroma ellen Bécs városának védelmét vonta maga után. Mindezekben az eseményekben Bécsnek ostrommal való bevételéig és a bécsi mozgó csapatok szétszórásáig előkelő szerepe volt egy Reichardt Ferenc nevü bécsi polgárnak. Ez egy háromemeletes ház tulajdonosa volt, és mint sokan mások, ugy ő is az ő nyárspolgári nyugalmából lassan-lassan rázatott föl s észrevétlenül sodortatott bele a forradalmi árba, ahol mint néphősnek a dicskoszorura vagy a bitóra lehetett kilátása, vagy pedig menekülnie kelle.

Felveszem most már a fonalat december első harmadától kezdve. Hajnik Pál kényes megbizással küldött Bécsbe, mely akkor szorosan körülzárva és ostromállapotban volt, olyan csiklandós megbizással, amibe csak a meggondolatlan, semmit meg

nem fontoló könnyelmü ifju rohanhat bele fej nélkül... Pozsonyban, a Csányi Lászlóhoz utazó gőzhajón, — akinek igazolványa nélkül a keményen fenyegetett északnyugati határon egyetlen lélek sem mehetett át, — nagy megütközésemre ott találtam Reichardtot, Bécs ostrománál Bemnek legvakmerőbb csapatvezetőjét. Meglepetésemre nem csak az adott okot, hogy Reichardtot ott találtam, hanem kiváltképen az, hogy őt vadásztiszti egyenruhába bujtatva láttam. Reichardt elmondta veszélyes és kalandos menekülését magyar földre.

Én teljesen megbiztam Reichardt politikai érzületében, s azért minden habozás nélkül közöltem vele kényes küldetésemnek célját. Szemei örömtől villantak fel, mikor utazásom céljáról értesült, hogy t. i. Bécsbe kell mennem. Esengett, hogy családját keressem fel, amely bizonytalanságban lévén őfelőle, bizonyosan nagy bánatban és szomoruságban van s kért, hogy nyugtassam meg az ő mostani jó helyzetének közlésével. Ő azt hitte, hogy én majd az ő családjánál menedéket találok bécsi tartózkodásom ideje alatt, mivel a fennálló körülmények miatt szállóba nem mehettem. Természetesen ezt neki megigértem. Szavamat meg is tartottam: a megérkezésemet követő napon mindjárt oda mentem. De mily keserü csalódás várt ott reám! Nyájas fogadtatás, vagy menedék helyett barátságtalan, rideg, fagyos modort találtam. Feleség és gyermekek nem fogytak ki a vádakból és szemrehányásokból az apa és férj ellen, akinek könnyelmü, becsületről és Istenről való megfelejtkezése, a felsőbbség iránt tartozó kötelességének megsértése szégyent, bánatot, üldözést és szünni nem akaró zaklatásokat hozott a családra. Értésemre adták, hogy vele teljesen szakitanak. Én jól tudtam, hogy a szoldateszkának akkori elkeseredett dühöngése és az akkori rendőri önkény mellett, amikor minden 3 ember közt két spicli leselkedett, egyik fizetve, a másik pedig magát behizelegni akaró loyalitásból — ez a szorongatott család énbennem is valami titkos policájt, szbirrt sejtett, aki őket ki akarja kémlelni. Ily körülmények között égett a föld a talpam alatt, s a magam biztonságáért aggódva, kisérletet sem tettem igazolásomra; mert attól tarthattam, hogy ők a maguk biztonságáért engem föláldozhatnak, hogy magukat hü és jóérzelmü polgároknak bizonyithassák. Örültem, ha minél távolabb lehetek tőlük. Mert minél messzebb távoztam tőlük, annál biztosabban érezhettem magamat.

Bécsből visszakerülve, Szolnokra jutottam s az első személy, akivel Szolnokon találkoztam, Reichardt volt, a német légiónak kommendánsa, aki tárt karokkal jött előmbe. A mi találkozásunkban Istennek gondviselői müködését látta, annyival inkább, mert előtte való nap a légió orvosával meghasonlott és őt elbocsájtotta (ő ugy mondta, hogy: elcsapta), mivel az egy összeférhetetlen ember volt. Ez az O. L. nevü orvos csak egy évvel volt előttem iskolatársam és egy a kákán is csomót kereső összeférhetetlen ember. Megörült tehát Reichardt, hogy bennem

nemcsak ügyes embert, hanem ügyes orvost is talált. Én vonakodtam ajánlatát elfogadni, de ő nem engedett, karon fogott s a tisztekhez vezetve, ugy mutatott be nekik, mint az ő jó barátját, az uj orvost. Nem emlékezem, hogy volt-e már akkor annyi erkölcsi érzékem, hogy erre az érdemetlenül rám halmozott dicséretre elpirultam volna, de arra igen jól emlékezem, hogy szorongás és aggodalom fogott el arra a gondolatra, mikép fogom magamat keresztülvágni, ha majd alkalom szorit rá, hogy ne csak játszam az orvost, hanem tényleg az is legyek. Ily módon lettem a német légió orvosa, amellyel a téli hadjáratot a Tisza mellett — Istennek legyen hála, minden különösebb baj nélkül — átéltem, mivel derék kartársaim gyakorlati utmutatással és tanitásokkal segitettek.

Ellenben nem tudom magamtól megtagadni annak előadását, mikép történt, hogy én, mint a hős német légiónak orvosa, a kápolnai csata után a kunmadarasi kórházhoz rendeltettem, ahol életemben először állittattam szembe az életdelejességgel, mivel ez, eltekintve azon érdekes körülményektől és mozzanatoktól, melyek a fennebbi eseményt előidézték, alkalmasak a voltaképeni eseményt helyes megvilágitásban tüntetni fel.

Amint tudva van, a magyar hadsereg a kápolnai csata után 1849 február 26—27. visszavonult a Tiszához. Harmadik napon Mezőkövesdről, ahol a tábor állott, egy divizió szemlére kiküldött osztrák nehéz lovassággal szemben, — egy század régi, — azt hiszem Vilmos-huszár és egy szakasz Károlyi-huszár vezényeltetett ki. Az erőteljes, de rövid tartamu összecsapás a mezőkövesdi völgyben táborozó sereg szemei előtt történt; rövid ideig tartott, mert a svalizsérek csakhamar kehrteuch-ot csináltak, hogy hátukat is láthassuk, több sebesültet hagyva hátra, a mi vitéz huszáraink pedig győzedelmi dicsőséggel egy könnyü fél lovas üteget hoztak zsákmányul a magaslatokról, az ágyukon ülő legénységgel, égő kanócokkal Mezőkövesdre. Volt a mieinken is elég kardvágás, és néhány rendelkezésre álló orvos sietett a városba, ahol egy üres házban (amilyen akkor minden községben volt elég, melyeknek lakói a táborban időztek) a sebesülteket bekötöztük, s mint minden alkalommal, ugy most is az ellenséges sebesülteket is éppen olyan gonddal és figyelemmel, mint a mieinket. A bekötözötteket azonnal elszállitották. Mig mi izzadtunk a munkában, künn az utcán éktelen lárma keletkezett, hajsza, ágyus kocsik dübörgése, municiós- és málhás-kocsik zörgése s a »jön az ellenség« kiabálásra ijedelem szállta meg a népet és vad futásnak eredt, aki csak mehetett. Mi egy pillanatra sem engedtük magunkat zavartatni samaritánus foglalkozásunkban. Végre csak két orvos volt még itt, kik a földön véres lepedőkön heverő két utolsó sebesültet kötözték. Én és egy másik orvos, mikor készen voltunk és feltekintettünk egymásra, a meglepetés örömkiáltása tört ki egyszerre mindkettőnk ajkairól s könnyezve borultunk egymás karjaiba — ez a zászlóalj-orvos dr. Tsuk Fülöp volt, majdnem rokonom, ki engem, mint kis

gimnázistát, mint unokaöccsének iskolatársát ismert és igen szeretett. Kimentünk. Az utca egészen kihalt, hol vaklárma volt csak. A menekülők tömege után mentünk Tiszafüred felé, ahol a sereg összeszedte magát az uj harcokra, melyek közül mindegyiknek örök dicsőségü győzelmeknek kelle lenniök. Nem akarok a tiszafüredi napok katonai élményeinek festésébe bocsátkozni, mert ez erre hivatottabb tollnak a feladata; mi ott kiestünk a szereplők sorából.

Azonban rám nézve egy különös és messzekiható mozzanat fordult elő egy igazgató főorvos miatt. Nyilt titok ugyanis, hogy a mi hősies hadseregünkben némely sötét multu, az Istennek ege alatt minden országból ideszakadt exisztenciák, kalandorok is voltak. Ilyen volt ez a főorvos is, aki felől az orvosok között különféle, gyanus, jellembe vágó beszéd, verzió forgott közszájon. Sokan még azt is állitották, hogy rendszeresen kiállitott diplomája sincs és hogy Bécsben kétes jellegü foglalkozást üzött s ezekből tartotta fenn magát. Suttogták, hogy a felügyeletére s igazgatására bizott kórházakat nem tiszta kézzel vezeti. Ez az ember reámvetette szemeit és minden áron azt kivánta, hogy én ő hozzá osztassam be. Minthogy erre őt az én orvosi tudományom (!) aligha indithatta, kézenfekvő dolognak látszott, hogy ő bennem tisztátalan manipulációira alkalmas segédet vélt találhatni. Ennélfogva nekem az ő oldala mellett vagy büntársnak, vagy feladónak, denunciánsnak kellett volna lennem. Természetesen mindkettőtől borzadtam. Célját dr. Lumniczer Sándor által, — kit akkor dr. Flór helyébe főtörzsorvosnak neveztek ki, — akarta keresztülvinni. Dr. Lumniczer kirendelt mellé segédorvosnak, én azonban ellene szegültem. Ő pedig, hogy veszélyeztetett tekintélyét fentartsa, bepanaszolt engem mint engedetlent Görgey tábornoknál. Rapportra rendeltek Görgeyhez.

Tudvalevő dolog, hogy a kápolnai csata után Görgey és Dembinszky között éles surlódások és torzsalkodások voltak, amelyek nagy veszéllyel fenyegették ügyünket. Az is tudva van, hogy Kossuth Debrecenből Tiszafüredre, a főhadiszállásra sietett, hogy a békét helyreállitsa. Én a gyógyszerész házához rendeltettem. Remegve, aggódva mentem oda. Mikor idézőmet a szolgálattevő katonának Görgeynek való bemutatás végett átadtam, az ajtónyitás alkalmával a szobában, amelyben a haditanács tartatott, láttam az összes tábornokokat: az öreg Dembinszkyt, Vettert, Klapkát, Görgeyt, Perczelt stb., fönn az elnöki széken Kossuthot. Jó ideig vártam az ebédlőben, hol az asztal teritve volt. Körülbelül egy óra lehetett. Végre megnyilt az ajtó s a ruganyos járásu, lovagias alaku Görgey, rövidre nyirt hajjal, szőke szakállal, belépett. Ámbár ő szemüvegén keresztül, összeráncolt szemöldei alól éles szemeivel merően szemügyre vett, mégis az én előbb érzett szorongásom egyszerre megszünt. Görgey rámmordulva mondá: »Ön az a makacs? Tudja-e, hogy főbelövetem?!« Anélkül, hogy ezen épen nem kellemes megszólitás megfélemlitett volna, mondottam: »Tábornok ur! Ez katonás és éppen nem

szégyenletes halál lenne; de ha nékem dr. E. mellett kell szolgálnom, meglehet, hogy abból szégyenletes halálom következnék.« Görgey reám szegezte szemeit, valószinüleg azt vélhette, valami nő forog a játékban és ebből lovagias ügy keletkezett (mert tudjuk, hogy a törvényes és nem törvényes asszonyoknak egész serege követte a hadsereget, nagy akadályára a szekerész-szolgálatnak), vagy pedig az én határozott magatartásom tetszett meg neki; mert, igaz ugyan, hogy még mindig nyersen, azt mondotta: »Mi szolgálatot tud Ön tenni?« És anélkül, hogy feleletemet bevárta volna, kérdi tovább: »Tudna Ön Kunmadarason, Kisujszálláson, Karcagon, mintegy 1000 emberre szükségkórházakat rögtönözni?« Forogni kezdett velem a világ, de minden gondolkodás nélkül feleltem: »Tábornok ur! az én tudományom csekély, még nem vagyok okleveles orvos s e dologban semmi tapasztalásom sincs, de mégis azt hiszem, hogy bizonyos feltétel alatt meg tudom tenni...« Görgey összerándult e szónál *feltétel*, mintha vipera marta volna meg. »Mit... feltétel?« mondotta, megnyujtva a szót. »Engedelmet kérek, tábornok ur! azt értem ez alatt, hogy ha én nyilt rendeletet kapok, hogy a polgári hatóságok nekem késedelem nélkül segédkezzenek és engedelmeskedjenek...« »Ebben nem lesz hiány — a rendelet az akasztófáig fog terjedni. Önnek egy óra alatt utra készen kell lennie. A kórházaknál most a sebesültek kocsira rakatnak. Önnek körülbelül 1½ óra előnye van, mig a szállitmány megindul, minthogy ez lépésben megy, Ön pedig könnyü és gyors kocsin hajtat, ugy, hogy 1½—2 órával előbb ér oda. Mindent, amire szüksége lesz, a lakásán fog találni.« Ezután egy alig észrevehető fejbólintással elbocsátott.

Mikor az utcára léptem, egy pillanatra megállottam, lélegzetet kellett vennem s magamat összeszednem, hogy valóság-e mindez, vagy csak álom? Midőn az én nyomorult szállásomra siettem, ahol 9—10 tiszttel egy foltozó suszternek szük, gőzpárával telt szobájába voltunk összezsufolva, a kórház előtt már akkor egy hosszu kocsisor állott, ahol egy derék, nemeslelkü hazafi, dr. Mihályik, Liptó vármegye főorvosa, — aki tekintélyes állását elhagyva, katonai szolgálatba állott, — ingujjban, verejtékben uszva, a sebesült szegény honvédeket, mint édes anya gyermekeit, igazi szeretettel puha szénával rakott kocsiban készitett ágyba helyezte el. Hamarjában közlöttem vele Görgeyvel folytatott beszédemet dr. E.-ről, akiről ő is undorral és megvetéssel nyilatkozott; melegen megszoritotta kezemet és mondotta: »Ez megtisztelő megbizás, jó sikert kivánok Önnek kedves fiatal kartársam!...« Cók-mókomat összecsomagolva, egy darab kenyeret a zsebembe dugva (mert akkor Tiszafüreden nem volt könnyü ennivalót kapni) az éppen előállott fogatra ültem, melyet egy káplár állitott elő, aki egyszersmind a nyilt rendeletet is kézbesitette. A becsületes Matyó kieresztette hosszu ostorát s a négy táltos csengve-bongva vágtatott a sik földön tova. A kocsiban vettem elő darab kenyeremet és ettem a 23

éves ifju gyomrával, éhséggel füszerezve a száraz kenyeret jóizüen; azután elővettem a nyilt rendeletet és ezt olvastam: »hazaárulási bünnek terhe alatt kötelesek a polgári hatóságok jelen sorok felmutatójának minden, a tábori kórház felállitására célzó intézkedéseit haladéktalanul végrehajtani.« Beburkolóztam szürke katonaköpenyembe s keblem dagadt az én rögtönösen fontossá vált személyiségem öntudatától... Akkor még sokkal felületesebben gondolkozó fiatal ember voltam, mintsem meg tudtam volna gondolni azt a csodálatos vezetést, mellyel az isteni bölcseség a gonoszt is bölcs céljainak előmozditására használja fel. Dr. E.-nek nyomorult jelleme nélkül ugy kvalifikációra, mint állásra nézve nulla lettem volna, sohasem jutottam volna Görgey elébe és ilyen küldetéssel nem bizattam volna meg.

Végre beértünk Kunmadarasra. A kocsissal egyenesen a községházához hajtattam. De mikor a templom közelébe értünk, melynek átellenében állott a kapu előtt egy férfi, kit hosszuszáru, füstölgő pipájáról könnyen meg lehetett ismerni, hogy ez az egyházközség lelkipásztora, megállitottam a kocsit, leugrottam s közöltem vele küldetésem célját. Szemei örömtől csillogtak; meghivását a lakásába elutasitottam azzal, hogy haladéktalanul a községházához kell mennem. Még jelenlétemben előhivta a harangozót s kiadta a rendeletet, hogy harangszóval hivja a közönséget a templomba. Én a községházához hajtottam és már utamban hallottam a harangok tompa zugását és láttam kijönni a házakból a kedélyes kun asszonyokat, amint a templomba igyekeztek.

A derék lelkipásztornak és lánglelkü hazafinak Körmendynek ragyogó példája, gyujtó szavai, buzgó tevékenységre lelkesitették a lakosokat s midőn mintegy fél óra mulva a hatósági személyekkel a felekezeti iskolához mentem, már akkor rakásokban állott a hófehér kenyér a földön, fel voltak halmozva minden kigondolható, a kötözéshez szükséges vászonnemüek, ágyhuzatok, ágynemüek és tépések. Az egyházközség az iskolai tantermeket adta át kórházi célokra, ezenkivül egy a táborba vonult mérnöki családnak hatalmas háza állott üresen. Az iskolában a padok ágyakká ácsoltattak és szalmazsákokkal láttattak el. Szóval, mire a sebesülteket szállitó óriási hosszu menetnek első szekerei alkonyatkor az iskolaépület elé érkeztek és a nyilt téren sorakozni kezdettek, minden betegnek egy darab kenyeret és a nagyvendéglő udvarában terjedelmes rézüstökben főzött meleg köménymagos levest, s akiknek meg volt engedve, egy pohár bort is adhattunk. A fődolog mégis az volt, hogy az én derék honvédjeim éjfél előtt mindannyian fedél alá és ágyba jutottak.

Reggel korán, miután egy kórházi konyha felállitására intézkedéseket tettem, mindent szemügyre vettem és a m. kir. honvédlazaretté alakitott iskolaépület előtt állottam, várva megrendelt fogatom érkezését, melynek engem Kisujszállásra kelle szállitania, láttam távolról egy kocsit, mely egy katona köpenyegbe burkolt egyénnel az iskolához vezető irányban közeledett

s midőn közelebb ért, az én szeretett barátomat, dr. Tsukot ismertem föl benne. Örömünk határtalan volt a véletlen találkozáson. Dr. Tsuk a kórház igazgató orvosául rendeltetett ide. Mindjárt azon óhaját fejezte ki, hogy miután a főhadiszálláson neki segédorvost adni nem tudnak, kérvényezni fogja ott, hogy én osztassam be mellé segédorvosul. Én elutaztam, mert amint dr. Tsuk mondotta, a sebesültek szállitmánya Tiszafüreden már az ő eljövetelekor össze volt állitva. Sietnem kellett, hogy küldetésemben idejében eljárhassak. Azonnal elutaztam. De mihelyt küldetésemet bevégeztem, és négy községben (Karcagon a főkórházzal) több mint 900 ember számára a szükségkórházakat berendeztem s az ötödik napon Kunmadarason keresztül a főhadiszállásra akartam bevonulni, dr. Tsuk örömtől ragyogó szemekkel jött elém s egy iv papirt adott a kezembe, amelyben én mint alorvos, melléje rendeltettem. Azonnal megkezdettem tehát szolgálatomat, amely mondhatom, hogy dacára annak, hogy egy ujdonsült ugynevezett sebészmester (feltser) és egy ottani orvostanhallgató, mint polgári segédek osztattak be hozzánk, nagy erőfeszitéssel járt.

Abban az időben a seb kezelése sokkal körülményesebb, időrablóbb volt, mint a mai előrehaladott kezelési mód. A sebeket mindennap meg kellett tisztitani és uj kötéssel ellátni. Derekunk és hátunk majd kettészakadt a folytonos előrehajlásban és a kötözési munka eltartott kora reggeltől a késő esti órákig. A nehéz szolgálat terhe alatt talán összeroskadtunk volna, ha a birtokos osztály és hivatalnokok vendégszerető családi körében minden este lelket és kedélyt fölelevenitő megujhodást nem nyertünk volna, ahol minden alkalommal uj rugékonyságot nyertünk a további tevékenységre. De ezek azután csakugyan válogatott, szeretetreméltó, kedves, nyiltszivü emberek voltak, a rátartás kötelező máza nélkül, nem olyanok, mint a tulraffinirozott világ szalonjainak mesterkélt bábjai. Mindenik egy-egy kiváló nemzeti erényt képviselt, összességben pedig szivet és lelket elevenitő bouquet-je volt a magyar jellem őstypusának. Felejthetetlenek lesznek nekem a körükben eltöltött órák. A nehéz napi munka alatt erőt adott nekünk az estére remélt élvezet.

Ez a dicsőség azonban csak néhány hétig tartott. A küteges tifuszragály behurcoltatott a kórházba. A fiatal sebész (feltser), aki mint uj házas a mézes heteket élte, félvén a ragálytól, egy napon feleségével együtt megszökött, az orvosnövendék pedig azon gyanu alatt volt, hogy tagjainak szaggatását csak tetteti. Ez által a mi szolgálatunk erőnket fölemésztővé vált, orvosi kisegitőért hiába fordultunk Debrecenbe. Éppen akkor nem volt ott senki. Ekkor az én atyai barátomnak és tanitómnak, aki nekem formaszerü klinikai előadásokat tartott, lázai kezdettek lenni s pár nap mulva ágyba döntötte a tifusz.

Hogyan ismerkedtem meg a magnetizmussal.

Dr. Tsuk igen tanult, önállóan gondolkozó orvos és filozófus volt, ki a tanitó állitásaira nem esküdött. Szkeptikus, kétkedő volt a gyógyszerekben és valamint a Debrecenből nagy edényekben küldött kenőcsöket félretette és csak a seb tisztántartására fektette a sulyt, ugy maga majdnem semmi gyógyszert sem rendelt: világosság, tisztaság, levegő, szigoru étrend voltak az ő gyógyszerei. Tifuszbetegeknek csak savanykás gyümölcsszörpöt adott s igy tanitott engem: »Mi a betegség lényegét nem ismerjük és sötétben tapogatunk és ha ebben a sötétben heroikus szerekkel foglalkozunk, könnyen megeshetik, hogy nem a betegséget, hanem az ártatlan beteget találjuk és agyonvágjuk... A természet bölcsebb, jótékonyabb, mint mi vagyunk, kárt nem tesz, mint az embernek ügyetlen keze.«

Mesteremhez hiven, kinek ajkain csüggödtem és tanitásait beszivtam, én is szintén csak gyümölcs-szörpöt adtam neki; fél éjszakákon őrködtem ágya mellett és tanulmányoztam az *ő könyveiből* a tifuszbetegnek kezelésmódját. Állapota mind aggasztóbba lett. Nem láttam az egész kórházban ily sulyos lefolyásu tifuszesetet. Nemcsak teljesen magánkivül volt és deliriumban félrebeszélt takaróját szüntelenül tépdesve, hanem ajkai és orrlyukai fölégtek és oly feketék voltak, mint a kémény, nyelve ragyogó száraz és fölrepedezett, szemei majdnem leragadtak s üvegesek voltak. Aggodalom fogott el, szivem összeszorult, ha eszembe jutott, hogy ez a nemeslelkü ember, aki nőt, gyermeket s jól jövedelmező állást hagyott el Moóron s önmegtagadással a táborba sietett, hogy hazájának szolgáljon, itt ily nyomorultan fog elpusztulni. Kétségek lopóztak lelkembe az ő tifuszkezelésének, vagy inkább nem kezelésének helyessége felől. Lovas embert küldtem Karcagra, hogy az ottani igazgató orvos jőjjön át. Eredménytelenül. Azután kocsit küldtem sürgető felhivással, hogy okvetlenül jőjjön. Végre 24 óra mulva eljött az ottani törzsorvos, — ha jól emlékszem dr. Simkó, vagy Klimkó? — Alkonyodott már akkor. Megnézte és pontosan megvizsgálta a beteget és arca elborult. Szófukar, komolyan gondolkozó ember volt. Velem, az orvosbojtárral nem közölt semmit, én pedig nem mertem véleménye felől kérdést intézni hozzá. Egy kanta vizet hozatott, nyitott kantában. De amit hoztak, kicsinynek találta; azután ő maga ment ki a konyhába és keresett egy megfelelő cserépedényt — egy hasas edényt, melybe néhány pint belefért. Odaállitotta az ablakdeszkára és kezeit jó darabig tartotta fölötte (én tiszteletteljes távolban állottam mö-

götte). Eleinte azt hittem, hogy valamit önt a vizbe, azután pedig, hogy kezeit a vizben áztatja. Hogy ez mennyi ideig tarthatott, már nem tudom megmondani. Selyemkendőt kért, — adtam neki. Akkor még nem voltak csinált nyakkendők, minden uriember fekete selyemkendőt viselt. Ezzel fedte be a nagy vizes kantának a száját és azt mondotta nekem, hogy adjak a betegnek ebből az »orvosságból« minél gyakrabban és minél többet. Ezzel felült a kocsira s eltávozott. Hogy én mind e dologról mit gondoltam akkor, azt ma már valóban nem tudom, annyit azonban tudok, hogy a törzsorvos oly nagy tekintély volt előttem, hogy eszembe sem jutott megjegyzést tenni, vagy kritizálni eljárását, egyszerüen nem értettem az egész dolgot, hiszen akkor az orvosi tudományból sem értettem semmit. De azért utasitásait minden okoskodás nélkül követtem. A beteg általában véve sohasem kért vizet — mégis gyakran adtam neki, mert nyelve, inye, ajkai csontkemények voltak; most pedig még gyakrabban adtam, mint előbb.

Néhányszori itatás után maga suttogta: »adjál nekem abból a mennyei forrásvizből.« Ennek a beszédnek nem tulajdonitottam semmi különös jelentőséget, mivel lázas, önkivületi állapotában különben is tücsköt-bogarat összevissza beszélt, de figyelmes lettem akkor, mikor azt mondotta: »ah de jó ez!« Éjfél körül kért belőle önként először, de mindig e kifejezéssel: »abból a szent forrásból.« Én a fáradtságtól kimerülve, ülőhelyemben elaludtam. Reggel adtam neki altatóul közönséges vizet az én poharamból; visszalökte, »nem, abból a szent forrásból adj nekem!« Ez már nagyon feltünt nekem. Megkisérlettem ezt a próbát azután is, hogy vajjon észre fogja-e venni a különbséget? És csakugyan, amint az első kortyot lenyelte, visszalökte a poharat. Ez megdöbbentett engem — de azért nem törtem rajta a fejem, csak csodálkoztam felette. Nem vezettem naplót, tehát nem tudok az egészség visszatérésének apró részleteire emlékezni, de azt tudom, hogy csak hüledeztem a gyógyulás meglepően gyors előhaladásán, azon betegek üdüléséhez hasonlitva, kiket a kórházban megfigyelhettem. Hogy a magánkivüli beszédek teljesen megszüntek, a fekete varak orrlyukairól és ajkairól eltüntek, ragadós szemhéjai és tekintete megtisztult, nagyon is feltünt nekem, különösen mikor már harmadnapra, habár átmenetileg, öntudata és emlékezete is megjött. Tejet adtam neki és megitta, sőt ételt is követelt. E tekintetben elővigyázó voltam, mert ismertem az ő skrupulozitását az üdülő tifuszbetegeknek adott eledelekre nézve. Mikor teljesen magához tért, láttam, sejtelme sem volt a törzsorvos látogatásáról, s minden csodálkozás nélkül vette tudomásul. Csak néhány nap mulva kezdett érdeklődni a dolgok iránt s maga kérdezte, hogy mit rendelt neki a doktor. Elmondtam neki a dolgot, ugy, ahogy történt. Mind jobban-jobban csodálkozó arcot öltött és amikor az ő gyorsan bekövetkezett, csodával határos javulását közöltem vele, szemeit az égre emelve, kezeit összekulcsolva mondotta:

»Isten! mily megfoghatatlanok és kinyomozhatatlanok a te utaid...«

E felemelkedés Istenhez az ő bölcs vezetésén, igazgatásán való bámulat kifejezése volt, mert dr. Tsuknak nagyobb volt a bizalma a delejesség gyógyitó erejében, — mert annak köszönhette felgyógyulását, — mint az orvosságában s privát praxisában is tett kisérleteket a delejes gyógyitási móddal és néhány emlitésreméltó eredményt is ért el vele.

Mindazáltal nem áltatom magamat azzal, hogy kollegáim a delejes erő ezen nyomós bizonyitéka által, mely a dr. Tsuk tifuszesetében ily eredménnyel járt, — meggyőzettessenek; mindent fel fognak hozni ellene, különösen a kedvelt »véletlent«, amelynek annyit ki kell birnia, ha az emberek más magyarázatot nem tudnak.

Azonban nem hallgathatom el, hogy későbbi orvosi praxisom alatt én is igy voltam, amidőn visszaemlékeztem a kunmadarasi esetre, hiszen én is a materialisztikus tudomány emlőjén nőttem fel. De mégis mióta a 60-as évek kezdetén a saját házamnál egy szomnambulán gyüjtöttem tapasztalatokat és megismerkedtem a delejességgel és azt magánpraxisomban is alkalmaztam tifusz, tüdőbántalmak stb. eseteiben, az én tudásom látköre is nagy mértékben kitágult, és ma már tudatában vagyok annak, hogy a delejezés alkalmazása által számos embertársamon segitettem.

Az én egykori szkepszisemre való emlékezés most nagy előnyömre van, mert türelmes és elnéző vagyok mások véleményével szemben, mivel eszembe jut egykori konokságom, amelylyel minden elől, ami szellemi, elzárkóztam, mert különben ingerlékeny természetem miatt könnyen kijönnék a sodromból, amidőn néha badar ellenvéleményeket kell hallanom.

Május elseje felé járhatott az esztendő. A 49-iki tavasz pompás, szép és meleg volt. Felnyitottam az ablakokat s dr. Tsukot nemsokára, saját kivánságára, egy székben kivitettem az ajtó elé, ahol a napsugarak jótékony éltető hatásának volt kitéve. Bőven táplálkozott s láthatólag erősödött. S mondotta, hogy ezután szorgalmasan fogja tanulmányozni a magnetizmust és a már eddig elért eredményeiből több esetet elbeszélt.

De mivel világosan látszott, hogy a hosszabb beszéd megerőlteti s dacára annak, hogy szavait egy tudományt szomjazó tanuló tudvágyával lestem, mégis arra kértem, hogy kimélje magát. Megigérte, hogy néhány nap mulva nevezetesebb élményeit el fogja mondani, amiket e téren átélt s amelyekre én türelmetlen kiváncsisággal vártam.

De máskép volt megirva a végzet könyvében; éveknek kellett elmulni, mig ez a misztikus fátyol föllebbent előttem. Nemrég a táborból a kolerát hurcolták be a kórházba, amely csakhamar nagy erőre kapott. Majdnem mindazokat a honvédeket, kik a tifuszból felgyógyultak, meglepte a kolera, — nem volt ellenállási erejük a ragállyal szemben; amiért én az ilyen ja-

vuló betegeket a faluba helyeztem el, hogy a kórház miazmás légköréből mielőbb eltávolitsam. Aggódtam, hogy az én szeretett atyai barátom is elragadtathatik tőlem, elhatároztam tehát, bármennyire égtem is a vágytól mielőbb meghallani a magnetizmusról igért közleményeit, hogy őt a kolera hatásköréből a lehető leggyorsabban eltávolitom.

Az idő nagyszerüen szép, ereje napról-napra növekedik, a Pest felé vezető ut a mi hadseregünk bravurmüveletei által az ellenségtől megtisztitva. Nem gondolkozva tehát sokat eltökéltem, hogy őt Szolnokon át Pestre küldöm. Benne is fölébredt a vágy nejét, gyermekeit s ősz édes anyját ujra láthatni, akik, mint ő hitte, vágytól és aggálytól emésztődve óhajtanák szerettöket látni. Belegyezett tervembe s anélkül, hogy sokáig fontolgattam volna a dolgot, a gyorsan kigondolt tervet végrehajtottam, elküldtem őt egy megbizható ember fedezete alatt Szolnokra s onnan Pestre.

Midőn én május 16-án, a mintegy 20 személyre apadt betegcsoportot a hadügyminisztérium rendeletére Karcagra szállitva a kórházat feloszlattam, magam pedig Debrecenbe mentem s jelentés és számadás céljából a minisztériumnál jelentkeztem, testileg annyira meg voltam fogyatkozva, hogy a minisztériumban szükségesnek találták, az orvosi erők nagy hiánya mellett is, nekem — hogy magamat egy kissé összeszedjem — egy havi szabadságot engedélyezni, mit én köszönettel fogadtam, s miattam nagyon aggódó szüleimhez én is Pestre utaztam. Ott felkerestem dr. Tsuk családját, amely engem az általa előadott hü ápolásomért az ő életmentőjének tekintve ugy fogadott, mint egy Messiást. Mindenekelőtt azt közölték velem, hogy ő kitünően megerősödött, s Moórról idesietett felesége hazavitte.

A magnetizmusról általában.

Midőn az élet-, vagy bio-magnetizmusról beszélünk, legyen szabad tisztelt olvasóimnak figyelmét fölhivni arra, amit e ciklus kezdetén mondottam, hogy én semmiféle spekulativ dedukciókba, bevezetésekbe és hypotéziseken való nyargalásba — ami különben teljesen terméketlen és csak fogalomzavaró lehetne — nem bocsátkozom, hanem szigoruan a tapasztalati téren akarok mozogni és ennek eredményét egyenesen, mesterkéletlenül s mindenki által könnyen érthető alakban legjobb tudásom szerint akarom előadni.

Nincs szándékomban a könyvekben vagy a szakirodalomban sokféleképpen közölt leirásokat fölelevenitni, miután az én, majdnem 4 évtizeden alapuló megfigyeléseimből eredő, sokoldalu tapasztalataim elég tartalomdusak arra, hogy ne kelljen idegen kutatókra támaszkodnom. De azért korántsem lépek föl

azzal a követeléssel, hogy *csak* ezeknek lehet érvényük vagy értékük, vagy mintha ezek szokatlan kiváltságukkal más szerzők munkái fölé emelkednének, hanem csak azért, mert az általam elért eredményeknek hü előadásáért és benső igazságáért kezeskedem

Ezért a magnetizmus benső lényegébe való hatolás minden kisérletét mellőzöm, mely a mi mostani ismereteink alapján ugyis aligha tárulna fel — valamint általában a dolgok lényege sem.

Elégedjünk meg csak szerényen azokkal a tüneményekkel, hatásokkal és eredményekkel, amelyek a delejes erő alkalmazásánál az emberen mutatkozó hatásokban tárulnak elénk, melyeket tudásunk növelésére nyerünk; különösen pedig gyógyitó hatásával, amidőn szenvedő embertársainkon segiteni akarván, annak erőit, törvényeit kinyomozzuk és kihasználjuk anélkül, hogy annak lényegébe mélyebben behatolni képesek lettünk volna.

Semmivel sem megy ennél jobban a fizikusok dolga a villamossággal, ami pedig szervetlen anyaghoz lévén kötve, ennélfogva mindig ugyanaz maradva, könnyebben kinyomozható és megállapitható lenne, annyival inkább, mert egészen független az emberi lénynek, mint a delej tüzhelyének és elfogadójának sulytalan szubtilitásaitól, mint: psyche, akarat, morál stb., amelyek mindezideig megállapithatók nem voltak. És mint ahogy a fizikusok mindezeket tekintetbe nem véve, pusztán a meglevő villamosság nyomozásának, törvényeinek és tüneményeinek megállapitása által nagy és jelentékeny eredményekre jutottak és még mindig nem sejtetteket fognak napfényre hozni, éppen igy lehető lesz, hogy a delejesség terén kutatók a benne rejlő erőket kinyomozzák és értékesiteni fogják. Hogy azután a delejesség azonos-e az *óddal,* a *fluiddal,* vagy hogy ezek különböző szubstanciák-e, ez reánk nézve teljesen közömbös és ez pusztán csak játék a szavakkal. Hiszen fogalmunk sincs arról, hogy mi az egyik és mi a másik? És csapdába kerülne az, aki az egyiket vagy másikat definiálni akarná és definicióját elfogadható bizonyitékokkal akarná támogatni.

A delejes erő a Teremtőnek egész világegyetemében elterjedt *finom erő,* mint amilyen p. o. a villamosság és amely ámbár emberi szemmel normális viszonyok között láthatatlan, azért mégsem anyagtalan.

Ez a természetnek mind a három országában megvan, de a természetben elfoglalt helyzete szerint lefokozva. Eszerint legdurvább a földben, az ásványországban. Mint föld- és ércdelejesség a természetben feltalálható a mágnesvaskőben (magnetit); mint mesterséges a delejpatkóban vagy a delejes pálcában stb. Ezeknél tisztább, magasabb a növényvilág delejessége, még fejlettebb az állatvilágé s az emberben éri el a tökéletesség legmagasabb fokát. Az ásványokban, növényekben és állatokban levő delejességet együttvéve »*életdelejesség*«-nek nevezzük. Amint azonban fentebb mondottuk, az életdelejesség e

három között az emberben éri el a finomságnak legnagyobb fokát.

A szellemtannak tartatott fenn az emberiség előtt a *»szellemi delejesség«* létezését feltárni és erre alkalmas egyének, gyógyitó médiumok közvetitése által jelentékeny szellemi előnyöket és testi gyógyitásokat juttatni hozzájuk. A delejesség és villamosság közötti reláció tekintetében fel kell emlitenem, hogy a delejesség vonzó, a villamosság pedig taszitó erő *(a szellemvilágban)*, továbbá, hogy természetes, tiszta delejesség a mi alacsony fokon álló planétánkon, a földön, általában nincsen, hanem az mindig villamossággal többé-kevésbbé keverve jelenik meg; de az emberi szellem ilyen tiszta, vegyitetlen delejt nem is birna meg, ez alatt össze kellene roskadnia. A testet levetett szellemnek fölénye éppen a villamosság csekélyebb és a delejesség bővebb mértékében rejlik az ugynevezett tagadás-, vagy ellentét-szellemekével szemben, amelyek gyakran csak alig valami nyomát birják a delejnek, ahonnan a viszonylagosan több delejes erőt tartalmazó fluid behatolását nem képesek kibirni.

A delej minőségének benső értéke a vele összekeveredett villamosság mennyiségétől függ, éppen ugy, mint p. o. az arany ötvözetek értékét a hozzávegyült nemtelen érceknek mennyisége szerint határozzák meg; — ennélfogva minél kevesebb a villamosság, annál értékesebb a delejesség és megforditva.

Hogy mely szférák lakóinak van tiszta delejessége, tehát olyan, amely nincs villamossággal vegyitve, ezt szellemeink nem mondották meg, valószinüleg azért, mert mi a szférák felől egyáltalában nem tudunk magunknak helyes fogalmat alkotni. Azt mégis kivehettük, hogy azon szféráktól fölfelé, ahol már tiszta delejesség van, ez is végtelenül finomulhat, potencirozódhatik az egész elsődök fokozatáig, egy Krisztus fokozatáig, az első napok ősvilágosságáig.

Habár a mi durva érzékeinknek a delej észrevehetetlen is, azért az mégis létező, igen finom anyag, amit nemcsak a médiumok és szomnambulák, hanem a pusztán csak szenzitiv egyénnek, normális, éber állapotukban is láthatnak, sőt szagát is érzik és annak különféle minőségét is meg tudják különböztetni.

A delejt nem pusztithatják el sem a tüz, sem mechanikus erő, sem az erős ásványsavak.

A delejes agensnek (hatóanyag) egyik jelentékeny hatása a növényeken észlelhető, amennyiben a delejesség a növényekre éppen ugy hat, mint az emberekre; a tenyészési folyamatot előmozditja és a betegségeket kiküszöböli; az ember delejes hatóanyagát a növény felveszi és a saját hasznára forditja.

Ez a tény azért igen fontos, mert azoknak a kezéből, akik a delejes ágens létezését és az általa előidézhető tüneményeket a képzelődés vagy fantázia rovására irják, kicsavarja a fegyvert, valamint azokéból is, akik tájékozatlanságukban és egyoldalúságukban az életdelejesség hatását a hypnotizmuséval keverik

össze, mert ezek előtt objektiv bizonyitékot szolgáltat arra nézve, hogy az emberből egy hatásos ágens ömlik ki.

Az erős delejességgel fölruházott embereknél a delej a test felületéről mindenütt kiáramlik és székhelye — a jelek szerint — az asztraltestben, a periszpritben keresendő; ez a vélemény azonban ez ideig még tudományosan bebizonyitva nincsen. Az áram kiömlésének főhelyei, tapasztalás szerint, az ujjak hegyei, azután a szem, a száj, azaz: a lehellet.

Az áram megindul az erős akarat, benső, áhitatos kivánság, vagy erős vágy által.

Az utóbbi pszychikai tények különösen a gyógyitó médiumoknál akkor állanak elő, amikor eziránt a szellemek segélyét kérik. A delejezendőnek ez utáni vágya és kivánsága egyik fokozója ezen segély érezhető hatásának.

A delejesség átvihető nemcsak az emberekre, hanem szervetlen anyagokra is, amelyekre rátapad és ahonnan az embernek erős akarata és vágya magához vonzhatja. Igy p. o. átvihető vászonra, selyemre, vattára, papirra; de kenyérre, vizre, borra, ostyára, cukorra, stb. is és épp ugy érezhető, és olyan hatása van az azt magához vevő elfogadónak, mintha közvetlenül a delejezőből áradott volna reá. A delejezett viz nem romlik meg.

A delej áthat minden anyagot, sokkal inkább, mint a Röntgen-sugarak, mert a delejre nézve nincs oly anyag, amelyen áthatolni képes ne volna. Áthatol nagy területeken és hat messze távolságra, mint a sodrony nélküli telegráf, — ha a delejező vele rokonkedélyü emberre irányitja, az megérzi annak hatását. Az én tapasztalásaim ez ideig mintegy 250 kilométerről tesznek bizonyságot, de vannak emberek, kik állitják, hogy delejes erejöket sokkal nagyobb távolságokra is képesek voltak hatással kiárasztani.

A delejesség nemcsak azon kincses szekrény felnyitására szolgáló kulcs, amelyben a médiumi*) tehetség lappangva hever, amely egyszersmind hidat képez a mi világunk és a tulvilág között, amelyen a szellemek rég időktől fogva a mi földi életünk területére behatolnak, s amelyen át most is érintkezhetnek az emberekkel, hanem egyszersmind az e hidon keresztülvezető utat megóvni is képes a hivatlan, rosszakaratu, barangoló elemektől; ha pedig esetleg sikerül behatolniok és ott gonosz célzattal állást foglalniok, hogy ártsanak, azokat onnan kiszorithatja és a hidat megtisztitva, fölszabadithatja; tulajdonképpen ez az egyetlen végrehajtó közeg a tagadás szellemeivel szemben, mert általában az anyagi eszközök: pálca és korbács a testetlen lényekre semmi hatással sincsenek; ellenben az erőteljes állati életdelej lefegyverzi és elriasztja őket.

*) Azok az egyének, akik a szellemek és az emberek közötti érintkezésnek közvetitői, minden müvelt nemzet által **médiumoknak** nevezetnek. Ámbár a mi képződésképes nyelvünkben erre találó kifejezések vannak, mint közeg és közvetitő, mégis, hogy a különcködés vádjával ne illettessünk, az általánosan elfogadott **médium** nevet használjuk.

Eszerint látjuk, hogy a delejesség nemcsak a médiumitásra szükséges kvalifikációt fejti és képezi ki az emberben, hanem megvédi azon elemek támadásaitól és ártalmas hatásaitól is, amelyek mindenkor és mindenütt készek teljes erejökkel fellépni minden isteni törvény szerint létező és fennálló ellen, persze sikertelenül, mert Isten törvényét a világnak semmi hatalmassága sem képes felforgatni.

Ha most már valaki ama tapasztalati tényen fekvő állitást, hogy az életdelej a médiumitás megnyitásának a kulcsa, meg akarná gyengiteni azzal, hogy a médiumoknak nagy tömegében ez az adomány minden delejezés nélkül is utat tör magának, ez az ellenvetés a felállitott tételt meg nem dönti, mint általában valamely szilárd tapasztalati tényt legfeljebb módositani, de megdönteni nem lehet.

Tehát módositani igen, azt megengedem; jelesen, hogy az ilyen médiumok médiumi képességüket nem emberi, hanem szellemi delejezés által nyerik, vagy jobban mondva: szellemek által képeztetnek médiumokká. A médiumitást előkészitő preparációk: bu, bánkódás, aggály, szomoruság, kedélyrázkódás. A médiumitás ilymódon való megjelenése, mondjuk: születése, legtöbb esetben, talán lehet mondani, kivétel nélkül, gyötrőbb és hosszadalmasabb fájdalmak által történik, mint a delejezés által fejlesztett médiumitásnál.

És pedig azért, mert itt az előkészitő munkát legtöbbször alsóbbrendü elemek végzik, mindenesetre jobb szellemek vezetése és felügyelete mellett; másodszor, mivel a médiumjelölt, valamint hozzátartozói is tájékozatlanok és az azzal együttjáró tüneményeket kimagyarázni nem lévén képesek, betegségi tüneteknek tekintik s orvosi segélyt vesznek igénybe ellene.

Az ilyen vélt betegek töltik meg azután az ideg- és kedélybeteg orvosi speciálistáknak várótermeit, sőt gyógyintézeteit is — természetesen eredmény nélkül... Mert akiknél segélyt keresnek, ezek azt nekik nem adhatják, mivel ezek az ő merev materialisztikus álláspontjuknál fogva semmi természetfelettiben nem hisznek, mindent az anyagban keresnek s abból akarnak kimagyarázni, az érzékfelettiek fogalma teljesen hiányzik náluk. Ezeknél áll különösen, hogy: »Wo Begriffe fehlen, stellt zur rechten Zeit ein Wort sich ein«, ahogy Goethe, a költők királya mondja. Ahonnan ezek a szegény, sokféleképpen megsanyargatott teremtések tulizgatott gerincideg exaltációban (spiral irritatio) hysteriában, vérszegénységben, sápkórságban stb. szenvedőknek mondatnak, sőt ez utóbbi kategóriába oly egyének is soroztatnak, akiknél semmi tárgyilagos tünet a sápkór elnevezést nem igazolja; hanem külsőleg virágzó, fakadó egészséget mutatnak, amiért is ezek »piros« sápkórosoknak neveztetnek, lucus a non lucendo, vagy fából csinált vaskarika... Minélfogva szegény áldozat a változhatatlan makacs orvosi vélemény alapján Prokrustes ágyba kényszeritve kinyujtatik, nem csoda, ha azután onnan mint nyomorékká tett ember jő ki. Ezen uraknak a

gondolkozási szervük megrozsdásodott apriorisztikus eszmékkel annyira meg van tömve, hogy ezek mellett semmi uj, másnemü vélemény bebocsáttatást, helyet nem találhat.

Hogyan lehet hát, hogy az ilyen évek hosszu során át gyötrött szenvedő, ha valami kedvező körülmény folytán oly helyzetbe jut, hogy a delejezést megismeri és használja, rövid idő alatt, néhány izbeli delejezés után olyanná lesz, mintha átváltozott, mintha ujjászületett volna?

Lehető volna-e, hogy megtartva eddigi életmódját, tartózkodási helyét, környezetét, valamely szervezeti vérbetegség, a vérgolyócskáknak mennyiségi és minőségi betegsége néhány nap alatt meggyógyuljon? Lehető-e, hogy az évekig makacson tartott, ugynevezett ideges álmatlanság, fejfájás, szivdobogás, reszketés, izomgörcsök néhány nap alatt elmuljanak? Oh igen! de nem idegcsillapitó vagy kábitó szerek által, hanem a delejezés alkalmazása által.

Most veszem észre, hogy én akaratlanul is a gyógyitások megbeszélésébe tévelyedtem, holott erről más alkalommal akarok beszélni. Most már a delejes erő egyes konkrét tulajdonságaira és sajátságaira térek át.

Tárgyak és növények delejezése.

Hogy a delejes principium ámbár erő, mégis anyagi szubstancia, abból látszik, hogy azt még a nem médiumok is éber állapotban koronként nyitott szemekkel látják, igy p. o. látták — mindenesetre szenzitiv egyének — a mi üléseinkben a delejezett médium feje fölött felhő alakjában. Az én boldogult fivérem, ámbár ő maga is gyakorlati gyógyitó médium volt, rendkivül érzékeny volt a delej iránt, érezte, megrázkódott és összerándult, ha őt magnetizáltam (holott sem Adelmánál, sem nálam ilyen eset nem fordult elő, sőt azt alig éreztük), ő világos nappal, nyitott szemekkel, ujjaim hegyeiből szikrákat látott kipattogni... Több is sikerült: magnéziumvilágitásnál, a delejes fluidumot, fényképlemezen is rögzitettük.

Hogy a delejt mechanikus szerekkel, tüzzel, vagy maró ásványsavakkal sem lehet megsemmisiteni, erre egész tömeg faktumot tudok idézni. Régi sütet delejezett kenyér finom porrá törve, semmit sem veszt erejéből.

Egy delejezett üveggolyó, amely éppen egy szomnambulát elaltatott, forró, lobogó vizbe téve sem vesztett semmit hatásából. Delejeztetvén, változatlanul megtartja erejét még akkor is, ha a forrpontig hevittetett. Delejezett kenyér korommá égetve is változatlanul megtartja erejét.

Delejezett viz hosszu állás után sem bomlik fel, nem romlik meg. Ezen tulajdonainak ismeretére nem előzetes kisérletek,

gyakorlati tapasztalatok által jutottam, hanem egész váratlanul, egy incidens folytán. 1871—72 körül Gyöngyösről jött hozzám egy beteg magát gyógyittatni, kinek én a delejezés előtt naponta egy kis pohár delejezett vizet adtam. Minthogy több ambuláns beteg egyidejüleg járt hozzám, e nő számára előre delejeztem vizet. Egy napon azonban elmaradt, a második, a harmadik napon is. Az okát később tudtam meg: egy sürgöny sulyosan megbetegedett leánya betegágyához hivta őt s a nagy sietségben nem volt ideje sürgős elutazása felől értesiteni. A nő számára delejezett pohár viz 3 hét mulva érintetlenül ott állott egy kártyapapirral lazán fedve; a benne volt viz a nyár közepének nagy hősége alatt felényire elpárolgott, de azért tükörtiszta maradt és a betegnek adva, érezhető ereje éppen ugy változatlan maradt, mint különben. A delejezett viznek ezen tulajdonságára figyelmessé téve, erre vonatkozólag különböző kisérleteket tettem s a delejnek ezt az erejét még sokkal hosszabb időre is bizonyitotta mindenik. 1887-ben báró Ny. Jenőt kezeltem tüdő- és mellhártyalobban — kinek jelentékeny izzadmány rakódott le a mellüregébe — igaz, hogy hasonszenvi szerekkel, de nem engedtem neki mást, mint delejezett vizet inni, melyet elutazásom előtt mindig nagy mennyiségben készitettem; de mégsem volt mindig elég, ennélfogva kénytelen voltam palackokban küldeni neki a delejezett vizet. A beteg nagy mennyiséget fogyasztott, mert annak enyhitő hatását világosan tapasztalta, jelesen: a köpet kiválasztását előmozditotta és a lélegzést könnyitette. Mintegy két év mulva találtak a pincében egy ilyen delejezett vizzel telt palackot, amely tükörtiszta és egészen változatlan volt.

A delejességnek a növényekre való hatása azért bir nagy fontossággal, mivel éppen e hatás által kétségbevonhatatlanul be van bizonyitva, hogy az emberi szervezetből egy hatóanyag áramlik ki, miáltal az a kifogás, hogy a delejezés hatása csak a delejezett fantáziájában van, megdöntetett. Józanul gondolkozó ember nem is foghatja fel, miként tehetett valaki ily esztelen kifogást, sőt ezt lehetetlennek fogja tartani és méltán kérdezheti, vajjon ki legyen az, aki ily gyáva állitást mert kockáztatni? Nos! — nem csekélyebb tekintély, mint az a copfos, keményfejü testület, amely már oly számos kudarcot vallott: 1874-ben a párisi tudományos akadémia. Az elmult 25 év mindenesetre számos dolgot megérlelt és a »tudomány« fájáról sok rothadt gyümölcsöt lerázott. Ezt tehát vegyük fontolóra és szolgáljon tanulságul előttünk arra nézve, hogy milyen keveset adhatunk az ily csalhatatlan, vaskalapos és nagyképüsködő testületek tekintélyére oly dolgokban, amelyek a szorosan vett anyagi világ keretén kivül esnek. És sajnos, az emberek nagy többsége még az ilyen kérdésekben is a világi tudósok orákulumszerü mondásaira hivatkozik főként azért, mert rest a gondolkozásra, amennyiben másokat gondolkoztat maga helyett és a saját itéletét és viselkedését azoknak értelmiségétől teszi függővé...

A delejezés hatása a növények fejlődésén mutatkozik; növésük gyakran meglassul, de a virágok és gyümölcsök erőteljesebbek lesznek; viszont gyakran a virágok kisebbek maradnak, mig ellenben a mag szaporábbnak mutatkozik; de néha gyorsabb növekedést észlelhetünk, anélkül, hogy a virágokon valami hatás látszanék. Az, hogy a delejezett és nem delejezett növények tenyésztésében különbség van, számos kisérlet által kétséget kizárólag be van bizonyitva.

Azonban nem akarom az olvasót a magam vagy más búvárok erre vonatkozó kisérleteinek és eredményeinek felsorolásával untatni vagy fárasztani, hanem azt ajánlom, hogy maga tegyen erre vonatkozólag kisérleteket. Minthogy minden embernek van kisebb-nagyobb delejes ereje, nem kételkedem abban, hogy ha kedves olvasóim közül többen tennének ily irányu kisérleteket, egyik vagy másik kedvező eredményt érhetne el. Persze, hogy nem fognak hiányozni az eredménytelen vagy hibás kisérletek sem; például elégtelen delejes erő miatt, vagy a kisérletnél követett helytelen eljárás miatt.

Azonban nem titkolhatjuk el azt sem, hogy az ily összehasonlitó kisérletekre kiválasztott növényeket igen nehéz, — a növényi életre befolyással biró külső hatásokat tekintve, — teljesen egyenlő körülmények közé helyezni, hogy a delejesség hatását a növényre teljes bizonyossággal megállapitassuk. A megfigyelés biztonsága szempontjából a szabadban tenyésző növények sokkal alkalmasabbak erre, mint a szobai növények; ezt a kertészek és virágkedvelők jól tudják. Meglehetősen biztos kritériumot nyerhetünk akkor, ha egy beteg növényen próbáljuk ki a delejesség hatását, amely fejlődés tekintetében hátramaradt és megfigyeljük, vajjon utoléri, vagy esetleg tulszárnyalja-e a nem delejezett, de különben dusan tenyésző példányokat? Másik nehézséget az okoz, hogy a különféleképen kezelt növények magvai esetleg nem egyenlő minőségüek voltak. Azon célból, hogy teljesen kifogástalan, exakt összehasonlitó kisérleteket ejthessünk meg, a legcsekélyebb mozzanatnak sem szabad egy hajszállal sem eltérnie egyik vagy másik növénynél; a skrupulozitásban ily kisérleteknél nem mehetünk elég messze. Igy például nem szabad két növényre külön-külön delejezni az öntözésre szolgáló vizet — mert megtörténhetik, hogy az egyiket nagyobb akaraterő kisugárzás közepett delejezzük, tehát több delejességet is tartalmazhatna, mint a másik. A növényeket ugyanazon vizzel, ugyanazon időben és egyenlő vizmennyiséggel kell megöntözni. A növény környezetéből pedig egyikre sem szabad árnyéknak esnie.

Mindenesetre az is szükséges, hogy pontos jegyzőkönyvet vezessünk a követett eljárásról és hogy a sarjadzás pillanatától kezdve a virágzásig, vagy a gyümölcs megéréséig minden észrevehető mozzanatot feljegyezzünk.

A viz delejezése igen egyszerüen történik, a szándék és akarat által, de ennek a szellemből kell erednie, mely az aka-

ratot mozgatja. A cselekvő tudniillik a delejezés alatt amennyire csak lehetséges, a Teremtő iránt — ki minket, teremtményeit a teremtőerőnek egy részével megáldott, — hálára és csodálatra indittatva, teljesen magábaszállva emelkedjék fel Ohozzá. Ezen érzülettel telve tartsa az ember mindkét kezét kiterjesztett ujjakkal néhány centiméterre a viz fölé mintegy 7—10 percig. Ezzel a vizzel öntözze meg a növényt és a gyökereket annyiszor, amennyiszer a növény természete megkivánja.

A viznek ilyen egyszerü delejezése azonban nem elégséges a következő esetekben: ha azt valamely embernél gyógyitási célokra, vagy ha valakinek médiummá fejlesztésére, vagy ha egy szeánsz kezdetén a szellemekkel való közlekedés céljából a médiumok előkészitésére, — vagy az alacsony tagadás szellemeinek elriasztására, vagy ha az ilyen szellem által a médiumon hátrahagyott ártalmas fluid paralyzálására akarjuk használni: ekkor megkivántatik, hogy a delejezés a *legbensőbb buzgósággal* telt *ima* és *Istenhez való fölemelkedéssel* történjék, az ilyen delejező ezt a vizet a gondolható leghatásosabb erővel ruházza föl, amidőn megalázódott mély buzgóságával *Istennek erejét* és *segedelmét* magához *levonni* képes.

Mégis valamint a viz a delejezés *előtt* csak közönséges viz volt, éppen ugy van ez a vattával vagy más tárggyal is, melyre az ember, mint közvetitőre a delejt átviszi, hogy azt távollevő személyekhez juttassa, valamint akkor is, ha valaki gyógyitási célból, vagy azért, hogy a tagadás szellemeinek támadásai ellen védve legyen, puszta testén delejezett vattát hord. Hogy mégis leginkább a delejezett vattát használják a delej továbbszállitására, ámbár épp ugy lehetne vászonban, selyemben, posztóban stb. elküldeni, közelfekvő okok magyarázzák. Jelesen: olcsósága, likacsos anyaga, könnyüsége elsőséget ad neki minden más anyag fölött. Belső használatára a delejnek legalkalmasabbak a vastag ostyák, likacsos cukorpasztillák, cukorgolyócskák. A médiumi tekintetben sokoldalulag megáldott *Blechinger* igy küldöz Salzburgból delejezett cukorkákat Németország minden részébe s nagy gyógyerejét magasztalják. Ilyesfélét küldöztünk már én és Adelma a 70-es években a külföldre sokfelé, honnan gyakran bámulatos hatásáról tudósitottak.

Távolból való delejezés.

A delejnek nagy távolságra küldhetéséről többféle tudósitást olvastam már és óhajtva gondoltam, bár nekem is lehetne ilyen képességem, de nem irigységből, hanem azon sóvár vágytól indittatva: mily sok jót tehetnék, ha ez a tehetségem megvolna. És az 1870. év közepe felé alkalmam nyilt ezen erőmet kipróbálni s efelől személyes tapasztalást szerezni. Orvosi taná-

csot kért tőlem M. Klára urhölgy, akit abaujszántói tartózkodásom idejéből ismertem nővérének házából és aki az idő óta özvegységre jutott sógorát, Sz. Miklóst, Abaujvármegye képviselőjét, ki — ha nem csalódom — akkor a szabadelvüpárt elnöke volt, mint a ház urnőjének képviselője kisérte ide. A beteg 40—41 éves, gyönge testalkatu, finom arcbőrü, szelid kedélyü volt.

Már hónapok óta kedélybetegségben, álmatlanságban, teljes étvágyhiányban, főfájásban és sokféle, ugynevezett ideges bántalmakban szenvedett, melyek ellen több kitünő fővárosi orvos tanácsát s gyógykezelését kérte ki, akiknek azonban gyógyszerei sikertelenek maradtak. Kezelt betegeimnek egyike, neki rokona, rábeszélte, hogy ilynemü további orvosi kezeléssel — mely után sokszor rosszabbul érezte magát — hagyjon fel és nálam, a delejes kezeléssel tegyen próbát. Azt kérdezte tőlem a beteg: reménylem-e, hogy ezen móddal betegségétől megszabaditom, amit én neki minden habozás nélkül kilátásba helyeztem.

A beteg kétségbevonhatatlan fogékonysággal birt a delej iránt. Már amint kezeimet kiterjesztettem feje fölött, behunyta szemeit s az első vonások után feje hátrahanyatlott a zsöllyeszékben. Mintha csak ugy lett volna beleöntve a fotelbe, hátra dőlve, megragadó képét mutatta a csöndes alvónak; minden rándulás, minden gyorsitott lélegzés vagy gyors érverés nélkül aludt csendesen és épp oly nyugodtan nyitotta fel szemeit 25—30 percnyi alvás után s csodálkozva nézett körül, mosollyal tekintve rám. Kiválóan jól és kellemesen érezte magát minden ébredés után s egészsége visszanyerésétől élénkitve, vidám hangulatban vett bucsut. Látogatásait pontosan és lelkiismeretesen folytatta. Állapotának javulása gyors léptekkel haladt előre s minden alkalommal dicsekedve emlitette, hogy régi bajainak egyikétől ismét megszabadult. Nem emlékszem, hány napig volt már kezelés alatt, amikor azt a kérdést intézte hozzám, hogy vajjon a gyógykezelésnek több napra terjedő megszakitása káros hatással lenne-e további folytatására, vagy előidézné-e a régi állapotba való visszaesést?

Következtek ugyanis a husvéti napok s a képviselőház szünideje. Sógora ezt az időt birtokán Vilmányban akarta tölteni, ahová ő is szeretett volna lemenni s csak kedve ellenére mondana le arról; de mégis — mondotta tovább — ha a megszakitás káros hatással lenne, nehéz szivvel bár, de lemondana az elmenetelről. Most — gondoltam, — milyen jó volna, ha megvolna az a tehetségem, hogy távolra is tudnék delejes hatást gyakorolni. De e tekintetben tényleges tapasztalás hiányában bizonyos választ adni nem tudván, azt mondottam, hogy erre a kérdésre még elmenetele előtt meg fogok felelni. Engedelmet kértem, hogy néhány pillanatra távozhassak, a szomszéd szobában van szorgos végezni valóm s kértem, hogy addig is foglaljon helyet a fotelban. A szomszéd szobában kinyujtottam kezeimet kiterjesztett ujjakkal

és meghuztam a levegőben a vonásokat éppen ugy, mint ahogy az előttem ülő betegen szoktam. Amint ennek végzése után a szobába léptem, amelyben ült, őt mint egyébkor, alva találtam a fotelban s aludt éppen olyan szeliden és oly hosszasan, mint máskor s ugyanazon kellemes érzéssel ébredt fel. De mégis kissé megdöbbenve tekintvén reám azt mondotta, hogy távozásom után csakhamar melegségáramot, álmosságot kezdett érezni, éppen ugy, mint mikor delejezni szoktam... Ekkor elmondottam neki a történteket s célba vett hazautazására nézve megnyugtattam, mivel a delejezést megszakitani nem szükséges, mert mint ahogy a szomszédszobából, ugy nagyobb távolságról is fogom tudni delejezni. A delejnek ezen misztikus erejét az intelligens urhölgy bár csodálkozva, de készséggel elfogadta és megállapodtunk abban, hogy mindennap délután három órakor a szobájában nyugodtan marad és hogy ámbár óráinkat pontosan összeigazitottuk, mivel nem lehetetlen, hogy én valami módon néhány percig elfoglalva lehetek, üljön legalább egy negyedóráig nyugodtan.

Vidám kedéllyel távozott tőlem a beteg afeletti örömében, hogy haza mehet. Elutazása után két napra, minden nap érezte három óra után néhány perccel a delejes áramot, éppen azokkal a tünetekkel, amelyeket itt tapasztalt. Ennek a »csodának« a hire csakhamar futótüzként terjedt el az egész környéken, és a képviselőnek különben is vendégszerető házát — mint ennek a szokatlan, sőt hihetetlen eseménynek a szinhelyét — a környéken lakó dzsentrik valósággal megszállották. Természetesen nagy szenzációt keltett. De a kétségek sem maradtak el. Képzelgés, fantázia és ehhez hasonló szólamok hangzottak el a csodálkozás és a hivők fejcsóválása mellett. A kétkedés komplottot szült: ebéd alatt ugyanis a házban levő órák egy fél órával hátra igazittattak, a zsebórák szintén. Midőn az asztaltársaság feloszlott, minthogy még korán volt az idő (az órák szerint) ajánlat tétetett egy sétát tenni a kertben. Meleg, tavaszi, napos idő volt. Mindenki feszült várakozásban volt, mert a három órai idő közelgett. Ekkor a beteg hirtelen megállott, behunyta szemeit, meg kellett fogni, hogy el ne essék s csendesen leeresztették egy kerti székre, ő pedig aludt nyugodtan, éppen annyi ideig, mint máskor. Csak ébredése után közöltek vele mindent, amint én is csak a beteg szájából tudtam meg ezeket akkor, amikor a fővárosba, illetve hozzám visszajött.

Még két esetre emlékszem, melyben a beteg a delejes áramot a távolból később érezte, mint megbeszéltük s amikor már nem is számitott, sőt nem is gondolt rá. Az egyik eset a mi tiszteletbeli elnökünknek, báró Vay Ödönnek az édes anyjával történt. Én ugyanis a nevezett bárónőt hosszabb ideig delejeztem itteni szállodai lakásán. Megállapodtunk, hogy hazautazása után egy bizonyos esteli órában delejezni fogom a távolból. A beteg határozottan érezte esténként a delejezés hatását; egy este azonban elmaradt az áram és körülbelül egy

óra mulva, amikor feküdni készült, érezte a delejes áramot. Az oka az volt, hogy engem vidékre hivtak beteghez s ennek folytán a rendes óráról elkéstem. Leveleink keresztezték egymást, amelyekben mindketten közöltük egymással, én, hogy a delejezéssel miért késtem el, ezért engedelmet kérve, ő pedig, hogy az áramot később érezte.

Nem rég egy Hódmezővásárhelyről irt levél akadt a kezembe, amelyben egy ehhez hasonló esetet közölnek velem 1874-ből, amit egészen elfelejtettem s nem is tudok rá visszaemlékezni.

Mintegy két évvel ezelőtt egy este Cz... ur hozzám jövén, kért, hogy mennék ki nejéhez delejezni, ki a budai hegyekben levő villájában gyermekágyban fekszik és a gyermek születése óta, mely két nappal ezelőtt történt, ideges nyugtalanságban, álmatlanságban szenved, mely őt felettébb meggyengiti. De én akkor semmiképen sem tehettem eleget kivánságának. Kérdeztem tehát, hogy hány órakor mennek aludni gyermekei, mikor áll be a teljes csend házában. Azt felelte, nyolc órakor. No, hát akkor delejezni fogom nejét, mondtam anélkül, hogy az órát meghatároztam volna és megigértettem vele, hogy erről nem fog szólani semmit. Ha esetleg a beteg a delejt nem érezné, és állapota jobbra nem fordulna, akkor másnap felmegyek a villába. Beleegyezett. Delejeztem a nőt háromnegyed kilenckor. Másnap közölte velem, hogy neje háromnegyed kilenckor rövid, de csendes álomba szenderült, amelyből föltünően megerősödve ébredt föl, azután közönséges álomba merült reggelig. Most egészen vidám és jól érzi magát.

És mily sokszor delejeztem nehéz betegeimet lakásomról, olyanokat, kik miatt aggódtam és esti látogatásomnál környezete is szükségesnek látta a nyugtalan éjszakára előkészülni és akiket én reggel várakozáson felül jó állapotban találtam és akiknél a jobbrafordulás ideje összeesett a delejezés idejével. Meg kell mégis jegyeznem, hogy mindezen esetekben sem a betegeknek, sem környezetüknek egész a mai napig, mindenről sejtelmük sincs, mivel én az ő előitéletüket és tájékozatlanságukat ismerve, az ő tudtuk nélkül voltam kénytelen közölni velük ezt az isteni adományt. Mert ahol a delej jótékony hatását ismerik, ott nem szükséges távolról delejezni. Ott ezt, önként értetik, hogy a beteg ágyánál végeztem, már annyival is inkább, mivel eleitől fogva mind a mai napig nem örömest delejezek távolra, mivel ez nagy erőfeszitéssel jár, kifáraszt, sőt — azt hiszem — hogy gyengit. Azt ugyan nem állithatom, hogy a távolba delejezés több erőt von el tőlem, amit alig lehetne föltenni, de kifáradnak karjaim a hosszu ideig tartó fölemelt kinyujtásban. Ez azonban még nem venné el a kedvemet a távolba való delejezéstől. De a parancsolt áhitat és a *beteget magam elé képzelni éppen ugy, mint a közvetlen delejezés idejében,* sokkal fárasztóbb, mint gondolni lehetne... Szellemi erőm rövid időre utána mindig kevéssé elernyedt.

Élősdiség – Elektrikus delej. Delejesség és villamosság.

Egy figyelemreméltó sajátságot akarok a következő incidensben közölni. Az 1872. évben jött hozzám egy választékosan öltözött, halovány, mintegy 40 év körüli nő, magát mint szomnambulát ajánlva, hogy az előforduló betegségekben, a nehezebben fölismerhető kóresetekben fölvilágositást, sőt gyógyszereket is ajánljon. Elmondta, hogy annak idejében gróf Szapáry őt mint szomnambulát használta, aki feltünést keltett gyógyitásait általa vitte véghez. Amit erre vonatkozólag elmondott, az a delejezésben és szomnambulizmusban való jártasságát bizonyitotta s összevágott azokkal, amiket én egy évtizeddel azelőtt az én szomnambulámnál tapasztaltam. Mondotta, hogy ő egy 1848—49-iki honvéd őrnagynak az özvegye s Budán, a Tabánban lakik. Mégis kénytelen voltam ezt a barátságos ajánlatát (persze jó pénzért) megköszönve, el nem fogadni. Ezután arra kért, hogy őt magát delejezzem. Ebbe belementem, amint később kitünt, nagyon meggondolatlanul, mert e felőli ismereteim még hiányosak voltak. A fotelben ülő nő elé álltam és a delejező vonásokat meghuztam. Halvány arca minden vonás után mind jobban-jobban megszinesedett és az enyém valószinüleg éppen ilyen mérvben elhalványult, mert lassanként gyengülni éreztem magamat annyira, hogy térdeim inogni kezdettek. Ekkor ötlött eszembe, hogy ez a ravasz és a delejezésben jól informált asszony a nagy *akaraterő kifejtése* által beálló vonzás törvényét ismerve, magában ezt az akaratot teljes erejével arra forditotta, hogy belőlem delejes erőt szivattyuzzon ki; ő, aki érezte, hogy *delejszükségben* van, teleszivta magát akaraterejével, mint valami szivacs, delejjel; ez valóban sikerült is neki és én voltam a balek. A delejezést hirtelen félbeszakitottam, egy kissé későn ugyan, de mégis elég jókor arra, hogy magamat teljesen kiszivattyuzni ne engedjem.

Kedélyesen mosolygó arccal ajánlotta magát a ravasz nő, mint olyan, akinek tőrvetése sikerült s könnyed tánclépésekkel távozott. Most már beláttam, hogy engem felültettek és jó hosszu idő telt bele, mig ujra összeszedtem magamat. Puszta kiváncsiságból mentem másnap Budára és a mondott cim után kerestem e nőt, de ott sem ily nevü nőről, sem olyanról, amilyennek őt leirtam, nem tudtak semmit. Az én kudarcom ezzel megpecsételtetett...

Midőn ezt az esetet a delejezők tanulságára elmondottam, tapasztalataimnak bőséges tárházából most megint a delejezést használók tanulságára idézek egy másik eklatáns esetet, amelyből megtanulhatják, hogy nem tanácsos magunkat akárkivel delejeztetni. A 80-as év elején felkeresett engem többször egy öreg ur, aki, mivel mindig a délelőtti órákban jött, sohasem talált otthon, mignem megmondották neki, hogy én csak a

délutáni órákban vagyok található. Végre egyszer eljött a rendelő óra után s ott találta nálam Zs.-t.*) Bemutatta magát, hogy ő dr. .....ics. Teljes nevére már nem emlékszem. Mondotta, hogy ő magnetizőr s hogy Pécsről Fehérvárra (vagy Veszprémbe?) tette át lakását. Herkulesi alak, hófehér, borostás szakállal, sürü hajjal és bajusszal, duzzadó, telt arccal, prototipusa egy virágzó egészségü embernek, akit — dacára fehér hajának — ötven évesnek lehetett tartani. Beszélt eleven taglejtésekkel csodadolgokat delejező erejének sikereiről éppen ugy, mintha egy tudatlan laikusnak a delejnek elemi ismereteiről tartana előadást, amelybe mégis olykor világos oktalanságot és szemmel látható fonákságot vegyitett. Beszélt az ő sejtelmi érzelmeiről is, mely utóbbi állitásának az ő többszöri sikertelen hozzám járása világosan ellentmondott. Folytonosan csak magáról beszélt. Én nem szóltam egy szót sem, magamban azonban megtettem megegyzéseimet és csak hüledeztem a mértéktelen dicsekvéstől és kérkedéstől, mely párosult a tárgyban való járatlanságával és feneketlen tudatlanságával. De épp ugy elcsodálkoztam Zs.-n, aki szinte szent áhitattal csüggött ajkain, több kérdést intézett hozzá és elcsodálkozva a nyert magyarázaton, csak a fejét csóválta. Feltettem volna az ő különben világos fejéről, hogy ezt az embert alaplényében keresztüllátva, tudatára jutott annak, hogy ez emberben a legcsekélyebb mérvü elfogadható delejező-készlet sincsen. De Zs. már akkor nem volt független, nem volt ura a maga gondolatainak és tetteinek; ekkor már azon szellemi sugalmazások uralma alá került, akiket ő vonzott magához s akikkel magában társalkodott. Ezektől nyerhette azt az ösztönt is, amelytől megdermedtem bámulatomban, amidőn Zs. hirtelen felugrott üléséről ezt mondván: »próbáljon doktor ur engem megdelejezni«. Zs. ugyanis az ő előbbi normális állapotában nagyon érzékeny volt a nem tiszta delej iránt és nagyon válogatós a nem tiszta fluiddal biró emberekkel csak érintkezésbe is jönni s most egyszerre ezen láthatólag durva, vastag fluiddal biró emberrel akarja magát delejeztetni... Hiszen ezt — gondoltam magamban — mind tudnia kellene, mivel sokat olvasott és sokat tapasztalt. Ahonnan meg voltam győződve, hogy most egy rossz és fájdalmasan érezhető marokra fog találni, mivel szükség nélkül és hivatlanul a maga tisztább magnetikus fluidját kiteszi ezen ember vastag elektrikus fluidjának.

A határozottság kifejezésével ült Zs. a kanapéra és látszott, hogy a doktort szinte kihivta. A doktornak arcvonásain viszont meglátszott, hogy szintoly erősen mondja: jó, a kihivást elfogadom — és azonnal megtette az első vonást. Mindjárt ezután reám, nyugodt szemlélőre nézve, leirhatatlanul érdekes jelenet következett, csak azt sajnáltam, hogy egyletünk tagjai közül töb-

*) Ez egyletünk egyik különben tehetséges tagja volt, aki azonban ebben az időben már a gőg szellemének befolyása alá került. Eltévelyedéséről a mediumizmusról szóló részben bővebben fogok megemlékezni.

ben nem voltak szemtanui ennek a magas drámai jelenetnek; valamint azt is sajnálom, hogy ügyesebb tollal nem rendelkezem, mellyel ezt a jelenetet plasztikusabban kidomboritva tudnám szemlélhetővé tenni. Én oldalt ültem, minélfogva mindkettőt jól láthattam.

Már a második kézvonásnál a különben magában is eléggé szines két arc mind jobban-jobban kezdett kipirulni, mignem mindkettő kékes szinbe ment át; összeszoritott ajkakkal, gyorsan mozgó orrcimpákkal, merev, majdnem a gödreikből kiugró szemekkel, két élet-haláltusát vivó kakasra emlékeztetett. Ekkor Zs.-nak végtagjai kezdettek görcsösen összehuzódni, azután arcizmai oly foku rángatózást tettek, hogy az ő kékes szinnel befuttatott arca egész a felismerhetetlenségig eltorzult és a kezdetben ide-oda hányt-vetett kezei és lábai, mintha farkasguzsba tették volna, a test közepén mereven összehuzódtak. A dr. arca szintén felduzzadt, kékes szinnel volt aláfuttatva, a verejték nagy cseppekben hullott le homlokáról, melyet már nem is törölt le, hanem gyors és heves mozdulatokkal hadonászott, lihegve, zilálva. Zs. olyan szemekkel nézett reám, melyek szorongva kérdezni, egyszersmind közbelépésemet kérni látszottak — de én kikerültem e tekintetet s észrevétlenné tettem, azt azonban bizonyosan tudtam, hogy semmi baj nem történhetik és Zs. kevélységét meg akartam törni s kényszeriteni, hogy megalázódva kérje segitségemet. Most azonban a dr. ugy vélte, hogy az ő utolsó tromfját kell kijátszania, tele tüdővel fujt Zs.-nak arcára, homlokára és mellére. Ez olaj volt a tüzre. A doktor világos, hogy nem értette a dolog lefolyását s ennek eredetét egyedül Zs. ellenkezésében kereste, nem pedig az ő tulsulyban levő elektrikus természetü magnetizmusában. Zs.-nak kinos állapota a legmagasabb fokra hágott s elérkezettnek láttam a pillanatot a közbelépésre.

Felálltam ülőhelyemből és egy pár lépést tettem a kettő felé. Ami ekkor bekövetkezett, azt leirni nem lehet. A drámai helyzet a legmagasabb csucspontra hágott. Zs.-nak kebeléből mély sóhaj szakadt fel, szemeiben a reménynek egy sugara villant fel. A dr. minden felszólitás nélkül félreállt és egy közeli székbe ereszkedett, testileg is annyira kimerültnek látszott, hogy talán egy pillanatig sem lett volna képes tovább állva maradni. Bevonva a vitorlákat nekem engedte át a kormányrudat. Csendes, de mégis mély és buzgó fohászban kérve felülről segélyt, nyujtottam ki kezeimet s kiterjesztett ujjakkal vezettem Zs. feje fölé, s mielőtt még az első vonást végighuztam volna, kisimultak Zs.-nak eltorzult vonásai és az egész a hasáig felhuzódott végtagok feloldódtak és lehullottak a padlóra és amint az első vonást gyomra fölé s onnan a has üregéig levezettem, egy »Ah!« sóhaj, mintegy válság szakadt föl kebléből és néhány vonás után normális állapota egészen helyreállott. Mindez néhány pillanat müve volt s hasonlitható ahoz a képhez, midőn a zivatar által korbácsolt sötét fellegeket a nap sugaraival áttörve szétszórja és a komor tájék egyszerre vidám, nyugodt képet tár elénk.

Ezzel ellentétben az én kartársam egy fizikailag megtört s a megszégyenitéstől összezuzott ember alakját mutatta. Eszembe jutott, hogy én is, az én ifjukori vadságomban ilyen szánalomraméltó alak lehettem, amikor boldogult anyám valami csintalan tetten rajtakapott s a maga módja szerint erősen a lelkiismeretemre beszélt. Ezért voltam én a dr. állapotának láttára meghatva, azért nem jött egyetlen egy szó sem ajkamra, mellyel ezt az eseményt megmagyarázhattam volna, amely által az ő megaláztatása elkerülhetetlen lett volna. Hallgatva ültünk ott hárman néhány percig, mindenik a maga gondolataiba merülve. Ez kellemetlen, kinos helyzet volt. Istennek legyen hála, egy percig sem tulajdonitottam ezt a hatást a magam delejezésének, hanem az általam kért magas szellemek segedelmének. Ha az első esetre gondoltam volna, akkor ily kegyelemért olvadoznom kellett volna a hálától, vagy pedig öntulbecsülés folytán kevélységbe esnem. Azért gondoltam, hogy ez Istennek kegyelme volt, a mi tanitásunkra szánva.

Végre fölemelkedett az én kollegám és minden előzmény nélkül bucsut vett tőlünk egy hideg kézszoritás és szintelen alászolgájá-val...

Vajjon levonta-e mindezekből magának a szükséges tanulságot? Ki tudná megmondani! — Mély hatással lehetett rá bizonyosan. Nincs kizárva az sem, hogy mélyen megszégyenitette az a gondolat, hogy néhány pillanattal előbb a hős szerepét játszotta s nekem, mint valami iskolás gyermeknek a delejességről előadást tartott, melyben mint mester tulsulyban érezte magát fölöttem...

Hogy beszéltem-e és mit beszéltem azután Zs.-val erről, arra nem emlékszem. Azok a dolgok, melyeket látóérzékeinkkel fogunk fel, jobban benyomódnak emlékezetünkbe, mint a szavak, vagy öntudatunkba jutott gondolatok. De kétségtelen, hogy ő sem távozott ez afférből bizonyos megaláztatás nélkül, és mivel az ő érzékenységénél fogva lélektanilag nem lett volna tanácsos rekriminációkkal izgatni, azt hiszem, hogy ezt én teljesen mellőztem s reábiztam a következtetést. De arra emlékszem, hogy mi is mindketten azonnal távoztunk, mert engem beteghez hivtak.

Ezen hivatásos kötelességem bevégzése után felkerestem Antal médiumot a maga lakásán és — még a közvetlen benyomás hatása alatt közöltem vele hajszálig az átélt eseményt. Antal őseredeti természet volt, aki minden természetellenes, negélyezett dologtól idegenkedett, de általában jóindulatu ember volt, aki a tapasztalt benyomásoknak készséggel helyt adott s az általuk előidézett indulatoknak szabad folyást engedett. Antal, mint minden jóindulatu ember, szive teljességéből jót nevetett. (A rosszindulatu emberek fölkacagnak, vagy nagyot nevetnek ugyan, de sem jóindulattal mosolyogni, sem szivből nevetni nem képesek.) És mig reám nézve a két hősnek szomoru története még nyomasztó volt, addig Antal a dolognak kedélyes, mulattató oldalát

vette tekintetbe s egészen átengedte magát nevetési ösztönének, szinte rázkódott a kacagástól, ugy hogy könnyek csurogtak szemeiből. Ekkor vettem észre én is, hogy az egész esemény inkább kómikus, mint tragikus. Élcelődve festette le a helyzetet és örült, hogy e két önhitt ember ennyire lealáztatott.

Mégis, a komolyan gondolkozó ember nem tekintheti e dolgot felületesen; hanem annak mélyére hatolni törekszik, és ha én ma érett tapasztalásom magaslatáról e jelenetnek tragikomikumáról a leplet félrevonom, a tanulságnak némely komoly, figyelembeveendő arany magvai csillámlanak belőle felém. Első sorban nyomós intés elővigyázatra, hogy ne engedje magát senki akárkivel delejeztetni. Kétségtelen, hogy nagy befolyással volt az esemény drasztikus fejleményének élesitésére Zs.-nak ellenállása; de *csakis* élesitésére; mert a doktornak kétségbevonhatatlan elektrikus természetü fluiduma még Zs.-nak nyugodt magaviselete mellett is rángásokat és görcsöket idézett volna elő. Nem egyszer láttam görcsös rángásokat és kellemetlen eseteket előállani helytelen delejezés alkalmával, de ami már villanyozásnak volt nevezhető; — igen, láttam nőknél, akik saját férjeiket kérték, hogy magnetizálják őket. *Valódi* delejes erő, *jó szándékkal* párosulva, *igaz hittel, alázatos* szivvel kérve erőt onnan felülről, soha rossz következményeket előidézni nem fog, még akkor sem, ha ellenáll az illető; akkor egyszerüen a delejezés erejét nem fogja érezni. Velem is megesett néha, hogy a delejezendő feltette magában, hogy nem fog elaludni, azaz nem engedi meg, hogy a delej hatást gyakoroljon reá; de az ilyen ellenállásnak a visszahatását csakis az ellenállónak kellett éreznie: fejfájásban, levertségben, rosszullétben, — mig engem egyáltalában nem érintett. Én semmit sem éreztem s csak az ellenállónak a szájából tudtam meg, ami történt, amit persze sajnált, mert a következményeit ő érezte.

E földön, mint már emlitettem, minden embernek csak villamossággal vegyitett delejessége van, tiszta delejes ereje senkinek sincs; sem befogadni nem képes ilyet az ember, sem az emberi periszprit magától átadni másnak nem birná. Az emberben levő magnetizmusnak viszonya a villamossághoz, függ az embernek erkölcsi tartalmától. Ember teljesen hiba nélkül nem létezik, csak több-kevesebb hiányról, fogyatkozásról lehet szó, ezek azonban nem messze esnek egymástól. *De az feltétlenül megkivántatik, hogy a delejező Istenben való hittől teljesen áthatott ember legyen,* hogy kevély önhittséggel magának ne tulajdonitsa mindazokat az erőket, melyeket osztogat és önmagától mindezekre képesnek higyje magát. Mert *az erőnek ősforrása* csak ahhoz juttatja ezt, aki kérve fordul hozzá; mig aki ezt magából akarja meriteni, az elzárja az egyedül igaz forrásból hozzávezető csatornát és a magunkfajta igaztalanság forrásából merit, amely csak villamossággal rendelkezik. Minden valószinüség szerint ilyen volt az a forrás is, amelyből az én kollégám az ő áldatlan delejes erejét meritette. Ilyen pedig

minden erő, amelynek forrása nem a minden erő osztogatójában van.

Másod sorban az alsóbbrendü szellemeknek harca folyt le látható alakban előttünk... Kétségtelenül mindkét szereplő az ellentét, vagy tagadás szellemeinek szolgált közvetitőül, médiumul, olyanoknak, akik ott tul is ellenségei egymásnak s viszályukat élő, földi emberek közvetitésével harcolták meg egész a kimerülésig; mert, amint már mondottam, a szellemnek fegyvere az ő fluiduma, melyet a csatában felhasznál, amelynek milyensége és mennyisége adja meg neki ellensége fölött elérendő fölényét, vagy — legyőzetését. Az őket tulszárnyaló erő, tulszárnyaló azért, mert moraliter előrehaladottabb szellemeké, akik viszont engem állitottak, mint médiumot velök szembe, s nemcsak a két emberrel, hanem egy egész sereg rossz szellemmel éreztették inferioritásukat, tehetetlenségüket a törvénnyel s az ennek rendelkezésre álló erőkkel szemben s egyszersmind megtanitotta őket, hogy az ő erejökben való hit agyrém, mert a valódi erő hit és erkölcs nélkül meg nem állhat.

Az az erő, amellyel a doktor velem szemben is kérkedett, ilyen volt és ha elfogadom, hogy az ő nagy ékesszólással hánytorgatott kérkedése egy szemernyi igazsággal bir, amennyiben asztalt és butorokat mozgásba hoz, aminek ő nagy jelentőséget tulajdonit, ez éppen az ő erejének *villamos természetét bizonyitja. Mert minden fizikai tüneмény, mint az asztalmozgatás, tárgyak dobálása, óra felhuzás, oly kizárólag alsóbbrendü szellemek közbelépése által jöhet létre, akikben delejesség alig van. Éppen ezért idegenkedtek a mi szellemi vezetőink kezdettől fogva attól, hogy fizikai tüneмények gyakorlásával foglalkozzunk, mert a mi javunkra törekednek és legjobban tudják, hogy mi válik javunkra avagy kárunkra* — mivel ez által az alacsony szellemek idevonzása közvetittetik, akik ahelyett, hogy minket szolgálnának, csakhamar fölibünk kerekednének s egyik vagy másik gyenge ellenállásu tagot könnyen hatalmukba kerithetnék vagy megszállhatnák. A fizikai tüneмények gyakorlásának van ugyan haszna: hogy azok a keményfejü hitetlenek, akik csak azáltal engedik magukat meggyőzetni, amiket öt érzékükkel érzékelhetnek, csak igy győzetnek meg arról, hogy vannak láthatatlan lények, kik a mi földi szféránkba behatolnak, akik e földön egykor emberek voltak, most pedig szellemek, mint ahogy mi is, ha majd lerázzuk magunkról a testet, mint szellemek fogunk tovább élni. Aki pedig már ezt a hitet elfogadta, s effelől meg van győződve, arra nézve mindezek a tüneмények csak hiábavaló játszadozások, időpazarlások, melyek őt az Isten által vezetett mozgalom lényegétől és céljától eltávolitják, amely cél nem lehet más, mint szellem-erkölcsi nemesedése az embernek. A tudományos irányra való hivatkozás a legtöbb esetben nem egyéb, mint fényes frázisokkal való üresfejü csillogni akarás, egy kis köpenybe burkolózás, hogy a felületesen gondolkozók előtt ezt az üres gyermekes játszadozást fe-

dezni lehessen. Akik még a szellemvilág létezésének és az emberekkel való közlekedés lehetőségének hitén fölül nem emelkedtek, ám üzzék ezt tovább, mint ábécé-puskások, de egy ábécétanuló ne lovagoljon a »tudomány« magas paripáján. Ellenben, aki már irni és olvasni jól tud, az ambicionálhatja azt is, hogy a tudományba behatoljon, az isteni tudományba, amelyhez az ember csak hit és morál által juthat el; mert csak azoknak nyilatkoznak meg ama szellemtanitók, akik egyedül képesek ezt az egyetlen igaz tudományt kijelenteni.

A delejezés módja. A delejesség nemei.

Jól tudom, hogy a magnetizmusról, annak törvényeiről, sajátságos erőiről, hatásáról, szóval: amit róla tudni érdemes, az eddig mondottakban még nincs minden kimeritve. Ellenkezőleg azt hiszem, hogy némelyiket még pótolnom kell, amiket majd pótolni fogok a szomnambulizmus, különösen pedig a médiumizmus fejtegetésének folyama alatt a kellő pillanatban. Minthogy e ciklusnak mindjárt az elején megmondottam, hogy ez nem lép föl azzal a pretenzióval, hogy szigoru, rendszerbe szedett müvet állitson elő a három felvett témáról, hanem hogy ez csak laza, szorosan össze nem függő csevegésben fogja bemutatni az én tapasztalataim fájáról szedett virágokat; nem tesz tehát különbséget, ha olvasóink a kimaradottakról akár egy, akár más helyen vesznek tudomást.

Mégis, mielőtt ezt a témát zárnám, ama kérdésre: »hogy kell magnetizálni és hogy kell demagnetizálni«, megfelelni kivánok.

Tehát a kérdés: Hogyan kell magnetizálni?

Én nem akarok utasitást adni, mi módon *kell* magnetizálni; hanem csak azt mondom meg: mi módon magnetizálok *én*. De azért nem akarom ugy tüntetni fel az én módomat, mint minden körülmények között mintadelejezést, hanem mint olyat, ami nekem több mint 30 év óta bevált s amire én 39 évvel ezelőtt, amikor fogalmam sem volt a delejezésről, az én szomnambulámtól nyertem az utasitást és azóta a mi magas szellemi vezetőink annyiban helybenhagyták, amennyiben tőlük erre vonatkozólag ennek megváltoztatására semmi utasitást nem kaptam, minélfogva ez helyes módnak látszik.

Egy izben mondottam már, hogy a kéz ujjhegyei a delejnek fő-fő kiáramló helyei, azután a szemek és végül a lehellet. Némely delejezők a delejezendő egyénre néhány pillanatig merően rászegzik tekintetüket; mások mindkét kezükkel megfogják ezeknek ujjhegyeit, vagy csuklóit, stb. Én azonban semmi efélét nem teszek, hanem odaállok közvetlen az ülőszemély elé és kezeimet szétnyitott ujjakkal, melyek közül a két mutatóujj külső

szélével érinti egymást, a két hüvely pedig keresztben nyugszik egymáson (lásd az ábrát), fölvezetem feje fölé 3—4 centiméter magasan és ott tartom egy-két percig, azután csendesen levezetem homlokán, arcán, nyakán, mellén a sziv, vagy a gyomor gödréig, az ujjak hegyeit a delejezettre irányitva. Ez *egy* vonás. (Azon eseteket, amelyekben ujjaim hegyét egy vagy más helyen a szemek, vagy a szivgödör irányában hosszabb-rövidebb ideig mozdulatlanul tartom, valamint a vonások számát is a maga helyén meg fogom mondani.) Azután lenn, a has végénél bezárom ujjaimat s zárt kézfejjel, a delejezés alatt levő személynek két oldalán két karja felől félkörben ugy, hogy a két kéznek két fél ive egész kört képezzen, emelem fel ismét a levegőben a feje fölé s megcsinálom ujra az előbb leirt vonást s ezeket 3—7, vagy esetleg többször is, a szükséghez képest ismételem. Voilá tout — ennyiből áll az egész; de ez csak a külső része a delejezésnek, nem pedig benső lényege.

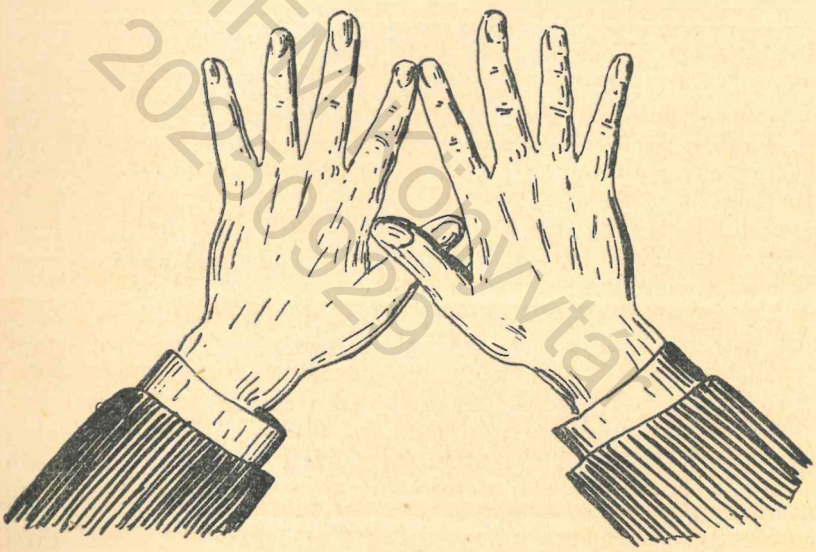

Véleményem szerint a delejezés és az imádság között lényeges összefüggés és analógia van, amennyiben mindkettő szellemi tény. Az imánál sem a külforma a fő, hogy milyen alakban nyer az kifejezést. Lehet imádkozni állva, térdelve, ülve vagy fekve is. Lehet, hogy az, aki azt hiszi, hogy az imának főereje az álláshoz, vagy a térdeléshez van kötve, sokkal kevésbé hatásos imát mond, mint az, aki teljes szivvel, törődött lélekkel, ülve, fekve, sőt talán a szabad ég alatt járkálva emelkedik föl szellemével teremtő édes Atyjához. A delejező bensőségének és alázatosságának fokozata, melyben a maga semmiségét elismerve esedezik erőnek ajándékáért a minden erőknek ősforrásához s

embertársa iránti szeretetből kéri ennek gyógyulására és a mennyei Atyának dicsőségére, ez az egyetlen mód, amely által eredményt *remélni* lehet.

Ezt sokkal könnyebb igy elmondani, mint végrehajtani. A gyarló ember nem mindig, nem minden időben képes bensőségteljes buzgóságot kifejteni. Az áramnak több kevesebb belterjességét megitélheti abból is, hogy a delejezett egyén mily mértékben érezte ennek hatását.

Én az elmult három évtized alatt a delej felvételét és átvitelét (más személyre való átruházását) illetőleg három fokozaton mentem át, s azt hiszem, helyénvaló lesz a jobb megérthetés céljából egyik szellemi vezetőnknek ide vonatkozó nyilatkozatát, melyet mintegy 3 hóval ezelőtt Adelma médium által nyertünk, ideiktatni.

A delejesség nemei.

Adelma, mint irómédium, állapot: ébren.

»A delejességnek háromféle nemét különböztetjük meg, u. m.: az állati-, a lelki- és a szellemi delejességet.

1. Állati delej van mindenben, ami a földön van: minden elemben, földben, kőzetben, állatban, emberben és többféle válfajra oszlik. A delejező vonásokkal vagy pontokkal delejez, a saját maga delejes fluiduma által gyógyit. A hypnotizáló koncentrálja az állati delejt akaratával és igy lesz lelki delejjé. Mert az emberben állati és lelki delejesség is van. Ez utóbbi a szellemre tapadva megmarad akkor is, mikor az ember meghal, mikor a szellem leveti a testet. Ennélfogva az emberben van állati- és lelki delejesség. Az előbbi valamely fluidum — életmelegség; a második már valamely erő, akaraterő, vonzóerő. A delejező egyesiti ezt a kettőt magában: az életmelegséget és a vonzóerőt; *meggyógyitja* a betegséget, megszünteti azt. A hypnotizáló nem gyógyit, csak látszólag egy pillanatra felfüggeszti a betegséget; hatása csak egy pillanatnyi akaratvisszaverődés, szubjektuma szabadakaratának megkötése, aminek gyakran káros hatása van. A gyógyitó életmeleg hiányzik a hypnotizálónál.

2. A lelki-, asztral-, periszpritál-, vagy médium-delejesség: vegyüléke az emberben levő állati- és az őt befolyásoló szellem lelki delejességének. Tehát összetett delej, amely által a médiumok irnak, rajzolnak, kopognak, gyógyitanak. A gyógyitó médiumnak kezeit az őt vezető szellem igazgatja, teljesen gépiesen delejezi a beteget.

3. A szellemi- vagy ősfénydelejesség egészen szellemi természetü. Lehetne ezt ősfény helyett extazis-delejességnek is nevezni. Ez az erő magában a szellemben lakik, mely folyóvá lesz az imádság, a szavak, a gondolatok, a legmagasabb foku akarat által. Ez a legmagasabb erő. Ez az a kapocs, mely minden szellemet az Atyával összeköt, melyek által mindenek Őhozzá, az ősfényhez juthatnak.

E háromféle delejességből mindenféle alfaju »keverék delejesség áll elő. Erről kötetekre terjedő tanulmányokat lehetne irni. Természetesen a jó embereknek csak jó, gyógyitó erejü-; a rosszindulatuaknak az egészségre ártalmas delejességük van.

Laurentius.

Laurentiustól a magnetizmus háromféle neméről nyert nyilatkozaton kivül kaptunk más szellemek és médiumok által szétszórtan, de szélesebb alapra fektetett részletesebb tanitást is a magnetizmusról, melyet a következőkben foglalhatunk össze.

A magnetizmus az egész mindenségnek éltető eleme. Forrása, vagy egyetemes központja az ősfény vagy ősvilágosság. És mivel az ősfény az ősszellemnek alkatelemét képezi, azt lehet ebből kifolyólag mondani, hogy a delejnek forrása az ősszellem, vagy maga az Isten.

A delejes erő áthatja az egész világegyetemet. Nincs oly paránya a mindenségnek, amelyben a delejnek egy bizonyos mértéke meg nem lenne. Áthat, éltet, fentart minden lényt a legcsekélyebb parántól kezdve a tiszta szellemekig. A különbség fokozati, subtilitási különbség, de ezt a különbséget, mely a parányt és a tiszta szellemet átható magnetikus erő között van, szavakkal kifejezni nem lehet.

Mondhatná valaki: ha a delej mindent éltető erő, akkor a kőzetnek is élőnek kell lennie?

Ugy van, a kőben is van, mert a kőnek is van élete, a kőnek is vannak mozgási tünetei: tehát él.

Századok, talán évezredek alatt porhanyul a kő, melynek felülete elveszti simaságát és puha szubstanciát nyer. S röviddel ezen változás, alakulás után megjelenik rajta a már szemmel is látható élet, az első kis gyenge füszál, vagy moha, melynek életfolyama elősegiti a sziklának további porhanyulását és a kemény talajt a természet magasabb alakitásaira alkalmassá teszi, egy bokor vagy fa megjelenésére. Vajjon mi az, ami ezt a változást létrehozza? A teremtő mindenható ereje, az isteni életerő, a delej ereje.

E szerint ilyen delejes erő van a földben is, a kőben is latent-alakban addig, mignem tüneményei az emberi szem által is észrevehetők lesznek.

Mindezeket előrebocsátva, lássuk most már, hol, mi módon lesz ez az erő hasznositva.

Hipnotizmus és szuggesció.

A nagyközönség, amennyiben a delejről és annak hatásáról tiszta felfogással nem bir, többnyire fölcseréli a delejt a hipnotizmussal és minthogy ez utóbbinak gyakran káros következéseit

hallotta, a delejtől is fél, holott lényeges különbség van a kettő között.

A hipnotizmus ugyanis leigázza a szubjektum akaratát s annak helyébe a maga akaratát helyezi, annak képzelő és gondolkozóképességét a maga akaratának uralma alá hajtja, ilymódon parancsoló urává lesz a hipnotizált egyén pszichikai és szervi müködésének. Amit ő, a hipnotizáló akar, gondol és képzel, ugyanazt akarja, gondolja és képzeli a hipnotizált egyén. Ha azt akarja, hogy a hipnotizált egyén karján, vagy egyéb testrészén égési sebet érezzen — a megjelölt helyen, a hipnotizált egyén jajgatásai közben égési seb áll elő; ha azt akarja, hogy vért izzadjon, vért izzad. Ily módon lassithatja, vagy éppen megakaszthatja a szervek életmüködését, valamint megforditva azoknak müködését csodával határos fokra emelheti. Ha a szubjektumnak fájdalmai vannak, vagy beteg, ezt megszüntetheti, mert rövid időre az életmüködést megállithatja. De *csak* egy időre függeszthetí föl, mert mihelyt az idegen akaraterő hatalma megszünik és a szerveknek normális müködése helyreáll, a betegség is tovább folytatja a maga müködését.

Bizonyos, hogy itt sok ember előtt fölmerül az a kérdés, hol veszi a hipnotizáló ezt a csodával határos erőt? Miféle eszközöket alkalmaz, hogy ezeket a kimagyarázhatatlan tüneményeket előidézni képes, — szinte megdöbbentő eredményeket mutat föl, olyanokat, amelyek csudát, bübájosságot, varázslást sejtetnek?

Mindenekelőtt ennek a szónak »csoda« a mi szótárunkban nincs helye. Istennek teremtett világában, aki mindent ami él és mozog, örök és változhatatlan törvényekkel vezet, fentart és igazgat, csoda nem létezik — csak természeti erők és természeti törvények vannak. Ezen erők és törvények nem ismerése vezeti az embereket a csoda feltevésére oly esetekben, vagy oly jelenetekben, melyek nem a mindennapi tünemények sorába tartoznak. Mert ilyen értelemben folyvást csodák között élünk. Ilyenek között vagyunk, ha állunk, ha járunk, ha alszunk, ha álmodunk, ha ébredünk, mert hogy mindez mimódon megy véghez, azt nem tudja senki, de mivel mindezek mindennap megtörténnek, ugy tekintik, mint maguktól értendő dolgokat anélkül, hogy a fejüket törnék rajta, mig ha valami szokatlan áll elő, azt már »csodának« nevezik. Igy van ez a hipnotizmussal is.

Nos hát a szellemnek, a testben levő ember szellemének is ez a varázspálcája az *akaratban* van. Az erős, erélyes akarat a gyenge, rest, lágy, ellenállásra képtelen akaratot maga alá veti; igy van ez kint a mindennapi életben is. Az értelem és akarat fensőbbsége szülte az első uralkodót és zsarnokot, aki egyes ember létére egész népet vaskeze alá hajtott.

Az akarat a léleknek egyik tulajdonsága, az anyagtól független; *Szász Ágost* az erős, termetére nézve óriás, fizikai erejére nézve Herkules, aki az ezüst tallért mint porhanyó kiflit törte

ketté, pulya volt akaratában, lágy, gyenge és gyáva; *Savoyai Jenő* ellenben vézna, kistermetü, de hajthatatlan vasakarattal biró ember, amely őt hőssé tette.

Ha most már valamely ember erős elektrikus delejjel van megáldva és ez akaraterővel van összekötve és a hipnotizáló ezt egy gyenge akaratu emberre ráveti, akkor ez a tulnyomó akaraterőnek ellenállani nem képes. Ebben van a hipnotizálónak egész titokzatos ereje. De ha a hipnotizáló is oly egyénre bukkant, akinek az övéhez hasonló akaratereje van és *ezzel az övét szembeállitja,* ily esetben a hipnotizáló fiaskót vall. Sőt ami több, megtörténhetik az is, hogy ha a hipnotizálót a hipnotizálandónak akaratereje felülmulja és ez ezt érvényesiti, a szerep egészen megváltozik s a hipnotizáló lesz hipnotizálttá.

Azonban erre azt lehetne felelni: jó, hát tegyük fel, hogy ez igy van, de mimódon megy ez véghez, hogy történhetik meg az állagnak, a szubstanciának átváltozása, p. o. égési seb képződésénél, vagy a Krisztus sebeihez hasonló öt seb megjelenése Lateau Lujza extázisában; hogy lehet mindezeket kimagyarázni? Ezt is ki lehet magyarázni, de mindig csak az isteni természeti erőknek és törvényeknek hatásából — anélkül, hogy csodákról beszélnénk. Ellenben nekem nehéz ezt a lefolyást minden félreértés nélkül érthetővé, megfoghatóvá tenni, kivált a spiritizmust még nem ismerők előtt. Megkisérlem ezt mégis röviden megmagyarázni.

Azt látjuk már a természeti világban, hogy a magasabb törvény az alacsonyabbat felfüggesztheti, hogy némely törvényt egy másik kiegészithet. Ez eset áll elő az ilynemü organikus alakulásoknál, a hipnotizáló szuggeszciója folytán, jelesen: *a szellemek organizáló képesssége alapján.* Mert a szellem szervezi magának a testet, az anya csak az anyagot szolgáltatja az épitéshez és annak táplálásához a maga véréből; a szellem körüllebegi őt és kivülről hat foetusára.

Sok előrehaladott szellem nyilatkozatával egybevág a dr. Meisel-től Antal médium által közölt nyilatkozatoknak erre vonatkozó felvilágositása. A szellem arra törekszik, hogy azon szervet fejlessze ki erősebben, amelyre neki legnagyobb szüksége lesz, igy példának okáért a tudós az agyat. Innen magyarázza ki Meisel azt a feltünő körülményt, hogy a tudósok kevéssé szép ábrázattal birnak, mivel a szellem főfigyelmét első sorban a fejnek kiképzésére forditja és az arcvonások szépségét mint mellékes, másodrendü dolgot figyelmen kivül hagyja.

A szellemnek ezt a kvalifikációját tapasztaljuk az anyáknál a terhesség ideje alatti ugynevezett »megcsodálásnál«, mely az anyajegyben nyer kifejezést. Az ijedtség és megrémülés pillanataiban, mikor a szellem nincs elkészülve, hogy a külbenyomásnak ellenálljon, meglátszik a hatás a gyermeken egér-, vagy béka-alaku folt, vagy kinövés alakjában, aszerint, ami okozta és amilyen mértékben megrázta az esemény a szelle-

met. Itt is egy pillanatnyi természet-szuggeszció történik a készületlen, tehát ellenállást ki nem fejtő szellemmel szemben. Nevezetes e tekintetben az általánosan ismert néphit, mely szerint az ilyen megcsodálás ellen a legbiztosabb védszer az, hogy a terhes nő azonnal gondoljon állapotára. Vajjon nem világos hivatkozás-e ez az akaratra, hogy a külső behatás ezáltal ellensulyozva, hatálytalanná tétessék?

Én magam is gyakran láttam életemben, hogy ily esetekben a jelenlevő nők azonnal figyelmeztették a teherben levő nőt vagy jellel, vagy szóval, hogy gondoljon állapotára.

Hosszura nyulnék, ha e témának támogatására a szellemnek szervezőképességét illetőleg a képzelt betegségeknek, amelyek idővel szervi bajokká lettek, a szellem erejének, mellyel a fájdalmakat megszünteti, vagy öngyógyitásnak, az álmatlanság leküzdésének, a martiroknak a torturák alatti csodás érzéketlenségének eseteit felsorolni akarnám. Mindezek a tünemények a szellem erejének hatásai a testre. A szellem az éltetője, a mozgatója, a regulátora az anyagnak, amely a szellemi erő befolyása nélkül rideg, élettelen tömeg.

Ki és mikor hivatott delejezni.

Mintha csak hallanám minden oldalról fölhangzani a kérdést: kinek lehet delejeznie? Azt hiszem, sokkal jobban meg tudok felelni, ha megforditom a kérdést: ki *ne* delejezzen?

Tehát: a beteges alkotásu, vagy szervi betegségekben szenvedő, de az olyan, különben egészséges emberek se, akik azt veszik észre, hogy a delejezés megtámadja őket, azaz minden delejezés után ennek valami hatását érzik magukon. Valamint az ugynevezett ideges, szorongó, ijedező természetüek se, akik bármi csekély, véletlen eseménytől, zörejtől megrezzennek és szellemi egyensulyuk ingadozik; mindezek tartózkodjanak attól, hogy másokat delejezni próbáljanak.

Közelfekvő s önként érthető okoknál fogva nem akarom inteni az olyan embereket, akiknek jellemük, életmódjuk a szigoru birálatot ki nem állja, mint példának okáért a hitetlen, a cinikus, önhitt s a maguk erejével kérkedő embereket, hogy ne magnetizáljanak; hanem hathatósan intek mindenkit, hogy az ilyenek által magukat delejeztetni *ne engedjék*.

De a gyakorló médiumok se akarjanak, mint delejezők müködni, különösen ne a spiritista-körökben, mert ez az ő saját médiumi képességük rovására történnék, mivel ama fluidumnak egy részét, amire maguknak a saját médiumitásuk táplálására van szükségük, feláldozzák. Ezt tanitja a tapasztalás.

Erre vonatkozólag egy esetet hozok fel az 1872-ik évből. Volt akkor egy gépies beszélő és látó médiumunk (M. Franciska), akinek médiumi müveletei mindenkire kényszeritőleg meg-

győző hatást gyakoroltak s képesek lettek volna *Hartmann* Ede bölcsészt is, — aki a médiumi tüneményeket, mint ilyeneket nem tagadja, de a médium lelkületéből (animizmus) akarja kimagyarázni, — a médiumitás valódiságáról meggyőzni.

E médiumnak médiumitásával, különösen azon körülménnyel, hogy ez az adománya mimódon nyilvánult és fejlődött ki, alkalmilag behatóbban fogok foglalkozni.

Egy trance alkalmával e médium a látottak által, különösen egy tiszta szellem ragyogó megjelenésének láttára, akivel közlekedett, örömre és csodálatra ragadtatva igy szólott:

»Kedves szellem! Nagyon szeretném, ha az én kedves doktorom ott lent mindezeket a dicső dolgokat és téged is láthatna. Hisz te olyan kedves vagy, engedd meg, hogy ő is hadd láthasson téged.«

Azt mondod, hogy: »Az nem lehet?« — Hát miért nem? Mondd meg nekem, hogy ez a jó doktor, aki a médiumokat fejleszti, ő maga miért nem tud sem látni, sem irni, sem beszélni a szellemekkel?

»Csak azért nem, — mondod, — mivel ha ő szellemekkel közlekedni képes volna, kevésbé érdeklődnék ezeknek kiképzése iránt s kevesebb buzgóságot fejtene ki ezeknek képzésében?«

Ezt nem tudom hinni róla, hiszen igen buzgó és kötelességtudó!

Ah ugy! Mily bölcseség! Azt mondod: »nemcsak azért, hanem azért is, mivel minden médiumitásra megkivántató fluidummal bir és ha ő maga valamely médiumitást gyakorolna és ennek fluidját a maga médiumitására felhasználná, olyan médiumot nem lenne képes kifejleszteni. Adolfnak feladata az, hogy a médiumitásnak minden nemét ki tudja fejleszteni.«

»Jó Atyám! Ime, mily megfoghatatlan a te bölcseséged és jóságod és mégis vannak oly oktalanok, akik merészek a te jóságodat és bölcseségedet kétségbe vonni, vagy azokat birálgatni!«

Ebből a nyilatkoztatból kitetszik, miért kell a médiumnak a maga fluidjával okosan gazdálkodnia, hogy a maga médiumitását táplálhassa. Ha azonban valamely médiumot felhivnak arra, hogy fluidumát gyógyitási célokból a felebaráti szeretet szolgálatában hasznositsa, magától értetik, hogy egy pillanatig sem szabad késlekednie, vagy gondolkoznia afölött, engedjen-e a magasabb törvények követelményeinek, amelyeknek kisebb jelentőségü tekinteteket minden habozás nélkül alája kell rendelnie.

De még itt is van kivétel a szabály alól, amikor a gyakorló médiumnak a maga fluidjával *közbe kell* lépnie, amikor tudniillik zavaró vagy az egészségre ártalmas fluidumok a közlekedés folyamát gátolják, vagy egy más médium egészségét fenyegetik. Az ilyen esetek többnyire kikerülik a kör emberi vezetőjének figyelmét, de nem kerülik ki a szellemi vezetőkét, akik a leselkedő alsórendü szellemek mesterkedéseit is látják és azokat megelőzik. Ily esetben gyorsan mozgósitanak a szellemi vezetők egyet a jelenlevő médiumok közül s a fenyegető

veszély elháritására előre tolják a veszélybe került médiumhoz és amannak kezeit delejező mozgásba hozzák a médium körül.

Ha pedig megbizható irómédium van jelen, akkor munkába állitják ezt, azaz ennek kezei azonnal villámgyorsasággal irják le az utasitást a vezető számára, aki a vett utasitást természetesen azonnal végrehajtja. Azok a médiumok, akiket a szellemi vezetők már egyszer ilyen célra használtak, tudják, hogy ennek a kényszernek ellenállani képtelenek. Mert ők a szellemek médiumai vagy eszközei lévén, azok az ő mechanizmusuk, vagy szerveik fölött uralkodnak s azokat kivételesen másképen is használhatják, amennyiben őt más módon is alkalmazhatják.

Igen veszedelmes körülmények fordulhatnak elő akkor, amikor tisztátalan, rosszindulatu elemek tolakodnak a médiumhoz, amelyek a médium testi egészségére ártalmasak lehetnek, vagy az ülés folyamát megzavarhatják. Amint mondottuk, a vezetők többször közbelépnek, mielőtt a tagadás szelleme tervének kiviteléhez foghatna. Az ily elővigyázat által nemcsak céljai hiusittatnak meg, hanem ez az elővigyázat a vezetők hatalma iránti tiszteletre is kényszeriti őket. Megismerik egyszersmind azt az oltalmat, mely alatt a gyülekezet áll s ha ezt a vezetők nekik több izben szemmelláthatólag megbizonyitják, tehetetlenségüket beismerik s törekvéseikkel, hogy a médiumot hatalmukba keritsék, felhagynak s a megtérésre hamarabb megérnek.

Gyors közbelépés szüksége forog fenn gyakran a látómédiumoknál is, azonban ez esetben az elnök tájékozottsága is elegendő, mivel a látómédium mintegy jelzi a fenyegető veszélyt.

Igy példának okáért, ha a látómédium utálatos, undoritó, vagy borzalmas alakokat lát, melyeket többnyire a tagadás csempész oda, vagy alakit át, miáltal a médium idegrendszere megtámadtatik, mint a tuzséri szomoru eset alkalmával is történt, sajnálatraméltó katasztrófát idézhet elő. Ily esetben a médiumot azonnal fel kell ébreszteni. Az ily eseteket egyébként ismeri minden tapasztalt körvezető anélkül, hogy a szellemi vezetők által kellene figyelmeztettetnie; sokszor erre sincs szükség, elég néhány alkalmas delejes vonást tennie s a rossz szellemet megbénitja.

Ellenben ez eljárás nem elegendő akkor, ha a veszély maga a látómédium részéről fenyeget, ha nem is a tagadás szelleme játszik közbe; akkor a médiumot azonnal fel kell ébreszteni. Ez az eset előállhat akkor, ha a látómédium valamely magas szellemnek vagy képnek szépséges látománya által elragadtatva, egész szellemi erejével oda gravitál és sehogy sem akar a földre visszatérni. Ily esetben megtörténhetik, hogy a fluidikus kötelék, mely a periszpritet a testtel összekapcsolja, a médium extázisa folytán elszakad és a szellem az elszabadult periszprittel elszáll és a médiumnak testi halála bekövetkezik.

Ily esetet megértem én is egy zsidó látómédiummal, midőn ez Krisztust ragyogó, fényes alakjában először meglátta.

Felkiáltott elragadtatásában: »Te felséges nagy szellem, mily szép, mily dicső, mily istenileg sugárzó vagy te! Vigy fel engem is a te ragyogó fénykörödbe és ne hagyj visszatérni a sötét földre, amely nekem a látottak után kétszeresen sötét lenne. (A médium t. i. testileg vak volt.) Uram! Vigy fel engem magadhoz!« A vezetők gyorsan felébresztették s utána mintha összetört, elkábult volna, hosszu ideig alig volt képes egy szót kiejteni. Utána intettek vezetőink, hogy ha ezután egy látómédium hasonló extázisba esik, anélkül, hogy utasitást várnánk, azonnal annak fölébresztéséhez, illetve a médium szellemének levonásához kell fognunk, különben annak az esélynek tesszük ki magunkat, hogy a médiumot szemeink előtt látjuk élettelenül összeomlani.

Nem tudok ellenállni azon benső ösztönnek, mely arra késztet, hogy ismételve figyelmeztessem embertestvéreimet megbizható szellemi vezetőnek mulhatatlan szükséges voltára s intve kérjem, hogy mindenekelőtt ily hathatós támogató és vezető szellemet biztositsanak a maguk számára azzal, hogy a minden jók adójához, a kegyelem kutforrásához forduljanak, ilyen vezetőt kérve maguknak s ha megnyerték, hittel és bizalommal, önzetlen, tiszta célokat tüzve maguk elé Istent és az emberiséget szolgálni akarva tegyék magukat méltóvá ily magas vezetésre; mert itt is érvényesül ama példabeszéd: »Minden népnek olyan a kormánya, amilyet érdemel.« Minden körnek olyan a szellemi vezetője, amilyen a kör tagjainak szellemi szinvonala, olyan, amilyenre a kör magát érdemessé tette. Minden vezető nélkül kimerészkedni a gyakorlati spiritizmus veszélyes területére, oly oktalan és fejetlen vakmerőség lenne, mintha valaki hajóját delejtü, kormány és kormányzó nélkül a nyilt tenger hullámainak szabad játékául engedné át.

Sok bajt okozott már az embernek a hitetlenség, önhittség, kevélység, mely a maga képzelt erejére bizta magát; azt hitte, megélhet anélkül is, hogy ahhoz a hatalomhoz fordulna segedelemért, aki nemcsak az emberek sorsát, hanem az egész világ folyását igazgatja s akinek akarata és beható munkája nélkül semmi sem mehet jól véghez. Ennek a minden szellemi körre nézve legfontosabb szabálynak figyelmen kivül hagyása sok prosperálható spiritista körnek létrejöttét s kifejlődését meggátolta; sok, egyébként hivatott médiumot elvont már üdvös rendeltetésétől; sőt sok szomoru katasztrófát idézett már elő.

Zárszó.

Ugy véltem a 70-es évek közepe óta, midőn egy előre jelzett napon kezeimet boldogult Vay Katalin feje fölött tartva a gyógyitó delejező adományt nyertem, hogy a továbbadandó delejességet a szellemek adják s én csak mint közvetitő szolgálok.

Ezt annyival inkább hittem, mert ez időtől fogva tényleg minden delejezés alkalmával bizonyos áramot érzek fejtetőmön át lebizseregni. És mivel ezt most jobban érezem és a gyógyerő is mélyebbre hat, ebből azt következtetem, hogy most magasabbrendü szellemek erősebb delejt bocsátanak ki általam.

De azért nem intéztem eziránt kérdést szellemi vezetőinkhez és gondoltam, hogy az egészen közömbös dolog, hogy az én delejezésem mimódon jön létre, az a fő, hogy erőteljes és hatásos legyen.

A mi tanulásunk kezdetén intettek vezetőink a hiábavalóságok felől, azaz oly dolgok felől kérdést intézni hozzájuk, amelyekre saját okosságunkból is megfelelhetünk, hogy gondolkozási restségből a szellemekhez ne fussunk s azt mondották: »ne kössetek mankót a lábatokra, amikor egészségesek és maguktól is képesek hordozni titeket; ne használjatok minket sorvezetők gyanánt, hanem szoktassátok magatokat ahhoz, hogy anélkül is egyenes sorokat tudjatok irni.« És midőn voltak közöttünk oly gyengék, akik ezt az intést figyelembe nem vették, akkor éles rendreutasitást kaptunk: »Mi nem akarunk titeket sem önmüködő gépek módjára vezetni, sem mint gyermekeket pórázon vezetni. Annak a seregnek, amelyet mi vezetni akarunk, önállóan gondolkodó, megfontolva itélő, szabad akarattal felruházott, céltudatos teremtéseknek kell lenniök, akik világos, szabad belátással cselekesznek, mint mi; azzal a különbséggel, hogy mi szélesebb látkörü, tájékozottabb, előrehaladottabb lények vagyunk.«

Ezért nem akartam vezetőinkhez kérdést intézni eziránt, ami kiváncsiságnak tetszett volna és megelégedtem azzal a véleménnyel, amit e felől magamnak alkottam.

Mikor azonban több oldalról interpelláltattam, nem tartottam volna lelkiismeretes eljárásnak, hogy személyes *véleményemet*, amelyet magamnak alkottam, mint *igazságot* tálaljam föl s Adelmához fordultam azzal a kéréssel, hogy e kérdést terjessze a mi magas vezetőink elé. Egész készséggel engedett e kérésemnek és egy lapra felirta e kérdést: »Milyen nemü magnetizmusa van Adolfnak?« A felelet igy hangzik: »Az *ő* saját magnetizmusa a delejezés alkalmával át van árasztva a legjobb asztral-szellemi magnetizmussal, amely őt ugyszólván átsugározza és az *ő* saját magnetizmusával asszimilálódik (egybeolvad). Ez tehát *az ő saját*, de a szellemek által magnetizált delejessége, amely gyógyitó erővel hat.« Adelma hozzátette a maga megjegyzését: »Ez már csak tiszta és világos!«

Ez a felvilágositás bármennyire lélekemelő legyen is reám nézve, bizonyos mértékig leverőleg hatott reám; mert világos lett előttem, hogy én erre vonatkozólag eddig tévedésben voltam, aminek az volt az oka, hogy véleményem szerint én csak közvetitő szubjektum vagyok a szellemi magnetizmus átvitelére s nem tartottam meg a kellő gazdaságos mértéket, amennyiben bünt véltem a felebaráti szeretet ellen elkövetni akkor is, ha

egy beteget elutasitok s a delejt visszatartom, bár azt tulajdonkép javaltnak sem tartom. Ennek a következménye volt az, hogy a delejezéstől julius és augusztus hónapokban 5 egész hétre és november hónak utolsó harmadában vezetőink által egészen váratlanul 5 napra eltiltattam; »mivel magamat tulságosan megerőltettem«, igy szólt a tilalom indokolása. De azért dacára annak, hogy a médiumképzés céljából a körben 7—9 személyt, azonkivül naponta több személyt és vattát delejeztem, semmi gyengülést nem éreztem. De mégis kétségtelen, hogy a szabályszerü mértéket tulléptem.

Az bizonyos, hogy az elhasznált magnetizmus hamar helyre pótoltatik, különösen éjjel, alvás közben. Igen sokszor látja a feleségem, hogy álmomban delejezem magamat. Különben minthogy minden törvények által van meghatározva és rendezve, kell, hogy határozott törvénye legyen annak is, mimódon és mennyi idő alatt kell és lehet helyrepótolni az elhasznált magnetizmust. Ha a használat esetleg nagyobb és tömegesebb, mint amennyit a törvény megszab: akkor manco (deficit) fog beállani, amelyet csak hosszabb pauza által lehet törvényes egyensulyára visszaállitani...

E helyen nem tudok ellenállani a belső sarkaló ösztönnek s egyszersmind egy szent kötelesség érzetének ama magyarázattal szemben, amely szerint a mi egyletünk médiumai a delejezés által »agyonszuggeráltatnak.«*) Valóban ilyen tőrölmetszett tájékozatlanságot a nyomda fekete festéke egyhamar nem sokszorositott.

Difficile est satyram non scribere! Nehéz visszatartani a kacagást, mikor valaki anélkül, hogy valaha delejezést, vagy médiumaink müködését látta volna, ezt a mesmerizmussal, (!) sőt a hipnotizálással egy tálban akarja feltálalni csak azért, hogy ezzel az értetlen belefecsegéssel ugy tüntesse föl magát, mint aki ért a dologhoz!... A hipnotizáló hangos *szóval* kényszeriti rá a szubjektumra a maga akaratát és parancsolatát, szóval szuggerálja; de hol talál olyan hipnotizálót, aki anélkül, hogy egy szót szólana, gondolat által, a szubjektum által 1½—2 óra hosszan tartó, ugy formára, mint tartalomra nézve kifogástalan beszédet mondasson?

Igy én valóban csodaember lennék s világhirü talentummal kellene birnom, ha én mindazt a nagyszerü bölcseséget, mely az egylet által kiadott 10 vastag kötet könyvben**) van befoglalva, médiumainknak *szótlanul,* csak néhány delejes vonás által szuggerálni képes lettem volna!

És ugyan hogy magyarázza ki a nagy bölcs azt az esetet, amikor a médium által egymásután két szellem — kik e földön tudósok voltak — nyilatkozik és bocsátkoznak egymással hosszu vitába?!

*) Célzás hirlapi polémiákra.
**) Reflexionen aus der Geisterwelt 3 kötet és Reformierende Blätter 7 kötet.

Hogy magyarázza meg azt, amikor a médium által egy szellem olyan idegen nyelven beszél, amit én sem értek?!

Hogy történik az, hogy ha én magam valami fontos kérdést teszek fel vezetőinknek, a médium által sokszor oly választ nyerek, ami ellenkezik az én véleményemmel, melyet én magamnak eleve alkottam? Avagy pláne ha *én* megrovást kapok a vezetőktől?!

Animizmust a szuggeszcióval; magnetizmust a hipnotizmussal összecserélni, a legnagyobb járatlanságról tesz tanubizonyságot. Azért tettem be ezt a felvilágositást, hogy a megrovásra méltó tévutra vezettetéstől megóvjak másokat.

Az eddig mondottakkal zárni akarom a magnetizmus felőli értekezést, anélkül mégis, hogy elvágnám magam előtt az utat, hogy a szomnambulizmusról és médiumizmusról való értekezés közben a magnetizmusnak érdekesebb és tudomásulvételre méltóbb mozzanataira visszatérjek. Az eddigi felvilágositások a szomnambulizmust könnyebben érthetővé és felfoghatóvá teszik, másfelől a magnetizmusnak némely homályos helyét a szomnambulizmus fogja megvilágitani.

A legalaposabb ujabbkori bölcsészeti kutatóknak és az ugynevezett okkult tudományokban legjártasabb tudósoknak egyike dr. du Prel Károly teljes joggal mondja a következőket: »a szomnambulizmusnak előleges kimerítő ismerete nélkül a spiritizmust és médiumizmust alaposan megérteni nem lehet.« Ha valahol áll az a tétel, hogy minden elmélet szürke, ugy bizonyosan érvényes a szomnambulizmusra vonatkozólag, valamint a magnetizmusra is, de nem szabad a mesmerizmussal, vagy horribile dictu! a hipnotizmussal összezavarni.

E doktrinákról könyvtárak vannak összeirva anélkül, hogy azért ezeknek voltaképeni lényegük fel lenne deritve, vagy kevésbé merész hipotézisre juthattak volna. Ezért okulva mindazoknak tévedésein, akik a hipotézisek labirintjébe bebonyolódtak, minden magyarázati kisérletet kerülni akarok, miáltal legbizonyosabban elkerülöm a veszedelmet, hogy vagy nekem kellene magamat dementálnom, vagy mások cáfolnának meg, vagy ami legkellemetlenebb lenne, hamis tudományt terjesztenék s másokat tévutra vezetnék. Nem olyan nagyon nehéz az embernek kissé szerénynek lenni és az emberi tudás korlátoltságát beismerni!...

Azt hiszem, hogy e tartózkodás nyilt bevallásával jobb és nagyobb szolgálatot teszek olvasóimnak, mintha az én szubjektiv nézeteimmel gyámságot akarnék gyakorolni fölöttük s mint dönthetetlen itéletet akarnám rájuk kényszeriteni azt, ami a szigorubb vizsgálat próbáját ki nem állhatná. Ennélfogva én csak a reális eseményekhez és személyes tapasztalataimhoz fogok szigoruan ragaszkodni, amelyeket saját házamban, 1½ éven át az én szomnambulám mellett oly meggyőző módon tapasztaltam, ahogy én azt semmiféle könyvben megirva nem találtam. A médium egy fiatal, irni, olvasni nem tudó miveletlen, amellett normális, éber állapotában rendkivül korlátolt látkörrel biró leány volt mindazon

dolgok felől, amelyek az ő nyomorult kis tót falujának a határán kivül estek — következésképp csodával határos tüneményekvoltak az ő szellemlátásai és távolbalátásai, valamint jövőbelátásai, gyógyszerek megjelölései, amelyek a hamisitatlan, minden kétséget kizáró bizonyitékok bélyegét viselték magukon.

Akkor ideám sem volt a szomnambulizmusról. De ez az én akkori járatlanságom, sőt tudatlanságom a szomnambulizmusban vastag tévedéstől óvott meg, amelyek esetleg előre alkotott maximák és betanult hamis tanok mellett könnyen tévelygésbe vezethettek volna. Őszintén, bár nem minden szégyenérzet nélkül szólva, be kell vallanom, hogy én abban az időben felületes és minden komolyabb gondolkozás nélkül élő ember voltam, akinek a maga hivatásán kivül csak a futó világi örömök és szórakozások iránt volt érzéke. Ez az éppen nem dicséretes tulajdonságom volt az oka annak, hogy dacára a delejesség iránt fölébredt élénk érdeklődésemnek, dacára a delejről hallott csodás gyógyitási sikernek gróf Szapárynál, amely akkor szájról-szájra járt és a társadalmi köröket foglalkoztatta, a delejesség közelebbi megismerése mégis csak szándék maradt nálam, amely sehogysem akart megvalósulássá érlelődni. De mégis ennek is megvolt az a jó következése, hogy a hamis teóriák érintetlenül hagytak, amit én csak most, gazdag tapasztalataim magaslatáról tudok kellően méltányolni, mert nagyon meglehet, hogy különben merész kisérletekre ragadtattam volna, melyek esetleg végzetes következményeket vonhattak volna maguk után.

OSZK Könyvtár 2020929

II. RÉSZ.

SZOMNAMBULIZMUS.

HFM Könyvtár
20250929

HFM Könyvtár
20250929

Előzmények.

Midőn Abaujszántón letelepedtem, nem mondhatnám, hogy a közönség részéről valami fényes horoskóp biztatott volna leendő praxisomat illetőleg az ott gyakorló öt hirneves és tág ösmerettel biró orvos oldalán. De a sorsomat intéző Gondviselés, amely kora fiatalságom óta egész életem pályáján őrködött felettem és amelynek kézzelfogható megnyilatkozására eddig is több alkalommal mutattam reá, mondom, ez a gondoskodó, vezető kéz itt sem hagyott cserben. Oly időszakban vezettettem Szántóra, midőn ott és az egész hernádmenti völgyben meg a Cserháton oly borzalmas váltóláz (malária-járvány) ütött ki, amilyenre a legöregebb emberek sem emlékeztek. Nemcsak, hogy néhány paroxizmus elsorvasztotta az embereket, hanem a hidegrázás alatt valóságos tüdő- és mellhártya-lobos, sőt hányszékelő, kolerás jelenségek fordultak elő, egyaránt rémitgetvén a betegeket és környezetüket. A szó szoros értelmében nem akadt ház, ahol egy vagy több ilyen beteg ne lett volna. Eszerint gyakran megesett, hogy egyetlen orvost sem talált helyben az orvost kereső vidéki nép rajtam kivül. Ilyenkor aztán a járókelők vagy jóakaróim hozzám utasitották az embereket, kik közül egyesek még ha kocsin jöttek is, hogy orvost vigyenek magukkal a falujokba, más hiján engem vittek. Tudvalevőleg a chinin hatásos panacea a váltóláz megszüntetése ellen, — habár gyökeresen nem is segit, amennyiben a visszaesésektől nem óvja meg a beteget, — de biztosan megszünteti a sokszor ijesztő szimptomákat. Erről még akkortájt a müvelt osztály sem volt tájékozva, én pedig rendeltem e szert s ennek révén csakhamar szárnyra kélt az én hirnevem, mint kiváló ügyes fiatal orvosé. Persze egyelőre csak az alsó néprétegben, mert tudvalevő, hogy az urasági kocsis vagy bevárja a rendes háziorvost, vagy üresen baktat hazafelé, de idegen orvost nem mer vinni s inkább másnap jön ismét a városba. Ily módon nekem a járvány mindenesetre kapóra jött és megmentett a kezdő orvosnak ama sivár sorsától, hogy rendszerint soká kell sóvárognia betegek után s gyakran korgó gyomorral kell bevárnia azt az időt, mig létezéséről tudomást vesznek, hát még amig bizalmat tud kelteni tudománya és személye iránt!

A tél beálltával mintegy varázsütésre megcsappant a járvány. Mindeddig még meg nem fejtett jelenség az, hogy járvány megszünése után az egészségi viszonyok annyira javulnak, hogy alig akad szórványosan egy-egy beteg ember éppen ugy, mint ahogy öldöklő háboruk lezajlása után sürübbek a születések és a szo-

kottnál több a fiugyermekek száma. Persze a hitetlen ember ezt könnyü szerrel azzal fejti meg magának, hogy a természet (!) helyreállitja a megingott egyensulyt — igen, helyreállittatik csakugyan az egyensuly; de vajjon a vak természet hogyan birja ezt elvégezni, amihez öntudatos elme szükségeltetik?!

Nos hát a megcsappant betegségek következtében nem csak magam, de többi kollégáim is többnyire otthon üldögéltek. Egy nap emeleti lakásom ablakából, melyből az országut egész hosszán végig lehetett látni, egy dunnák között elhelyezett beteget látok hozni kocsin és azt, hogy egy ember mutatja a kocsis mellett ülő asszonynak lakásomat, majd a kocsis csakugyan a kapu felé tart. Leizenek a cselédemmel, hogy ne bontsák ki a beteget a sok ágynemüből — meghülhet, inkább magam megyek le, hogy ne kelljen a régimódi csigalépcsőn felfáradniok. Beállittattam a kocsit a hosszura nyuló kapualj alá és ott óvatosan megvizsgáltam a csurgó izzadásban fekvő beteget. Még egy kis meleg levest is vitettem le neki. Az asszony pedig levitte a receptet a jó távolságban levő patikába s onnan visszatérve, hazafelé indultak.

Néhány nap mulva a lakásom előtt egy fényes négylovas fogat áll meg. Egy kis levélkében finom női kézirásban Joób Ferencné sz. Pottornyai Etelka udvariasan felkér, hogy sziveskedjem kifáradni hozzájuk Fancsalra. A dolog nagy feltünést keltett a városban, ahol Joób Ferenc fogatát ismerték; csóválgatták fejüket az emberek, hogy milyen karriér ez, hogy engem már Joóbékhoz hivnak. Én meg nagy büszkén bundámba burkolózva fogadtam a járókelők szokottnál tiszteletteljesebb süvegelését, mert bár ezáltal belértékem egy fityinggel sem nőtt, mindazonáltal az emberek szemében mégis tiszteletreméltóbbnak tüntem elő. De hát ilyen gyenge teremtés az emberek legnagyobb része.

Sokat tünődtem az egész uton, vajjon hogy jutottam én ehhez a nagy kitüntetéshez — de sehogy sem birtam a dolognak nyitjára jönni. Ahogy a kocsi befordult a kastély tág udvarára és az urilak portáján megállott, ott guggolt egy ködmönös ember és még a kocsi hágcsóján álltamban megragadta a kezemet, hogy megcsókolja, majd hálálkodva dicsekedett, mily hamar kigyógyitottam én őt nagy betegségéből. Nem ismertem hamarjában rá. Ő volt tudniillik az a néhány nap előtt hozzám hozott beteg; az »uraság bacsója«, ahogy magát megismertette. S e percben fellebbent előttem a rejtélynek egy parányi csücske és sejtettem, hogy a szegény bacsó révén kerültem én oly helyre, ahova titokban vágyva vágytam. És igy jutottam abba a házba, amely szinhelye lett ama megrenditő tragikus jeleneteknek, amelyek elbeszélésébe belekezdtem.

Kiváló előzékenységgel fogadtak és nyomban az ebédlőbe vezettek, ahol már az ebédet feltálalták. Asztalbontáskor már olyan otthonosnak éreztem magam e nyájas jó emberek között, mintha régi jó ismerősök volnánk. Be is vallották, hogy tulajdon-

képen jelenleg semmi szükségük nincs orvosra, csupán megismerkedni szándékoztak velem, hogy adandó alkalommal gyógykezeljem a család tagjait. Nagyon vágytak — mondták — megismerni azt az orvost, akiről a bacsójuk valóságos dicshimnuszokat zengedezett finom bánásmódjáért, melyben nálam részesült. — E szegény bacsó bizonyára hallotta vagy esetleg tapasztalta is már egyik-másik orvosnak — sajnos gyakran divó — nyers, rideg bánásmódját a szegény néppel szemben. Pedig csupán humánus voltam irányában, mint ez az orvosnak fő-fő feladata minden hozzáfolyamodó paciens iránt, — a beteg néppel szemben pedig kétszeresen parancsoló kötelessége. A részvét, a szánalom minden szenvedő és szegény iránt különben is velem született tulajdonságom, ami azelőtt, hogy spiritistává lettem, — sok-sok léhaságom és fogyatkozásom mellett az egyedüli jó tulajdonságom volt, amelyre jóleső megelégedettséggel pillanthatok vissza. S ime, e csekély jó tulajdonságom által igazolva lőn édes apámnak amaz oktatása, hogy ne becsméreljem még a legjelentéktelenebb embert sem, mert nem tudhatom, hogy mily nagy, döntő szerep juthat annak osztályrészül életem pályáján. És csakugyan fordulópontot képezett az az óra, amidőn lábamat e faluba tettem, ahol három jobb családnak fészke volt s akiknek tekintélye révén én az egész környék legkeresettebb és legnépszerűbb orvosává lettem. Sőt ennél is több — e családi körből indult ki az a végső impulzus, amely az én csökönyös elfogultságomat a homöopatiával szemben annyira megtörte, hogy már nem átallottam többé annak elméleti tanulmányozásával foglalkozni, ami utóbb betegeim ágyánál megbecsülhetetlen lelki megnyugvást adott; végül pedig rendeltetésem és életem tulajdonképeni feladatához is a homöopatia révén jutottam, mert mint allopata orvos, sohasem nyilott volna meg előttem a Vay Katalin, illetve Adelma ajtaja. S mindennek inditó eszköze — mint a guruló kavics a lavina képződésének — egy jelentéktelen, számot nem tevő szegény bacsó volt az emberek sorsát intéző bölcs és jóságos Gondviselés kezében. Megjegyzem, hogy azon idő alatt, amig én allopata voltam, a Joób családoknak csupán férfi tagjait és gyermekeit kezeltem, a női tagok pedig kizárólag homöopatikusan kezelték önmagukat kisebb esetekben, mig komoly esetekben Miskolcról vagy Kassáról hozattak homöopata orvost. És most Joób Ferenc családja két női tagjának, az aszszonynak és édes anyjának lelki világával akarom megismertetni olvasóimat.

Pottornyay asszony a legideálisabb boldog házasságban élt vele rokonlelkü férje oldalán, aki egyike volt kora legtiszteltebb és legnépszerübb férfiainak Liptóvármegyében, hol a fiatal, 32 éves férfiut már az alispáni polcra emelték. Aki a 48. előtti állapotokat ismeri, az meg is érti, milyen zsánerü ember lehetett az, akit oly fiatalon tüntetett ki e magas s akkortájt még nobile officiumot képező méltósággal egy egész vármegye közönsége. De gonosz féreg őrlötte szervezetét, tudniillik a tuberkulózis,

mely hosszas betegeskedés után el is ragadta a férfikor delén levő embert. A teljesen megtört s huszas évei közepén levő fiatal özvegyet Felsőmagyarország legelőkelőbb kérői rajzották körül, — ő azonban mindenkit kikosarazott. »Az atyát csakis az anya pótolhatja — nem teszem le az özvegyi fátyolt halálom órájáig és nem adok két árva leányomnak mostoha apát; egész életemet kizárólag neveltetésüknek, boldogulásuknak akarom és fogom is szentelni.« Magasszárnyalásu, fenkölt lelkü müvelt asszony létére kifogástalanul vezette két gyermeke nevelését, fejlesztgette minden szép és nemes iránti fogékonyságukat. De sajnos, testi fejlődésüket nem irányitotta helyes mederben — skrupulózusan gondozta, óvta őket minden »kártékony« szellőtől, ahelyett, hogy edzette és ellenállókká tette volna már csak az apjuktól öröklött terheltségük miatt is, ugy hogy üvegházi növényekként képtelenekké váltak a külvilági zord viszonyokkal megküzdeni. E mulasztás meg is boszulta magát. Felnevelte két leányát s férjhez adta az idősebbiket egy árvavármegyei Kubinyi nevü nagybirtokoshoz, a másodikat pedig néhány évvel később fancsali Joób Ferenc vette feleségül. Jobban alig választhatott volna férjet a leányok számára; a lehető legboldogabban élt mindkettő férje oldalán és anyjuk gyönyörködött boldogságukban, bőven élvezvén áldozatának gyümölcsét bennük és két-két unokájában. Ám az Erynnisek a sötét fátum kaján végrehajtói, melyek e családra leselkedtek, csak ideiglenesen huzódtak vissza, folyton lesve a kellő percre, hogy boldogságuk közepette annál fájóbban mérhessék rájuk a sujtó csapást...

Egy megyei bál alkalmával, melyen Kubinyiné, mint bálkirálynő bámulat és hódolat közepette ünnepeltetett — egy kis meghülés következtében megkapta a tüdővészt s pár hónapi küzködés után követte atyját a családi sirboltba. Ki lenne képes ennek a Niobehoz hasonló sorsra jutott anyának fájdalmát s lelkének megrenditő állapotát kellően körvonalazni vagy pláne leirni? A végkép megtört anya menekülve a gyászos szinhelyről, átköltözött másik leányához Abaujba.

Szükség is volt a körültekintő házvezetőnőre és az unokák nevelését irányitó segitő kézre. Joóbné születésétől sokkal gyengébb, törékenyebb testalkatu vala nővérénél, természetére hasonló a mimozához, lelke szerint pedig valóságos angyal volt. Mindig nyájasan mosolyogva nézett nagy, könnyben uszó kék szemeivel s nem hiszem, hogy valaha is képes lett volna haragra lobbanni vagy pedig bárkire és bármiért még csak megneheztelni is. Nem tudom, vajjon kedves lényét ártatlan fehér bárányhoz, vagy galambhoz hasonlithatom-e inkább, de mindenesetre makulátlan tisztalelkü teremtés volt. Igy például a menü összeállitásánál soha sem kért csirkét ebédre, de ha feltálalták, szivesen megette. Azért titkolták el előtte, hogy csirke készül számára, mert fájlalta, hogy az ő kedvéért levágják és egész délig folyton nyugtalankodott, mintha hallaná a csirkének a haláltusában való hörgését és szárnycsapkodását.

Midőn Bécsből mint a homöopatiának meggyőződött hive kerültem vissza, végtelenül örültek a fancsali urnők, legjobban pedig Joób Ferencné, akit gyakran közbeneső nagy betegségekben, tüdő- és tüdőhártyalobban sikeresen kezeltem. Végtelen bizalommal ragaszkodott hozzám és válságos esetekben minden rimánkodásom dacára sem akart hallani arról, hogy konziliumra még más homöopata orvost is hivjanak. A beteg lobos állapotai nem voltak egyszerü természetüek, hanem a gümők lerakódási folyamatának következményei. Több éven át őrlődött le a végeredményében végzetes kimenetelü processzus. De a szegény anya nem ámitotta magát s tisztán látta az őrlő féregnek feltartóztathatatlan ádáz munkáját. De a beteg azért fennjárt, sőt derüs meleg nyári napon — de akkor is zárt üveges hintón — hozzám is ellátogatott. Végre közeledett a drámának utolsó felvonása; a szegény anya jól ismerte a katasztrófa közeledését jelző szimptomákat. Ágybadőlt a beteg és azt többé el sem hagyta. Aminek e pár hónap alatt szemtanuja voltam, az felülmul minden emberi képzeletet. Bár folyton sirt és zokogott a szegény anya, mégis mindig mosolyogva nyitott be beteg leányához s mindig olyas mesével hozakodott elő, amiről tudta, hogy az a beteg ajkára mosolyt fog varázsolni. Többnyire a két leányka körül forgott a mese szövege — hol valamely bébé bölcs mondását adta egyik vagy másik szájába; hol megint egy ártatlan gyermekcsinyt fundált ki, amely valami bájos gyermeki vonásban csucsosodott ki — szóval kifogyhatatllan volt uj meg uj mesék kitalálásában és célját soha sem tévesztette el, sikerült neki mosolyt csalni rajongón szeretett madonnaképü gyermeke ajkára. Kimenőben is rendszerint mosolygott, de amint az ajtó bezáródott mögötte, imént még mosolygó arca ijesztő kifejezést öltött. Futott a folyosó végére és zokogva tért szobájába, hol jajveszékelve omlott térdre. Mielőtt azonban a beteg szobájába ment volna, hideg vizzel locsolta meg arcát és szemére szemvizet borogatott, hogy kisirt szeme el ne árulja. S mielőtt átlépte volna a betegszoba küszöbét, előbb megállott, lecsillapitotta háborgó szivét és fékezte fel-felcsukló zokogását. Ötvenkét éves orvosi praxisomban sok megrázó tragikumnak voltam szemtanuja a halállal vivódó betegek körül — de a hős babérkoszoruja mégis csak ezt az asszonyt illeti. Mi is a férfinak haláltmegvető rettenthetetlen hősiessége ennyi hónapon át naponta tanusitott emberfölötti önmegtagadással és önfékezéssel szemben!

Közeledett a finálé. Feltünt előttem, hogy pár napja nem küldtek kocsit érettem, végre aztán megjött és szokás ellenére nem hozott levelet, hanem a kocsis szóval mondta meg, hogy a fiatal nagyságos asszony nagyon kéret, hogy siessek ahogy csak lehet. Még ilyesmi nem fordult elő. Ködös, nyirkos idő — február vége vagy március eleje lehetett; majdnem feneketlen sárban alig birta vontatni párolgó négy erős ló a kocsit, holott én repülni szerettem volna. Végre kiértünk; a házbeliek nem

hallották a kocsi zörgését. Betértem az ebédlőből a betegszobába — a család pedig a szomszédszobában várt engem nyugtalanul...

A beteg egyedül volt — nem változott meg az arckifejezése mióta utoljára láttam. De szinte idegenkedve láttam, hogy az ágy el volt huzva a faltól a szoba közepére. Később megtudtam, hogy ez a beteg kivánságára történt, hogy minden oldalról hozzá lehessen férni. A szokott nyájas mosolygással fogadott és elémbe nyujtá alabástromszerü finom kezét, mondván: »még sohasem vártam doktor urat annyira türelmetlenül, mint most. De nem is a doktort hivtam magamhoz, — arra már nincs szükségem, — hanem a jó, hüséges barátot kértem és vágytam ez órában magam mellett látni.« Jól ismertem ezt az angyali, erőshitü, a haláltól nem félő teremtést, nem kockáztattam tehát semmi banális vigasztaló frázist. Hallgattam. Megkért, hivjam be a szomszéd szobából édesanyját, férjét és a helybeli evangélikus lelkészt. Ahogy beléptek, azt mondá, hogy sötét van, gyujtsanak gyertyát, — pedig déli óra volt. Ágya körül sorakoztunk: én az ágy alsó végén, szemben a beteggel; a lelkész az ágy hossza végén oldalt hozzám, mellette a férj és az ágyfej mellett az anya. Engem hivott magához. Megköszönte több éves fáradhatatlan szeretettel végzett orvosi ténykedésemet s megkért, legyek oltalmazója és époly hü barátja gyermekeinek is, mint aminő irányában voltam. Mindnyájan magunkba fojtottuk a kitörni készülő zokogást.

Aztán odahivta a lelkészt; megköszönte azt a sok vigaszt, amit a tiszta krisztusi hit magyarázatával csepegtetett belé. Majd megköszönte férjének azt a boldogságot, amit gyöngédségével és szeretetével teremtett számára. Bocsánatot kért tőle, hogy nem volt képes háziasszonyi és hitvesi kötelességeit kellőképen teljesiteni.

Végre elbucsuzott édes anyjától, meghálálva mindazt a végtelen szeretetet, amelyet szakadatlanul reáárasztott, valamint azt a sok lemondást és önfeláldozást, amelyet egész életében emberfölötti lélekerővel kifejtett. Megjegyzem, hogy minden szót szokott csengő hangján s minden fennakadás vagy nehézség nélkül mondott, mialatt csodás nagy kék szemének tisztasága és arckifejezése távolról sem sejttették haldoklását. Végre felkérte a lelkészt, hogy mondjon egy Miatyánkot; azt is a szokott csengő hangon, csukott szemmel mondta utána. Aztán kinyitotta szemét s égre szegezve mondá: »Én Istenem, kegyelmes Atyám, a te szent kezeidbe ajánlom halhatatlan lelkemet. Ámen.« Az ámen elhangzása után — egy mély sóhaj és elrepült a lelke.

Megkövülten, mintegy odaszegezve álltunk ott néhány percig, azután az anyja közelebb lépett, lefogta szemeit, kivett a zsebéből egy tiszta fehér zsebkendőt s felkötötte az állát. Majd arca hirtelen félelmetes, vad, merev kifejezést öltött. Mutató ujját szájára téve suttogva, de szinte fenyegetőleg mondá: senki se nyuljon hozzá; ő az enyém s ez az utolsó munka csak engem illet...

Megmosta és megfürösztötte a megboldogultat, aztán letérdelt az ágy mellé s megcsókolta kezeit. Ide-oda támolyogva, roskadozó lépésekkel hagyta el a halottas szobát, mig kiért a folyosóra s onnan az udvar közepére. Ezt a jelenetet nem lehet még hozzávetőleg sem leirni. Mindaz, amit heteken, hónapokon át magába fojtott, most elementáris erővel tört ki belőle; sikongott, tombolt, haját tépte, mig végképen ki nem merült és ájultan össze nem roskadt. Bevitték szobájába, két napig feküdt az ágyban étlen-szomjan, hallgatagon. A temetésre felkelt és eléggé fékezte magát. Aztán pedig azt mondá, hogy megadással akarja viselni keresztjét, amig az Atya le nem veszi róla. Addig pedig kötelesség vár reá — az anyátlan árvák gondozása és nevelése. De csak néhány évig tölthette be eme rárótt feladatot. Rövid betegség után Istenbe vetett hittel és bizalommal, amint a keresztet hordta, épp oly nyugodtan vált meg az élettől.

Hej, — Istent és a lélek halhatatlanságát tagadó testvérek, — bár ti is ugy okulnátok ebből a történetből, mint ahogyan én okultam rajta.

Az én szomnambulám.

És most rátérek tulajdonképeni tárgyamra: a szomnambulizmusra.

Emlékezni fognak még tisztelt olvasóim, hogy én az 1849-ik év tavaszán főorvosom ágya mellett láttam legelőször a delejes erőnek bámulatos hatását egy honvéd törzsorvos által delejezett viz által, amely reám oly nagy hatást gyakorolt, hogy elhatároztam magamban ennek bővebb tanulmányozását, mihelyt viszonyaim engedik. Azt is emlitettem, hogy elmult egy évtized anélkül, hogy ezen elhatározásom megvalósitására komolyan csak rá is gondoltam volna. (Tudva van, hogy a pokolba vezető ut is jószándékkal van kikövezve.) De ugy látszik, hogy a Gondviselés tanácsában el volt határozva, hogy a delej tanulmányozása fogja életpályámnak kiegészitő részét alkotni: ennélfogva az én közönyösségem nem képezhetett állandó akadályt Isten céljaival szemben. *Mert egy lény sem képes Isten által kiszabott rendeltetését elkerülni.*

Az ország felvidékének egyik sarkából üzte hozzám egy nap egészen váratlanul a Gondviselés a magnetizmus tanulmányozásának substratumát, egy igénytelen, sápadt fiatal leány személyében, mintegy ezt mondván: »nesze, itt van! Próbálj meg tovább is közönyös maradni rendeltetéseddel szemben.«*)

*) A különböző interpellálókat meg akarom előzni, akik bizonyosan nagy emphasissal fognak felkiáltani: »hogy férhet össze a kettő: rendeltetés és szabadakarat? E kettő kizárja egymást.« Semmiképpen nem, Uraim! Isten nagy bölcseségének müve, hogy a kettő szépen megfér egymás mellett. Az egyetemes világtörvény, amely kötelező mindenkire, igy hangzik: E l ő-

Ez a leány serdülő korától kezdve magától fejlett szomnambula volt, tehát autoszomnambul, nem mesterségesen képzett szomnambula. Ez kétségtelenül kegyelmi ajándéka volt Istennek, mely az én voltaképeni életfeladatomat bevezette s amely nélkül én nem egykönnyen lettem volna a spiritizmusnak megnyerhető. Ez a szomnambula volt egyszersmind reám nézve az előkészitő, a szellemtanok Jánosa, amely tan előharcosává lételemet kell feladatomul tekintenem.

Minthogy a következő ciklusnak főszereplője — mint bizonyosra vehetem — az olvasónak figyelmét és érdeklődését teljes mértékben le fogja kötni, helyénvalónak látom nem mellőzni egyetlen mozzanatot sem, ami e leány személyiségére vonatkozik, mert az előforduló eseményeket és tüneményeket csak ugy lehet helyesen megitélni és kellőleg méltányolni, ha az összes legapróbb részletek is kezeinkben vannak. Ennélfogva kérem a tisztelt olvasót, halassza el a hosszadalmasság és terjengősség miatt emelhető szemrehányást addig, mig végül az egészet áttekintheti.

E leány, mint szüleinek egyetlen gyermeke, szemefénye is volt azoknak és különösen az édes anyja dédelgette és óvta még a szellőtől is, mint valami üvegházi növényt. Ez a dédelgetés és kényeztetés is nagyban hozzájárult ahhoz, hogy ennek a természet által is gyengének alkotott teremtésnek veleszületett gyengeségét állandóvá tegye és testi fejlődését hátráltassa. A szülőknek azonban oly mérsékelt volt a jövedelmi forrásuk, hogy ez nem volt elég arra, hogy a leány mellé tanitónőt vegyenek a házba A községben, ahol laktak, iskola nem volt s az anya a gyermeket Eperjesre vagy Kassára csak egy napra is a világ minden kincséért el nem küldte volna iskolába. Igy nőtt fel a gyermek csókolgatások, cirógatások közt, játékkal vagy semmi-

haladás! Szakadatlan előhaladás a tökéletesség felé! Ebbe az előhaladási törvénybe van az ember befoglalva és munkálkodnia kell a saját előmenetelén és ugyanakkor az egyetemes előhaladást is munkálnia kell. Ezt nevezik a szellemek összetartásának (szolidaritás). Az ebben való részesüléséncek mértéke szabadakaratától függ. Egy ideig gátolhatja, megállhat, mignem végre derengeni kezd előtte az a megismerés, hogy csak saját szenvedéseit hosszabbitja, előhaladását késlelteti, ha tovább is makacsul megmarad visszás akarata mellett. Ez a szabadakarat a legnagyobb kegyadománya Istennek, elidegenithetlen tulajdona minden szellemlénynek. De mégis az isteni bölcseség nem adhatta ezt meg korlátlanul az embernek, mert visszaélt volna vele. Ennélfogva Isten az akarat szabadságát csak bizonyos határok között adta meg; ez a határ az ő rendeltetése, de rendeltetésének keretén belől akarata szabad, csak rendeltetésének kötelékei alól nem oldhatja föl magát; azaz: azon viszonyok közül, amelyekbe őt az isteni bölcseség helyezte s amelyek őt előhaladásra vezetik, nem bontakozhatik ki, ellenben szabadságában áll ezen viszonyoknak engedni, hozzájuk simulni s ezeket saját előhaladására kihasználni.

Krisztus az ember rendeltetését és szabadakaratának korlátolt voltát e rövid mondatban fejezi ki: avagy megnövelheti-e valaki csak egy singgel is a maga testét, vagy elvehet-e belőle valaki? Senki sem képes magát kiszabott rendeltetése alól feloldani. Ha p. o. valakire szegénység van szabva, azaz ha valakit szegénységben eltöltött földi élet vezethet előhaladásra, az soha sem fog jó módba jutni. De megvan a szabad akarata arra, hogy szegénysége mellett derék, becsületes, munkás,

tevéssel töltve idejét. Minden kívánságát a lehetőségig teljesitve látta, egy rosszaló szóval, egy szigoru tekintettel sem találkozott soha.

Oh, ez a majomszeretet!... Az ehhez hasonló anyai vakszeretet abban a téves gondolatban ringatja magát, hogy ő a valódi anyai szeretetnek eszményképe, holott valójában a legvastagabb önszeretetnek a példányképe csak. Mert fájna a szive, ha a gyermektől valamit megtagadna, ha megdorgálná; ez oly fájdalmat okozna *neki,* hogy elviselni nem birná és inkább a gyermeket lakoltatja meg érte.

Az én anyám könnyeket hullatott titokban, ha engem meg kellett büntetnie — ezeket a könnyeket és szivfájdalmakat az *én* javamra hozta áldozatul. De ez az áldozat a szeretet bizonysága és ez nem is esik oly igen nehezen; ragyogó példáját adta ennek maga Krisztus Urunk.

Ez a vélt jó anya egy pillanatig sem gondolt gyermekének jövőjére, hogy az adott viszonyok között mi fog lenni ebből az ilyképen rosszul nevelt, elkényeztetett leányból? Hát még ha árván talál maradni és idegen emberek rideg bánásmódjának lesz kitéve s létfentartásáról magának kell gondoskodnia, erre már egyáltalában nem gondolt. Pedig ez az eset következett be... Az anya meghalt, amikor a szegény leány alighogy serdülő volt. Azokkal a szükségletekkel, igényekkel és kötelezettségekkel szemben, amelyeket az élet kiván, bizony az eddig nyert nevelésében még a legkisebb erkölcsi tartalékkal sem birt, amelyeket azok ellenében fegyverül használhatott volna. Kétségtelenül nagy kegyelem egy testvérszellemnek alkalmat és eszközt nyujthatni előhaladásának pályáján földi feladatának betöltésére, de egyszersmind sulyos felelősséggel járó feladat is, hogy ne kelljen mu-

mocsoktalan ember legyen, aki önmegadással és bizalommal hordozza sorsát... Ha gazdagság jutott neki osztályrészül, megvan a szabadakarata feleslegét szükségben levő embertársainak segélyezésére forditani, vagy feladatát félreismerve, önző szükkeblüséggel elzárkózni tőlük. Az ember szabadakaratát korlátozó rendelkezést a kalitkába zárt madarakéhoz lehet hasonlitani. A kalitka határokat szab mozgásának és tehetségének, de azon belől kedve szerint mozoghat és ugrálhat. Én szintén felvethetem a kérdést, hogy mi lesz akkor, ha az ember akaratát nem alkalmazza rendeltetéséhez s azt használni nem akarja?

Felelet: Akkor Isten olyan sorscsapásokat bocsát reá, amelyek az ő elfojtott ismeretét felköltik, hogy akaratát megtörjék. Ezeket a csapásokat nem határozta meg Isten eleve, -- amint azt az emberek hiszik, hogy büntetésből bocsáttatnak reájuk — hanem ezeket maga vonta magára az ő visszás akarata által, pedig ettől megkimélhette volna magát, ha feladatának hódol...

Kérdés: Ha mégis az ember akarata még e sorscsapásokra sem reagál, — mi lesz akkor az ő feladatával? Betöltetlen marad ez esetben?

Felelet: Isten akaratát és célját egy teremtett lény nem képes zátonyra juttatni. Ha mindazok a sorscsapások makacskodó akaratát nem tették hajlandóvá rendeltetésének betöltésére, ugy neki azon a helyen, ahová Isten állitotta, semmi keresete nincs többé. Ilyen esetben ugyanazt teszi, amit egy földi fejedelem is tenne, ha egy követe valamely idegen udvarnál urának érdekeit nem képviseli; egyszerüen visszahivja és küld helyette mást. Az állás nem maradhat betöltetlenül... És bizonyára Isten nincs zavarban a pótlandó ember miatt, mert megszámlálhatatlan embere van minden posztra.

lasztásaiért vagy saját hozzáadásaiért önmaga ellen vádaskodnia és magának fájdalmat okoznia akkor, amikor majd a szellem megismeri, hogy védencének földi pályáján követett visszás és fejvesztett nevelése az ő lelkiismeretét terheli.

Az özvegyen maradt apa a magányhoz nem szoktatott gyermekhez volt kötve, mellőle nem távozhatott s igy keresetében meg volt gátolva anélkül, hogy ez áldozattal az anyát pótolhatta volna. Elhatározta tehát, hogy anyát szerez a gyermeknek: megnősült és — szerzett neki egy mostohát... Ezzel örökös békétlenség lépett be a családba: civódás, vádaskodás, szemrehányás, siránkozás, röviden: harc és háboru. A mostoha anyának sem értelme, sem érzéke nem volt a különös hajlamokkal biró és természetellenesen nevelt leánygyermekkel szemben. Emennek viszont sem gyakorlottsága, sem képzelete nem volt arról a szükségről, hogy a megváltozott viszonyokhoz alkalmazkodnia kell. Egy napon, amikor az összeütközés a mostoha és a leány között igen heves volt, a leány felhasználva egy kedvező pillanatot, fehérnemüit és egyéb cók-mókját batyuba kötötte és elindult a nagyvilágnak. Az apa távol lévén, a mostohának eszeágában sem fordult meg, hogy utánamenve visszahozza, sőt a viszonyokra gondolva, kész volt aranyhidat készíteni a futó ellenség számára.

A leány gyalog utazott, mert kevés pénzecskéje nem engedte meg, hogy kocsit fogadjon, vagy vonatra szálljon. De aztán nem is tudta volna megmondani, hogy voltaképen hova is akar menni? Kiment az országutra anélkül, hogy megállt volna, hogy ott leüljön, vagy helyet keressen. Ment valami homályos, öntudatlan sugalmazástól üzetve mindig tovább és tovább, csak megpihenve vagy valahol meghálva. Igy mult el több nap, mignem vagy husz mértföldet haladt s Abaujszántóra érkezett. Ott megállt és valami helyet, szolgálatot keresett.

Vannak emberek, kik mindenben a véletlent látják; azok bizonnyal itt is az emberek sorsát vakon intéző véletlenre fognak hivatkozni, amely csodálatos módon, még az okos emberek sorsát is, amikor már a maguk eszével semmire sem tudnak menni, eligazitja!... Mért nem állapodott meg ez a leány Eperjesen vagy Kassán, hogy ott keressen valami szolgálatot magának, hiszen Eperjes és Kassa az akkori Abaujszántóhoz képest valódi székvárosok voltak. Mért nem volt sehol maradása, pihenése, csak egyedül Szántón, ahol kevesebb reménye lehetett arra, hogy kenyerét megtalálja? Ám büszkélkedjenek a materialisták és hitetlenek az ő ősükkel: a majommal; ám tálalják föl lelkük nyugodalmát abban, hogy legfontosabb ügyeiket a tartalom és lényegnélküli vak véletlen igazgatja s bizzák reá életpályájukat: én részemről sokkal jobban érzem magamat mint Istentől származott teremtés az ő bölcs igazgatása alatt, amelyben a vaksorsnak és véletlennek helye nincsen. »*Egy hajszál sem esik le fejedről Isten akarata nélkül*«, mondja Krisztus. És egyike azon megvilágosodott magas szellemeknek, akiknek megengedte Isten, hogy az ő gyermekeivel foglalkozzanak: *Emmanuel,* — ki ugyan

nem a tisztán maradt elsődök közül való, de már magasra tisztult szellem — mondja: »Ti emberek fogalmat sem tudtok magatoknak alkotni az egyes lények külön vezettetéséről; ha ezt látnátok, akkor az Istenben való bizalom oly magasan fellobogna közöttetek, hogy a kételynek minden árnyéka örökre eltünnék életetekből.«

A szegény teremtés nem egykönnyen tudott valami nekivaló foglalkozást találni, mert dologra gyenge volt, tanulni nem tanult semmit, még kézimunkát sem, és emellett félszeg és ügyetlen volt; röviden: összevéve sem tanult egyebet, mint bábuinak ruháit megvarrogatni. Itt egy divatárusnőnél kért magának helyet mint tanulóleány; ott a hosszu varrótüvel nem kell varrótalentummal birni. Ott valóban megtalálta a nekivaló helyet, de ezek nyers, durva emberek voltak, minden tekintet, minden gyöngéd érzelem nélkül, akikkel kevésbé érzékeny természetü is nehezen tudott volna összeférni. Ez embereknek durvasága annyira ment, hogy egy nap e szegény teremtéssel szemben tettlegességre vetemedtek. Sirva, zokogva futott ki a házból, amely előtt összecsődült az utcai nép.

Felejthetetlen jó anyám halála után (1856) atyámat és hajadon nővéremet vettem magamhoz. Nővérem jegyben járt s csak igen rövid idő volt hátra a menyasszonyi kelengye összeállitására. Abban az időben még nem voltak varrógépek, mindent nagy fáradsággal, kézzel kellett varrni. Feleségem többfelé adott megbizást egy kisegitő varróleány keresésére s azon összecsoportosult tömegben — mely e különben is rosszhirü család kvalifikálhatatlan durvasága ellen állást foglalt — többen voltak azok közül, akik megbizást kaptak s ezek mindjárt hozzánk vezették a siró leányt. Őszintén bevallotta nekünk, hogy varrni nem tud és a varrást nem is tanulta. Feleségem és nővérem nagy részvéttel viseltettek az elhagyott leány iránt. Elhatározták magukban, hogy türelemmel és kimélettel tanitgatják a varrás elemeire, konyharuhák beszegésére és a szolgálók fehérneműinek készitésére, de semmi szin alatt el nem küldik. Ily módon beállitották hozzánk mint tanulóleányt anélkül, hogy valaki sejtette volna, hogy mi rejlik benne és mily fontos tényezője lesz az én hivatásom fejlesztésében. Ez 1861-ben történt.

Első szomnambul jelenségek. Térbeli távolbalátás.

Ennek a szomnambul-leánynak alakját és arckifejezését oly elevenen tudom lelki szemeim elé idézni, mintha csak elevenen állna előttem. Ez annyiban nevezetes, mivel ezt más személyekről abból az időből — még megboldogult atyámról sem mondhatom el.

Ennek a szegény teremtésnek egész alakján nem volt semmi,

ami kellemes benyomást tett volna az emberre. Termete ugyan elég magas és sudár volt, de ennek hatását a keskeny vállak, a csapott mell és a hanyag magatartás érvényre jutni nem engedte. Sápadt, a betegség lehellete által bevont szintelen arcbőre, alacsony, nyomott homloka, aránytalan arcvonásai még a virágzás kora előtt elhervadt lénynek benyomását tették a szemlélőre. Csak sötét pillái által árnyékolt szemei, melyek a gazella tekintetére emlékeztettek, mentették meg őt, hogy a rutak közé ne számittassék.

De viszont nem lehetett egyhamar oly ártatlan, jóságos tekintetet találni, amelyből olyan tiszta, ártatlan léleknek mélysége tükröződött volna vissza, mint ezé, amely az ő kékes és nedves szemfehérének közepébe helyezett acélkék szemeivel mindenkinek szivébe lopózott. Az én nemesszivü nővérem azonnal a maga szenvedéseinek társát ismerte fel benne, akit az övéhez hasonló veszteség az anyátlan árvának sorsára juttatott és szivének azon helyéről, ahol előbb jó anyánk székelt, valamely vibráció következtében a részvétnek egy kis hulláma csaphatott át a hasonlóan hangolt szivhez, mely azt készséggel elfogadta és mint hálaérzelem vibrált, rezgett vissza. A szellemeknek akár testben, akár testen kivül legyenek ily kölcsönhatásuk, örök törvényen alapszik és egyszersmind hatalmas emeltyüje a szellemvilág fejlődési folyamatának, általában koronáját képezi a szellemek szolidaritását fenntartó isteni örök törvénynek.

Ezek a láthatatlan kölcsönös összeköttetési szálak voltak az első gerendái a rokonszenv hidjának; csakhamar követte ezt a részvét érzését az ennél sokkal melegebb érzelem: a »szánalom« e szegény elhagyott leánynak sivár, vigasztalan helyzete iránt támadt könyörületesség érzése. De bár az én potencirozott testvéri, feleségemnek pedig példásan ideális nővéri szeretete — amely közbe legyen mondva, mind a mai napig nem gyengült — vette körül, mégis ezek az anyát nem pótolhatták. — *Anya,* mily nagy horderejü szó ez! Lehet-e vajjon egyáltalában anyát pótolni? — Egyebekben megvolt mindene, amit csak szive, lelke kivánhatott, ami e boldogtalan gyermeknek vigasztalan helyzetét még szembeszökőbbé tette.

Nővérem arra törekedett, hogy barátságos, gyöngéd előzékenységgel sivár helyzetét feledtesse vele és szenvedései tövisének hegyét megtompitsa. A maga szobájába vitte fel, megosztotta azt vele s számára a maga nyoszolyája mellett vettetett ágyat.

Mint minden jó tett, a maga hatásában törvény szerint jótékony következményeket von maga után azokra, akiktől a tett származott, itt is nővérem szivjóságának jó következményei nem maradtak el.

*

Itt azonban kényszerülve vagyok olvasóim érdekében a könnyebb megérthetés céljából az események folyamát megszakitani, mivel a tisztelt olvasó e felvilágositás nélkül nem tudná magát tájékozni. Ezt lehetőleg rövidre szoritom, csak annyira

terjeszkedem ki, amennyire olvasóim tájékoztatására szükséges, aztán majd a továbbiakban kimeritőbben, alaposabban fogok róla beszélni.

A szomnambula, szellemi látó, clairvoyante, egészen sajátságos teremtés, aki teljesen különbözik a közönséges normális embertől. Nappal általában olyan, mint más ember ébren. De már a szomnambulának álomban teste mintegy megbénulva fekszik, ellenben szelleme annyira szabad, hogy előtte semmi korlát, fal, távolság nincs, sőt bizonyos fokig sem mult, sem jövő előtte elzárva nincsen. Egyetlen gondolatot vagy érzelmet előtte eltitkolni nem lehet, mindez ugy áll előtte, mint nyitott könyv és amit abból olvas, az való, reális, csalhatatlan igazság. Az ilyen szomnambul *álomban emlékszik minden előző szomnambul-álomra, — arra is, amit nappal éber állapotban tett.* Megforditva, mindabból, amit szomnambul-álmában tett, gondolt, érzett, nappali ébrenlétében abszolut nem tud semmit; sőt ami több, még csak távoli sejtelme sincs arról, hogy ő szomnambula.

De hogy a szellem akadálytalanul betekinthessen az embereknek dolgaiba, gondolataiba, érzelmeibe, szándékaiba, stb., továbbá, hogy képes legyen a megtörténtet elbeszélni, különösen, hogy valakivel beszélhessen, gondolatait vele kicserélhesse: erre a feltételeknek egész sorozata szükséges, egy rakás akadályt kell elháritani, enélkül a szomnambul környezetére s az egész külvilágra nézve néma gyermek marad, kit a saját anyja sem tud megérteni. A legszükségesebb mellőzhetetlen feltétel, ami nélkül egyáltalában semmire sem lehet menni, az egyenlő od-fluidikus hangulat, bizonyos delejes fluidikus kölcsönhatás a jelenlevő személy és a szomnambula között. Annak jó szivü egyénnek kell lennie, tiszta emberbaráti érzelemmel, különösen maga a szomnambula iránt. Voltaképen ilyennek kellene a szomnambula delejezőjének lennie, ami a szomnambul könnyed, tartós működésére elmulaszthatatlan.

Ez alkalommal nekem kelle e személynek lennem. De a személyi viszonyok és körülmények olyanok voltak, hogy azt egyelőre mint lehetetlent, kizártnak kellett tekinteni. Ennélfogva nővérem volt hivatva arra, hogy mint közvetitő személy átmenetileg, — mint szurrogátum, — a delejező szerepét magára vegye.

*

És most felveszem a megszakitott fonalat. Az én nővéremnek nemesen érző szive azonnal meg tudta magának nyerni ezt az érzékeny teremtést. Csak a két fél od-fluidjának kiegyenlitésére volt még szükség; ez is megtörtént éjjel a két ágyban; nappal pedig a varróasztal melletti közelség folytán és a két kiáradó odfluid asszimilálódott egymással. Ezek a szellemi és lelki feltételek elégségesek voltak a kezdetre, hogy a szomnambula dacára egy második személy közvetlen közelléténck beszélhetett *nem ő hozzá,* nem ő vele, hanem az ő jelenlétében.

Helyesen nevezik a franciák a szomnambul állapotot clair-

voyance-nak, világosan látásnak, mert az illető személy valóban világosabban, tisztábban lát, mint ébrenlétében; de állapotát álombanlevőnek éppen nem lehet mondani, ahonnan én ezután mindig »tisztánlátásnak«, vagy világoslátásnak fogom nevezni, bár *szellemi látásnak* (világoslátás és tisztánlátás közönséges látásra is használtatik) is lehet nevezni. Az idő, amelyben ez az állapot ennél a leánynál akkor következett be, amikor a rendes álom világoslátásba ment át, az éjfél utáni idő volt.

Nővérem igen éber, csendesen alvó volt (talán minden menyasszony ilyen?) s néhány napon át érthetetlen lassu mormogást hallott; néhány nap mulva néhány érthető szót, azután egész mondatokat, végre egész beszédek voltak; szemlélései, festései csodálatos eseményeknek, amelyeknek substratuma ennek a leánynak müveltségi és értelmiségi fokát messze tulhaladta. Annak oka, hogy a szomnambula mindezt nem nővéremhez intézve mondta el, az, hogy a szomnambula az ő világoslátásában rendszerint az ő delejezőjéhez szokott beszélni, aki ez esetben én lettem volna, de az én akkori minőségem és egyéb viszonyaim egyelőre sokkal hátrább állottak, mintsem hozzám beszélhetett volna.

Az a rokonszenv, amely a két leány között gyorsan kifejlődött és erősbödött naponta a kölcsönös odfluid kicserélése folytán, mely a testi közellét folytán jött létre, tette lehetségessé, hogy a leány — nővérem *jelenlétében* — szellemlátóvá lehetett és szelleme a végtelen térben akadálytalanul csaponghatott. De beszélni még mindig nem tudott, hanem csak mormogni és ezt is csak azáltal, hogy a két fluidum egymást vonzotta s azok igy kicseréltettek és áthasonultak. Ily módon lassanként elérte a lehetőséget, hogy mind világosabban és tisztábban beszélhetett, de azért nem ővele vagy őhozzá, tudniillik nővéremhez, hanem az ő közelében semmi sem gátolta a szomnambulát abban, *hogy beszélhessen.*

Nekem mindezekről akkor még sejtelmem sem volt. Nagyon el voltam foglalva hivatalos teendőimmel és privát praxisommal és jó lelkiismerettel mondhatom, hogy hivatásomat komolyan vettem. Hosszu időn keresztül nem aludtam ágyamban, nem ettem asztalomnál és már arra sem emlékeztem, mennyi ideig volt már a leány a házamnál, mielőtt ottlétéről tudomást vettem volna; ő tudniillik nem volt szemrevaló és szinte szégyenlem bevallani, hogy ez az én akkori gondolkozásom szerint hiba volt.

Feleségem szintén rokonszenvezett a leánnyal és ő is ott ült a varróasztalnál egész nap. Ilymódon lassanként ő is részt vehetett a csudadolgokban, midőn a leány szellemi látásának ideje elérkezett. Feleségem Dumas regényéből olvasott valamit a dr. Balsamo delejezőnek clairvoyance betegéről, de ezt csak a regényiró fantáziája szüleményeként tekintette és most e tünemény iránt az én érdeklődésemet fel akarta kelteni. A két nő egymás között értekezett erre vonatkozólag, mig végre feleségemből kipattant, hogy a leány álmában igen különös dolgokat beszél. »Ne adjatok neki sokat enni este, majd akkor nem ál-

modik és nem fecseg olyan sokat.« Ennyiből állott az én egész bölcseségem abban az időben. Mondtam már fentebb, hogy én nagyon felületes és világias voltam, de még más vallomást is kell tennem, azt tudniillik, hogy felfuvalkodott és önhitt voltam és ellentmondást nem egykönnyen türtem. Az én gyors karriérem és a gyakorlatban elért sikereim elbizakodottá, öntulbecsülővé, másokat kicsinylővé tettek. Hiszen ilyenek az emberek általában. A kedvező körülmények által előidézett sikereket maguknak tulajdonitják, sokat épitenek reájuk; de ha valami nem sikerül és csizmadiát fognak, fiaskót vallanak: bünbakot keresnek — csak magukban nem keresik a hibát.

A két nő kezdetben tartózkodva, majd komolyabban, végül sürgetve hivott fel, hogy vizsgáljam meg, ne vonakodjam s ennek a szokatlan dolognak nézzek utána. »Asszonybeszéd, oktalanság! Ti képzelődtök, magatok csináltok magatoknak rémképeket, hagyjatok békében a ti csodátokkal!« volt erre az én feleletem. De mindennek dacára kiváncsiságom fel volt izgatva, csak a kevélység mondott még *nem*-et, bennem ez nem birt meghajolni. Ugyanezt tapasztaltam később sok oldalról s mindannyiszor emlékezetembe idéztem, hogy *én is* ilyen elitélő voltam már előzőleg s éppen ezért nyugodtabban, kiméletesebben itélem meg a gyanusitó és hitetlenkedő embereket, akik mindenütt humbugot szimatolnak.

Ekkor egy véletlen esemény történt, amely döntő fordulatot adott a dolognak. Egy éjjel, amikor még mindig csak monologizált, nagyon kitört az én kocsisom ellen: »Ez a nyomorult zsivány, hálátlan fickó, a lovászgyereket, akit az ő ura nagylelküen azért vett fel, hogy rajta könnyitsen, éppen most tanitja be, miképen kell urát meglopni. De — mondta fenyegetve — ez nem fog neki sikerülni, *én* meg fogom hiusitani.«

Kocsisom ugyanis részeg fővel, saját hibájából lábát törte: természetesen én mindent megtettem ápolására és helyettest vettem fel. De ő félt, hogy állását el fogja veszíteni, hogyha munkaképtelensége sokáig tartana, én tehát a magam költségére egy fiatal suhancot fogadtam, aki őt, amig megerősödik, a munkától felmenti. *Ez volt az,* akit a szomnambula szavai szerint lopni tanitott, akit azonban az ő ébersége le fog álcázni. Ez persze meggyőző esemény lenne, ha bebizonyulna.

Ekkor én mindenekelőtt cselekvőleg léptem föl, nem azért, mintha nagy sulyt fektettem volna arra, hogy a kocsis egy kevés zabot, hájat, olajat stb. ne lopjon; a pénzérték nálam sohasem játszotta a főszerepet, hanem mindez a véletlen alkalmul szolgált arra, hogy előbbi álláspontomról blamázs nélkül visszavonulhassak anélkül, hogy elárulnám azon régi óhajtásomat, hogy ezt az ügyet közelebbről figyelembe vegyem és hogy eddig ezt az álszemérem, a *kevélységnek leánya* nem engedte meg. Érdeklődésem és tudvágyam nagyon fel volt ingerelve, hogy tudniillik meggyőződést szerezzek magamnak arról, hogy mindez csakugyan való-e és igaznak bizonyul-e?

A ház, amelyben laktam, három oldalról el volt zárva, mint valami vár; igen magas kétszárnyu kapuja volt, a saroképület hosszában nagy kert, magas kőfallal körülvéve, a harmadik oldalon pedig a szomszéd épületnek magas tüzfala állott. Csak a negyedik oldalon volt fakerités egy kis ajtóval, amelyen a hátulsó szomszéd a maga udvarán keresztül az átjárást megengedte (az épitőnek ügyvédi fortélyával), de annak az átjárás nem volt megengedve. Ennek az ajtónak a kulcsa a kulcstartó szekrénybe volt zárva. A ház hosszu épület volt, elől utcai és udvari lakások, azután speiz, kamra, mángorlószoba és cselédszoba, padlás-följárás, fáskamra, kocsiszin és végül az istálló.

Az istálló oly messze volt a lakásoktól, hogy abszolut lehetetlen volt onnan valamit meghallani. És a leány egész nap sohasem ment oda. Ennélfogva nagyon feszülten vártuk a bekövetkezendőket. A második vagy harmadik éjjel ugyancsak álomban először mondta nővéremhez beszélve: »Most vigyázzanak, az összeharácsolt dolgokat most rakják egy nagy kosárba és csak a kocsis feleségét várják, hogy ezeket a keritésen egyenként átadogassák. A kosárban van egy korsó olaj, egy darab kősó, háj, fél zsák zab és tüzelőfa a kis ajtó mellé téve.« S amikor ő megadta a jelt, mnidnyájan kimentünk és egyenként megtaláltunk mindent, amit elsorolt, minden hiány nélkül.

A szomnambulától kapott utasitások.

Ez persze nagy esemény volt. Én voltam mindnyájunk között legjobban fölizgatva és fölindulva, kinek az egész dolog a fejében zugott és minden gondolatát lefoglalta. A leány pedig szigoruan megparancsolta, hogy neki magának ebből az egész dologból egy szót sem szabad megmondani, elárulni; neki ébrenlétében az ő álomlátó állapotáról sejtetni sem szabad semmit, mert szégyenletében világnak menne, mintha boszorkány volna, amelyekről kicsiny korában a dajkamesékben hallott beszélni. A kocsist azonban nem kell elküldeni, mert különben jó kocsis, aki a lovakat hiven ápolja és szereti és azokat meg nem röviditi, hanem a mi asszonyunk, aki semmit sem ért a lovak tartásához, többet ád ki, mint amennyire szüksége van. A kocsis hibáját jóvá fogja tenni és soha többé el nem követi, amire őt különben a felesége vette rá. Szót fogadtunk neki.

Azonban a végzetes kétség nem nyugszik soha és habár cáfolhatatlan, kézzelfogható tényekkel tizszer meggyőzetett is, ujra fölemeli fejét, hogyha esetleg tizenegyedszer föltünik valami, ami neki helytelennek vagy kétségesnek látszik. A mi hálószobánk nővéremé mellett volt, ahol tudvalevőleg a leány is volt, aki álomlátó állapotában feleségemmel és nővéremmel diskurált. Én az ajtónál hallgatóztam s amint csendesen, még a két nő által sem vétetve észre, az ajtót egy kissé kinyitottam, abban a

percben elnémult s egy szó sem jött ki többé az ajkán. Ez ismét kétséget támasztott bennem és megzavart. Ujra betettem az ajtót. Kevés idő mulva a két sógornő is ágyba készült abban a hitben, hogy ismét rendes álomba merült, mivel éppen nem beszélt és a kérdésekre sem adott feleletet, de azért nővérem kezét erősen tartotta és amidőn magát annyira összeszedte, hogy beszélő szervét hatalmába keritette, igy szólott: látja, mily sokáig tartott, amig én a »lökésből« magamat összeszedhettem, amit a doktor által kaptam. Most az ő egész hite ismét megingott, ujra kételyek kinozzák, minthogy én az ő közbelépése alkalmával hirtelen elnémultam; el *kellett* némulnom és pedig elsősorban azért, mert *ő nem hisz.* De még ha hinne is, az ő jelenlétét nem birnám eltürni, pedig ő az, *csakis ő,* akinek engem vezetnie, igazgatnia, megértenie *kell.* Éppen olyan nagy, hogyha nem nagyobb akadály az, hogy nappal bosszankodom reá. — Istenem, *őreá,* aki az én delejezőmül van rendelve!... Kevélyen halad el mellettem, rám sem néz és én lassan mondom magamban, neki mint orvosnak látnia kellene, hogy én nem vagyok egészséges és már csak részvétből is meg kellene egyszer szólitania és kérdeznie: nincsen valami baja?... Ez bánt engem és elidegenit tőle ahelyett, hogy vonzódnám hozzá, hogy oly részvétlen irántam, holott alapjában jó, melegen érző szive van, de persze eltorlaszolja azt kevélysége; *de mindezt én nappal nem látom...* És mindaddig, mig ez a bosszankodás szivemben megmarad iránta, közelléte nekem fájdalmat okoz, mert mielőtt az ajtót kinyitotta, amig csak ott leskelődött, éreztem ugyan közellétét és emiatt csak fáradsággal tudtam beszélni, de amint az ő árama az ajtónyiláson át hozzám hatott, összeszoritotta gégémet, megbénitott, elkábitott s amint láthatja, jó hosszu ideig tartott, mig felkorbácsolt idegeim lecsillapulhattak.

»Eszerint a doktor sohasem fog magával beszélhetni és a felettébb tanulságos és érdekes tüneteket magán tanulmányozhatni? — kérdezte tőle a feleségem.

Igen, éppen akartam mondani — szólt a leány némi türelmetlen izgatottsággal. Neki ezt meg kell tanulnia; azért jöttem én ide oly távolról és esetleg száz mértföldet kellett jönnöm, mert csak ő van kijelölve az én delejezésemre.

»Ő azonban ebből nem ért semmit!« — mondta a feleségem.

(Mosolyogva.) Egyelőre én sem értek belőle semmit, egyelőre még mindketten igen igen tudatlanok vagyunk. De már *most látom,* hogy amikor szükség lesz reá, *tisztán fogom látni,* mikép kell neki segédkeznem. De most elég, ne kérdezzen tovább, mert nem sokára felébredek, s jól hallgassa meg, amit most mondani fogok. Mindenekelőtt a doktor elleni bosszuságom minden szikrájának ki kell aludnia szivemből és annak helyét jóakaratnak, meleg rokonszenvnek kell elfoglalnia. Ha ő azt, amit én *látok,* hogy ő tegyen, pontosan tenni is fogja, akkor a törvényszerü lehetősége meglesz annak, hogy én a következő héten csütörtökön őt magam mellett türhetni fogom (akkor hétfő volt,

tehát 10 nap mulva). Hogy *őhozzá*, vagy *övele* szólhatok-e, még most nem látom, mert ez attól függ, hogy ő milyen mértékben fogja a feltételt betölteni.

Elsőben is neki csendesen, nem feltünő módon kell közelednie hozzám, ugy, hogy hármunk mellett a varróasztalnál megáll és nejével és nővérével barátságosan, jó kedvvel beszélgessen. Miről? Az egészen közömbös. Azután forduljon hozzám s ugy mellékesen kérdezze: nos kisasszony, jobban érzi magát házamban, egészségesebb-e itt? Mert nekem ugy tetszik, mintha szenvedne. Miért nem kéri tanácsomat, vagy talán nincs bizalma hozzám? Vagy nem bizik a homöopatiában, amit valószinüleg nem is ismer? — De mindennek nem szabad feltünést keltenie. Azután vegyen bucsut a nőktől s egy fejbólintással tőlem is és mint mindig, siessen el hivatása után.

Ennek nagy eredménye lesz, akkor én magamban *szemrehányást teszek magamnak* ahelyett, hogy mint eddig őneki tennék és nagyon sajnálni fogom, hogy őt méltatlanul vádoltam magamban, mert lám, milyen jó és résztvevő s mondom magamban: hiszen annyira tul van halmozva, hogy nem lehet rossz néven venni, ha velem nem foglalkozott. Azután igy fogom magamnak tovább mondani: »Én hálátlan teremtés vagyok, aki azon bánásmódhoz képest, amelyben mostohámtól, rokonaimtól és a divatárusnő házában részesültem, most tulboldognak érezhetem magamat, hogy Isten ilyen családhoz vezérelt engem! Végre is ki vagyok én, hogy ilyen igényeket formálok és kivánom, hogy ez a tenyéren hordozott ember velem foglalkozzék? Ezek a szemrehányások magam ellen és a bánkódás amiatt, hogy csak gondolatban is méltatlanságot követtem el a doktor ellen, felettébb gyors és hatalmas rokonszenvet fognak bennem ébreszteni iránta.

Másodszor. Hogy a fluid-csere — minthogy ő (ekkor nevetve mondta) csak nem ülhet mellém a varróasztalhoz, — megtörténhessék, ha a leves mindenki számára ki lesz mérve, engem valami megbizással küldjön ki egy pillanatra a másik szobába és gyorsan az én levesemből egy kanállal egyék és a kiüritett kanalat tegye vissza az én tányéromba. Ennek gyorsan kell történnie, hogy én észre ne vegyem, mert ez esetben én a világ minden kincséért hozzá nem nyulnék ahhoz a leveshez. Ugyanennek kell megtörténnie, ha a doktor otthon lesz este is, példának okáért a teával.

(Kinek nem jutnának itt eszébe a nép között, sőt a müveltebb körökben is igen elterjedt különböző nézetek, a csók, a lehellet, az egy pohárból való ivás stb. felől, amelyek, amint a mondottakból láthatjuk, nem minden alap nélküliek; mert nemcsak jóindulatu, hanem rossz fluidok is szándékosan kicserélhetők, rokonszenves és ellenszenves érzelmek ébreszthetők.

Egy, a világosfejü bölcsészek közül kimagasló férfiu: *Kant* Emanuel a nép között forgó hasonló nézetekről azt mondotta: »Ne adjatok hitelt mindannak, amit az emberek beszélnek; de

azt higyjétek el, hogy bizonyosan nem minden alap nélkül beszélnek.«

Harmadik feltételül tüzte ki a leány azt a kívánságát, semmi vas, semmi nemtelen érc, sárga réz, vagy rézpénz ne legyen nálam, mikor az emlitett csütörtöki napon az első kisérletet fogom tenni, amikor az ő szellemi látása alatt közelében tartózkodom, vagy vele közlekedni fogok.

Abban az időben volt ez, amikor a nemzet a tizenegy évig tartott hires Bach-féle elnyomatás után először lélegzett föl szabadon és nemzeti egységének nemzeti ruha viseletével is kifejezést adott. Abban az időben különösen a vidéken nem volt sehol frakk, kabát, pantalló látható, hanem atilla és csizmába huzott zsinóros nadrág; természetesen a csizmák sarkantyusok voltak. Erre vonatkozott elsősorban az ő tilalma, tudniillik a sarkantyura és a csizma sarkában levő szegekre s határozottan megmondotta, hogy az otthon használt lábbelit vegyem fel... Azután erősen meghagyta a két sógornőnek, hogy mindezeket nekem hiven adják elő. Azután csakhamar fölébredt és azonnal normális álomba merült, amelyet megszakitani, vagy megröviditeni nem volt szabad, mivel nagyon megerőltette magát és a természetes álomra nagy szüksége volt.

Másnap mindezeket hüségesen elmondották nekem feleségem és nővérem és mindjárt az első pontnál szégyen és bánat érzete fogott el; mert be kellett magamnak vallanom, hogy a humánus érzelem és eljárás tekintetében helytelenül viseltem magamat. Akkor még nem jutottam el a felebaráti szeretetig, ez későbbi időre, a spiritizmus tanainak a hatására volt fenntartva. Akkor még erkölcsi mivoltomnak egész tartalma a »humanitás« volt. Ez volt az én bálványom, az az oltár, amelyen azon időben áldoztam; de azt bizonnyal mondhatom, hogy nem voltam hütlen papja ennek az oltárnak, mert népszerüségemet lefelé és kedveltségemet fölfelé a humanitás kultuszának köszönhettem; és most mily szégyenletesen vétettem ellene! Igen, egy ily kis libácska ad nekem kemény leckét a humanizmusról, amelynek én eddig apostolául tekintettem magamat. Ez erős ütés volt az én kevélységemre és önérzetemre! Azt hiszem, hogy titokban még könnyeket is hullattam miatta, de annyi bizonyos, hogy megvetettem magamat és megfogadtam, hogy nemcsak azt a méltatlanul elhanyagolt szegény leányt fogom kárpótolni, hanem ezután gondolataimnak és tetteimnek minden mozzanatában, az egész világgal szemben, vigyázni fogok magamra.

Akkor abban a pillanatban talán semmi egyéb bizonyitékra nem lett volna szükség, hogy belássam, mikép ebben az együgyü, tudatlan leányban, akiről nővérem által megtudtam, hogy még irni és olvasni sem tud, mégis kell valami szokatlannak lennie.

A leány egész érzelem- és gondolatvilágában előrelátott végbezmenendő processzusnak psychológiai felfogását, az ő gondolatban velem szemközt elkövetett méltatlanságnak ismeretét,

valamint másfelől ennek folyományaként (az ő alárendelt bizonytalan helyzetét tekintve) azt a helytelenséget, melynél fogva ő jogosulatlan, illetéktelen igényeket támasztott velem szemben: egy jelentékeny psychológus, vagy egy az emberi szivnek gyöngéd érzelmeit boncolgató és fejtegető regényiró helyesebben fel nem foghatta volna és logikai következtetésekkel alig tudta volna jobban egymás mellé, egymás után sorozni, amint ez az egyszerü tudatlan leány tette.

Ezek mind oly figyelemreméltó tények voltak, melyek az az izgató gondolatoknak egész tömegét idézték elő. Kérdések és talányok, derengő sejtelme annak, hogy a természet végtelen megoldatlan titkokat, ismeretlen törvényeket rejt magában, azt a hatást tették reám, hogy az én önhittségem, az én rátartásom összezsugorodott és törpévé lettem a saját szemeim előtt. Annyira gyámoltalanná lettem, hogy a másik két pont fölött, — amelyeket a leány feltételül kiszabott arra az esetre, hogyha szellemi látása bekövetkezik s nekem szabad lesz vele közlekedni — gondolkozni sem tudtam. De dacára annak, hogy tudtam, hogy neki éber állapotában mindezekről sejtelme sincs, olyan zavarban voltam, mint valami fiatal gyerkőc és fáztam a gondolattól, hogy hozzá kell közelitenem, őt megszólitanom, ahogy az ő utasitása kivánta. Haboztam, azonban a kocsi a kapu elé állt, amelynek engem beteghez kellett vinnie. Beláttam, hogy ennek végre is meg kell lennie s uti ruhában feleségemhez és nővéremhez léptem, hogy tőlük bucsut vegyek; de oly ügyetlennek és oly gyámoltalannak éreztem magamat arra, amit ő maga rendelt, hogy őt is megszólitsam. Kevélység volt-e ez bennem, vagy a megbánás érzete, vagy a lelkiismeret szava — ki lenne képes az emberi szivnek kinyomozhatatlan redőit föltárni?!...

Összerázkódott hangom hallatára, amikor őt kivételesen megszólitottam. Egyszerre lángvörössé lett az ő különben szintelen, fakó arca; most láttam először szemeinek nyilását és a már leirt gazellaszerü tekintetét ugy, hogy e pillanatban szinte szépszámba mehetett. Merően rám nézett, tekintete, ugy tetszett, varázshatással tapadt az enyémre, de dacára annak, hogy idegesen rángatóztak az ajkai, nem szólt egy szót sem s mikor én az ő rendelete szerint fejbólintással üdvözöltem, nem volt képes viszonozni.

Első személyes észleleteim.

Egész utam alatt erről gondolkoztam, mint általában utazásaim alatt még ma is, vagy magános perceimben egy témát választok, hogy arról gondolkozzam, ahonnan sohasem lopózik hozzám az a szégyenitő gondolat, hogy a magam társaságában unatkozom. Hogy vajjon a levesre és nemtelen ércre vonatkozó

utasitásokra gondoltam-e, bizony ezt ma már megmondani nem tudom, de azt tudom határozottan, hogy az a psychologiai törvényszerü folyamat, mely ugy a lélektani törvényeknek, mint az azokból levont tapasztalati érzéseknek megfelel, lassanként nálam is bekövetkezett: éreztem, hogy a lány iránti érdeklődés gondolataimat lekötötte, ami viszont a kötelesség érzetét költötte fel, hogy iránta való tartozásomat jóvá kell tennem, mely a legjobb és legrövidebb ut volt bennem jóindulatom és rokonszenvem felébredésére. A tiz napi határidő egy örökkévalóságnak látszott és égtem a vágytól fellebbenteni a fátyolt, mely eltakarta azt a rejtélyes lényt, kinek birtokában véltem megtalálni az emberi lélekben lappangó erők felnyitásához szolgáló kulcsot.

Ekkor egy vagy két nap mulva uj esemény jött közbe, ami az én érdeklődésemet a legmagasabb fokra csigázta és megérttette velem, miért kell nemtelen érc nélkül közelitenem hozzá. Az egyik szellemlátó éjszakáján azt mondotta, hogy dacára a rokonszenvnek és az ód-fluidok váltakozásának, a két nővel csak emberfölötti erőfeszitéssel és nagy gyötrelmekkel képes közlekedni. Mert ő, minthogy vasszegek vannak ágyában, ugy érzi magát, mintha merő tüskéken, tüzes vason feküdnék és ez az oka, hogy az ő szellemi látása teljesen tisztává nem fejlődhetik. De ő erővel igyekezett ezt a kint leküzdeni, mivel mielőbb közlekedni akar velem.

Ezt már másnap közölték velem. Megütköztem azon, hogy mi közük lehet az ágyban levő vasszegeknek az ő szellemi látásához és miért kellene neki ezen állitólagos vasszegek miatt szenvednie, holott nem fekszik közvetlenül azokon? De mivel már eddig is sok talányt és eddig megfoghatatlan dolgot valóságnak fogadtam el, nem állottam itt meg tétlenül, tétovázva. A község legjobb asztalosát hivattam magamhoz s rendeltem nála egy tolónyoszolyát, amit nővérem ágya alá lehessen taszitani. De azt a feltételt kötöttem ki az asztalosnál, hogy minden eresztékét és párkányát csak enyvezni, vagy faszeggel szabad rászegezni és egyetlenegy vasszeget sem szabad belevernie. Nem alkudoztam vele az ár fölött, mert tudtam, hogy ezek a feltételek és elővigyázati kikötések időt rabolnak el tőle és több munkát kivánnak, mintha vasszegekkel is szabad volna dolgoznia. A munkának minél előbb, ha lehetséges, 24 óra alatt készen kell lennie. Ezt az utolsó feltételt meg is tartotta. Természetes, hogy a leány ébrenlétében nem is sejtette, hogy mire szolgál ez a rendelés; de gyermekes öröme volt a tolóágyban, mert ha nem kellett kinlódnia, ha nem gyötörte fájdalom, ingerkedően jókedvü volt, különösen, ha nővéremmel négyszemközt volt. Örült, hogy most már közelebb lehet hozzá s az ő ágya alatt vele játszadozhatik. Amint első éjjel a tolóágyban szellemi látása megnyilt, haraggal tört ki az asztalos lelkiismeretlensége ellen (mert neki igen erős érzéke volt a becsület iránt), »aki rengeteg pénzt fizettet magának, mivel lyukakat kell furnia, faszegeket faragnia és

mégis ver bele vasszegeket, mivel ez nem oly fáradságos és gyorsabban megy« s ujjával megjelölte azokat a helyeket, ahol a hevederek vasszeggel voltak felszegezve. És másnap, amikor ezeket a helyeket megvizsgálták, csakugyan megtalálták mindenütt a vasszegeket, amelyek forgáccsal és enyvvel voltak elfödve. Ez ismét meglepő tény, amit sejteni sem lehetett. Még maga az asztalos is, aki kezdetben a megsértettet adta, egészen le volt verve, mivel mi megmutattuk a mesterségesen eltakart és kivülről nem látható helyeket, hol a szegek voltak. A vasszegeket nagy fáradsággal kellett kiszednie s helyettük faszegeket verni be.

Mellesleg legyen itt megemlitve, hogy midőn később a községben hire futott és különféléket suttogtak a »varázsló-leányról«, aki által én csodás gyógyitásokat viszek véghez, stb., ez az asztalos is tőlem kért segélyt e leány közvetitésével. A leány szellemi látásában látta, hogy annak a melle beteg, gümőkóros és hogy ekkor és ekkor meg fog halni, ami pontosan be is következett.

Magától értetik, hogy a szomnambul-leánynak utasitásait, amelyeknek od-fluidunk vegyülését és kiegyenlitését kelle előidézniök, pontosan megtartottam. Ugy intéztem dolgaimat, hogy ebéden és vacsorán, amennyire kivihető volt, otthon legyek. Emellett igyekeztem minden feltünés nélkül barátságosabb, nyájasabb lenni vele szemben. Ez őt egészen boldoggá tette, és egész lényére kiválóan jótékony hatást gyakorolt, ami a szokottnál vidámabb kedélyén mutatkozott. Mert az ő gyöngéden hangolt kedélye és lelki élete mindennemü kedélyizgalmakra és lelki benyomásokra fogékonyabb volt, mint a normális lelkiállapotban levő embereké. A két nőnek el is mondta egész benső lényének érezhető javulását szellemi látásában, ahonnan én még számüzve voltam. Hogy az általam is óhajtva várt óráig, amelyben nekem is megengedtetett belépni, történt-e valami emlitésre méltó dolog, arra már nem emlékszem, de éppen ebből következtetem, hogy ilyesmi nem fordult elő.

Végre ütött az óra, amelyre tiz napig sóvár vágyakozással s türelmetlenül tekintettem. De alig hogy a küszöböt átléptem, intett, hogy ne közelitsek hozzá, mert órakulcsom és a nadrágszijjam csatja vasból van, amely őt gátolja abban, hogy közellétemet elviselje, mert már ebből a távolságból is összeszoritják a gégéjét. Ennélfogva letettem a kifogásolt s őt bántó tárgyakat és csak azután léphettem oda ágyához. De mégis jó ideig tartott, mig annyira össze tudta magát szedni, hogy szóhoz juthatott. Akkor megfogta a kezemet és fejetetején kezdve vezette le szive gödréig háromszor egymásután és mondotta, hogy most már én magam tegyem ugyanazt háromszor azzal a feltett szándékkal, hogy megnyugvást és erőt öntsek belé. (Akkor nem tette össze olymódon kezeimet, ahogy ez a magnetizmusról irott részben le van irva; ez jóval később történt, akkor, amikor már a szellemi látásnak jóval magasabb fokát érte el.) E cse-

lekmény után kijelentette, hogy most sokkal erősebbnek érzi magát, szabadabban közlekedhetik velem és tisztábban is látja a dolgokat, mint előbb. Rendelte továbbá, hogy valahányszor szomnambul állapotba esik, mindannyiszor egy pohár delejezett vizet adjak neki, s megmutatta, hogyan kell ezt eszközölni, szigoruan meghagyva, hogy amikor delejezek, nem szabad nemtelen ércnek lenni nálam. Természetesen mindezt hüségesen megtartottam. De amint a delejezett vizzel a szobába léptem, kezével visszautasitotta. Én biztositottam, hogy semmi vas nincs rajtam. »Igen, de a pohár az *iróasztalon* állott, amelyben egész tömeg vas volt. A pohárnak pedig nem szabad még közvetve sem vassal érintkeznie« — mondta ő.

»De hát hogy tudjak én ennek eleget tenni? Hiszen nincs egyetlen darab butorunk sem, amelyben vas, vagy réz ne volna!«

»Én látok egy ilyet«, — mondá. — »Az iróasztal keskenyebb oldalánál függ egy könyvtartó; több politurozott deszka függ egy zöld zsinóron, szegre akasztva a falon; ezt a vasszeget ki kell cserélni faszeggel.«

S midőn mindezt az ő legközelebbi szomnambul állapota alkalmával ilymódon elrendeztem, és a poharat az alsó deszkára állitva megdelejeztem, ismét visszautasitotta azzal, hogy »nem képes a szájához vinni.«

Bizonyosan láthatta, vagy érezhette az én kétségbeesésemet a kisérletek eredménytelensége miatt, mert mintegy vigasztalva mondotta: »No, végre majd csak dülőre jutunk egyszer, most látom azt, ami eddig a figyelmemet kikerülte: a deszkapadló tele van vasszegekkel. (Felkacagott.) Ön levetette a sarkantyus csizmát és papucsával a vasszegeken állott.«

Abban az időben csak az arisztokraták palotáiban voltak parkettpadlók, különösen falun, ezt is Bécsből kellett megrendelni jó pénzért.

Egy ideig gondolkozott s erőlködni látszott, hogy valami mentséget találjon. »Egy módot látok, amellyel segiteni lehetne, de ez egy kissé hosszadalmas; de (majdnem bánkódva) nagy szükségem lenne *tiszta* delejezett vizre! Megálljon! Ne zavarjon most! (Kis szünet után): »Akárhogy erőlködjem is, más menedéket nem találok, mint azt, hogy ön álljon fel egy vasnélkül készült faszékre, melynek mind a négy lába pohárban álljon.«

Elámultam, hogy ez az olvasni sem tudó lány ismerné az üvegnek a villamos áramra nézve szigetelő jellegét, mert hiszen céltudatosan akarja elszigetelni, ez tehát nem lehet puszta sejtelem. Megtettem, amit rendelt. És mégis, mindezen eklatáns bizonyitékok dacára az én kételyem még mindig próbára akarta őt tenni. Egy nap, amidőn delejezett vizet kért, közönséges, nem delejezett vizet akartam neki adni, hogy vajjon meg fogja-e ismerni? De nagyon felsültem. Mielőtt még a vizzel kezemben a szobájába léptem volna, felindulva kiáltott oda nővéremhez: »Az Istenért, ne eressze be a doktort, mert azonnal rettentő görcsöket kapok az ő hitetlensége és bizalmatlansága fölötti föl-

indultságom és elkeseredésem miatt! Még most is próbára akar tenni és azt gondolja, hogy a nem delejezett vizet nem fogom megismerni. Nem (szinte siránkozva mondotta), ezt nem hittem volna; még mindig kétkedik valódi és igazi szellemi látomásomban!«

Valóban nagyon naiv, gyermekes volt tőlem azt hinni, hogy ő a nem delejezett vizet nem fogja megismerni. De ez aztán csakugyan az utolsó fellobbanása volt az én pislogó kétségemnek. Ezután nyomon követték egymást a legkényszeritőbb és minden kétkedési kórral dacoló bizonyitékok az ő szellemi látásának való voltáról, ami által egy pillantást vethettem az *Istenség* kinyomozhatatlan mélységeire az *emberben,* akiben megvan a csirája az ő Atyja tulajdonainak, akinek teremtő kezéből jött ki relativ hasonlatosságban Ohozzá s akinek az az akarata, hogy teremtése ezt a csirát saját munkája által tökéletességre fejlessze, hogy az ő Atyjához minél közelebb emelkedhessék...

A naponta folytatott delejezés által asztráltestét lassanként mindinkább átitatta a delejes od-fluid ugy, hogy a rokonszenves vonzódás, amit a delejezési gyakorlat terminologiájában »rapport« névvel neveznek, erőteljesebbé és ezáltal asztrálszalagja nyujthatóbbá lett. Képessé lett lassankint messzebb távolba — különösen azt, ami az én személyemre vonatkozott — mind tisztábban és tetszése szerinti időben látni. Megemlitem itt, hogy ő sohasem mondta, hogy ezt, vagy amazt tudja vagy nem tudja, hanem hogy *látja,* vagy nem *látja.* Szellemi látásának későbbi, jobban kifejlett állapotában sokszor mondotta: *azt nem látom.* Néha, később, mikor egészen más dolgokról beszélt, hirtelen közbevágott: most látom már, tudniillik amit egy negyed vagy kétnegyed órával előbb még nem látott. Hogy mimódon történhetett ez, azt sohasem tudtam magamnak megmagyarázni, sőt még máig sem tudom.

E tárgyalás kezdetén mondtam már, hogy a szomnambulizmusban uralkodó törvényekre vonatkozólag egészen tájékozatlan, sőt tudatlan voltam. Nem tudtam példának okáért azt, hogy az alvalátó az én állhatatos kivánságomra ezt, vagy amazt megláthatja. De Istennek különös kegyelme volt irántam az, hogy e rám nézve nem közömbös erőről és hatalomról, mellyel felette birtam, semmi tudomásom nem volt, mert meglehet, hogy ennek erőszakolt felhasználása által könnyen nagy bajt, sőt lehet, hogy valami katasztrófát idézhettem volna elő; a legjobb esetben pedig akaraterejének tulfeszitése által testi és szellemi erejét egész a kimerülésig elgyengithettem volna.

Egymáshoz való viszonyunk kezdetben annyira visszás volt, amilyen talán még delejező és alvalátó (szomnambul) között nem fordult elő soha; jelesen, hogy én az ő akaratának engedelmeskedtem ahelyett, hogy amint a helyes viszony megkivánta, megforditva lett volna; igen, mert voltaképen ő volt a tanitóm, tehát kezdetben nekem *kellett* az ő utasitásához alkalmazkodnom. De csakhamar tisztába jöttem e törvénytelen viszony felől

s beletaláltam magamat *szerepembe* s engedelmességemnek határait, mint tanitvány kijelöltem, de egyszersmind mint vezető és parancsoló, kötelességeimet és jogaimat is megszabtam. Megragadtam a gyeplőt s biztos kézzel tartottam anélkül, hogy mereven meghuztam volna. Ma, amikor mindezekre a dolgokra a tapasztalás által megvilágitott érettséggel tekintek vissza, nem győzök eléggé csodálkozni és csak abból tudom kimagyarázni, hogy *intuició* által befolyásoltattam, hogy öntudatlanul is megtaláltam a helyes modort. Majd a későbbiek folyamán erre még visszatérek és konkrét esetekre fogok utalni, ahol az alvalátónak környezete is épp ugy, mint én, tájékozatlan volt, mely esetek az alvalátó szellemi látóképességének zavartalan és törvényszerü fejlődésére hátrányosan és testi egészségének soha nem pótolható kárával történtek. Két ilyen eklatáns esetet tudok felhozni, egyik a szegény Berzeviczy klerikusé, a másik a világhirü prevorsti látnoknőé.

A szellemi látás fejlődése.

A leánynak képessége, amint már emlitettem, mind tisztább látássá fejlődött. P. o. látta nemcsak az én gondolataimat és érzelmeimet, hanem mindazt, amit egész multamban gondoltam, beszéltem, cselekedtem. Életemnek minden eseményét hiven fényképezve látta, ugy vonultak el szemei előtt, mint a kinematográfiai képek. Több izben kétségbe vontam, amit ő az én multamban nekem tulajdonitott, mint általam gondolt, vagy beszélt dolgot; de gyakran napok mulva fölmerült emlékezetemben, hogy mégis igazat mondott, és amikor ezt vele utólag közöltem, még valami pótlással egészitette ki, ami azután ezt az ügyet még elevenebben tárta föl emlékezetemben. Természetesen nem látta ő ezeket folytonos egymásutánban; hanem néha közvetlenül csak egy epizódot látott gyermekkoromból, vagy ifjukoromból, vagy későbbi koromból. Talán helyesebb volna ahelyett, hogy »látott«, azt mondani, hogy láttattak vele. Akkor még nem gondoltam szellemekre; de ma már nem tudom mellőzni azt a gondolatot, hogy azok közül, amiket látott, sokat mutattak neki, vagy »láttatta« vele védszelleme anélkül, hogy neki erről csak sejtelme is lett volna; éppen igy az élőszóval adott utasitásoknak és érzelmi nyilatkozatoknak egész tömege is nem egyenesen az ő *én*-jéből származott, hanem általa sem tudva, más sugározta be lelkületébe. Mert egy csomó látottat másképp kimagyarázni nem lehet. Igaz, hogy a szellem mérhetlen távolságra elláthat, kisugározhat, és a látottat közölheti; de a *tudományt* a szellem is csak tanulás, csak studium által sajátithatja el, mert a földi tudomány *nem fekszik benn magában a szellemben,* mint a látóképesség. Most pedig ő szellemlátó állapotában magyaráza-

tokat adott a betegségekről és ezeknek gyógymódjáról, amelyek katexochen nem feküsznek benn a szellemben, nem is emlitve a gyógyszereknek latin és botanikus neveit; azt kell hinnem, hogy ezeket szellemi bemondások által nyerte. Ez azonban csak az én szubjektiv véleményem, amely mellett egyáltalában nem kardoskodom s nem kell ennek több értéket tulajdonitani, mint akármely más véleménynek.

Midőn én a bevezetésben azt mondottam, hogy az alvalátó sajátságos alkotásu teremtés, ez nem az ő testi alkotására vonatkozott, amely mint minden más szervezet ugyanazon biologiko-physiologiai törvényeknek volt alávetve. Igaz, hogy gyenge testi szervezete volt, de nem emlékszem, hogy csak egyetlen egyszer is testi rosszullét miatt gyógyszert kellett volna neki adnom. Mondottam már, hogy kettős életet élt, éber állapotában sejtelme sem volt arról, amit alvalátó állapotában látott, tett, átélt; ellenben alvalátó állapotában látta, áttekinthette éppen ugy az *ő őbren,* mint *alva* átélt egész multját.

Felettébb tanulságos az emberekre nézve az alvalátónak felfogása önmaga felől akkor, amikor a testnek és érzékeknek kötelékei meglazulnak, és viszont akkor, amikor éber állapotában ezek az érzéki kötelékek *nincsenek* meglazulva; oly tárgyilagossággal itélt önmaga felől, mintha egészen más személyről lenne szó; kinevette magát és mulatott a maga naiv korlátolt felfogása fölött, melyeket a rajta kivül eső dolgokról és emberekről alkotott magának.

Nincs egy második olyan értelmi, bizonyos tekintetben lélekszellemi tünemény, amely szembeötlőbben, cáfolhatatlanabbul lenne képes beigazolni a léleknek a testtől független, önálló létét, mint a szomnambulizmus a delejes tüneményekkel. Ezért kapnak a materialisták rögtön formálisan merevgörcsöket, mihelyt szomnambulizmusról beszélnek előttük és ahelyett, hogy ráadnák magukat e tünemények tanulmányozására, hogy megcáfolhassák: megelégesznek annak tagadásával, és ha őket bizonyitásra fel is hivják, bezárják szemeiket, mint ama hindu fejedelem, aki az ő udvaránál élő európaiaknak nem akarta elhinni, hogy ezeknek hazájában a hideg beálltával a viz megkeményszik és hogy az emberek a folyók tetején kocsival utaznak keresztül; mikor pedig nagy áldozattal jeget vitettek oda és egy tálban elibe tették, behunyta szemeit és azt mondotta: »Ez lehetetlen, én sohasem fogom hinni, hogy ez a jég előbb viz lehetett, mert amit én nem hiszek, annak nem is szabad lennie.« Pedig hiába, az ő ellenszegülésük, makacsságuk és ellenállásuk nem használ semmit; a szomnambulizmus bizonyitékait szétzuzni, megsemmisiteni nem fogják soha. Itt nem segitenek észficamitó okoskodásaik, hipotéziseik, furfangos költeményeik az oktalan, most kitalált tulajdonságokról, melyek az agy tömegében pihentek, semmi rezgések, amnesia, sugalmazás, vagy bármi más fogalmak, melyek csak tudósnak hirdetett bolondot fedeznek. A szomnambulizmus tüneményei fittyet hánynak az ilyen felületes szemfényvesztés-

nek és képzelgésnek s győzelmesen el fogják azt söpörni, mint a szél a kődöt, mint a világosság a sötétséget, mint az igazság a hazugságot. Csak idő kérdése, hogy mikor fog az ismeret bevonulni a materialista urakhoz s tőlük Lombrosonak eme vallomását csikarni ki: »Szégyenlem, hogy ily hosszu ideig vonakodtam e tényeket elismerni.«

Érdekes volt őt hallani, mennyire kigunyolta önmagát és mily hangosan kacagott a maga véleménye felett, melyet éber állapotában mint normális személy, — amikor t. i. lelke normális összeköttetésben volt testével, — a két nemről alkotott magának. Ugy vélekedett ugyanis, hogy az egész különbség a férfi és a nő között abban áll, hogy a férfinak rövid haja és szőrös arca, a nőnek pedig hosszu haja és sima arca van és hogy másképen öltözködnek. Képzelete pedig arról, hogy a kis gyermekek mikép érkeznek e világra, igen komikus volt. De szellemlátó állapotában, amikor lelkének és szellemének szabad és mélyenjáró tekintete az anyag nyomásától megszabadult, mindezek oly tisztán állottak előtte, mint egy orvos előtt. Nevezetes volt az ő bonctani leirása az emberi szervek állásáról, formájáról, müködéséről. Mondottam már, hogy külső megjelenése a virágzás előtti érettséget, vagy fonnyadtságot mutatta, és valóban nála a virágzásra fejlődés kora, amely a gyermekkorból a hajadonkorba való normális átmenetet képezi, nem volt meg, ahonnan önként érthetőleg, sejtelme sem volt a nőnemnél koronkint visszatérő processzusról. De a természet kárpótolta magát nála e megrövidítésért másmódon: jelesen 7, 9, 13 hetenkint előforduló vérhányással. A rendes folyamatot helyettesitő e vérürités idejének elérkezését az ő alvalátó állapotában csillagászati pontossággal — sokszor 13, 17, 21 nappal előbb — oly pontosan látta és meghatározta, hogy az ember az óráját hátran ahhoz igazithatta volna.

Megjegyzésre méltó, hogy ő nekünk ezt a ránézve szorongással, félelemmel és testi kellemetlenséggel megjelenő incidenst tompa közönnyel jelentette; de épen ugy más előrelátott, sokkal nagyobb szenvedéssel járó állapotokat is minden izgalom nélkül mondott el, mintha nem is az ő személyéről lenne szó. Legfeljebb az ilyen jövendölések alkalmával közönyös hangon azt jegyezte meg, hogy »akkor én sokat fogok szenvedni.« Föltünő ez a közönyösség fájdalmas állapotaira nézve, melyeket alvalátó állapotában előre látott, éppen ellenkezőleg mint a »prevorsti látnoknő«, ki az ilynemü jövőre vonatkozó látományainál nagy szorongattatásokat érzett és jajgatott. Ez a szegény asszony már jóval előbb szenvedett erkölcsileg, amikor a bekövetkező szenvedéseit előre látta. Én eléggé elfogadható magyarázatát tudom adni a két alvalátó egymástól eltérő érzelmeinek, de tartózkodom tisztelt olvasóimat egyéni nézeteim elősorolásával untatni; azért ezt magamban tartom, hogy téves, szubjektiv nézeteket ne propagáljak...

Egy körülményre mégis rá akarok mutatni, hogy ezek a ke-

vésbe vett földi szenvedések és fájdalmak a szabad szellemre nézve is érvényesülnek a tulvilágban és gyakran végzetes következmények kisérik. Tudjuk a mi előrehaladott szellemtestvéreinktől, hogy ha valamely szellem földi inkarnációra jelentkezik védszelleménél, akkor elvonulnak szemei előtt leélendő földi életének eseményei, mint valami ködfátyolképek, az abban előforduló megpróbáltatásokkal és szenvedésekkel együtt. Védszelleme, aki védencének karakterét, egész szellemlelki kvalifikációját jobban ismeri, mint ő maga, figyelmét különös nyomatékkal felhivja a nehezebb mozzanatokra, melyeknek legyőzése nagy akaraterőt, ellenálló képességet kiván, nagyobbat, mint amennyit akkor védencében lát; azért ily esetben óva inti az elhamarkodott inkarnációra való elhatározástól, inkább további gyakorlatot és lelki eszközök alkalmazása által való erősitést ajánl, hogy azután jobb kilátásokkal lépjen be az inkarnációba...

De a szellemeknek türelmetlen sóvárgása, kilépni kellemetlen helyzetükből és annak tudata, hogy egyes-egyedül büneiknek ujabb, habár szenvedésekkel teljes földi létben történő levezeklése után nyerhetnek jobb helyzetet s emelkedhetnek magasabb fokozatra, gyakran süketté teszi őket védő szellemük intéseivel szemben, »mivel most a test láncai nélkül levén, nincs a kezükben helyes mérték, amellyel a földi életnek nehezen leküzdhető anyagi szenvedéseit és megpróbáltatásait helyesen megmérhetnék, amelyek most nekik csekélyebbeknek, könnyebben leküzdhetőknek látszanak, mivel a test kényszernyomását kiszámitani nem képesek, mely a szellem erejét nagyon megkisebbiti és nem képes magát teljesen érvényesiteni.« Ezt nem akarja, ezt nem tudja sok szellem felfogni.

Az okosabb szellemek hallgatnak a jóindulatu tanácsra, a kevésbé meggondoltak pedig, t. i. akik nemcsak az anyagi szenvedéseket becsülik kevésre, hanem emellett még a maguk erejét is tulbecsülik, megmaradnak elhatározásuk mellett s ugy tesznek, mint némely kandidátusok, akik nem lévén eléggé elkészülve, odatolakodnak az érettségire, vagy rigorozumra, s mig amazok eljátszanak egy haszontalan, eredménytelen földi életet, emezek pedig egy földi évet. A földi szenvedések e lekicsinylését látjuk ebben a szomnambulában is, aki mégis panaszkodott és meggörnyedt, mikor a szenvedéseket hordoznia kellett. Mi pedig, akik sajnálatos módon nagyon is érzékenyek vagyunk a testi szenvedések és fájdalmak iránt és tudtuk azt is, hogy a léleknek a testtel való összeköttetésében a leány épen igy borzad a testi bajoktól, remegtünk a félelmes óra közeledésekor, mikor a vérhányásnak be kellett következnie, különösen mikor ezt első izben vártuk; a későbbi esetekre már el voltunk készülve és nyugodtabban fogadtuk. De utasitást is adott, hogy szorongattatásait és félelmét mivel csillapithatjuk; hogy minémü felvilágositásokat adjunk neki, hogy ijedelmét a vér láttára enyhitsük. Ezek a megnyugtató eszközök oly gyermekesek voltak, hogy én kétségbevontam előre jelzett hatásuknak bekövet-

kezését, mire ő ezt mondotta: »Természetes, hogy ezek a vigasztaló szavak más személynél nem idéznék elő azt a hatást, de »látom«, hogy nálam egész bizonyossággal hatni fognak — *különben nem láthatnám.*« Ránézve ez az előfeltétel felettébb jellemző s abban az időben sok gondolkozásra adott anyagot. »Ön maga is meg fog erről győződni, azért tegyen csak pontosan ugy, ahogy én »látok«, mert ez a balga vigasztalás nekem éppen megfelel.«

És valóban ugy is volt.

Az óramutatónak minden előremozdulása, mely közelebb vitt az aggodalommal várt pillanathoz, növelte izgatottságunkat, — mignem egyszerre valami kézimunka mellől hirtelen fölugrott, odafutott a közelbe helyezett mosdótálhoz s szájából több izben vér ömlött. Tudva van, hogy a kis gyermekek előtt még teljesen ismeretlen ama Mephisto mondás: »a vér egészen különleges nedv«, mégis ennek a megpillantásánál önkéntelenül mintegy ösztönszerüleg érzik, hogy e piros folyadékhoz a test élete van kötve. Ez a szegény leány egészen elrémült ennek láttára, de amint elmondottuk az általa előre rendelt vigasztaló szavakat, varázserővel hatottak reá, melyeket ő minden kétség és ellenvetés nélkül igazaknak és szenteknek hitt.

Az a körülmény, hogy a szomnambula mindig páratlan számokat használt és hogy más alvalátóknál is ugyanez az eset áll, eléggé feltünő arra, hogy el ne hallgassam. Igy a prevorsti látnoknő, amikor páros számot kellett volna kimondania, ha p. o. az ő bekövetkező szellemi látó idejét jelezte, nem azt mondotta: 68 nap mulva, mert ez páros lett volna, hanem 9 hét és 5 nap mulva. A mi szellemi vezetőink is mindig páratlan számokkal adják meg gyógyrendeléseikben a labdacsoknak vagy a cseppeknek számát; éppen igy azt az időt is, mely után a gyógyszert ismételni kell, valamint a kurának tartamát is. Igy p. o. rendelnek 1, 3, 5 cseppet; 7, 9, 11 labdacsot; három óránként ismételve naponta háromszor 13, 17, 21, 27 napig használva. Száz meg száz eset között, melyek 30 év alatt velem történtek, egyetlen egyre emlékszem, hogy egy beteg számára 6 pilulát rendeltek, — reggel és este veendőt — és a rendelés végén hozzátették a szellemek, »minthogy a beteg rendetlen életet él.« És ez tényleg ugy is volt.

Ugy látszik, hogy eszerint a páratlan számok felfelé haladó törvényszerü fokozódásnak, a párosak pedig a lefokozásnak, a bukásnak, a szakadásnak vagy ellentétnek felelnek meg. Kivételt képez a 10-es szám, a szellemek azt mondták 10=1+3×3, egy és háromszor három; 1 (Isten) és 3 (a háromság).

A szomnambula jelleme.

A leány, hihetetlen, hogy ugy mondjam, szent együgyüségének magyarázatához az ő elkülönitett, a külvilágtól elzárt nevelése adja kezünkbe a kulcsot, amit én a bevezetésben nem ok nélkül irtam le részletesen.

Anyjának szemefénye lévén, gondosan megőrizte a neveletlen parasztgyermekek ártalmas befolyásától: egész gyermekkorát a szülői hajlék szük falai között töltötte el. És mivel testvérei nem voltak, ilymódon érintetlen maradt bizonyos fogalmaknak, a vad *tudás* fájának megrontó gyümölcseitől, melyeket vásott gyermekek ugy a házhoz, mint az iskolába behurcolnak, s az ártatlan, különösen leánylelkeket ragályozzák. Igy sok dolognak világ szerinti ismeretében tudatlan maradt, de amellett tiszta és mocsoktalan erkölcsi tartalommal, amelyet az ő egyszerü, de jó hajlamokkal biró anyja, ugy szóval mint példájával benne megerősitett. Mindazokról, amik személyére vonatkozólag nem a mi házunkban és nem a mi szemeink előtt folytak le, általa vettünk tudomást, melyeket alvó állapotában beszélt el magáról.

Bármennyire megerőltessem is emlékezőtehetségemet, hogy őt magam elé idézve felfrissitsem jellemét, tulérzékenységén kivül más hibájára nem tudok emlékezni. Nyilt és őszinte, tettetésre, hazugságra képtelen, amellett igen hálás, ragaszkodó és gyöngéd érzületü volt. Gyengéd szivü volt, részvétet érzett a szegénységnek mindennemü szenvedései és nélkülözései iránt. Elmondta, — persze álomlátó állapotában, — hogy milyen szivfájdalmat és résszvétet érez, hogy ha nehéz beteget hoznak, ami vidéken gyakran megtörténik, s látja, hogy a beteg mily nehezen tud a rendelő szobába bevánszorogni. Különösen ájulás környékezte, hà valamely baleset vagy verekedés következtében véres ruhával bekötözött sebesültet hoztak. Szük anyagi viszonyai természetesen nem engedtek semmi nagylelküséget gyakorolni, mégis néha-néha ennek némi nyomát vettük észre.

Egyszer p. o. »látta«, hogy késő éjfélután egy részeg ember a kapufélfához támaszkodva, pipáját töltve egy rakás rézpénzt elszórt és az egész pakli gyufáját elgyujtogatta anélkül, hogy sikerült volna rágyujtania. Azt kivánta, hogy vezessük ki a kapun, a pénzt szedjük fel és másnap a nyomorék és munkaképtelen koldusok között osszuk ki. Mi meg akartuk gátolni, hogy ő is kimenjen, elég, ha közülünk egy megy ki a lámpával; de ő megmaradt szándéka mellett, mert egy 6 krajcáros messze elgurult (abban az időben kézenforogtak még a napoleoni háboruk alkalmával veretett 30 váltó krajcáros rézpénzek, olyan nagyságban, mint egy tallér, de vékonyabbak annál, amelyek

az állami tönk következtében I. Ferenc alatt 20%-kal devalváltattak s 6 váltókrajcár értéket képviseltek), amit mi nem tudnánk megtalálni s reggel a kocsis, mikor a kutra megy itatni, vagy mikor visszajön, megtalálja s bepálinkázza. Ilyen esetekben nem volt tanácsos ellenszegüléssel felizgatni, mert görcsös rohamokba eshetett volna, jobbnak láttuk tehát engedni neki.

Szükségesnek tartom egy még eddig nem említett sajátságát kiemelni, mellyel szellemi látása össze volt kötve, jelesen irtózását a világosságtól. Ez oly magasfoku volt, amilyet még egyetlen szemgyulladásnál sem tapasztaltam. Nem volt elég a különben is sötét éjjelen a jól záródó deszkából készült ablaktáblákat betenni, hanem még két szemét is be kellett kötnünk fekete selyem ruhával. Ha nappal merült hirtelen álomba, ami nem volt ritka eset, akkor két kezével görcsös idegességgel rögtön befedte szemeit és fedve tartotta, amig egy ilyen kendőt nem adtunk neki.

Azért kénytelenek voltunk egy vastag gyapju nagykendőt adni neki, amellyel fejét, illetőleg arcát és szemeit befedhesse. És ugy mentünk ki vele, ahol mindent ugy találtunk, ahogy leirta. Igen jó kedélyben volt és parodizálta a részeg ember mozdulatait, ahogy támolygott s ahogy a meggyujtott gyufát mindig ide-oda a pipa szája mellé dugta. Egész tömeg rézpénzt találtunk ott szétszórva és ő különösen örült, mikor a susztertallért — amint akkor azt a nagy rézpénzt gunyolva nevezték — a kocsiuton megtalálta — nem találta, hanem egyenesen odament, ahol feküdt. Nem annak örült, hogy jól látott, hanem hogy a pénzdarabot a kocsis elől elvette, aki becsipett volna és nekem bosszuságot okozott volna, igy pedig a »szegény béna koldus«-nak örömöt szerez vele. Arra kért minket, hogy reggel beszéljük el neki az esetet, természetesen ugy, hogy amikor én korán reggel egy nehéz beteghez kimentem, akkor találtam, és *neki* adom, hogy ossza ki a szegények között, ami őt rendkivül boldoggá fogja tenni. Az ő gyöngéd érzelmének egy vonását akarom ide ezzel beszurni.

Nálunk tartózkodásának első hónapjaiban történt, hogy egyszer alvalátó állapotában mondotta, hogy *ébrenlétében* bántja, hogy neki egy pár bőrcipőt rendeltünk és ő érzi, hogy nagyon keveset tett érette és fél, hogy nekünk már terhünkre lesz. Néhány napra rá nagy örömben tört ki, midőn »látta«, hogy a város végén, ahol aznap országos vásár volt, a kut mellett egy forintos bankjegy van a sárba tiporva. Sürgetett bennünket, hogy a feleségem menjen vele ki oda, hogy a papirpénzt elhozzák és reggel neki mutassa meg, mint egy nem remélt találmányt, azzal a megjegyzéssel, hogy ezzel a cipő árának tekintélyes része fedezve lesz. Ez őt igen meg fogja örvendeztetni és aggályoskodását lecsillapitja. Nem is használt semmi kifogás vagy ellenvetés, állhatatosan megmaradt amellett, hogy csak ez a forint fogja az ő aggodalmát és szomoruságát megszüntetni. De nekem nem engedte meg, hogy elkisérjem. Ez éjfélután volt.

Az ut odáig nem volt nagyon hosszu. Arcát természetesen be kellett takarni. Az uton odáig olyan jókedvü és vidám volt, mint egy gyermek. Önként értetik, hogy a kuttól néhány lépésre a mély sárban azonnal megtalálta a forintot, melyet ujjai közt fogva hozott haza, ahol vizet kellett neki adni, hogy a sarat lemossa róla és a papirforintot egy deszkára kisimogatva kiteritette, »hogy másnap reggel a talált pénzt neki megmutassák . . .«

A szomnambula érzékenysége.

Érzékenysége a fény iránt, mihelyt álomlátó állapotba esett, nekünk semmi különösebb kellemetlenséget nem okozott, ha álombamerülése akár nappal, akár éjjel, de szabály szerint rendes időben történt. Kivétel csak feltételesen következett be. Mert ha nappal semmi véletlen nem adta elő magát, ami őt akár ijedés, akár bosszuság, akár sértés következtében fölizgatta volna, tehát, ha a nap simán telt el, akkor álomlátása pontban ugyanabban az órában következett be, mint az előző napon. De ha napközben valami fölizgatta, akkor ez az idő sokkal előbb következett be, sőt ha a közbejött esemény nagy idegrázkódást idézett elő, akkor az álomlátás *azonnal* bekövetkezett. Ez azután nem kis baj volt szegény feleségemre nézve — különösen akkor, ha én abban a pillanatban nem voltam kéznél és delejezéssel vagy gyógyszerrel — amit ő maga rendelt magának — közbe nem léphettem. Ez utóbbit azonban csak akkor tehettem, ha a gyors és rohamos támadás már egy kissé lecsillapodott. Mert ennek első fázisaiban nem is »látott« semmit, sőt általában nem is birt tiszta érzékkel, ekkor a szellem és lélek nem birt uralomrajutni a felkorbácsolt idegrendszer felett, még kevésbé tudta azt szolgálatára rendelni.

Ily esetekben, amikor tudniillik nappal esett hirtelen szomnambul állapotba, két zavaró befolyás hatott reá: az a kin, amit a világosság, és az a gyötrelem, amit a rajta lévő érc idézett elő. Abban az időben a női nem izlésének szégyene: a krinolin volt divatban s az ő szoknyájának alsó széleibe is voltak vasabroncsok bevarrva, sőt mi több, mellfüzőjében acéllemezek, hajában pedig vassodrony hajtük voltak. Ha most már egy váratlan villámgyorsaságu álombaesés következett be, akkor ugy hadonászott, mint valami eszeveszett; az egyik karjával befedte szemeit, orcáját, a másik kezével tépdesett a hajában, ruhájában, mint valami kétségbeesett, akinek a ruházata tüzet fogott s minden érintésnél visszaretten az égési fájdalomtól. Ily esetekben mindenekelőtt az ajtókat kellett elzárni, mert nem volt rá eset, hogy a cselédség ily megrázó jelenetnek csak egyetlen egyszer is tanuja lett volna, amit kézenfekvő okoknál fogva minden

áron kerülni kellett. Ily vigasztalan helyzetben magának a feleségemnek kellett helytállania. Volt nála — magának a leánynak rendelése folytán — általam magnetizált zsebkendő készenlétben, ami az ilyen rohamnak hevességét, habár csak lassan is, csillapitotta; mignem összes ruhái, azaz azok, amelyekben valami érc volt, eltávolittattak s a magasra csapkodó hullámok elsimultak, mint a zajló tenger a reáöntött olajtól és a leány szellemi látó állapotába jutott, amikor — mihelyt nyelve használatának birtokába jutott — meg tudta jelölni a csillapitására szolgáló eszközöket is. Megmondta még azt is, hogy micsoda elfogadható okot mondjunk arra, hogy ő levetkőzött állapotban van, ami nála rögtönös hatást idézett elő.

Az én gyors közbelépésem delejes áram rávezetése által lecsillapitotta és megröviditette nemcsak ezeket a görcsöket és rémüldöző paroxizmust, amelynél fogva minden zörej hallatára megrémült és fölugrott, hanem lehetővé tette a szellemi látás bekövetkezését is, amelyben érdekes látományai voltak és felébredése után semmi nyoma sem maradt a kiállott rohamnak. De ha nem léphettem közbe és feleségem kielégitő hatást nem nyujthatott, akkor a roham hosszabb ideig tartott, s ily esetben álomlátása sem következett be, felébredése után pedig egész alakja törődöttnek, összeesettnek látszott, szemei alatt mély kék karikák jelentek meg; ő maga lankadt, levert, lehangolt lett, amig egy másik szellemi látás esete nem következett be, amikor megrendelhette a szert, ami a megzavart lélekszellemi egyensulyt ismét helyreállitotta.

Az emberek felőli itélete is természetesen egész más volt éber, mint álomlátó állapotában, amiről azonban mi semmit sem tudtunk; mignem egy napon, amidőn szellemi látása délután következett be, szorongva kiáltott fel: »Ah épen most készül R. asszony« (egy benső fiatalkori barátnéja feleségemnek) »ide jönni; az Istenért, csak be ne bocsássák ide.« Meg voltunk lepetve e nyilatkozata által, mert ébrenlétében nemcsak türte, de szerette is ezt a kiválóan szép és kellemes asszonyt annyira, hogy ha ez hozzánk jött, ragyogtak szemei az örömtől. Kérdésünkre mikép lehet ez? azt felelte: »Azért, mert most nem az ő szép arcát látom, hanem belsejét, ami az embereknél, mint őnála is, nem mindig szép; látom az ő kétkedő, hitetlen, önző és kiváncsi természetét.« Ez utóbbi faja az embereknek különösen ellenszenves volt neki. És amidőn azon emberek felől kérdeztük meg, akik hozzánk járatosak voltak, minthogy ő senkit sem ismert e kis városban, mert sohasem fejezte ki azt a kivánságát, hogy a házból kimehessen, ugy találtuk, hogy némely embereket éber állapotában ki nem állhatott, ami őt bántotta, mondván: »Ah, mily igazságtalan vagyok ez vagy az iránt, aki pedig jó ember.« Éber állapotában persze csak a külsejét látta az embereknek és rokonszenvével azokat ajándékozta meg, akik külalakjukkal és megjelenésükkel, vagy modorukkal az ő izlésének megfeleltek, különösen azon barátságos magaviselet sze-

rint, amellyel őhozzá fordultak. Különösen fogékony volt a nyájas barátság, de viszont nagyon érzékeny volt a barátságtalanság iránt, vagy amikor azt vélte, hogy őt lenézik. Álomlátó állapotában azonban a lelkét látta az embereknek kisebb-nagyobb hibáik rányomott bélyegével, különböző árnyalatu foltokkal, melyek minedgyike valami bünnek vagy véteknek kinyomata volt; megforditva: a világosság és átlátszóság a tiszta jellemnek, különösen a jószivüségnek voltak bizonyitékai, melyek nála legelső sorban voltak mérvadók rokonszenvére és kedvező itéletére. Általában álomlátásban nem örömest beszélt a neki ellenszenves emberekről, mert ilyenkor szellemben *látta* ezeket maga előtt, ami kellemetlen érzelmeket idézett elő nála.

Egyrészről gyakran hasznos lenne, ha az embereknek belsejébe tekinthetnénk, ez sok kártól és csalódástól óvhatna meg bennünket, de másrészről, tekintve a mi komplikált társadalmi tagoltságunkat, azok a szempontok és kötelességek, amelyeket a kultura, a szokások és állás, gyakran pedig az emberek elutasithatatlan jóakaratától való függésünk raknak ránk: a közlekedés vagy érintkezés az életben gyakran gyötrelem, sőt majdnem kiállhatatlan lenne, ha mi az emberek gondolkozásmódját és érzületét, céljait és terveit áttekinthetnők; az embereknek képmutatásával, ámitásával, rosszakaratával és gonoszságával szemben idegenkedésünket, sőt utálatunkat gyakran alig tudnók elfojtani s elfogualtlanságunkat az ilyen emberekkel szemben teljesen elvesztenők. Ezért jó az, mint általában minden intézkedése Istennek, hogy kivételesen csak az alvalátónak engedtetik meg az emberek belsejébe tisztán betekinthetni.

Hogy mily magasfoku érzékenysége volt álomlátó állapotában idegeinek, abból is kitünik, hogy a harangok vasnyelvének ütései által előidézett hangok, melyek agyának idegeihez vezettettek, kimondhatatlan fájdalmas érzéseket idéztek nála elő. Leirhatatlanul hevesek voltak ezek, ha álomlátása vasár- vagy ünnepnapra esett, azaz, ha szomnambul-álomban volt akkor, amikor a harangok bömböltek, kivált ha sátoros ünnepek alkalmával a négy toronyban, az egész légkört megrázva, egyszerre zugtak a harangok. Ilyen időben csak én voltam képes állapotát türhetővé tenni, ha ágya szélén ültem s kezemnek összeszoritott ujjhegyeit fülei elé tartottam, illetőleg füleit befogtam. De azért felkelteni s alvásának idejét megröviditeni nem volt szabad. Hogy azonban ezt a fájdalomérzést nem annyira a hallóidegeket megrázó *hangok* zugása, mint inkább az *ércből* eredő vibráció idézte elő, bizonyitja az, hogy nemcsak a kapu harangja, hanem a szoba csengetyüje is fájdalmas érzéseket okozott neki álomlátó állapotában, sőt még az is, ha egy kés véletlenül a pohárhoz ütődve csengést idézett elő; ellenben ha kés helyett egy *ezüstkanál* nyele a pohárhoz ütődve idézte elő a csengést, ezt a csengést *meg sem hallotta.*

Ma már többet tudok mint akkor s jobban fel tudom fogni és méltányolni Istennek nagy kegyelmét, hogy nekünk ezt a

leányt azért adta, hogy felköltse tudásvágyunkat szellemi látkörünk tágitására és felvilágositására s megengedte, hogy egy tekintetet vethessünk lelkünk lényegébe. De ez nem csupa élvezet és öröm volt reánk nézve, sok keserüség is volt vegyitve belé. Mi ketten ugyanis, feleségem és én, az ideges izgatottságból és szorongó aggodalomból soha felocsudni nem tudtunk, eltekintve attól, hogy kényszerülve voltunk társas érintkezéseinket majdnem végképp megszakitani. Minthogy a leányt cselédre hagyni nem lehetett, a házhoz voltunk kötve; s ha én távol voltam, mindig azon aggódtam, vajjon nem történik-e otthon valami kellemetlenség; feleségem pedig otthon aggódott, hogy nem fogok-e elmaradni akkor, amikor a leány mellett kellene lennem, ha esetleg valami véletlen meggátol abban, hogy éjszakára hazamenjek. Ilymódon nehéz kereszt is volt rajtunk, nem csupán szellemi élvezet és oktató tanulmányok. Megbizonyult a mi esetünkben is, ami bizonyosan a mi bolygónknak a törvénye, hogy az ember anyagi javakra minden fáradság és küzdelem nélkül: örökség, ajándék, hagyaték, szerencsés üzlet, vagy sorsjáték utján is szert tehet, ellenben szellemi javakat csak munka, fáradság és küzdelem által szerezhet. De viszont az anyagi javakat elveszitheti csalás, sikkasztás, rablás, spekuláció, szerencsétlenség, vagy elemi csapások által, de a szellemileg szerzett javak elidegenithetlen tulajdonai maradnak mindörökké.

A szomnambula szellemvilágbeli látományai.

A legérdekesebb látományai azok voltak a szomnambulának, melyeket minden kérdés nélkül közvetlenül látott. Sokszor beszélgetés közben mondotta: »Pszt! csendesen, ne zavarjanak.« Hosszabb vagy rövidebb pauza után kezdette rajzolni, amit látott. Egy nap p. o. ezt mondotta: »Ah! mily borzasztó ez, amit most látok, de azért mégis nagyszerü!«

— És mi az, amit lát?

— »A hunok harcát« — mondá ő és festette nála még eddig nem tapasztalt nyelvezeti ügyességgel — mint valami gyakorlott kalauz Róma vagy Florenc képtárában — a harcmezőnek óriási kiterjedését, a különböző népek alakjait, ruházatát, fövegeit, fegyvereit stb., amely festést én visszaadni képes nem vagyok. — »És hogy mészárolják egymást, oly dühvel, mint a vadállatok. Ha egynek kiesik a kard a kezéből, akkor a fogaival harapdál maga körül.« — Valami kérdést intéztem hozzá, de nem engedte látományát megzavarni s kezét a számra tette. — »Ezt sohasem hittem volna: az elesettek ujra a harcolók

soraiba állanak és azokkal együtt harcolnak tovább. Ez nagyon csodálatos dolog!«*)

— Ezt én nem hihetem. Ezt ujra és jobban meg kell néznie, mert amit mond, az nem lehetséges. Mikép harcolhatna egy meghalt ember? — mondtam én.

— Ez nem lehetséges? — mondta gunyoló hangon — hát tud ön már mindent, hogy mi lehetséges és mi nem lehetséges? Hiszen amit általam tapasztal, azt sem tudta egy évvel ezelőtt és kinevette volna azt, aki azt kivánta volna, hogy ezt higyje. Mily hamar elfeledett ön mindent — mondotta szánakozó mosollyal. — Azt nem látom, hogy ez mind *miként* van, de mivel látom s egész világosan látom, tehát lehető is, mivel *valóban* ugy is *van*.

Meg voltam fogva és szégyeltem, hogy ez a tudatlan leány nekem ily jól megérdemelt leckét adott, amire semmit sem tudtam felelni.

— Tehát azt is látja, hogy az ember a halál után tovább él? — kérdeztem tőle.

— Nevezetes, én látom, hogy ön egy haldokló ágyánál legbensőbb énjéig meg volt rendülve, akkor sziklaszilárdan hitte, hogy az ember a halál után tovább él**) — ezt is hamar elfelejtette?

Akkoriban, az igaz, ezt a hitet tényleg egy haláleset alkalmából meritettem, melyről az álomlátó megemlékezett. Én csak bizonyittatni akartam vele a tényállást.

— És maga látja a meghalt embereket?

— Most épen nem látom.

— Hát erőltesse meg egy kissé magát, hogy most lássa meg, hogy és hol élnek.

— De most nem látom őket.

Ellenben más alkalommal, amikor egészen más tárgyról beszéltünk, mondotta:

— Várjon csak, most látok egy csoport fehér átlátszó alakot: megholt embereket, szép mosolygó férfi- és nő-, sőt gyermekarcokat is, és mindannyian megelégedetteknek látszanak. Most elkomolyodnak és karénekbe kezdenek. Oh mily szépen hangzik ez az ének. Bárcsak ön is hallhatná!

— No csak tovább, többet is szeretnék erről hallani. Mindössze ennyi, amit erről mondhat nekem?

— Most többet nem látok, csak azt látom, hogy békessége van mindenkinek.

»Békessége van« — ezt *akkor* nem értettem; azt ami a földön a legdrágább kincs, és amit a gazdagságra, élvekre, rangra,

*) Bizonyára senki sem fogja azt hinni, hogy ez a leány valaha hallhatott valamit a catalauni mezők elkeseredett csatájáról, ép oly kevéssé a hozzáfüzött népmondáról, hogy az elesettek szellemei föltámadtak és másnap társaik oldalán harcoltak tovább. Ép oly kevéssé járt Drezdában, ahol Kaulbach hires festményét, a Hunok harcát, láthatta volna.

**) A Jóob Ferencné leányának halálos ágyánál.

tisztességre, hatalomra vágyók legkisebbre becsülnek, s épp azért nem is nyerik meg soha, mert amint a mi szellemi vezetőink tanitják: »a békesség csak ott van jelen, ahol az ember Isten által kijelölt földi rendeltetésének él, mert akkor az érzékeny lelkiismeret, az embernek eme benső birája megnyugtatva érzi magát és semmi benső szemrehányás által nem szorongattatik; tehát *ha a szellem és lélek békességben vannak egymással.*« A békesség értékét már abból fel lehet ismerni és megmérni, hogy a Megváltó tanitványait állandóan e szavakkal üdvözölte: »Békesség nektek!« és valóban az Ur az ő nagy szeretetében mind a tanitványoknak, mind az embereknek a legjobbat és a legnagyobbat kivánta abból, ami az ember által elérhető...

Azonban az a béke, amit az álomlátó a tulvilági tiszta szellemekben látott, rám nézve abban az időben nem valami olyan eszményi dolog volt, amelyre vágyakoztam volna; ha nem is sóvárogtam kincsek, vagy méltóságok után, de mégis benne voltam a világi élvek forgatagában és »a béke« meg a »dicső karének« nem is volt valami nagy vonzóerővel reám. Sőt inkább lehangoltnak s csalódottnak éreztem magamat azok által, amik a tulvilági életben várnak reánk. Valami mohamedszerü paradicsom, fénnyel, pompával, hurikkal és bajadérokkal, ragyogó aranycsészékben föltálalt szorbettel inkább megfelelt volna az én akkori izlésemnek. Ennélfogva ezt a tulvilágot, amelyről nekem a szellemi látó beszélt, unalmasnak s nem elég vonzónak találtam arra, hogy eziránt további kérdéseket is kockáztattam volna. Nem emlékszem, hogy ezenkivül még valaha a szellemekre, vagy a tulvilágra vonatkozó kérdést ismét felvetettem volna...

Valamely alkalommal — már nem emlékszem, miféle — kérdést intéztem hozzá, amelyre ő azt mondta, hogy ezt nem látja. És mikor erősködtem, hogy igyekezzék meglátni, türelmetlenül mondotta: »Ne higyje, hogy én mindent láthatok, mert az embereknek nem szabad mindent tudniok, habár később *tudni fogják* és tudniok is *kell.* De akkor kutatás által fogják megtudni; mert fáradság és erőfeszités nélkül nem fognak minden dolognak birtokába jutni.«

Ezt a »törvényt« megfejti a spiritizmus.

A »hunok harcának« látományában megerősitését látjuk a nagy bölcsész és kutató dr. Du Prel Károly azon állitását, hogy a spiritizmust a szomnambulizmus megelőző tanulmányozása nélkül alaposan megérteni nem lehet. Sőt mondhatnám, hogy a kettő kiegésziti egymást, amennyiben másfelől a spiritizmus a szomnambulizmusnak némely tüneményeit megvilágositja és megfoghatóvá teszi azzal, hogy föltárja előttünk a törvényeket, melyek által ama tünemények létrejönnek. Ezt az egymást kiegészitő kölcsönös hatást azáltal látom igazoltnak és kimagyarázhatónak, hogy mindkettőnek — ugy a szomnambulizmusnak, mint a spiritizmusnak — tüneményei ugyanabból a forrásból származnak, jelesen: *a testi bilincseket levetett szellemtől.* Mind

a kettőnek megvan a saját igénye az elismerésre és értékének méltánylására. A szomnambulizmusnak autenticitása kétségbevonhatatlan, amennyiben itt a szellem közvetlenül minden idegen médiumi közvetités nélkül érvényesül, ennélfogva itt elesik az az ellenvetés, amit a spiritizmusnál gyakran hangoztatnak, hogy a médiumnak saját szelleme a nyilatkozó szellem közleményét megzavarja azzal, hogy saját egyéni jellegét nyomja rá; másfelől a spiritizmusban bizonyos feltételek mellett magasabb fokon levő tisztább szellemek is szóhoz juthatnak, kiknek az érzékfeletti fluidáris törvények terjedelmesebb ismerete lehetővé teszi, hogy ezekről nekünk oly tanitásokat és magyarázatokat adjanak, amelyek a föld fokozatának törvényei alatt álló szellemeknek, amilyenek a szomnambulák is, rendelkezésükre nem állanak. Ezért gondolom én, hogy az a fentebb nyilvánitott nézetem, mely szerint a szomnambulizmus és spiritizmus vagy mondjuk: médiumizmus kölcsönösen kiegészitik egymást, — nem alap nélküli.

És bár a szomnambula részéről kapott rendreutasitást kétségeimre vonatkozólag — mely a lehetőségnek határát akarta kijelölni — magamban igazoltam, mégis sehogy sem akart ez a dolog kemény koponyámba behatolni, mert ugyanazt gondoltam, amit általában a mai kor emberei is mondanak, ha valamely hihetetlen tünemény kétségbevonhatatlan ténnyé lesz: Hja! az egészen más, mert *ezt* látjuk, hogy tényleg igy van; de amaz, az már lehetetlen! És ime, a lehetetlen ismét ténnyé lett. És kénytelenek lesznek ezt is ugy, mint amazt elismerni és igy lassan szépszerével tovább: telegráf, telefon, fonográf, mikrofon, telefon hirmondó, Röntgen-sugarak, drótnélküli táviró stb., stb., mindenik hihetetlen volt röviddel a pozitiv megbizonyitás előtt. És minden, ami a még ismeretlen természeti törvényekből, az isteni teremtés e gazdag bányáiból az emberi szellem előtt napfényre került, létjogosultságát csak elkeseredett harccal volt képes kivivni. Ennélfogva nem mondunk sokat, ha azt állitjuk, hogy ha esetleg a Gondviselés még száz nagyfontosságu találmányt tartogat az emberiség számára, nem lesz elég kilencvenkilencszer elmondani a nagy tudós *Arago*-nak eme mondását: »Csak egyetlenegy lehetetlenség van, tudniillik számtani logikátlan lehetetlenség, minden egyéb lehető.«

Ugy van, *nincs záróhatára* sem a tapasztalásnak, sem a tapasztalhatásnak...

Az olynemü tüneményekkel, mint amilyet a hunok harcának képe mutat, arra tanitanak vezetőink, hogy minden *gondolatnak,* minden *szónak,* minden *tettnek* eltörölhetetlen fotografiai lenyomata van a mindenség atmoszférájában és amennyiben a mindenségen kivül nincs helye semminek, ennélfogva mindennek a vég- és térnélküli mindenségben kell összetakaritva megmaradnia. A pszichometria ezzel egyező felvilágositást nyujt. *Denton* tanár azt mondja az ő »The soul of things« (a dolgok lelke) cimü könyvében, hogy minden tárgy multjának története lelki

vagy fluidikus alakban letörülhetetlenül fennmarad, amelyet egy pszichometrikus médium átérez és felismerhet. Denton tanár a legmeglepőbb példákat hozza fel ez elmélet bizonyitására, amiket ő nejének médiumitása által nyert.

Ilymódon minden ebből a világból a tulvilágba költözött szellem feltalálja földi életének gondolatait, érzelmeit, tetteit és szavait, melyek legombolyodnak szemei előtt egymásután épp ugy, mint ahogy testbeöltözése előtt föltárult előtte jövendő földi életének folyama a reá váró feladatokkal, reményekkel, megpróbáltatásokkal együtt. Ilymódon alkalma lesz ezeket összehasonlitani egymással és ebből megalkotni a mérleget, hogy földi pályáját aktivával vagy passzivával fejezte-e be és ő maga — az ő szelleme — lesz az, amely mindenekelőtt ki fogja mondani az itéletet — nem pedig, mint az emberek hiszik, az Isten... Természetesen, nem teheti ezt azonnal, hanem idő engedtetik neki a magábaszállásra, hogy az önvizsgálat mérőónját önön bensejébe sülyessze, hogy magát megismerhesse és megitélhesse.

Időbeli távolbalátás.

Február utolsó napjaiban utasitást kaptam a kassai törvényszéktől egy telkibányai fiatal leány törvényszéki orvosi exhumációjának eszközlésére. Telkibánya közel, négy órányira fekszik Abaujszántótól, amely utnak egy harmadrésze Gönctől kezdve sziklás, kátyus lejtőn vezet hegynek fel. Hogy mindazok a megyei és községi tagok, akiknek törvény szerint a meghatározott időben ott kelle lenniök, megjelenhessenek, vasárnap délelőttre tettem e dolog elnitézését. Tekintve a hosszu és nehéz utat, előfogatot nem vettem igénybe, hanem kora reggel a magam fogatán indultam el, hogy aznap estére annál biztosabban hazajöhessek. Ezzel az igérettel távoztam hazulról.

Ami az ily funkciók alkalmával, mikor a hivatalos személyeknek különböző helyekről kell összejönniök, rendszerint megszokott történni, az megesett most is: a meghatározott időre senki sem volt ott kivülem, az urak csak egyenként érkeztek meg s a munka tartamát tekintve is számitásomban két órát csalódtam... Az akkori időben hirneves porcellángyár igazgatója az egész társaságot magához hivta ebédre s azon órában ültünk asztalhoz, amikor programm szerint már utba kellett volna lennem hazafelé. De ez még nem hátráltatta volna lényegesen idejében való hazaérkezésemet, mert az én gyorslábu lovaim az időkülönbözetet Gönctől kezdve a kitünő egyenes és jól gondozott országuton behozták volna. De Abaujszántótól egy órányira Vizsolyban egy erős zökkenés után a kocsim egyszerre oldalt dőlt s megállott. A baloldali tengely sipkája a rázkódás folytán lecsavarodott s az egyik hátsó kerék kiesve a kocsi

mellett feküdt. Csendes, holdvilágos este volt. Csodálatos módon a falu utcáján egy lélek sem volt látható.

Kocsisom az uton visszafutott az egész falu hosszában, de a kiesett sipkát nem találta meg. Nem volt más mit tenni, mint a kereket rátenni a tengelyre, s a kocsisnak a kerék mellett lassu lépésben gyalogolnia egész a falu végén levő kovácsmühelyig. A mühely mellett volt közvetlenül a vendégfogadó. A mühelyt és a lakást zárva találtuk, az üres korcsmaszobában egy büzös füstölgő lámpánál szundikált a korcsmárosné egy széken. Tőle tudtuk meg, hogy a faluban többfelé lakodalom van — ez volt az utolsó farsang vasárnapja — s ez adta meg magyarázatát annak, miért volt a falu és a korcsma üres. Sok időbe került, mig a kovácsot elő tudták teremteni, még több időbe került, mig hazajőve tüzet csinált, a fujtatót mozgásba hozta s egy darab vasat izzóvá téve, a kocsit legalább annyira összetákolta, hogy hazafelé indulhattunk.

Persze hogy az én égő türelmetlenségemnek rendkivül vontatva ment mindez és minden perc egy örökkévalóságnak tetszett. Gondolatban minden képzelhető föltevéssel kinoztam magamat, hogy mi minden történhetik otthon az én hosszas kimaradásom miatt. Ha mégis a leány most, amint ez már néha megtörtént, álomba merülne, akkor feleségem meg lenne nyugtatva, mert az megmondaná, hogy mi történt. De hogy nekem olyan befolyásom lenne reá, hogy akaratommal a távolból is álomba merithetem, arról akkor fogalmam sem volt. A korcsma nagy szobájában sétáltam fel s alá tünődve és egyik szivart a másik után sziva, mig végre előrobogó kocsim zöreje föl nem vert merengésemből. Boldognak éreztem magamat, hogy kocsira ülhetek.

Otthon a feleségem és a leány két óra hosszáig vigasztalgatták egymást; mert hiszen egy-két óráig a meghatározott időn tul már többször elmaradtam, sőt néha tovább is; ezt már megszokták. De most feleségem kezdett nyugtalankodni, nem annyira énmiattam, mint a leány miatt, hogy az énmiattam érzett aggodalomnál fogva valami félelmes krizis ne álljon be nála. Eközben azt ajánlotta neki, hogy feküdjék le már csak azért is, hogy minden esetleg őt zavarható nemtelen érctől megszabaditsa, ha netán szomnambul álomba merülne. De nem engedte ágyba feküdni, hanem a hálószobában levő nagy és széles divánra, amely három egymás fölibe rakott matracból állott, amelyek farámán nyugodtak. Alig feküdt le, elkezdett nevetni és vidáman kiáltotta, hogy azért merült ilyen hamar álomba, mivel ez a kanapé, amelyen őt magnetizálni szoktam, át van itatva fluidummal, amit én akkor nem értettem. »Jőjjön csak közelebb aranyos asszonyom« (igy nevezte mindig alvó állapotában a feleségemet, engem pedig, amikor távol voltam, »édes doktornak, ha pedig jelen voltam: »jó doktornak« nevezett).

»Jaj! csak láthatná azt a szegény édes doktort! ugy jár fel s alá a korcsma szobájában, mint egy oroszlán a ketrecben. A

kerék kiesett, ez az egész... és most futkároznak a kovácsot keresni, hogy a kocsit helyreállitsa. Csak legalább meg tudnák találni, mielőtt egészen leinná magát!... Szegény doktor! most dobott bosszusan egy szivart a földre, mivel nem jól szelelt, de nemsokára megjön a kedve, mert jön már a kovács. Futva jön, kedves doktorának szivesen megteszi azt, amit magának a főispánnak alig tenne jó kedvvel; a mulatók társaságát épen jókor hagyta el« (én kezeltem a gyermekeit s ezért nagyon hálás volt irántam). A leány elmondta a munka folyamának minden mozzanatát; hogy én a lovaknak zabot, a kocsisnak pedig szalonnát és bort adattam, hogy a csikó mily jól érzi magát és cikázik az istállóban. »Végre! — mondja — most ül fel az édes doktor a kocsira, mennyire örül, s ime még a kocsisnak is ád egy szivart, a kovács számára pedig kiüriti szivartárcáját.« Azután pontosan leirta egész utazásomat, minden egyes falut, amely mellett elhaladtunk. Most mennek el Boldogkő-Váralja, most Ujfalu, Cekeháza, ah! most épen a mi szőlőnk mellett; most vannak a keresztnél; most fordul be a cigánysorba, ki lehetne már nyittatni a kaput, mert most jön a kert keritése mellett s hallhatja a Muci csengetyüjét« (a csikó neve) — és valóban mindjárt berobogott a kocsi a kapun...

Az egész idő alatt igen vidám hangulatban volt a leány, majdnem kicsapongó öröme volt. Természetesen vele együtt örültem és mindjárt néhány delejes vonást kellett neki adnom. Akkor unszolt, hogy valamit ennem kell: »Maga gondoskodott a lovakról és a kocsisról, de magáról nem, most hát igyék legalább egy pohár kávét« s kénytelen voltam melléje ülni és egy csésze kávét inni. Jó kedélye továbbra is megmaradt és ingerkedett velem egy és más fölött, ami a nap folyamán történt s amit tréfálkozva, nevetséges oldalról lehetett feltüntetni. Parodizálta a háziur taglejtését és tartását, mikor pohárköszöntőt mondott reám, én pedig feleltem reá.

— Most látja ezeket, vagy a nap folyamán aludt s akkor látta? — kérdeztem tőle.

— Nem, most látom.

— S hogy látja ezt most?

— Valóban komikus! hogy látom? láttam önnek majdnem az egész gyermekkorát, sőt most is láthatom, ha akarom. Akkor nem kérdezte és nem csodálkozott rajta, hogy mimódon láthatom én azt — hát egyszerüen, *látom*.

Igaz, hogy én akkor elfogadtam s hittem anélkül, hogy a fejemet törtem volna rajta.

Másnap, midőn a feleségem elmondta, hogy mit látott szomnambul állapotában, hogy engem ugy festett mint egy oroszlánt a ketrecben, kérdeztem a leányt, hogy látott-e valaha oroszlánt vagy állatseregletet. »Nem«, mondá. — Ezt is mellőztem akkor. Csak később, mikor a spiritizmust ismerni tanultam, gondolkoztam némely rejtélyes látományáról, arról is, hogy mikép látha-

tott ő engem ugy, mint egy fel s alá járkáló oroszlánt a ketrecben. Ezt most én csakis a reinkarnációból tudom kimagyarázni, hogy ezt egy előző életében látta s ez a kép a lelkére tapadva megmaradt.

Nevezetes, hogy szomnambul álmában más szomnambulákat is látott, kiváltképen azokat, akik alvó állapotukban utánam sóvárognak, mivel én meg tudnám őket gyógyitani. Ily módon látott egy leányt Sátoraljaujhelyen, aki szintén szomnambul és Szántóra jön férjhez, ami néhány hó mulva meg is történt. De már akkor meggyógyitották. Látott egy asszonyt is Lembergben, akit meggyógyitanék... Ezek olyan személyek, akikre még ma is emlékezem. De ő még többeket is hozott a távolból.

Nagy szánalmat érzett különösen a szomnambul Berzeviczy iránt Egerben, aki sok esztendővel előbb már alvalátó volt, ez időben pedig a szemináriumot rég elhagyta. De ő »látta«, amikor neki sokat kellett kiállania durva és tudatlan környezetétől, kik őt részben tudva bosszantották, mivel nyers igazságokat mondott s attól féltek, hogy még több kellemetlen dolgot is fedezhet fel róluk. »Ha őt mindattól, ami neki árthatott, megoltalmazták volna, mint ahogy velem tették, nem pedig bámészkodnak és rosszindulatu csapatokat vezetnek hozzá, kiknek közelléte őt kinozta és izgatta: sokat tanulhattak és tapasztalhattak volna tőle. Igy pedig majdnem megölték. Pedig kedves és jó fiu volt szegény!« Emlékszem, hogy a leány majdnem sirt szánalmában.

E pillanatban magamnak is talányszerü az, hogy ezek a régmult dolgok, mintha csak a lelkemben szunnyadtak volna, majdnem fotografiai hüséggel ujulnak föl előttem most e leirás alatt oly elevenen, mintha csak tegnap történtek volna. Valóban nevezetes, hogy ezek a majdnem négy évtizeddel ezelőtt lejátszódott események, mint valami kinematográfiai képek, plasztikus alakban peregnek le előttem, s hogy egyes mellékes dolgok, amelyekre éppen nem gondoltam, elevenen állanak előttem s bennük magamat mint szereplő egyéniséget látom. Ha festeni tudnék, azt hiszem, hiven le tudnám festeni.

Azt hiszem, hogy mint p. o. a hunok harca, általában minden esemény állandó lenyomata megmarad a világéterben s éppen ugy van azokkal a dolgokkal is, amit a lélek vett föl magába, különösen, ha e képek megragadó vagy megrázó benyomások kiséretében rögzittettek. Igy p. o. az én jó anyám egészen odavolt, ha én már mint felnőtt ifju, a nagy kolerából (amikor én még 4 éves voltam), alkalmilag jeleneteket idéztem, melyeket részletes aprólékosságig hiven festettem, sőt a beszédeket, hireket s az egyes megjegyzéseket is, azokat a személyeket, akik a mi házunkban haltak meg kolerában s a scénákat, melyek temetésük alkalmával lejátszódtak, pontosan vázoltam; hogy a mi jó anyánk mikép pakkolt össze minket, hogy koleramentes helyre, egy rokonunknak házához telepitsen; eközben elhalt személyeket aprólékosságig menő részletességgel festettem le, stb....

Az ilyesféle dolgok világosan megcáfolják ama materialisztikus felfogást, mely szerint a felfogott benyomások az agyba szövődnek be. De különben is fiziologiai alapon már régen be van bizonyitva, hogy testünk egy bizonyos idő lefolyása alatt, az anyagcsere következtében tökéletesen mássá lesz, ennélfogva nem lehet éveken keresztül ugyanaz, ami előbb volt. Minélfogva az agyba beraktározott képeknek ezen anyagcsere folytán az emlékezetből ki kell töröltetniök.

A tudomány érzi, hogy fedetlen oldala van az ő materialisztikus rendszerének, s ezt egy önkényes állitással akarja becsirizelni, amidőn megengedi, — ahogy nem is tagadhatja, — hogy az anyagcsere mindenesetre megujitja a szerveknek egész sorozatát, mint a külső bőrt, hajat, körmöket, de az még tudományosan nincs »bebizonyitva«, hogy ez a folyamat *minden* szervre érvényesül. Persze ez a belső szerveken történő folyamat nem áll ugy a szemeink előtt, mint a külsőkön történő változás; de logikátlan és tendenciózus önkény valamely bebizonyitott életfolyam sorozatával szemben némely szervekre nézve kivételt állitani fel, mivel ez a materialisztikus rendszeren csorbát ejtene, holott az *igazság* kideritése első sorban a *tudománynak* feladata.

A szomnambula gyógyrendelései.

Valóban pszichológiai problémának látszik előttem az, hogy én nemcsak egyes eseményekre és jelenetekre emlékezem tisztán abból az időből (amelyek mindenesetre a látás folytán érvén öntudatomba, mélyebben benyomódtak emlékezetembe), hanem abból az időből még a szavakat, a szóváltásokat és gondolatokat is hiven megtartottam. Azt azonban már semmikép sem tudom emlékembe idézni, hogy a szomnambula által megnyilatkozott e talányszerü jeleneteket, tüneményeket *miképen* fogtam fel, s mint gondolkozó ember és orvos mikép értelmeztem és magyaráztam meg magamnak a lelki életnek ezt a folyamatát. Hogy ezek a tünemények a *lelki* életnek eredményei és hogy ezek által a lélek létezése felől már akkor rendületlenné vált meggyőződésem támpontot nyert és jobban megerősödött, *erre* nagyon jól emlékezem; de hogy ennek a misztikus tüneménynek *származását* miképen magyaráztam, ma már minden gondolkozásom dacára sem vagyok képes emlékembe visszaidézni. Mindazáltal ha az én akkori mivoltomat szemeim elé idézem, és tekintetbe veszem, hogy tárgyilagossággal mire voltam képes — azt hiszem, nem messze járok az igazságtól, ha azt vélem, hogy én akkor ezen titokzatos ugyan, de kétségtelennek bizonyult tüneményeket (mivel ezeket megfejteni képes nem voltam) csak egyszerüen tudomásul vettem, egyéb tekintetben pedig könnyü lábbal átfutottam fölöttük anélkül, hogy tovább törtem volna

rajtuk a fejemet. Amit én gyors felfogási és tájékozódó képességemmel azonnal megérteni nem tudtam, azt rendszerint mellőztem és napirendre tértem fölötte. Azok a tüneményes, melyek a szomnambula által szemeim előtt megjelentek, melyekből egyik talányosabb volt a másiknál, megszakitás nélkül üzték egymást, én pedig egy magas fal előtt állottam, amin sem átkelni, sem keresztültörni nem birtam...

És jól meggondolva a dolgot, minden kisérletnek, amellyel a falat vagy áthágni, vagy keresztültörni akartam volna, csufos fiaskóval kellett volna végződnie — és én összezuzott tagokkal roskadtam volna össze, vagy a koponyámat zuztam volna be anélkül, hogy a talányt megfejtettem volna. Mert abban az időben puszta ideám sem volt a *szellem-*, *lélek-* és *test*-ről, e hármas lényből álló »emberről«; a periszprit nyulékonyságáról, melynélfogva a szellem a testet elhagyhatja, mérhetlen magasságba emelkedhetik, mint isteni szikra távollevő dolgokba és dolgokon áthatol és azokat szemléli és a látottakról a periszprit utján az álomban nyugvó testen keresztül a nyelv igénybevételével nyilatkozatot tehet.

Én, aki meg voltam áldva a képességgel — jobban mondva — adománnyal, hogy a szellemet tetszés szerint kiküldhessem és ismét visszavonhassam, vezettem ezt a lelkes gépet durva empirizmussal anélkül, hogy ennek lényét és törvényeit csak sejteni is képes lettem volna; oly módon, mint gyermekkoromban a papirsárkánynak feltétlen ura voltam s tetszésem szerint feleresztettem és lehuztam, — amelyben általában bizonyos analógiát találok az én delejezésemnek a szomnambulára való hatásában — anélkül, hogy gyermekkoromban valami ismeretem lett volna a statikáról. Ép oly kevéssé volt sejtelmem arról, hogy valamint a sárkány az azt tartó fonal folytonos legombolyitása következtében a felhők régióiba emelkedhetett volna, hasonlóképen az én akaratommal vagy delejezésemmel az alvalátó szellemet a mi földi szféránk küszöbén tul küldhettem volna.

Ugy tetszik nekem, hogy a szomnambulának azok a szavai, melyek szerint nekem nem szabad mindent tudnom, azt sem, amit csak később lesz szabad, sőt akkor meg kell tudnom, nem az *ő saját szellemében* származtak, hanem magasabb szellem mintegy heliografice sugározta be az ő szellemébe. A tudás spiritista értelemben annyit jelent, mint nem könnyüszerrel és minden fáradság nélkül, hanem munkakifejtéssel szerezni meg valaminek ismeretét és nem ugy, mintha csak sült galamb repülne a szánkba. És tényleg, midőn én a spiritizmus kapuján kopogtattam, keserü megpróbáltatás által szorittattam erre, és amikor bebocsáttatást nyertem, minden talpalatnyi földet, amely tiszta, magasabb ismeretre vezetett, szenvedéssel teljes megpróbáltatás által voltam csak képes lépésről-lépésre kiküzdeni.

Az én akkori lényiségem a spiritizmus nemesitő tanának befogadására alkalmas érettségi fokot még nem érte el. Realista voltam, még erősen a külsőségekhez és a dolgok külburokjához

ragaszkodtam, azzal az ambicióval telve, hogy orvosi hivatásom területén legyek naggyá, hogy egyetlen orvostársamnak se álljak a háta mögött, sőt amennyire lehet, mind tulszárnyaljam. Orvostani könyvekkel töltöttem meg könyvtáramat, a természettudomány irodalmi produktumaival, és minden szabad időmet arra forditottam, hogy az orvosi tudománynak minden ujabbkori vivmányát elsajátitsam, hogy a hiányos iskolai képzettség hézagait kitölthessem. — Éppen ezért az alvalátás tüneményeinek kutatása és ápolása lelkesedésre ragadott, mert az alvalátásban az én eszmémet reméltem megvalósithatni; azt, hogy ez oly fáklya lesz, amellyel azokat a homályokat, melyeket a tudomány elégtelenül, vagy épen nem volt képes földeriteni, megvilágositja s azt a lidércfényt, amelynek csalóka játéka a betegségek lényege és lefolyása fölött bolyong, elüzi és a sokféle nyavalyának, ennek az emberiséget kegyetlenül kinzó zsarnoknak valódi gyógyszerét megtalálni segiti.

Éppen ezért megelégedtem a testi ruhában levő ember tanulmányozásával és nem kivántam a szellemi szférákat látni, s a szomnambulát feltett kérdésekkel, vagy ösztönzéssel e mi világunk határain tul vezetni. Tépelődni, elmélkedni elvont dolgokról, jelesen természetfelettiekről éppen nem felelt meg az én szellemi irányomnak — sőt még ma sem felel meg; mint akkor, ugy ma is azt szeretem, ha reális alapot érzek a lábaim alatt. És különös, hogy akik a spiritizmust megvetik, a hitetlenek, kik fensőbbségük magaslatáról kicsinylő lenézéssel tekintenek le reánk s minket könnyen- vagy vakonhivőknek, jobb esetben rajongóknak, ábrándozóknak tartanak, nem tudják felfogni, hogy a kutatót éppen a tradiciók és a dogmák iránti kétely vezeti a spiritizmushoz, hogy tapasztalat által szilárd talajt nyerve, a filozófia és a vallás állitásait biztos alapra fektethesse; igy a szellemek közleményeit sem fogadja el vakon, hanem az ész és logika próbakövén ezek megtámadhatatlanságát kipróbálva, vagy elfogadja, vagy elveti.

Kezdetben, mikor a szomnambula látásának valódiságáról meggyőződtem és benne hittem, nem gondoltam arra, hogy én ezt a látást orvosi célokra is értékesithetem. Meleg érdeklődésemet kezdetben tisztán a kimagyarázhatatlan, a hihetetlen, a misztikus kötötte le, amelyről a fátyolt föllebbenteni minden ember indittatva, ösztönöztetve érzi magát, végül az önzés és a hiuság: tudni olyasvalamit, ami más ember előtt rejtve marad... A leány p. o. látott engem egy betegnél és feleségem előtt leirta a házat, a berendezést, a személyeket; látott a beteg ágyánál, megnyugtatta a feleségemet, hogy a beteg reggelre már jobban lesz, és nem is oly veszélyesen beteg, mint gondolták, csak a mája van tele epével; »azért oly izgatott, oly harágos!« Feleségem, mikor hazajöttem, mindezeket elmondotta nekem. De ebben én csak hasonlót láttam ahhoz, amit magam is tapasztaltam nála — miért is ne láthatta volna egy betegnek a máját éppen ugy, mint ahogy a falon keresztül látta, hogy mi tör-

ténik rajta tul, vagy mint ahogy be tud hatolni egy ember gondolatába és érzelmeibe?...

Egy napon ezt mondotta nekem: »Csepegtessen hét csepp sósborszeszt egy darab gyapotra és tegye azt a maga fülébe lefekvéskor; tegye ezt három este egymásután és fülzugása meg fog szünni.« Több hónapon keresztül rendkivül alkalmatlan fülzugásom volt, különben egészen egészséges hallásom mellett. Ugy zümmögött, zugott a fülemben, mint valami malomban, ami különösen alkalmatlan volt akkor, mikor csend volt körülöttem. Követtem a rendelést s a következő napra a fülzugás nagy örömömre elmaradt. De a leány azt mondta, hogy azért ezt a következő és az azután következő este ismételnem kell, mert különben a zugás visszatér.

Ennek a tüneménynek sem adtam más magyarázatot, mint mindazoknak, amikor gondolataimat, indulataimat, céljaimat, sőt rég elfeledett fiatalkori csinyjeimet is fölkutatta.

Ha például távol falun időztem, látott mindent, amit tettem s ami körülöttem történt és a személyeket, akik jelenvoltak, pontosan leirta. »Most tarokkot játszik a jó doktor s jó kedve van; nyer és vidám, mivel betegének a torkában fölfakadt a tályog s utána jól érzi magát. De mondja meg neki, hogy a gyermeknek ipecacuánát, az apának pedig bryoniát adjon.« Ez volt az első eset, hogy a gyógyszert névszerint megjelölte. Azt mondtam a nővéremnek, hogy tréfából kisértse meg ezeket a neveket vele, ha fölébred, kimondatni, — majd kitörte a nyelvét, mégsem volt képes ébren e szavakat kimondatni. — Ugy hiszem, ez volt az első alkalom, amikor az ő képességére figyelmessé lettem, hogy látóképességét orvosi célokra is lehet használni. Vagy talán az a másik — már nem emlékszem egész bizonyosan melyik volt, — amikor éjjel egy betegemtől hazajövet, a leányt már szellemlátásban találtam és mikor egyenesen hozzámentem, e szavakkal fogadott: »Ha a nőnek ezeket a szereket előbb adta volna, amit az este adott, — megnevezte mind a két szert, amiket már szintén elfelejtettem, — ugy előbb megnyugodhatott s hamarább hazajöhetett volna.« A betegséget oly precizitással irta le, mint valamely orvos, amire ámulatomban elnémultam...

Nem sokára kérdést intéztem hozzá egy betegemet illetőleg és azt mondta: »Én nem látom őt, hozzon nekem tőle valamit, ami testén van, akkor látni fogom.«

— Hjah! Hát miért nem volt erre szüksége pár nappal előbb, mikor kérdezés nélkül utasitást adott a beteg nőre nézve? »Mert ön egyenesen a beteg ágyától jött és a beteg nő magnetizmusát hozta magával — mintegy magát a beteget hozta ide.« O azt gondolta ezzel, hogy a beteg fluiduma tapadt rám és azt, midőn a köszönés alkalmával kezet nyujtottam neki, áttettem reá.

Az álomlátó leány, ha akármilyen csekély tárgy adatott is a kezébe, melyet valamely személy testén viselt, képessé lett az

illető személlyel odikus-delejes összeköttetésbe lépni, mikor is a benne rejlett szellemi látótehetségénél fogva az illető személyt szellemi szemeivel láthatta, egész lényén keresztül hatolhatott és annak testi mivoltát és egész lélekszellemi tartalmát ugy le tudta irni, hogy semmi kivánnivaló nem maradt fenn. Az ő szellemi látóképességének kifejlett magaslatán az illető személy kedélyének és temperamentumának legfinomabb árnyalatait is találóan le tudta irni.

Csak rövid ideig, mintegy pár hétig volt szükséges, hogy az illető személytől valamely tárgyat, habár csak egy kézelőt, egy inggombot, vagy két szál hajat tartson magánál abból a célból, hogy azt a személyt környezetével együtt láthassa, leirhassa betegségének diagnózisát, a gyógymódot s elmondhassa annak eredményét. De ez a segély nekem közelfekvő okoknál fogva kellemetlen és kényelmetlen volt, mivel nem volt mindig könnyü és ellenemre volt, hogy kerülő uton jussak a tárgyhoz. Amint a velem való közlekedés gyorsabbá és szorosabbá lett és az ő látása is fokozódott; ugy okoskodtam, hogy miután ő képes volt az én bensőmet, gondolataimmal, érzelmeimmel, céljaimmal együtt keresztüllátni, bizonnyal képes lesz csekély erőfeszitéssel az én psychémben szintén felfogni és felszivni azt a képet, amit én majd alkalomadtán az illető személyről szellemi szemeim elé idézni és élénken fixirozni fogok.

Ez az én következtetésem csakugyan helyesnek bizonyult és a leány örült, nem annyira a sikernek, mint inkább annak, hogy én függetlenül gondolkozom, okoskodom és következtetek, továbbá restségből vagy hanyagságból nem futok keresztül a dolgokon, hogy más gondolkozzék helyettem; feldicsért, mint ahogy a katedráról szóló professzor leereszkedik valamelyik tanitványához s megveregeti a vállát.

Ettől kezdve erősen lelki szemeim elé idéztem a beteget és felhivtam a leányt, hogy az én gondolatképeimnek a fonalán menjen oda. Ily módon az ő szellemét oda tudtam dirigálni; s ilyenkor egy kis megerőltetés után örömmel kiáltott fel: »Ah, most már látom« és lefestette a beteget oly találóan, mint egy arcképfestő; és pedig nemcsak külsejét, nemcsak bonctani és patologiai állapotát, hanem a legcsudálatosabban föltárta szellemének mivoltát, irányát, jellemét, kedélyét és képességeit.

Önként értetik, hogy az én lelkesedésem napról-napra növekedett a lány által tapasztalható szomnambul tünemények tanulmányozása iránt és gyönyörködtem ebben a nem is sejtett élvezetben, mely életemnek uj ingert és tartalmat adott s mely szégyenérzettel és sajnálattal töltött el az én eddigi üres, kietlen és gyümölcstelenül elfecsérelt életem fölött. Akkor még, amikor minden reggeli ébredésem alkalmával örvendettem a várakozásnak, hogy uj perspektivája fog föltárulni előttem mindinkább táguló szemhatáromnak, nem is sejtettem, hogy mindezek a szellemi élvezetek még hasonlithatatlan fokozódásra képesek, s néhány év mulva a spiritizmus tanulmányozásában való elmé-

lyedés ez élvezetek fokozódását tényleg meg is szerezte. Mivel az isteni Gondviselés kegyelme megsegitett, hogy most egy kis magaslatról mindkét álláspontot áttekinthetem, az én jelenlegi ismeretemnek mértékénél fogva korántsem merült fel a kérdés: minemü élvezetek, örömök és látkörök nyilnak meg a magasabb szférák boldogabb mezőin a földi ruhájának terhétől megszabadult emberi szellem előtt, aki kiszabott feladatát e földön hiven és becsületesen betöltötte? Nem. Mirevaló is lenne ilyen kérdés? Hiszen a felelet minden kérdés nélkül sem késhetik sokáig. Vajha örvendetesen és kielégitőleg hangoznék ez a maga idejében!

Ez a tudatlan leány az ő megvilágosodott szellemlátó állapotában látta nemcsak a szervezet beteges elváltozásait, a betegség aetiologiai mozzanatait; hanem még a sulytalan, megmérhetlen, betegséget előidéző, a betegséget fentartó tényezőket is, amiket a »doktor urak« nem láthatnak, amiket nem is hisznek, éppen ezért nem is találják, még kevésbé gyógyithatják. Csak akkor lesznek képesek üdvösen közbelépni, hogyha majd az anyagon kivül más tényezőket is találtak, de amiket előbb keresniök kell...

Nem volt jó vele az orvosokról beszélni; kicsinylőleg beszélt a gyógymüvészetről, különösen gunyosan az emberi bölcseségről s nem épen az utolsók közé sorozta az enyémet is. Nappal éber állapotában különös tisztelettel, majdnem szent félelemmel tekintett reám, bennem a tudomány és bölcseség megtestesülését látta, ellenben szellemlátó állapotában egyáltalában semmi respektussal sem viseltetett az én képzelt tekintélyem iránt — hiszen ő magasan fölöttem állott.

És mintha egy magasabb tanitói bölcseség magasra emelt orru önhittségemmel szemben az én kicsinységemet nyomatékosan tudtomra akarta volna adni: lenéző modorban, drasztikus kifejezésekkel keserü igazságokat mondatott nekem a leány által. Valóban nem nyerhettem volna saját védszellememtől sem olyan hathatós leckét a »szerénység és önismeret« iskolájában, mint ahogy e lány az én önhittségemet, ugy az én tudásom, mint általában az emberi tudás semmiségét illetőleg megalázó rendreutasitások kiséretében kimutatta.

»Az emberek csak azt hiszik, amit szemeikkel látnak és ujjaikkal megtapinthatnak, annak dacára, hogy tudniok kellene, hogy némely dolgokat csak ugy láthatnak meg, ha nagyitó üveget tartanak a szemük elé, sőt még igy is ezerféle tárgy van, amit ezzel sem láthatnak, mint példának okáért ami *bennük* és körülöttük megy végbe, amik sokkalta csodálatosabbak, mint amiket a szemüvegeken láthatnak. Kisérelje csak meg elmondani az embereknek, amiket én rajtam tapasztalt és ne csodálkozzék, ha önt, mint bolondot kinevetik, vagy hazugnak bélyegzik... Én most csukott szemekkel fekszem itt és a falakon keresztül és messze távolba látok, még jobban és mélyebben, mintha nyitott szemeik elé ehelyett a selyem kendő helyett az ő nagy és vastag üvegeiket tartanák.«

Az ilyen magyarázatok alkalmával jóizüeket nevetett. »Persze ön hiszi, de csak azóta hiszi, amióta látja és mivel látja, nem is tagadhatja; de megmagyarázni ön maga sem tudja (nevetve), meg sem próbálja magyarázni...«

Természetesen én az alvalátótól csak olyan idült betegségekre kértem tanácsot, ahol én és orvostársaim hiába próbáltuk a gyógyitást s amely esetekkel szemben az orvosi tudomány még mindig sötétben tapogatódzik. Heveny esetekben, amelyekben a tudomány a diagnózist, a betegség lefolyását, annak kezelését megállapitotta, sohasem fordultam a leány látóképességéhez. Könnyen érthető okoknál fogva tartózkodnom kell attól, hogy e lapokon, melyek egészen más célokra szolgálnak, egyes betegségi eseteket soroljak fel. De mégis példaképen elmondok egyet, amelyre még élénken emlékszem.

Egy nő, kit én mint háziorvos kezeltem évek óta, komplikált bajban szenvedett, amelynek egyes tüneteire már nem tudok visszaemlékezni, de amelynek okát sem én, sem kollégáimnak egész serege, sőt a pesti egyetemi tanárok sem voltak képesek kinyomozni. A betegségnek általánosan elfogadott okául a feltünően hamar beállott elvirágzás vétetett fel a 30-as évek kezdetén lévő nőnél. Miután minden kisérlet, melyet egészségének helyreállitására megpróbáltunk, sikertelen maradt, bekövetkezett az, ami hasonló esetekben történni szokott: a lemondás; a szegény szenvedőnek kényszerüségből meg kellett adnia magát sorsának, amit tényleg elszántsággal meg is tett, mivel szelid kedélyü, türelmes természetü teremtés volt. Már pár év óta kezeltem családjának tagjait, de az ő betegsége, mint már gyógyithatatlannak nyilvánitott baj, szóba sem jött.

Nem emlékszem már, hogy az én kezdeményezésemre, vagy gyöngéd érzelmü férjének felhivása folytán történt-e, hogy a leányt az ő állapota felől megkérdezzük, kinek szellemi látó képességéből folyó gyógysikerei eléggé ismeretesek voltak s igy könnyen megeshetett, hogy a férj, aki történetesen maga hitetlen volt, végre ilyen nem hitt módhoz menekült. Ennélfogva megkérdeztem a leányt: hogy D. asszonyt látja-e és betegségét gyógyithatónak gondolja-e? Rövid gondolkozás után mondotta: »Igen, bár a szert igen nehéz előteremteni.« De mindjárt utána mondotta: »minthogy D. asszonyt már is »meggyógyulva« látom, következésképp a szernek is beszerezhetőnek *kell* lennie. Küldjenek egy megbizható embert Sárospatakra: az urasági kertben látok egy hatalmas fát; fenn magasan, ahol az ágak villaalakra szétágaznak, ott mint egy nyeregben ül egy terjedelmes vastag gomba. E gomba által D. asszony visszanyeri egészségét és periodusa ismét elő fog állani.«

— Mikép kell használni a gombát?

— Azt még nem látom; majd akkor, ha a gombát elhozzák.

(Szükségtelen mondanom, hogy a leány sohasem volt Sárospatakon és semmi tudomása sem volt arról, hogy ott urasági kert

van. Sőt még én sem voltam ott egész életemben, de azt tudom, hogy ott egy herceg Breczenheim-féle kastély van.)

Arra az ellenvetésemre, hogy a kertben esetleg egész tömeg nagy vén fa lehet, ilymódon majdnem lehetetlen megtalálni, a legnagyobb pontossággal leirta, hol lehet ezt a fát megtalálni, melyben kiindulási pontul a délre fekvő nagy melegháznak ajtaját választotta, ettől az ajtótól kezdve számitotta, megjelölve az irányt, a lépéseket addig, ahol a fa több alacsony fa között magasan kiemelkedik, hogy teljességgel nem lehetett eltéveszteni. És ha a gombát elhozzák, majd »meglátja« mimódon kell a fürdőket elkésziteni és használni, mert »most már látom, hogy a gomba fürdésre van rendelve.«

Ezeket közlöttem a nő férjével azt tanácsolva neki, hogy egy alkalmas embert küldjön oda, aki valamelyik kertészlegénynyel kössön ismeretséget, aki a gombát majd lehozza. De a gyöngéd férj senkit sem akart ezzel megbizni és maga utazott el oda, bement a kertbe s a világos leirás nyomán azonnal megtalálta a fát. De nem ment a lábhoz, hanem egyenesen a fejhez: a főkertészhez; ennek megmondta, hgy szüksége van az ott levő gombára, hogy a felesége számára gyógyfürdőket készitsen belőle. Készséges előzékenységgel küldött a főkertész mindjárt egy kertészlegényt föl, aki csakugyan ott, ahol kétfelé ágazik villaformára a fa, talált egy tányér nagyságu galóc-gombát. A fa vörösfenyő volt.

Természetesen mindkét házastárs megörült a leletnek és már ebben bizonyos kezességét látták a gyógyulásnak. Még én is, aki pedig az ő szellemi látóképességében éppen nem kételkedtem, örültem annak, hogy minden ugy volt, amint a leány leirta, mivel a szegény nő sorsa roppant érdekelt és meggyógyulásáról meg voltam győződve. Most már megmondta a leány határozottan, hogyan kell a gombát megszáritani, eldarabolni és mely időben és mennyi ideig kell fürödnie, szóval: körömnyi pontossággal elmondotta a legapróbb részleteket is.

Mindnyájunk öröme teljesült, mert a nő teljesen fölépült s évek mulva, amikor én már rég elköltöztem Szántóról, gyakran tudakozódtam hogyléte felől és nagy örömömre zavartalan egészségéről és jó kinézéséről értesültem.

Bekövetkezendő dolgok előre meglátása.

Semmi feltünőt vagy csodálatosat nem találtam abban, hogy a szomnambula a beteg D. asszony szervezetén áthatolt, a megzavart életfolyamatot felismerte, s ugy a gyógyitó szert, mint ennek rendkivüli elhelyezését valóban megdöbbentő biztonsággal tudtunkra adhatta, mert ilyen — a csodával határos dolgokhoz — hozzá voltam szokva s azoknak naponkénti megtörténte

szinte eltompitott. Ezeken a jelenségeken azzal a közönnyel siklottam át, amint azt az emberek naponta cselekszik olyan dolgokkal szemben, melyeket egyáltalában nem képesek megérteni, amilyen például a mindennapi elalvás, az álom, az ébredés stb., vagy pedig az a cselekedet, hogy virágdus mezőn haladnak át s lábbal tapossák a legszebben alkotott, pompás és szindus virágokat anélkül, hogy csak egy percre is megállapodnának s csodálkozással vagy gyönyörrel telnének el. Ellenben meghökkentem s mély gondolkozásra ösztönzött az a magyarázat, mellyel az asszony biztosan bekövetkező gyógyulását megokolta és megjövendölte, t. i., hogy »már gyógyultnak« látja, erősnek és virágzónak már abban az időben, mikor az tényleg még mindig halványan, hervadtan s árnyékhoz hasonlóan vánszorgott! Hogy magyarázható ez meg? — kérdém önmagamtól. De mind a mai napig magam sem tudtam a kérdés nyitjára jutni.

A spiritizmusban való akkori tájékozatlanságom mellett eszem ágába se juthatott, hogy szellemi befolyás lehetőségét feltételezzem s ma, mikor ez rám nézve már közelfekvő dolog s a tulvilági közremüködés feltevése nem tekinthető kizártnak, mégis kerülöm a kérdést, noha legalább is elgondolható, hogy valamely magasabb, előrehaladottabb tulvilági intelligencia a jövendőt, az emberi sors tervét tisztábban látja előre s e képet a szomnambula lelkébe beletükrözteti. Ennek a feltevésnek azonban utját állja az a körülmény, hogy ilyen esetben a szomnambulának látó médiumnak kellene lennie, mely feltevés ellen azonban én, mint a t. olvasók remélhetőleg emlékezni fognak, már föntebb tiltakoztam s már előzetesen is kijelentettem, hogy a szomnambulánál mutatkozó jelenségek és események egyáltalában csak az *animizmus* és korántsem a *mediumizmus* kategoriájába sorolhatók. S azért szánakozó mosolyra gerjeszt ugy bennünket, mint jól informált olvasóinkat az, ha bizonyos tájékozatlan és tendenciózus kritika körünkről felteszi, hogy az animizmus és médiumizmus között nem tudunk különbséget tenni. Az ember ilyenkor valóban nem tudja, vajjon tudatlansággal, vagy rosszakarattal áll-e szemben?

Még kevesebb kilátásunk van a rejtély megoldására, ha az okoskodás, szőrszálhasogató, hideg racionalizmus fegyvertárába tekintünk, legkevésbé pedig, ha a materialisták nagyhangu, ugynevezett »tudomány«-ra számot tartó frázisait halljuk az agy-, gangliák- és ideg-vibrációkról, magasfoku tulérzékenységről stb. Sehol egy mentő gondolat, csak szavak és megint szavak, mikről Göthe azt mondja: »Idejekorán állitanak be akkor, mikor a fogalmak hiányoznak.« Azért nem marad más hátra, mint a megállapitott *tényeket* egyszerüen elfogadni, mert nem vonhatjuk ki magunkat logikájuk hatalma alól; egyébként pedig szerényen be kell vallanunk: — ignoramus: nem tudunk semmit. Vajjon a jövendő nemzedéknek sikerül-e még földi szféránkon belül erről a fátyolt fellebenteni? Ki tudna erre megfelelni! De kimondani az ignorabimust: hogy nem is fogjuk megtudni

soha, a már számos megoldott és hajdanában megoldhatatlannak tekintett rejtélyre való tekintettel, mégis kissé merész dolog volna.

Köszönettel fogadnám tehát, ha bármely oldalról helytálló, logikusan megokolt magyarázatát kapnám a következő eseménynek, ahol se szuggeszció, se gondolatátvitel vagy telepátia a felderitéshez nem elegendő; egyébiránt ezek ez időszerint még meg nem oldott kérdések, melyeket a hivatalos tudomány azelőtt állhatatosan visszautasitott s ellenállását csak a tények kényszeritő volta törte meg...

Tudvalevő dolog, hogy a legérdekesebb jelenségek azok voltak, melyek közvetlenül, spontán következtek be a szomnambulánál. Igy egy alkalommal valamely tárgyról folytatott társalgást félbeszakitotta s felkiáltott: »Figyeljen csak reám: kis unokaöcsém már régtől fogva itt jár iskolába anélkül, hogy egymásról sejtelmünk lett volna.« (Abban az időben ugyanis Abaujszántón volt egy, még a Bach-korszakban rendszeresitett jóhirü iskola, melybe a felsőmagyarországi gyermekeket küldték, hogy egyben a magyar nyelvet is megtanulják.) Erre aztán gyermeki örömmel csattogtatott tenyerével s igy szólt: Találkozni fogunk. — Ah, hogy fogunk mi egymásnak örülni!«

— Hogyan? — kérdém én ijedten, — találkozni fognak. Mikor és hogyan?

— A jövő hét valamelyik napján (a napot különben megnevezte) alkonyatkor a kapu elé megyek s a kis fiu arrafelé fog menni; meglátjuk egymást, meglepetve egymásra ismerünk s örömmel egymás karjába borulunk.

Megbeszéltem a feleségemmel, hogy mindenképen azon leszünk, hogy azon az estén egy percre se hagyjuk őrizetlenül s ilyképen azt a találkozást meghiusitsuk. Erre két ok késztetett engem: elsősorban is meg akartam tudni, vajjon az ember csakugyan képtelen-e arra, hogy ilyen magában véve csekély jelentőségü előre jelzett eseményt meghiusitson s ennek akarata ellenére is minden áron be kell következnie; másodsorban attól féltem, hogy a fiu talán a városban, — hol a leány misztikus látományairól sokat beszéltek s aszerint, amint hitelt adtak annak, vagy kételkedtek benne, különféleképpen magyarázták, — a kis fiu valamit megtudhatott a Szibilláról, unokanővérét ilyennek tartja s ezt neki tudtára adja. T. i. maga a leány gyakran figyelmeztetett azokra a gonosz tervekre, mik ellene irányultak. Különösen egy már nem épen fiatal félkegyelmü zsidóleányt emlitett, aki a ház körül settenkedett s folyton leste az alkalmat, hogy féltékenységből feléje kiáltsa: »Te boszorkány!« Éppen azért megtiltottuk a leánynak, hogy a ház elé menjen, amit egyébként nem is tett meg.

Az emlitett nap estéjén éppen otthon voltam. Feleségemnek látogatói voltak, az előlfekvő szobák egyikében tartózkodott, én pedig a leány mellett maradtam, könyvet vettem a kezembe, mialatt a leány unatkozni látszott. Ez unalomból kiragadta egy

másik, vele egykoru leány, aki látogatóba jött, aminek a mienk rendkivül örült.

Szülei a közeli szomszédságban laktak s a leány néhanéha, de meglehetősen ritkán, eljött, hogy barátnéjával beszélgessen. A szende leányzó derék szülei lekötelezve érezték magukat velem szemben s igy nagyon ragaszkodtak hozzám. Erről az oldalról tehát indiszkréciótól nem kell tartanom, mert ismerték azt a tartózkodást, mellyel a leányról beszéltem; iránt való tiszteletből számoltak ezzel a körülménnyel s nem hozták szóba a leányt. Nagyon megörültem annak a gondolatnak, hogy a szomnambula jó társaságban van s nehány pillanatra minden feltünés nélkül kimentem a vendégekhez.

Amikor ismét visszatértem a szobába, legnagyobb megdöbbenésemre azt tapasztaltam, hogy nincs benn senki. Megkérdeztem a cselédeket, hogy merre ment a leány s megtudtam, hogy a szomszédék szolgálója az imént berontott a szobába és sürgősen hazahivta gazdája leányát azzal, hogy anyja hirtelen rosszul lett. Kirohantam a kapun s ott láttam a leányt, amint kezénél fogva tartott egy csinos, 11—12 évesnek látszó fiut, akit ragyogó arccal mint unokaöccsét mutatott be nekem ezekkel a szavakkal: »Lássa, ez a fiu már hónapok óta itt időzik anélkül, hogy egyikünknek is sejtelme lett volna a másikról. Abban a pillanatban, mikor elhivták tőlünk barátnémat, a kis fiu erre járt s mi egymásra ismertünk.« Megdöbbentem s nagyon barátságtalan, savanyu arcot vághattam, mert a fiu, ugy látszott, elkedvetlenedett s örült, mikor az esti hüvös levegőt ürügyül felhasználva, felszólitottam a leányt, hogy menjen be a házba s ő eltávozhatott. Nem igen mertem a kettőt együtt hagyni. Ezen az estén még sokat beszélt erről az eseményről s arról az örömről, amit kettőjükben keltett. De megjegyzendő, hogy sem másnap, sem a következő napokon sohasem érintette ezt a tárgyat. Mintha semmi sem történt volna. Sohasem kivánkozott arra, hogy a kis fiut ismét láthassa s a kis fiu sem mutatkozott többé. Vidám hangulata teljesen megnyugtatott; a kis fiu nem fecsegett a dologról.

Habár a szomnambulánál ennél meglepőbb és érdekesebb dolgok is történtek, egy sem hatott oly mélyen és tartósan egész gondolkozásomra, mint ez az esemény. Szinte belekerültem ennek az eseménynek a hálójába és nem birtam kiszabadulni belőle, bármennyire iparkodtam is másfelé terelni gondolataimat. Szerencse volt, hogy azon az estén véletlenül otthon voltam, mert különben feleségemet szemrehányásokkal illettem volna abban a hiszemben, hogy ha én otthon vagyok, a dolog nem esik meg ilyenformán. Titokban azonban mérgelődtem magamban, hogy olyan rövidlátó voltam s a látogatóba jövő leányban segitséget láttam, holott éppen ő volt az, aki tervemet meghiusitotta. S milyen különös: éppen abban a pillanatban, mikor a fiu arra járt, jöttek ki ketten a kapun. Ha egy perccel

később ben érnek ki a kapuhoz, a gyermek a sarkon befordul a mellékutcába s eltünik a szemei elől...

Sőt még csodálatosabb volt az, hogy az események e bámulatos összevágásában a leány anyja éppen a kellő időben lett rosszul; mert enélkül az esemény nem folyhatott volna le azzal a pontossággal, amint éppen történt. Folyton ilyen s ehhez hasonló gondolatokkal foglalkoztam. Nem emlékszem már biztosan a gondolatok amaz áradatára, a sok feltevésre, gyanitgatásra, ami akkor annyira igénybe vette gondolkozásomat, hogy szinte szédült bele a fejem. Arra azonban biztosan emlékszem, hogy akkor derengett fel bennem az emberi élet eseményei előre való meghatározottságának halvány sejtelme. Élményeimből sok félig elfelejtett esemény, sok csodával határos megmenekülés az életveszélyből — amiket annak idején a kedvező momentumok véletlen összejátszásának tulajdonitottam — támadt fel emlékezetemben. Ezeket szépen magam elé idéztem, végigtekintettem rajtuk s boncoló kutatásomnak az volt az eredménye, hogy ezekben az esetekben a »véletlen« feltételezése mellett sok megmagyarázhatatlan dolog marad. E pillanattól kezdve minden eseményt uj szempontból kezdtem tekinteni s feltettem magamban, hogy ezentul az eseményeket ebben az irányban nyilt és kutató szemmel fogom vizsgálni. Leginkább az a kérdés bántott: miért mondta a szomnambula egyszerüen azt, hogy meglátja a fiut, mihelyt a kapuból kilép? Miért nem mondta meg egyuttal azt is, ahogy máskor mindig tette, hogy milyen körülmények között, vagyis a szomszédék leányának közremüködése folytán jön létre az az esemény? Szüntelen ezen a kérdésen rágódtam, össze-vissza forgattam; de a zürzavarból nem birtam kibontakozni. Egyszerüen elképzelhetetlen volt az, hogy a mellékkörülményeket látta és elhallgatta volna, mert azt, amit látott, szándékosan nem hallgathatta el. Ezenfelül sokkal őszintébb és igazságszeretőbb volt, semmint valamit elhallgasson. Hogy valamely magasabb hatalom nem *engedte* volna meglátnia a mellékkörülményeket, mivelhogy *nem volt szabad,* hogy az előrelátott esemény meggátoltassék, erre akkori felfogásomnál s a szellemerkölcsileg vezetett világrend felőli tájékozatlanságomnál fogva nem is gondoltam. Erről csak akkor szereztem fogalmat, mikor a spiritizmussal megismerkedtem. Majd az az ötletem támadt, hogy alvalátó állapotában őt magát fogom megkérdezni s a felvilágositást ekként tőle megkapni. De különös módon abban az időben több éjjelen át házon kivül voltam s ha otthon is maradhattam, az alvalátó állapot csak éjfél után, hajnaltájban állott be s ezt rendszerint elmulasztottam. Mert hiszen emlitettem, hogy az alvalátás ideje kedélyének megzavarása esetén későn következett be s ezuttal a hajnali órák körül.

Végre mégis sikerült, hogy alvalátása alkalmával mellette lehessek. Első kérdésem természetesen az volt, miért nem tett

ő alvalátó állapotában említést a látogatásról s arról, hogy a szomszédok leánya el fogja őt kisérni?

Mire kissé izgatott hangon igy felelt: »Azt már tudhatná, hogy semmit sem mondhatok arról, amit nem látok: hogy sok dolgot csak később látok, éppen ugy, amint most látom, hogy önnek szándékában volt, hogy azt a találkozást meghiusitsa. Jaj, milyen okos maga... Meg akarta akadályozni azt a találkozást, amit én előre láttam? Hát még mindig nem tudja, hogy amit én látok, annak nem lehet gátat vetni? Különben, hogy lettem volna képes azt látni?«

Ez utóbbi szavak az égen átcikkázó villámként hatottak rám, melynek fényénél egyszerre teljes világitásban láttam e dolgot... E pillanattól kezdve fordulat állott be életemben annak a gondolatnak az ereje folytán, hogy *az előre meglátott események kivonják magukat az emberi akarat alól* s mint előre meghatározottak előre is vetik árnyékukat, csakhogy mi emberek erről nem tudunk semmit.

S mintha leolvasta volna a bennem lappangó kérdést, rendkivül kedvetlenül mondta: »Hogy kell még önnek megmondanom, hogy a dolgok *miként jét* és *okát* nem látom?« S nemsokára rá ismét egyik gondolatomra vonatkoztatva folytatta: »Hogy vajjon később meg fogom-e látni, azt most szintén nem látom. Ilyet doktornak tulajdonképen nem is lenne szabad kérdeznie. Hogy láthatnám meg *most* azt, amit talán csak később *fogok* meglátni? Csak akkor látok, ha valami vagy megtörtént *már*, vagy meg *fog* történni. Amit csak látni *fogok*, azt előbb nem láthatom meg...«

Lehet, hogy ez alkalommal — már nem emlékszem rá tisztán — valami ügyetlen és tapintatlan kérdést tehettem, melyből érzékeny természeténél fogva azt láthatta, hogy őszinteségében kételkedem. Erre aztán kitört a vihar: görcsök, fuldoklóshoz hasonló rohamok jöttek rá. Magnetizálással és a belsőre ható szerekkel segitettem rajta s ezzel a baj ezuttal elmult.

A szomnambula felébresztése.

Természettesen a szomnambula maga jelölte meg azokat a belső szereket, melyeket a magnetizmuson kivül alkalmazni kellett, hogy az idegkrizis összes jelenségeit legyőzhessem. E krizisek az idegizgalom oka és mérve szerint különböző intenzitásuak voltak. Leghevesebbek azok voltak, melyek rettegésből vagy ijedtségből eredtek, azután azok, mik haragból vagy méltatlanságból keletkeztek. E két utóbbira többnyire a cselédség adott okot, de leginkább a leány tulzott érzékenysége, mely a legártatlanabb szóban vagy hangban is a bánkódásra, vagy megsértődésre okot talált. A cselédeknek ugyanis meg

volt hagyva, hogy illedelmesen és kiméletesen bánjanak vele, amire különben saját viselkedésünk is ösztönözte őket. A leggyengébb és legkönnyebben legyőzhető idegfelindulások azok voltak, melyeknél a leány érzékenységét vagy én, vagy a feleségem érintette. Ilyen vihart a magnetizálással vagy valamely általa rendelt szerrel hamarosan lecsillapithattam. Ritkán történt, hogy ilyen esetben a leány néhány magnetikus vonás után ne lett volna képes a szükséges szert szóval megjelölni. Ha azonban ez a vihar intenzivebb volt, a magnetizálás nem volt elegendő arra, hogy beszélőképességét visszanyerhesse, hanem szükséges volt belső szerek alkalmazása is, melyek által a torok görcsös összeszorulását meg lehetett szüntetni. Ily esetre alvalátó állapotában azt az utasitást adta, hogy nyujtsam oda neki uti gyógyszertáramat, abból majd kiveszi azt a szert, amire szüksége van.

Ez az uti gyógyszertár bőrből készült, de kettős rézkazettával ellátva, a gombok és sarkok szintén sárgarézből készültek; de volt benne két fából faragott betét, melyekbe 96 üvegdugóval ellátott üvegecske volt elhelyezve. A fémmentes betéteket nyujtottam neki oda s ő habozás nélkül éppen azt a szert vette ki, melyet magának rendszerint rendelni szokott. Mindössze mintegy hét ilyen szer volt, ugynevezett nervinák, vagyis olyanok, melyek nem a szervezet szöveteire hatnak, hanem csak az idegfunkciókat szabályozzák. Amennyire emlékszem, e szerek a következők voltak: belladonna, cocculus, hyosciamus, ignatia, pulsatilla, stramonium, valeriana.

Látható, hogy ez alfabetikusan rendezett szerek meglehetősen elszórva voltak egymástól s a tisztelt olvasók emlékezhetnek arra, hogy a szoba el volt sötétitve s csak a szomnambula fekvőhelye mögött, a tágas szobának legszélsőbb sarkában állott egy letakart kis lámpa, mely a homályhoz hozzászokott szemeinknek annyi világosságot szolgáltatott, hogy szükség esetén a tárgyakkal való összeütközést elkerüljük; különben pedig a leány szemei selyemkendővel voltak letakarva... Az általa választott szert bevéve, rövid időre rá a fojtó görcsök abbamaradtak s a leány ismét visszanyerte beszélőképességét.

A szerek, mint emlitettem, alfabetikus sorrendben voltak elhelyezve, még pedig a betétek bal sarkától számitva. Eleinte talán nem annyira kétkedésből, mint inkább azért, hogy biztosan megállapithassam a tényeket, a betéteket forditva nyujtottam oda. Ez természetesen nem változtatott a dolgon, mert a leány mindig csak a helyes szert vette ki és sohasem olyat, mely nem az emlitett szerek csoportjába tartozott. Ha azután visszanyerte beszélőképességét, nevetett és ingerkedett velem, amiért próbára akartam tenni. Érthető, hogy ezek után felhagytam minden ilyen irányu kisérlettel.

Kezdetben, mikor különösen a belladonna használatával elért gyors hatás szinte megdöbbentett, arra gondoltam, hogy orvosi tapasztalatom jelentékenyen megbővült, mert megtalál-

tam azt a szert, mely praxisomban esetleg hasonló görcsös állapotoknál és izomgörcsöknél hatni fog; de csakhamar beláttam, hogy csalódtam, mert a leány minden esetben látszólag teljesen hasonló szimptómák mellett, más és más szert rendelt magának.

De az ugynevezett magnetikus vonások száma is változott. Ha nem tudott szólni, akkor ujjaival jelezte a szükséges vonások számát. Ha számolás közben tévedtem s több vonást akartam csinálni, mint a mennyit ujjain mutatott, megfogta kezemet s megakadályozott a további magnetizálásban.

A szomnambulikus álomból való ébredésnél, vagy ébresztésnél szintén sajátságos momentumok voltak. Általában nem volt szükséges, hogy felkeltsék; magától ébredt fel, ha az alvási turnus befejeződött. Ha például az alvási turnus hajnalban állott be, mikor nem voltam jelen, rendszerint magától ébredt fel s többnyire a szomnambulikus álomból a normális alvásba ment át. Vagy, ha a napi fáradalmaktól kimerülve pihenésre vágyva, az alvási turnus végét nem várhattam be oldala mellett, akkor szintén magától ébredt fel. A szabályszerü turnust pedig nem volt szabad megröviditeni, mert akkor nem aludt el ujra s ilyenkor az álmos ember módjára kimerült, fáradt, rosszkedvü volt. A szomnambulikus álom ideje nem volt mindig egyforma. Rendesen 2—3 óráig tartott; de azt percnyi pontossággal meg tudta mondani, hogy meddig szabad az álomnak tartania.

Ha mellette voltam, a tőlem kiáradó fluidumok hatása alatt sohasem volt képes magától felébredni, fel kellett keltenem és pedig nem magnetikus ellenvonásokkal, mert a kapott magnetizmusból, mint a neki szükséges erőből, nem volt szabad semmit sem elvenni. Az ébresztés a fej egyes pontjaira alkalmazott nyomással történt. Ezek a pontok sohasem voltak ugyanazok, ugy hogy nem tudhattam, hogy az adott esetben mely pontokat kell nyomkodnom. A lány segitett rajtam azzal, hogy megfogta mindkét kezemet s a kinyujtott két mutatóujjat a megfelelő helyre vonta. Ilyen hely volt többnyire a felső szemüreg közepe; gyakran a két halánték vagy a fejcsont mellső részei voltak megjelölve; néha a fej hátsó részének egyik pontja meg az orrtő. Mihelyt mutatóujjam hegyét szeliden rányomtam az általa megjelölt helyekre, abban a pillanatban mintha a nyomással villamos áramot inditottam volna meg testében, összerázkódott és lehuzta szeméről a selyem kendőt, anélkül azonban, hogy szemét még felnyitotta volna. Nem sokára rá kinyitotta szemeit, de tekintete merev, mintegy a távolba kalandozó maradt. A szemhunyorgatásból azután meglátszott, hogy öntudata ismét életre kel. Azután körülnézett, végre rám tekintett s gyors mozdulattal felült ágyában.

Ha távol voltam a háztól s a szomnambulikus álom lefolyásáig feleségem volt a leány oldalánál, rendszerint azt mondta: térjen csak nyugalomra, aranyos asszonyom, mert ennyi és ennyi idő mulva fel fogok ébredni. Nem szivesen látta, ha az ébredés

pillanatában én vagy feleségem mellette ültünk, különösen engem nem szeretett ilyenkor ott látni, mert »ez feltünne neki s azon törné a fejét, miért ülök én neglizsében az ágya mellett?« De megtörtént, hogy saját kívánságára kellett melléje telepednem, amint azt később el fogom mondani.

Ha nem bántotta semmi, néha gyermekesen rakoncátlankodó volt; ilyenkor spontán igen érdekes dolgokat látott, régi történeti jeleneteket, természeti szépségeket, stb. Néha ingerkedő és indiszkrét volt s bizalmas dolgokat közölt olyan egyénekről, kiknek érdekükben állott volna, hogy a napvilágot kerüljék. Az ilyen leleplezésekben rendszerint nem volt rosszakarat, hanem többnyire intés olyan személyeket illetőleg, kiknek morális értékét és érzelmük tisztes voltát mindnyájan optimisztikusan itéltük meg. Ilyen esetekben — a szomnambulikus alvási turnus befejezésekor — nem érezte szükségét annak s kedve sem volt hozzá, hogy én kelsem fel, mert ugy testileg, mint kedélyileg jól érezte magát; ilyenkor az alvás meghosszabbitása is meg volt engedve.

Előfordult azonban, hogy valami szó, vagy hanglejtés, néha meg a feleségemnél vagy nálam palástolt kellemetlen érzés, ami természetesen reá is hatott, kellemetlenül érintette s ilyenkor dacos, szinte nyers hangon mondta: »Keltsen fel!« A tapasztalás azonban arra tanitott, hogy ezt ne tegyem meg, mert ez a rosszkedvü lelkiállapot nappali öntudatába is átment s ennek a kellemetlen benyomásnak hatása alatt maradt volna. Azért mindenképpen azon voltam, hogy kivánságától álljon el, hogy megnyugtassam és kapacitáljam a várható kellemetlen utókövetkezmény feltárásával. Ez többnyire sikerült is, de nem volt mindig képes teljesen uralkodni önmagán, hogy a felindulás minden nyomát eltüntesse. Ilyen esetre a következő expedienst ajánlotta: kivételesen maradjak mellette mindaddig, mig öntudatát teljesen visszakapta s azután néhány tréfát, incselkedő szót — amiket mindenkor ő maga diktált nekem — intézzek hozzá, például mondjam azt: »Ej, ej, kis álomszuszék mókuska!« Erre ő mosolyogva rám fog tekinteni s ez az erőszakolt mosolygás kereszteződni fog az én mosolyommal, mire a rossz kedve ellensulyoztatik, különösen akkor, ha egy pillanatra rá teszem kezeimet a fejére; mert ettől azonnal néhány percnyi szomnambulikus álomba merül s ebből rögtön a normális alvásba megy át s reggelre ilyenformán a kellemetlen érzés emléke nélkül fog felébredni. És valóban, bármilyen hétköznapi volt is az a mondás, amivel diktálása szerint ébredéskor fogadni kellett őt, mindenkor mosolyra késztette s a többi részlet is ugy következett be, ahogy azt előre megmondta.

A szomnambula testi és lelki hygiénéje.

A szomnambula sohasem rendelt ugynevezett patikaszereket, még a házi gyógyszertáramban levő homöopatikus szerekből is csak nagyritkán; ellenben füveket, gyökereket, növényeket; és pedig vagy friss állapotban, a frissen kipréselt nedvet belső használatra, vagy lepárolva, fürdők készitéséhez. Pontosan leirta a szereket, valamint a helyet is megjelölte, ahol ezek találhatók. Nem történt meg soha, hogy akár minőségre, akár a helyre vonatkozólag tévedt volna. A növényeket gyakran messze tájékról kellett hozatni, rétekről, erdőkből, hegyekről vagy szakadékok mélységéből. Épp oly kevéssé tévedett az előre jelzett gyógyulást illetőleg.

Csakhogy nem minden esetben jósolt teljes gyógyulást; olykor csak javulást, megkönnyebbülést, mert — amint mondá — némely esetben a teljes gyógyulás nem lehetséges, mivel ez vagy az a mélyreható, helyre nem állitható szervi elváltozás van a gyomorban, májban, a belekben stb. ami soha többé jóvá nem tehető.

Különös rendelései voltak a krónikus tüdőbajoknál, katarusoknál, továbbá májkeményedéseknél, sárgaságnál, stb. Az előbbi esetekben néha régi, erős, csipős juhturót, olykor pedig avas szalonnát rendelt; néha tejben főtt pemetefüvet (marrubium), vagy uti füvet (plantago), melynek kipréselt nedvét mézzel sziruppá kellett megfőzni. Máj-, és epebajok ellen fehérszőrü kecskéből fejt tejet rendelt, néha pedig fürdőket mezei katángból (cichoria) vagy székfüből, (chamomilla) olykor tengeri sóval elegyes arnicából. Ha a beteg vérhasban szenvedett, semmiféle táplálékot nem ajánlott, hanem csakis friss irót tetszés szerinti mennyiségben. Skrofulás gyermekeknél s angolkórnál kizárólag a tejjel való táplálkozást tartotta jónak: édes vagy aludt tejet, tejfelt, savót, juhturót, tejbefőtt tésztát, rizst, tarhonyát, továbbra finoman feldarabolt és leforrázott csontokból, leginkább porcszerü izületekből, borju- vagy juhlábakból tengerisóval készitett fürdőket. Olykor az egész test lemosását rendelte magnetizált, vagy a napon langyosra melegitett vizzel.

Valamennyi szeszes italt, valamint a kávét s a teát is a gyermekekre nézve abszolut ártalmasnak tartotta, hasonlóképen a tollvánkosból s dunyhából álló, a testet szerfölött melegitő fekvőhelyet; csak szalmával, szénával vagy hinárral töltött aljat és párnát s könnyü takarót tartott jónak. Ellenben egészségesnek tartotta, hogy a gyermekek soká aludjanak, mig csak maguktól fel nem ébrednek. A hussal való táplálkozást általában nem ellenezte; de igen kis mennyiségre szoritotta

s a gyomor, valamint az altest bántalmainál, továbbá a bőrkiütéseknél mindenféle disznóhusból készült ételt, a füstölt hust, valamint a kacsahust eltiltotta.

A tulnyomóan hussal való táplálkozást elitélte, mert különféle betegségekre vezető okokat tulajdonitott annak; de különösen az emberek mértékletlenségét szólta meg.

Szatirikus módon ostorozta az embereknek az evésben és ivásban való mértéktelenségét: »még akkor is esznek, mikor már semmi szükségét sem érzik az ételnek s isznak anélkül, hogy szomjasak volnának. Ezt az oktalan állat sem cselekszi meg! És dolgoznak nyereségvágyból akkor, mikor nyugalomra volna szükségük s lustálkodnak, ha a mozgás javukra válnék... Még a mértékletes ember is többet eszik rendszerint, mint amennyi teste föntartásához szükséges és amennyit a teste ártalom nélkül elbir. A nyavalyáknak legnagyobb része s a rossz vérnedvek legtöbbje a mértéktelen ivásból s a nehezen emészthető és össze nem illő ételek oktalan és természetellenes összevissza zabálásából ered. Az iny az ember zsarnoka s az ember zsarnoka a saját gyomrának, mely kemény bosszut áll kinzóján azért, hogy az alkalmi ebédeknél s diszlakomáknál olyan munkát ró reá, melynek sulya alatt a szegény gyomor szinte összeroskad. Az ember sokkal jobban meg tudja itélni igavonó állatjának erejét, mint azt, hogy mivel terheli meg gyomrát s ez mivel képes megküzdeni.« És valósággal klasszikus módon itélte el az iszákosságot, a sülyedést az utálatos, megvetendő és alacsony állatiasságig s a rossz szokásnak és eltévelyedésnek az erkölcsre, a jellemre s a testre való káros következményeit. Különösen melegen ajánlotta ellenben a vegyes hus- és növényi tápláléknak minden nemét, a főzeléket, különösen érett és édes gyümölcsöt. »Tej, gyümölcs, méz és egészséges kenyér s hozzá tiszta levegő s a test tisztasága meghosszabbitanák az emberi életet s megcsappantanák az orvosok és gyógyszerészek erszényeit.«

Gyermekeknek a rendes evési időszakokon kivül »csak gyümölcsöt vagy mézet és kenyeret lenne szabad adni«. Némely krónikus bajnál, nevezetesen a gyomorbajoknál s az altesti bántalmaknál formális gyümölcs- és szőlőkurát rendelt. Különös, hogy a gyümölcsöt a benne rejlő sok növényi tápsó s ennek folytán megbecsülhetetlen értéke miatt ujabb időben sok orvos méltatja figyelemre s hogy a tudatlan leány által hirdetett táplálkozási elvek mintegy négy évtized mulva az annyira elterjedt s ugynevezett »természetes vagy hygienikus gyógymód«-ban vezetőeszmévé emelkedtek, ugy, hogy neves orvosi korifeusok, klinikai tanárok olyan osztályokat szerveznek, melyekben az orvosságok teljes kizárásával csupán fényt, levegőt, vizet, tornát, masszázst s azonkivül növényi, gyümölcs, tej- és mézdiétát alkalmaznak, még pedig eklatáns sikerrel.

A vaspirulákat ki nem állhatta. Nem lehetetlen, hogy a vas iránti természetes ellenszenve vitte arra, hogy a »vasporok«-

ról gáncsolólag és intőleg nyilatkozzék: mert szerinte »zavarják az emésztést és ártalmasak«, mig ellenben a *növényi tápsókban* hathatós és gyógyitó erejü anyagok vannak, melyek szaporitják s erősitik a vért. És itt ismét figyelemreméltónak kell jeleznem azt, hogy ma elismert orvosi szaktekintélyek ugyanazt tanitják s hogy a növényi tápsók süritett kivonata Németországban s már nálunk is ezer meg ezer család asztalán szerepel, mint a főétkezések rendes hozzátétele, mely állitólag lényegesen élőmozditja a vérképződést s a gyermekek fejlődését és erősödését.

Hus helyett gyakran rendelt a gyermekeknek babot, borsót, vagy lencsét; néha borju- vagy bárányvelőt; ellenben elfiltotta a nyers vagy véres hus élvezését. Nem ajánlotta sem a vesét, sem a tüdőt. Nekem valamelyik napon minden előzetes magyarázat nélkül azt mondta, hogy ne egyem csirkemájat. Hogy miért? — azt nem tudta megmondani, csak azt hangoztatta, hogy »látta«. Ez alkalomból eszembe jut, hogy mintegy 20 évvel később valamelyik szellem arra figyelmeztette *Franciska* nevü látó- és beszélő médiumunkat, hogy libazuzát ne egyék. Hosszu idő mulva becsináltat küldtek neki a vendéglőből s ebben egy darab libazuza is volt. Franciska vak lévén, szájába vette a hust nem tudva, hogy micsoda. Ekkor a szellem kiragadta szájából a falatot s a padlóra dobta. Aztán odaállt a médiumhoz s azt mondta: »vedd fel azt a hust a padlóról s győződjél meg róla, hogy mit akartál lenyelni.« A médium ugy tett, ahogy megparancsolták neki s azt találta, hogy abban a darab zuzában finom varrótü volt... Nem előrelátás volt-e a szellemtől, mellyel jóval előbb figyelmeztette a médiumot a várható veszélyre? Bizonyára annak vehető.

Idült váltóláz és malária ellen, melynél hosszu időn át, de tartós siker nélkül chinint használtak, a szomnambula a következő szert ajánlotta: Vegyek egy frissen tojott egészséges tojást, egyik végén (melyiken, bár jelezte, de már elfelejtettem), csináljak egy kis lyukat s hagyjam, hogy egész tartalma kifolyjék. A kiürült tojáshéj azután magasfoku rektifikált spirituszszal megtöltendő s a nyilást buzalisztből frissen gyurt tésztával légmentesen be kell tömni. Huszonnégy órára rá a tiszta alkoholt óvatosan öntsem egy üvegecskébe, de csak addig, mig az alkohol tisztán s mindenféle alvadéktól menten folyik. Ebből az alkoholból 10 órával a váltóláz-paroxismusának beállta előtt a betegnek minden órában *egy* cseppet kell adni egy evőkanálnyi vizben. A beteg ennek az orvosságnak többszöri bevétele után izzadni kezdett s a láz teljesen elmaradt.

Nem szólok az amulettekről, magnetizált tárgyakról, sem a kis zsákokba varrt és a testen viselendő babérlevelekről, bizonyos szimpatétikus szerekről, melyek annak idejében valóban bámulatos és természetfeletti hatásuaknak tetszettek. Hiszen az utóbbiakat az ódikus exteriorizáció magyarázza meg, mintahogy egyáltalában a spiritizmus révén sok, eddig érthetetlen

és hihetetlen dolog mint természeti törvényeken nyugvó jelenség magyarázódott meg s ezen az uton csodaszerüségét elvesztette.

A szomnambula rendeléseiből sokat, különösen ami a beteg életrendjére és diétájára vonatkozik, praxisomban is alkalmaztam s örömmel mondhatom, hogy kielégitő eredménnyel. Másrészről azonban — s erre figyelmeztetnem kell a tisztelt olvasókat — sok esetben azt tapasztaltam, hogy valamint a szomnambulán egyforma állapotai mellett nem mindenkor ugyanazok a szerek használtak, épugy volt ez a többi, habár hasonló betegségeknél is. Amit a szomnambula egyes kóresetekben rendelt, az feltétlenül bevált; de más hasonló esetben ismét más szert használt... Emlitettem, hogy csak töredékeket mondhatok el, ugy, ahogy éppen eszembe jutnak. A rendeléseire vonatkozó kisérleteket minden időben s igy most is minden kockáztatás nélkül meg lehetett s meg lehet ismételni, mert kárt egyáltalában nem okozhatnak. Sőt ellenkezőleg, csak hasznosak lehetnek, mert hiszen a szomnambula *érvényes törvények* szerint tette meg rendeléseit; olv törvények szerint, melyeket alvó állapotában tisztán *látott*...

A szomnambula őrszelleme. Determinatio.

Többször megesett, hogy a szomnambula éppen akkor kapott, vagy amint ő mondta: »látott« valami közleményt vagy egyik-másik betegnek szóló utasitást, amikor alvalátó állapotában sem én, sem a feleségem nem volt mellette. Az ilyen utasitás csak a legközelebbi szomnambulikus álmok egyikénél jutott tudomásomra, minthogy a nappali éber állapotba nem vitte át a »látott« dolgok emlékét s igy az utasitás rendszerint mint késedelmes, egyuttal tárgytalanná is vált. Az ilyesmi akkor fordult elő, amikor az alvalátás ciklusa éjfél utáni órákra esett, vagy ha a háztól távol voltam. Az ilyen elmulasztott közlés mindenkor bosszantott s azért arra gondoltam, hogy e visszás állapoton (akkoriban ugyanis annak tartottam) azzal segitek, hogy a leányt megtanittatom irni. Ilymódon képessé akartam tenni arra, hogy az olyan időben látottakat leirhassa s én azokról másnap tudomást szerezhessek. Fogadtam tehát számára tanitót s a leány a szomnambulikus állapotban módfelett örült azon, hogy megtanul majd irni. Egy hét mulva azonban a tanitó mély sajnálkozással jelentette ki, hogy bár saját érdeke ellenére, de kénytelen azt tanácsolni: hagyjak fel a leány további tanittatásával, mert egyáltalában nem tanulékony s kezének ügyetlensége mellett nincs kilátás arra, hogy csak valamirevaló olvasható irást elsajátitson. A további oktatást természetesen beszüntettem s akkori gyors és felületes természetem mellett könnyen átsiklottam a dolgon anélkül, hogy további

gondolkodással ráakadtam volna arra a problémára, helyesebben azokra a problémákra, amik e jelenség mögött rejtőztek.

Az egyik problémának megoldása nézetem szerint a reinkarnáció tanának egyik bizonyitékához vezet. Erről a tanról nekem abban az időben még halvány sejtelmem sem volt s igy nem terhelhet a vád, hogy az egyik csomót nem vettem észre, t. i. azt a jelenséget, hogy a leány szomnambulikus álmában tényleg tudott olvasni, mert amint maga is kijelentette, az orvosságos üvegek vinyettáiról leolvasta a gyógyszerek neveit s a leveleket is, melyek távollétem alatt beérkeztek, felbontatlan állapotban el tudta olvasni. Az a képesség pedig, hogy a szellem a dolgok legrejtettebb bensőjébe, gondolatokba és és érzésekbe hathat s az éter-térben levő szellemi realitásokat és képeket magába felszivhassa: a szellemnek sajátszerü lényegi tulajdonsága; mig ellenben a földi irásjelek olvasását a szellemnek meg kell tanulnia, még pedig *itt a földön;* mert a tulajdonképpeni szellemirás, amint azt előrehaladott szellemek oktatásából tudhatjuk s a prevorsti látónő feljegyzéseiből láthatjuk, a földitől teljesen elütő, sokkal egyszerübb, tökéletesebb, ugy hogy valamely csekély jelecskével egész fogalmat lehet kifejezni. Innen gondolom, hogy az olvasási képességből a leánynak már megelőző földi életére lehet következtetni. Annak a magyarázata, hogy a leány szomnambulikus álmában olvasni tudott, irni pedig nem, talán abban kereshető, hogy az irni tudás a kéz gyakorlatának eredménye s minden ujabb inkarnáció alkalmával ujból gyakorlandó, illetőleg tanulandó.

Azt hiszem, hogy olyan szomnambula, aki például oly körülmények között élte át földi léteit, hogy nem volt alkalma az olvasást megtanulni, szomnambulikus álmában sem tudna olvasni.

Ellenben minden különösebb éleslátás nélkül is feltünhetett volna, hogy miért nem látta meg a szomnambula előre azt, hogy az irástanitás nem fog eredménnyel járni? Hiszen eddigelé számtalan esetben mindent meglátott, különösen pedig azt, ami saját személyére vonatkozott és lám, szomnambulikus álmában mégis rendkivül megörült annak, hogy irni tanul, illetőleg hogy irni fog tudni. E kivételes jelenségből nyilvánvalóvá lett, amire még más jelek is mutattak, hogy a szomnambula szellemi vezetés alatt állott s bizonyos dolgokat nem láthatott, *nem volt szabad látnia,* amik egyébként látóképességének mágikus körében állók voltak. E szellemi vezetés azonban akadályt állitott közbe, ha bármely okból szükségét látta annak, hogy látása elől valamit elvonjon.

De felmerül még egy további probléma is. Amint a tisztelt olvasók tudják, a leány szomnambulikus álmában előre meglátta, hogy milyen beteg keres fel gyógykezeltetés végett s ezt alább egy vizió közlésével meg fogom erősiteni. Most azonban az a kérdés, hogy azokat az incidenseket, melyek távollétem s a kései tudomásulvétel folytán elmulaszttattak,

miért látta csak közvetlenül azok beállta előtt s honnan van az, hogy nem látta egyuttal azoknak akadályait is? Csak egy példát akarok felhozni. Egy alkalommal a szomnambula távollétemben látott: »Holnap délután a szomszéd vármegye egyik tekintélyes földbirtokosától kocsi jön a doktorért, mialatt ő másutt, egy másik betegnél lesz elfoglalva. A kocsisnak meg lesz hagyva, hogy a lovaknak adjon zabot s mintegy két óra hosszáig várakozzék s ha erre az időre nem érne haza, hajtson el s hozza el a szikszói háziorvost. Éppen azért jó lenne, ha csak addig maradna a betegnél, ameddig szükséges s kényelemből nem trécselné el az időt, hogy idejekorán hazaérhessen«.

Minden pontosan bevált. A kocsis nélkülem hajtott el s én csak félórára rá érkeztem haza, noha ha nem trécselek, idejekorán juthattam volna lakásomra. Miért adódott ezt a leánynak látnia? Mert nyilvánvaló, hogy *megengedték* ennek látását. S miért nem látta ugy mint máskor, olyan időben, amikor a figyelmeztetést számbavehettem volna?...

Alkalmasint *nem volt szabad* ezt a beteget kezelnem; talán valami kellemetlenséget kerültem el ezzel. Visszatérve azonban arra, hogy a leány szomnambulikus álmában nem látta meg előre az irni tanitás kudarcát, ezzel tulajdonképen tanitást, intelmet kaptam oly irányban, hogy valamiképpen nem voltam képes egy előre meghatározott eseményt (a leánynak a kuzénnal való találkozását) megakadályozni, azonképpen naiv részemről az a törekvés: erőszakosan előidézni olyasmit, aminek a tudását a vezetés nem engedi meg.

Az előbb emlitett jelenségek elemzéséből az a következtetés szürődik le, hogy van céltudatos, bölcs vezetés és az ember életében előforduló dolgok előre meg vannak határozva; az események tehát nem az értelmetlen, vak véletlennek köszönik eredetüket, hanem a nagy világ minden mozzanatában, az egyes ember életében épugy, mint a világtörténetben az események szálait bölcs irányitó és rendező kéz bogozza. E kéz rendező ereje és beosztásának bölcsesége a rövidlátó ember szemének láthatatlan s értelmének megfoghatatlan...

Nem habozom annak a kijelentésével, hogy nagy sulyt fektetek arra, hogy az e kérdésre való utalással ennek tisztázásához némiképen hozzájárulhassak s az embereket arra oktathassam, miképen van vezetés és determinatio és pedig anélkül, hogy ezzel az ember szabad akarata, mely azonban minden esetre korlátolt, teljesen megszünnék; mert az eléje tóduló események és mozzanatok közepette, miket *sorsnak* vagy *végzetnek* nevez, a szabad akarat különösen abban az irányban, hogy minő *erkölcsi* álláspontot kiván ezekkel szemben elfoglalni s minő állásfoglalást tart magára nézve kötelezőnek, teljesen csorbitatlanul megmarad. Ezt azonban korántsem szabad összehasonlitani a tompaelméjü fatalizmussal, mely akarat nélkül és tétlenül engedi az eseményeket magára zudulni s az

ujját sem mozditja meg azért, hogy azokat elháritsa vagy megmásitsa. Igy például, ha megbetegszel, ez bizonyára igy volt rendelve, de ezzel egyuttal az a kötelesség háramlik rád, hogy a baj megszüntetésére minden lehetőt elkövess. Ha a házad tüzet fog, ez is igy vala rendelve, de kötelességed, hogy az oltásról gondoskodjál. Ily esetekben a cél talán az volt, hogy a félelem, az elháritott veszély felébressze benned a hit szikráját, vagy felébressze benned az Isten iránt való hálaérzést. Éppen igy a földmivesnek jól kell megmüvelnie földjét, jó magot kell elvetnie s nem szabad azt mondania, ha Isten táplálni akar, akkor ugy is ad kenyeret, ha nem is iparkodom. Ha azonban minden lehetőt elkövetett s Isten áldása mégis elmaradt, jól teljesitett kötelességének tudatában minden önvádtól menten alázattal és hittel nyugodjék meg s ne engedje át magát fejhorgasztva s kezét tördelve a kétségbeesésnek. Ez okból azt hiszem, hogy ha a hit abban, hogy az emberi sors általában és egyesek tekintetében bölcs vezetés és irányitás alatt áll, továbbá a hivése annak, hogy van determinatio, mely a bölcs vezetést az egyes emberek feladataiba a haladás céljából beleszövi, az emberiség öntudatában általános felvételre találna: ez az emberi nemnek az etikai fejlődés és az általános haladás utján hatalmas lökést adhatna.

És most áttérek fentebb jelzett igéretem beváltására.

Amint ez gyakran megtörtént, a szomnambula elbeszélését és leirását ez alkalommal is azzal a könnyedén odavetett megjegyzéssel fejezte be:

— A pesti nagynénje beteg.

— Nekem három nagynéném van Pesten, egyik anyai részről, kettő pedig atyám részéről.

— Azt nem látom, hogy melyik részről való nagynénje ez, csak azt, hogy amelyiket annyira szereti s aki önt is mindenekfelett — ah, mennyire szereti. Az ágya fölött épp olyan kép függ s ugyanolyan rámában, mint itt a szalonban s ezt gyakran levéteti a falról, mert nagyon kivánkozik ön után.

Aztán pontosan leirta nagynéném külsejét, az egész szobaberendezést, amelyet én nem ismertem, mert amikor legutóbb Pesten voltam, más lakásban lakott; feleségem azonban, ki őszszel nála volt, azt mondta, hogy a szomnambula részletes leirása teljesen találó. Az emlitett képből — nagyobb alaku szinezett fénykép volt — csupán két példányt csináltattam: egyet magam számára, a másikat pedig szóbanlevő nagynénémnek. Abban az időben még nagyon drágák voltak az ilyfajta képek.

Nagynénémet valóban rendkivül szerettem; de hát mindenki, aki csak ismerte, szerette és tisztelte őt önmegtagadásig menő szivjósága miatt. Szinte második anyám volt, aki zsenge ifjuságomtól kezdve sok jót tett velem annyira, hogy iskolai oktatásom is csak az ő segitségével volt lehetséges. Hogy most ez a szeretett lény talán sulyosan beteg és utánam kivánkozik, mélyen meghatotta szivemet. Ámbár tudtam, hogy mindig be-

teges, kishitü és félénk természetü volt s gyakran a legjelentéktelenebb bajnál mindjárt a haláltól rettegett, noha mindenkor váratlanul gyorsan felépült.

— Valóban komoly beteg a nagynéni? — kérdém.

— Azt nem látom.

Aztán ismét más dolgokra tért át s mintegy óra mulva hirtelen megszólalt:

— Hallgasson el, kérem, mert most ismét látom a nagynénjét. Férje és fia nincs odahaza, de az ön fivére mellette van. A nagynéni azt akarja, hogy táviratilag értesitsék és hivják önt; de fivére mindenképpen le akarja beszélni, mert ezt fölöslegesnek tartja. Az orvosok is megnyugtatják. Hárman járnak a házhoz.

Leirta az orvosokat, ugy hogy kettőre tisztán ráismerhettem.

— S látja-e azt, hogy vajjon fivérem lebeszélésének lesz-e sikere?

— Nem.

Felizgatott érzelmeim kellemetlenül érinthették a szomnambulát s talán már ebből az okból sem láthatott tisztán. Többször kivánta, hogy keltsem fel, de én még mindig abban reménykedtem, hogy biztos felvilágositást fogok kapni. Ez annyira felizgatta, hogy parancsolólag követelte: keltsék fel, ami aztán meg is történt.

A napi fáradalmak annyira abszorbeáltak, hogy napközben kevesebbet gondoltam a dologra s különösen este, szombatnapi jour fix lévén, a vendégek sokasága teljesen elterelte figyelmemet annál is inkább, mert a távirat elmaradását kedvező értelemben magyarázhattam. De ugy tiz óra tájban hevesen megrángatták a csengetyüt. Táviratra, a késői órára való tekintettel, senki sem gondolt, hanem inkább attól tarthattunk, hogy valami távoli beteghez hivnak. Kimentem az előcsarnokba s a vendégek egyike-másika kiváncsiságból velem tartott. Még most is látom e jelenetet: hóboritotta, jégcsapos szakállu férfi állt künn s átadott egy táviratot, amit barátom, a forróencsi állomás főnöke, a késő éjjeli óra dacára is hozzám juttatott. Sietve felbontottam a táviratot: »Nagynéni sulyosan beteg, látni akar, jöjj! Dániel!« A jó hangulatnak természetesen vége szakadt, s én alig várhattam meg a pillanatot, mig valamennyien eltávoztak. Azonnal a leányhoz siettem, hogy szomnambulikus álomba meritve őt, valami bizonyosat tudhassak. Legelső kérdésem természetesen az volt, vajjon a jó nagynéni betegsége csakugyan életveszélyes-e és valóban okvetlenül szükséges-e, hogy azt az időrabló utat megtegyem. Mert abban az időben még nem volt közvetlen vonatösszeköttetés s a tiszai hajózás Tokajtól Szolnokig természetesen szintén be volt szüntetve.

— Nagynénjét és állapotát tisztán látom. Nincs semmiféle veszély, sőt a baj jelentéktelen. Ő maga veszélyesnek tartja állapotát — de hiszen ez gyakori eset nála.

— Annál jobb, de mégis hogy vonjam meg tőle a vigasztalást, melyre annyira áhitozik? Nem tehetem; el fogok utazni.

A szomnambula erősködött, mondván:

— Képtelenség, hogy egy muló szeszély miatt oly hosszu ideig távol maradjon otthonától. Amig ön Pestre ér, addig már ő is be fogja látni, hogy nincs veszedelemben; ön pedig nagyon sokat mulasztana ezen a héten és sok páciens valóban vigasztalhatlan volna, ha kénytelen lenne más orvost hivatni. Mert sok megbetegedési eset lesz, melyekhez önt fogják hivni.

S itt felsorolta azokat, kik a legközelebbi napokban meg fognak betegedni s értem küldeni fognak (ami a részletekig beteljesült). Erre én azt mondtam, hogy ezt a nagynéni nem fogadná el mentségnek. Mire a leány hevesen igy válaszolt:

— Hiszen önnek tulajdonképen nem is szabad elutaznia.

— Nem szabad? És vajjon miért nem?

— Hiszen napok hosszáig nem mehet el anélkül, hogy erre a főispántól engedelmet kérjen.

Meg kell jegyeznem, hogy eltekintve attól, miképpen a főispán családjának orvosa voltam, egyébként is benső viszonyban voltam vele. A főispán olykor 2—3 napot időzött házamnál s ha a feleségemmel Kassára utaztam, nála voltam szállva. Ez okból azt mondtam, hogy nevetséges a leány előbbi állitása s hogy neki látnia kellene, hogy szabadságot nem kell kérnem.

Ez az ellenvetés teljesen kihozta sodrából, s oly módon viselkedett, mint azelőtt soha. Már emlitettem volt, hogy alvalátó állapotában sans gène cselekedett s a rendes félénk magatartásról letett s ugy hiszem ez alkalommal személyes érdeke, t. i. hogy egy esetleges utazás folytán magnetizőrjét több napon át nélkülözni lesz kénytelen, vitte annyira, hogy a megengedett határokat szinte illetlenül tullépje, mondván:

— Istenem, hogy lehet egy doktor olyan ostoba. Hiszen Pesten nem tudják, hogy a főispánnal olyan jó viszonyban van. Táviratozza meg holnap, hogy a főispán engedelme nélkül nem távozhatik el s hogy már lépéseket tett a szükséges szabadság iránt. Időközben tudósitsák a beteg állapotáról s ha aztán szükség van önre, azonnal utnak indul.

Igy is tettem s másnap megjött a távirat, hogy nagynéném jobban érzi magát s elutazásom immár nem szükséges.

Nagynéném azonban nem volt ezzel kibékülve s amint megirták nekem, duzzogott, azt mondván: »hátha mégis csak akkor láttam volna utoljára.« De kibékült, mikor nyáron hosszabb tartózkodásra hozzám jött, a szomnambulát megismerte, aki megszerette s ennek alvalátó állapotában mellette lehetett s az egész dolgot megtudta. A jó nagynéni éppen ugy mint én, ebben a leányban mintegy előoktatást kapott a spiritizmushoz, melyet 1867-ben Pestre való átköltözésem alkalmával ismert meg. A spiritizmusban lelki vigasztalást, a magnetizmusban testi enyhülést talált s mindkettőnek élete végéig lelkes hive maradt. Hiszen szive és cselekedetei szerint már amugy is kezdettől fogva öntudatlan spiritista volt.

A jövőbelátás megdöbbentő esete.

Azt hiszem, teljes joggal mondhatom, hogy a szomnambulizmus tanulmányozása rám nézve a spiritizmus előiskolája vala s most látom csak teljes mértékében Isten kegyelmét, mellyel oly csodálatos módon ismertette meg velem a spiritizmus felfogására vezető utakat, melyeket a magam jószántából oly könnyüséggel aligha kerestem volna fel. És Dr. du Prel Károlynak, a nagy filozófusnak s a spiritizmus alapos ismerőjének nagy éleselméjüségére vall annak a beható hangsulyozása, hogy a spiritizmus csak a szomnambulizmus alapján tanulmányozandó. Hiszen a szomnambulizmus tulajdonképen a földi életet illető gyengébb spiritizmus, ez pedig a tulvilág erősitett szomnambulizmusa. Mindkét esetben ugyanaz a faktor szerepel, t. i. az emberi szellem, még pedig félreismerhetetlen módon. Különösen a szomnambulizmus tüneményei azok, melyek minden agyafurt rabulisztikának fittyet hánynak, mert az időszaki távolbalátást lehetetlen a sejteknek tulajdonitani.

Nővérem lakodalmára eljött hozzám Dániel fivérem is és elhozta magával fiatal nejét is, kivel csak nemrég kelt egybe. Körülményei azonban nem engedték meg, hogy továbbra maradjon az esküvő napjánál. Másnap már vissza kellett utaznia, nejét azonban még néhány napra otthagyta. Abban az időben a legrövidebb ut, Abaujszántóról Pestre Tokajon át vezetett, ahonnan az ember gőzhajóval Szolnokra érkezett, innen pedig már 1846 óta vasut vezetett Pestre. Kocsisom hanyagsága folytán késedelem állott be a kocsinak Tokaj felé való elindulásában, ugy hogy attól lehetett tartani, hogy későn érkeznek a tokaji hajó beszálló helyére.

Ez a késedelem, fivérem elutazásának sürgős voltát tekintve, azért lett volna kellemetlen, mert Tokajról csak minden harmadik napon ment gőzhajó Szolnokra. Ebből az okból érthető türelmetlenséggel vártuk a kocsi visszajöttét. Legtürelmetlenebb és legizgatottabb sógornőm volt, ki sokalta az időt, mely alatt a kocsi megfordul s ezért arra kért, hogy szerezzek a szomnambulától felvilágositást. Megfeleltem kivánságának s alighogy a leány az alvalátó állapotba helyeztetett, mosolyogni kezdett s azt mondta: »Éppen a hajó elinditása előtt ugrott át a kis hidacskán s fellélegzett, mikor a fedélzetre ért. Ne ijedjen meg: fehér zsebkendőt kötött a kezére, mert a nagy sietségben véresre horzsolta magát.«

Mindez szóról-szóra igaznak bizonyult. Felesleges talán kijelentenem, hogy a leány sohasem volt még Tokajban s hogy gőzhajót egyáltalában még nem látott.

Ilyen esetekben a materialista tudósok is érzik, hogy ilyen jelenséget az »agysejtek vibrációjának elméletével« magyarázni tisztára blamázs volna s ezért a szomnambuláknál előforduló ilyen távolbalátási jelenetet egyszerüen letagadják vagy szédelgésnek mondják. Hiszen kétségtelen, hogy ez nagyon könnyü és kényelmes mód, de tudományosnak és tudósokhoz méltónak korántsem mondható.

A jövendő képének most elmondandó vizióját, mint a szomnambulánál előfordult legmeglepőbb jelenséget, utoljára hagytam. Meglepő és szinte megdöbbentő nem annyira a koncepció különlegessége vagy nagyszerüsége miatt, hanem azért, mert a dolgok előre való meghatározottságának törvényét oly módon és terjedelemben juttatta kifejezésre, amiről mi emberek még fogalmat sem alkothatunk magunknak.

Valamelyik napon a szomnambula minden bevezetés nélkül következőképpen szólt: »A következő vasárnaptól számitott nyolc napra nagyon rossz napom lesz. Ah, milyen nyomorult és beteg leszek én akkor!«

Arra a kérdésemre, hogy hát tulajdonképpen mi lesz abban az időben, igy felelt: »Azon a vasárnapon reggel be akarok majd menni a kamrába, hogy alsószoknyát vegyek ki magamnak. Amint az ajtót kinyitom, a házi macska fog kiugrani, szájában egeret tartva. Erre én az ijedtségtől és undortól ájultan össszerogyok s egész napon át nagyon, nagyon rosszul leszek.«...

— Melyik órában fog ez megtörténni? — kérdem én.

»Az órát nem látom, de *reggel* fog megtörténni.«

— Teljesen tisztán látja mindezt s ennek dacára nyugodt s nem undorodik?

»Mindezt képben egész világosan látom, de hiszen most nem vagyok olyan ostoba, hogy undorodnám.«

Ez a quasi jóslás gondolkozásomat teljesen megzavarta, sokkal inkább, mint annak idején a kuzénnal való találkozásnak előre való megjelölése, sőt jobban, mint minden, ami nála eddigelé jelentkezett. — »A házi macska fog kiugrani, szájában egeret tartva.« Hogyan? Ily csekélység már 10—11 nappal előbb, mint megváltozhatatlan esemény, meg volna határozva?!... Nem hiszem, hogy életemben lett volna valami, ami annyira megragadta volna egész lényemet, annyira felforgatta volna gondolkozásomat, mint ez a jóslatszerü kijelentés. Alig voltam képes másra gondolni, mint arra, hogyan tudnám ezt az előre megjósolt incidenst a legbiztosabban megakadályozni. Minden lehető és lehetetlen tervet összekovácsoltam s utána ismét csak ujabb és biztosabb terveket hajszoltam.

Időközben az alvalátó-ciklus a kora reggeli órákban kezdett beállni s igy legalkalmasabbnak azt a módot tartottam, hogy a *reggeli* időn *tul* is szomnambulikus álomban tartom s fél 10-től 10 óráig, mikor tehát már nem *reggel,* hanem *délelőtt* van, nem tágitok oldala mellől s ilyen módon megmásitom arra az eseményre vonatkozó szomnambulikus képet.

Azon a napon ketten voltunk fekhelye mellett. A leány nagyon jókedvü és vidám volt, csodálatosképpen nem kapott bepillantást sem benső gondolatainkba, sem pedig a bekövetkezendő eseménybe. Gyakran átmentem a mellékszobába, hogy megnézzem az órát; nyolc óra elmult. Mennyire szerettem volna előreigazitani az óramutatót, hogy végre-valahára tul legyünk a *reggeli* időn.

Ismeretes dolog, hogy a vidék keresett orvosait a nyári munka idején a járó betegek és pedig nemcsak a parasztok, hanem az uri emberek is, rendesen vasárnap keresik fel. Erre a napra tartják fenn kisebb-nagyobb bajaikat az orvosnak feltárni. Nyár derekán volt, julius vagy augusztus havában. Az ablakok az oszlopos tornácra nyiltak. A szobába behallatszott az árnyékos folyosón várakozó betegek hangja. Feleségem türelmetlen és izgatott lett abban a hiedelemben, hogy akadhatnak türelmetlen páciensek. Ez a nyugtalanság persze az én szomnambulámra is átragadt s erre való hivatkozással arra kérte »aranyos asszonyát«, hogy keltsék fel. Én azonban el voltam tökélve, hogy tanulmányomnak ezuttal végére járok s ez okból arra kértem feleségemet, hogy amennyiben nyugtalanságát nem volna képes leküzdeni, inkább távozzék egy órára. De erre a szomnambula megrettenve kiáltá, hogy F.-né asszony itt van Bekecsből, elhozta jegyben járó leányát is, hogy a kelengyéhez vászonféléket vásároljon. »Ah, ez az F.-né. Keltsen fel hamar!«

Ezt az igen gazdag asszonyt a nappali éber állapotban levő szomnambula nagyon szerette; gyakran megfordult házunkban, hizelgett a leánynak s most módfelett szerette volna szomnambulikus álomban látni s ilymódon üres kiváncsiságát kielégiteni. De a szomnambula utálta ugy az anyát, mint a leányát, mert alvalátó állapotában felismerte hideg, szükkeblü, önző lényüket, különösen pedig asszonyi kiváncsiságukat és azokat a kicsinyes, világias kérdéseket, melyeket hozzája intéznének. Néhány pillanat mulva csakugyan hallottuk, amint a kapu két szárnya a bejáró falaihoz csapódik s a kocsi az udvarba berobog. Feleségem elsietett, hogy valami elfogadható reggeli öltözetet vegyen magára s a vendégeket az elől levő szobák egyikében fogadja.

Magam is sietve felkeltettem a leányt s aztán szintén elmentem, hogy gyorsan mosakodjam és felöltözködjem. Oly éktelen zavarban voltunk, mintha bomba csapott volna közénk: valamennyien elvesztettük a fejünket. Felfoghatatlan s valóban a csodával határos volt, hogy magam is abban a pillanatban mindenről, amit terveztem s végre akartam hajtani, végképpen megfeledkeztem, mintha minden emlékemet egyszerre kifujták volna a fejemből. Sőt amikor a cselédleányok éktelen visitása behangzott a szobába, akkor is ugy rohantam ki, hogy a közelfekvő, a várt eseményre a legkevésbé gondoltam. A leány künn a nyitott kamraajtó előtt a földön mozdulatlanul feküdt s a cselédleányok a nagy izgalomtól kergetve össze-

vissza hadarva beszélték, hogy abban a pillanatban, mikor a leány kinyitotta a kamra ajtaját, kiugrott onnan a macska, mely a szájában egeret tartott s erre a leány rettenetes kiáltással a földre zuhant. — A leányt bevittük a szobába és sokáig tartott, mig életjelt adott magáról; sőt amikor már szemeit egyizben kinyitotta volt, ismét elájult. Tényleg rossz nap volt ugy reá, mint reánk nézve, mert hiszen magától értetődik, hogy ilyen esemény nem maradt hatástalanul sem feleségemre, sem reám nézve. Hiszen időközben az összegyült betegeket is el kellett látnom, hozzá még ez a két hivatlan vendég a házban. Ez a nap kitörülhetetlenül véződött be emlékezetünkbe s ama sok nehéz nap közül, amiket a szomnambulával végigszenvedtünk, talán egyike volt a legfájdalmasabbaknak.

Hogy mit gondoltam akkoriban erről az incidensről, minő beszélgetéseket folytattam erről s milyen magyarázatot kaptam a szomnambulától, arra egyáltalában nem emlékszem. Csak az maradt meg emlékezetemben, hogy az, miképpen a dolgok előre való meglátása még a macskára és az egérre is kiterjed, teljesen kihozott a sodromból. De egész határozottan emlékszem arra, hogy amikor évek mulva a spiritizmust megismertem s azzal foglalkoztam és az evangéliumban Krisztus szavait olvastam: »hajunk egy szála sem hullhat le Isten tudta és akarata nélkül«, erre az incidensre gondolva, rögtön felfogtam ezeknek, ha nem is betüszerinti, de szellemi értelmét, mint ahogy Krisztus szavai egyáltalában nem betü szerint — mert ez esetben a betü csakugyan öl — hanem szellemi értelemben veendők és magyarázandók.

Hiszen ehhez az eseményhez sok mindenféle magyarázatot vagy találgatást lehetne füzni; én azonban nem akarok a tisztelt olvasók felett gyámkodni s minden egyesnek belátására és itéletére bizom, hogy ebből a neki tetsző következtetéseket levonja.

És most még csak annak a bizonyitása van hátra, amit e ciklus bevezetésében mondtam, hogy t. i. ez a leány nem volt a magnetizmus által mintegy mesterségesen képzett szomnambula, hanem kora ifjuságától önmagától fejlődött autoszomnambula.

Hogyan jutott a szomnambula legelőször alvalátó állapotba.

Valamint a szomnambula multjára és a szülői házban eltöltött gyermekkorára vonatkozó összes adatokat csupán csak tőle, még pedig alvalátó állapotában tudtam meg, azonképpen csakis az ő saját közléseire kellett támaszkodnom, mikor e ciklus elején őt *auto*-szomnambulának neveztem. Ily módon mondta el valamelyik nap az alvalátás állapotában, hogy mint

fiatal leány — hogy milyen korban, arra már nem emlékszem — betegeskedni kezdett. Valószinüleg a pubertas idejében volt, vagyis a gyermekkorból az érettebb leánykorba való átmenetnél. Anyja sorra conzultálta a környék orvosait, de a leány állapota a gyógyszerek után egyre rossszabbodott. Minthogy halványarcu leányka volt, a vérszegénység állitólagos orvosszerét, vagyis a bártfai vasas források használatát javasolták. E források ásványos forrásokkal oly bőven megáldott hazánkban majdnem a legnagyobb vastartalommal birnak. Már számos izben megemlékeztünk arról az irtózatról, mellyel a leány a vas iránt viseltetett, valamint ennek kivételes természetére való káros behatásáról s igy a laikus olvasó is már eleve tisztában lehet azzal, hogy e források csak károsan hathattak a leányra. Csakugyan ugy is volt s már az is rosszul hatott a leány kedélyére, mikor a fürdőhelynek vasérccel erezett területére lépett. Amikor pedig a legelső pohár ásványvizet testébe bocsátotta, a rosszullét olyan jelenségei következtek be, hogy semmivel sem lehetett rábirni arra, hogy még egy második pohárral igyék. Az anyja megrémülve hivatta a fürdőorvost, ki azonnal kész volt a gyógyszertárból valami megnyugtató szert rendelni, amitől azonban a leány valóságos deliriumba és görcsökbe esett. (Az orvos alkalmasint legjobb tudása szerint, az iskolai rendszer alapján valami narkótikus szert, talán ópiumot vagy morfiumot rendelt, anélkül természetesen, hogy sejtelme lett volna arról, milyen finom idegzetü, érzékeny, szinte légies természetü egyénnel áll szemben.)

Az orvos, aki nem volt elkészülve erre az idegenszerü hatásra, amint ez a máskor pontosan müködő szer látszólag hasonló körülmények között tett, tanácstalanul állott a rejtélyes, ismeretlen kóresettel szemben, a szegény anya pedig kétségbeesetten a haját tépte. Ekkor, ugy éjfél tájban a görcsök és deliriumok megszüntek, a leány eszméletre tért, de nem nappali, hanem benső, szomnambulikus eszméletre, vagyis *ő maga* volt tisztában a saját állapotával. Mert az ilyen deliriumos, iszonyati állapotban, melynek jelenségei majdnem a részegeskedők delirium tremens-ére emlékeztetnek s melyben rut állatok és alakok üldözték és rémitették, a beteg öntudatlan látományos deliriumban van. De ismeretes okokból, amikor rajta vagy körülötte vas volt, nem tudta magát az anyjával megérttetni. Kétségbeejtő erőlködésssel azonban magához tért, letépett magáról minden vasas dolgot, hajtüket, kapcsokat stb. és gyorsan magára kapott egy nagy gyapot kendőt, bepólyázta fejét, megragadta az anyja kezét, magával vonta ki a szabadba, a gyógyszertárhoz. Ott, a szabadban, az ajtó előtt, nagy erőlködéssel sikerült anyjával annyit közölnie, hogy eszközölje ki a gyógyszerésznél az engedélyt arra, hogy a padlásra mehessen, onnan valami füvet lehozhasson s ezt az anyjával megfőzesse; mit aztán meginnék. A gyógyszerész ugyan szerfölött meg volt lepetve e kivánság hallatára, de azért engedett s nemsokára a leány csakugyan le-

jött a padlásról egy csomag füvel (gondolom, Szent János füve volt). Az anyja csakugyan megfőzte ezt a füvet s ez annyira használt a leánynak, hogy nemsokára elhagyhatta Bártfát.

Csodálatos azonban, hogy otthon, ahol minden éjjel szomnambulikus volt, még sem tudta magát anyjával megérttetni, mert a vason és világosságon kivül még egy más leküzdhetetlen és pedig lelki akadály állott fenn köztük, mely elválasztotta őket egymástól s megakadályozta a leányt abban, hogy anyjával, kit napközi éber állapotában rajongón szeretett, lelkének minden szálával rajta csüggött s akitől egy órára sem tudott megválni, beszéd által közlekedjék.

Alvalátó állapotban ugyanis köztük sok eltérő kedélyi és szivbeli momentumot vett észre, melyek anyjától elidegenitették és elválasztották; felismerte, hogy anyjának iránta való szeretete nem igazi szeretet, hanem csupán a véréből való vér, a husából való hus iránt érzett önszeretet, mely féltékenyen őrizte, gondozta és kényeztette s ezzel elrontotta a gyermeket, ki ily módon az anya önszeretetének áldozata lett. Igy történt azután, hogy az anya néhány év mulva bekövetkezett haláláig sem tudta meg leánya betegeskedésének valódi okát; a leány pedig kettős életében mindennap ismétlődni érezte azt a kint, hogy olyan lényhez van kötve, aki neki idegen és alapjában véve kellemetlen.

Azok az esetek, melyekben az *auto*-szomnambulák ama törvényes feltételek hiányában, mikhez a közlekedés lehetősége van kötve, akadályozva vannak a környezettel magukat megérttetni, az életben nagyon is gyakran fordulnak elő.

Az ily szánalomraméltó teremtések a hivatalos, céhbeli tudományoknak, sajnos, még mindég meglévő megátalkodott hitetlensége mellett, mely a birói székről e természeti jelenségekre és ezek kutatóira előkelőséget negélyező megvetéssel néz s mely vonakodik e rejtélyes jelenségek kutatásától és tanulmányozásától, mert állitólagos glóriájához méltatlannak tartja — mondom, az ily szánalomraméltó teremtések a hivatalos tudomány révén a legcifrább tudományosan hangzó görög és latin elnevezések alatt, mint »idegbetegek« beleékeltetnek a tudományos rendszerbe, ennek alapján végrehajtják és végigkinozzák mindenféle képzelhető gyógyitási módon, hogy végtére gyógyithatalanul a sajnálatraméltó lassu pusztulás, sőt gyakran az elmegyógyintézet áldozataivá legyenek...

A tudományos vaskalaposság ilyen sajnálatraméltó áldozata csak nagy ritkán kerül a jóságos Gondviselés révén valamely *magnetopath* kezeügyébe, mint az például ezidőszerint Németés Franciországban lehetséges, ahol a magnetikus gyógymód nem sejtett elterjedésnek és müvelésnek örvend. Ennek utján csakhamar beáll a gyógyulás, amint azt a naponként közhirré kerülő hálairatok bizonyitják, melyek oly magas állásu és rangbeli egyénektől kerülnek ki, hogy azok valódiságában nem kételkedhetünk. Nekem is részem volt Isten ama kegyelmében, mely megengedte, hogy magnetizmussal nem egy felebarátomat ment-

sem meg a bajtól s megtarthassam az emberi társadalom számára. Minthogy a valódi szellemi felvilágosodás fénye már nálunk is utat tör magának, nem lehet kétség az iránt, hogy maholnap hazánkban is lesznek olyan férfiak, kik Isten, és a felebaráti szeretettől eltelve s e gyógyitó erővel megajándékozva, ugy, mint azt Németországban sok százan teszik még a legkisebb városban is, a szenvedő emberiségre nézve áldásthozóan fognak müködni.

Epilog.

Egy idő óta a leány egész viselkedésében és erkölcsi magatartásában oly feltünő és megmagyarázhatatlan változás állott be, hogy nem lehetett ráismerni arra, hogy ugyanazzal az egyénnel áll az ember szemben. Mintha teljesen kicserélték volna. Azelőtt szerény, megelégedett, igénytelen, sőt határozottan ragaszkodó és jószivü volt s amint olvasóink bizonyára emlékezni fognak, titokban bánkódott, hogy például egy pár cipő beszerzésével nekünk költséget okozott, melyet — véleménye szerint — nem érdemelt meg; most azonban hiu, igényeket támasztó, sőt követelő lett, ugy, hogy azzal a jó állapotban levő ruhával, melyet nőm odaajándékozott neki, nem érte be, hanem erősködött, hogy uj ruhát csináltassanak neki. Most teljesen közömbös lett a szegények sorsa iránt s a cselédekkel, kiket ezelőtt került, most egyhuron pendült. A már emlitett érzékenysége ez időben oly betegesen fokozódott, hogy nem lehetett már tudni, vajjon valamely csendes hangot, valami ártatlan szót nem magyaráz-e félre, s nem kovácsol-e ebből a maga részére bántó sértést? Hogy ily körülmények között görcsök álltak be nála, nagyon természetes. Ezek aztán nem sejtett fokot értek el, ugy hogy távollétem alatt deliriumos rohamában kiugrott az ágyból és mezitelenül, cipő nélkül a térdig érő hóban kiszaladt a kertbe. Feleségem attól való félelmében, hogy a leány halálos meghülést kaphat, utána szaladt, alig maradván ideje arra, hogy valamit magára kapjon. Megjegyzendő, hogy a kerthez csak egy bejárás vezetett az előszobán s hogy a kertből egy vaspántokkal és závárral ellátott ajtó nyilt a szabadba, éppugy mint az előszobából is erős ajtó nyilott. Ezt a két ajtót, mely éjjel természetesen el volt zárva, oly gyorsan és könnyedén nyitotta ki, mintha apró kazetták lettek volna, holott a külső vasajtó lakatját a feleségem is alig tudta felnyitni. Szegény feleségem akkoriban nehéz martiriumot szenvedett a leánnyal, mert az az idei szigoru télen bekövetkezett sok gyuladásos betegség miatt csak ritkán lehettem otthon.

Az állapot szinte tarthatatlanná lett. Természetes, hogy az izgalmas események szegény feleségem jókedvét elrontották, s

bármennyire iparkodott is külsőleg nyájasnak és barátságosnak mutatkozni, a leány szomnambulikus álmában meglátta nőm belső lélekállapotát, megérezte a keltett benyomásokat s ezeknek reá való visszahatásait. Feleségem nem tehetett egyebet, mint hogy leküzdötte belső felindulásait; teljesen azonban el nem fojthatta azokat, mert hisz ez ellenkeznék az emberi természettel: senki sem ugorhatja át a saját árnyékát... Igy folytak a dolgok — valóságos circulus viciosus — szakadatlan reciprocitásban: feleségem belső felindulásai megnövelték és élesitették a görcsöket és a deliriumokat a leánynál, ezek viszont nőmnél növelték az elégedetlenséget, izgatottságot és repulziót a lánnyal szemben. Feleségem vetette fel azt a gondolatot, hogy a leányt el kell távolitani a háztól. Kezdetben azonban hallani sem akartam erről. Szántam a leányt s el sem tudtam képzelni, hogy milyen állapotba jut, ha házunktól elkerül. De végtére magam is beláttam, hogy más mód nincs, mint a válás.

Fel kell még emlitenem, hogy a leány időmnek legnagyobb részét igénybevette, ugy hogy mig azelőtt, ha kocsi jött értem, azonnal abbahagytam a megkezdett ebédet, vagy ha ennek megkezdése előtt hivtak, éhes gyomorral siettem el, nehogy a beteget megvárassam, addig a leány rosszulléte alatt néha egy-két óráig kellett a kocsit a kapu előtt várakoztatni, mert ezalatt a leányt a görcsös állapotból ki kellett szaboditanom: szóval kötelességérzetemmel heves összeütközésbe kerültem. De mikor mégis kénytelen voltam a leánytól való elválás gondolatával megbarátkozni, nehéz kétely és az a feltevés támadt fel bennem, hogy hiszen a leány szomnambulikus álmában amugyis meglátja szándékainkat és terveinket s ennek folytán a görcsös állapotok nemhogy megszünnének, hanem kétségtelenül állandókká és még elviselhetetlenebbé válnának. És lám, a dilemmából kisegitett egy magasabb hatalom anélkül, hogy »csodának« lehetne nevezni, azáltal, hogy a szomnambulának egyik speciális képességét a magasabb hatalom hatályon kivül helyezte, sőt szolgálatába szegődtette. Ugyanis a szomnambula nemcsak, hogy nem ismerte fel már megfogamzott gondolatainkat, ami egyébként okvetlenül megtörtént volna, hanem alvalátó állapotában maga mondta nekünk, hogy látja, miképen Ungvárt lakó sógorom aggasztóan beteg, s neki oda kell mennie, mert csakis általa nyerheti vissza egészségét. Megjegyzendő, hogy a leány éberállapotában már többször kifejezte azt a kivánságát, hogy nővéremet, kit tudvalevőleg nagyon szeretett és az ő kis babáját szeretné látni. Szomnambulikus álmaiban azonban elitélte ezt az utazást, illetőleg a magnezitőrjétől való távozást. Mi, akik tudtuk, hogy milyen nehezére esett, ha csak egy órával később is jöttem haza, módfelett csodálkoztunk e közlemény fölött, hogy ilyen szándék ered az ő részéről s hogy alvalátó állapotában nem veszi észre, mire vezet ez a lépés, nem látja a várható jövőt, sem benső megelégedésünket azon, hogy a kegyes Gondviselés lelkifur-

dalásainkat megszüntette, az akadályokat elháritotta s ezzel mintegy jóváhagyta és szentesitette tervünket s azt a meggyőződésünket: lám a csillagokban is meg volt irva, hogy eredeti missziója a mi házunkban ezennel véget érjen.

Alvalátó állapotában t. i. azt közölte velünk, hogy sógoromat lesoványodva, rövidlélegzetünek és sipoló köhögéstől gyötörtnek látja; hogy állapota igen aggasztó s erős meghüléstől eredt, melyet mint harangöntő az ungvári székesegyház számára rendelt nagyharang öntésénél szerzett. Az ottani orvosok nem tudják meggyógyitani, csakis egy növény, mely a püspöki kertben nő s amelyet ő (a szomnambula) éber állapotában megtalálna, hozna gyógyulást. Ezért kell neki odautaznia...

Még az nap levél érkezett nővéremtől, melyben tudtunkra adja a sógor megbetegedését s kéri, hogy a szomnambula alvalátó állapotát használjuk fel tanácsszerzésre; megemliti, hogy kiméletből nem akart minket nyugtalanitani abban a biztos reményben, hogy a betegséget, mely nem látszott veszélyesnek, az ottani orvosok is meg tudják gyógyitani. Minthogy azonban ez nem következett be, sőt az orvosok a fejüket csóválják, nem halaszthatja a dolgot és sürgősen kér, hogy kérjük ki a szomnambula tanácsát. Megkérdeztük tehát a leányt, hogy miképen ismeri fel az igazi növényt? Erre ő igy felelt: »Hiszen én ott is megtartom szomnambulikus alvalátásomat, mert E. asszony, kit annyira szeretek, nem fog abban megakadályozni, sem a férje, aki valóban jószivü ember. Ilyen alvalátó állapotban meg fogom jelölni a napot és az órát, melyben E. asszony elsétál velem a püspöki kertbe s amikor elérkezünk ahhoz a növényhez, örömmel fel fogok kiáltani: »ez a növény gyógyithatja meg E. urat, ha számára megfőzik s a levét beadják neki.«

Ezt az örvendetes hirt azonnal megirtuk Ungvárra. Természetesen nagy örömet keltett, főleg pedig az a váratlan és szinte hihetetlen hiradás is, hogy a szomnambula maga is elmegy oda. Elküldtük tehát biztos kiséret mellett a leányt a meglehetős hosszu utra. Minden pontosan ugy következett be, ahogy alvalátó állapotában megmondta. Sógorom rövid idő alatt teljesen felgyógyult nagy ámulatára az ottani orvosoknak s még ma is — 70 éves kora dacára — derekasan mozgolódik és állja meg helyét a gazdaságban és a szőlőmüvelésben.

Hogy hány hónapot töltött a szomnambula Ungvárott nővérem családjában, arra sem én, sem nővérem biztosan nem emlékszünk, noha ugy rémlik, mintha tavasztól őszig maradt volna sógorom házában. Az utóbbi időben nálunk tanusitott viselkedésétől teljesen eltérőleg, ott mintha kicserélték volna, jómodoru, ragaszkodó, szerény és megférő természetü lőn. Ott is voltak szomnambulikus álmai és nem emlékszem, hogy nővérem panaszkodott volna azokról a görcsös állapotokról, amelyek nálunk annyi keserves órát okoztak. Nővérem és sógorom megelégedettek és boldogak voltak, ha alvalátó állapo-

tában a leány mellett lehettek s ennek nem volt szüksége magnetizálásra, mert csöndes, törvényes természete nem zökkenvén ki a törvényes mederből, nem kivánt semminemü kiegyenlitést...

A delejes »rapport« velem és vele mindinkább halványult; nővérem közelében mintegy kárpótolva érezte magát. Végül alvalátó állapotában jövendő tartózkodási helyét is meglátta s azt kivánta, hogy vigyék el oda. Sógorom ennek a kivánságnak lelkiismeretesen meg is felelt. Az annyira megkedvelt háztól való távozás éber állapotában mindenesetre rendkivül nehezére esett...

Hébe-hóba érkezett felőle valami szállongó hir. Néhány év mulva egy ismerősünk azt hallotta, hogy tüdőgyulladásban halt volna meg. Azóta ezt a hirt sem meg nem erősitették, sem meg nem cáfolták. A leánynak többé se hire, se hamva. Ma már biztosra vehető, hogy nincs többé az élők sorában, mert testi szervezete nem volt hosszu életre alkotva; minthogy pedig maga iránt mindig felette gondatlan és könnyelmü volt, az a hir, hogy tüdőgyulladásban ment tönkre, sok valószinüséggel bir...

A magam részéről, mint eddig is tettem, életem végéig meg fogom őrizni kedves emlékét, mint eszközt a mindnyájunk sorsát intéző Gondviselés kezében, mely hivatva volt arra, hogy sötét életutamra fényes sugárözönt vessen s engem a lejtőnek felismerése által a további sülyedéstől megóvjon; mértföldmutató a nekem megszabott irányban, melynek kinyujtott mutatóujja szinte parancsolólag, kötött marsrutaként mutatta meg az utat, amelyen megtalálhatom a további eszközöket az Isten által meghatározott földi vándorlásomra. Ezen aztán megtaláltam azt a rendithetetlen meggyőződést, hogy mi — dacára az ő halálos tüdőgyulladásának — egykor találkozni fogunk, találkoznunk kell s minthogy neki nagy része van abban, hogy ez a boldogitó meggyőződés bennem gyökeret verhetett, a találkozás reám nézve felette örvendetes lesz és azt hiszem — reá nézve nemkülönben.

Tanulságok.

Véleményem szerint tisztelt olvasóimnak — kik szivesek voltak a szomnambulával való élményeimnek igénytelen előadását követni — alapos okot szolgáltatnék a gáncsra, ha e ciklust teljesen beefjezettnek hinném, anélkül, hogy elmélkedéseket füznék hozzá s következtetéseket vonnék le belőle. Igaz, hogy ezek szétszórva az elbeszélés és leirások felületén megtalálhatók; de összeillő, használható alakokká csupán a rendező gondolatmunka szellemszikrái által kristályosodnak. Ettől a mindenesetre fáradságos gondolatböngészéstől meg akarom a t. ol-

vasókat kimélni; a terhet vállaikról leveszem s a következő fejtegetésekben a magam vállaira veszem.

Ha a lelki élet terén mintegy 4 évtized óta szerzett gazdag tapasztalattal, a tisztult, óvatosan megfontoló öregség érett felfogásával azokat az eseményeket és jelenségeket, melyek e különös, kivételes lény kettős életéből eredőleg szemem előtt lejátszódtak, mintegy madártávlatból, kutató szemmel áttekintem, elemezve szétválasztom, egymáshoz való viszonyukat és kölcsönös egymásra hatásukat csoportositom, mint végkövetkeztetést oly megszivlelendő tanulságok sorát látom belőlük kiválni, melyeket olvasóimtól elvonni annyival kevésbé van jogom, mert teljes biztossággal teszem fel róluk azt, hogy e könyvben nem muló szórakozást vagy mulatságot, hanem szellemük táplálására és nemesitésére gyümölcsöző oktatást keresnek.

Ha szem előtt tartjuk azokat a személyes, tárgyilagos és topografikus momentumokat, melyek e ciklus első cikkében foglalvák, ha továbbá megfigyeljük azt a sokféle incidenst, melyek oly biztosan összevágtak, hogy végső eredményükben a leány ugy került házunkba, mintha a szél sodorta volna oda: akkor — véleményem szerint — eltekintve a szomnambula nyilatkozatától, hogy t. i. bár száz mértföldnyi távolságban is lett volna tőlem, mégis megtalálta volna az utat hozzám — még az irányzatos kételkedés is csak lesütött szemmel merné azt állitani, hogy mindebben csakis a vak véletlen összejátszása szerepelt.

De valamint a számtanban a kivonás próbáját az összeadás szolgáltatja, azonképpen bizonyitja a leánynak *providenciális küldetéssel* házunkban való megjelenését az, hogy missziója véget érvén, *a vezető kéz,* tudatos célzatra valló jelenségek mellett elvonta házunktól. Ez a bizonyság persze csak azoknál bir bizonyitó erővel, kiknek azért van szemük, hogy lássanak s azért van fülük, hogy halljanak, kik a bizonyitékok elől nem zárkóznak el s gőgös mivoltukban nem tulajdonitják sorsukat inkább a véletlennek, e valóságnélküli árnyképnek, ennek az agybeli korcsszülöttnek, nehogy valamiképpen egy felettük álló, gondolkodó, az emberek sorsát intéző hatalmat kelljen elismerniök.

Ilyenekkel nem vitatkozunk, ilyeneknek meggyőzés céljából nem irunk; ezeknek egyszerüen azt mondjuk, amit a mesebeli nyul mondott hitetlen társának, mikor a halhatatlanságról nem tudta meggyőzni: »majd a kalapos padlásán, ahova elvégre is valamennyien kerülünk, bizonyára meglátjuk, hogy melyikünknek van igaza.«

Mi volt tehát a szomnambula küldetésének célja? Nyilvánvaló, hogy oktatás volt a cél. Feladata az volt, hogy a magnetikus rapport különféle árnyalatainak tüneményeit, a szomnambulizmus sokoldalu jelenségeit közvetlen élő szemléltetésben ő rajta tanulmányozhassam s ezzel az életfeladatomhoz nélkülözhetetlen ismereteket általa megszerezhessem. E tanulmánynak kellett a spiritizmushoz vezető hid gyanánt szolgálnia

s ideérve, a levont következtetések képezték a kengyelt, melyen felkaptam a spiritizmus nyergébe, hogy abban hivatásom szerint biztosan megülhessek. Mert ha nem igy történik, akkori mivoltom mellett, emberi felfogás szerint nem egyhamar s nem egykönnyen fordultam volna a spiritizmushoz s ha a sorsnak, az emberiség e tanitójának csapásai mégis oda tereltek volna, — mert hiszen Isten rendelései ellen ugy sem védekezhetik sokáig a gyenge ember, — akkor az előzetes előkészités nélkül bizonyára teljesen képesitetlenül fogtam volna hozzá.

Ilyenformán a Gondviselés kezében rendelkezéseinek végrehajtására csupán tökéletlen eszköz maradtam volna; nem lettem volna képes a spiritizmusnak otthont alapitani, a szellemtannak az akkori képzelhető legmostohább korszellem dacára való terjesztésén munkálkodni s e célból a hivatott, kiválóképpen megáldott médiumok tekintélyes csapatját szakszerüleg kiképezni. Mindezt pedig anélkül, hogy ama számtalan, álnok szirtek egyikébe is ütődtem volna, melyek oly nagyon is gyakran végzetesekké válnak a tapasztalatlan kisérletezőre.

»A spiritisztikai kisérletekre csak az a rátermett ember, aki a szomnambulizmust alaposan ismeri.« Igy erősiti meg nézetemet dr. Du Prel, a legjelentékenyebb spiritista bölcselő, aki egy helyen azt mondja: »Csak akkor, ha a két rész, t. i. a szomnambulizmus és spiritizmus jelenségcsoportjait összekapcsoljuk, látjuk, hogy egymást kiegészitik s egymásra világosságot vetnek; s aki kisérletezni akar, annak mindkettőt kell ismernie. Azok az ostobaságok és durvaságok, melyeket az u. n. médiumleálcázók elkövetnek, nagyobbára a magnetikus rapport nemismerésén alapulnak.«

Ha most visszatekintek a szomnambulára, mint tanitómra s arra a tanulási rendre, melyet a láthatatlan paedagogiai vezetés kiképzésem céljából előirt, emberi semmiségemnek tudatában csodálattal és imádattal kell eltelnem. Mert belátom azt, hogy éppen ez a szomnambula — ki mint *auto*szomnambula bizonyára tipikusnak mondható, kinek alvalátása azonban nem mozgott a tulvilági szférák széditő magaslatain, hanem ellenkezőleg bolygónk szinvonalát s annak nyüzsgését nem lépte tul, — mondom, hogy csak ilyen szomnambula, aki akkori mivoltomhoz teljesen hozzáillett, lehetett az időben igazi tanitóm. Olyan szomnambulák, mint pl. a *prevorsti* látnoknő, *Emerich* Katalin, vagy *Kramer* stb. számomra akkoriban éppenséggel nem feleltek volna meg, mint ahogy nem illik tanitónak egy pedáns tudós a zsenge korban levő gyermekhez, aki még a kisdedóvó szemléltető oktatására szorult.

Valamely magasfejlettségü, fényes régiókban mozgó szomnambulának magasröptü, bensőséges, rajongó lénye énrám nézve természetellenes ugrás lett volna, mely értelmemet a rendes kerékvágásból kizökkentette, megzavarta, sőt a gyanakvó, minden pietisztikus árnyalattal ellentétes kételkedőt esetleg az egész ügytől elriasztotta volna.

Minő csodálatos és bölcs paedagogiai céltudatossággal oszlatták el mindjárt kezdetben a minden misztikus iránt táplált bizalmatlanságomat és kételyemet; minő bölcs számitással vonták orvosi ambiciómat és természettudományi irányomat kombinációba, hogy a szomnambulát reámnézve lebilincselővé tegyék! Hasonlóképpen figyelemreméltó és feltünő mindenkinek, ki csak némiképpen tájékozott a szomnambulizmus gazdag irodalmában, sőt nekem is, ki sem a későbbi szomnambulákon, kik spiritisztikai pályafutásom alatt utamba kerültek, sem a könyvekben hasonlót nem találtam, figyelemreméltó és feltünő az, hogy a szomnambula soha egyetlen szóval sem beszélt Istenről, az ő tulajdonságairól, a közte és az emberek közötti viszonyról; soha nem emlitette az ima szükségét, erre soha nem ösztönzött; sőt mi több: mikor kezdetben megtanitott a magnetizálás technikájára, egyáltalában nem tett említést arról a lelki felemelkedésről, melynek a magnetizálás alatt meg kell történnie. Általában véve alvalátása sohasem érintette a transcendentális területet. Nyilvánvaló, hogy ez is bölcs paedagogiai szándékkal történt, részben azért, hogy fejlődésem menetét a maga lépésről-lépésre való törvényes fejlődésében meg ne előzzék, részben azért, mert a törvényben le van fektetve az elv, mely szerint a szellemi és erkölcsi igazságok senkinek sem tálaltatnak fel, hanem mindenkinek buzgón keresnie munkával és fáradsággal megszereznie kell azokat s azokra érdemessé kell lennie.

Tulajdonképpeni atheista, istentagadó sohasem voltam, csak időről-időre vett erőt rajtam a rágódó kételkedés. Az utat a kételkedéstől az Istenben való hitig már abban az időben — Isten segitségével — szerencsésen megtettem. Egyik betegem halálos ágyánál megtaláltam az Istenben s a halhatatlanságban való hitet. Az ima szükségét azonban nem éreztem, sőt inkább tagadtam, mindenütt kiemelve azt, hogy az én hitem sokkal tisztultabb, mint azoké, akik azt hiszik, hogy Isten a földi férgek dicsőitésében gyönyörködhetnék; sokkal hatalmasabbnak tartandó, minthogy a parányi embertől valamit kivánhatna; becsületesség, őszinteség és felebaráti szeretet Isten előtt sokkal kedvesebb, mint minden litánia és himnusz. Csakhogy álbölcseségemben én sem jártam jobban, mint azok az emberek, kik akkor állanak legközelebb a badarsághoz, amikor kiváltképpen bölcseknek vélik magukat... Kétségtelen, hogy Isten semmit sem kiván az emberektől és nem saját magáért talál örömet a dicsőitő énekben, hanem igenis Ő, a legtisztább szeretet, örömét találja abban. ha az emberek énekét és imáját az ő kegyelmével megáldva visszajuttathatja hozzájuk, mintegy táplálékul a szellemnek, mely nélkül ennek el kellene sorvadnia.

Az imát tehát nem tanultam meg a szomnambulától, de Istenben s a halhatatlanságban való hitem lényegesen erősbödött. Amit tanultam, abból azt a meggyőződést meritettem, hogy van egy megváltozhatatlan gondviselés; a »véletlen« szót törültem a szótáramból s helyébe ezt illesztettem: »Egy lát-

hatatlan akarat vezetése, mely Isten minden teremtményére kiterjed.« Ez a hit soha el nem halványult bennem, sőt ellenkezőleg szakadatlanul erősödött bennem, főleg, hogy azóta az élet minden eseményét és mozzanatát ebből a szempontból itéltem meg s ezt mindenütt igazolva láttam. Ez a rendületlen meggyőződés az, mely arra lelkesit, hogy a mindenható Gondviselés bölcseségében, szeretetében és hatalmában való hitet embertársaimmal is elfogadtassam. Azt hiszem, nem lehet elég argumentumot és bizonyitékot összehordani abból a célból, hogy a véletlennek nevezett utálatos bálványt a neki emelt oltárról letaszitsuk s a hazugság helyett az örök, szent igazságot oltsuk az emberek szivébe...

Ha végre azt a kérdést akarnók felvetni: vajjon képes lett volna-e a szomnambula szakértői vezetés mellett magasabb régiókba emelkedni? azt hiszem, hogy erre a kérdésre határozottan igennel kellene felelnem, mert mindabban a tehetségben, melyet Isten valamely lénynek adott, benne van a fejlődési képesség magva, mely természetesen csak akkor érvényesül, ha a törvény által előirt feltételeknek megfelel. Arra a kérdésre ellenben, vajjon a szomnambula *általam* is elérhette volna-e a magasabb fejlettségét? — azt hiszem, határozottan tagadólag kell válaszolnom; mert eltekintve attól, hogy értelmiségem akkoriban a magas fejlettség eredményeire nem volt érett s igy e fejlettség céltalan lett volna, az én magnetizmusom abban az időben oly csekély értékü lehetett, hogy az csupán olyan szomnambulának fejlesztésére volt elegendő, ki csupán a mi bolygónk körében mozgott, olyan szomnambulának, mint aminő az enyém volt s amilyen éppen hozzám illett.

Ha akkori lényemet a maga szellemerkölcsi individualitásában szemeim elé állitani iparkodom, abban annyi hibát és gyengeséget találok, hogy a magnetizmus dolgaiban való mai tudásom és tapasztalatom szerint kevés szinarany magnetikus fluidum lehetett bennem, ellenben több salak és elektricitás, vagyis oly magnetikus minőség, mely nem alkalmas arra, hogy a szomnambula szellemének elegendő impulzust, a magasabb szférákba való fellendüléshez hatalmas szárnyakat adjon. Ez csak olyan magnetizőrtől várható, kiben makulátlan erkölcsi tartalom van, ki maga is képes a tiszta magnetizmus régióiba szállani és Teremtőjéhez felemelkedni.

Bizony, a mérlegnek gyengeségekkel és tökéletlenségekkel teli serpenyőjével szemben csak kevés jót helyezhettem ellensulyozásul: egy kevés felebaráti szeretetet, részvétet a szegények és szenvedők iránt és az igazság szeretetét. De ez utóbbi erény értékét lényegesen csökkentette az, hogy már gyermekkorom óta, valahányszor valakivel szemben igazságtalanságot láttam elkövetni, oly mértéktelenül gerjedtem haragra, hogy tulszigoruságomban gyakran magam is — igazságtalan lettem. Fájdalom... igen, fájdalom, e sarkalatos hibámat sem a spiritizmus, sem az öreg kor nem tudta végképpen kiirtani, gyökerestől kitépni

belőlem, csupán csak mérsékelni és megfékezni, valahányszor fejét fölüti s fellobbanásra és kitörésre ingerel.

Milyen vigaszteli oktatást adnak a mi jó szellemeink a »türelem« cimü fejezetben (Betrachtungsbuch von Adelma), amikor arra tanitanak, hogy necsak felebarátainkkal szemben gyakoroljuk a türelem erényét, hanem magunkkal szemben is, ha nemesbülésünk és haladásunk csak csigaléptekkel halad előre: »Ha az ember *egyetlen* földi életében csak egy sarkalatos hibát tudott is magából gyökerestől kiirtani, akkor már sokat tett...«

Minő szembeszökő annak a szüksége, hogy a szellem gyakrabban térjen vissza a földre!

Édes jó Istenem! Minő kevéssel éred Te be; mily keveset vársz a te gyenge embergyermekeidtől, mennyire kevésbe veszed az ő képességeiket, gyengeségeiket, miket azzal szereztek, hogy bünbe estek és Tőled elszakadtak!

És mennyire örülsz, hacsak némi jóakaratot mutatnak is, csak némiképpen iparkodnak is, hogy arra az utra lépjenek, mely Tehozzád vezet s mind e csekélységért minő nagy a te jutalmad, a te mindent átható kegyelmed!

Emberek, testvérek! Tartsuk állandóan szem előtt Isten végtelen kegyelmét és szeretetét s gondoljunk arra a hálára, melyre kötelesek vagyunk azért, mert Ő szeret minket. Szeressük Őt Atyánkat és Őhozzá való szeretetből szeressük egymást!

0250929 Könyvtár

III. RÉSZ.

MEDIUMIZMUS.

HFIM Könyvtár
20250929

HFM Könyvtár
20250929

I. TÖRTÉNETI ELŐZMÉNYEK.

Élményeim Budavár bevétele idejében.

A médiumizmus tárgyalását az 1849-iki május idevágó története fonalának ujból való fölvételével, nevezetesen Buda megszállása folyamán való visszatérésemmel fogom bevezetni.

*

Arra az előzékenységre, melyben a honvédelmi minisztérium azáltal részesitett, hogy spontán szabadságot adott, valóban nem számitottam, noha annak szüksége halvány arcomon és beesett szemeimen látható volt, a kisegitésért többször megujitott kérelmeimből pedig a minisztérium tudhatta, hogy tul vagyok terhelve. A minisztériumban ezidőtájt igen rózsás hangulat uralkodott, mert a bekeritő táborból kedvező hirek érkeztek Buda várának a közeljövőben bekövetkező biztos elfoglalásáról. Ugy látszik, ez tette a különben akadékoskodó urakat oly nagylelkűekké. Akkoriban oly nagy hiány volt orvosi személyzetben, hogy használható ápolók és ügyes borbélyok a beteggondozás szempontjából igen keresett egyének valának. Ilyen körülmények között egyáltalában nem lett volna bátorságom szabadságot kérni.

Végtelenül örültem tehát, hogy szeretett szüleimet és testvéreimet, kiknek a Hentzi által szorongatott városban való sorsán módfölött aggódtam, nemsokára megölelhettem s a vár bevétele után módom lesz magamat a téli hadjárat s Pesttől való elszigeteltség alatt szenvedett nélkülözésekért kárpótolni és sok fájdalmasan elfojtott kedvenc hajlamomnak szabad folyást engedni. Hiszen az eszközökben nem volt hiány, mert nem volt alkalmam pénzt kiadni s mint Kunmadaras egyetlen orvosi tekintélye, jelentékeny tiszteletdijakat kerestem.

A szemem előtt feltáruló csábitó perspektiva eltéritett attól az eredetileg szőtt tervtől, hogy egy napot Debrecenben töltsek. A nagyobb öröm reményében a kisebbre való kilátásnak tágitania kellett, mert valóban szinte repülni szerettem volna Pestre. Mennyire eltöltött az öröm előérzete, hogy barátaimat, hajdani tanitványaimat és főleg a debreceni kollégiumban volt nagyrabecsült egykori tanáraimat meglátogathatom, akikhez annyi pietás, hála és tisztelet füzött. Hiszen tanáraim mind tudományos nagyságok voltak, szakirodalmuknak szorgalmas és érdemes müvelői, kik a tudományt valóban gazdagitották s egytől-egyig tagjai a magyar tudományos akadémiának. A régi mintaiskolának va-

lóságos aranykora volt ez; az intézet bátran felvehette a versenyt az előrehaladt nyugat bármely főiskolájával s hirneve még a külföldre is eljutott. A tanárok között ott volt *Kerekes* Ferenc, a nagy vegyész és matematikus, aki meghivást kapott a szentpétervári főiskolához, de hazafiságból elutasitotta a megtisztelő ajánlatot; *Péczely* József, a hires történész és aesthetikus; *Vécsey* József, a psychologus és bölcsész; *Szücs,* a kiváló jogász; dr. *Csécsi* (Nagy) Imre, a botanikus és vegyész. Mindig nagyot dobbant a szivem arra a gondolatra, hogy tanitványuk lehettem.

Mindenekfölött *Péczely* és *Vécsey* voltak azok, akik legjobban vonzottak. Az utóbbinak gyermekeit német nyelvre és irodalomra tanitottam s igy benfentes voltam a házánál. Péczely s ennek tudós felesége, ki Homert eredetiben olvasta, szivesen társalogtak német nyelven. Ez okból a diákság nagyon megirigyelt s e réven bizonyos tiszteletnek örvendtem. Fájdalom, Péczely május havában már halálos ágyán volt s Budavárának bevételét csak néhány nappal élte tul. Körülbelül egy hétre rá olvastam halálának hirét az ujságokban. S e nagyrabecsült férfiak egyikét sem láttam többé viszont. Amikor 71-ben vagy 72-ben Debrecenbe hivtak, egy teljes napot töltöttem ott s a még életben levő tanárok utolsóját, Szücsöt, akit felkerestem, nem találtam odahaza.

Annak a története, hogy én, mint pesti születésü s a filozófiai fakultás hallgatója hogyan vetődtem Debrecenbe, nem volna hiányában az érdekes momentumoknak; de nem akarok az eltérések további bozótjába tévedni és tisztelt olvasóim türelmével visszaélni. Mindamellett nem térhetek ki az elől, hogy ki ne emeljem az isteni vezetést, mely ugy a debreceni kollégiumban folytatott tanulmányaim során, mint egyáltalában egész életemen át vörös fonalként huzódik végig.

Kedvem támadt ugyanis Debrecenben maradni s ott a jogi tanulmányokat folytatni, hogy azután az ügyvédi pályára lépjek. De az a sulyos feladat, mely az ügyvédre kliensének képviseleténél, érdekeinek a végrehajtásnál és árverésnél kérlelhetetlen érvényesitésével háramlik s melynek én tanuja is voltam, arra a meggyőződésre birtak, hogy nem való vagyok ügyvédnek. Ezért ott is hagytam Debrecent s eljöttem Pestre az orvosi fakultásra. Az első két hónapban a csonttanra vonatkozó elméleti előadások alatt nagyon simán ment a dolog. De mikor egy szép napon az anatomiai famulus behozott a deszkán egy fehér takaróval leboritott praeparált emberfejet és Csausz tanár levette róla a leplet, e látványra ájultan buktam a pad alá. E szokatlan eseményre a háromszáz főnyi hallgatóság között nagy zürzavar támadt; engem kivittek a folyosóra levegőzni s meglocsoltak vizzel. Ott magamhoz tértem, de semmi szin alatt sem akartam társaim abbeli nógatásainak engedni, hogy ismét visszamenjek a tanterembe. Kocsin mentem haza s kijelentettem szülőimnek, hogy egyáltalában nem érzek hivatást az orvosi pályára. Sokáig tartott, mig iskolatársaim sürgetéseinek és biztatásainak

— hogy idővel hozzászokom az ilyesmihez, megbarátkozom a hasonló látványokkal, — engedtem, mert elvégre beláttam, hogy kényszeritenem kell magamat erre, más ut és választás nem maradván hátra, hiszen már meggyőződtem arról, hogy ügyvédnek való nem vagyok. Megfogadtam az iskolatársak tanácsát, legyőztem a kezdetben érzett ellenszenvet és borzadályt ugy, hogy később még sokkal visszataszitóbb látvány sem riasztott meg.

Ha ez az eset akkor történt volna meg velem, amikor még nem győződtem meg arról, hogy az ügyvédi pálya nem nekem való, azt hiszem feltehetem, hogy soha sem tértem volna vissza az orvosi pályához, mert hiszen ebben az esetben még előttem állott volna az ügyvédi pálya, amelyre épp ugy kellett volna természetemet kényszeritenem, mint ahogy az anatómiát illetőleg történt... Ez mindenesetre csak egy gyürü az én életem láncolatában; de ha az egész hosszu lánc majdnem csupa ilyen gyürüből áll, valóban nagyon különös volna feltenni azt, hogy ilyen sok gyürü csak a véletlen folytán, csakugy találomra, minden szándék és cél nélkül füződött volna egymás mellé...

*

Minden félbeszakitás nélkül siettem Pestre. Szüleim lakásához hajtatva, azt zárva találtam. A házmestertől megtudtam, hogy az egész család, a bombázás veszélyét elkerülendő, Ujpestre menekült. A viszontlátás öröme leirhatatlan volt; szüleimet fedél alatt s jó ellátásban találtam, én pedig visszatértem lakásunkba, mert hiszen a lövegek ellen a tüzpróbát már fedél és falvédelem nélkül is kiállottam.

Nagyon nehéz a mai nemzedéknek az akkori Pestről fogalmat alkotni. A várost, mely disz és szépség teklintetében sokkal kisebb helyet foglalt el, mint sok jelenlegi vidéki városunk, a lakosság az időtájt nagyobbára elhagyta. A lakók elmenekültek; a jobbmóduak nagyobb távolságokra, a szegényebb sorsuak pedig Rákosra, ahol kunyhók és sátrak alatt, sőt cigányok módjára a szabadban is tanyáztak, mert a május verőfényes és meleg volt. Az a kevés ember, aki ezt nem tehette meg, mert a városhoz volt kötve, a házsorok mellett lapult meg, folyton a magasba kémlelődve, nem csap-e le valami bomba vagy haubitz. Az ágyudörej folyton hangzott, különösen az utolsó napokban, részint a megszálló hadtesttől, részint a várban rekedt seregtől jövé.

S milyen rettenetes látványt nyujtottak a Dunasoron álló házak. Nem azok, melyek ma a korzón állanak, mert hiszen ezek még akkoriban nem voltak; ezeknek területét a szabályozatlan, iszapos Dunaparttól kellett elhóditani. Két évtized telt el, mig az alkotmányos önrendelkezési jog s a nemzet függetlensége visszanyerése után a szabadság éltető fuvallata e darab Azsiából megalkotta, mintegy elővarázsolta az európai kulturális haladás e csodáját, ugy, hogy most a legjobb uton van, hogy rohamlépésekben emelkedjék világváros magaslatára, mely-

nek pompás szépségét és festői báját még a világlátott turista elkényeztetett szeme is gyönyörrel és elragadtatással szemlélheti.

A mostani pompás korzófront a Petőfi-tértől a Lánchidig egyrészt s az akadémia palotájától a parlament büszke gótikus palotájáig másrészt, a bombázástól mit sem szenvedhettek. Csak a hátrább levő házsorok, a Nákó-féle háztól a Lloyd épületig s onnan a szerb templomig és a piaristákig voltak kitéve Hentzi lövegeinek, melyek alaposan össze is lövöldözték azokat s nem egy tető borult lángba. Az akkori Pestnek egyetlen diszes épülete a Vigadó, különösen felkeltette a bősz bérenc haragját, romokká lövette s felgyujtatta.

Szerencsére a mi derék honvédeink hősiessége nem sokára véget vetett ez ocsmányságnak, mert, amint tudjuk, május 21-ikén halálmegvetéssel megostromolták a budai várfalakat. A diadalorditás s a vársáncokra kitüzött nemzeti lobogó a lakosságban természetesen nagy lelkesedést keltett s nagy része otthagyta rejtekhelyét. A lakosság zöme, noha nagyrészt németajku, mégis jó hazafias érzelmü volt, a szenvedett nyomor s az osztrákok kegyetlensége pedig még inkább növelte hazafias érzésüket. Csak a bennszülött, jobbára sváb spieszbürgerek, a háziurak voltak fekete-sárga érzelmüek s Pest városának lövetése feletti elkeseredésük csodálatosképpen a Kossuthisták ellen fordult, akiket a szenvedett károk okozóiul tekintettek.

Budavár bevételének hirére mindjárt reggel átsiettem. A Lánchid csak állványaiban állott készen, a gyalogjárók számára való pallókat csak ugy szükségszerüleg állitották össze. A budai Lánchidfőnél a nép ugyanazon a helyen tolongott, ahol az osztrák cs. k. Alnoch ezredes, ez a herostratesi dicsőségre szomjazó vandál ádáz gyülöletében ezt a »hetedik világcsodát« puskaporral levegőbe akarta röpiteni, de akkor tudvalevőleg életét veszté. Állitólag hullájának roncsait és vérnyomokat lehetett ott látni; de én nem vesztegettem az időt, hanem lélegzetszakadva siettem fel a göröngyös, rossz karban levő lépcsőn a Várba. Nem találtam ott különös tennivalót; mindkét részről több volt a halott, mint a sebesült... Hentzi holttestét nem láttam; nem is igen érdekelt; ellenben a hagyatékából igen kellemes dolgokat láttam, sőt élveztem. A Vár utcáin sok honvédet lehetett látni, akik az osztrák tisztek kiürült lakásaiból mindenféle dolgot kicipeltek: vadászfegyvereket, kardokat, csákót, portépét stb. Mindezeket figyelembe sem vettem s minden ajánlatot visszautasitottam. Egyszerre egy derék honvéd jön velem szemben, szinte nyög a terhe alatt: szürke katonaposztó, széles generális rojtok voltak nála, s többek között 5—6 nagy szivarskatulya is. A jó fiu aligha tudta, hogy mi van ezekben a skatulyákban, mert Jászberényben aligha látott ilyent, izlelni meg éppenséggel nem izlelt; én azonban, mint elkényeztetett szivarismerő, nagyon is meg tudtam becsülni a zsákmány értékét. A honvéd nem is nevezte meg az árt, hanem az én nagylelküségemre bizta annak megállapitását s a pénzt az ő Jászberényben levő

mátkájának szánta. Odaadtam neki egy marék ezüst huszast; kétkedve nézett reám, nem akart a szemének hinni, mert abban az időben az ezüst- és aranypénz teljesen eltünt a forgalomból. Nevetnem kellett, amikor furcsa arccal azt mondta, hogy ez nagyon is sok s ráadásul vegyem még el a vég szürke posztót.

Ezek a szivarok valódi hüvelykujj vastagságu Havanna regáliák voltak, darabja 25 kr. o. é., tehát $^1/_4$ forint. Milyen gazdag kárpótlás az oly sokáig tartott nélkülözésért! Mert minden nélkülözés között a szivarok hiánya fájt nekünk leginkább. A cukrot, kávét, teát, rumot, mind nélkülöztük, de mindegyiknek volt szurrogátuma, kávé helyett szalonnát vagy juhturót reggeliztünk s törkölyt ittunk stb., de a szivart nem pótolhatta a kapadohány, melyet vörös agyagpipából kellett szivnunk... Természetesen Hentzi hagyatéka nem tartott sokáig, mert társaim a legmerevebb kommunizmusnak hódoltak s minden kérdezés nélkül belenyultak atillám hátsó zsebeibe, — melyeket napjában kétszer megtöltöttem — s con amore szedték ki a szivarokat.

Nemrégiben Pest fölött még valóságos tetszhalál lebegett s nem képzelhető élénkebb ellentét, mint a forrongó, pezsdülő élet, mely most kezdődött. A kormány visszatérte és Kossuthnak Pestre való diadalmas bevonulása után az utcák csak ugy hemzsegtek a pléhgalléros és egyéb tisztektől: a hotelek és vendéglők zsufolva voltak, a korcsmákban nem lehetett helyet kapni, mint a jubileum idején. A nemrég még elhagyott elegáns üzletek megteltek vevőkkel, mindenki vásárolni akart, mert a háboru mindenkinél szükségessé tette sok szükségleti cikknek felfrissitését. A kossuthbankókat, melyek a tél idején szigoruan el voltak tiltva, de a hazafiak között titokban, de persze diszázsióval forgalomban voltak, most még a sváb kereskedők is elfogadták s csak alig valamivel számitották drágábban az árut, sőt arany- és ezüsttárgyakat is lehetett kossuthbankókért venni s a körmöci arany darabja 7—8 frtért volt kapható, holott a télen a táborban 10—15 forintért váltották be, még pedig a soviniszták.

A divatáru- és kiskereskedés abban az időben majdnem kizárólag német spieszbürgerek kezében volt s csak a nagykereskedelmet üzték a zsidó üzletemberek. Ezek tudvalevőleg nagy hazafiak voltak s ezért Haynau alatt keservesen lakoltak. A spieszbürgerek most természetesen nemzetiszinü arcot öltöttek, szivükben azonban a hazafias érzés a fagyponton alul állott. Még ma is mosolyognom kell, ha visszaemlékezem arra, amikor a Váci-utcában portépét, keztyüt stb. vásároltam. Egy 25 frtos osztrák bankót adtam oda s a kereskedő, aki csak az imént adta a nagy hazafit, ragyogó szemmel és mohón kapott utána azzal a kérdéssel: mennyi *ázsiót* számitson? Nagyon különös figurát mutathattam, mikor azzal a grandezzával. — amit később Jankó, a zseniális karikaturarajzoló, értem, mint a Mokány Berci modelljéért, jó pénzen megfizetett volna, — szóltam oda a kereskedőnek: »ázsióként adjon tisztességes kossuth-

bankókat az osztrák rongyok helyett, melyek nemsokára ugyis érvénytelenek lesznek...« A szürke spiczburger leköteleződeg mosolygott s önmagában alighanem mulatott, hogy ilyen fiatal balekre talált. De mit bántam én egynéhány forintot, ha ezen a pénzen leckét adhattam neki a hazafiságból.

Akkoriban magasan állt a nap felettünk; volt kivilágitás, népünnep, ökörsütés nagy számban — mindenütt dulce jubilo. Fájdalom, ez a büvös mámor nem tartott sokáig, mert nemsokára bekövetkezett a kijózanodás, melyet a komor levertség érzete követett. Már itt-ott, eleinte hitetlenül rebesgettek valamit az orosz inváziórol; később mind több és több pozitivnak tetsző tény került a köztudatba, mig végre a napilapok is kiléptek a fátyolozott rezervából a meztelen tények mezejére. Már hireket olvashattunk arról, hogy lenn Erdélyben összeütközések voltak az oroszok és Bem csapatjai között. E hirek hallatára vége volt a leckéknek, miket a lovaglóiskolában vettem a kikölcsönzött lovon, a nyilvános helyeken, a városligetben való sétalovaglásnak, ami már közismert alakká tett, szóval mindenféle nagyuri tempónak és mulatságnak, ami kedvemrevaló volt. Hazafias érzésem mégis csak nagyobb volt, mint az uraskodáshoz való hajlamom. Mert akkoriban ez volt a legnagyobb hibám: csak pénzt dobálni, az elegánst adni, ebben állott a szenvedélyem... Nem vártam tehát be, mig letelik a szabadságom, hanem néhány nappal előbb szolgálattétel végett jelentkeztem a térparancsnokságnál. Azonnal elküldtek *Hajósra,* Kalocsa közelébe. Ott volt az érsekek nyaralóhelye, a gyönyörü épületben, tágas, nagy termek, köröskörül pompás, szinte erdőszerü kert. Szebb és ideálisabb helyet a betegek és sebesültek részére még képzelni és kivánni sem lehetett.

Abban az időben Magyarországon még ritka holló volt a speciális sebész vagy operatőr. Ilyen volt Dr. Mágócsy Vince, aki mint Gyöngyös városának tiszti orvosa, ott hagyta jövedelmező praxisát s feleségével, — aki mellesleg mondva gyönyörü szép, müvelt uriasszony volt, — a nemzet táborába sietett. Mennyire elütött ez a nő a tisztikart követő törvényes és kétes asszonyok hadától, mely a magyar tábor terhét és árnyoldalát képezte... Dr. Mágócsy mozgó vándoroperatőr volt, aki kórházról-kórházra járt, hogy ott a sulyosabb mütéteket elvégezze. A téli hadjárat alatt egynéhányszor eljött Madarasra is, ahol én asszisztáltam neki s tetszését megnyertem. Dr. Mágócsy nagyon megörült, hogy engem Hajóson talált, én is örvendtem, mert mint tanitómesteremen nagyon csüggtem rajta. Mágócsy időközben hadtest-törzsorvossá lépett elő s kissé hiu természete megnyugvással fogadta, hogy egy rokonszenves adjutánsra talált, mert bántotta, hogy vetélytársa, Garay törzsorvos, már ilyen fölött rendelkezett, ő pedig még nem tudott alkalmas embert találni. Természetesen örömmel fogadtam az ajánlatot s Dr. Mágócsy kérelmét a katonai hatóság helybenhagyta. Ezuttal lovat kaptam, mert vagy parancsokat kellett vinnem, vagy pe-

dig jelentéseket tennem. Most hasznát vettem a lovagló leckéknek.

A kórház feloszlatása után *Szabadkára* vonultunk, de nemsokára sürgős parancs jött, hogy vonuljunk Szegedre s igy éjnek idején hanyat-homlok gyors menetben utnak indultunk. Szegeden nagyszámu csapat volt összpontositva s ezek augusztus 5-én a *szőregi* csatában először szálltak szembe az orosz haderővel. Minden tekintetben meleg nap volt ez, ugy a két ellenfél elkeseredett harcának hevét, mint az augusztusi nap forróságát tekintve. A sebkötözőhely az erdő szélén volt s ezuttal legalább hátvédünk volt, amit a kötözőhely kiválasztásánál nem tartottak mindig szem előtt. Ilyenformán az orvos hivatása gyakran végzetessé vált s az amugyis csekély orvosi személyzetet nagyon megritkitotta. Nagy hiba volt ugyanis, hogy az orvosoknak nem volt semmi ismertető jele, ami őket a többi honvédtisztektől megkülönböztette volna. Gyors visszavonulásoknál és üldözéseknél persze hiába hivatkoztak állásukra és orvosi jellegükre... Magától értődik, hogy a legsürgősebb operációkat, sőt az amputációkat is szabad ég alatt, a nap hevének kitéve végeztük. A honvédek lombokat és faágakat hoztak az erdőből, ezeket a földbe dugták, hogy a szegény sebesültek némi enyhülést és oltalmat kapjanak.

Felejthetetlen lesz az a jelenet, amikor a kötözőhelyre az ágyugolyók szakadatlan zápora közt, amik a földet körülöttünk fölturták s földdarabokat szórtak szemünk közé, egy még gyermekkorban lévő honvédet hoztak, akinek egy ágyugolyó a balkarját a könyökig összeroncsolta s akinek karját azonnal tőből le kellett vágni. Valóban gyötrelmes, szivszaggató jelenet volt ennek a 15—16 év körüli gyerekembernek a vérveszteségtől s pokoli kintól eltorzult arcát látni! Egy zsup szénán, két honvéd támogatása mellett ült szegény a kinosan (természetesen elaltatás nélkül) végzett amputáció alatt az augusztusi nap perzselő hevének kitéve, nyögve, jajgatva; forró könnyek hullottak a sebre, mialatt az ütőereket lekötöztem... Gyakran gondolkoztam a szegény fiunak további sorsáról: vajjon mi lett belőle a harc dühöngései közepette? hová lett, vajjon életben maradt-e?

Ugy 9—10 év mulva egyik napon egy nyulánk, szőke, félkezü fiatal ember jelentkezett nálam Abaujszántón. A szőregi fiatal hős volt — *Kertész* Károly, aki, ha jól emlékszem, szülei akarata ellenére állott be a honvédseregbe s akit az első orosz részről kilőtt ágyugolyó nyomorékká tett. A kassai törvényszéknél kapott állást, ott tudta meg hollétemet s valami folyton arra ösztönözte, hogy »életmentőjét« felkeresse. Egy vasárnapi napot szánt arra, hogy ezt a mintegy 60 kilométernyi kocsiutat megtegye. Módfelett megörültem a viszontlátáson; azóta azonban nem került a szemem elé. Ellenben megtudtam róla, hogy hivatalnokká lépett elő s megnősült. Néhány év előtt nyugalomba vonult s most Miskolcon, ahol fia az államvasutaknál van alkalmazva, zavartalan jólétnek örvend.

Amikor a honvédek száma mindegyre apadt, én is rászántam magam arra, hogy a központi honvédegyletbe belépjek, amire idő hiányában oly soká nem is gondoltam. Kertész s megboldogult Dániel fivérem, aki szintén mint 16 éves tüzér küzdötte végig a hadjáratot s a központi honvédegylet választmányi tagja volt, tanubizonyságot szolgáltathattak arról, hogy a hadjáratban szolgálatot tettem — valóban két klasszikus tanu!...

Mintegy másfél évvel ezelőtt a fiatal Kertész orvosi tanácsomat kérte s akkor megtudtam, hogy ugy ő, mint apja is érdeklődéssel olvassák az »Égi Világosság«-ot s gondoskodtam, hogy a szükséges számokat megkapják. Azt hiszem, nem érdektelen, hogy a két különböző szituáció, melyben mi ketten több mint egy félszázaddal ezelőtt egymással szemben állottunk: Kertész a kötözőhelyen, mint nyomorékká lőtt fiatal suhanc, én, mint fiatal operatőrje, az idők folyamán nivellálódott s most ime, mindketten aggastyánok vagyunk s a spiritizmusnak mindent kiegyenlitő közös talaján ismét találkozunk.

A szőregi csatától a világosi fegyverletételig.

Tudvalevő dolog, hogy a szőregi csata csapataink visszavonulásával végződött, ami annyit jelent, hogy a csatát elvesztettük. De csupán visszavonulás és nem menekülés volt. S ha egyrészről feltámadt bennünk annak a tudata, hogy egy számszerint tulnyomó s igy lenyügöző hatalommal állunk szemben, melynek brutális vasmarkából alig van menekülés, másrészt az oroszok sem zárkózhattak el annak a beismerése elől, hogy nem holmi mondurba bujtatott csőcselékkel, hanem haláltmegvető, tiszteletet parancsoló ellenféllel van dolguk, melynek bátorságával szembeszállni nem lesz éppen könnyü dolog. Az oroszok ezt nem is titkolták s honvédeink dicsőséges bátorságát loyalis nyiltsággal ismerték el.

Seregünk a katonai fegyelem betartásával s a legfelsőbb hadvezetés rendelkezéseihez képest a bánáti sikokon dél felé vonult s az öt nap alatt, mig a két sereg a temesvári sáncok alatt egymásra tört, a kozákok és huszárok kémcsapatjai közt nap-nap után lovasütközetek támadtak, melyekből mindkét részről sebesültek kerültek ki. Jobbára csak kardcsapástól eredő, többnyire ártalmatlan sebesülések estek, ugy, hogy az ut szélén vagy a szabad ég alatt, a faluban kötést kapott huszárok ismét lóra ültek s a csapathoz csatlakoztak. Emlékszem egy esetre, aamikor egy nagyobb falu, — gondolom Szt.-Andrásnak hivták, — főutcáján az egyik huszárnak le kellett vágni az ujját. Ez anélkül, hogy leszállt volna a lóról, amikor a kötést megkapta, megsarkantyuzta lovát és elvágtatott. Hogy a huszár a világ legelső katonája, annak az oka nemcsak abban rejlik, hogy

bátran viselkedik a harcmezőn, hanem egyuttal abban a nyugodt hősiességben is, amit a kórházban tanusit. Hiába próbálták a többi nemzetek, különösen I. Napoleon ideje óta, a lovasságnak ezt a német hadseregükbe beilleszteni: a francia houssard, az angol hussar s a német huszár a név s a zsinóros atilla dacára még mindig nem az, ami a magyar huszár...

Hiszen volt nekünk mindenféle nációbeli sebesültünk; de mennyire elütött ezek félénk volta és puhasága a huszárok férfias bátorságától és keménységétől. Hogy azonban ne legyek igazságtalan, nem hallgathatom el azt a feltevésemet, hogy az elfogott sebesültek a nyöszörgéssel és jajgatással talán csak szánalmat akartak kelteni, mert hiszen a magyarokat, mint valóságos emberevőket, a fogságot pedig, mint pokoli kint festették le előttük. Pedig általánosan tudva volt, hogy semmi különbséget nem tettünk a saját vérünk, s az ellenfél sebesültjei között, amiről különben az utóbbiak alig tudtak eléggé dicsérőleg és csodálkozva nyilatkozni, sőt nagy számmal voltak olyanok, akik nem is akartak többé visszatérni az övéikhez.

A huszárok örökké emlékezetes hőstetteiből minden magyar katonaorvos garmadaszámra gyüjthette a felejthetetlen emlékeket s én nem tagadhatom meg magamtól azt, hogy legalább két esetet fel ne soroljak. Január vége felé lehetett, mikor parancsnokunk Eger-Farmoson azt a hirt vette, hogy a füzesabonyi nagyvendéglőben egy csapat dzsidás éjjelezik. Megjegyzem, miképp nem kezeskedem arról, nem forditva állott-e a dolog, t. i. hogy mi voltunk Füzes-Abonyban, a dzsidások pedig Eger-Farmoson: mert csak ez a két név maradt meg emlékezetemben. Éjfél után indultunk utnak. Kegyetlenül hideg, de szép csillagsugaras téli éj volt; a hó csak ugy ropogott fázós lábaink alatt. Csak arra emlékszem, hogy csapatunkat a falu előtt megosztották s kétfelől vonultunk be a helységbe azzal a paranccsal, hogy ez a lehető legnagyobb csendben történjék. Vajjon a dzsidásokat megleptük-e, vagy azok már harcban állottak-e, arra már nem emlékszem, csak azt tudom, hogy a sebesülteket behozták a paplakba s én azokat a tágas, felette tiszta cselédszobában kötözgettem. Csodálatos dolog! Az a hely s az egész jelenet e percben oly élénken áll szemeim előtt, hogy le tudnám rajzolni. Éppugy emlékszem arra is, hogy vasárnap reggel volt s a plébános az összes sebesülteknek s a kisérő legénységnek meleg reggelit adatott. A sebesültek között csak egy volt, kinek sebe életveszéllyel járt. Derék huszáraink akkoriban még nem tanulták el az osztrákok cselét, mely abban állott, hogy a huszár oldalához iparkodtak s a csákót hátulról verték le a fejéről, miáltal a szegény huszárok áldozatul estek. A nehézkes csehek alighanem tisztjeiktől tanulták el ezt a cselfogást. Huszáraink ügyessége azonban ellensulyozta a bajt; a huszárok óvatosabbak lettek és oldalba szurták az ellenfelet, ugy, hogy lebukott a lóról. A fogságba került dzsidások és könnyü lovasok jó része ilyen veszélyes szurási sebekkel jutott ápolásba.

Az életveszélyesen megsebesült huszár egyike volt a hozzánk átkerült Vilmos-huszároknak, aki már a második kapitulációt szolgálta s vagy negyven esztendős lehetett. Feje egész hosszában szét volt hasitva, ugy, hogy egy ujjat bátran lehetett volna beledugni s kilátszott a kemény agykéreg, melynek pulsatiója látható volt. A kényes helyzetben s a rendelkezésre álló csekély eszközökkel akkoriban egy iskolázott és ügyes katonaorvos sem tehetett volna egyebet, mint a sebet, ugy, ahogy a külső nyomás s a hideg ellen megvédeni igyekezzék. A szegénynek fehérnemüje és ruhája a szó szoros értelmében át volt itatva a vértől. Szomjusága ellen kevés tejet ivott és a fájdalomnak vagy panasznak egyetlen hangja sem hagyta el ajkát, csak amugy huszárosan szidta a huncut németet, akinek alkalom adtán majd be fog fütyölni, mert csákóját leverte a fejéről. Azután katonás magatartással elém állott, előirás szerint összecsapta bokáit, szalutált és azt mondta: »Jelentem alásan, regementorvos ur, be akarok rukkolni a svadronomba!« A meghatottság könnyei tódultak szemembe s a nyakába szerettem volna borulni ennek a halálraszánt embernek... Csak nagy nehezen tudtam szegénynyel megérttetni, hogy abból egyelőre semmi sem lesz. Azzal az igérettel azután, hogy néhány nap mulva meglesz a kivánsága, némi ellenkezés után belenyugodott sorsába.

A második eset az akkoriban szervezett Lehel-huszárok egyikével történt; egy gyönyörü szép, fiatal legénnyel, akin Kunmadarason egy nem éppen veszély nélkül járó mütétet kellett volna végrehajtanom. Ugy kivántam, bár itt volna most dr. Mágócsy, hogy ő végezné el az operációt, mert magam nem igen mertem belefogni. Csakhogy az, akit annyira kivántam, nem jött el. A seb magárahagyatottságában mindjobban megnagyobbodott s minthogy a kórházi betegek száma nagyon leapadt, s ezeket a madarasi kórház feloszlatása után a karcagi főkórházba kellett szállitani, nagyon resteltem, hogy olyan beteget szolgáltassak be, akinek állapota a kellő időben alkalmazott szakszerü kezelés mellett nem rosszabbodhatott volna ennyire. Ah, milyen szivesen vettem volna a beteg ama kijelentését, hogy nem veti alá magát az operációnak. De ez nem történt meg, hanem beleegyezett azon föltétel alatt, ha szivarjaimból egyet átengedek neki, hogy ő ezt a mütét alatt elszivhassa.

Abban az időben a szivar még nagyon keresett portéka volt. Nekem még volt egynéhány abból az időből, mikor Egerben voltam detachirozva a verbuvált rekruták asszentálásánál. Ugy őriztem azt a pár darabot, mint a szemem fényét s csak a pirossal jelzett napokon szivtam el egyet ebéd után. Beleegyeztem a beteg kivánságába, s megállapitottam, hogy vasárnap délben végzem a mütétet. Soha semmiféle vizsgám és rigorozumom előtt nem éreztem ekkora félelmet és szivszorongást... Leginkább attól féltem, hogy a beteg elvérzik. Annak a réme, hogy a beteg halálosan elvérezve késem alatt pusztul el, foly-

ton ott táncolt a szemem előtt. És valóban, ez az operáció oly merészség volt, melyet akkori tudatlanságom mellett teljes egészében nem is tudtam felfogni s azt hiszem, hogy ugy privát praxisomban, mint tiszti főorvosi minőségemben, amikor mindenféle mütétet kellett végrehajtanom, ehhez hasonló operációba alig mertem volna belekezdeni.

A hetek óta nélkülözött szivar illatára áhitozó beteg látható kéjjel szivta magába a füstöt s az ágyban ülve, minden vonaglás, vagy fájdalom nélkül nézte a véres kés kegyetlen mozdulatait, mintha olyasvalamire tekintene, amihez tulajdonképpen semmi köze sincsen. Valóságos Isten csodája, — de a mütét szerencsésen sikerült. Még mai napig sem tudom az egész dolgot megmagyarázni s gyakran gondolkozom afelett, hogy tulajdonképpen hogyan is történt az egész... A derék legény, az ő önuralmával kétségkivül mintája lehetett volna egy római hősnek, mondjuk Mucius Scaevolának, de magam is nem kis próbáját szolgáltattam az önuralomnak, mikor visszafojtottam a meghatottság könnyeit a huszár hősies magaviselete, s az öröm könnyeit a merész mütét sikere felett... Egy extraporció sült, bor, néhány szivar volt az egész, amit az operáltnak nyujthattam. A jól megérdemelt rendjelt nem akaszthattam nyakába, de a bőséges dicséret, ragyogó szemei után itélve, nagyon megörvendeztette és kárpótolta.

Figyelemreméltó lélektani jelenség, mely kétségkivül változhatatlan szellemi törvényeken nyugszik, hogy azok az események, melyek a megfeszitett lelki és kedélyi befogadási képesség alatt vésődtek be, még ma is ugy állanak szemeim előtt, mintha tegnap történtek volna s ezeket minden részletükben le tudnám rajzolni. Mig ellenben emlékezőtehetségem legnagyobb megfeszitése mellett sem vagyok képes arra, hogy némely eseményt, habár csak elmosódott képekben is felidézzek. Igy vagyok a szomoru emlékü temesvári csatával. Szinte magamra disputálhatnám, hogy nem is vettem benne részt, ha másrészt az ellenkezőjéről nem volnék meggyőződve, mert hiszen egy hajszálon mult, hogy a kötözőhely összes embereit a kozákok le nem mészárolták. De hogy miképpen menekültünk meg, milyen szerencsés körülménynek köszönhettük e menekülést, ennek emlékét az akkori félelem, ijedtség s a szörnyü zürzavar teljesen elmosta. Csak a fülsiketitő ágyudörgésre, orditásra, lőporfüstre emlékszem, azután a sebesültek nagy tömegére, végül fejetlen, vad menekülésre...

Az egyik kocsin, mely a katonai sebészeti eszközöket szállitotta, a fáradságtól kimerülve elaludtam; fejem alatt párnául egy köteg árpaszalma volt. Amikor reggel összetörve és fázva Facseten felébredtem, heves fájdalmat éreztem a jobb fülemben. Csak nagysokára huzták ki az egyetemen az éles, hegyes, már teljesen megdagadt árpapelyvát, mely lappangó dobhártyagyuladást okozott s alapját vetette meg annak, hogy hallóképességem ezen a fülön később megszünt...

Lugos és mindazok a helyek, ahol rendetlenül, minden fegyelem felbomlásával áthaladtunk, csak mint sötét, ködszerüen elmosódott képek élnek még emlékezetemben; ellenben élénken emlékszem azokra a nyomoruságos napokra, amikor a Pojána-Ruszka hegység szakadékos magaslatain éhségtől és fáradtságtól meggyötörten átkeltünk. Legkellemetlenebbek voltak a *mócok*, kik, mint a keletázsiai dzsungelek vadállatai: vérszomjasan, leselkedő, villogó szemekkel kuporogtak a sziklák kiugró részei vagy a bozótok mögött s csak akkor vonultak vissza, ha puskacsöveinket fenyegetőleg irányitottuk feléjük. Jaj volt annak a szegény honvédnek, aki a zárt csapattól elmaradt; mennyi embercsont rothadt ott a szakadékok mélyén!... Hazai földön is folyton gyülöletes, vérszomjas ellenségtől voltunk körülvéve s egyre a magaslatokat kellett kémlelnünk, nem görditenek-e ránk valahonnan egy szikladarabot. Az ilyen bánásmódot, persze a szükség kényszeritő hatalma alatt, azzal toroltuk meg, hogy ahol félig érett szilvát vagy kukoricát találtunk, azt sáskamódra kipusztitottuk.

Élénken emlékszem arra, hogy egy fensikon pihenőt tartottunk és meghaltunk. Itt meglehetős kukoricatermést találtunk. A füstölgő tüz mellett teletömködtük magunkat a félig megsütött tengerivel s én két csövet a szalmakötegem alá raktam, hogy másnap reggelire is maradjon. Gyönyörü holdvilágos est volt, a hátamon feküdtem s nemsokára mélységes álomba merültem. Az első napsugarak, melyek szememet érték, ébresztettek fel s anélkül, hogy helyemet megváltoztattam volna, párnám alá nyultam s oly jóizüen ettem meg a két cső kukoricát, hogy bármely blazirt inyenc megirigyelhetett volna. Az utat ismerő honvédek azzal vigasztaltak, hogy már délfelé sikságra jutunk. Lóra ültem s az utat *Vale-Mare*-ig lóháton, csizmában és köpenyegben tettem meg. A hüvös reggeli hegyi levegőt a délelőtti órák augusztusi heve váltotta fel és én ugyancsak izzadtam a nehéz köpönyeg s a lovagló csizmák sulya alatt. De szó sem lehetett arról, hogy esetleg ruhát váltsak.

Mint a szárazföldi ember, aki hosszu tengeri utazás után partot lát, ugy örültünk mi is, mikor a sziklákat felváltotta a laposabb vidék s puha talajt éreztünk lábunk alatt. Az előttünk haladó honvédcsapatok azonban Vale-Maré-ban minden készletet elfogyasztottak előlünk. Ezüst pénzeket kináltunk s mégse kaphattunk egy falat malaját vagy más egyebet, amivel éhségünket csillapithattuk volna. A szegény falusi pópa jajgatott, hogy neki sincs betevő falatja s a kiüritett szilvóriumos hordók igazat adtak neki. Derék Barabás szolgám, akit mindig Barabás bácsinak szólitottam, a Wasa herceg regimentjéből átlépett, szürke, kiszolgált veterán ugy gondoskodott rólam, mintha a fia lettem volna. Maga is éhes volt, de nem tudta elviselni, hogy én éhezzem. Fogta tehát magát s a pópa udvarában ludakra vadászott. Persze az egész sereg gágogva felrepült s a kert felé szállt. Ekkor Barabás egy siu-indián ügyességével közéjük haji-

totta nagy, éles zsebkését s valóban eltalálta az egyik ludat, mely sebzett nyakkal hullott le. Barabás felhasitotta a mellét, kivette a máját, gyönge tüzön valahogy megpiritotta és átnyujtotta, hogy legalább én ne szenvedjek az éhségtől.

Ezt a félig nyers, jóformán még véres libamájat minden ellenkezése dacára megosztottam vele. Napok óta ez volt az első és egyedüli falat, amit persze kenyér nélkül kellett elfogyasztani.

Fájdalom, az odaadó derék lelkek mintaképét már nem láttam többé, mert egy óra mulva a Maros hullámaiban lelte sirját. Oh hányszor gondolok reája mély meghatottsággal szivemben.

Vale-Máre oláh falu a Maros partján fekszik Soborsin-nal rézsut szemben. E vidéket, melyre soha többé be nem tettem a lábamat, még ma is le tudnám rajzolni. Soborsinhoz közel a rohanó kis folyó oly sekély volt, hogy a Vécsey-féle hadtest nagy trainje: ágyuk, munició és egyéb kincstári javak jóllehet tengelyig érő vizben, de átkelhettek rajta. De e helyen hosszu ideig tartott, mig egy másik kocsi sorra kerülhetett. Az én oláh előfogati kocsisom hosszunak találta az időt és ugy vélekedett, hogy néhány lépéssel lejebb szintén lehetséges az átkelés. Lovamat átadtam egy honvédnek s Barabás szolgámmal felszálltam az előfogati kocsira. De a kistermetü lovak a folyó közepén nem értek talajt, tehát uszni kezdtek s ugy látszik eközben összegabalyodott a szerszámuk, minek következtében az ár elragadta őket. Térdig átázva felültünk a kofferekre és egyéb málhákra; de ennek dacára is már mellünkig ért a viz. Amig a kocsiba behatoló viz meg nem nehezitette a járművet, ugy ahogy még tovább uszott; de aztán egyre mélyebbre sülyedt s a sebes ár lefelé sodorta a kocsit s a lovakat. Már el voltam készülve arra, hogy a habokba veszek. Ha nem lett volna rajtam a köpönyeg és a lovagló csizmák, melyek teli voltak vizzel, beugrottam volna a folyóba, mert hiszen uszni tudtam. Mindez csak néhány pillanat müve volt. A tulsó parton egy kis erdőtisztás volt; a fák alatt a füvön mindenféle fegyvernembeli katona hevert a lehető legnagyobb rendetlenségben. Mindnyájan felugrottak s a part felé siettek, hogy lássák a három halálra szánt ember küzködését, akiken nem tudtak segiteni. Ekkor egy Károlyi-huszár felugrott a lóra és beuszott vele a folyóba. Kocsit, lovat s a két embert már elragadta tőlem az ár, magam pedig már fuldokolva viaskodtam a habokkal, mikor megragadta köpönyegem gallérját s kiemelt a vizből. Beléje kapaszkodtam s szerencsésen bejutottam lábammal a kengyelvasba. A ló pedig mindkettőnkkel kiuszott a partra a honvédek frenetikus ujjongása között.

De a honvédek örömrivalgását és saját örömömet a csodálatos megmenekülés felett gyászra váltotta az a szivszaggató látvány, amikor mintegy félpuskalövésnyire a fogat s a két ember szemünk elől nyomtalanul eltünt a habokban. A vér-

rokon bánatával gondoltam el gyakran, bár részesitene Isten abban a kegyelemben, hogy valamely médium által valamit megtudjak Barabás szolgámnak, annak a derék embernek tulvilági sorsáról....

Átázott nehéz ruhámban mozogni sem tudtam; levetettem tehát s mezitelenül kellett megvárnom, mig összehordtak számomra bakancsot, komisz alsóruhát és egyéb öltözetet. Egyes derék honvédek körülfogtak s kukoricakenyérrel és szilvóriummal traktáltak, amit alighanem a valemarei pópától emeltek el. Időközben azonban más, kevésbé derék honvédek ellopták száritásra kiteritett ruhámat s a benne levő órát és láncot. Később azután a tisztektől kaptam némi ócska fehérnemüt és ruhát. Szegények maguk is szükiben voltak az ilyen dolgoknak, mert egy részüknek elveszett a bagázsa s egyébként sem volt alkalom a lerongyolt ruha helyett ujat szerezni. Papirpénz kevés volt a ruhámban, de annál több a málhámban, mellyel együtt odaveszett a Pesten szerzett finom fehérnemü s más egyéb is. De hát mit bánta azt a könnyüvérü huszonhároméves fiatalember, különösen, ha ilyen csodás módon menekült meg a haláltól...

Beletelt néhány nap, mig hirét vettük annak, hogy Görgey serege Világosnál lerakta a fegyvert s Borosjenőnél egy orosz detachement előtt mi is kapituláltunk.

A lovamat sohasem láttam többé, de volt sok gazdátlan tiszti ló, mely felosztásra került. Szerencsémre egy pompás nemesvérü fekete paripa jutott osztályrészemül egy vadonatuj angol nyereggel egyetemben. Ez a ló valóságos áldás volt reám nézve, mert enélkül bizony nem tudtam volna mihez fogni Aradon.

A fogoly tisztek kálváriája.

Az oroszoknál való fogságunkat tulajdonképpen nem lehetett fogságnak tekinteni, mert oldalfegyvereinket meghagyták, a tisztek pedig bajtársak módjára bántak velünk s jóakaratu előzékenység dolgában szinte vetélkedtek egymással. Jórészük a keleti tenger mellől, Finnországból, vagy Kurlandból való volt s valamennyien európai müveltségü, nagyon szép férfiak, kik a honvédek hősies fegyvertényeinek nyilt elismeréssel adóztak, sőt volt köztük olyan is, aki a mi ügyünkhöz való rokonszenvét sejteté... Este valóságos szoárékat rendeztek; sátraikban megvendégeltek bennünket teával, honi csemegékkel s finom török dohánnyal; mindezekből nagy készletük volt. Akkor láttam először és nagy csodálkozásomra orosz szamovárt. Természetes, hogy a magyar ember könnyen lángra gyuló képzelete mindezekből a jelekből utópisztikus kombinációkat és reményeket alkotott, mert az osztrákok részéről

várható elnyomatás iránt támadt elkeseredés és félelem közepette mindenki kívánatosabbnak tartotta az orosz uralmat.

Az orosz tisztek viselkedése csakugyan felette feltünő volt, főleg ha meggondoljuk azt, hogy az orosz hivatalos személyek I. Miklós autokratikus uralma alatt nem mertek másként köhögni vagy tüsszenteni, mint ahogy a felülről kapott jelszó szerint meg volt engedve.

Csakhogy »az aranjuezi szép napok« nem tartottak sokáig. Nagyon is hamar beállitott az osztrák különitmény, mely a mi kiadatásunkat végrehajtotta. Bármennyire magától értetődő ilyen viszonyok között a fegyverek átadása, az önérzetes katona-léleknek mégis nehezére esik a vaskényszernek engedni s nem egy dacos honvédtiszt csak ugy adta át kardját, hogy pengéjét előbb a térdén kettétörte...

A felette meleg bucsu az oroszok részéről és részünkről, szemben azzal a szinte tüntetőleg hideg magatartással, melyet az osztrák tisztekkel éreztettek, emezeknek ellenünk való dühét még inkább fokozta s igy szidalmakban, bosszantásokban sohasem volt hiány; a levegő szinte zugott a »rebellis Kossuth-kutya« s egyéb nyájas elnevezésektől. Az osztrákok nyilván kellemetlenül és elnyomva érezték magukat a »szövetséges társakkal« szemben, akik azt éreztették velük, hogy tulajdonképpen ők azok, akik az osztrákokat kimentették a bajból. Ez okból az osztrákok azon voltak, hogy az átadási formalitásokon mielőbb tulessenek; aminthogy általában ismeretes volt az osztrák császári kormánynak az a törekvése, hogy az oroszok a magyar területet mielőbb elhagyják.

A fogoly tisztek csapata módfölött szomoru látvány volt. Lehettünk vagy százan. Hol tartottunk éjjeli pihenőket, arra már nem emlékszem; de azt hiszem Borosjenő körül lehetett. Reggel három-három ember kapott egy vadonatuj 10 forintos bankjegyet: az öt napra való lénungot. Aprópénz hiányában teljes lehetetlenség volt ezeket felváltani. Ezek kényszerbankjegyek voltak, s minthogy az oroszokat vezető Almássy gróf aláirása volt rajtuk, Almássy-bankóknak hivták. Akkori időben még zsemlét is alig lehetett rajtuk vásárolni.

Világoson a Bohus-féle hatalmas kastély előtt állapodtunk meg. A kastély urnője, *Bohus-Szőgyényi Antonia,* aki kiváló észbeli és szivbeli tulajdonságaiért nagyrabecsülésnek örvendett, a kastély szolgaszemélyzetének meghagyta, hogy az esetleg arra vonuló honvédeknek a kastélyt és a konyhát rendelkezésre bocsássa. Mindnyájan azonnal a szép számmal felállitott mosdótálakhoz siettünk, hogy a portól és piszoktól megszabadulva, ne kelljen Aradra olyan nyomoruságos, züllött állapotban bevonulnunk. Azután kávét és süteményt szolgáltak fel, amit természetesen alaposan elfogyasztottunk. De az eskortot vezető tisztek és altisztek a gyors elvonulásra ösztönöztek; Aradon tudtuk csak meg, hogy mi volt ennek a sietésnek az oka.

Körülbelül 30 évre rá, amikor Világos nagylelkü urnőjének

betegágyához hivtak, megvallottam neki, hogy a finom damaszt törülközőt, melyet a világosi kastélyban használtam, zsebkendő hiányában magamnál tartottam s tréfás hangon kértem bünnel terhelt lelkiismeretem számára az abszoluciót, mert hiszen a halálos félelem, hogy a szolgaszemélyzet tettenér, elég bünhődés volt reám nézve... A nemes urnő mosolyogva nézett reám szelid kék szemeivel s azt mondta: »Ne higyje, kérem, hogy ön volt az egyetlen, aki abban a szomoru korszakban olyan dolgokat követett el, ami tulajdonképen lelkülete ellen való volt. Nagyon sajnálom, hogy annyira félt a szolgaszemélyzettől; hiszen annak meg volt hagyva, hogy egyáltalában ne vegyen észre semmit...« Könnyes szemmel gondolt vissza azokra a szomoru napokra; odanyujtotta nekem finom, lesoványodott kezét ezekkel a szavakkal: »Hiszen olyan keveset nyujthattunk azoknak a szegényeknek, kik a szorongatott haza védelmében mindenüket kockára tették!«

Az aradiak nyilván már tudomást szereztek arról, hogy fogoly magyar tisztek csapata érkezik a városba. A széles főutcán egy civil ember sem volt látható, ellenben az ablakok tömve a hires és tipikusan szép aradi asszonyokkal, akik mindenfelől virágcsokrot dobtak le ránk, szüntelen kendőlobogtatás kisért végig a hosszu uton. Az eskortot vezető katonák tehetetlen dühükben toporzékoltak és káromkodtak.

Ne tessék e lelkes hölgyek hazafias rokonszenvnyilvánitását kicsinyelni s teljesen ártatlan tüntetésnek venni abban a hiszemben, hogy a katonák kötelességszerü lovagiassága a női nemnek amugy is biztositja azt a sérthetetlenségét, hogy ilyen dolgot megengedhet magának. Aki igy gondolkozik, az nem ismeri a katonai hatalom akkori birtokosainak bosszuvágyát és dühét, mely a humánus érzést és lovagiasságot teljesen elnyomta. Abban az időben, mikor az egyik osztrák csapatvezető *Maderspach* Károly tekintélyes földbirtokos feleségét *Ruszka-Bánya* főterén megkorbácsoltatta azért, mert egyik-másik menekülő honvédnek oltalmat nyujtott, mondom, olyan időben az aradi hölgyek magatartása mindenképpen hőstettnek tekintendő s megérdemli, hogy mint tiszteletreméltó cselekedet feljegyeztessék, annyival is inkább, mert »Brescia hiénája« akkoriban Arad falai között tanyázott.

Aradon azután volt alkalma a sokszor megszégyenitett ellenségnek, hogy olyan elégtételt szerezzen, aminek mását aligha találjuk meg a katonai annálesekben. Körülbelül délután 3 óra lehetett, a főutról betereltek egy keskeny mellékutcába s egy nagy, régies szinezetü, egyemeletes urasági ház előtt állitottak fel bennünket. Ez volt a főparancsnokság, s Haynau lakása. Éppen ebédnél ült törzskarának körében. Azóta, hogy Világoson megittuk a kávénkat, nem ettünk egy falatot sem s a perzselő napon való gyaloglástól s az éhségtől halálosan ki voltunk merülve. Ah, ha az aradi hölgyek tudták volna, hogyan korog a gyomrunk, virágok helyett bizonyára kenyérdarabokat dobtak

volna felénk. Végtelenül feldühösitett az a zsarnoki eljárás, hogy több mint egy óráig vesztegeltetnek bennünket s a düh még fokozódott, amikor felvonult a katonai zenekar, elénk állott ugy, hogy a szük utcában egészen a falhoz szorultunk, s korgó gyomorral kellett végighallgatnunk az ő Gotterhaltéjüket s a Radetzkyt dicsőitő zengeményeket. Később a tisztek kijöttek a balkonra, szalvétával a nyakukon s mialatt látcsővel mustrálgattak, egymás között gunyos megjegyzésekkel illettek bennünket, röhögtek s ujjal mutogattak egyik-másik honvédtisztre — többnyire fiatal hadnagyocskára. Abban az időben sok ilyen volt; mint tanulmányaikat még be nem fejezett tanulók kerültek ki a hadiiskolából s azonnal tiszti uniformist kaptak.

Persze közöttünk sem volt hiány olyan tisztekben, akik egymás között viszont az osztrák tiszteket illették gunyos gesztusokkal. Különösen merészen viselkedett egy fiatal Odescalchi, akit mint tüzes ifjut a márciusi időkből, a *Pilvax*-kávéházból ismertem. Ez még grimaszokat is vágott s makrapipát dugott a szájába. De voltak mások, akik nem éreztek hajlandóságot ilyen csufondároskodásra: ezek az éhségtől és szomjuságtól elgyötörve kénytelenek voltak a kövezetre leülni. Már esteledni kezdett, a zene már rég elvonult, amikor kitárult a kapu s minket a kapualjba eresztettek, ahol felvették a nacionálénkat.

Három kategóriába soroztak bennünket: azokat, kik mint aktiv császári tisztek léptek át a honvédséghez, valamint a császári tiszti rangban állókat a vár börtönébe küldték; akik mint altisztek vagy közlegények mentek át a honvédséghez s tiszti rangra vitték, a kaszárnyába kerültek s végül azokat, kik a polgári életből állottak be honvédeknek, privát házakban helyezték el. Ez utóbbiakhoz tartozott a tisztek s az orvosok jelentékeny része, s ezek között magam is. Az orvosoknak meghagyták, hogy másnap reggel jelentkezzenek a garnizon kórházában.

Orvosokban nem volt hiány s igy tulajdonképpen feleslegesek voltunk. Nyilván csak azért tartottak ott, hogy legyen, akiket szidhassanak és bosszanthassanak. A bosszantók között különösen kivált egy ezredorvos, aki összes iskoláit és orvosi tanulmányait Pesten végezte testvérének segitsége folytán, aki mint hentes vándorolt be Csehországból s nálunk vagyont szerzett. Azt hittem, hogy megpulihathatom, amikor emlékezetébe idéztem, hogy mint medikus, gyakran járt egyik kollegájának, az én házitanitómnak meglátogatására szüleim házába. De rosszul jártam, mert még dühösebb lett s mindent tagadott. A főtörzsorvos ellenben igen szelid, jólelkü ember volt, aki meleg részvéttel volt irántunk eltelve. Minthogy teljesen feleslegesek voltunk a kórházban, megkértük: bocsásson el, hogy a térparancsnokságtól utlevelet szerezhessünk. Ezt azonban, mint mondá, nem teheti, de szivesen állit ki bizonylatot arról, hogy a kórházban nincsen ránk szükség. Mindegyikünk kapott egy ilyen

bizonylatot s megbeszéltük, hogy másnap délelőtt együtt megyünk fel a térparancsnoksághoz.

A jóságos Gondviselés ez alkalommal is csodálatos módon őrködött sorsom felett. Már nem emlékszem arra, hogy miért, de társaim másnap délelőtt nem vártak meg engem, hanem korábban mentek el a térparancsnoksághoz. Amikor én is odatartok, szinte megmerevedve látom, hogy kollegáim szuronyos fegyverek őrizete mellett jönnek velem szemben, nem messze a térparancsnokság épületétől. Hamar elvonultam egy kapuba s aztán távolról követtem az eszkortot. A csapatot a Fehérkereszt szállodába vitték, ahol abban az időben nap-nap után asszentálták a fogságba került honvédeket. És valóban, egynek kivételével valamennyit besorozták s mindjárt fel is eskették. Ha néhány perccel korábban érkezem, én is erre a sorsra jutok. A besorozottakat nem sokára elvitték Olaszországba, ahol egyik barátom, egy valóságos óriás, meg is halt. Kettő közülök, persze csak a hetvenes években fölvitte a törzsorvosi állásig. Egy évig azonban mindkettő mint közkatona szolgált. Ezek persze diplomás orvosok voltak — én az osztrákoknál ezt sohasem értem volna el.

Szabadulásom a besoroztatás elől.

Időközben megtudtam, hogy a térparancsnokság senkinek sem ad utlevelet, hacsak előbb nem asszentálták. Abban az időben Aradon három állandó sorozóbizottság működött: egyik a Fehér Keresztben, a második a református templomban, a harmadikra már nem emlékszem. A honvédek körében sokat beszéltek az egyik katonaorvosról, aki a református templomban működő sorozó-bizottságnál szerepelt; mindenütt felette humánus, szelid embernek mondották, mig ellenben a másik kettő keményen és brutálisan bánt a honvédekkel. Megtudtam a szelidlelkü doktor lakását s felkerestem ezt olyan időben, mikor tudtam, hogy a sorozó-bizottságban van elfoglalva. Előzetesen informálni akartam magam a szolgája révén az orvos körülményeiről, tulajdonságairól stb.

A szolga éppen a lakást szellőztette s én szinleltem, hogy mennyire sajnálom, hogy a doktort nem találtam odahaza. De beszélgetni kezdtem a szolgával s minden figyelemreméltó körülményről tájékozódtam. Megtudtam, hogy áldott, jólelkü ember, a morvaországi Iglauban született, ahol szülei laknak, ahol menyasszonya tartózkodik, hogy sok levelet kap onnan s végül hogy Dr. Tauszignak hivják. Történetesen áldott emlékü édes anyám is Iglauban született. Mint nagyon fiatal leány került Budapestre, de kiterjedt családja, köztük egy kiváló jónevü posztógyáros még ott tartózkodott. Nagyon meg-

örültem ennek a hirnek, melyből kedvező reményt tápláltam, annál is inkább, mert ugy rémlett előttem, mintha ezt a nevet már hallottam volna az anyám és nagynéném között folyó beszélgetésekben. Néhány óráig fel és alá sétálva vártam az orvosra. Végre megjött s én dobogó szivvel követtem. Elmegmondtam neki, hogy milyen helyzetben vagyok, hogy kénytelen vagyok magam az asszentálásnak alávetni s minthogy nincsen semmiféle testi hibám, okvetlenül alkalmasnak fognak találni s igy jövőm tönkre van téve. Megkértem, hogy könyörüljön meg rajtam és szegény szülőimen, kik szintén sokat szenvednének az által, ha az a remény, amit belém helyeztek, füstbe menne.

Dr. Tauszig még aránylag fiatal, felette csinos ember volt, rendkivül rokonszenves megjelenéssel. Szemüvege mögül szeliden és nyugodtan ragyogott ki a fekete szempár. Igen szives volt hozzám; érdeklődött multam s viszonyaim iránt. Nem tudom, hogy miképpen, de szülőim felől beszélgetve, sikerült beleszőnöm azt, hogy atyám Trencsénmegyéből származó magyar ember, anyám pedig morvaországi születésü. Ennél a kijelentésnél felragyogott a doktor szeme: hogyan, morva nő? s honnan való? Amikor pedig meghallotta, hogy anyám Iglauban született s családi néven Offernek hivják, szinte megölelt, mert kiderült, hogy ilyenképpen rokonságban vagyunk. Persze, hogy ezek után már tisztában voltam azzal, hogy az ügy meg van nyerve. Az orvos csakugyan meg is nyugtatott és meghagyta, hogy senkinek ne szóljak arról, hogy nála voltam, másnap pedig jőjjek el a kálvinista templomba, menjek fel a kórusra, ahol az orgona áll s ott jelentkezzem a bizottság előtt azzal a kéréssel, hogy vizsgáljon meg. Természetes, hogy másnap alkalmatlannak találtak s erről irást is adtak...

Hogyan és mit gondoltam én akkoriban erről a csodával határos eseményről, arra ma már nem emlékszem. De azt határozottan felelhetem, hogy semmiképpen sem gondolkoztam róla, hanem örültem neki, amint azt minden más ember is megtette volna, nem gondolva egyébre, mint hogy itt egy szerencsés véletlenről van szó...

Bármilyen szövevényesek is legyenek azok az utak s bármilyen rendkivüliek és feltünőek az eszközök, melyek egy teljesen váratlan, de kedvező eseményre vezetnek, az emberek szokásos gondolkozásbeli lustasága egyszerüen azzal rázza le a gondolkozás munkáját, hogy rögtön a »véletlen«-nek nevezett segitő eszközhöz folyamodnak... A nagy császári ármádiából a számtalan katonaorvos közül éppen *ennek az egynek*, az egyetlen orvosnak kellett közremüködnie abban, hogy engem mint ép, egészségtől duzzadó s a katonai szolgálatra feltétlenül alkalmas fiatalembert untauglichnak jelentsen ki! És — feltéve, hogy ez valóban véletlennek tulajdonitandó, — mégis mennyire csodálatos az, hogy kollegáim megállapodásunk

ellenére nem vártak meg, hanem néhány pillanattal korábban mentek el a térparancsnoksághoz! S végül, ha csak néhány pillanattal később indulok utnak s nem láttam volna, hogy azokat eszkortálják s én is jelentkezem a térparancsnokságnál? Bizonyára én is arra a sorsra kerültem volna, dacára annak, hogy megmentőm a helyszinén lett volna. S ha tovább meggondolom, hogy ha nem lett volna az a szerencsés sugalom s nem informálom magam előzőleg az orvos személyét és viszonyait illetőleg, mind e szerencsés és egymásba nyuló incidensek sem mentettek volna meg a besoroztatástól. Mert még ez a szelid, jó ember is alkalmasnak nyilvánitott volna akkor, ha mint teljesen idegen kerülök megvizsgálása alá.

Már más helyen emlitettem, hogy *egy* ilyen eset még semmit sem jelent s annak a bizonyitására, hogy bölcs Gondviselés van, mely okszerüen határoz és vezet, még korántsem elegendő. De ha nem egyes eseményről van szó, hanem az események egész láncolatáról?... Itt természetesen helyén való volna, ha az emberek nyilt tekintettel néznének mindent s az életnek ilyen jelenségeit minden elfogultság nélkül megfigyelnék, rendeznék s logikusan megitélnék. Isten ments attól a gondolattól, mintha magam ez okból kivételes előnyökben részesitett, az isteni gondviseléstől mint arra érdemes, különösen kegyelt személynek tekinteném — oh nem! Isten látja az én bensőmet s tudja, hogy gyenge és hibákban bővelkedő embernek tartom magamat. De hiszen minden egyes ember, legyen alacsony sorsban vagy nagy rangban élő, minden egyes ember egyformán részese Isten oltalmának és gondoskodásának és pedig földi feladatának, a teljesitendő munkának arányában, oly mértékben, amint ezt saját szellemi és erkölcsi haladása megkivánja, olyanképpen, mint a szolidaritás törvényénél fogva az általános haladás előmozditásában való müködésre hivatva van még akkor is, ha ezt a feladatot csak sulyos megpróbáltatások és fájdalmas kisértések közepette kell teljesitenie.

Ebben a *látszólagos* büntetésben is Istennek végtelen szeretete nyilvánul meg, az atyának gyermekéhez való szeretete, melynek megfoghatatlan bölcsesége tudja, hogy gyermekének boldogulása *csakis* a sulyos megpróbáltatások tövises utján, amit a rövidlátó ember büntetésből rámértnek tekint, érhető el. »Isten a szeretet« s a szeretet nem tud büntetni; amit az emberek Isten büntetésének tekintenek, az nem egyéb mint Isten szeretete. De hogy ez állitólagos büntetésben felismerhessük a szeretetet, Istenben az *Atyát* kell tekintenünk, magunkat *gyermekeinek*, embertársainkat pedig *testvéreinknek* kell tartanunk. De ehhez még nem elegendő, hogy vannak szemeink, amelyekkel látunk, hanem szivünknek is kell lennie, hogy ezt megérezzük. Mert a mélységes hit nem fogható fel az érzékkel, sem az ésszel, hanem egyes-egyedül a szivvel...

A tisztelt olvasó talán emlékszik arra, hogy a Borosjenőn kapott lovat valóságos áldásnak mondottam és ez csakugyan az

is volt. Igaz, hogy szép és pompás állat volt, szénfekete, fényesbőrü paripa, de Aradon sok lovat kináltak eladásra s a császári tisztek tudva azt, hogy kénytelenek vagyunk lovainkon minden áron tuladni, leszoritották az árakat, ugy, hogy már 40—50 forintért pompás lovat lehetett vásárolni. Volt olyan tiszt, aki 3—4 lovat vett spekulációra. De szerencsecsillagom ezuttal sem hagyott el. Már magában az is csodálatos volt, hogy Aradon megkaptam a lovamat (hogy miképpen, arra egyáltalában nem emlékszem), még csodálatosabb volt az, hogy egy császári tiszt formálisan bolondja lett a lónak s önként olyan árat ajánlott fel, melyet nem mertem volna kérni, mert a harmadrészével is beértem volna.

Amint pénzhez jutottam, bajtársaim sem szenvedtek többé hiányt, pedig ki voltunk fosztva mindenünkből. Alig volt köztünk, akinek csak némi császári pénze lett volna; a kossuth-bankóknak nem volt értéke, sőt a tulajdonos ki volt téve annak, hogy börtönre vetik.

Azután pedig hozzá kellett látnom, hogy kollegáimat is kiszabaditsam a besoroztatás alól. A dr. Tauszig parancsának, a mélységes hallgatást illetőleg, szigoruan eleget tettem, de megszegtem a tilalmat, hogy hozzá ne jőjjek s megvártam éjjel a lakása előtt, mig vacsorájáról a vendéglőből hazatért. Az utcán könyörögtem neki, hogy az Isten szerelméért mentse meg három kollegámat a katonai szolgálattól, mert különben ugy ők, mint családjuk — kettő közülök ugyanis nős ember volt — nyomorultan elpusztulnak. A derék embert láthatólag meghatotta a könyörgés s minden ellenkezés nélkül megigérte a támogatást. Felirtam a három nevet egy cédulára s odaadtam az orvosnak, még néhány szóbeli utbaigazitást és ismertető jelet közölve. Másnap délben mindaháromnak zsebében volt az elbocsátó igazolvány...

Most aztán a fődolog volt, hogy Aradról kijussunk. Egy négyfogatu, fedett kocsit béreltem, hogy B.-Csabán át Szolnokra vigyen bennünket. Hogy még idejekorán érkezhessünk a szolnoki vonathoz, már a hajnali szürkületkor kellett felkelnünk s ezért a fuvaros lakásán, felöltözve háltunk meg. Hogy milyen boldogok voltunk s mennyire örültünk azon, hogy Arad falain kivül a szabad levegőn szabad embereknek érezhetjük magunkat, azt csak egy hadifogoly tudja megitélni, aki visszanyerte szabadságát. Roppant jókedvüek is voltunk s annyi szomoru nap után B.-Csabán, az állatok etetésének ideje alatt, alaposan mulattunk. A fuvaros derekasan beváltotta igéretét; jókor érkeztünk Szolnokra s igazoló papirjainknak a szolnoki katonai kirendeltségnél való láttamoztatása után beültünk a vonatba. Hárman pestiek voltunk s a negyedik, kinek családja és lakása Somogyban volt, s aki, anélkül, hogy rokonok lettünk volna, ugyanazzal a családnévvel birt, mint én, 10-konainak meglátogatására szintén Pestre ment. Mindenki arra gondolt, hogy mennyire örülnek majd a hozzátartozók. De köz-

ben egy nagyon kellemetlen incidens történt, melyből azonban szerencsésen megmenekültem.

Kőbányán sok katona és rendőr szállt be a szakaszba. Abban az időben még nem voltak elválasztott fülkék, hanem hosszu, ugynevezett omnibusz-vagonok, a kocsi hosszában levő átjárással, mindegyik végén egy-egy ajtóval.

Őszintén megvallom, hogy minden hajamszála az égnek meredt, amikor ezeket a vészmadarakat láttam, kiknek megjelenése minden esetben csak bajt és szerencsétlenséget jelentett. Már száz lépésről felismertem ezeket az alakokat, kiket a Metternich rendőrállama nevelt és gondosan hizlalt. Mindjárt tisztában voltam azzal, hogy mi a feladatuk és céljuk, mert a bécsi ostromállapot alkalmából Hajnik Pál és Madarász László által kényes missziókkal megbizva, a kétszeri utazás alatt bőségesen tanulmányozhattam őket. Bécsbe való utazásaim alatt nem a bécsi pályaudvaron szálltam le, mert itt elszedték az utasoktól az utleveleket, hanem valamelyik jelentéktelen külvárosi állomáson, hogy aztán gyalogszerrel, minden akadály nélkül bejuthassak Bécsbe.

Szerencsémre a rendőrök az ellenkező ajtón jöttek be s mindjárt elkérték az utleveleket. Mindenki egy számozott cédulát kapott, melynek alapján másnap az utlevelet a rendőrségtől elhozhatja. Ez nem igen biztatólag hatott rám, mert minden áron ki akartam kerülni, hogy a rendőrség megtudja nevemet és lakásomat. Óvatosan kibujtam tehát az ajtón s nyugodtan megvártam, mig a vonat elindult. Kollegáim aggódtak miattam s az ablakon át nézegettek, hogy sietésre serkentsenek. Nem figyelmeztethettem őket, mert a vagonban távol ültek s egyébként is a kocsinak tömeges elhagyása feltünt s mindegyikünknek ártott volna.

Ugy terveztem, hogy Kőbányától hazáig gyalog teszem meg az utat, mert nem volt podgyászom, kivéve egy pár fehérnemüt, melyekből széles bluzomnak mindegyik zsebében egy-egy darabot elhoztam. De a vendéglő előtt egy pesti fiáker állott, amely egy utazót hozott a kőbányai állomásra. Valószinüleg az is olyasvalaki volt, aki nem tartotta tanácsosnak a pesti pályaudvarról elutazni. Ez a fiákeres aztán borravaló fejében szüleim lakásáig vitt.

Azt az örömet, melyet megjelenésem a szülői házban keltett, még elmondani sem lehet, nemhogy leirni. Egynéhány nappal előbb, késő éjjel beállitott az én jó Dániel öcsém, rongyosan, sebzett lábakkal, majdnem mezitláb. Lesoványodott nyomoruságos külsején meglátszott a Világostól való fájdalmas zarándoklásnak minden jele. Éjjel szökött meg; napközben a kukoricaföldeken rejtőzött, éjjel pedig a falu népétől eleséggel ellátva s az ut felől tájékoztatva, tovább vándorolt. Ily módon jutott körülbelül két hét alatt Világostól Pestig... Ez az izzó hazafias érzéstől telitett, alig 16 éves fiu élete végéig rajongó hazafi maradt és egyebekben is megfelelt a

hozzája füzött reményeknek, mert felette nemesszivü ember volt, akit mindenki szeretett s ő is meleg szivébe zárta minden embertársát. Nem csoda tehát, hogy a spiritizmus magas etikája ennek a nemes embernek a szivében termékeny talajra talált, azonnal megfogamzott s nemes gyümölcsöket termett. Ő volt egyike egyletünk legbuzgóbb tagjainak.

Habár én nem érkeztem rongyosan haza, külső megjelenésem szintén nem volt valami különösen vonzó. Egyszerü, olcsó bluz, posztósapka, kopott kék tiszti nadrág volt rajtam s ugy nézhettem ki, mint valami gyári munkás hétköznapi ruhában. 'De hát mit jelentenek a külsőségek a szülőknél, ha gyermekeiket szeretik s testben és lélekben épen térnek vissza a szülői házba! Összehasonlithatjuk ezt a visszatérést a tulvilági szülői házba való visszatéréssel. Nem a külső, mulandó mez dönt a hazatérő gyermeknél, nem a pompás ruha, melyben előtte megjelenik, nem a halotti pompának raffinált fényüzése, mellyel a hazatérésre elkisérik — nem ez a fődolog; mindez csak eloszló ködburok. Bevonulása és fogadtatása belsejének, szellemének és szivének minémüsége szerint történik. A fődolog az, hogy miképpen hozta vissza eszét és szivét, habár földi ruhája a zarándokut után szegényes és kopott is; vajjon jó és üdvös dolgokat cselekedett-e s pirulás én önvád nélkül léphet-e az Atya elé s nézhet az ő jóságos arcába. A tiszta szellemruháról már azután Ő gondoskodik.

Nekem is megadta a szülői ház a módot arra, hogy egy óra mulva már teljesen átalakulva, cilinderben és sétabottal jelenhettem meg a sétatéren s el volt feledve minden baj, minden szenvedés és minden nyomoruság...

A Gondviselés keze a szenvedésekben.

Ha egy a hajótörésből megmenekült ember a védő kikötőbe szerencsésen elérkezik, nagyon is természetes emberi vonás, hogy mindenekelőtt a saját életének biztonságára gondol s az első pillanatban nem törődik a hajótöröttekkel és azokkal a társakkal, akik még odakünn egyre küzdenek a felkorbácsolt vad elemekkel. Csak ily módon fogható fel az én örömöm, mikor a szülői házba visszatértem.

Hiszen éppen a forróvérü arany fiatalság privilégiuma, hogy saját nyomoruságait nem fogja fel tulságosan tragikusan, hanem ellenkezőleg könnyü léptekkel halad el az éles sarkok mellett s ugorja át a durva egyenetlenségeket. Valóban nem is volna méltó az ifjukor klasszikus vonásához, ha szervilis petyhüdtségben lesujtatná magát a buskomorságtól vagy a kétségbeesés karjaiba vetné magát. Az átélt fájdalom s az

átszenvedett nyomoruság feledése lehetséges volt, de a derültség, a vidámság bizony egy hazafinak szivébe sem vonult be. Hiszen az álmodott magaslatról való bukás, a rózsaszinü remények oly hirtelen szétfoszlása nagyon is érezhető volt s a rideg valóság, mely mint lidércnyomás szorongatta az emberek keblét, lépten-nyomon nagyon is érzékenyen hatott a kedélyekre.

Ha legalább annyira elviselhetők maradtak volna a viszonyok, mint amilyenek októberig voltak! A délvidéken fogságba került honvédek felett való rendelkezés s a komáromi vár cernirozása megakadályozták a császáriakat abban, hogy a haditörvényszéket felállitsák s a hirhedt bécsi rendőrség sem tudott a maga státusából annyi erőt nélkülözni, amennyivel a szükséges rendőri hálózatot nálunk megteremtse. Azonkivül a hatalom urai még haboztak a bilincsek sulyossá tételében, mert az osztrák sereg teljes győzelmének s Magyarország végleges leigázásának mindaddig nem örvendhetett, mig testében benne volt az erős szálka — Komárom vára. Mindaddig mig meg nem hóditották a kőszivü szüzet, politikából kissé bevonták éles karmaikat, hogy azután sietve vágják bele a nemzetnek amugy is vérző szivébe.

Mialatt a sovinizmus tulmerész reményeket táplált s Komáromra légvárakat épitett, a császári generálisok titokban előkészitették a komáromi vár kapitulációját s különös sietséggel hajszolták a dolgot. Csak utólag tudódott ki e lázas sietség oka s miért mentek bele olyan feltételekbe, melyekbe egyébként nem egy könnyen egyeztek volna bele. Ugyanis minden áron még október 6.-a előtt a vár s igy az egész ország urai akartak lenni, hogy a már régóta biztos kezekkel előkészitett bosszu müvét, megtorlásul Lamberg gróf és Latour gróf meggyilkolásáért, a 48. október 6.-án kitört bécsi felkelésért — amivel szintén a magyarokat vádolták — mint kiegyenlitő áldozatokat végrehajthassák. Mert tudvalevő dolog, hogy a honvédcsapatok október 5.-én vonultak ki a várból s október 6.-án történtek Aradon és Pesten azok a borzalmas kivégzések...

A tisztelt olvasók engedjék meg, hogy ne bocsátkozzam bele ama sötét napok módfelett gyászos emlékeinek felidézésébe. Esetleg keserves kifakadásokra ragadtatnám magamat s igy ellentétbe keveredném a spiritista ember törvényeivel és kötelességeivel, melyek elnézést, kiengesztelődést és felebaráti szeretetet irnak elő.

De egyébként is az idő, az események s különösen Isten kegyelméből és bölcseségéből a dolgok kedvező fordulata ma már teljesen kibékithet bennünket azzal a korszakkal...

Mikor 1873 október vége felé Aradra hivtak, már a pályaudvaron feltünt nekem a dolgos sürgés-forgás és élénk mozgalmasság, mely arra mutatott, hogy itt pezsdülő élet, felvirágzás uralkodik. Ez a benyomás még fokozódott páciensem házában, ki az ország, de talán az egész szárazföld legnagyobb szeszgyári

telepének tulajdonosa volt. Noha alig maradtam egy napig Aradon, nem tudtam lemondani arról, hogy meg ne tegyem a zarándokutat ama hely felé, ahol 24 évvel ezelőtt bajtársaimmal egyetemben megtörve, reménytelenül, mintegy pellengérre állitva vesztegeltem. Persze hogy akkoriban más szempontból s más megvilágitásban láttam az embereket, a dolgokat s az eseményeket. A gondolatok és reflexiók egész serege kavargott fejemben, amelyekre azonban ma már nem emlékszem. De *egy* képnek az emléke megmaradt bennem: Világos, Villafranca és Königgrätz. Minő bölcseséggel intézi a Gondviselés az egyesek és a népek sorsát; a vérrel és könnyekkel áztatott, romokkal tarkitott földön ismét kihajt az emberiség haladása. Ez a nemzet jól felfogta a világot intéző hatalom intencióit, melyek szerint a Világostól Königgrätzig terjedő időszakban élnie kellett.

Az érett elemek ezt az időt tanulásra, munkára és takarékosságra forditották, hogy a jobbágyság megszüntével alaposan megváltozott viszonyokba beleilleszkedhessenek. A serdülő fiatalság a 48—49-es évek hagyományain hazafias szellemben nevelődött, ugy hogy a német szellemben, a nyugateurópai fejlődés szemmeltartásával ujjászervezett iskolákban e szellem nem gyengült, ellenben többet tanultak, mint azelőtt s törzsét képezték a későbbi jól kvalifikált hivatalnoki karnak. És végül a legintelligensebb, legjellemerősebb és legenergikusabb férfiak, kik mindenfelé emigráltak, a számkivetés keserü kenyerén megerősödtek s egyuttal mohón szivták magukba a fejlődöttebb nemzetek vivmányait. Ezekkel a hazába való visszatérés után megtermékenyitették a fogékony honi talajt s az elvetett magvak a szabadság napjának éltető sugarai alatt életre keltek s a nemzet közkincsévé lettek. Ilymódon a Világosnál tetszhalottá sanyargatott turulmadár Königgrätznél uj életre ébredt, hogy 67-ben Phönix-módjára a véráztatott máglyáról, a nemzet engesztelő áldozati oltáráról felszálljon a magasba...

Hát van-e, aki nem látja ebben egy magasabb, hatalmas kéznek céltudatos rendezését és vezetését?

*

Hazatérésem után beiratkoztam az orvosi fakultásra, ahol egyszeriben megtörtént a reorganizálás a tanitás szabadságával, persze a tanitási dijjal is. Az aranysujtásos honvédorvos közönséges, szürke diákká vedlett... De az ilyen vedlés általános lett, amikor az amnesztiát kapott katonák Komáromból visszatértek. Egy ideig egy honvéd sem mert Pesten nyilvánosan mutatkozni. Ugy történt, mint alkalmasint a másvilágon is történik, mikor sok méltóságos ur levetve rangjának külső jeleit, mint jelentéktelen tucatember mutatkozik. Láttam egy egykori főhadnagyot, aki szobafestő, egy kapitányt, aki kereskedősegéd volt. Utóbbi Isaszegnél kitüntette magát s igy méltán viselte a tiszti kardbojtot; Hajóson állomásozott volt kórházi főorvosomat, aki a közös vacsoráknál formális előadásokat tartott és az összes latin

és görög klasszikusokat könyv nélkül citálta, télen láttam viszont; nyomoruságos, lerongyolt nyári kabátban járt s iszákos ember létére koldult, kinek szégyenkezve adtam oda utolsó forintomat. De hiányzott olyan analógia a másvilággal, mikor egy jelentéktelen, alsórendü társadalmi állásban levő ember, mint tiszta, előrehaladott szellem jelentkezik...

Az egyetemi élet nagyon sivár és örömtelen volt. A dékán, Tognionak hivták, jelentékeny tudós és természetbuvár, de egyuttal elkeseredett pánszláv volt, halálos ellensége a magyar szabadságharcnak. A medikusok között egy sereg szláv nemzetiségü kémet tartott s a hirhedt rendőrségi igazgató Prottmann házában mindennapos volt. Meg is kapta a jól megérdemelt Ferenc József-rendet...

Aradi utitársaim, akik a passzusokat leadták, rendőri felügyelet alá kerültek és minden 10-ik napon kötelesek voltak a rendőrségnél jelentkezni; mindahármat Pesten orvosilag felülvizsgálták, de felmentették, mert szerencséjükre egy tisztességes katonaorvosra akadtak, aki aradi kollegáját nem akarta dezavuálni. Csodálatosképpen énvelem egyálltalában nem törődtek, mintha az a bizonyos mesebeli sipka lett volna rajtam, mely viselőjét láthatatlanná teszi. De azért folytonos aggodalomban éltem, hogy éjnek idején felkeres a katonai őrség, besoroznak s Olaszországba küldenek. Ez ugyan még a legkisebb baj lett volna.

Április vége felé csakugyan beállitott hozzánk egy titkos rendőr, akinek jóval azelőtt apám valami lényeges szolgálatot tett s kérte apámat, hogy engem mielőbb menesszen innen. Elmondta, hogy egyik társa utasitást kapott, hogy engem letartóztasson, de ő azon volt, hogy az ügyet neki adják ki. Az oka ennek az volt, hogy nyomára jöttek az én októberi agitálásomnak s 48 decemberében történt bécsi utazásomnak. Atyám már alig emlékezett erre az emberre s arra a szolgálatra, amit neki tett. Erről az esetről csakugyan el lehet hondani: »Tedd a kenyeredet vizre, mégis csak gyermekeid felé uszik.«

Nagy megdöbbenésemben benső barátaim tanácsához folyamodtam. Az akkori időben ugyanis egy lépést sem lehetett »Passirschein« nélkül tenni. Megtudtam, hogy a görögkeleti templom épületében, az udvari rész első emeletén lakik Kosusth nővére (?), akinél a proskribáltak a szökéshez szükséges utleveleket megkaphatják. Azonnal odamentem és csakugyan egy hölgy fogadott engem, de kizártnak tartom, hogy abban az időben Kossuth nővérének titkos összeköttetései lettek volna a rendőrséggel. Másnapra hivott meg engem. És csakugyan megkaptam a Krzsbacek Vencel szabólegény nevére kiállitott s Pestről Kassára szóló és 14 napra érvényes Passirscheint. Hogy miért állittattam ki Kassára? Volt egy benső barátom és kollégám, kit már kora gyermekségem óta ismertem. 48-ban szerkesztőtárs volt egy ultraradikális német lapnál, az »Opposition«-nál s igy

szerfelett kompromittált ember. Ez mint tanitó szegődött Szántóra egy nagyobb fiu mellé s én azt reméltem, hogy az ottani vidéken szintén találok állást, vagy menedéket. S csakugyan ugy is volt; egy nagybérlőnél Kéren, Szántó mellett tanitói állást kaptam s ennek révén kerültem később leendő apósom házába.

Ha ez a sok komplikált s mégis egymásbanyuló esemény csakugyan nem lett volna más, mint »véletlen«, akkor ez a véletlen valóban misztikusabb, mint a Gondviselés láthatatlan keze. Mert csodálatos, hogy éppen Szántón kellett megismerkednem élettársammal, akit csak 53-ban vehettem el s ki hiven és odaadással osztozott velem örömben, bánatban s minden hibám és gyengém dacára végtelen elnézéssel még most is a menyasszony rajongásával csügg rajtam. Minden tulajdonság megvolt benne, amivel élethivatásomnál kezemre járhatott. Sőt többet mondok: kölcsönös gyengéink és hibáink éppen alkalmasak voltak arra, hogy egymás között lecsiszolódjanak, mert két teljesen egyenlő természet stagnál s minden lelki fejlődés nélkül halad egymás mellett.

Egy jelentékeny körülmény figyelemreméltó módon jellemzi azt a providenciális utat, mely házasságomhoz vezetett.

Pesten születvén s felfegyverkezve lévén mindazokkal a tulajdonságokkal, melyek szülővárosomban folytatandó praktikus életpályámhoz sikerrel kecsegtettek, senki sem gondolhatott volna arra, hogy a legkedvezőbb viszonyokat és körülményeket figyelmen kivül hagyva, vidékre fogok menni. Sőt nem egy iskolatársam tette meg némi irigységgel a jövendölést, hogy mint kiterjedt praxissal biró orvost, saját hintómon fog látni. Igaz, hogy tanulmányaim befejeztével valami megmagyarázhatatlan ellenszenv fogott el Pest iránt s csak a vidékre gondoltam. De Szántó akkor is ki lett volna zárva, mert ezt a nevet még az iskolai földrajz révén sem ismertem. És mégis életemnek három legkihatóbb eseménye itt zajlott le.

Mint a homöopatia legádázabb ellensége és megvetője, hosszu kinlódás után az orvosok részéről menthetetlennek tartva, hosszas vonakodás után a homöopatiára biztam magam s nemsokára rá meggyógyultam. Minden miszticizmusnak ellensége voltam s ime, a házamba vetődik a szomnambula. És végül a homöopatia révén kerültem báró Vay házába s ismerkedtem meg Adelmával, ahol aztán megtaláltam az utat a spiritizmushoz, melyet életfeladatom gyanánt tekintek.

És mindez csak a vakon müködő véletlen müve volna? Nem!... Dicsérem és áldom a mi mennyei Atyánkat, mert szellememet megvilágositotta s mindenben megismertette velem, hogy nincsen vak véletlen, hanem hogy az ő mindentlátó szeme, az ő szelid atyai keze volt az, mely életem utján lépteimet vezette, az ösvényt egyengette, a veszélyeket elháritotta s midőn megbotlottam, végtelen türelmében ismételve megsegitett s az elmerüléstől megmentett. Áldom az atyai kezet még akkor is,

ha saját javamra jónak látta a büntetést akkor, midőn az ő akaratával ellenkezve, a törvény által előirt utról le akartam térni. Dicsérem és áldom az Urat, hogy hetvenöt esztendős koromban még elegendő testi rugékonyságot és szellemi frisseséget adott ahhoz, hogy az ő szolgálatában való különböző munkáimat tehetségem szerint elvégezhessem. Áldassék érte az ő szent neve!

HFM Könyvtár 20250929

SZEGŐ LÁSZLÓ

II. ÁLTALÁNOS ISMERTETÉS.

A spiritizmus és a spiritiszták.

A spiritisztikus tünemények tényei legujabban mind az öt világrészben oly sujtó érvekké halmozódtak föl a spiritizmus igazsága mellett, melyeknek folytán az ellenesek ma már belátják, hogy az eddig annyira kedvelt agyontagadással ezután már be nem érhetik. Mióta a legelőkelőbb és világhirü tudósok sorai közül, kik bátorságukat, becsületességüket és meggyőződésüket latba vetve — buvárlataik eredményét az igazság érdekében nyiltan és tartózkodás nélkül annyian teszik közzé: e dolog immáron annyira imponáló, hogy ily klasszikus tanuk rossz hirbe keverésének és gyanusitásának semmiféle további hajszája rajta már ki nem foghat. Igy az ellenesek olyannyira a sarokba vannak szoritva, hogy derekukat beadni s a tüneményeket mint tényleg létezőket elismerni kényszerülnek. Ugyanez megtörtént mind a két árnyalatu — t. i. a fekete és szürke — ellenesek részéről is, amennyiben egyik a szószékről, másik meg nyomtatott müveknek sok ezer példányban való terjesztésével leplezetlenül teszi közzé a tüneményeket, mint valóban fennállókat. Nos tehát, most már nincs más hátra, mint a józan emberi értelemnek elfogadnia, hogy ezen kierőszakolt beismerés után már csak egyetlen ut áll nyitva, t. i. levonni belőle az egyetlen logikus következtetést: ezen felismert igazságokat jobban megközeliteni és buzgó továbbkutatás segélyével gyümölcstermővé tenni az emberiség számára, melynek tanitóiul és vezetőiül kinálják magukat; előmozditani és értékesiteni őket, mert minden kiküzdött igazság uj fényt terjeszt, hogy az előre törekvő emberiség számára megvilágitsa a haladás pályáját.

Tehát, mint mondám, elleneseink számára már nincs más kibuvó, — de természetesen csak ugy, ha komolyan és őszintén törekszenek a hamisitatlan igazságot napfényre juttatni, érvényesiteni és számára méltánylást kiküzdeni. Mégis azon az ellenkező uton, melyen haladnak, oda lyukadnak ki, hogy a dolog nem igy áll, sőt ezt az igazságot per fas et nefas el akarnák nyomni, mert kirivó az ellentét az igazság fáklyájának sugárzó fénye és az ő füstösen pislogó fénypontocskájuk között, amely fénypontocska azonban nekik jólétet, rangot, hatalmat és nimbuszt kölcsönzött. Ezért vivják ők az önfenntartási ösztön kétségbeesett küzdelmét, melyben tudvalevőleg mint mentőhorgonyhoz még a szalmaszálhoz is szoktunk kapkodni... Az egyik a sötétség hor-

dozóját, az örökös tagadást, az *ördögöt* emlegeti, a másik egy eddig csak kinevetett, letagadott »semmi«-nél keres menekülést: »Az — animánál.«

Az ellenesek első kategóriájába tartozókkal foglalkozni nem óhajtok; lényege és hivatása szerint munkáját majdan a mi hozzájárulásunk nélkül önmaga is be fogja fejezni.

Ellenben a második kategóriának ujdonatujan toborzott frigytársával akarom röviden megismertetni különösen azon t. olvasóinkat, akik e vitás kérdésekben kellőkép tájékozva talán nincsenek.

Az egyik legelőkelőbb modern német filozófus: *Hartmann* Ede ujabban a spiritizmus ellen uj elmélettel lépett a küzdőtérre. Nyiltan kijelenti, hogy a kisérleti spiritizmussal sohasem foglalkozott, azért nem is ismeri ezt; kifogástalan tanuknak egész tömegével, továbbá elvitathatatlan jellemtisztaságu férfiaknak kijelentéseivel szemben a spiritisztikus tüneményeknek valódiságát, mint létező dolgokat elismeri ugyan, de szerinte az összes tünemények magában a médiumban, a médium lelkében rejlő misztikus erők hatásaiból szellemek kizárásával magyarázhatók meg, s a médiumok e tulajdonságait *médiumizmusnak* vagy *animizmusnak* nevezi.

Tisztelt olvasóim bizonyára nem várják tőlem, hogy e helyen e valósággal nem is komolyan gondolt taktikus sakkhuzás ellen érvekkel lépjek fel. De nincs is erre szükségük azon olvasóinknak, akik az »Égi Világosság« közleményeit figyelemmel kisérték — szerintem ez annyit jelentene, mintha baglyokat akarnék Athenbe vinni... *Aksakof* N. Sándor orosz államtanácsos, a kisérleti spiritizmus terén elismert tekintély »Animizmus és spiritizmus« cimü epochalis müvében vállalkozott arra, hogy két vaskos kötéten át több mint száz nyilvánvaló tény segélyével alaposan rácáfoljon erre a rozoga teóriára. Hartmann, kinek bölcsészeti rendszere Aksakof részletezései folytán komolyan megrendült, ennek dacára oly sok éven át állhatatosan hallgat: ez az ő részéről bizvást néma elismerése a csatavesztésnek...

De Hartmann mégis elvitathatatlan szolgálatot tett a spiritizmusnak azáltal, hogy vitatkozásával előidézte Aksakof müvét, mely most mint egy gránit obeliszk, mint egy gigászi jele az igazságnak, a spiritisztikus igazság sérthetetlenségének, minden időkön keresztül a magasba fog fölnyulni. Hartmann támadásából egy további hasznunk az, hogy az ellenesek mintegy árulást követtek el a saját ügyük ellen, amennyiben egyikét fő védőbástyájuknak, melyet oly sok évtizeden át kitartással védelmeztek, önkényt adták föl, abban a hiu reményben, hogy az animizmusnak ujonnan fölhányt sáncai mögött helyüket megvédhetik. Aktát veszünk magunknak e megtérésükről; melyet szintén a spiritizmus javára irhatunk.

Ők ugyanis az embert eddig csak mint sejtekből álló lényt, mint fehérnyeképződményt tekintették, mely erőmütani és vegyi

törvények szerint müködik. Lelket föltételezni? Ez teljesen fölösleges volt és most — horribile dictu — fölfedezik, hogy ezt a sejttömegekből álló testet mégis csak valami misztikus tulajdonságokkal fölruházott lélek, asztráltest eleveniti meg, szabályozza és uralja — Animizmus, médiumizmus! Erre az animára ugy van szükségük, mint egy szabó-próbababára, hogy rája az animizmus köpenykéjét fölakaszthassák.

Mi, spiritisták, nem vagyunk sem vakok, sem alattomosak; nyiltan beismerjük, hogy igenis sok misztikus tünemény animisztikus jellegü, igy például a szomnambulizmus, a kettős én (Doppelgängerei), a belső látás (second sight), a telepáthia, a viziók, beteljesülő álmok, jóslások, sejtelmek stb. Abszolut semmi okunk sincs arra, hogy ezeknek az elismerésétől irtózzunk, mert másrészről meg a médiumok által jött spiritisztikus szellemnyilatkozatok nagy tömegeinek valódisága megcáfolhatatlanul bebizonyitva lőn. Amazokat beismerjük minden nehézség nélkül, de megvédelmezzük emezeket is kifogástalan, megtámadhatlan bizonyitékok segélyével.

Ez okból, hogy a jövőben minden félreértésnek vagy szándékos félremagyarázásnak elejét vegyem, előzetesen megmagyarazni óhajtom, ha e kifejezés: »médiumizmus« előfordul, akkor ez a kifejezés nem az elleneseink által koholt értelemben veendő, hanem olynemü összefoglalata legyen egy a szellemekkel való közlekedésre alkalmas, mediális képességgel fölruházott individuum spiritisztikus minőségeinek, mint ahogy ezeket összefoglalni e ciklusban föladatommá tüztem, t. i. föltüntetni ezen adomány karakterisztikus tulajdonságait, áttörésének módozatait, fejlődését, fejlesztését és teljesitőképességét, azaz — hogy ugy mondjam — előadni a médiumitások természetrajzát.

Mint ahogy a két előző ciklusban, ugy a harmadikban sem fogok idegen adatokra, könyvekből kiszemelt közleményekre hivatkozni, hanem csakis saját, e téren tapasztalt élményeimet fogom közölni, ahol mint faktor személyesen müködtem közre. Elégséges bizonyitékokat kaptam arra nézve, hogy ezen esetekben valóságos testnélküli szellemek idézték elő a tüneményeket. Nyilván kimutathatom, hogy e szellemek éppenséggel nem voltak ördögök, hanem a tanitást, vigaszt és imát kivánó szegény szellemek kivételével, tiszta, jóakaratu, szeretetteljes és elnéző szellemek voltak, kik Isten szeretetét, hatalmát és dicsőségét hirdették magasztos szavakkal. Ékes szavakban tárták szemeink elé Üdvözitőnk szeretetáldozatának jelentőségét; — vagyis az evangéliumnak legtisztább etikáját csepegtették sziveinkbe és igy oly sok, az Istentől és az ő küldötteitől elrugaszkodott hitetlent buzditottak visszafordulásra és az atyai házba való megtérésre.

A médiumizmusról általában.

Ha a következőkben médiumokra, illetőleg médiumi jelenségekre hivatkozom, nem csupán a kezem alatt volt egyleti médiumokat, hanem a különféle, egymástól távol élő médiumok sokadalmát értem, akik az Oceánon innen és tul egybevágóan nyilatkoznak. És hogyha ennyi nyomós bizonyiték dacára is lemondok arról a reményről, hogy elleneinket a tanuságtétel bizonyitó erejéről meggyőzzem, arra mégis számot tartok, hogy legalább gondolkodóba ejtsem őket. A médiumok pedig, vagy helyesebben az általuk megnyilatkozó szellemek azt bizonyitják, amit a természetbuvárok már régtől fogva kideritettek, hogy tudniillik a természetben nincs ugrás. És miért nem akarják az evolució-törvény érvényét, mint a szellemi világra is érvényest, szintén elfogadni, hogy tudniillik a test levetése után, mely csak burokul szolgált a szellemnek, ez ugyanazon a ponton veszi fel az evolució fonalát, amely ponton ez az elválás percében megszakadt? Hiszen a test levetése nem érintette a szellem lényegét, mivoltát; uj létfeltételek és viszonyok közepette éli ugyan testnélküli életét, amennyiben a nehézkedési törvény, a tér és időbeli viszonylatok ránézve módosultak, de a szellem valójában ugyanaz marad, ami a test kapcsolatában volt — sem több, sem kevesebb. Hiszen mindaz, ami egyénisége sajátosságát képezte: ész, tudás, itélőképesség, szeretet, érzelem, kedély, jó vagy rossz hajlamok, stb. szellemének s lelkének tulajdonai voltak, nem pedig testi szerveinek produktumai; tehát ezeknek felbomlása nem érintheti a szellemet. A gubóból kibontakozott pillangó e metamorfozis által nem ugrotta át a természet sorrendjében a rovarok osztályát, — rovar maradt most is, csak más életfeltételek mellett.

Az az általánosan elterjedt félszeg felfogás, mintha a test elhalása után a szellem előtt a mindenség rejtett titkai egyszerre kitárulnának, nagy hátrányára van a spiritizmus helyes méltánylásának és terjedésének a hivők és hitetlenek sorában egyaránt. Amazok, akik elhalt szeretteiket megdicsőülteknek képzelik, valósággal megbotránkoznak a lehetőségén azon gondolatnak, hogy a tulvilági élet olyanforma lehessen, hogy apjuk, anyjuk, stb. akármilyen spiritizáló kör meghivására megjelenhessenek, ahol idegen emberek faggatásainak kell helyt állaniok, vagy pedig — mily szörnyüség! — asztalt mozgatniok, vagy tallérral köröznìök... Eszükbe sem jut, hogy kutassanak, vajjon helyesebb-e a spiritizmus felfogása a felekezetekénél, vagy sem? De minthogy tetszetősebb, óhajuknak megfelelőbb a felekezeti

felfogás, minden tétovázás nélkül ahhoz szegődnek, sőt ezentul keményen harcolnak a spiritizmus ellen és lecáfolják, diszkreditálják, ahol csak alkalom nyilik rá. Pedig, elvakitott szegény testvérem, még mennyire elszörnyülködnél, hogyha megtudnád a tiszta valóságot: hogy az, kinek emlékét pietásos szivedbe zártad és kegyelettel őrized, akiről a nagy diszben pompázó, exotikus virágokkal és koszorukkal elhalmozott ravatalnál az ékesszóló elparentálás magasztaló szavait hallottad; akinek sirboltjához elzarándokolsz, hogy szorongó sziveden könnyits és ott csak az a gondolat ad vigasztalást és enyhet, hogy meggyászolt kedvesed magas állása, rangja, vagyona és köztisztelete révén bizonyára az igazak kórusában van és ezek biztositottak számára illő helyet az üdvözültek birodalmában; — mondom, elszörnyüködnél, hogyha tudnád, hogy egynémelyike esetleg epedő, irigy szivvel nézi amaz, általad annyira lekicsinyelt szellemeket, akik a szellemek szolidaritásának közös munkájában a lajtorjának máris arra a fokára értek, ahol Isten bölcs rendelkezésénél fogva az asztalmozgatásban vagy tallérkörözésben kivehetik a maguk részét! Ott tulnan ugyanis helyesebben mérlegelik és méltányolják a becsmérelt asztallábmozgatást, melynek kopogtatása révén a beszédre képtelen szellemek megértetik magukat földi testvéreikkel, közölvén állapotukat, helyzetüket, törekvéseiket, reményeiket, vigaszt és megnyugtatást adva a szellem halhatatlansága, Isten véghetetlen irgalma és jósága felől, melyre minden teremtménye számot tarthat, hogyha fölismert büneinek levetkőzése után Isten örök törvényeinek aláveti magát... Nagy, kimondhatatlan nagy faktorrá válik ez a szellemtelegráfgépezet, az egyszerü asztal a szellem szemében, amelynek révén minden óhaját, vágyát, bánatát, intését eljuttatja az emberek lelkéhez, szivéhez, sőt koponyájához is; az intést főleg azokhoz, akiknek szive, lelke még ki nem nyilott és csupán a koponyával képesek felfogni még a tulajdonképeni érzelmi tüneteket is...

A hitetlen materialista pedig cinikus hahotával, a guny mérgével fogadja a spiritizmusnak e még primitiv formában megnyilatkozó jelenségeit. Hivalkodik hitetlenségével, sokkal észszerübbnek tartja a teljes megsemmisülés fogalmát, mintsem olyan mennyország (!) elfogadását, ahol asztalmozgatásra és — szerinte — egyéb allotriákra vetemedik az elhaltak lelke. Ezekkel nem is akarok foglalkozni; ezeknek még sokat kell az anyagot lehántoló forgatagban rotálniok, amig egy szikrányi megismerés világit be elsötétült lényükbe; ezek Isten bölcsesége folytán a »kődobálás« durva munkájához fognak berendeltetni, hogy ott vegyék ki a maguk részét, ahol csupán csak durva eszközök vezetnek célra.

Mindezt maguk a szellemek telegrafálják direkt kopogtatás által. Nem is kizárólag az asztalláb emelkedése által, hanem néha benn az asztalban elhangzó kopogások által jelzik a kibetüzendő szavakat. Hiszen két egymástól távol levő ember szintén csak ily módon érintkezhetik egymással. Midőn pedig össze-

kerülnek, az élőszó feleslegessé teszi a táviratot. A szellem és médium között szintén ez a kényelmesebb és praktikusabb érintkezési mód áll fenn, főképpen a beszélő médiumok révén. A szellemek tudniillik, nagy ritkán ugyan, elfoglalják a médium beszélő szerveit és ezek által közvetlenül beszélnek. Csakhogy e fajta médiumok nagyon ritkán akadnak. Gyakoribb az intuitiv médiumitás sokféle alfaja, midőn a médium magnetikus összekötő szalagja meglazul és a szellem akár közelről, akár távolról gondolatait átsugározza a médium szellemébe, aki a rá átruházott szellemközleményt aztán saját beszélő szervei utján hangosan teszi közzé. Ha közelről történik a gondolat átvitele, akkor analogiáját találjuk a gondolat-olvasásban vagy a gondolat-átvitelben két élő ember között. Ha pedig a szellem távolból sugározza át a médium szellemét a saját gondolatáramával, ennek meg a Marconi-féle drótnélküli távirásban találjuk meg az analogiáját, sőt a telepátiában is, amely számtalan bebizonyitott esetei révén már alig képezheti többé vita tárgyát. A beállott halálról való jeladás — amilyet Flammarion (L'Inconnu: »Az ismeretlen« cimü könyvében) több száz esetet sorol föl, — szószerint — amennyiben ez távolhatást jelent — szintén telepátikus eset ugyan, de mégis más kategóriába való. Telepátia alatt tulajdonképpen azt kell érteni, midőn két hasonlólag hangolt, szimpatizált ember erős akarat kifejtése által gondolatokat, üzeneteket cserél ki egymással a távolból. Ilyen telepátikus esetekről magamnak is van minden kétséget kizáróan tudomásom, amely esetek teljes hitelt érdemlő személyek között játszódtak le. Nem tekintendő tehát utópiának az a remény, hogy idők multával, jövendő, finomult idegzetü, szilárdabb erkölcsi és akaraterővel biró nemzedékek némileg nélkülözhetni fogják a villamos szikra távirati közvetitését, helyettesitvén ezt a haladottabb szellem által kifejtett akaratának hatványozott erejü delejes szikrájával. S ha végigtekintünk a felsarjadó gyermekseregen, mely a jövendő generáció anyagát fogja szolgáltatni: a felnőttek erkölcsi dekadenciáján elszomorodott szivünk vigaszt és reményt merit a feltünően jó, erkölcs-szellemileg is kvalifikáltabb gyermek-generáció láttára és szemünk előtt megvalósulni látjuk a médiumaink által régen közölt jövendölést, hogy tudniillik Isten jósága haladottabb szellemeket fog testetöltésre küldeni, kik egyrészt gátat fognak vetni a mindinkább haladó erkölcsi sülyedésnek, másrészt pedig az igazi — nem az álfelvilágosultság, — hanem a megvilágosulás, a szellemerkölcsi haladás korát fogják bolygónkon inaugurálni. Hiszen Isten jósága és szeretete mindig segitségre jött, midőn az emberek hanyatlása örvény felé sodorta őket, s már-már elmerültenek. Az emberek ezt szerencsés véletlenek közbenjátszásának magyarázták. Klio számtalan ily esetet jegyzett fel. Nagy dolog volt már az is, hogyha némely történetiró az ily válságos esetekben bekövetkezett megoldást a »történelem géniuszának« tudja be érdemül.

Igenis, Ő, a Mindenható, az emberiség Géniusza, kormányzója okozta a változást. Ő, aki türelmes Atya mindenha!

Miután tudjuk, hogy mindegyik szellem magával viszi mindazt, amit a földön megszerzett, jót és rosszat egyaránt, hogy szerzeményével azon a ponton folytassa a minden teremtményre nézve kötelező haladási feladatot, amely ponton a földi halál ezt megszakitotta, következésképpen feladata megoldásához mindazok a szellemi kvalitások és elért erkölcsi fokozatok rendelkezésére állnak, amelyek különféle testetöltéseiből, különösen utolsó földi életének facit-jából erednek. S miután hajlamai, vágyai, ambiciói, szenvedelmei ugyanazok, mint amilyenek földi életében voltak, a hasonlók vonzásának törvényénél fogva adäquat szellemcsoportok vonzzák magukhoz. Eképpen vonzatik a tudós, iró, költő, müvész stb. hasonló hajlamu és vágyu szellemtestvéreihez, ahol hajlama, tudvágya ösztönzést és kielégitést nyer és eszmecsere által hatványozást is. Ily módon a haladásra vágyó és törekvő szellem a hasonlók vonzásának törvénye által nagy hasznot huz, amennyiben a hozzá hasonlók csoportjában megtalálja a haladásra való eszközöket: az eszmecserében, a képességek kölcsönös kicserélésében és kiegészitésében, egymás ösztönzésében és jóakaratu segitésében. Mindez előbbre viszi a szellemet, mert akaratereje szilárdul, képességei izmosodnak, hamarább érvényesülnek és válnak gyümölcsözőkké. Azzá pedig nem annyira a szellemvilágban, mint inkább itt a földön válhatnak, még pedig vagy testetöltés által, amelyben a szellem tisztultabb, haladottabb irányba haladva leszereli a még benne levő gyengéket, hibákat s az előbbi életpályáján elkövetett botlásait jóvátéve kiengeszteli a törvényen ejtett sérelmet; vagy pedig az által, hogy Isten kegyelme megengedi neki, hogy földi testvéreit sugalmazással befolyásolhassa a jóra, nemesre, a tudomány és müvészet mindenféle ágazatának tökéletesbitésére. A földön élő ugynevezett szelllemi munkások szellemei: irók, költők, tudósok, müvészek, szónokok, államférfiak, stb. nagyobb része csakugyan ilyen szellemek befolyása alatt áll — tehát médiumok, habár nem is tudatosan médiumok. De azért mégis panaszkodik néha a költő, iró vagy müvész, hogy nem tud alkotni, mert hiján van az intuiciónak, nincs inspirálva. Máskor meg dicsekszik, hogy megszállta az inspiráció.

Intuició annyit jelent, mint: az érzékfölötti befogadására való képesség. Annyi müvelt és okos ember bizonyára nem beszélne tehát intuicióról, hogyha nem érezné hol annak meglevését, hol meg elmaradását. *Inspiráció* meg annyi, mint sugalás; tehát *kinek* a sugallatára hallgatózik vágyóan a toll embere vagy a müvész?...

Minden ember médium, tudniillik saját szellemének médiuma. Saját szelleme pedig befolyásolható a szabad szellemek: rossz és jó szellemek által egyaránt. Sajnos, az emberek kevésbé hallgatnak a jók sugallására s inkább követik az olyanokat, akik önös hajlamaikkal megegyeznek. Arra azonban, hogy a

szellemek jelenségek által bizonyitékot szolgáltathassanak, nem minden ember képes; arra egy bizonyos testi, különösen idegzett szervezet, különleges fluidáris minősités: az asztrál-test még eddig ki nem deritett avatottsága szükséges. Ezek az eszközök, akik Isten célzatainak megvalósitására hivatottak, tágabb értelemben érzéki és szellemi azaz értelmi eszközök; igy fizikális jelenségeket és értelmi közleményeket közvetitő médiumokat lehet megkülönböztetni.

A fizikális jelenségeket érzékeinkkel felfoghatjuk és valóságukat megállapithatjuk, még pedig a mai előhaladott exakt kutató tudomány módszerével és eszközeivel. Azért nevezhető a gyakorlati spiritizmus ezen ága, amely a fizikai jelenségek módszeres kutatásával és felderitésével foglalkozik, »tudományos spiritizmusnak.« E fizikai jelenségek tehát elsősorban kiválóan hivatvák a lélek halhatatlanságát és a szellemekkel való érintkezés lehetőségét kétséget kizáróan kimutatni. A tudományos spiritizmus tehát mintegy előcsarnokul szolgál arra, hogy a spiritizmus magasztos tanának etikájába bejuthassunk. De másrészt az is igaz, hogy az, aki ezen jelenségek során már meggyőződött a spiritista tan igazságairól, annak többé nincs szüksége e jelenségekre, bármennyire megdöbbentőek legyenek is azok, mert alapjában véve mindig ugyanazt bizonyitják, amiről immár meggyőződött — semmi egyebet... Eszerint tehát a fizikai jelenségek nem képeznek öncélt, hanem csak a célhoz vezető eszközök a halhatatlanságban való hit elnyeréséhez. A halhatatlanságban való hitnek pedig nagy horderejü erkölcsi konzekvenciái vannak, mert nyomában felmerül a kérdés, hogy mi mindent követel az erkölcsi világrend e halhatatlansággal felruházott lénytől, hogy e világrend közepette törvényesen haladhasson és megoldhassa feladatát s hogy Teremtőjének akaratát és célzatát szolgálja. Amig tehát a fizikai tüneményeknek kutatásának szüksége véget ér, mihelyt a halhatatlanságban való hit már meggyökerezett, addig a tisztultabb, haladottabb szellemek megnyilatkozásai szellemünk haladását, lelkünk tisztulását, nemesbülését, Isten és szellemtestvéreink iránti szolidáris kötelességünket illetőleg soha véget nem érnek, nem csupán a földi emberre nézve, hanem még a haladott szellemekre nézve sem.

Végtelen munkát ró az erkölcsi haladás törvénye az emberre és pedig elsősorban az *önmagunkon* való munkát — gyengéink, hibáink leszerelése, erények szerzése s akaraterőnk fejlesztése tekintetében. A szellem-*tan* tehát mindenesetre a szellemek tanitó irányu közleményeinél kezdődik s e közlemények nemcsak a szellemek létezését bizonyitják, hanem egyuttal rámutatnak a teremtés s igy a szellemek céljára is.

De azért a fizikai jelenségek nélkülözhetetlen szüksége és megmérhetetlen haszna el nem tagadható; különösen az anyagelvü tudósokkal szemben, akik rá sem hederitenek arra, amit ujjukkal meg nem tapogathatnak, szemükkel nem láthatnak és

a kutató materialisztikus tudomány módszerével és eszközeivel nem ellenőrizhetnek, — akiken tehát a logikai argumentumok nem fognak.

Tudjuk, hogy két hasonló arcu ember nincsen. De inkább akad — különösen testvérek közt — az összetévesztésig hasonló arcu két ember, mint olyan két ember, akinek benső mivolta, azaz hajlamai, temperamentuma, kedélye, jelleme, szenvedelmei, lelki és szellemi képessége, fogékonysága, aspirációi, rokon- és ellenszenvei, lelki-szellemi érettségi foka stb. teljesen hasonlók volnának. Ebből kiviláglik, hogy az emberek nem ugyanegy bizonyiték során — legyen ez bármennyire megkapó is — jutnak a hit révébe. Ez irányban tapasztaltam, hogy némely embert, akit bámulatos jelenségek vagy valamely közlemények bizonyitéka hidegen hagyott, egy csekélynek mondható jelenség elragadott és lelkesitett. Akárhányat láttam, akik fizikai jelenségekre nem reagáltak és egyedül a szellemtan etikai és logikai megdönthetetlen igazságai nyomán váltak a spiritizmus tántorithatlan hivőivé. Az emberek sokféle hajlamaira és természetére nézve a bécsi néplélek azt a röpke megjegyzést használja: »Uristenünknek sok mindenféle kosztosa van.« Nos hát, Isten bölcsesége különböző médiumitások révén, különböző jelenségeket tálaltat fel az embereknek, hogy mindegyik saját szájaize szerint találja meg a lelki gyomrának való eledelt, hogy azt asszimilálva, életképes hitet teremtsen és neveljen magának.

Kopogó médiumok.

A különféle médiumitások fajainak ismertetését, a történelmi sorrendnek megfelelőleg, a kopogó médiumokon, illetőleg a sokak által megmosolygott s jogtalanul kicsinylett kopogó szellemek jelenségein kezdem meg. *Fox* János 1847 december havában Hydesville (New-York államban) nevü faluba költözött és ott kis házat bérelt. A ház már hosszabb idő óta lakatlan volt, mert az előbbi bérlők rövid benlakás után kiköltöztek. Nem volt nyugalmuk a házban mindenféle zaj és lárma miatt. A házról az a hir terjedt el, hogy benne kisértetek járnak. Fox nem hitt a kisértetekben és bizott Isten oltalmában. A kopogás hallatszott az ajtón, falon, székeken, mennyezeten stb., okát azonban minden keresés dacára sem lehetett megtalálni. Idővel Fox két leánykája rájött, hogy az a kopogó valami hallja és látja őket és mindenkor ugy kopog, amint ők akarják.

Foxné legyőzvén félelmét, a következő kérdéseket intézte:

— Tudsz tizig olvasni? Hány éves Margit? Hány éves Kate? Hány gyermekem van? Hány van életben? Hány halt meg?

S e kérdésekre a valóságnak megfelelő számu kopogás hallatszott.

— Te, aki itt kopogtatsz, ember vagy-e? — kérdé Foxné. Mire a kopogás teljesen megszünt.

— Tulvilági szellem vagy-e? — Mire többször hangos kopogás következett.

Átsiettek szomszédjaikhoz és elbeszélték ott a történteket. Azután abban állapodtak meg, hogy egy kopogás »nem«-et, kettő »nem tudom«-ot, három pedig »igen«-t jelent. Később abban egyeztek meg, hogy elmondják az abc-t és a szellem a megfelelő betünél kopogtat és igy kapnak majd válaszul szavakat és mondatokat.

A szellem kikopogtatta nevét és elmondta, hogy őt sok évvel ezelőtt e házban kirabolták, megölték és testét elásták a pincében. De nem azért jött, hogy bosszut álljon, hanem csak azért, hogy a gondolkodó emberek figyelmét felköltse és nekik az emberek és a szellemi világ közötti közlekedés uj érájának megérkezését hirül hozza.

A pincében megejtett ásatás alkalmával mintegy 6—7 lábnyi mélységben csontvázat találtak.

Hire ment nemcsak a faluban, hanem messze földön. A kiváncsiak egész serege özönlötte el Foxék lakását.

Végre Foxék, hogy nyugtuk legyen, elhatározták, hogy a két leánykát, kiknek jelenlétében a jelenségek történni szoktak, elküldik Hydesville-ből. Az idősebbiket *Margitot* Anburnba, *Kate-t* pedig Rochesterbe vitték a nénjéhez.

A kopogtatások azonban mind a két helyen folytonosan ismétlődtek. Sőt nénje jelenléte, kinek a házában Kate tartózkodott, szintén képes volt a kopogtatást előidézni.

Ez a három Fox leány volt tehát az első három nyilvános médium.

Fox Kate egyébként később Londonban Coock ügyvédhez ment férjhez és kiváló médiummá fejlődött. Az ő közvetitése mellett jelent meg King szellem magnéziumvilágitás mellett Crookes kisérleteinél.

1849 novemberében a szellemektől az a megbizás adatott, hogy 16 megnevezett uri egyént hivjanak össze egy ülésre.

Az illetők megjelentek és igazolták, hogy a kopogás mindenütt hangzott a mennyezeten, a falon, padlón stb., de nem tudták a tény okát megmagyarázni.

Egyik összejövetel alkalmával a jelenlevők köréből azt kérdezték:

— Miért hitták őket ehhez az üléshez?

— Az volt a kivánságunk, — hangzott a válasz, — hogy előkelő és intelligens személyekkel ismertessük meg e kopogó hangokat, akiknek elég képességük van megérteni, hogy azokat nem csalás vagy ámitás idézi elő. Ily megbizható egyének itélete nagy befolyással lesz egy rövid idő mulva egybehivandó gyülekezetre. Főképpen médiumainknak és ezek barátainak akarjuk

teljes bizalmát megnyerni, azt bizonyitván, hogy képesek vagyunk nagyobb társaságban is, — ahol ők szintén jelen fognak lenni — hasonló hangokat előidézni.

A közvélemény forrongásba jött Amerikában, sőt az ott történtek hire eljutott az óceánon át az óvilágba is.

A fáról lehulló alma megvillantja *Newton* elméjében a gravitáció, a nehézkedés nagy törvényét. A vasrácson vonagló békacombból kipattantja *Galvani* a villamosság hatalmas szikráját. A gőz hatalmas hajtóerejének az emberiség szolgálatára való eszméjét *Watt* Jakab mekanikus agyában váltja ki a buborékoló teakatlanból kiömlő s a fedőt mozgató pára... Nem kell-e bámulatra és imádásra ragadtatnunk Isten végtelen bölcsesége és hatalma láttára, aki ily csekély eszközökkel oly nagyhorderejü célzatokat valósit meg?

A mozgósitott szellemek előőrseinek tekinthetők tehát a kopogó szellemek. Abban is megnyilatkozik Isten bölcsesége, hogy épp ezeket és nem haladottabb szellemeket szemelt ki arra, hogy a mély álomba merült embereket keltsék fel álmukból. Mert bármily primitivnek tünik is fel a közlekedésnek ez a hitetlenek előtt a guny céltáblájául szolgáló módja, mégis hiába igyekszik annak jelentőségét a tagadók cinizmusa devalválni, minthogy épp a kopogó jelenségek szolgáltatnak kétségbevonhatatlan bizonyitékokat a szellemek létezéséről és az ezekkel való érintkezés lehetőségéről.

Carpenter, Tyndal s végre *Faraday* merész hipotézisei, miszerint a körözők tagoknak önkénytelen izom- és in-ropogásai váltják ki e kopogásokat, tarthatatlanoknak bizonyultak. De eltekintve attól, hogy az izmok inai nem is képesek általában kopogó hangokat kiváltani, annál kevésbé csengőhangu kopogásokat: hogyan lehet, hogy *önkénytelen* kopogások révén *értelmes*, néha megdöbbentően találó feleletek adatnak, melyeknek tartalmáról a körözők közül egyiknek sincs tudomása: vagy jövendölések, melyek tényleg beválnak?... Ez ellenvetés pedig teljesen tárgytalanná válik olyan esetben, mint a hydesville-i, ahol a kopogások a falon, padlón, butorokban vagy az ablak üvegjén csendültek meg.

Nézetem szerint a szellemközlekedésnek ez a módja, bizonyitóerejére nézve, egy kategóriába sorozandó a direkt, közvetlen szellemirással, ahol mintegy az emberek szemeláttára létesül az irás. Mindkét szellemjelenség a médium közbenjárása nélkül megy végbe. Csak éppen a médium fluidját használja fel a szellem a kopogás, illetve az irás létrehozásához. Az érdemén tul hangoztatott animisztikus befolyásról a médium részéről, melyről még szólani és melyet kellő mértékére redukálni fogok — itt jogosan szó sem eshetik.

Sajnos, nálunk ilyen valódi kopogó médium ritkán találkozik, de a 60-as évek végén és a 70-es évek elején volt Placet urban ilyen kopogó médiumunk, kiről még szólni fogok.

Még mielőtt az irómédiumok leirásához fognék, rövidesen szóvá akarom tenni az asztalláb emelése által létesülő kopogó jelzéseket és a tallér-nak az abc-táblán való csusztató közlekedési módját. Hiszen mindkét mód a kopogó- és irómédiumitás között mozog, azonban mégis inkább az irómédiumitás felé hajlik. Mert tényleg, ezek a médiumok idővel többnyire irómédiumokká válnak, amiáltal magasabb fokra emelkedik médiumi képességük. De nem egyedül a médiumi technikára nézve, hanem az általuk közölhető anyag érdemleges, szellemi tartalmára nézve is hatványozot fokot jelent, minthogy magasabb foku szellemek nyilatkozhatnak általuk. Az asztalláb utján .kikopogtatott üzenetek azért primitivek, mert a körözők spiritisztikailag kevéssé iskolázottak és haladásukra épp olyan egyszerü közlemények szolgálnak, tehát a vezetők felfogásukhoz képest választják a hozzájuk bocsátandó tanitókat. Az asztalláb emelését egyébiránt az anyagtól megtisztult szellem nem is képes véghezvinni: azonban korántsem mind alantas szellem az, aki ezt végzi, hanem jóindulatu, a tisztulás utján előre törekvő, a törvényt tisztelő, de anyagától még végképpen meg nem tisztult szellemtestvér. S ha annak felismerték, figyelemmel meg is hallgathatják szavait és követhetik tanácsait.

A tallérral való érintkezés érdemleges megbirálása ugyanabból a szempontból itélendő meg, mint az előbbi érintkezési mód. Hiszen az elemi iskolai tanitó nagyon is okos, helyes és megszivlelendő oktatást adhat és ad is kicsiny tanitványainak aképpen, hogy ezeknek felfogási képességéhez alkalmazkodik s igy jobban, könnyebben tudja magát megértetni, mint például egy tudós professzor. Akad olyan tallértcsusztató médium is, aki nem is néz a pénzre, de egyidejüleg szóval kiséri a kibetüzendő közleményt. Az olyanból idővel iró- vagy beszélőmédium válik. Ismerek egy kiváló, erkölcsileg minősitett médiumot, de nem léptetik elő a körözö-fokból az irás fokára, mert kimélik gyenge, fájós szemeit.

Ime, látni, mennyire gyengéden kimélik és őrzik a védszellemek médiumaikat, mennyi figyelmes tekintettel viseltetnek testi épségük iránt, mennyire alaptalan tehát a tájékozatlanok kishitü töprengése, hogy a médiumi tehetség gyakorlása árt; — sőt ellenkezőleg: akiben kétségtelen médiumi képesség lakozik, csakis annak törvényes gyakorlása által őrizheti meg zavartalanul testi egészségét. Csakhogy a törvényszabta kereten belül! Aki tiszta lélekkel és szivvel Istennek, embertársainak és szellemtestvéreinek szolgálatába szegődik, azt kenyéradója, a jó Atya megóvja, védi, vezeti és felvértezi mindennemü gonosz törekvések ellen.

Transzbeszélő médiumok.

Tudvalevő dolog, hogy a transzmédiumokon ugy érzésben, mint külső megjelenésben visszatükröződik a manifesztáló szellem minden érzése és indulata. A médium sir, zokog, vagy tombol, ha valamely bünbánó, szenvedő, lelkifurdalásoktól gyötört szellem a bünök bevallása alkalmával megváltásért vivódik; minden hang, taglejtés és arckifejezés olyan megkapó közvetlenséggel jut kifejezésre, amilyenre semmiféle drámai müvész nem volna képes. Azonban a t. olvasók némelyike előtt talán még nem ismeretes, hogy ha a médium ilyen megrenditő szellemi közlekedés hatása alatt *közvetlenül* felébred a transzból, a szellemét bántó érzések, hasonlóképpen mint a szomnambuláknál, *éber állapotban is tovább hatnak* és kinosan érintik. Ily utóhatásokat egy pohár magnetizált vizzel vagy néhány magnetikus vonással többnyire könnyen meg lehet szüntetni.

Ha azonban közvetlenül az ébredés előtt valamely tisztult jóakaratu szellem használta eszközül a médiumot, ebben mint a transz alatt megvannak, ugy az ébredés után is megmaradnak a beléje sugárzott tiszta fluidok folytán keletkezett jóleső, kellemes érzések.

S ha a szellem pláne magas szférából való volt, ahol már a tiszta szellemi szeretet honol, akkor méltán csodálhatjuk a médium magasztos tekintetét, a magasztosság üdvözitő érzéseinek átszellemült kifejezését. Látni kell ezt, mert szavakkal nem lehet leirni. Ez érzések s kifejezésük a szemben s az arcvonásokon a médiumon az ébredés után is jó ideig láthatók; a médium keble dagad a szeretet visszamaradt fluidjaitól, miket szinte képtelen magába fogadni. Persze ilyen magas szellemnek a médiummal való összeköttetése ritka, mert nehéz a feltételeket ugy a médiumban magában, mint a körben megtalálni s ezek nélkül nem lehet összeköttetést várni magasabb szférák szellemeivel...

Ellenben az extatikus és mechanikus médiumok a transz alatt érintetlenek maradnak az érzelmektől s felébredésük után sem marad meg ezeknek nyoma, mert a kontroláló szellem nem hat a médium szellemére, hanem csak testi gépezetére. A médium szelleme ilyenkor kilép, vagy teljesen a központba huzódik, hogy helyét az idegen szellemnek engedje át. A mechanikus médium az ébredés után semmit sem tud arról, és semmit sem érez abból, ami az extatikus állapot alatt benne és általa végbement. Sőt még arra sem emlékszik, hogy egyáltalában beszélt. Annak idején Lipót médiumnál tapasztaltam

ezt. Vagy két óra hosszáig több szellem nyilatkozott általa s dacára annak, hogy még két más médium is volt jelen, a szeánsz egész idejét Lipót töltötte ki. Az ébredés után igy szólt hozzám: »Tudja-e doktor ur, hogy én miért nem beszéltem?« Meghökkenve és kérdőleg néztem reá. Naïv mosollyal tette aztán hozzá: »Mert feltettem magamban, hogy ma semmi szin alatt sem beszélek.« Tréfásan mondtam erre: »Nagyon jól tetted, fiam, mert helyetted három szellem beszélt s okosabb dolgokat hallottunk, mintha te szóltál volna.« Erre megrőkönyödve tekintett rám s nem akarta elhinni, amit mondtam, mig a többiek nevetve meg nem erősitették a tényt. Miután a médiumizmusról szóló egész ciklusban tulnyomórészt transzbeszélő médiumokat fogok felvonultatni, e helyen további fejtegetéseket nem tartok szükségesnek.

Iró médiumok.

Ami a gyümölcsfajok között az alma, a virágok között a rózsa: az a médiumitások közt — nézetem szerint — az irómédiumitás. A szellem részéről való könnyü közölhetőség, a médium részéről pedig a könnyü kezelhetőség, és idő s helyhez nem kötött könnyü gyakorolhatás: fajának legkiválóbbjává teszi az irómédiumitást. Hogyha Isten kegyelme megajándékozna a médiumitás adományával és választanom engedne, — én habozás nélkül mint legkivánatosabbat ezt kérném magamnak. Minthogy a médium tulajdonképpen a szellemnek hangszerül szolgál, ha a hangszerek sorából vesszük az összehasonlitást: az irómédium a hegedühöz hasonlitható, a beszélőmédium pedig a zongorához. Kellemes és tökéletes hangszer ugyan az utóbbi is, hiszen a jó zenész minden gondolatát, érzelmét ezen is kifejezésre juttathatja, mindazonáltal nehézkes és helyhez kötött voltánál fogva nem olyan könnyen transportálható, mint a hegedü és végül csakis különféle helyi viszonyok és körülmények kapcsán vehető igénybe. A hegedüt pedig hóna alá veszi tulajdonosa, uton, magányos sétán, ligetben, vagy akár a mezőn is elandalodhatik rajta kénye-kedve szerint. A kifejlett irómédium láthatatlan fluidikus fonal által összeköttetésben van vezérszellemével — finomabb és sokkalta érzékenyebbül hangolt áram által, mint a Marconi-féle telegráfkészüléknél müködő. A feladó állomásról röpitett gondolat- vagy érzésvillámnál nagyobb sebességgel váltja ki a csillingelést az elfogadó állomáson és máris megindul a közlekedés.

A médiumi iráshoz nem kell semminemü előintézkedés, semmiféle teketória, előzetes praeparáció, még gyorsiró sem kell, aki a közleményt rögzitse. Hogyha a beszélőmédiumnál ilyennel nem rendelkeznek, a közleménynek javarésze elvész, a mé-

dium pedig, midőn a transzállapotból felébred, csak sejtelmesen emlékszik arra, ami általa adatott.

A teljes vagy félmechanikus beszélőmédium pláne semmit sem tud a beszéltekről. Az irómédium előtt pedig ott fekszik a közlemény, amelyet többnyire ő maga olvas leginkább megdöbbenve, alig hivén szemeinek, hogy csakugyan ő irta légyen mindazt, amiről neki halvány fogalma sem volt. Többször megesett az is, hogy az idegennyelvü terminus technikust, például gyógyszerek nevét a szellem nem birta a beszélő médium által kiejteni — ilyenkor az irással pótolta. Amiért bizonyos tekintetben tökéletesebbnek mondható az irómédiumitás a beszélőmédiumitásnál.

Az irómédium igaz, küljelenségeiben nem igen képes még a jóhiszemü szemlélőre sem meggyőző erővel hatni. Mindössze egy ébren lévő iró egyént lát, akinek keze alól gépies sebességgel kikerülő teleirott ivek egymagukban még sehogy sem keltenek egy szellemlény közvetitésére vonatkozó gondolatot. Hátrább majd leirom, miképpen kerültem 1686 januárjában a báró Vay családhoz Golopra, ahol legelőször nyilt alkalmam Adelma révén médiumi irást látni. Ahány irómédiumot még láttam — pedig nagy azoknak száma — az irás mimódon való alakulása egyiknél sem járt annyira közel a feltevéshez, hogy itt egy láthatatlan erőnek közbenjárása lehetséges, mint nála. Különösnek, megmagyarázhatatlannak tekintettem ugyan magam is, de hogy egy tulvilági lény által létesülhessen ez a csodás irásmód — sehogysem birtam elfogadni. Pedig a szomnambulleányon tapasztalt bámulatos, a természettudomány tantételeivel szintén össze nem egyeztethető élményeim nagyon is előkészitették bennem a *csodálatos* iránt, a tanszékről hirdetett bölcseséget megcáfoló tünemények befogadására alkalmas talajt.

Akkortájt a lehetőség határvonala már jóval kitolta azt a keretet, melyet az egyetemi padokon belém oltott szürke materialisztikus elmélet vont körülöttem. Mégis szivósan vonakodtam a szellemhipotézist elfogadni, azonban a logika kényszeritő bizonyitékának nem birtam ellentállni. Ezt pedig mihamarább megtaláltam, mihelyt a hüvelyből kihámoztam a magot. De a magra nem bukkanhat az ember hogyha nem keresi — és pedig megfigyelés, kutatás, mérlegelés és az ezekből vont logikai következtetés által. Mert a fizikális jelenségek révén érzékei utján nyert meggyőződés nem bir azzal a megingathatatlan alappal, mint az a meggyőződés, melyhez az ember a logika utján jut. Merem állitani, hogy jómagam aligha váltam volna rendithetetlen spiritisztává egyedül fizikai jelenségek révén. Mindig fel-felmerült volna bennem a kétely: hiszen a Boscok, Philippik és Hermanok szemem láttára oly megfoghatatlan büvészdolgokat produkáltak: elővarázsoltak egyes tárgyakat, másokat meg eltüntettek anélkül, hogy minden erőlködésem dacára nyitjára jöttem volna e szemfényvesztéseknek; —

hátha ezeknél is ilyen még ki nem deritett szemfényvesztéssel állok szemben? Hiszen bizonyságai ennek a *Bastian, Rothe* Anna stb. leleplezési esetei. Egy nagy része azoknak, kik e médiumok által előidézett fizikai jelenségek révén rajongó spiritisztákká váltak — most a leghangosabban kiáltják a »crucifige!«-t.* De ez nem baj, ez nem is jelent a spiritiszták táborában veszteséget, ahogy nyereségszámba sem ment időleges pártfogásuk. Még ennél is kevesebb baj pedig az a nagy port felvert hühó, melyet az ilyes botrány kelt. Mert nemcsak port ver fel, hanem a stagnáló, tespedő ügyet is felkavarja és a benne lappangó kötött erőket produktiv munkára serkenti és terjeszti.

Ugyan vett-e tudomást a nagyközönség azon hangyaszorgalommal gyüjtött bizonyitékokról, amiket az olasz és francia tudós tanárokon kivül, az 1500 tudósból álló »Dialectical Society« vasszorgalommal összehordott és vaskos kötetekben világgá bocsátott? Dehogy. Rá sem hederitett. Hanem a szenzáció, a botrány, az felkelti az emberek figyelmét és érdeklődését. Nos hát — Isten bölcsesége, amely minden eszközt felhasznál a sötétben, a hazugság posványában vergődő emberek felébresztésére és megmentésére, jóra forditja a modern emberek perverz izlését: nesze szenzáció, de *okulj rajta!*

Dessoir bölcsészettanár nagyjelentőségü nyilatkozata, hogy tudniillik »romba dőlne az ezer év óta gyüjtött materialisztikus tapasztalat, hogyha ezek a spiritisztikus problémák igazak volnának«, — megjárná elvtársak közti szincerizálásnak, de ez az iskolából való kifecsegés legalább is elhamarkodott meggondolatlanságnak minősitendő. Tehát *hinc illae lacrymae!* Hogy egy ezer éves tévedés le ne lepleztessék — agyon kell bunkózni az igazságot! Dessoir tudós tanár nem is sejti, milyen nagy szolgálatot tett e naiv vallomással a spiritizmus ügyének. Ebből is kitünik Isten nagy bölcsesége és szeretete, hogy a spiritizmus ostromlóinak kell a köveket szállitani a spiritizmus felépitésére. Bilcámhoz hasonlóan, Dessoir szájából is az átokból áldást formált a Gondviselés bölcsesége.

Kis időre ugyanis megengedi Isten, hogy a sötétség elhomályositsa és eltakarja az igazságot, de azt meg nem engedi, hogy ezt végképpen elfojtsa vagy kiküszöbölje, mert Isten és az igazság egy. Fényözönével bevilágit mindent s erre a ködfátyol szétfoszlik. E célra inditotta meg Isten a spiritizmus munkáját. Istennek e hirnöke rövid félszázad alatt behatolt a földkerekség minden rétegébe — ki merné, ki birná utját eltorlaszolni?!

*) Szerző az akkoriban lezajlott Rothe Anna-féle médiumleleplezési pörre céloz.

III. SZELLEMI FÖLÉBREDÉSEM.

Hogyan ismerkedtem meg a spiritizmussal?

Golop, a Vay báró család lakhelye mintegy félórányira fekszik Abaujszántótól és abban az időben Abauj vármegyének déli, egyuttal Zemplén vármegyének keleti határhelységét képezé, más szóval: a helység egyik fele Abauj, másik fele Zemplén vármegyéhez tartozott. Könnyen belátható, hogy abban az időben, midőn az ősi vármegyék minden kis tenyérnyi határterületet kinos féltékenységgel őriztek s makacsul védelmeztek, gyakran keletkeztek komikus adminisztracionális és rendőri incidensek és szituációk.

Az urasági lak a kerttel és rétekkel együtt szintén e sajátságos kétfeléosztottság alá tartozott. A tágas udvaron egymástól mintegy 20—25 lépésnyire két kastély áll egymással szemközt; a régebbi, emeletes Abauj, az uj, elnyult magas földszintes lakóház Zemplén területén állt. Gyakran hangzottak el olyanféle élcek, hogy az ember Golopon, Abaujban ébred (a régebbi épületben szokták a vendégeket elszállásolni) és Zemplénben reggelizik. Midőn 1873 pünkösdjén feleségemmel együtt mint vendég tartózkodtam ott, akkor már az egész Golop helység Zemplénbe volt bekebelezve.

Nagyon sokszor akadt dolgom a Golopon tul fekvő helységekben s igy gyakran vitt el utam az ettől oldalt eső bárói lak és kertek mellett.

A szeretet és nagyrabecsülés, mellyel a család iránt a messze vidék apraja-nagyja viseltetett, a majdnem legendaszerü elbeszélések, melyek a bárónő személyiségét dicsőitették, szellemi tulajdonait, humánus cselekedeteit, melyeket fáradhatatlan energiával gyakorolt mindenfelé és az a sok szép, mit azon családoknál hallottam, kiknél mint orvos fungáltam s kik a bárónővel barátságos viszonyban állottak, oly mély benyomást tett reám, hogy vágyakozva pillantottam a területekre, melyek e majdnem mondaszerü jótékony tündér otthonát képezték; vágytam az igéret földére, melyet önmagam zártam el magam elől. Mert ugyanazon az uton, melyen én a bárónét tanultam ismerni, ő is tudomást vett az én csekélységemről s ismerősei előtt nyilatkozott, mikép van az, hogy oly gyakran van teendőm a helységben s eddig még nem kerestem alkalmat arra, hogy magamat neki bemutassam. Megint csak e közvetités utján hoztam tudomására, hogy nincs hőbb vágyam, mint az ő napkörének közelébe léphetni, de

hogy Dr. R.-re — akkori háziorvosára való tekintettel, aki talán rossz néven vehetné, hogy esetleg az ő kárára érdekkörébe tolakodom, — habár nehéz szivvel, e vágyamat korlátolni vagyok kénytelen. És amikor Dr. R. engem a jószágigazgatóhoz tanácskozásra hivott s ez azt mondta, hogy a báróné is óhajt velem beszélni, azt válaszoltam, hogy amig Dr. R. és én Szántón lakunk, addig csak Dr. R. jelenlétében tanácskozhatik velem. És igy történhetett, hogy 12 évig oly közel voltam az igéret földjéhez, mely után annyira vágyódtam, és Miskolcra kellett átköltöznöm, hogy hosszu kerülő uton és Adelma szellemi vezetőinek közvetitése mellett jussak oda.

Mintegy 14 napja lehettem Miskolcon, amikor táviratilag Golopra hivtak.

Ez az első találkozás felejthetetlen lesz előttem, habár halvány fogalmam sem volt arról, hogy ez döntő lesz egész jövőmre nézve. Adelmáról betegeimtől tudtam, hogy »szellemekkel« foglalkozik. A spiritizmus szó akkor még teljesen ismeretlen volt. Azt is hallottam, hogy férjével Tiszalökön lakik, meguyerő külsejü és rendkivül barátságos, szeretetreméltó modoru. Nem is sejtettem, hogy Golopon fogom találni. Egyszerre két hölggyel álltam szemközt. E két szokatlan külsejü és mégis egymástól elütő hölgy láttára össze kellett magamat szednem, nehogy megdöbbenésem által nevetséges szerepet játszam. De nem egyhamar lehet ilyen, egyébként kellemes ellentétet képzelni. És bárhogy képzeltem is el magamnak e két hölgyet, nagyon távol maradttam a valóságtól.

A báróné galambősz haju; telt piros ajka és piros arca ellentétben állott egymással; a disztingvált hölgy finom mozdulatai, a szellemtől szikrázó, élénk szemek, melyek az embernek mintegy belsejébe hatottak: XV. Lajos fénykorában élő udvarhölgyek egyikének arcképére emlékeztettek. Adelma azonban a verőfényes téli nap e megtestesülése mellett az illatozó tavaszt képviselte. Sürü és vállára lehulló arany fürtök vették körül a finom metszésü arcélt. Az üde arcból bársonyszerü barna szempár majdnem gyermekes ártatlansággal tekintett az emberre, mintha rafaeli időkből származó olasz müvész által festett oltárkép lépett volna ki keretéből.

Kegyetlen hideg januári nap volt, midőn a kocsi a szerencsi állomásról Golopra vitt, üvegtáblái belepve jégvirággal. Nem mehettem azonnal a beteghez, csak miután a szobában egy csésze tea mellett felmelegedtem. Azalatt a báróné minden a betegre vonatkozó tudnivalóról értesitett. Ez egy Neubrunn nevü éltes baronesse volt, cousineja a bárónak, ki fiatal korától a család körében tartózkodott és szelidsége és jószivüsége folytán mindegyiköknek kedveltje. Gyenge szervezetü volt, majdnem egész életében folyton betegeskedett. Utolsó időben csak ritkán tudta elhagyni az ágyat.

Mindhárman bementünk a betegszobába. Mintegy ötvenes évek közepén levő végtelen kiaszott, vérszegény, amolyan fi-

higránszerü szervezetü egyéniséget találtam benne, kinek lényeges szervi szivelváltozása mellett tetemes gerincelgörbülése a szív- és haszsigereket a normális helyzetből eltolta. A szive a mellkas közepén a jobb oldal felé irányult. A szervek ilyetén dislocatioja mindenfelé vérkeringési és légzési kóros tüneteket eredményezett.

Midőn visszatértünk a mellékszobába és az urnők előtt kitártam a betegség felől táplált nézetemet, a kedvezőtlen jóslatot és a legbántóbb jelenségek ellen enyhitésre célzó javaslataimat, feltünt, hogy a két hölgy előadásom folyamán gyakran megdöbbenést kifejező pillantásokat váltott egymás közt, amit én arra magyaráztam, hogy az én felfogásom az eddigi orvosi szakvéleményektől annyira eltérő, hogy esetleg azon döbbennek meg. Midőn bevégeztem előadásomat, a báróné az asztalra tett egy teleirt ivet és bevezetésül azt mondta, hogy az ő Adelmája »médium«: irómédium — oly szó, melyet akkor először hallottam életemben. Bővebb magyarázatot kértem s ezt meg is kaptam. »Miután az orvosok igyekezete eredménytelen maradt, — folytatá a báróné, — szellemeinkhez fordultunk, tőlük kérve segedelmet. De egyszersmind kételyek, aggályok támadtak bennünk, vajjon nem terheljük-e lelkiismeretünket, midőn ily kényes dologban, amilyen egy ember élete, avatatlanul és tájékozatlanul a szellemgyógyitáshoz folyamodunk, amelyet még nem próbáltunk ki eléggé. A szellemek látván ebbeli lelki küzdelmeinket, hogy bizalmat és bátorságot csepegtessenek belénk, azt irták, hogy önt hivjuk, mint aki a betegségre vonatkozó minden mozzanatra nézve összhangzóan fog nyilatkozni az őtőlük nyert szavakkal. Ime, felolvasom mindazt, amit a szellemek az ön megérkezése előtt irtak, és épp az abban majdnem szószerint összevágó egyértelmüség fölött nem birtuk eltitkolni csodálatunkat.«

Magam is megdöbbentem ezen még a szavakban is nyilvánuló összhangzáson, azonban a szomnambulám oldalán tapasztalt rejtelmes jelenségekre gondolva, ez esetben is a szomnambulizmus valamelyik fajtájával, esetleg egy magasabb fokozatával véltem szemben állni. De hogy ez esetben valamelyes szellemek direkt közbenjárása állana fenn, e felfogást akkoriban feltétlenül elutasitottam és az emlitett tapasztalataim hiányában aligha birtam volna a' jó nevelés és illem diktálta önfékezésemet megőrizni, hogy hangos nevetésbe ne törjek ki. Azonban egyelőre a nyugodt megfigyelő szerepére vállalkoztam s ebbeli gondolataimat eltitkoltam.

Azért is megkértem a bárónét, legyen szabad szemtanuúak lennem az ilyen »magnetikus irásnál«. Magnetikus irásnak nevezték még az akkori időben mindketten a médiumi irást. Csak nagy sokára világosodott meg előttem a megismerés a a szellemek kétoldalu célzatai felől, hogy tudniillik midőn egyrészt a két nőben a gyógyitó szellem tudásában való bizalmukat akarták szilárditani, másrészt bennem a hitet akarták felkel-

teni. Hiszen a szellemi vezérlet látta, ami szemeink előtt el volt rejtve, hogy mindhárman hivatva vagyunk ugyanazon a téren és irányban közösen müködni, amely téren még Adelma is csak kezdő volt, lévén az ő irómédiumitása ugyancsak ujkeletü.

Adelma minden vonakodás nélkül készségesen ráállt, hogy bemutatja előttem irómédiumitását... A báróné egy konc papirt és egy csomó kihegyezett plajbászt tett az asztalra és Adelma iráshoz fogott. Folyton növekvő ámulattal néztem ezt a csodás müveletet. Teljes ébrenlétben csak ugy röpült a keze a papiron, hogy a szem alig birta kezevonását követni és a báróné alig győzte a teleirt iveket elszedni és uj lapokkal felcserélni. Adelma alig nézett a papirra, sőt reám szegezte néha szemeit, le akarván olvasni arcvonásaimról az irásnak reám gyakorolt hatását. A bárónéhoz intézett némely kérdésemre Adelma érzéseit illetőleg ő adta meg a választ, beleelegyedvén a köztünk folytatott beszélgetésbe anélkül, hogy a keze emiatt megállt, avagy az irás megzavartatott volna.

Az irás németnyelvü, de nagy kerek magyarbetüs volt, az egyes szavak egymásba folytak és az irás befejezése után Adelma az egyes szavakat könnyebb olvasás céljából hosszabb vonások által elkülönitette. Aggályaimat, miszerint ez az irás őt nagyon elfáraszthatja, azzal oszlatta el, hogy ő teljesen mechanikusan ir, érzi a keze mozgását anélkül, hogy sejtelme volna arról, amit a keze papirra vet; az érzés által a tisztultabb szellemet a kevésbé tisztult szellemtől meg tudja különböztetni, sőt felismeri az oly szellemet is, aki már máskor irt általa, és azt is, aki most először nyilatkozik. Sem az irás alatt, sem pedig ennek bevégezte után nem érzi a fáradtságnak legkisebb nyomát sem, sőt derültebb a kedélye és nevetve tette hozzá: fokozottabb az étvágya. Mióta ezzel az irással foglalkozik, némely alkalmatlankodó kóros tünetek, melyekben azelőtt leledzett, teljesen elmultak. Végre megállt a keze, de az irón hegyét még folyton a papiron tartotta, mintha még valami kijelentést várna; kisvártatva, mig a keze az irón végén egy kevéssé remegett, nagy sebességgel odavetett egy nevet — *Hahnemann*, a homöopatia alapitójának nevét; ő irja rendesen a gyógyrendeleteket, — mondá a báróné.

Bár mindez némileg imponált, a »szellem« eszméjével mindazonáltal nem birtam még megbarátkozni s a szomnambulizmus tünetei folyton ott motoszkáltak a fejemben. Igy van az, hogyha az ember lelke telitve van egy eszmével, egy fogalommal, vagy tévhittel.

Adelma felolvasta az irottat. Tudományos orvosi okfejtés volt a diagnózis és rendeletem megállapitása felett. A rendelet a még hátralevő januári napokban betartandó és ennek betartása által a beteg elég türhetően fogja magát érezni, anélkül, hogy görcsös rohamok vagy bántó légzési nehézségek gyötörnék. »Azonban a február hó folyamán megjelenendő váltakozó, néha aggodalmas szinezetü jelenségek gyors leszerelése

céljából, »melyeket egy földi orvos előrelátni képtelen«, szükséges, hogy »mi szellemek« megóvjunk benneteket a rettegéstől, hogyha ezek az orvos távollétében be fognak állani. Azért akarunk az egész február hónap minden egyes napjára terjedő rendeletet adni.«

A szellemnek e nehézkaliberü lövegei alkalmasak voltak arra, hogy rést üssenek kételyeimen, de a két urnő ingadozó bizalmán is, minthogy ez az előrelátásra való közlemény, amely a legutolsó betüig beteljesült, engem kapitulációra kényszeritett.

Adelma ujólag érezte az irásra késztető mozgást a kezében és ismétlődött az, mit az előbbi irás alkalmával láttam és lám, midőn a teleirt ivek felolvasásra kerültek, kisült, hogy az egyes februári napok nem sor szerint, hanem össze-vissza kavarva vannak leirva. S midőn az egyes napok egy külön ivre egymás alá sorba irattak és minden egyes nap mellé a megrendelt gyógyszer is, egyetlen egy nap sem hiányzott belőle. De az én csodálkozásom mindezzel még nem érte el a határt, mert még bámulatraméltóbb dolog következett. Midőn az egyes gyógyszer-rendeleteket végigolvastam, feltünt hogy a beteg egész voltát tekintetbe véve, orvosi szempontból nem volt feltételezhető olyan eshetőség, mely ellen az egyik vagy másik megrendelt gyógyszer kombinációba, illetve javaslatba jöhetett volna.

Például volt egy vagy két nap, melyen *aconit* volt előirva; már pedig minden laikus homöopata, amilyen nálunk a vidéken tudvalevőleg sok van, tudja, hogy aconit lázas tünetek esetére alkalmazandó, midőn a szivnek a rendesnél nagyobb müködése leszállitandó, illetve mérséklendő, mire rendesen a bőr általános párolgása és evvel a láz csökkenése áll be. Azonban e betegnek szervi szivbaja, melynél fogva ütérverése gyenge, lassu és kihagyó volt, mindenképpen kizárta aconit adagolását s alig merte volna körültekintő homőopata orvos ezt a szert ajánlani.

De egy másik, az előbbinél talán még kirivóbb rendelés még inkább megdöbbentett. Valamelyik napra *veratrum album* volt megrendelve, ami szuverén szer a kolerina ellen, amelyet hány-székelés, ikragörcs, hideg verejték s más efféle sulyos jelenségek jellemeznek. A beteg szigoru életmódja, az évszak, továbbá e járvány teljes hiánya e betegség fellépésének eshetőségét majdnem kizárták vagy legalább is valószinütlenné tették.

Továbbá nem birtam magamnak megmagyarázni azt, hogy egynémely nap után a gyógyszer helyett egy viziránvos hosszú vonás volt huzva. Adelma sem tudta ennek megfejtését, de késznek nyilatkozott afelől kérdést intézni a szellemekhez. Erre azt irták, hogy »mindezen napokon a beteg annyira jól fogja magát érezni, hogy semminemü gyógyszerre nem lesz szüksége, sőt a beteg az ágy elhagyását fogja kivánni, amit meg is lehet engedni.«

És midőn végre láttam, hogy a veratrum-ra követő nap

számára szintén ilyen vonás volt huzva, t. i. amelyen a beteg orvosságra nem fog szorulni, ámulatom a tetőpontra hágott. Hiszen olyan bántalom után, mely a veratrum alkalmazására késztet, habár valóságos kolerin esete nem is forog fenn, a lefolyt jelenségek magában is egy teljes erőben levő embert másnapra is erőtlenné, elernyedtté tesznek. S ez a kimerült, vézna teremtés kivánkoznék ki az ágyból?! Nos, hát erre a két napra felette kiváncsi voltam és megkértem, hogy ezen a napon a kocsit küldjék el a szerencsi állomásra, mert magam akarok meggyőződni a beteg hogylétéről, hogy vajjon csakugyan bekövetkeztek-e a veratrumnak megfelelő jelenségek, és ha igen, miként türte ez a gyenge nő azokat és hogy érzi magát az utána való napon?

Január havában mintegy 14—15 nap csakugyan türhetően folyt le.

A februári napok kivétel nélkül az előre megrendelt szerek szerint multak el.

Az aconit-napon teljesen váratlanul, minden kitudható ok nélkül, nagymérvü forró, lázas állapot jelentkezett.

A vonallal jelzett napokon a beteg csakugyan kiválóan jól érezte magát és elhagyta az ágyat.

A február hónap utolsó negyedére esedékes veratrum-napon a kolerin minden jellemző szimptomái jelentkeztek és én, alig várva a következő napot, kimentem Golopra. Ritka, enyhe, verőfényes februári nap volt az, midőn mintegy 11 óra körül odaérve, a beteget meleg ruhába öltözve, a délnek fekvő terraszon a szabad levegőn találtam...

Ez események kitörülhetetlenül vésődtek lelkembe, mivel döntő jelentőségüek valának egész életem rendeltetésére, minthogy ez a fázis nyitotta ki azt a kaput előttem, melyen át hivatásomhoz jutottam.

A Gondviselés céltudatos vezetése.

A Gondviselés intéző keze által megnyilott kapu reám nézve mintegy hallgatag invitálásnak volt tekinthető a megismerés kivilágitott utjára, amire különben meg is volt bennem a jó szándék, a jó szándék pedig előfeltétele az ember jó cselekedeteinek, mely latba esik érdemei megitélésénél. Hiszen szabódásom a »szellem«-hipotézis elfogadásával szemben nem is a csökönyös tagadásból keletkezett, amint ezt a tudosoknál többnyire tapasztaljuk, akik, hogyha valahára elhatározzák magukat, hogy a spiritisztikai jelenségek megfigyelésének terére lépnek — jobban mondva, az elől többé ki nem térhetnek — nem a szinigazság kideritése, illetőleg megállapitása szándékától vezet-

tetik magukat, amire őket tulajdonképpeni hivatásuk, a tudomány iránti szeretet s a tudomány fejlesztése kötelezi, hanem elfogultan, előre megállapitott fogalmakkal telve fognak a tünetek megfigyeléséhez valótlanságuk kimutatásának biztos reményében...

Adelmának ártatlan, tisztalelkü valláserkölcsi egyénisége parancsolólag követelte a szavában való hitet: érzi a keze mozgását, amely kivülről hat reá; nincsen sejtelme arról, amit a keze papirra vet; érzése által meg birja különböztetni a szellem egyéni voltát — jó-e avagy kevésbé jó; felismer egy már általa nyilatkozott szellemet avagy olyat, aki először ir általa; irásközben diskurál és nem ügyel az irásra, holott ezáltal oly dolgok közöltetnek, amelyek tudása körét messze tulhaladják. Mindezt összegezve arra a meggyőződésre jutottam, hogy e közlemények nem eredhetnek az iró egyéniségéből, hanem egy kivüle levő erőnek folyományai. S minthogy ennek az erőnek nemcsak intelligens volta bizonyult be, hanem az is, hogy az emberi intelligenciát messze tulhaladja, sőt hogy ez az intelligens erő önmagát »szellemnek«, szellemi egyéniségnek mondja, nem zárkózhattam el tovább ama felfogás elől, hogy a szellemi lények lehetősége csakugyan nincsen kizárva.

A szomnambulizmus valamelyik esetleges faját nem tételezhettem fel, minthogy szomnambulám mint ténykedő, mindig csak önmagáról beszélt, nem pedig mint a szellemek, akik magukat azoknak mondják és megkülönböztetésül »ti emberek«-nek neveznek minket. Megvallom, hogy ez utóbbi különösen imponált és sokban hozzájárult, hogy őket ilyeneknek elismerjem, főként azért, mivel elfogadható ellenargumentum nem állt rendelkezésemre. A teljes meggyőződés mindazonáltal még nem vert gyökeret bennem, az csak később s nem is egyszerre következett be.

A következő nyáron alkalmam nyilt a szellemek létéről, az emberekre való hatásukról és nagy tudásukról uj meg uj bizonyitékokat szerezni. Ugyanis a Vay-család Henrik nevü fia, ki Ödön öccsével Tiszalökön székelt, egy rosszindulatu betegségbe esett, melyet eleinte a Nyiregyházán lakó derék homöopata-orvos előbb önállóan, később pedig Adelma szellemi vezérlőinek rendelései segitségével gyógyitott. Médiumi uton adott utasitások folytán a meleg idő beálltával el kellett távolitani a beteget a tiszamenti rossz kigőzölgéssel telt levegőből s csakugyan a szellemek rendeletéből átszállitották a nyiregyházai szikesfürdő tiszta levegőjébe nem fürdés, hanem csak a jobb levegő élvezése céljából.

Odaszólittattam ugyancsak Adelma szellemei javaslatából, ahol a beteg állapotát — ki hős katonához méltó türelemmel és hivő keresztényhez illő megadással viselte kinos fájdalmait — feltétlenül reménytelennek találtam. Csak később tudtam meg, hogy a szellemek valószinüleg Adelma hitének szilárditása, valamint szülői, hitvese és a család fájdalmának enyhitése

céljából — már akkor, mikor a betegségnek még semmi nyoma sem mutatkozott rajta, bekövetkezendő halálát megjósolták, mintegy megnyugtatásul hátramaradó gyászoló családjának azzal, hogy ennek a kedves, aranyszivü, a férfikor derekán levő, erőteljes családtagnak a földről távoznia kell, mivel Isten felfoghatatlan bölcsesége jónak találja őt Magához szólitani. (Mellesleg megjegyzem, hogy elhunyta után nemsokára Adelmánál jelentkezett mint szellemi léte felől tájékozott, feladatát felismerő szellem, sőt az Adelmát környező alantasfoku szellemek eltávolitásánál már segédkezet is nyujtott.)

Abban állapodtunk meg, hogy én hetenként kétszer, előre jelzett napokon, Miskolcról átrándulok a beteghez olyképpen hogy a báróné a közbeeső szerencsi állomásnál arra a vonatra száll fel, melyen én megyek s velem egyetemben látogatja meg fiát, aki különben ama nyiregyházi orvos folytonos megfigyelése alatt állott s önfeláldozó hitvese részéről a leggyöngédebb ápolásban és gondozásban részesült. Adelma és férje — ugy rémlik előttem — állandóan a beteg körül voltak, legalább ott találtam mindkettőt, valahányszor Nyiregyházán megfordultam.

A betegség lefolyásának ellenőrzése céljából minden látogatásom alkalmával irásbeli orvosi dolgozatot is hoztam magammal, részletesen beszámolván a mult látogatásom alkalmával lelt tünetekről, összehasonlitva ezeket a jelen lelettel, miáltal kiderült a kórfolyamat esetleges rosszabbodása vagy javulása; de egyszersmind ellenőrzéseül is szolgált a szellemek által adott utasitásoknak, rendeleteknek és véleményadásoknak, vajjon megegyezőek-e az orvosi tudomány tényleges szabályaival, minthogy a szellemek gyógyitó módjának megbizhatóságát illetőleg egyikünkben sem volt még meg a feltétlen hit és bizalom.

Nevezetes, hogy mig a Golopon történtek részleteire oly élénken emlékszem, mintha csak tegnap játszódtak volna le, addig a szellemek részéről történt rendelések részleteire sehogysem emlékszem. Nagyjában azonban tudom, hogy a szellemek közlései bámulatosan alaposak és világosak voltak és megdöbbentően összevágtak az orvostudomány alapelveivel és szabályaival. Ezáltal a szellemek tudásában és megbizhatóságában valamennyiünknek, még nyiregyházi kollegámnak bizalma is mélyreható öregbülést nyert.

Adelma vezérlő szellemei nyilván arra törekedtek, hogy a hozzájuk való bizalmat a médiumba csepegtessék és szilárditsák, kinek még sejtelme sem volt arról, hogy istenadta kegyadományát hivatva lesz számtalan embertársa megváltására forditani oly természetü bajokban segitvén, melyekkel szemben a materiális orvosi tudomány, tagadásban lévén mindennemü tulvilági vonatkozással, tudvalevőleg tehetetlen. Az alantas szellemek fluidáris befolyása által létrejött zavarok ugyanis csak tisztultabb szellemek beavatkozása, felvilágositása és segélynyuj-

tása által gyógyithatók.* Ezt a nélkülözhetetlen bizalmat szilárditották meg akkoriban a szellemi vezérlők médiumukban: Adelmában.

Akkor láttam legelőször az Adelma gyógymédiumitása által végbemenő mechanikus delejezést, mely a kinlódó szegény betegnek mindannyiszor enyhülést és álmot hozott. Ámulva álltam, midőn Adelma áhitatot és esdeklést kifejező, felfelé irányitott szemekkel, kezeit gépiesen mozgatva néha mintegy elboritotta delejes árammal a beteget, néha megállapodott a legfájóbb testrészen, vagy pedig a beteg köré gyült rossz fluidumokat távolitotta el. Utóbbi esetben szinte érzi — mondá — a fluidumok sürü voltát, mintha lisztet kavarna. Érdekes, hogy a mi felejthetetlen Antal médiumunk, midőn egy évtizeddel később szintén gyakran nagyon alantas szellemeket vagy fluidumokat távolitott el delejezés által, ugyancsak ehhez hasonló érzést tapasztalt, holott énrám, ki sokkal gyakrabban voltam ebben a helyzetben, a rossz fluidumok teljesen hatástalanok maradtak. Ennek oka ugy látszik abban rejlik, hogy nincsen szenzitiv természetem, ami egyébként nem is volna összeegyeztethető sem orvosi hivatásommal, sem pedig azzal a feladatommal, hogy médiumokat képezzek ki.

Ime, ha jelenlegi ismereteim talapzatáról áttekintem mindezen előttem lefolyt eseményeket, lehetetlen fel nem ismernem azokban a sorsomat vezető kéznek pedagógiai célzatát. Szomnambulám iskolájában ugyanis a lélek mint önálló lényeg és ennek a testtől való függetlensége és halhatatlansága tárgyaltatott, — de egyéb semmi... Az Adelma médiumitása révén keletkezett jelenségek szintén tantárgyaknak tekinthetők, melyekből megtanulhattam, hogy az elhaltak szellemei képesek a földi szférába behatolni és a testben levő szellemekkel közlekedni, de ennél többet itt sem tanultam. Arról, hogy tudásom ilyetén tetemes meggazdagodásából háramlik-e reám nézve valami uj kötelezettség, említés nem tétetett, ami azt jelentette, hogy a megbővült tudásomból vonandó konzekvenciák a saját magam intelligenciájára bizattak, hogy hámozzam ki belőle a magam hasznára a benne rejlő magot...

Hiszen feltünő és szokatlan jelenség, hogy sem szomnambulám, sem pedig a szellemek Adelma médiumitása által még csak mellesleg sem érintették az Istenhez való emelkedés szükségességét; figyelmeztetést vagy intést az erkölcsi nemesedésre és javulásra nézve, amint ezt később szomnambulák és szellemek részéről kivétel nélkül tapasztaltam, szintén nem kaptam, mintha ezt számitásból szándékosan kikerülték volna... Csakis

*) A »Studien über die Geisterwelt« cimü 407 oldalas könyvében Adelma 23 esetben, 215 oldalon át illusztrálja a részint fluidáris befolyás, részint megszálltság által létrejött kinos, szánalmas kórállapotokat, sok hasonló esetből szemelve ki ezeket, kitárván az emberek homályos szeme előtt, milyen ellenségek környezik, miképen lehet ezeket felismerni s mily uton és módon lehet tőlük megszabadulni.

céljából — már akkor, mikor a betegségnek még semmi nyoma sem mutatkozott rajta, bekövetkezendő halálát megjósolták, mintegy megnyugtatásul hátramaradó gyászoló családjának azzal, hogy ennek a kedves, aranyszivü, a férfikor derekán levő, erőteljes családtagnak a földről távoznia kell, mivel Isten felfoghatatlan bölcsesége jónak találja őt Magához szólitani. (Mellesleg megjegyzem, hogy elhunyta után nemsokára Adelmánál jelentkezett mint szellemi léte felől tájékozott, feladatát felismerő szellem, sőt az Adelmát környező alantasfoku szellemek eltávolitásánál már segédkezet is nyujtott.)

Abban állapodtunk meg, hogy én hetenként kétszer, előre jelzett napokon, Miskolcról átrándulok a beteghez olyképpen hogy a báróné a közbeeső szerencsi állomásnál arra a vonatra száll fel, melyen én megyek s velem egyetemben látogatja meg fiát, aki különben ama nyiregyházi orvos folytonos megfigyelése alatt állott s önfeláldozó hitvese részéről a leggyöngédebb ápolásban és gondozásban részesült. Adelma és férje — ugy rémlik előttem — állandóan a beteg körül voltak, legalább ott találtam mindkettőt, valahányszor Nyiregyházán megfordultam.

A betegség lefolyásának ellenőrzése céljából minden látogatásom alkalmával irásbeli orvosi dolgozatot is hoztam magammal, részletesen beszámolván a mult látogatásom alkalmával lelt tünetekről, összehasonlitva ezeket a jelen lelettel, miáltal kiderült a kórfolyamat esetleges rosszabbodása vagy javulása; de egyszersmind ellenőrzéseül is szolgált a szellemek által adott utasitásoknak, rendeleteknek és véleményadásoknak, vajjon megegyezőek-e az orvosi tudomány tényleges szabályaival, minthogy a szellemek gyógyitó módjának megbizhatóságát illetőleg egyikünkben sem volt még meg a feltétlen hit és bizalom.

Nevezetes, hogy mig a Golopon történtek részleteire oly élénken emlékszem, mintha csak tegnap játszódtak volna le, addig a szellemek részéről történt rendelések részleteire sehogysem emlékszem. Nagyjában azonban tudom, hogy a szellemek közlései bámulatosan alaposak és világosak voltak és megdöbbentően összevágtak az orvostudomány alapelveivel és szabályaival. Ezáltal a szellemek tudásában és megbizhatóságában valamennyiünknek, még nyiregyházi kollegámnak bizalma is mélyreható öregbülést nyert.

Adelma vezérlő szellemei nyilván arra törekedtek, hogy a hozzájuk való bizalmat a médiumba csepegtessék és szilárditsák, kinek még sejtelme sem volt arról, hogy istenadta kegyadományát hivatva lesz számtalan embertársa megváltására forditani oly természetü bajokban segitvén, melyekkel szemben a materiális orvosi tudomány, tagadásban lévén mindennemü tulvilági vonatkozással, tudvalevőleg tehetetlen. Az alantas szellemek fluidáris befolyása által, létrejött zavarok ugyanis csak tisztultabb szellemek beavatkozása, felvilágositása és segélynyuj-

tása által gyógyithatók.* Ezt a nélkülözhetetlen bizalmat szilárditották meg akkoriban a szellemi vezérlők médiumukban: Adelmában.

Akkor láttam legelőször az Adelma gyógymédiumitása által végbemenő mechanikus delejezést, mely a kinlódó szegény betegnek mindannyiszor enyhülést és álmot hozott. Ámulva álltam, midőn Adelma áhitatot és esdeklést kifejező, felfelé irányitott szemekkel, kezeit gépiesen mozgatva néha mintegy elboritotta delejes árammal a beteget, néha megállapodott a legfájóbb testrészen, vagy pedig a beteg köré gyült rossz fluidumokat távolitotta el. Utóbbi esetben szinte érzi — mondá — a fluidumok sürü voltát, mintha lisztet kavarna. Érdekes, hogy a mi felejthetetlen Antal médiumunk, midőn egy évtizeddel később szintén gyakran nagyon alantas szellemeket vagy fluidumokat távolitott el delejezés által, ugyancsak ehhez hasonló érzést tapasztalt, holott énrám, ki sokkal gyakrabban voltam ebben a helyzetben, a rossz fluidumok teljesen hatástalanok maradtak. Ennek oka ugy látszik abban rejlik, hogy nincsen szenzitiv természetem, ami egyébként nem is volna összeegyeztethető sem orvosi hivatásommal, sem pedig azzal a feladatommal, hogy médiumokat képezzek ki.

Ime, ha jelenlegi ismereteim talapzatáról áttekintem mindezen előttem lefolyt eseményeket, lehetetlen fel nem ismernem azokban a sorsomat vezető kéznek pedagógiai célzatát. Szomnambulám iskolájában ugyanis a lélek mint önálló lényeg és ennek a testtől való függetlensége és halhatatlansága tárgyaltatott, — de egyéb semmi... Az Adelma médiumitása révén keletkezett jelenségek szintén tantárgyaknak tekinthetők, melyekből megtanulhattam, hogy az elhaltak szellemei képesek a földi szférába behatolni és a testben levő szellemekkel közlekedni, de ennél többet itt sem tanultam. Arról, hogy tudásom ilyetén tetemes meggazdagodásából háramlik-e reám nézve valami uj kötelezettség, említés nem tétetett, ami azt jelentette, hogy a megbővült tudásomból vonandó konzekvenciák a saját magam intelligenciájára bizattak, hogy hámozzam ki belőle a magam használára a benne rejlő magot...

Hiszen feltünő és szokatlan jelenség, hogy sem szomnambulám, sem pedig a szellemek Adelma médiumitása által még csak mellesleg sem érintették az Istenhez való emelkedés szükségességét; figyelmeztetést vagy intést az erkölcsi nemesedésre és javulásra nézve, amint ezt később szomnambulák és szellemek részéről kivétel nélkül tapasztaltam, szintén nem kaptam, mintha ezt számitásból szándékosan kikerülték volna... Csakis

*) A »Studien über die Geisterwelt« cimü 407 oldalas könyvében Adelma 23 esetben, 215 oldalon át illusztrálja a részint fluidáris befolyás, részint megszálltság által létrejött kinos, szánalmas kórállapotokat, sok hasonló esetből szemelve ki ezeket, kitárván az emberek homályos szeme előtt, milyen ellenségek környezik, miképen lehet ezeket felismerni s mily uton és módon lehet tőlük megszabadulni.

mint »orvos« kaptam felvilágositásokat és tágabb látókört az orvosi téren, de a közlemények etikáját magamnak kellett megalkotnom. Mindezek szomnambulám oktatásának helyességét bizonyitják, t. i. hogy a törvény nem engedi meg, hogy a szellemi tudás készen tálaltassék fel az embernek, hanem fáradságos munkával és igyekezettel kell ezt magának megszereznie. Én azonban ez oktatás megszivlelését és követését teljesen figyelmen kivül hagytam...

Nem emlékszem az akkori dolgok felőli gondolkozásom és eszmemenetem mikéntjére, azonban ha emlékemben felidézem akkori életmódomat és hajlamaimat s hogy mi volt előttem értékes és tartalmas, miknek a kielégitésére vágyakoztam: be kell ismernem, hogy mindazok az élményeim, melyeknek ugy a szomnambula oldalán, mint Adelma médiumitása révén részese voltam, szellemi horizontomat tágitották ugyan és tudásomat s tapasztalataimat is bővitették, azonban a világiasság élvezetében elmerült etikai személyiségemet teljesen érintetlenül hagyták: nem is gondoltam arra, hogy téves világnézetem felől korrigálást nyert tudásom bizonyos konzekvenciákat is ró reám, habár nem is oly nagymérvüeket, mintha a spiritizmus egész etikáját felkaroltam volna, hiszen erre mint ember, még most sem vagyok képes. Távol voltam attól, hogy bármilyen konzekvenciát levonjak, sőt még a kisujjamat sem mozditottam meg, hogy a gondatlan petyhüdtségből kiragadjam magamat, hogy csak egy pillantást vessek Arra, aki oly megfoghatatlan és láthatatlan nagyot és magasztosat teremtett az ember*ben* és az ember *körül* s aki tompultságomból felrázott annak felismerésére, ami legalább is ara kötelez, hogy kis hálaadó imával viszonozzam e nagy kegyességet. Nem, ugy emlékszem, hogy még csak nem is imádkoztam...

A spiritizmus jelenségei pedig nem képeznek öncélt — csakis eszközöket, melyek segitségével az ember a célhoz juthat. Ezt pedig sokan, kik magukat spiritisztáknak vallják, figyelmen kivül hagyják, megelégedvén a szellem halhatatlanságának és a szellemekkel való közlekedés lehetőségének tudásával. Ez pedig még korántsem ama nagy végcél, amiért a jó Atya az ő tisztult szellemeinek seregét mozgósitotta, hogy tanitsák és óvják az embereket az érzékiségben és mindennemü tévelygésekben való további elmerüléstől; nem azért nyitotta meg az alantas, szenvedő szellemek tágas szféráit, hogy azoknak lakói beszéljenek az embereknek szenvedéseikről, bünhődéseikről — elkövetett vétkeiknek mindmegannyi folyományairól.

Nem! A bölcs Gondviselés intenciója nem az, hogy az emberek a szellemvilág létezése felőli tudomásvétel mellett megállapodjanak, hanem hogy mélyebbre hatoljanak bele, okuljanak a szegény szenvedő szellemek állapotán, visszariadva testvéreiknek az elhibázott földi életből származó bünhődéseitől, felébresztvén a saját javulásukra való óhajt és elhatározást. Erre aztán a jó szellemtestvérek készséggel munkába állnak tanács-

adással és helyreigazitással s a kellő utra terelik az embereket, utalva egyszersmind azokra az eszközökre, melyek segitségével tovább haladhatnak.

Eképpen egészitik ki az alantasabb és fejlettebb szellemek egymást; amazok elriasztó példaadással és figyelmeztetéssel, hogy milyenek *ne legyenek* az emberek; emezek pedig oktatás által oly irányban, miként járjanak el, hogy olyanokká *ne váljanak*. A puszta szó, oktatás vagy intelem tapasztalati illusztrálás nélkül nem fogna az embereken, mert a jó példa nem vonzza az embert oly mérvben, mint amilyenben a rossznak példája elriasztja, mivel az emberben kevés a jóra való hajlam, tehát nagy erőkifejtésébe kerül, hogy azt megragadhassa; a rossztól pedig fél — önzésből; ebből meg nagyon is sok lévén benne, ennek a révén könnyebben érti és követi a jót. már csak maga iránt való szeretetből is...

Akit pedig Isten kegyelme arra méltatott, hogy a világosságnak egy sugarát megpillanthassa és ennek dacára mégis ragaszkodik a sötétséghez hibái és gyöngéi mellett maradván, az olyat megragadja Isten kérlelhetetlen törvényének hatalma és amire önszántából képtelen volt, arra kényszeriti saját gyarlóságainak sulya, mely oly válságos helyzetet teremt, amiben képzelt nagysága törpe torzképpé zsugorodik össze és fejletlenségében és zavarában önönmagában semmi támaszt, semmi tanácsot nem lelvén, gyámoltalanságának szégyenitő érzésében leborul az Atya előtt s könnyhullató remegéssel könyörög az ő végtelen hosszutüréseért és irgalmáért. A jó Atya mosolygó arca pedig rátekint Hozzá bünbánólag forduló gyermekére s végtelen szeretetének irgalommá vált kegyességével felkarolja; Ő az a jó pásztor, aki az eltévelyedett juhot visszafogadja hüséges nyájába...

Boldog az az ember, ki ilyen válságos helyzetben védszellemének intő sugalmazására hallgat és megszivleli intelmeit! — Hasonlóképpen jártam én is és áldom jó védszellememet, aki hatalmas befolyásolásával még kellő időben elháritotta az általam előidézett krizisnek reám való szakadását, sőt ezt még jóra is forditotta.

Legyen hála érte Urunknak és Megváltónknak!

Önvallomások. Pálfordulásom.

Miskolci helyzetem és állásom semmi kivánni valót sem hagyott hátra. Azonban kis idő multán kellemetlen fordulat állott be — különösen feleségemet illetőleg. Ugyanis a szántói kisméretü, szinte patriarchálisan igénytelen viszonyok nem szolgáltak termékeny talajul a bennem lappangó könnyüvérü hajlamoknak és ambicióknak, a miskolci, különösen akkortájt divó pezsdülő társadalmi élet pedig, melyben képességeim érvényesü-

lést, hajlamaim bőséges kielégitést találtak, ezeket életre keltették. És minthogy hajlamaim nem egészséges, hanem fogyatékos természetüek valának, ez életrekeltés elburjánozássá fajult el.

A gyengelelkületü ember fejét elkábitja a tömjénezés; a gyenge akaratuét már egy fuvallat is megingatja mint a nádat, a szél pedig pláne megtépázza. Mindezt önmagamon tapasztaltam.

Hiuságom és büszkeségem becézgetésének káprázata megbóditott és idegen tüzhelyekhez vonzott, ahol gyöngeségeim bő tápot nyertek és mindinkább elvontak nyugalmas, kedélyes otthonomtól. Feleségem kristálytiszta szive és engedelmes gyöngédségének szinaranya — szemben a szalónok könnyed rutinjával, a csillámló, de alapjában aranyfüstös elméskedéssel, mely engem hatalmába keritett: meg-meghalványult, köznapiassá s előttem unottá lett... Természetes, hogy feleségemet lényem ilyetén megváltozása kinosan érintette és elszomoritotta s habár hallgatagon elviselte, azért arcáról leritt a bánkódásnak minden nyoma.

Néha ugyan fel-felhangzott bennem az önvád intő szózata, de az ember kétlelküségénél fogva egyuttal a démon is felemelte fejét, sőt még vádat is kovácsolt ő ellene. Az ember hitvány fonáksága önmagára hazudja az áligazság látszatát és mig saját büneit palástolni igyekszik, a megsértett áldozat erényeit elferditi s önszemében mindenáron igazoltnak akar látszani. Holmi lármás, sértő, szemrehányó jelenetek közöttünk ugyan nem fordultak elő, mivel magam részéről fáztam tőlük és kerültem az olyanokat, feleségem pedig fellobbanó természetemtől tartott. Talán hamarább megértettük volna egymást kitomboló kifakadások által — de nem: hidegen, elzárkózva haladtunk egymás mellett s eltakarva maradt egymás előtt belső életünk...

Ugy rémlik, mintha én szivesebben vettem volna feleségem panaszának megnyilatkozását, azonban azt tudom, hogy kisirt szemei, bus, bánatos orcája gyakran hol mélyen meghatott, hol megint bosszantott, nem annyira bünöm szemrehányó vádjeleként, hanem inkább azért, mivel ellenvádra gerjesztett: »miért is nem fogad ő engem oly szives enyelgő arccal, mint egyebütt szoktak fogadni? Akkor talán fellágyulna bennem a merev hidegség.«

Csupa gőgnek magyarázgattam ugy magamban csökönyös hallgatását és irántam való szeretete csekély mértékének tudtam be, amiért nem képes meghajtani, megtörni gőgjét. Pedig korántsem állt igy a dolog. Később vallotta csak be, hogy ő folyton imádkozott az Istenhez, hogy téritsen vissza az eltévelyedés utjáról és mindig remélt, bizott szivem jobbik részének végső diadalában; nem hitte, hogy képes lehessek őt feláldozni... Mert az ár nőttön nőtt, mely engem vallásom elhagyása és a válás felé sodort. Ha még legalább a benső meggyőződés ösztönzött volna

ily mélyreható elhatározásra — nem, csupán csak a világiasság és nagyravágyás ledér hiusága.

Hogy meddig tartott ez az áldatlan, kinos állapot, arra nem emlékszem; de végtelenül szenvedtem, szenvedtünk mindketten annak sulya alatt s nem csupán lelkileg, de testileg is, ami mindkettőnkön nagyon meglátszott. Gyakran felderült bennem helyzetem fonák jellegének megismerése, de elvetettem ezt ismét, mert sehogy sem találtam kibontakozást az összekuszált, bonyolult viszonyokból.

Végtelen kinos lelki küzdelmeket vivtam önmagammal: az önzés és világiasság életre-halálra harcolt a szivvel és lelkiismerettel. Azonban a feleségemtől való elválás eshetőségét sehogy sem birtam befogadni lelkembe, tudván, hogy ő ezt a csapást nem birná elviselni, én meg rettegtem a lelkiismeret furdalásaitól, melyek megtépnék szivemet.

Csodálatos, hogy drága anyám képe mindenüvé kezdett kisérni, mintha lebegni láttam volna előttem: nem birtam szabadulni ettől a látványtól: mintha bánatos, szinte szemrehányó tekintetét folyton rám vetette volna. Vajjon, nem az ő szelleme szitotta-e a pislogó szikrát szivemben? Most valóban ezt kell hinnem. Mert akkortájt szakadatlanul szólt bennem lelkiismeretem vádló intelme anélkül, hogy az önzés démona — mint ahogy máskor szokta — replikázott volna.

Eszembe jutott imádott jó anyám utravalója, midőn tizenötéves koromban német szóra legelőször kerültem el a szülői háztól: »Hogyha kétes helyzetben leszesz és nem tudsz eligazodni, miképpen cselekedjél, gondolj reám és képzeld, mintha az én szemem előtt cselekednél és érezni fogod, mit szólnék én hozzá: helyeselném-e vagy gáncsolnám-e tettedet?«

Összeszorult a szivem, hogyha anyám emez intelmét magamra próbáltam alkalmazni, érezvén, hogy biz ő ezt soha sem helyeselné. És pláne midőn eszembe jutott egy jelenet elsőéves medikus koromból, midőn hasonló esetben egy tisztességes szomszéd-családnak egész boldogsága rombadőlt, jó anyám, eltelve végtelen részvéttel és sajnálkozással, szikrázó szemekkel imigyen aposztrofált: »Fiam, hogyha te hasonló cselekedetre tudnál vetemedni, megfordulnék még a siromban is!«

Ennek a jelentnek felidézése döntő, megváltó hatással volt reám. Mint a Belsasar babyloniai király palotája falán megjelent *»mene tekel upharsin«* intő szózata, megremegtette egész valómat, mintha száz éles karom tépve, dulva vágódott volna bele különben is megtépett szivembe. Még mai napig is lelki szemeim előtt lebeg a kép: nemes felháborodástól lángoló anyám prófétai fenyegető alakja. E jelenés mélyen bevésődött szivembe...

Lelkem feldult egyensulya meghasonlást támasztott bennem; tanácstalanul, erőtlenül, magamban semmi támaszt nem lelvén összerogytam és beállt a lelki csőd: térdre borultam és könny-

zápor közt s megtört szivvel esengtem bocsánatadásért és egy szikrányi világosságért Ahhoz, aki minden világosságnak ősforrása. Feleségemet ugyan nem féltettem, vallásossága és szülői iránti szeretete teljes garanciát nyujtott, hogy kárt nem tesz magában; de más valaki volt, akitől olyan desperált lépés nagyon is kitelt volna, ami szintén mint örök vád égett volna lelkemen. Ebből a dilemmából való kibontakozásra nézve esdekeltem tanácsért a legfelsőbb forum előtt.

És lám, ez meg is jött. Egy gondolat villant fel a lelkemben: drága jó anyám; ő tőle kérjek tanácsot. De hogyan, miképpen, ki által?... Vay Adelmától átallottam, feszélyezve voltam ezt kérni s amellett messze lakott, nyugtalanságom pedig azonnal választ óhajtott. Akkor jutott eszembe, hogy anyámnak határtalan szeretete lehetségessé fogja tenni, hogy feleségem által nyilatkozzék. Azt csak most tudom, hogy feldult kedélye, lelkülete s megfeszitett idegzete tették képessé arra, hogy a benne lappangó irómédiumitás keresztültörhessen.

Tehát elővettem imakönyvét, ránk zártam az ajtót s papirost, plajbászt téve az asztalra, megkértem őt, hogy áhitatos, buzgó imában kérje meg a jó Istent, hogy bocsásson egy kis sugarat számunkra, mely által sanyargatott helyzetünkben eligazodhassunk; vegye kezébe az irónt tegye hegyét a papirra és ha esetleg ez megmozdul, ellent ne álljon, hanem teljesen engedje át a kezét efféle esetleges mozgatásnak. Szegény feleségem, aki szokva volt ahhoz, hogy minden kivánságomat teljesitse: mint egy automata, gépileg ment az asztalhoz és követte minden szavamat. Melléje ültem és feszülten néztem a kezére és a plajbászra. A legizgatottabb pillanatok voltak ezek teljes életemben.

Hogy meddig ült mozdulatlanul, arra nem emlékszem, de mindössze nem tarthatott sokáig, mert nemsokára a keze remegni kezdett, a papirról néhányszor fel-felemelkedett, gyengén ide-oda vetődött és visszaesve, a papirra girbe-görbe vonalakat vetett. Majd meg reszketni kezdett testének minden egyes része, ajkai remegtek, arcszine halálsápadt lett s én megrémültem, midőn fogvacogva, lélekzet nélkül kapkodott a szivéhez. Később némileg lecsendesedett és eleinte lassan, mint egy iskolás gyermek, tisztán kivehetően irta le ezt a szót »kedves« — azután megpihent és sóhajtott. Felkeltem ülő helyemről és háta mögé álltam, egész lelkem a szemembe összpontosultan meredt a papirra. Aztán azt irta »fiam« s ezentul az irón már nagy gyorsasággal siklott tova a papiron, ezeket a szavakat hagyva nyomában: »jól teszed, hogy végtelenül szorongatott állapotodban anyád szeretetéhez fordulsz. Ismerem hányatott lelked, szived gyötrelmeit; nagy bánkódással követem elhatározásodat és boldog vagyok, hogy mentőrév felé irányitod lépteidet. El ne fordulj valahogy ez ösvénytől és csak mindig lelkiismereted sugallatára figyelj, mert egyedül ez óvhat meg téged olyan

konfliktusoktól, mint amelyekbe mostanáig sodortattál. Ismered feleséged mélyen szerető szivét és tudhatod, hogy senki e világon oly bensőséggel nem szerethet téged, mint ő; tégy balzsamot rá, hogy behegedjenek sebei, melyekért soha sem hallasz szemrehányást az ő részéről... Mára elég ennyi. Johannát kimeritené az irás folytatása; áldjon meg benneteket menynyei Atyánk. Isten veletek, viszontlátásig!«... Ezzel a plajbász kicsett feleségem kezéből s lehunyt szemmel visszahanyatlott a szék támlájára és görcsös sirásra fakadt. De ez nem duló, fájdalmas sirás volt, hanem mintegy árkot vájt szorongó érzelmei levezetésére.

Jó ideig tartott, mig normális állapota beállt és felkelhetett ülőhelyéről. Énnekem még száz kérdésem is lett volna anyám szelleméhez, de kénytelen voltam anyám tilalmát respektálni. Azonban délután megint kértem feleségemet, hogy fogjon az iráshoz. De akkor ő neki volt egy szerinte égető kérése, melyet anyám szelleméhez kivánt intézni. Ez alkalommal nyilvánvaló lett előttem, amit feleségem eddig eltitkolt, tudniillik, hogy naiv vallásos felfogásánál fogva ő régtől olyféle skrupulusokkal tépelődik, vajjon nem vétkezik-e ő azzal, hogy a szülői háznál betartott étkezési törvényeket a saját háztartásában megszegi? Fogalmam sem volt ebbeli töprengései felől.

Tehát leült az iráshoz. A délelőtti, első irása alkalmával beállt kellemetlen jelenségek most sem maradtak el, bár gyengébb mérvben bántották. A plajbász megmozdult és anyám üdvözölt minket, azonban e kérdés megfejtésére magát inkompetensnek vallotta, minthogy még nincs azon a fokon, hogy vallást illető kérdést meg tudna oldani. Azonban kérni akarja vezérét, hogy ő adja meg a kellő választ. Ezzel megállt a plajbász, de rövidesen rá nagy betükkel, egészen eltérőleg anyám jeleitől, ezt irta: »Népem leánya, hogyha valamit teszesz abban a hiszemben, hogy azzal bünt követsz el, ez esetben vétkezel, habár ez egyébként nem is volna éppen bün. Mózes.« A plajbász kicsett a kezéből.

Elképedtünk. A lakonikus, szinte lapidáris válasz, melyben a bün jellege annyira elmésen definiáltatott és feleségem aggódásának alapossága egyuttal leszereltetett, nem foganhatott meg az ő fejében, nem származhatott tőle, miáltal a nyilatkozatnak hitelessége bebizonyult. Mindketten meg voltunk hatva, hogy oly magas szellem minket megjelenésére és válaszadásra érdemesitett. Mellékesen emlitem ezen a helyen, hogy azóta több médium által egybevágóan *Mózes,* mint egyik vezérszellemem jeleztetett.

Említésreméltónak találom még, hogy mintegy két hónap előtt megfordult nálam egy vidéki parasztasszony, aki éber állapotban a meghalt rokonokat látja. Buzgó, megbizható, jóravaló látómédium, aki azelőtt semmit sem tudott a spiritizmusról vagy arról, hogy vannak ezzel foglalkozó emberek, annál kevésbé olyan egylet létezéséről. Már néhányszor megmagne-

tizáltam, miáltal adománya kifejlődött és mindinkább jobban s tisztábban lát azóta. Látta megboldogult anyámat, leirta felismerhetőleg; fehéren, minden folt nélkül. Mondta, hogy sokszor körülöttem van és nagyon örvend müködésem fölött. Harmincnégy éve, hogy megtisztult, tiz évig vezekelt.

Ezek a számok teljesen összevágnak. Anyám 1856-ban halt meg, 67-ben már mint megtisztult szellem irt, tehát harmincnégy éve, hogy megtisztult. Hogy anyámnak jó, nemes szive és Istenben való hite dacára mégis 10 évig kellett vezekelnie, arra magyarázom, hogy amint gyermekkoromból emlékszem, gyakran zugolódott sorsa miatt. Hiszen igaz, hogy szegénynek elég oka volt az elégületlenkedésre, bánkódásra. De hát ezen a mi vezeklésre teremtett bolygónkon kiben nincsen kivetni való? De azért mégis csak bün marad a zugolódás. »*Igától enyhe és könnyü legyen nektek a teher*« tanitotta és önmaga példájával mutatta az Ur. Mióta a spiritizmust, illetőleg Krisztus Urunk magasztos tanát megismertem, gyakran elszomorodva gondoltam jó anyámra, hogy emiatt bizonyára szenvednie fog kelleni a tulvilágon.

Tehát anyám eszerint akkorában tisztult meg, midőn én a tisztulás felé indultam azáltal, hogy büneim felismerésére ébredve s szakitva multammal a megtérés utjára léptem. Ki tudhatja, mily kapcsolatban álltunk egymással sok-sok existencián keresztül, hogy az egy magasabb csillagzatra való képesitést megelőző tisztulási folyamatot párhuzamosan végezzük.

Nem ok nélkül szerettük egymást az anya és gyermek közti szeretetet tulhaladó mértékben. Ki tudja, mióta szőttünk e fonál megszilárditásán? A szeretet fonala pedig az egész örökkévalóságban sem szakadhat el — ez törvény, a tiszta ősszeretet alkotta törvény, mely mindannyiunkat Ő vele köt össze.

Anyám szellemének utasitásai.

Amily mérvben csillapult feleségem izgatott kedélyállapota és nyugodtak meg feszült idegei, abban a mérvben könnyebbedett meg az anyám szellemével való fluidáris kapcsolódási folyamat. Ekként a kimélet szükségessége alól fel lévén mentve, egy-egy sereg kérdéssel szerettem volna előhozakodni, de a plajbász ilyenkor rendesen kiesett a kezéből, miáltal a szó megakadt torkomon. De midőn aztán a legközelebbi széánszon a torkomon akadt szó spontán megfejtést nyert, azonnal elnémult vágyam a kérdezősködésre.

Anyám folyton vigasztalt és biztatott a jövőre nézve, azonban elengedhetetlen feltételnek mondta más légkörbe való áthelyezésemet, még pedig Pestre, mert testi és lelki gyógyulásom csakis ott válik lehetővé testvéreim és rokonaim sze-

retetteljes környezetében, akik vetélkedni fognak egymással felüdülésem előmozditásában.

Nyugodtan távozhatom, mert bármily magasan is csapkodnának az indulatok zajló hullámai, le fognak csillapulni a változhatatlanban való megnyugvás kényszerüségének láttára; csak én legyek állhatatos és ne ingadozzam s le ne térjek a helyesnek felismert ösvényről. Békesség fog beköltözni a szivekbe s ebben anyám szelleme és rokonérzésü szellemek fognak befolyásuk által közremüködni. »Pesten egész más szemmel fogod nézni a jelent meg a jövőt is; ott jóra fordulnak majd sorsod esélyei.« Én az utóbbit nem értettem, mert eszemben sem volt, hogy Pesten állandóan letelepedjem.

Feleségem naponta egész iveket irt tele, még pedig bámulatos gyorsasággal. Sajnos, ezek az iratok az átköltözködések alkalmával elkallódtak, azonban a főmozzanatok hiven megmaradtak emlékezetemben. Anyám folyton hajtogatta Pestre való elutazásom sürgős voltát. Egy nap azonban Tiszalökön találom magamat Vay Ödön házában. Hogy mi célból mentem oda, mi inditott erre az utra: akármiképpen faggatom emlékezőtehetségemet, a feleletet nem birom belőle kisajtolni.

Holmi kételyek anyám szavaiban, vagy feleségem médiumitásában nem ösztönözhettek arra, hogy ezt az utat megtegyem, mert mindkettőjük iránt feltétlen bizalommal voltam eltelve. Hivatásbeli utam volt-e Tiszalökön, vagy bucsuvizitet tettem-e ott: minderre szintén nem emlékszem. Ugy rémlik, de határozottan nem merem állitani, mintha anyám direkte sarkalt volna erre az utra. Azért-e, hogy hivebben teljesitsem anyám meghagyását, vagy pedig azért, hogy az általa adott közlemények fontos kibővitéseket nyerjenek Adelma médiumitása révén: szintén nem tudom. Mert csakugyan ez utóbbi történt ott, még pedig oly irányban, ahogyan a feleségem iránti gyöngéd kiméletből általa nem lettek volna közölhetők; oly természetü közlemények, melyek mult földi életemre vonatkoztak s melyek titkát szivemben elzárva majdan magammal átviszem...

Adelmának elbeszéltem feleségem irómédiumitását, de hogy mi mindent irt össze mintegy 9—10 nap alatt, nem is tudtam volna elbeszélni. Nagyon rövidre volt szabva ott való tartózkodásom, a déli vonattal akartam visszatérni Miskolcra. Annál meglepőbbek voltak a feleségem által közöltekkel teljesen összevágó nyilatkozatok. *Mária,* Adelma vezető-szelleme nyilatkozott, megerősitvén anyám szellemének minden szavát. Boldognak mondott, hogy még kellő időben hallgattam bánkódó őrszellemem sugallatára. Sok jó szellem müködött közre, hogy megmentsen az örvény széléről, amely, hogyha belebukom, beláthatatlan időkre sötétségbe temette volna szellememet. Vallásom elhagyása esetére eljátszottam volna földi életem rendeltetését és feladatát s hosszas tulvilági szenvedésekbe sodortattam volna. Ezt akkortájt sehogy sem birtam felfogni és csak hét év mulva — midőn egy általam felvetett kérdés meg-

oldását kaptam Adelma által — villant fel bennem annak megismerése, hogy mint hitehagyott nem foglalhattam volna el azt a helyet, melyet 30 év óta betöltök és nem buzgólkodhattam volna Krisztus istenfiusága mellett, mert hitem elhagyása esetén hitsorsosaimat nem hogy vonzottam, hanem elidegenitettem volna. Hála a mindenható Atyának, aki a poklok seregeinek igyekezetét, hogy leszoritsanak rendeltetésemről, ellensulyoztatta jó szellemeinek hatalmas közbelépésével!...

Aztán anyám szelleme irt Adelma által. Meghatározta, hogy még aznap utazzam el az éjjeli vonattal Pestre, hogy reggelre odaérjek. Azonban még Johanna által fog kimeritő, részletes utasitásokat adni a pesti rokonokat illetőleg. Továbbá egy hátrahagyandó bucsulevelet fog irni Johanna által, melynek kiválóan megnyugtató és békitő hatása lesz. Megáldott és biztositott soha meg nem szünő szeretetéről, mellyel engem szakadatlanul fog környezni, óvni, inteni és sarkalni, ha esetleg gyöngének érezném magamat. Siettem elbucsuzni Adelmától, hogy le ne késsem a vonatról.

Mielőtt azonban áttérnék a feleségem által még aznap délután, több órán át irott végső utasitások leirására, szükségesnek tartom megjegyezni, hogy 14 évi távollétem alatt csakis néhányszor, rövid ideig tartózkodtam Pesten; kétszer pláne csak átutazás alkalmával egy-egy napig; tehát testvéreimet, rokonaimat s az ezidő alatt felsarjadzott fiatal nemzedéket különösen pedig a házasságok utján a családba került tagokat csak felületesen ismertük meg, vallásos fölfogásukról, kedély- vagy lelkiéletükről pedig fogalmunk se volt, tehát sehogy sem lehet animisztikus vagy gondolatátviteli jelenségnek tekinteni azt, amit a feleségem róluk irt, hanem tisztára anyám szelleme által sugallt médiumi jelenségnek. Hiszen olyan részletes utasitásokat adott anyám szelleme minden egyes személyre nézve, hogy miképpen viselkedjem vele szemben, melyek határozottan az ember lelki életébe mélyen behatoló szellemnek tekintetére vallanak, minthogy minden szava, igaz, hogy némelyik csak évek mulva, de egy hajszálig beteljesedett. Felismertem ezekből anyám egyéniségét és azt is, hogy a szellem a földön szerzett szellemi tulajdonságokat magával viszi a tulvilágba is.

Anyám éles megfigyelő tehetséggel és emberismerettel birt s az emberekről alkotott itéletei mindig alaposak voltak. A házunkba bejáró medikus-kollégáimat nálamnál is jobban ismerte és nagyon megbántam, ha intelmeit az egyikre vagy másikra nézve figyelmen kivül hagytam. Valóságos életbölcselmi oktatásokat adott, melyeket megfigyeléseiből vont le és melyeknek gyakran vettem hasznát az életben. »Fiam, a folyton nyájas, mosolygó arcot fitogtató emberrel szemben légy óvatos és bizalmatlan; nem olyan e földön az élet, hogy az ember mindig mosolygón nézhessen, tehát magára erőlteti a lárvát s ennélfogva nem őszinte, hanem számító; önző célra akarja alkalmilag felhasználni s könnyenhivőségedet vagy hiuságodat

kiaknázni... A hizelgő, dicsérő ember elől fuss — ellenséged az, mert az önhittség maró mérgét akarja lelkedbe belecsepegtetni; nincsen benned, sem más emberben sok dicsérni való; ellenben, aki hibáidra figyelmeztet, habár kissé rideg hangon is, azt hallgasd meg és okulj rajta, jóakaród szól ilyenkor hozzád... Aki nem néz bátran a szemedbe, szemét lesüti, vagy tétován járatja, annak rossz a lelkiismerete — vagy megcsalt, vagy abban töri fejét, miképen csaljon meg«... Még több ezekhez hasonló oktatásokat adott jó anyám az élet utjára, amelyek, mint mondám, hasznomra is váltak.

Spiritiszta pályám kezdetén azonban a jó tanácsokat figyelmen kivül hagytam; elég félszegen konkludálva, hogy Krisztus urunknak szeretetről szóló tanaival ellenkezik, hogy valaki felebarátját a priori külső jelek után elitélje. Pedig téves az olyan okoskodás — nem »elitélés« ez, csak »megitélés«, az pedig kötelessége minden józanul gondolkodó embernek, hogy a farkasok ellen védekezzék. Hogyha az ember farkasok közt báránnyá válik, szétmarcangolják és felfalják. Hiszen Krisztus Urunk is, midőn tanitványait kiküldé a nagyvilágba, hogy hirdessék Isten igéjét, vajjon nem ezt tartotta-e szeme előtt midőn figyelmeztette őket: »Legyetek okosak, mint a kigyók és szelidek, mint a galambok.«

Anyám szellemi utasitásai adtak utmutatást arra, hogy miképpen viselkedjem minden egyes rokonommal szemben; valamennyit jónak látta, csak a jó különböző fokán és kárt vallanék nemcsak én, de kárára volna nekik is, hogyha őket ugyanegy kaptafára huznám.

A szellemi oktatásban meg volt hagyva, hogy jó nagynéném, Dániel testvérem és nővérem előtt, — ki azidő alatt költözött át Pestre — föltétlenül tárjam ki az egész valót, ami személyemet illeti és azt is, hogy mily szerepe jutott anyám szellemének sorsomat illetőleg. »E három jó lélek feltétlen hitelt fog adni minden szavadnak és a kétség árnyéka sem fog férkőzni sziveikhez, mintha nem anyád szelleme nyilatkozott volna; s nem csupán minden szó fog bevésődni halálukig szivükbe, de gyümölcstermővé is fog válni utolsó lehelletig lelkük nemesedésének fokozódása által.«

Azok közül kettőnél máris lezárult a mérleg s teljesen bevált; a harmadiknál, tudniillik nővéremnél a mérleg a mai napig szintén kedvező s bizom a jó Istenben, hogy még hátra levő napjaiban sem fogja megcáfolni anyám kedvező jóslatát s haláláig érzelmeiben és cselekedeteiben kifogástalan hive fog maradni a spiritizmus magasztos tanának.

A többi, uj családtagokra nézve azt irta, hogy mindegyikben megvan az igaz tannak felvételére való alkalmas talaj és be is fogadják azt lassan-lassan; de egyiknek szivében sem fog e földi létben teljes virágzásra jutni, vérrokonaim egyikében pedig még csak a csirázás sem fog bekövetkezni. Tehát azoknak mit se szóljak az anyám szellemével való érintke-

zésről, csak midőn bizalmukat és szeretetüket megnyertem és velem szemben bizalmat éreznek és szavaimnak hitelt adnak, akkor csepegtessem beléjük óvatosan és nagy vigyázattal az igazság édes tejcseppjeit, mint ujdonszülött gyermeknek a táptejet. Ha ezt az óvintézkedést figyelmen kivül hagynám, az történnék, hogy ők a mohón kapott közleményeket jobbrabalra elbeszélnék rokonaiknak, kikhez még nagyon ragaszkodnak, ezek pedig hitetlenek s a hitet befogadni képtelenek lévén, gunyolodásuk által a szent igazságot nem csupán profanizálnák, hanem rokonaink szivében a lappangó csirát agyontaposnák; holott akkor, midőn ez a csira már megfogant, a kacajnak és gunynak ellent fog állni. Aztán mindegyikre nézve megadta a speciális utasitást, mily sorrendben és mennyit nyujthatok nekik a hit kincseiből.

Ez is bámulatosan bevált.

Uj rokonaink egyetlenegy kivételével mind elköltöztek már; egyikében sem fejlődött ki a hit csirája a virágzás fokáig, pedig tagjai, sőt alapitó-tagjai lettek egyletünknek. Azoknak vérrokonai pedig valamennyien a mai napig is idegenkedő hitetlenek, gunyolódók, ugy azok, kik már elhaltak, mint azok is, kik még most is életben vannak...

Anyám azt irta, hogy sürgönyözzek nővéremnek a reggelre való megérkezésem ügyében, de csakis Dániel testvéremmel tudassa, aki viszont nagynénémet mély titoktartás pecsétje alatt informálja akként, hogy mindhárman várjanak a pályaudvaron, honnan együttesen és egyenesen a temetőbe, anyám sirjához menjünk. Ott egy áhitatos ima után sorra beszéljek el mindent, ami hetek óta velem és Johannával történt őszintén és hiven és olvassam fel előttük anyám szellemének nyilatkozatát. Közelünkben ott lesz ő is, de szabad szellem lévén már, korántsem azért, mintha ő csakis ott léphetne velünk érintkezésbe, ahol mult hüvelyének porladozó maradványai enyésznek. A vallomás azért történjék a sirnál, mert — ez az emlékéhez kötött hely előttünk szent lévén — pietásos érzelmeket fog bennük kiváltani és a sziveket tágra nyitva, szilárd elhatározásokra késztetni, hogy hibáinkon és gyöngeségeinken javitsunk. Emlékezetes és nagyhorderejü fordulópontot fog képezni ez egész földi pályánkra nézve. De anyám abból az okból is ezt a helyet jelölte ki, mivel bent a városban sem alkalom, sem mód nem nyilott volna mindennek a zavartalan közlésére a kora reggeli óra pedig azért tüzetett ki, mert ilyenkor nem járnak ki az emberek a sirok látogatására, tehát meg nem zavarhatnak bennünket.

Meg sem kisérlem e jelenetnek hatását leirni — ezt átérezni lehet, de leirni nem. Megrázva, megtörve és zokogva álltunk ott, de megkönnyebbülve és boldogságtól eltelve hagytuk el e kegyeletes helyet — mint egy lelki fürdő fluidáris habjaitól felüdülve...

Nevezetes, hogy anyám szelleme, aki minden egyes gyer-

mekét egyformán mélyen és önfeláldozóan szerette, harmadik testvéremről még csak egy szóval sem tett említést; pedig jószivü, tisztességes ember volt. Sehogy sem birtam ezt a feltünő jelenséget magamnak megmagyarázni. Pedig a jövő ezt a feltünő körülményt is igazolta. Fivérem, aki mintegy négy év előtt hirtelen meghalt, élete végéig hitetlen ember maradt. A spiritizmus tanával sohasem akart megbarátkozni, pedig a felesége hivő volt, sőt látómédiumi képességgel is birt. Látományai, amikről öcsémnek is tudomása volt, rendszerint igazaknak bizonyultak. De hiába volt minden meggyőző momentum, fivérem lelkében a hit sohasem tudott gyökeret verni...

Uj otthon alapitása.

Nagynénémhez szálltam. Házuk nekünk testvéreknek második szülői házunk volt. Ugyanis nagynéném nővére volt édesanyámnak, férje, nagybátyám meg apánk fivére — tehát mindkettőnek egyforma közeli vérrokonai voltunk. Dániel fivérem meg nővérem pláne házukban laktak. Megérkezésem nagy családi örömünnep volt mindegyikre nézve. Megjött aztán a többi rokonság is és megismerkedtem azokkal is, kiket eddig még nem láttam. A rokonokra vonatkozólag mindjobban felismertem, mennyire helyén voltak anyám szellemének figyelmeztetései és óvintelmei. Hamar sikerült valamennyiük rokonszenvét megnyernem. Egyre azt hajtogatták, hogy ne menjek vissza; telepedjem le állandóan Pesten; különösen pedig nagybátyámék nem fogytak ki az erre célzó érveléseknek elősorolásával. Julius eleje lévén, mintegy két héttel a koronázás után, soha nem látott sürgés-forgás tarkitotta a fővárost. Folyton utaltak a bámulatos fellendülésre az ipar és gazdaság minden terén, az ország minden részéről való beözönlésre, tehát a főváros lakosságának rohamos szaporodására; szóval mindenképpen élénk szinekben igyekeztek feltüntetni az előnyös mozzanatokat, a feltétlen sikert igérő viszonyokat.

Én azonban minderről hallani sem akartam. Sok mindenféle ellenvetésem volt. Elsősorban visszariadtam attól, hogy már szilárd alapon nyugvó hirnevem után most ujra belemenjek a kezdet mindennemü nehézségeibe és különösen felágaskodott bennem az önérzet és büszkeség a kezdő orvosnak a kaptiválásra és hajszolásra való majdnem kikerülhetetlen szükségessége ellen. Ugy éreztem, mintha ujra kellett volna vizsgáznom. Továbbá a drága életmód a fővárosban s az a kilátás, hogy az akkori szerfölött felsrófolt lakbér mellett alkalmas helyen való lakást alig kaphatnék. Mind e körülményeket mérlegelvén, sötétbe való ugrásnak rémlett előttem ez a letelepedési eszme.

Azonban merültek fel ellensulyozó momentumok is. Ugyanis a budai fürdők, különösen pedig a meleg források ivó használata zsenge fiatalságom óta — nagyon falánk gyermek lévén — emésztési zavarok gyakori esetében mindig kiválóan segitettek. Medikus koromban sokat szenvedvén gyomrommal, egy-két pohár forrásviz rendesen helyreállitott. Mellékesen emlitem, hogy mai napig jóformán másféle vizet nem is iszom, az artézi kut forrása óta pedig csak artézi vizet, ami alapjában véve olyan vegyi összetételü, mint a budai vizek. Nos hát akkortájt e vizek csodahatása fényesen bevált egész lényemen; viruló arcszinem és étvágyam visszatért, ugyszinte testem és kedélyem ruganyossága is; mintha egész fizikumom e források talajában gyökereznék. Szinte azt gondoltam néha, hogy alig tudnék ezek nélkül élni.

Aztán a spiritizmus gondolata is egyre a fejemben motoszkált: Pesten csak kell, hogy sok spiritisztával találkozzam; aztán itt nem kellene azt annyira magamba fojtanom, mint vidéki városban, ahol könnyebben megfigyelik az embernek lépteit és tetteit. Időközben sok ismerőssel és volt kliensemmel találkoztam; képviselők, kereskedők, vállalkozók, stb. kik itt letelepedtek és akik nagyon igyekeztek rábeszélni, hogy pesti lakossá legyek; elmondták, hogy orvost a fővárosban ugy sem ismernek, háziorvosuknak fogadnának, sőt némelyek közülök már is konzultáltak.

Ittlétem második hetében aztán egy döntő incidens állott be. Jó nagynénémet még fiatal gyermekkorom óta csakis mint beteget ismertem: kétszer hetenként hoztam a patikából keserü teát, mert anélkül nem birt emészteni; ehhez járult a sok év óta mindig fokozódó és gyakrabban ismétlődő fejzsába (neuralgia), mely az egyetemi tanárokat szinte kétségbeejtette. Utolsó időben majdnem hetenként állt be olyan roham, mely oly mély, tartós ájulást váltott ki, hogy tetszhalottszámba ment.

Bár környezete ehhez hozzá volt szokva, mégis minden egyes ilyen rohamnál azt hitte, hogy no most ez az utolsó. Szaladtak jobbra-balra és az utcáról cipeltek hozzá orvosokat, akikre véletlenül bukkantak, ugy hogy néha 3—4 orvos is találkozott a beteg körül. De tehetetlenek voltak; merev, hideg tagokkal, görcsösen zárt szájjal feküdt a beteg s az orvosok csak külső ingerlő és élesztő szerek alkalmazására szoritkozhattak. Ilyen rohamnak voltam szemtanuja ittlétemnek mintegy tizedik vagy tizenegyedik napján. Megkiséreltem őt delejezni és lám, már néhány vonás után mozogni, melegedni kezdett és a delejezés beszüntetésével fölébredt és csodák-csodája — enni kért. Tátott szájjal nézték ezt az eredményt. Magam is meg voltam lepve. Ami még sohasem történt, néhány óra mulva fel is kelt. A néném sulyos bajáról száz meg száz embernek volt tudomása, régi házi orvosán kivül az egyetem többi tanárának is. Ez az eset nagy feltünést keltett. De legmélyebb benyomást tette nagybátyámra és fiára, aki az édes anyját rajongón szerette.

Most már szinte követelték, hogy itt maradjak és minden eshetőségre való erélyes támogatásukról biztositottak. Hála Istennek, nem volt erre szükség, mivel első perctől kezdve a magam emberségéből tudtam megélni. Minden ujság-reklám nélkül, szájról-szájra annyira terjedt a hirem, hogy a harmadik hét vége körül kénytelen voltam a Dorottya-utcában egy butorozott lakást bérelni, ahol a délutáni rendelési órákban annyi ambuláns beteg fordult hozzám, hogy a hosszu juliusi és augusztusi napokon öreg este lett, mire bevégezhettem az orvosi rendelést. Soha azóta nem sereglettek hozzám ilyen sokaságban a betegek. Ezt látva, már nem haboztam többé, nyilván fölismerve ebben a páratlan sikerben — mely akkoriban orvosok körében is föltünést keltett, — az Égnek akaratát: irtam feleségemnek, hogy pakkoljon és jöjjön ide. Pestre. Hála a jó Istennek, nem volt okom megbánni, minthogy kézzelfoghatólag mindinkább felismertem rendeltetésemet és a láthatatlan gondviselő Éznek intését, mely eddig folyton vezetett, irányitott, sőt sarkalt is, hogyha ellenálltam.

A nagynénémen végbement kurának hatása kifelé mindig tovább terjedt s midőn a legközelebbi neuralgikus rohamát delejezés által már csirájában elfojtottam, több rohama nem is volt többé... Minden tulzás nélkül mondhatom, hogy szinte megfiatalodott és a hátralevő tizenegy esztendőt egész élete legegészségesebb korszakának lehetett tekinteni. Ehetett mindent, akár a legjobb gyomru ember; egész haláláig nem volt ágyban fekvő, holott azelőtt legtöbb idejét ágyban, betegen töltötte. A halála előtti estét még a nagy családi asztal mellett töltötte és jóizüen evett pecsenyét, tésztát, sőt sajtot is, amit negyven év óta nem birt enni; éjjel pedig minden tusa nélkül elszenderült.

Jó Atyánk megengedte, hogy életének utolsó évtizedében élvezhesse a teljes jólét érzetét, körülvéve fia és unokái, valamint az egész család szeretetétől és kegyeletes nagyrabecsülésétől; mindenki igyekezett hozzájárulni élete végnapjainak megédesitéséhez. Szive jóságát és sok szenvedését a jó Isten azzal jutalmazta, hogy még a látó-médiumitás is kifejlődött ebben a 70 éves asszonyban; látományai és jövendölései módfelett boldogitották. Közös háztartásban élt családjával és fiával, aki imádta édes anyját és bearanyozta életét boldogitó, kegyeletes szeretetével. Isten kegyessége megengedte, hogy látományai révén még földi porhüvelyében megismerhesse Krisztus urunkat és ezt a boldogan őrzött hitét átvihette a tulvilágba, ami teljes megtisztulását és emelkedését elősegitette, mert médiumaink által gyakran jelentkezett széánszainkban és tiszta szellemnek bizonyult...

Alig találok delejes praxisomban ehhez fogható cáfolhatatlan bizonyitékot a delej csodás és gyors hatására nézve; azonban bátran is mondhatom, hogy semmiféle későbbi sikeres kurám annyira nem boldogitott, mint ez az első magnetikus

eredmény, ami éppen jó nagynénémen érvényesült. Emlitenem sem kell, hogy nagynéném finoman érző szivében is nagyra növekedett az irántam való szeretet, melyhez most még csatlakozott az irántam való hálaérzet is nem csupán mint életmentője iránt, hanem tanitója iránt is, aki megismertette vele azokat a soha nem remélt boldogitó szellemi kincseket, melyeket nálánál jobban megbecsülni, méltatni és kegyelettel megőrizni alig tudott valaki.

Természetes, hogy a nagynénémen végbement csodák csodájának hiresztelt kura révén a gyógyithatatlan betegek egész serege fordult hozzám. Én azonban reménytelen esetekben még a kisérletezésbe sem mentem bele, mert nem akartam ezáltal a delejezés jóhirnevét kompromittálni. De sok volt az olyan beteg is, aki hosszas szenvedéseitől megszabadult, vagy lényeges könnyebbülést érzett.

HFM Könyvtár 20250929

IV. A MUNKA MEGKEZDÉSE.

Nyomozás spiritisták után.

Mindenképpen jól folytak ügyeim s meg lettem volna elégedve, hacsak egy vagy több spiritistával találkoztam volna. Betegeim körében próbáltam egynémelyiknek diplomatikus óvatossággal megtapogatni a pulzusát főleg olyannak, akinél vallásos hajlamot és etikai alapot tapasztaltam — de senki sem reagált ilyen kisérletre, *sőt* meg sem értették az erre vonatkozó célzásokat.

Tehát türtőztettem magamat és tanulmányoztam Allan Kardec »Szellemek könyvét«, amelyet sokszor elolvastam és amelyben végtelenül gyönyörködtem. Továbbá beszereztem ódondászat utján dr. Eschenmayer, dr. Ennemoser, Kieser stb. a magnetizmust tárgyaló munkáit. Másféle idevágó irodalmat még nem ismertem. Adelma első, médiumi uton létrejött könyvecskéje: »Betrachtungsbuch« 68-ban megjelent ugyan már Bécsben, de még tudomásom nem volt róla. Igy jártam én epedve mintegy két esztendeig, mig a megváltás órája rám nézve is ütött. De nem ugy, ahogy én képzeltem: nem az én utánjárásom, igyekezetem által, hanem szintén ennek a láthatatlan intéző kéznek — amely eddig is minden lépésemet irányozta — intézkedése folytán. Lehet, hogy talán abból a célból, hogy magamnak semminemü érdemet ne tulajdonitsak és hogy mindjobban figyelmessé legyek erre a gondviselő intéző kézre, mely utaimat egyengette.

Valamelyik napon a kora reggeli órákban felköltöttek egy hirtelen megbetegedett kliensemhez, aki kinos kólikás fájdalmakban vergődött. Nálam lévén zseb-patikám, nem hagytam el őt mindaddig, mig fájdalmai végképpen le nem csillapultak. Azalatt beköszöntött a reggeli ideje és távol lévén lakásomtól, betértem a legközelebbi kávéházba reggelire. Megreggelizvén, a Pesti Naplót kértem; ez volt ugyanis akkortájt kedves lapom, midőn az (Fk) vezércikkekre majdnem az ország összes olvasóközönsége vágyakozva várt, melyben Falk Miksa virtuozitással játszotta ki a szigoru osztrák cenzurát: Hessen-Kassel, Reitz-Greitz-Schleitz képében vágta a Bach-kormányt és néhány csepp reményt és biztatást tudott csepegtetni a buslakodó hazafiak szivébe. Azonban a P. N. számai le voltak foglalva, tehát a pincér a Pester Lloyd-ot nyujtotta oda, de ez nem kellett. Kis idő multán mégegyszer megkinált a pincér a Lloyd-

dal, addig csak, mig egy P. N. szabad leszen; midőn azonban vissza akartam utasitani, rámeredt a szemem az elémbe tartott hirlap nagybetüs tárcacikkének cimére, melyben a »Geister« szót pillantottam meg s mohón kaptam ki a lapot a pincér kezéből. Hát csakugyan szellemidézést tárgyalt a tárca.

Esetlenül élcelődő, gunyoros módon hosszulére eresztett leirás volt ez a riporterkedő cikk; egy rendőri »razziáról« szólt, melyet a Ferenc József-rakparton, valamely kávémérés mellékhelyiségében feljelentés következtében végzett a közbiztonság felett őrködő policia. Nagyon megdicsérte a szerencsés fogás sikeréért, mely által a »középkori babonás népbutitó szellemidézést meggátolni igyekszik«, amit ez a vegyes, de tulnyomólag női társaság ott hetenként párszor titokban üz és terjeszteni igyekszik. Bár felháborodtam e cinikus kifakadásokon és förmedvényeken, mégis szinte reszkettem az örömtől, hogy a cikk révén a régen vágyva várt fonál csücske kezembe került, mert dr. Dániely ügyvéd nevét emlitette, aki mintegy vezérszerepet játszik ebben a konventikulumban. Ez az utóbbi momentum rám nézve körülbelül olyan hatással volt, mint amilyen Kolumbus reménytelen, kétségbeesett helyzetében az árbóc kosarában guggoló matróznak ujjongó: »szárazföld!« kiáltása lehetett.

Izgatottságom, melyet ez a váratlan mozzanat kiváltott, nem engedte, hogy tovább ottmaradjak; nem kellett se Pesti Napló, se Lloyd; fizettem és siettem betegeimet ellátni, hogy viziteim bevégeztével felkeressem a jelzett kávémérést. Akkor sok lévén a pacienseim száma, már déli egy óra mult, midőn kimentem a Ferenc József-rakpartra. A ház, melyet kerestem, majdnem a sor végén volt, azontul csak rendetlen viskók és tőbbnyire üres telkek. Néhányszor fel és alá sétáltam, feszélyezve voltam belépni, hogyha esetleg valami ismerős látna. Azonban mégis csak nekibátorodtam — hiszen az orvos bármilyen barlangba is bemehet, hátha hivatása viszi őt oda. Beléptem. Nem volt ott a tulajdonosnőn kivül egyetlen lélek sem. A testes, kövéres, jóképü asszony feltolta homlokára szemüvegét, félretéve egy imádságos könyvet, melyből éppen olvasgatott és gyanakvó tekintettel mért végig. Előadtam járatom célját. Nagy felháborodással fakadt ki »a léha firkászcsőcselék és a szimatoló rendőri spiclik« ellen. Nyilván ezek egyikét vélte bennem látni. Már olvasta a Lloyd cikkét és szinte kikelt magából, hogy őt vádolják kapzsisággal, holott ő e szent ügy érdekében áldoz, midőn a médium érdekesebb közleményeit saját költségén kinyomatja és ingyen osztja szét a hivők, sőt a kétkedők között is. Mutatott is egynéhányat és igazán meg voltam lepve egynémelyiknek lélekemelő tartalmától. Kiváló szép stilü, magasztos imák is voltak köztük, állitólag egy protestáns pap szellemétől. Német nyelven jött valamennyi. A hibás német ortográfiától eltekintve, kifogástalan volt egytől-egyig. Önelégülten mondá, hogy próbálkozzék csak valamelyes

hirlap vagy policáj-himpellér olyat irni vagy mondani, pedig ez a médium alig tud olvasni és irni.

Megnyugtattam mivoltomra nézve, hogy tudniillik teljesen meggyőződött spiritista vagyok és észrevételeimből és megjegyzéseimből is látta, hogy igazi elvbarátjával van dolga. Később közelről is megismerkedtem ezzel az érdemes matrónával és igazán derék, buzgó, áldozatkész hivőt találtam a Bärenthaler nevü nőben, aki haláláig buzgólkodott a spiritizmus terjesztése körül és megérdemli, hogy mint szent ügyünk egyik uttörőjének, emléke becsben tartassék. Helyiségében azonban sohasem fordultam meg azontul.

Ekképpen megnyerve bizalmát, még közlékenyebbé vált, ugy, hogy utam tulajdonképpeni céljára a kör vezérének címére is áttérhettem.

— Oh! dr. Dániely nem vezére a körnek, — mondá. — Nagyon ritkán tisztel meg bennünket, hiszen tegnap talán mindössze harmadszor volt itten, igazán a jó szellemek irányitották ide. Ki tudja, mire lettek volna képesek azok a policáj-pribékek, talán mint gonosztevőket kisérték volna be a társaságot a dutyiba... Dr. Dániely a törvény alapján pártunkat fogta és védte jogainkat, mint tisztes benszülött adófizető, szabad és makulátlan polgárokét. Meg is hunyászkodtak erre. Meg sem engedte, hogy az egyes tagok nevét felirják — csak az enyémet. De én nem félek, helyt állok, ugy, mint Luther Márton az ellene törő papi conciliumnak; én, meg valamennyien követjük meggyőződésünket, ezt semmiféle policáj-hatalom nem ragadhatja el tőlünk!

Megmondta dr. Daniely cimét. Nos, ezzel a dolognak régen keresett nyitja immár a kezembe került; elégülten távoztam el s mentem a régen kihült ebédhez.

Dr. Daniely.

Égtem a vágytól, hogy Daniely ügyvéddel találkozzam, mivel biztosra vettem, hogy az ő révén a sóvárogva áhitozott igéret földjére, a pesti spiritisták nyomára jutok. Tehát még aznap, a rendelő óra után, — lakásaink távol esvén egymástól, — kocsin hajttattam oda, hogy a szép, üde májusi időben valahogy el ne szalasszam azt, akit fel akartam keresni. Képzeletemben szinte kéjelegtem, midőn a lelkes fogadtatásra gondoltam. Még hogyha az akkortájt tultengő önérzetemet mellőztem is, mint orvos, mint magnetizőr és a szomnambulizmus terén bő tapasztalatokat szerzett ember, bármely spiritista csoport előtt csakugyan respektábilis tényező számba mehettem.

D. ügyvéd elég nagy utcai lakást tartott, őt azonban a

földszintes ház udvarára nyiló dolgozószobában, könyvei között találtam. Szobája tulajdonképpen könyvtár volt: a magas állványok telerakva kopott, poros könyvekkel és foliánsokkal. Az egész helyiségre valami kedvetlen melankolia borult, melynek hangulatába lakójának szürke alakja egészen stilszerü összhangzásban illett bele. D. udvariasan bár, de egykedvüen fogadott ezekkel a szavakkal: »Örülök a szerencsének!« ez pedig értéktelen szólam, egyike a sok konvencionális hazugságnak, hogyha az *»öröm«* hangban, a szem és az arc kifejezésében egyuttal nyomatékosan ki nincs fejezve. Azonban D. ügyvéden az öröm, de még csak a nyájasság felcsillanása sem jelentkezett.

Nagyon lehültem — a környezet szintelen melankóliája rámnehezedett. Sokat beszélt s bár egyhanguan, a hanglejtés árnyalatát szinező változatosság nélkül, mindazonáltal mivel beszédje okos volt, akárki szivesen hallgatta volna, mert szavai terjedelmes olvasottságra és mély tudományosságra vallottak. Különösen sokat tudott az okkult tudományoknak legrégibb időktől való buvárlatairól és eredményeik kincséről.

A csodálat és tisztelet mindinkább növekedett bennem e rendkivüli tudós és bölcs férfiu iránt. Az ókor nagy bölcsei valószinüleg mind ilyenek lehettek, akik már tulemelkedve az anyagias világon, lerázva magukról a lényegtelen külsőségeket, a formák méltatását, csupán csak a lélek, a szellem örökbecsü értékeire fektetnek sulyt. Sürün idézte az evangéliumból Krisztus szavait, amiket könyv nélkül tudott és gyakran nézetei, állitásai igazolásául citált.

De beszélt aztán anyagi helyzetéről is. Jól jövedelmező ügyvédi irodája volt, vagyont is szerzett, de szerencsétlenül belemászott egy szénbánya-vállalkozásba és nemcsak a maga, de a felesége vagyonát is beleölte ebbe. De a szellemek nemcsak vigasztalják, hanem meg is nyugtatják és számára fényes jövőt helyeznek biztos kilátásba.

Akkortájt még nem tudtam, miszerint törvénytelen és tilos eljárás, hogy valaki a szellemek közbenjárását anyagi érdekek kiaknázására kérje ki, de félszeg elfogultságomban fel sem ocsudtam arra a belátásra, hogy mégsem egészen egyeztethető össze a világbölcselem magas fokára, tisztultságra és félszentségre való törekvés azzal a nagyon is alantas nivón mozgó telhetetlenséggel, melynél fogva meg nem elégülvén egy jövedelmező, biztos ügyvédi praxissal, holmi vállalatok rizikójába bocsátkozzék valaki. Tehát ahelyett, hogy ezt a tündöklő szellem-erkölcsi fölényt devalváló foltot észrevettem, vagy mérlegeltem volna, elfogultságomban azt is az ő javára magyarázgattam. Elbeszélte azt is, hogy van neki a házban egy megbizható médiuma, egy éltesebb nyelvtanitó kisasszony, kinek médiumitása révén kapja a szellemek igéreteit és biztatásait. Mellékesen mondva, láttam is később azt a Sybillát. Amolyan »Lengenádfalvy Zirzabella«-féle alak volt, aki

sem személyét, sem médiumi képességét illetőleg előttem még akkori naivságom dacára sem állhatta meg a próbát. Sokáig tartott első vizitem, koromsötét volt, amikor az akkoriban keskeny, kis pislogó lámpával világitott utcából elmentem.

Hazamenőben azon tünődtem, vajjon lehet-e belőlem ilyen igaz, tiszta, tizenhárom próbás spiritista. Minthogy az okkult tudományokra nézve köztünk fennálló tátongó ürt belátható időn belül ugysem vagyok képes kitölteni, legalább abban akarok hozzá közeliteni, hogy az életfakasztó forrásból mentől gyorsabban fogok bölcseséget meriteni azáltal, hogy megszerzem és tanulmányozom az Ujtestamentumot. Ehhez t. i. könnyebben juthatok, mint az ő száz meg száz kötetből elsajátitott tudományához. Másnap máris hozzáláttam a munkához. S midőn Danielytől megtudtam, hogy a spiritisták gyülhelye, ahova ő is el-eljár, egy Prochaszka Antal nevü szabómester üzletében, a Koronaherceg-, akkoriban Uri-utcában, a párisi házzal szemközt levő átjáróház udvarában van, másnap már oda is elmentem.

Prochaszka Antal.

Prochaszka Antal szabómester, a későbbi jeles és minden időkre mintaképül szolgáló médium, minden izében merőben ellentéte volt Daniely ügyvédnek. Szinte rivalgó örömmel és lelkesedéssel fogadott. Alacsony termetü férfi volt, de magas homloka, szikrázó eleven szeme és rendes, mondhatni szép orra és szája, szóval vonásainak harmóniája jóleső, megnyerő hatást keltett. Eleven, mozgékony természete, szókimondó nyiltsága, kedélyes mosolygása, az okos, találó szó iránti fogékonysága, észrevételeinek ötletessége, sőt szivből fakadó csengő nevetése, amivel valamelyik jó élcét kisérte, avagy a másét honorálta — egészitették ki ennek az embernek képét, mely összességben természetes józan észre, tiszta jellemre és meleg kedélyre vallott. De nem csupán ezekre nézve volt ellentét Antal és D. közt, hanem abban is, hogy Antal minden müveltség és iskolázás hiányában szükölködött. Szinte lehütött és sértett az ő népies, hibás német beszéde, az a nyelv, amelyen akkortájt Pesten a németajku józsef- meg terézvárosi burgerek beszéltek.

El is mondta röviden élete történetét. Budweisben, Csehországban született, atyja katona volt s a hadszertárban mint bognár, szerény dijazás mellett dolgozott, amiért ő, négy testvére között a legöregebb, az elemi iskolák bevégeztével — a háztartáson könnyitendő — tizenharmadik évében tanoncnak állt be egy szabómesterhez és 16-ik évében felszabadulván, vándorutra kelt s Prágába, majd Bécsbe ment. Lángoló szerelemből vett el egy szegény *Teréz* nevü leányt, akiben lelke kiegészitő

részét vélte feltalálni. Néhány boldog év után az a nagyon szeretett, jóságos teremtés meghalt. Csak nagysokára birta magát az ujból való nősülésre elhatározni, de ez a házasság szintén csak néhány évig tartott s nem volt sem boldog, sem nyugalmas. Résztvett a bécsi 1848. októberi felkelésben is és Bem tábornok oldalán mint municipál-gárdista küzdött. Lángoló szabadság- és igazságszeretet lakozott benne. Bécsből menekülvén, Pestre jött s itt megismerkedett egy nem régen elhalálozott, jó hirben álló szabómester özvegyével, akit elvett mühelyével, négy gyermekével és egy kis külvárosi házzal együtt. Akkoriban neki is volt már két fia és egy leánya. Elmondta továbbá, hogy az asztaltársaságoknak, dalárdáknak és mulatságoknak nagy barátja volt, sőt ő maga is szeretett amolyan vig mulatozásokat és tréfákat rendezni, de mintegy másfél év óta, amióta a szellemi irányt megismerte, nem talál már örömet az ilyen léhaságokban, hanem szabad idejét jó könyvek olvasásával hasznosabban értékesiti s olvasmányai révén mindjobban felismeri azt, hogy menynyire elfecsérelte a drága időt merő hitványságokkal. Ezt most helyreütni, jóvátenni igyekszik.

Nos, ez a nyilatkozata máris sokkal közelebb hozott engem különben kiválóan szimpátikus egyéniségéhez; mert hiszen jóllehet én orvostudor vagyok s ő csak müveletlen szabómesterember, vonatkozásunk, törekvésünk tulajdonképpen lényegében véve mégis párhuzamos.

Betért hozzá később egyik-másik tagtárs a megalakult kis csoportból; ezek is vagy egyenlő nivón, vagy nagyon kevéssel magasabb fokon álló burgerek voltak. De mindnyájan rendkivüli örömmel fogadták hozzájuk való csatlakozásomat. Pár nap alatt megismerkedtem valamennyivel. Prochaszka Antal kifejlett szervező talentummal és energiával birt s nem egy közös találkozást, ismerkedési estélyt rendezett. Két fővárosi tanitón és egy öreg tanáron kivül mindannyian iparos vagy kereskedő osztályból valók és egytől-egyig németek valának, csak az emlitett három tanférfiu tudott magyarul, egyébként ezek is németül beszéltek. Jóképü, jószándéku és lelkületü emberek voltak s bár szemem előtt még mindig D. ügyvéd képe s az a kérdés lebegett, hogy miképpen fognám én e csoport közepette a kitüzött magas fokot elérni, mindamellett a még bennem levő hiuságnak nagyon hizelgett az az ünnepelt és fölényes szerep, melyben az egész társaság részesitett.

Tulajdonképpen még csak a kezdet kezdetén volt az egész kis csoport; az eredményt igérő munkához mindössze csak a jószándék volt meg. Igaz, hogy az még nagyon csekély, de azért mégis mellőzhetetlen feltétel a jó cselekvéshez. Több volt még köztük a kétkedő, a teljes meggyőződést áhitozó, mint a teljesen meggyőződött és mégis valamennyi lángolt és tervezte a fizikai jelenségek megszerzését, hogy a hitetleneket meggyőzni lehessen. Csak én meg Antal nem szorultunk már személyes meggyőződésre, azonban még mi is lelkesen óhajtottuk, hogy

fizikai kényszerítő bizonyitékok által seregesen nyerjük meg a hitetlenek tömegét. Közös nyavalyánk volt a prozeliták hajhászási kórsága. Magunk is tájékozatlanok, sőt nagyobbára hitetlenek lévén még, azon törtük a fejünket, miképpen fogdossuk a hitetlenek nagy seregét. Állandó, jó, megbizható, értelmes médium hiányában eszünkbe sem jutott, hogy jóakaratu, megbizható szellemi vezetésre van mindenek előtt szükségünk, mely nélkül semmire sem vagyunk képesek és hogy ezt ájtatos imával és esdekléssel kell kikérnünk Attól, aki mindenek forrása, adományozója és intézője, ami a nagy mindenségben létrejön.

Az ilyen összejövetelek alkalmával többnyire Antal eszes ötletei találták fején a szöget és az ő értelmi fölénye érvényesült az összebogozott tarka tervezetek kifejtésében. Jellemző ennek a kis szabómesternek szellemi lényegére nézve, hogy miképpen támadt benne a médiumitásra való óhaj és mily módon fejlődött ez ki benne, aki hivatva volt megbecsülhetetlen szellemi kincseknek közvetitőjéül szolgálni, melyek a mi »Reformirende Blätter« cimü kiadványainkban az emberiség számára fel vannak halmozva...

A Dr. Eschenmayer, Ennemoser és Cahagnet németre forditott munkái kitörölhetlen benyomást tettek fogékony elméjére; egész gondolatvillága és énjének szabályozása megváltozott benne. Erről ő eképen gondolkozott:

»Én az olvasottak valódiságáról teljesen meggyőződtem, de Isten, aki látja és ismeri bensőmet, nem veheti tőlem rossz néven, hogyha én egyszerü, tanulatlan és gyarló emberi mivoltomnál fogva személyes meggyőződést óhajtok magamnak szerezni; nem tudja be bünül, ha azt látja, hogy én azt nem önző célra, hanem az Ő dicsőitésére és a felebarátaim javára akarom forditani. Ő, a jó Atya, gyámoltalan, gyenge gyermekétől nem tagadhatja meg e kegyelmet, ha az ő szellemvilágával közvetlen óhajtok érintkezni és kitartással egy évet ajánlok fel e célra, mely idő alatt a javulás és önnemesedési törekvés lankadatlan gyakorlatában akarom bebizonyitani, hogy e nagy kegyelemre érdemes vagyok.«

És kitüzte magának a napnak olyan szakát, midőn minden háboritás nélkül megkisérelheti a médiumi irás gyakorlását, — valamelyik esteli órát, mikor háznépe már nyugalomra tért és ő is magábaszállással, buzgó imával hozzáfoghat a kisérlethez. A ceruzát kezében tartva, több mint 5 hónapig izmainak egy rostja sem rezdült meg; később aztán keze lassan, gyengén siklott tova a papiron, kisebb-nagyobb vonások nyomát hagyva; majd egy-egy betü, szám, végül egy egész mondat iródott. Végre-valahára irt magának egy elég hosszu megbizást, melyben meg volt hagyva, hogy menjen ekkor meg ekkor a Molnár- (vagy Lipót?) és Só-utca sarkán levő ilyen meg ilyen számu házba, ott majd megtudja a megbizatás célját. Akkoriban a jelzett utcában és a Só-utca közelében még a középkorból származó városfalak omladékai valának. Prochaszka, kinek üz-

lethelyisége a Koronaherceg-utcában, lakása pedig a Józsefvárosban az Angyal-utcában volt, az egész éven át más utat alig tett, mint ami lakásától üzletéig és vissza vezetett, nem igen volt életében sem azon a tájékon, amely különben is kietlen vidék volt és e városrész végét képezte.

A szellem meghagyása szerint kivételképpen mégis elindult a jelzett helyre, felkeresvén a megjelölt számu házat. És mit tapasztalt? Éppen ez a házszám hiányzott az utcában és a meghagyásban említett helyen nem is volt ház, hanem egy gödrös, dudvával lepett üres háztelek. A szellem tehát becsapta Antalt...

Bátran mondhatni, hogy száz ember közül aligha akadt volna két ember, aki e csalódás után sutba nem dobta volna az egész spiritizmust, sőt fennen ne hirdette volna, hogy az egész spiritizmus svindli, a rossz szellemeknek vagy ördögöknek, az emberek megtévesztésére stb. szolgáló üzelme...

De Antal nem igy tett. Ellenkezőleg jóizüen nevetett rajta és hangos örömmel beszélte el, hogy nincsen miért félni az ördögtől, mert butasággal verte meg a jó Isten és ugy használja fel az ő megfoghatatlan bölcs célzataira, hogy rosszat tervezve, jót visz véghez...

Ez a kárörvendő szegény szellem megtréfálta őt, — mondá, — talán a becsapás által el akarta kedvetleniteni, vagy minden időre elriasztani a spiritizmustól, holott ő éppen ezáltal teljesen ellenkezőre jutott, mert hatásosabb bizonyitékot alig adhatott volna neki a jó Isten, amiért ő hálás Neki, látván az iránta való szeretetet. Antal igy okoskodott:

»Én teljesen meg vagyok győződve arról, hogy azt nem én, hanem egy kivülem levő erő idézte elő és pedig kezem felhasználása által. Minthogy pedig abban az erőben intelligencia nyilvánul, tehát nem lehet valami nyers, öntudattal nem biró u. n. természeti erő, hanem akarattal rendelkező intelligens erőnek kell lennie. Ilyen erőt mi csakis emberi lényben ismerünk — de ezuttal testét nem látva, ez az intelligens erő csakis a testet levetett embertől, tehát szellemtől származhatik. Igaz ugyan, hogy ez az intelligens erő — mondjuk szellem — hazug, rosszakaratu, kárörvendő természetünek bizonyult, tehát nem olyannak, mint aminőknek a vallásos emberek az elholtakat, akiket »megboldogult« névvel emlegetnek, képzelik. De ez nem alterálja a szellem létezésének valódiságát s nem is a szellemek, hanem az emberek téves fogalmainak rovására esik. Az az ember, aki földi életében hazug, kárörvendő vagy kaján volt, nem a teste, hanem a lelke révén bizonyulhatott csakis ilyennek; tehát testét itthagyva, minden a lelkében gyökerezett rossz tulajdonságát a lélekkel együtt átvitte a tulvilágba is. De noha itt a földön lépten-nyomon találkozunk a hasonló rossztulajdonu emberek sokaságával, mégis be kell ismernünk, hogy másrészt jó, nemesszivü, erkölcsös emberek is vannak, ezek pedig átvitték erényeiket, jótulajdonaikat is és odaát bizonyára mint jó szellemek léteznek és müködnek. Igenis: *müködnek;* mert a

jó és bölcs Isten nem engedheti meg azt, hogy csupán rossz szellemek — akik az emberek vesztére törekszenek — közlekedhessenek velünk, hanem ezek ellensulyozására direkte ki kellett rendelnie azokat, akik az arra érdemes emberek segitésére, oltalmára és oktatására képességgel s hatalommal birnak a gonosz szellemek fölött.«

»A jó Isten valószinüleg engem csak próbára akart tenni és csakis Ő tudja, vajjon megállottam-e ezt. Hogyha igen, akkor jutalmul jó szellemeket fog hozzám bocsátani vagy pláne direkte is kirendelni, hogy oktassanak és irányitsanak a jóra, a nemesre. Egyébiránt megismerésem e rosszindulatu szellem révén is tetemesen növekedett, mert tanulságot meritettem bellőle, t. i. azt, hogy nekünk, kik a szellemeket nem láthatjuk, nagyon is résen kell lennünk velük szemben s ne higyjünk nekik, mig szavahihetőségüket be nem igazolták, ahogy a jó Isten azt én tőlem is követelte.«

Lám eképpen okoskodott ez az egyszerü, tanulatlan szabómester már akkor, midőn a szellemtan alaptörvényeiből jóformán még a fogalmaknak árnyékával sem birt. Ebből láthatni, mily bölcseséggel választja Isten az ő eszközeit célzatai foganatositására. Ahogy Ő a halászt, Simon Judást, hálója mellől elszólitva *Péter* névvel apostoli hivatással bizta meg: hasonlóképpen Prochaszka szabót az ő szabó-ollója mellől elszólitva, mint *Antal* médiumot küldetéssel bizta meg.

Antal médiumban a későbbi nemzedékek szintén a hivatott apostolt fogják felismerni, aki abból a fából való volt, hogy belőle a »szellembuvárok« egyletének oszloposa, *Péter* szellemének médiuma válhatott.

Körünk gyarlóságai. – Családásom.

E ciklusban, melyben egyletünk alakulását, fejlődését, illetve médiumainak kiképzését óhajtom tárgyalni, munkám annyiban könnyebb lesz, amennyiben nem leszek kizárólag memoriámra utalva, hanem irott és nyomtatott hiteles iratokból merithetem az adatokat: t. i. Antal magánfeljegyzéseiből, jegyzőkönyvekből és szellemi közleményekből, az 1871. évtől kezdve pedig báró Vay Ödönnéhez intézett sajátkezü leveleimből.

Adelmánk ugyanis hiven őrzi a világ öt részéből hozzá jutott levelek halmazát. Hiszen felette érdekes tartalmuak ezek a tudósoktól, államférfiaktól, magasrangu férfiaktól és nőktől származó iratok, melyekkel fiókjai megteltek. Hogy egy kis helyet szorithasson az ujabban hozzá érkező levelek számára, mintegy két évvel ezelőtt egy, nehány száz (1871—1882) levelemet tartalmazó csomagot visszajuttatott hozzám. »Szellemileg volt befolyásolva, hogy ezeket gyüjtse és őrizze meg. Az első 1871. február

22-iki keletü levelemre sajátkezüleg irta: »ez az első Dr. G.-tól: nálam időző anyósomhoz intézett levele«; egyuttal megirta, hogy ezek a »Szellembuvárok egyletének« alakulását és fejlődését majdan megirandó történésznek anyagul fognak szolgálni. A levelek keltük szerint sorrendben voltak egymásra rakva. Azokban böngészve, nagyon sok adatra bukkantam, amikre sehogysem tudtam volna visszaemlékezni. Ebből a tárházból fogok ezentul meriteni.

Visszatérve már most a pesti kis spiritista csoporthoz, — melynek központját Prochaszka Antal képezte — e csoport 1869—70-ben még csak a kezdetlegesség szük határain belül mozgott: csak rövid, egyszerü szemlélődések, imák, bátoritó és kitartására buzditó intelmek stb. jutottak hozzánk Prochaszka irómédiumitása révén, csupa amolyan könnyü szellemi táplálék, aminőt akkori gyenge szellemi emésztőképességünk éppen megbirt. De ezeket is áhitattal fogadtuk és nem zavartuk tanitóinkat holmi kérdezősködések által, mivel a közlemények egyszerüsége nem szorult kommentálásra.

Volt még két, szintén kezdő médium csoportunk tagjai között. Az egyik *Placet* Ede nevü francia születésü nyelvmester — kopogó (typologiai) médium volt. Ujjai hegyét az asztal szélére téve, kopogó hangok jelentkezése által nyertünk szellemi közleményeket, de nem az asztal mozgása által, hanem a sajátos, utánozhatlan érces kopogó hangok hol az asztal közepéből, hol egy távolabbi butorból, padozatból, ablakból vagy pláne a mennyezetből eredtek. Megkapó bizonyitékok voltak ezek egy kivülünk levő erőnek megnyilatkozása felől. Fizikai jelenségek mellett buzgólkodó tagjaink nagyobb része csakugyan lelkesedett e jelenségekért és azokkal készségesebben foglalkozott, mint az értelmi, erkölcsi irányu, Antal által nyert közleményekkel. Azonban azon kopogó hangokban rejlő értelmi tartalom többnyire silány, gyerekes vala, ami engem meg Antalt untatott, minthogy a szellemek létezése tekintetében már nem szorultunk további bizonyitékra, a kopogások pedig tudásunkat egy hajszálnyival sem vitték előbbre. Ez pedig az erkölcsi nemesedés mellett a tulajdonképpeni célja a spiritizmusnak, mig amaz csak eszköz. A fizikai jelenségek hajszolóinak fejébe ez sehogy sem akar beleférni. Elfecsérlik az időt mindenféle jelenségek előidézésével, ügyet sem vetve a komoly tudás és erkölcs gyakorlására — csak a külkérgen rágcsálnak s nem hatolnak beljebb a lényeg magvába.

A másik médium egy *Moravetz Alajosné* nevü asszony volt, aki későbben kiválóan érdekes beszélő és látó médiummá fejlődött ugyan, de akkortájt éber állapotban a psychografonon betüzés által közlekedett. Ha ujjait rátette a szerkezet mozgó, kiálló szárára, ez sebesen forgott és hegyével jelezte a félkörben irott abc betüit. Ez a szellemi jelzésmód felette érdekes és meggyőző, annál inkább a nevezett médiumnál, aki a jelzett betüket forgás közben hangos szóval kisérte. De beteges, szeszélyes és akaratos

természetü volt s különben is nagy ritkán jelent meg köztünk. Csoportunk tehát tulajdonképpen olvasó körré devalválódott s részint felolvasásokra, részint a beszerzett s a tagoknak kiköl-csönzött könyvekből való tanulásra szoritkozott.

Midőn már 19 tagra szaporodtunk, abban állapodtunk meg, hogy egy teljes spiritista könyvtár beszerzésére aláirás utján gyüjtsünk költséget 4—4 forint befizetéssel; ki egyszerre, ki pedig részletfizetéssel járuljon hozzá. Előttem fekszik az eredeti aláirási iv és leri róla — nem a kezem aláirása, hanem a nevem 3 kezdőbetüje: D. G. A. Csak évek mulva irta Antal a margóra: »ez annyit jelent: Dr. Grünhut Adolf.« Nos, diákosan mondva szurkoltam, rösteltem még akkorában a teljes nevemet odairni. Remélem, hogy a jó Isten szine előtt már azóta expiáltam ezt az akkori gyávaságomat a spiritizmus érdekében kiállott sok szenvedéssel teli küzdelmeim által. Lám, mennyire nem képes valaki egy rekrutának magatartásából — addig, amig ez puskaport nem szagol — megitélni, vajjon lesz-e belőle valaha bátor katona? De a bujkálás, hogy valahogy spiritistának ne tünjünk fel, még valamennyiünk közös hibája volt. Még Antal sem adta rá magát, hogy összejöveteleink a lakásában tartassanak, hanem az ő bolthelyiségében találkoztunk zárt ajtók mögött, estefelé, midőn a szomszéd üzletek bezáródtak vagy vasárnap délután, midőn ki sem nyitottak.

Egyébiránt egyikünkben sem volt még annyi buzgóság, hogy mindig megjelent volna; különösen vasárnapokon, Antalt kivéve, alig jelent meg 3—4 tag, a másik két médium pedig vasárnap egyáltalában soha sem jött, minthogy Antal médiumi tevékenysége nem birt annyi érdekességgel és vonzóerővel, hogy emiatt valaki szórakozásnak szánt idejét feláldozta volna. D. ügyvéd nem éppen mindig, de azért gyakran jelentkezett s korántsem játszotta ott azt a szerepet, amit az első találkozásom óta tőle vártam; inkább figyelt és hallgatott. Feltünt azonban az a körülmény, hogy amikor személyére nézve dicsérőleg nyilatkoztam, ezt mindnyájan némán hallgatták. Eleinte arra magyaráztam ezt, hogy a tagok alantasabb nivójuk mellett az ő félszeg és visszatetsző modora mellett nem képesek megérteni tudományos és szellemi értékét. Később azonban nyilvánvaló lett előttem, hogy abban a hallgatásban és kifejezetlen óvástételben valami vádféle lappangott és erre nézve magyarázatot provokáltam. »Ej, csak ne pumpolna bennünket folyton!«, szólt az egyik; »ha csak egyszer is beváltotta volna igéretét«, szólt a másik. Erre aztán hangzatos filippikát intéztem ellenük ilyen nem spiritistákhoz méltó szeretetlenség miatt. — »Más mértékkel kell a spiritistát mérni, mint a künnálló embereket; nem rajta mulik, hogyha nem képes beváltani adott szavát. Még az evangéliumra is hivatkoztam, hogy a bal kéz ne tudjon arról, amit a jobb kéz adott. Én tőlem még sohasem kért kölcsönt.« Elnémultak.

De azt elhallgattam, hogy ő, ki többnyire elkisért hazafelé, bár egészen ellenkező irányban volt a lakása, már nálam is

próbált szerencsét. Igaz, hogy soha sem kért tőlem kölcsönt, hanem az ő sanyaru anyagi helyzetéről panaszkodott. Spiritista létemre azonban nem várhattam be, hogy ő kérjen, hanem önként ajánlkoztam csekély tehetségem szerint segedelmet nyujtva, amit ő mindig szivesen el is fogadott. És miután én a visszafizetésre terminust nem szabtam, nem is lehetett panaszom afelől, hogy hónapok során nem is fizetett. Egyszer aztán, már 71-ben április elején mintegy váratlanul találkoztam vele reggel az akadémia előtt. Az Árpád-utcában lévén a lakásom, erre vitt az utam hazulról naponta. Nagy zavarban, szinte kétségbeesve hozakodott elő azzal, hogy az ő megbizottja sürgősen kér szivattyut és hosszu gummicsöveket, mert viz fakadt be a szénaknába és ha ő csak kilenc-tiz napra előteremthetne harmincöt forintot, boldog volna, mert a széntermelés árán könnyen megtérithetné ezt; különben pedig a viz rémes pusztitásokat visz végbe. Nálam volt egy ötvenforintos bankjegy; sulyos véteknek tartottam volna, hogyha testvéremnek nem segitek vele, holott nekem csak négy hét mulva, május 1.-ére esedékes házbér fejében lesz szükségem ez összegre. Mondtam is, hogy mire van ez a pénz szánva, tudva, hogy akkortájt a háztulajdonosok felmondással sujtották a lakót, aki déli tizenkét órára le nem fizeti a házbért; milyen csapás lenne reám nézve, hogyha ezt nem birnám lefizetni. Szentül igérte, hogy legkésőbb 20.-ig visszafizeti a pénzt. Odaadtam az ötvenforintos bankjegyet. Felváltás végett be akart térni egy üzletbe. Nem engedtem meg: minek, mondám, ehhez ugysem nyulok, majd egyszerre fogja visszafizetni az egészet. Azonban nemcsak huszadika, de huszonnyolcadika is elmult anélkül, hogy D. beállitott volna hozzám. De nem nyugtalankodtam, meg lévén győződve, hogy ha törik-szakad, cserben nem hagy, hanem esetleg május elsején korán reggel elhozza a »szentül« megigért ötven forintot. Április 29-én Gonobitzból levelet kapok, melyben Adelmánk vezetőink *spontán* manifesztációját küldi: »A pesti spiritistanyájba belopózott egy koszos juh, mely megfertőzéssel fenyegeti tiszta nyájunkat, melyet meg akarunk menteni. Aki szavát leköti, midőn azon percben biztos tudatában van annak, hogy ezt beváltani képtelen lesz, az nem foglalhat helyet abban a csoportban, amelynek vezetését mi elvállaltuk. Ez pedig D. ügyvéd; ezt feltétlenül ki kell rekesztenetek körötökből.« Szinte megkövültem... Nem is vártam többé, hogy beállitson hozzám. De nem is jött sem elsején korán reggel, sem pedig ezután; de még csak nem is mentegetődzött. Sőt, ahogy tudomásomra jutott, még minket vádolt, mintha ő rajta esett volna sérelem. Azt hajtogatta, hogy az evangélium szerint még a köpenyünket is ketté kellene vágni, hogy ennek felét odaadjuk felebarátunknak, stb.

Én nem nehezteltem rá, inkább sajnálkoztam egyik-másik testvéren, akit a nála szenvedett kisebb veszteség jobban sujtott, mint engem. Pálcát sem törtem és nem is török felette, mintha csak szimulálta volna a spiritista-hivőségét, avagy képmutató-

ként citálgatta volna az evangélium tantételeit. Teljesen meg volt ő győződve a szellemek létezéséről és a velök való közlekedés felől. Igaz, hogy mindezt csak öncéljára, anyagi érdekből használta föl. Hasonlóképpen hiszem azt is, hogy ő meggyőződésből hivatkozott az evangéliumra, de félszegen magyarázgatta, amennyiben mindig észrevette felebarátja szemében a szálkát, a magáéban meg nem látta a gerendát. Az evangélium tanitásait csak a felebarátjára értette, de önmagára nézve kötelezőnek nem tartotta. Szorult anyagi helyzetében felebarátjától — akinek a megélhetése, habár a legszerényebb határok közt is megvolt — a végsőkig követelte az áldozatot: az önmegtagadást, a javakban való osztozkodást, szóval a merev önzés filozófiáját vallotta.

Nem szándékoltam D.-vel behatóan foglalkozni, annyiban csupán, amennyiben az ő révén a pesti spiritista-csoport nyomára akadtam. Azonban — sajátságos — sehogysem birtam eltekinteni D. személyétől. Végre arra a gondolatra jutottam, hogy kötelességem testvéreim hasznára és okulásukra feltárnom előttük ezt a problematikus alakot, hogy őket is intsem, mennyire szüksége van az embernek óvatosnak, szemesnek lenni az élet folyamában felmerülő eseményekkel szemben.

Akkori mivoltomnak, félszeg idealizmusomnak mennyire szüksége volt ilyen leckére, épp azon időpontban, midőn a gyakorlati spiritizmus terére lépve, a kijelölt vezérszerep elfogadásának küszöbén állottam, ezt most velem együtt minden elfogulatlan, józanul gondolkodó olvasóm beláthatja. Ugyanis minden szélsőség, minden tulhajtás káros következésü, csak az arany középut az, ami célra vezet.

Hány alkalommal és biztos jellel szolgált D. ügyvéd, hogy némely elfogulatlanság és józan mérlegelés mellett fölismerhettem volna benne talmi voltát. De nem — rá sem gondoltam, hogy az érzelem, a sziv mellett, a Teremtőnek legkegyelmesebb adományát, az észt is használjam: mérlegelve, itélve, következtetve. Hiszen a meleg sziv, magára hagyatva, az ész szabályozása és ellenőrzése hiányában csupán balgaságokat fog elkövetni; holott másrészt a hidegen mérlegelő, okoskodó ész, a sziv mérséklő kiegészitése nélkül csupa önzést, szeretetlenséget, sőt kegyetlenséget fog kiváltani. Csakis a kettő között teremtett egyensuly adja a harmonikus embert, aki harmonikus cselekvésre képes.

Továbbá megtanultam ebből az incidensből, hogy nem létezik kétféle tisztesség, becsületesség, őszintesség, hanem minden, ami sullyal és érvénnyel bir a profán ember előtt, még fokozottabb mérvben kötelező a spiritisztára nézve. Éppigy vét az a spiritista a felebaráti szeretet ellen, aki a müvelt társadalomban befogadott illem, kellő magatartás, jó modor megtagadása által a felebarátja korrekt és gyöngéd érzelmeit megsérti. A spiritista semmiben se különböztesse meg magát a müvelt tisztes emberek átlagától, legfeljebb azzal, hogy a hite tisztább és szilárdabb lévén: a felebaráti szeretete fokozottabb

legyen; faji, rangbeli, születési és vagyonbeli különbséget nem téve, minden emberben közös Atyánk gyermekét, tehát a saját testvérét tekintse; minden egyebekben pedig viselkedjék ugy, amint a többi emberek viselkednek s ne tartsa tilosnak magára nézve az élet ártatlan örömeit és élvezeteit. Krisztus Urunkat látjuk kánai lakodalmi mulatozók körében. Igaz, hogy a farizeusok ócsárolták, de törvényes cselekedetének tudatában nem törődött a farizeusok elitélésével; mi se törődjünk hát velük helyes utunk és cselekvésünk tudatában.

Végre pedig megtanultam ismerni vezető szellemeink nagy szeretetét, bölcseségét és gondozó oltalmát, mellyel fölöttünk, gyenge, tévelygő gyermekek fölött őrködnek, látván tájékozatlan tapogatózásunkat és ezekből eredhető botlásainkat; s végtelen szeretettel sietnek a hibáinkból eredhető káros következmények eleve való elháritására. Hálatelt szivvel fogadtam azt a kegyes intő jelzést, mely alapvető mozzanata volt a hozzájuk való bizalmamnak, mely nélkül, mint a spiritista körnek világi vezére képtelen lettem volna helyemet sikeresen betölteni. Ez a bizalom akkor vert gyökeret bennem, mely gyökér számtalan megkapó bizonyiték által tápláltatva, annyira megerősödött, hogy semmiféle esemény meg nem ingathatja. Vezérlő szellemeink fentidézett e spontán kijelentésében szintén világosan láthatni egy uj szemet, mely életem hosszu láncolatában a Gondviselés jóságos vezető kezéről tanuskodik. Mintha D. ügyvéd elémbe állittatott volna, hogy ő rajta kijózanodjam és okuljak a spiritista sovinizmusból, mely lépten-nyomon gátolt volna minden üdvös müködésemben; mintha ő lett volna kiszemelve arra, hogy a vezetők iránt való bizalom felébresztésében segédkezzék.

Fordulópont.

1871. február második felében oly incidens állott be, amely életem tekervényes utain mint számottevő fordulópont tekinthető. 1871 február közepe táján házamban megjelent Vay Miklósné Katalin, a sajtó alól épp akkor kikerült »Szellem, erő, anyag« cimü könyv tiszteletpéldányát átadandó. Déltájban jött, de nem talált otthon. Sokat beszélt feleségemnek e korszakalkotó isteni munka létrejötte körül fölmerült jelenségekről. Adelmánk vezérlői egy szigoruan megtartandó vegetárius életmódot parancsoltak, — nem emlékszem, hét vagy kilenc hétre, — hogy a tiszta növényi eledelek által a vére ritkitása és tisztitása előidéztessék s ezáltal a magas szellemek fluidáris kapcsolódhatása elősegittessék. Ilyen praeparáció után végre hozzáfogván az iráshoz, naponta pár órai szakadatlan irás által három hét alatt oly munka jött létre, melynek tartalmáról a médiumnak

fogalma sem volt és amelyet oly gyorsasággal irt, hogy munkaközben minden gondolkodás teljesen ki volt zárva.

Fia Ödön 3—4-szeres idő alatt alig birta lemásolni a médiumi irást. Végre pedig Katalin erősködött, hogy Adelmának egész életében az aritmetika volt leggyengébb oldala és egyszerü törtszámu feladatot alig volt képes megoldani. Emlegette továbbá Adelmának bámulatos sikerü kuráit, melyeknek hire bejárja a külföldet is; mindenfelől tanácsért és gyógyitásért esdő kérvények jutnak hozzá, különösen oly esetekben, ahol a leghiresebb orvostekintélyek hiába próbálkoztak.

— Holnap reggel utazom gyermekeimhez Gonobitzra — mondá az öreg báróné — és azért jöttem most, mivel nagyon szerettem volna a doktort felkérni, hogy reménytelenül kezelt betegei egynémelyikét Adelma vezetői gyógyitására bocsájtaná, hogy egyrészt mentül több bizonyitékot gyüjtsünk, másrészt, hogy az ő szakvéleményét e szellemi gyógymód felől hallanók. — Ismételten meg-megnézte az órát. Már kettőre járt az idő, attól tartott, hogy a szállóban megrendelt családi ebédről elkésik. Végre, midőn már két óra is elmult, felállt és elbucsuzott a feleségemtől, ujólag kifejezvén sajnálatát, hogy nem találkozhatott velem. Azonban alig ért az előszoba ajtajáig, mikor én megérkeztem. Visszatért. De csak addig akart maradni, mig néhány krónikus betegem nevét, de csupán szimpla nevét felirom. E névsort magával viszi Gonobitzra, hogy azt Adelma vezérlőinek előterjesszék. Tekintettel arra, hogy a báróné sietett, az iróasztalomon heverő papirszeletre felirtam négy olyan rejtélyes betegségben sinylődő paciensem nevét, akik hamarjában eszembe jutottak, ötödiknek pedig a magam nevét tettem oda, minthogy akkortájt egészségem némi kivánnivalót hagyott hátra. Azzal az öreg báróné elhajtatott.

Február 21.-én érkezett báró Vay Miklósné válasza, hozzácsatolva az Adelma szellemei által irott terjedelmes rendelés. Előttem fekszik február 22.-i keletü ugyancsak Vay Katalinhoz irott válaszlevelem, melyben képtelennek vallottam magam arra, hogy felbuzdulásomból kiváltott érzelmeimnek még csak gyenge kifejezést is adjak: »Dacára annak, hogy a közbeeső idő alatt a »Szellem, erő, anyag« égből szakadt magasztos revelációját elragadtatással olvastam, mindazonáltal ezek a szellemi rendelések még fokozottabb mérvben ragadtak meg, szinte elbüvöltek, amennyiben ezek emberi, különösen orvosi felfogásomhoz és megitélésemhez közelebb esnek, tehát reálisabb bizonyitékszámba mennek.«

Csakugyan bámulatos mély tudással volt leirva minden egyes beteg bajának keletkezési oka, kórisméje, gyógyitása és jóslata a legkisebb részletekig. Különösen két női betegnek pertraktálása ragadott el nagy mérvben. Az egyiknél a baj származása egy tizenhárom év előtt történt szülés alkalmával keletkezett belső sérülésre vezetett vissza és hibás összeforradás következtében létesültek a kórjelenségek az alhasban.

»A rendelés pontos betartása mellett tetemesen javulni fog állapota és ez türhetőbbé fog válni, mint az eddig alkalmazott kezelésmódok alatt; azonban a haszsigerek szánalmas állapotánál fogva a teljes gyógyulás ki van zárva.« Mellékesen emlitem meg, hogy minden szószerint beteljesedett. Mintegy tizenegy évig az illető urnő közérzülete és arcszine mindenkit meglepett. A beteg Középeurópa majdnem valamennyi orvostekintélyét konzultálta; — de hasztalanul. Nekem meg az a szomoru elégtételem volt, hogy az általam is hasonlóan hangoztatott kórisme, tizenegy év mulva egy a *hasüregen* végzett operáció alkalmával beigazolódott.

De a megrendelt gyógymód sem volt minden érdekesség hiján. Mindenféle belszereken és fürdőzéseken kivül e páciensem, valamint a másik nőpáciens számára is reggelenként 1—1 pohár delejezett viz volt rendelve. Szószerint leirom ezt a meghagyást: »Adolf delejezhetne számukra egy-egy pohár vizet anélkül, hogy ezeknek delejjel való telitését velük tudatná. A betegek megrázkódnának a delejtől, ami a delej hatását csökkentené; 31 napig egy-egy pohár delejezett vizet igyanak reggelenként, minden egyéb belszer kizárásával. A vizet gyógyszerként igyák. Adolf hét percig tartsa kezét a viz fölött, töltse ezt egy üvegbe, mely, midőn hozzá viszik, selyembe burkolandó és ezt egyszerre, de szörpölve igyák meg azonnal, ahogy azt elhozzák. Adolf sok delejjel bir. Egyszerre két pohár vizet is delejezhet és pedig adja a bal pohárból valót H—r Máriának, a jobb pohárból valót pedig H—s Katalinnak! *Valahogy össze ne tévessze!* A vérkeringésben levő delej a *bal*, a szív oldaláról kellemes *hüs* és *tisztább*, delejes; a *jobb*, májoldalán levő delej inkább *undoritó-langyos*, villamos.«

Természetes, hogy mindent hüségesen betartottam. Naponta reggel megdelejeztem, ahogy meg volt hagyva s a két pohár vizet egy-egy üvegbe öntve, selyembe burkolt dugasszal elzárva bepecsételten vitte el az érette küldött szolga. Mindkettőnél kiváló jó hatása volt. Soha azóta ilyen kimeritő, részletekbe bocsátkozó, körülményesen leirt rendelést nem irtak a szellemek. Nyilvánvaló, hogy azzal a vezérlők a szellemi gyógyitás iránti érdeklődésem és bizalmam fokozását célozták. A személyemet illető rendelés szintén különös és teljesen eltérő volt a szokásos gyógymódtól, egy része eképpen hangzott: »Adolf villamosságban leledzik; kössön a gyomrára, derekára egy vörös selyem kendőt, ez surlódás által villamos veszteséget okoz; a gőzfürdőt határozottan eltiltjuk. (Hogyis tudták, miként én hetenként egyszer, néha kétszer is gőzfürdőt használok!) Nyáron dunafürdőt használjon, addig pedig hetenként kétszer egy-egy langyos kádfürdőt tengeri sóval. Legjobban használna neki a tengeri fürdő.« Aztán diéta meg belszerek voltak előirva; persze homöopatikusak, minthogy a magas szellemek soha másfélét nem rendelnek.

A végén volt aztán a csattanó: »Adolf el ne lankadjon buzgóságában és az ügyhöz való szeretetében. Mi mellette va-

gyunk és segitjük — mi *Adelma vezérlői*. Igenis *Adelma, Ödön* meg *Katalin* hiven fognak segitségére lenni, tanáccsal és tettel egy alapitandó egylet létesitése körül, amely kellő és jó vezetés mellett nagy erkölcsi horderejüvé válhatik. Az egységes összetartás erőt ad; azért Adolf mindenben támaszkodjék mireánk és ti hármatokra, mi akarjuk segiteni. Amen.« *Mária, Buddha, Laurentius.*

Állva kezdtem bele az olvasásba, de le kellett ülnöm, minthogy a megindultság és meghatottság annyira erőt vett egész lényemen, hogy szinte forgott velem a világ. Gyengeségem és hibáim tudatában megfoghatatlan volt előttem, hogy a magas szellemek tudomást vettek rólam, direkt nevemen szólitottak meg, sőt — ami pláne elkábitott — még közvetlen részvételre és munkálkodásra hivtak fel a szent ügy érdekében... Hol a fejemhez kaptam: vajjon valóság-e ez, hol ujra meg-megnéztem Adelmának kacskaringós médiumi irását: vajjon jól olvastam-e mindezt? Elmerültem és erős fogadalmat tettem fel magamban gyengeségem és hibáim leszerelése és lelkem nemesitése tekintetében.

Előttem fekszik február 22.-i Vay Miklósnéhoz intézett válaszom, de mellőzöm tuláradó érzelmeim leirását, csupán záró soraimat citálom: »távol legyen tőlem, hogy csekély személyemet *Mózes* magasztos alakja mellé merészkedném állitani összehasonlitásul, azonban mégis némi sejtelmem lehet azokról az érzelmekről, melyek őt áthatották, midőn a tüzes bokorból az égi megnyilatkozás hangjai fülébe csendültek.«

Örök emlékezetü lészen e jelenet előttem, mely ha nem is volt éppen szellemi ujjászületésem teljessége, de mindenesetre szellemi ujjászületésem kiindulási pontjának tekinthető.

A magas vezetők megalapitják az egyletet.

Az Adelma médiumi vezérlői által kilátásba helyezett egylet alapitásán kicsiny táborunk tagjai módfölött lelkesültek. Az örömöt még fokozta az a körülmény, hogy a magas szellemek kezdeményezéséből és égisze alatt indult ki a tervezet és hogy ennek létesitésére engem szemeltek ki. Ennyi isteni kegyelmet egyikünk sem mert volna álmodni. Már sokat elbeszéltem nekik a báróék családja körében való élményeimről, Adelma médiumi képességéről és e médium bámulatos vezetéséről. Természetesen égtek a vágytól, hogy mind ennek tanui lehessenek.

Akkortájt báró Vay Miklóst a hivataloskodás állandóan itt tartotta; a gyermekek atyjuk látogatására gyakran feljöttek a fővárosba, hasonlóképpen a gonobitziak is évente néhányszor eljöttek. De az öreg báróné, valamint Vay Ödönék nem

kevésbé óhajtottak csoportunk tagjaival megismerkedni és ennek megvalósitására egy esetleges szeánsz keretében az április 21-iki délutánt tüzték ki. Valamennyiünk szive örömében repesett, de nagy fejtörést, gondot is okozott nekünk az a kérdés, hogy tulajdonképpen hol tartsuk meg a széánszot. Nem mintha még ez alkalommal is fáztunk volna magunknál fogadni a nagybecsü vendégeket, ellenkezőleg, mindegyikünk ezer örömmel felajánlotta volna e célra lakhelyét, de egyikünké sem felelt meg teljesen a célnak; részint mert nem volt eléggé csendes, minden zörgéstől és zajtól távol, részint pedig, mert nem volt eléggé tágas a vendégek sokaságának befogadására. Ugyanis testvéreim és rokonaim, valamint tagjaink érdeklődő rokonai közt sokan vágytak jelen lenni e ritka, eseményszámba menő szeánszon.

Hogy melyik tagunk révén és mily módon jutottunk végre egy minden tekintetben megfelelő helyiséghez, olyanhoz, aminek párja aligha akadt volna akkortájt a fővárosban, arra már teljességgel nem emlékszem; még arra sem, vajjon a József- vagy a Ferencvárosban volt-e ez, hanem igen élénken emlékszem arra, hogy egy félreeső kis közben volt ez a ház, ahol a külvárosi rendes vasárnapi mozgó, zajos életnek még nyoma sem volt, tehát a sok ünnepi gyalogos és fiakkeres vendég megjelenése semmi ácsorgást vagy csődületet nem keltett. A háznak nem volt utcára nyiló lakása; ez a tág udvari oldalon terült el; a nagy parádés szobának ablakai részint az udvarra, részint a kis kertre nyiltak. A szoba egy kis terem volt, teleaggatva rámás szent képekkel, amik a tulajdonosok buzgó katolikus voltára vallottak. A többi butorzat nem annyira valamely jómódu fővárosi, mint inkább vidéki tekintélyes polgárember berendezéséhez hasonlitott.

A házaspár, kiknek tulajdonát a ház képezte, fölkeltette valamennyiünk bámulatát: soha ilyeneket még nem láttam; ilyeneknek képzeltem a herrenhuttereket vagy quäkkereket. Valóságos bibliai, tiszteletet parancsoló pátriárkapár elevenedett fel bennük. Mindkettő galambősz; telt piros orcájuk az egészség mintaképe; a boldogságtól sugárzó, barátságos, nyájas fogadtatás, amivel minket, soha nem látott embereket üdvözöltek, arról az áthatottságról tanuskodott, amelytől el voltak telve ennyi meg nem érdemelt égi kegyelemtől...

Végre megérkeztek Vayék — Katalin, Ödön és Adelma. Minden szem feléjük fordult. De viszont ők sem vonhatták ki magukat e ritka látvány varázshatása alól. A házastársakon szintén megakadt a szemük, akik meghatottan, könnyes szemmel fogadták a felette meglepő szivességgel beköszöntő vendégeket. A bemutatkozás elvégeztével elrendezkedtünk. Ülőhely csak a nőknek jutott, a férfiak egymás hátán álltak az ajtó küszöbénél. Adelma »Betrachtungsbuch«-jából a »Világok Atyjához« elhangzott ima után Adelma hozzálátott az iráshoz.

A szoba egyik sarkában, két ablak közt álló asztalra egy konc felvágott papir, meg egy rakás kihegyezett plajbász volt téve. A hosszu plajbászt két ujja közé véve, csodás sebességgel szántott végig a papirlapokon, ugy hogy mint egy rotációs gépből, egymásután kerültek ki teleirva a papirlapok. Oly áhitatos csend uralkodott, hogy az irás nesze is hallható volt.

Adelma irásközben gyakran végigjártatta tekintetét az embertömegen anélkül, hogy az irás félbeszakadt volna. Visszafojtott lélekzettel, áhitattal s bámulva nézték e szokatlan miveletet. Érdekes és lélekemelő tanulmány lett volna, ha egy esetleg jelenlevő látómédium leirta volna az ember szemének láthatatlan magas szellemeket, akik akkorában nyilván a gyülekezet felett lebegtek, minthogy csakis azoknak fluidumai válthattak ki olyan ihletteljes, áhitatos, harmonikus hangulatot, mely áthatotta az egész gyülekezetet és lehetővé tette, hogy olyan magasztos megnyilatkozása jöjjön létre, mely minden időkre egyletünk alaptörvényét, irányát és módszerét képezi. Végre a plajbász kiesett Adelma ujjai közül s miután a nagybetüs, összefolyó szavakat egymástól vonalak által elválasztotta és megpontozta, felolvasta a következő szószerinti szöveget:

A vezető szellemek szózata.

(Irómédium Adelma. Állapot: ébren.)

Az egyletnek szellemi fejei vannak. A szellemi fejek: Jézus, Mária, Buddha: $\frac{J \triangle M}{B}$

Krisztus oltalma alatt vezetik az egyletet: Mária és Buddha; *Adelma* médiumitása által pedig kormányozza *Ödön,* kinek helyettese *Adolf,* aki az egylettel akaratunkat, óhajunkat közli.

Minthogy mi Adelma és Ödön vezetése alatt oltalmat és védelmet igérünk, kötelességünknek tartjuk, hogy rólatok szellemileg gondoskodjunk.

Mindenben és mindig Krisztus lesz a mi példaképünk, aki szegény, elhagyatott és megvetett volt e földön, kinek országa tisztán szellemi vala. Dolgozott, hogy megélhessen, mert ő Isten fia létére ácsmester volt e földön. S habár órákig imádkozott elragadtatásában, látták dolgozni is. Szeretett mindenkit s nem taszitotta el magától a bünöst sem, hanem intette őt; a megátalkodottat azonban Istenre és Isten törvényére bizta. Amig egyrészről a felebaráti szeretetet hirdeté, másrészről tisztelettel viseltetett a császár, a földi törvények és a földön fennálló társadalmi osztályok iránt is. Intette a gazdagokat, hogy segitsék a szegényeket, de sohasem parancsolta ezt és azt mondotta boldognak, aki őt követi.

Ime, látjátok, hogy Krisztus tisztelte a törvényt, a fenn-

álló rendet; sohasem találtak benne felforgatási vágyat, sem szenvedélyt. Azt parancsolta tanitványainak, hogy maradjanak szegények, mert ismerte a gazdagság veszélyét az emberekre nézve; mindig óva intette őket, hogy szellemi javak közléseért anyagi javakat ne fogadjanak el; figyelmeztette, hogy testi életük fentartásáért dolgozniok kell és se tanitásaikért se gyógyitásaikért pénzt ne kivánjanak. *Mindezeket mi is mondjuk* tinektek. Legyetek megelégedve az állással, melyet Isten tinektek adott; ne szégyeljétek se a szegénységet, se a világ megvetését; dolgozzatok az életért, de szellemi szolgálataitokért, tanitásaitokért semmit el ne fogadjatok. *Szellemet — szellemért!* Ez legyen a jelszó. Mi szellemileg adjuk nektek, ti szellemileg adjátok tovább és vegyétek érte a szellemi jutalmat.

Sohase várjatok magasabb szellemektől pénzszerzésre vagy anyagi jólétetetek előmozditására irányuló tanácsokat, csakis alantasabb szellemek engedik magukat ily csábitó igéretekre ragadtatni. Szellemi örömöket és adományokat akarunk veletek közleni, amennyire elbirhatjátok és amennyit jótetteitek által megérdemeltek; szellemi boldogságot és elragadtatást.

Lám Amerikában 60—70 személyből álló egyletek zavarodtak és őrültek meg, mert alantas szellemek által anyagi hasznot célzó kisérletekre és pénzbeli üzérkedésre csábittattak. A médiumok pénzért irtak és adományaikkal, — azokat szinpadra vive — kereskedést üztek. Igy jutottak a pénz szeretete által lealacsonyitó és tévutakra, mig végre a tagadás szellemei az őrültség legborzasztóbb fokára ragadták őket.

A szegénynek azt mondjuk: »Légy elégedett és munkálkodjál; bizzál Istenben, aki nem feledkezik meg senkiről s gondoskodik terólad is.« A gazdagnak pedig azt mondjuk: »Segits! segits a szegényen; tégy annyi jót, amennyit tehetsz.« A gonosznak mondjuk: »Térj meg, ismerd be és bánd meg a te büneidet.« A jónak: »Légy még jobb.« A betegnek: »Meggyógyulsz, ha hiszesz Istennek és az ő Fiának erejében.« S hozzátesszük: hogy semmi farizeusi látszatot, titokzatoskodást, dogmáskodást be ne bocsássatok a ti körötökbe. Legyetek őszinték, nyilt szivüek, derült kedélyüek Isten és emberek előtt.

A spiritista egyletek gyakran esnek dogmáskodásba, álszenteskedésbe és rajongásba: ezek a Gonosz hatásának következményei és kártékony befolyással vannak az emberekre. Tekintsétek komoly és mély tanulmánynak a szellemtant, amin például a médiumok és minden rajtok mutatkozó tünemények tanulmány tárgyát képezhetik, csak ne csináljatok a spiritizmusból rajongó vallási felekezeteket; mert egy vallástok már van a Krisztus által.

Tehát a keresztény, a zsidó, a pogány legyen egy a hitben. Először: higgyen Istenben, a mindenség és a szellemek *teremtőjében;* másodszor higgyen *Krisztusban* mint az elsődök egyikében,

avagy Isten fiában, mint megváltóban;*) harmadszor: *a szellemek általi sugalmazásban* és a velük való közlekedés lehetőségében. Ez az alapja az igazi hitnek. De vannak más elágazásai is, amelyek szintén méltók a tudományos vizsgálódásra. Ilyenek:

Először: a szellemek minden nyilvánulásai a manifesztációkban.

Másodszor: a szellemeknek a mindenségben való viszonyainak, továbbá nyelvüknek, életüknek, szenvedéseiknek és örömeiknek tanulmányozása.

Harmadszor: a delejesség és a villamosság.

Negyedszer: az emberek betegségeinek, de különösen a görcsök, az őrültség, az ördöngősség tüneteinek (megszállottságok) tanulmányozása.

Ötödször: a médiumitás minden nemének és a szomnambulizmusnak vizsgálata.

Mindezek tág terek és termékeny talajok a szellemtani kutatásokra. Legyetek tehát keresztények, azaz Istenben, Krisztusban és szellemekben hivők és foglalkozzatok a *tapasztalati* szellemtan kutatásaival. *Csakis igy* fogjátok kikerülni a tévutakat és veszélyeket.

Azt akarjuk, hogy az egylet médiumait jó és tiszta szellemek befolyásolják és minden közöttetek levő médium, amennyiben benne tiszta és jó akarat van, *miáltalunk* érje el médiumitása helyes gyakorlását; mert mindazok, kiknek tiszta szivük van, *felülről* nyerik a közleményt. *Higgyetek és kövessetek bennünket!* Csakis azok érik el a szép és dicső célt, kik szavunkat követik: mert csakis e fent elsorolt szabályokban találtok állandóságot biztonságot, ezeken kivül csak zavar és bomlás van.

Minthogy mi mindent, ami felekezeti, ami dogma, ami szeparatizmus, önteszelgő és önző, e szellemi buvárlat köréből ki

*) Némelyek talán ellenmondást találnak abban, hogy a közlemény egyfelől a hitegységet kivánja keresztény, zsidó és pogány között, mégis a kereszténység alaptanát: a Krisztus által való megváltást, mint a szellemtan egyik alap hittételét hangsulyozza. Félreértések kikerülése végett meg kell jegyeznünk, hogy a kereszténység váltságtana lényegesen más ugyan, mint a szellemtan által tanitott váltság, de bizonyos, hogy ennek sarkpontja is a váltság.

Az elsődök, vagyis Isten első szülöttei, a szellemek által ugynevezett Messiások között Krisztus az az elsőd, aki magára vállalta a mélyen elesett és javulásra tehetetlenné vált lelkeknek megmentését s otthagyta a maga mennyei boldogságát, alászállott hozzánk, vonzott, hivott magához, hogy azokat, akik hozzákapcsolják magukat, magával emelje fel és képessé tegye a javulásra, tökéletesedésre.

Ilyen értelemben kell hinni amaz elsődben, kit Krisztusnak neveznek maguk a szellemek is, minthogy ez a név már általánosan ismert és el van fogadva az emberek által. A váltság eme hite nélkül csak félszeg, csak hiányos a vallás. Ezt tehát hinnie kell a kereszténynek, a zsidónak és a pogánynak egyaránt. De ez nem teszi szükségessé, hogy eldobja magától azt a keretet, azt a formát, amelyben eddig imádta az Istent. Felekezetét tehát nem szükség változtatnia; mert Isten előtt közömbös az, hogy milyen formában imádjuk, csak szivből és lélekből imádjuk Őt.

akarunk rekeszteni, ehhez képest alkotunk elnevezéseket. Ti a szellemek fennmaradásának és az emberekkel való érintkezésük lehetőségének tanával foglalkoztok. Ez szellemi tanulmány, mely szellemet és embert, anyagot és anyagtalant egybekötöttnek tud és ezt, mint ilyet bebizonyitani akarja. A francia e tanulmányt »spiritisme«-nek nevezi. Minden nép keressen magának erre alkalmas elnevezést. Nevezze a német *»Geisterlehre«*-nek, a magyar »szellemtannak«; a ti szellemtani és szellemkutatási egyletetek magyar neve: *»Szellembuvárok egylete.«* A szelleminek tagjai ti vagytok, magyarul »szellemi tag.«

A perispritet már a »Geist, Kraft, Stoff« cimü könyvben »idegnedv«-nek (Nervengeist) neveztük; ezt az elnevezést megtartjuk. Helyes *kifejezés* tiszta *fogalmat* ad.

A ti üléseiteknek két célja van: *erkölcs-szellemi,* ami a ti személyes nemesitéstekre és *gyakorlati-hasznos,* ami tudástok gyarapitására szolgál. Az első célra vonatkozó szabályokat megtaláljátok ugyan az evangéliumban, mindazonáltal mégis három pontot ajánlunk figyelmetekbe.

Először: hitet az Istenben, hitet Krisztusban mint az ő fiában és Messiásban, és a szellemekben; azaz *hitet a Teremtőben* és az ő elsődjeinek lényegében és a szellemekben, azok létezésében és megnyilatkozásaiban.

Másodszor: *szeretetet Isten iránt,* minden testet öltött, vagy testtől elvált szellem iránt; szeretetet önmagad iránt a te javulásod és nemesbülésedért.

Harmadszor: *Alázatosságot:* a legnagyobbat Isten iránt; alázatosságot a többi szellemek és magad iránt, a te bukásodnak miatta. Alázatosság és belátás nélkül nincs haladás, nincs javulás és nincs tudás. *Az alázatosság a bölcseségben rejlik.*

Gyakorlati tekintetből a következő három pontot kell figyelembe venni. Először: *kutatás,* másodszor: *megfontolás,* harmadszor: *bizonyitás; ezt követi a tudás.* Mindenekelőtt *kutassátok és szigoruan vizsgáljátok* a tüneményeket, mert ha biztok az Isten erejében, akkor ez lesz minden kutatástokban a világosságnak valódi forrása. Másodszor: a vizsgálódás után következik a *megfontolás,* az afelett való *gondolkozás* és tanulmányozás; ha ezt buzgósággal teszitek, ez lesz az igazságnak valódi gyümölcse, ami harmadszor a *bizonyitásban* van. Itt a bizonyitás egyesül az alázatossággal és az alázatosság a tudással *és e három egy* a bölcseségben, mert a dolgok megismerése teszi alázatossá a szellemet.

A világi formákat és berendezéseket az embereknek engedjük át.

»Hogy viselje magát az egylet a világgal szemben?«

Először: szerényen; másodszor: tartózkodón; harmadszor: szeretetteljesen. Szerényen, mert e téren kevés van még kikutatva. Tartózkodva, mert semmit sem kell a világra rákényszeriteni. Szeretettel: igen, — szeressétek az embereket és ezt

azzal mutassátok meg nekik, hogy általános üléseitekre bebocsátjátok őket. Ez az emberekkel szemben igazságos és jó cselekedet.

Mi a ti csoportotok vezetését a felvilágositás és ujjászervezés feltétele alatt vettük át, szükséges tehát, hogy mindazoknak, kik gyermekeink akarnak lenni, ezt leplezetlenül megmondjuk. Mindenki, aki szellemivé akar lenni, kezdje el önönmagán. *Önnemesités, javitás és minden önhittség kiirtása a főfeladat;* mert enélkül jól és igazán senki sem müködhetik. Ezektől az alapelvektől az egylet minden tagjának áthatva kell lennie; mert a csoportnak, melyet mi vezetünk, erősnek kell lennie a hitben és jóakaratban.

Alapelvünk az, hogy a vizsgálódást az *Egy*-nél (Isten) kezdjük, ami a szellemek létezésének alapját képezi. Ez Egynek megismerése a többi számokat mind, valamint a *szellemvilágnak minden jelenségét* felfoghatóvá teszi, megvilágitja.

Olyan emberek és médiumok, kik csattanós hatások után kapkodnak, pantheizmusra hajlanak és nem tiszta s nem igaz hitüek, többnyire kétkedők s ennélfogva sokkal nehezebben tudják meggyőzni a hitetleneket, mint azok a médiumok, akik a magasabb szellemtanban erősebbek.

Munkálkodjék mindenki azon a téren, ahova Isten állitotta. Utasitásaink csak lassu egymásutánban jutnak az emberekhez. Mindenekelőtt *önmaguknak* kell gondolkozniok és munkálkodniok. Bizalmat kivánunk ugyan, de egyuttal azt is kivánjuk, hogy *magatok is elmélkedjetek;* az adott szabályok betartását kivánjuk, de senkit nem kényszeritünk. Éppen azért még egyszer ismételjük: egyenként fontoljátok és gondoljátok meg: akartok-e bennünket hüségesen követni? Senkitől sem vesszük rossz néven, ha az általunk vezetett körből kilép, mert hiszen ezrek vannak, kik azon kivül állanak. Célunk az, hogy közöttetek összhangot hozzunk létre. Térjetek tehát magatokba és vizsgáljátok meg bensőtöket. — Isten világositson meg benneteket! Amen.

Mária, Buddha.

*

Mindannyiunkat elragadott ez az égből hangzott megnyilatkozás; öröm és boldogság sugárzott minden arcról. Házigazdáink ég felé emelt könnyes szemmel dicsérték az Istent, hogy hajlékukat annyi kegy szinhelyévé lenni méltatta. (Vártuk a hozzánk való csatlakozásukat, de soha többé nem kerültek szemeim elé; több mint valószinü, hogy plébánosuk a történteknek neszét véve, eltiltotta őket az »ördöngősökkel« való cimboráskodástól.)

Vayék a társaság közé elegyedtek megismerkedés céljából, egymás közt kicserélve a megható benyomásokat. Sokáig folyt a társalgás, de másnap kora reggel hazafelé utazandó, szivélyesen bucsuztak tőlünk azzal az igérettel, hogy velünk szolidárisaknak

érezve magukat, s ügyünket, törekvésünket közösnek tekintve, minden tőlük telhető módon támogatni és istápolni fognak bennünket.

Jelenvolt rokonaim pedig jó nagynéném házában egybegyültek. Éjfélig csak a szeánszról és ezzel kapcsolatos dolgokról folyt a diskurzus; persze mindennek központját Adelma képezte. Mindnyájan, de különösen az asszonyok rajongtak érte. Rokonaim sorából nyolcan csatlakoztak hozzánk alapító tagokul.

Fluidáris asszimiláció.

Vayék teljesen megelégedetten, a legjobb benyomásokkal eltelve hagytak el minket s ennek még utólag levélben is élénk kifejezést adtak. Legboldogabb volt azonban közöttünk Antal, megvalósitva látván régen nyilvánitott sejtelmeit, tudniillik, hogy az Adelmával való érintkezéstől erőforrást remél médiumitásának hatványozására nézve. Ez csakugyan be is teljesedett, még pedig általunk is szemmel láthatóan, nem csupán a médiumi irás technikája, hanem benső értéke tekintetében is. A simábban és könnyebben folyó irás által már ezentul Buddha és Mária is nyilatkozott, kiknek közleményei minden irányban tartalmasabbak valának az eddigi szellemközleményeknél.

Emlitettem volt, hogy Vayék akkortájt gyakran megfordultak a fővárosban. Ilyenkor természetesen felkerestek minket és igy Antalnak gyakran nyilt alkalma az Adelmával való érintkezésre. Váltig hajtogatta ilyenkor, hogy minden egyes érintkezés fokozza médiumitásának intenzitását. De ezt mi is konstatálhattuk, persze csak addig, mig médiumitása nem érte el a tökéletesség fokát, amidőn egy kisebb fokozódás nehezen volt már észrevehető. Azonban alanyilag határozottan érezte Antal szenzitivitásának finomodását, mely végre oly magas fokot ért el nála, hogy felvetett kétes természetü kérdések vitatásában Antal nyomban *megérezte* a kellő megoldást. Nagy előnyünkre szolgált érzésének eme fokozódása, hogyha például arról volt szó, hogy ezt vagy amazt, aki az egyletbe való befogadásért pályázott, felvegyük-e kötelékünkbe. S minthogy Antal finomult, fokozott érzése által szinte behatolt az emberek szivébe, holmi álcázás meg nem állhatott előtte. Azért közülünk nem egy elidegenedett tőle, kerülte, sőt gyülölte őt. Ezek ellentétes természetüknél fogva nem is valának közénk valók és minthogy a harmoniát, tehát az üdvös közremüködést megzavarták, vezérlőink bölcs intézkedése folytán sorra el is hagytak bennünket.

A fluidumok kölcsönös kicserélésének szüksége és haszna

törvényben rejlik, amely ezt szabályozza. A 70-es évek közepe táján azt az utasitást kaptuk, hogy a házamnál tartott magánszeánszok alkalmával, ahol mintegy 10—12 tag szokott megjelenni, a szeánsz végeztével sorra egymást egyidejüleg kölcsönösen, szemtől-szemben állva delejezzük, illetőleg 7 hosszvonást adjunk, azután pedig egymásnak testvérileg szoritsuk meg a kezét, ugy hogy a jobb kézzel a balt és viszont a ballal a jobb kezet szoritsuk meg. És tulajdonképpen ez a helyes, nem pedig az, amint az emberek szokták, hogy egymásnak jobb kezét szoritják meg; minthogy ilyképpen nem találkozik egymással az emberi testben levő két különböző delejáram, hanem az egyenlő áramok, amelyek ilyformán nem cserélődnek ki.

Hogy az embernek más-más delej áramlik a jobb és bal testfelében, azt számos kutató megállapitotta. (Lásd Reichenbach báró od-kisérletezéseit.) De a mi vezérlőink által nyert közleményekből is tudjuk a fluidáris törvények létezését és figyelembevételének szükségességét. Ugyanis midőn a vezérlők két beteg nő számára két pohár egyszerre delejezendő vizet rendeltek, nyomatékosan aláhuzták, melyiknek adassék a jobb és melyiknek a bal kézzel delejezett pohár viz; még azonfulül hozzá is tették a vezérlők: *valahogy össze ne tévessze!* Tehát nagyjelentőségünek kellett ennek lennie, amennyiben a jobb, illetőleg a bal kézzel delejezett viz az illető beteg delejéhez mérve volt megrendelve.

Vezérlőink a megrendelt kölcsönös delejezést avval motiválták, hogy ezáltal a köztünk fennálló fluidáris egyenetlenségek mérséklődnek, illetőleg kiegyenlittetnek. Meghagyták továbbá, hogy találkozásunk alkalmával ne a jobbkéznek a jobbkézzel való megszoritása által üdvözöljük egymást, hanem vagy testvérileg mindkét kézzel, vagy a jobb kezünkkel a másik balkezét és viszont szoritsuk meg. Tény az, hogy két benső barátot vagy valódi szeretettel egymáshoz füzött két embert különösen hogyha régen nem látták egymást, avagy váratlanul találkoznak — a bennük kiváltott öröm és szeretet érzése arra ösztönöz, hogy egymásnak mindkét kezét ragadják meg. Nem mint mérvadó kijelentést, hanem csupán mint egyéni nézetemet emlitem, hogy az egymás mellett élő emberek, például barátok, testvérek, házaspárok stb. talán nem annyira a »megszokás« folytán ragaszkodnak idővel mindjobban egymáshoz, mint inkább a kölcsönös fluidáris kicserélődés hatása által. Természetes, hogyha a fluidumok merőben ellentétesek egymással, például az egyik részén tuláradó villamosság áll a delejjel szemben, akkor a taszitás és vonzás törvénye alól ki nem vonhatja magát az ember. Azt hiszem azonban, hogy a delejes adományu ember megfeszitett és tartós akaraterővel annyira legyőzheti a másik fél részéről reáható taszitóerőt, hogy ellenállhat ugyan annak, de azt nem teheti, hogy amaz vonzódjék hozzá, már azért sem, mivel amaz, mint villamos fluidumu, tehát

gyengébb etikai, gyengébb törvényes akarattal biró ember nem képes a benne levő taszitó, villamos erőt kellőleg megfékezni. De a spiritista rázza le magáról teljes erővel minden áron az antipátiát, mely utját állja szellemi haladásának. Hiszen a szimpátia és atipátia jelensége szintén fluidáris különbségen alapszik. Megesik azonban, hogy két egymás iránt antipátiával viselkedő ember közt az egyik idővel legyőzi ellenszenvét, anélkül azonban, hogy ez szimpátiává válnék benne; mig a másik egész életében sem birja leküzdeni ellenszenvét.

V. TEVÉKENYSÉGÜNK FÖLLENDÜLÉSE.

Uj munkakedv. Johanna gyógymédiumitása.

Adelmának hozzánk való csatlakozásával kapcsolatosan vezetőink protektorátusa feloldotta s életre keltette a csoportunkban lappangó kötött erőket és legott uj helyzetet teremtett. Már nem voltunk többé névtelen senki fiai, volt már gazdánk, még pedig hatalmas ur, aki szolgálatába szegődtetett, nevet is adott s meghatározott munkaprogrammal feladatot rótt ránk azzal a biztatással, hogy joggal is felruház: az oltalmára való joggal, melynek védőszárnyai alatt megadatott a haladás utján való előnyomulásunk módja — föl, mindig föl a tökéletesség ragyogó magaslata felé.

Vezetőink első megnyilatkozását nyomban követte a programmjukban kifejtett munkára való szerepkiosztás. Szereplő három volt: én, Johanna és Antal. A tárgy is háromféle volt: gyógyitás, médiumfejlesztés és oktatás — embereket és szellemeket illetőleg. A gyógyitás és médiumkiképzés akkortájt még nem volt kizárólagos speciálitásom, hanem közös volt mindhármunkkal; azonban vezetőink oktatásainak közvetitése Antal kizárólagos szakmája volt. Hiszen az én magnetizmusom még akkor felette silány lehetett, minthogy a villamosságtól való tisztulásra célzó vörös selyemöv hordozása meg volt rendelve; persze hogy a delej hatványozását kell, hogy párhuzamosan az erkölcsi fokozódás is kisérje. Addigra, mig ez a fluidáris folyamat végbemehetett, Johanna megkapta a gyógymédiumitást és gyakorolta nem csupán betegeken, hanem rajtam és Antalon is, holott más alkalommal a vezetők spontán utasitásai nyomán Antal delejezte Johannát. Ugyanis Antalnál az irómédiumitás fejlődésével egészen váratlanul fejlődött ki a mechanikus delejezés. Vezetőink ezt nála kevésbé gyógycélokra, mint inkább oly esetekben vették igénybe, midőn káros ellentétes fluidumok eltávolitásának szüksége állott be. Antal nagymérvü szenzivitása

megéreztette vele a médium közelében leselkedő alantas, gonosz szándéku szellemet; ilyenkor hirtelen felpattant s eldelejezte és kergette el más személy közeléből, hogyha az odavetődött. Komikus is volt, ahogy Antal tágranyilt szemmel, lihegő lélegzettel, csapkodó karjaival jobbra-balra hasitotta a levegőt, hogy tisztitsa a gomolygó sürü fluidumoktól. Johannának egyik Adelmához irt, előttem fekvő leveléből olvasom e jelenetek humoros leirását. Már nem is emlékeztem volna rá, hogyha Johanna sorai emlékemben fel nem frissitik.

Folytonos gondoskodással juttatták hozzánk vezetőink a kellő anyagot, amin adományainkat gyakorolhattuk. Isten a megmondhatója, honnan került elő a sok beteg az ország minden tájáról: vak, béna, eskóros, kisebb-nagyobb megszálltságok, — szóval a földi élet tarka nyomoruságának mindenféle fajtájából. Nem gyógyult ugyan meg valamennyi, sőt csak a kisebbik rész, hanem sok gyógyithatatlan baj megenyhült, több teljesen vak annyira visszanyerte szemevilágát, hogy a vezetést máris nélkülözhette. De némelyek többre is vihették volna a javulást, hogyha több kitartást, több hitet, több erkölcsi javulást tanusitottak volna.

A szenvedések a bünök következményei lévén, csakis Krisztus urunk magas szelleme birta a büntől való feloldással egyszersmind a büntetést is eltávolitani: »Kelj fel, büneid megbocsáttatnak!« Mi azonban mai gyarlóságunknál is gyarlóbbak voltunk még s nem birtuk a delejesség olyan kvalitását, hogy nagyobb sikereket érhessünk el általa; hiszen nagyobb sikerek esetére, alázatosságunk az öntulbecsülés kisértésének kitéve, alig birta volna megállani a próbát. Azért a bölcs Gondviselés erkölcsi nivónk és érdemünkhöz mérve csakis oly betegeket bocsátott hozzánk, akiknek viszonylagos erkölcsi nivójuk és érdemük — nem a teljes meggyógyulás, hanem csak a könnyebbülés mértékét ütötte meg, amilyenre mi hivatva és képesitve voltunk.

Gyakran oktattak vezetőink, hogy a jó Istennek célzatai nem egyoldaluak, hanem több iránynak szolgálnak. Ime ez a sok beteg hivatva volt a mi delejünk fejlesztésére és a delejes erőben való hitünk növelésére, de egyszersmind buzgóságunkat, önzetlenségünket, felebaráti szeretetünket és áldozatkészségünket is próbára tette, mert betegeinktől, akik messze földről sereglettek hozzánk, alig teltek az utazási és élelmezési költségek: egy-kettő kivételével mind vagyontalanok voltak. De a jó Atya, ismerve gyermekei gyengeségét, megelégedett tiszta jó szándékukkal és megáldotta azt kegyessége erejével, mely a bennünk levő hit, buzgóság és kitartás csiráját növelte és fokozta. Mert hiszen egyedül a saját erőnkre szoritkozva, nem lettünk volna képesek a reánk nehezedő munka elvégzésére. Nyári hónapokon öreg estig foglalkoztam a sok szegény beteggel, kik sorra a fotelekben delejes álomba merülve feküdtek. Antal szintén a napi munka fáradalmai után, alkonyatkor kelt utra a kültelken lakó vak favágóját felkeresni és boldog volt, midőn ez a delejezés folytán már nem szorult 10 éves fia vezetésére, mert már annyi világ-

SZEGŐ LÁSZLÓ

gossága volt, hogy nélkülözhette a vezetést. Johanna bejárta egymástól nagy távolságra lakó betegeit (például a budai déli vasut környékéről a Wesselényi-utcában lakó betegét) és e terhes, verejtékes feladat teljesitése s a szenvedő emberiség szolgálatában végzett munkának tudata végtelen boldogsággal töltötte el keblét. Ez egész életének legboldogabb korszaka volt. Szivének, lelkének akkori hangulatát és lényének mivoltát leghivebben tükrözi vissza egy Adelmához intézett levele, amelyet a Gonobitzból visszaküldött levél-nyalábban találtam és e helyen szószerint közzéteszek:

Pesten, 1871. május 27-ikén.

Méltóságos grófné!

Zavarban vagyok, hogy miképpen fejezzem ki megfelelő módon Méltóságod iránt érzett hálámat.

Isten után mélyen tisztelt grófnénak köszönhetem boldogságomat, benső megelégedésemet, mely ma egész lényemet eltölti.

A jó Isten megtagadta tőlem azt a boldogságot, hogy anya legyek s igy mindig azt hittem, hogy céltalanul vagyok a földön.

A nő legédesebb kötelességeit nélkülözve, valódi asszonyi hivatásom betöltetlen maradt. Én *csak* férjemet szerettem; szeretet után epedő szivem minden erejével erre a férfire támaszkodott, aki megbecsült és megszánt.

E fájdalomtelt élet közepette, melynek ege állandóan borult vala, egy szőkefürtü angyal jelent meg; komor egemen a sötét fellegek eloszlottak és világosság lőn körülöttem. Áldassék érte az Isten szent neve!

Igenis, drága grófném! Méltóságod kimondhatatlanul boldoggá tett; magas szellemének tisztaságával, mely szellemi szemeivel minden szivbe belát, fényt gyujtott bennem; felvilágositott arról, hogy megvan az a képességem, mellyel önmagamban kereshetem meg azt, ami nekem hiányzik. Hála legyen Istennek, megtaláltam azt, ami megigértetett: gyógyitó médium vagyok! Ez a gondolat ugy eltölti szivemet, de nemcsak földi szeretettel van eltelve, hanem tiszta szellemi szeretet is élteti. És szeretni akarom e szellemi gyermeket és ugy akarom ápolni, mint a szerető anya ujszülött gyermekét. Egy szebb világnak akarom felnevelni.

Csak Méltóságodtól várom a nevelés módszerére vonatkozó vezetést s biztositom, hogy mindenkor hü és jó gondozó leszek.

Állandóan három beteget magnetizálok s ezeken kivül férjemet, továbbá minden másodnap Pepi nagynénénket. S emellett jól érzem magam. Csak tegnap jöttem tudatára az orvos sulyos feladatának, mikor olyan beteghez kellett mennem, aki reménytelenül szenved. M. Szidónia tegnapelőtt igen rosszul volt s

nagyon fájdalmas volt a hozzá való utam; attól féltem, hogy már nem találom az élők sorában. De minő csoda! Szivem az örömtől dobogott, mikor láttam, hogy a beteg jelentékenyen jobb állapotban az asztalnál ült s anyjától mindenáron kézimunkát kért. Nagyon kiváncsi vagyok arra, hogy ma hogyan fogja magát érezni; mert mindennap déltájban látogatom meg.

Férjemről, drága grófném, csak a legjobbat mondhatom. Olyan spiritista lett, aki nézetem szerint naponkint halad előre a javulás utján; előbbeni természetét ugyszólván teljesen megtagadta: gyengéd ott, ahol azelőtt heves volt; alázatos és szorgalmas, ahova hivatása szólitja s amellett buzgó spiritista: ő és Prochaszka a mi gyengén álló egyletünk oszlopai. S ezenkivül, ha ugyan szerénytelenség nélkül mondhatom, megtanulta azt is, hogy engem szeressen. És mindezt Méltóságodnak, az én jótevőmnek köszönhetem.

Mint spiritista e mai levelemért nem kérhetek Méltóságodtól bocsánatot; de engedje meg, hogy becses, jól sikerült fényképeért legmélyebb hálámat fejezzem ki.

Fogadja stb.

*

És itt nem mulaszthatom el, hogy legalább röviden ki ne térjek Johanna médiumitásának leirására. Evégből k. olvasóimnak ismét emlékezetébe kell hoznom dr. Tsukot az ő delejezés által történt csodálatos gyógyulásával, aki gyógyulása után Moórra ment családjához s aki az időtől fogva buzgó hive lőn a delejes gyógymódnak.

Johanna delejezésmódja. Médiumitásának megszünése.

Dr. Tsukot csak 1871-ben láttam ujra, amikor véletlenül a Hatvani utcában bukkantunk egymásra. Sejtelme sem volt arról, hogy én Pesten lakom. Természetesen sok közölni valónk volt egymással, magamhoz kértem tehát s a 49-iki emlékeket fölujitottuk. Elmondotta, hogy az idő óta nevezetes tapasztalatai voltak a szomnambulizmus terén Moór környékén egy gentry fiatal emberrel. De már akkor én az én tapasztalataimmal messze előtte jártam, mert az én abaujszántói szomnambulámon másféléven keresztül szerzett tapasztalataim az övéit messze tulhaladták. Még nagyobb szemeket meresztett, amikor feleségemet, mint gyógyitó és irómédiumot mutattam be neki. Mindezekről neki halvány fogalma sem volt.

Dr. Tsuk igen vágyott a gyógymédiumitást gyakorlatban látni s hogy vajjon lenne-e ő reá valami hatása? Feleségem megdelejezte s nem tudott a bámulatból kibontakozni. Nem érzett ugyan hajlamot az álomra, de a megkönnyebbülésnek valami jótékony és kellemes érzése töltötte be s azt kérdezte,

hogy miért tartotta feleségem ujjai hegyét oly gyakran és oly hosszan szemeire irányitva. Természetes, hogy az erre megfelelni nem tudott, mivel mindenféle mozdulatot gépiesen, akaratlanul tett. Dr. Tsuk ezt annál feltünőbbnek találta, mivel régebb idő óta mind jobban-jobban gyengülő látását féltette s emiatt a hires szemorvoshoz, dr. Hirschlerhez fordult tanácsért, aki ezt a bajt aggasztónak mondotta. Most a delejezés után tisztábban látott s kérte nőmet, hogy párszor delejezze meg, mit ez készséggel meg is tett. Dr. Tsuk kijelentette, hogy tökéletesen oly tisztán lát, mint valaha régen.

Az is érdekes, hogy mint jutott feleségem ez adományhoz. Egy napon egészen váratlanul Adelmától jött egy irás, melyet az ő szellemi vezetői irtak: »Johanna tartsa kinyujtott kezeit egy általa igen szeretett rokonszenves személynek feje fölé és kezei az ő akarata nélkül mozgásba hozatnak, miáltal a benne rejlő gyógymédiumitás elő fog törni.« Feleségem ezt az általa szeretett személyt nagynénémben gondolta feltalálni, aki igen nemes érzelmü nő volt s kit mindazok, akik ismerték, igen szerettek és tiszteltek. Azonban több kisérlet maradt siker nélkül. Feleségem kezei annak feje fölött teljesen mozdulatlanok maradtak. Ekkor tudatta feleségemnek fiatalabb leánytestvére Kassáról, hogy meglátogat bennünket. Ezt szerette ő kezdettől fogva testvérei között legjobban. Midőn ez megérkezett, akkor hirtelen, mint villám támadt lelkében a gondolat: ez az a szeretett személy, akire a vezetők utaltak, minthogy alig szeretett valakit oly mértékben, mint őt. És valóban, alighogy kinyujtott kezét nővérének feje fölé tartotta, lebegve mozogni kezdettek és élénken mozogtak minden irányban a leánynak feje és nyakszirtje körül, mignem kezei hirtelen megállottak és lehanyatlottak.

Sajátságos tünemény mutatkozott nála minden delejezés alkalmával. Valahányszor kezei akaratlanul két oldalt lehullottak, mindannyiszor görcsös zokogásba tört ki, mely hirtelen jött és elfojtani nem volt képes. De nem volt emellett semmi fájdalmas vagy kellemetlen érzése; sőt ellenkezőleg: bensőleg öröm, béke és boldogság érzete töltötte be.

Adelma, — kit e csodás jelenségek felől levélileg értesitettünk, — megkérdezte vezetőit és ezek ezt irták: »Johannának sirása nem egyéb, mint az ő tulajdon szellemének ujjongó örvendezése; örül, hogy földi pályafutásának olyan részéhez jutott, amelyet neki védszelleme az ő testbeöltözése előtt képben megmutatott mint olyat, mely az ő földi misszijának lényeges feladata lesz.«*

*) Minden inkarnálódni akaró szellemnek, mielőtt testet öltene, védszelleme fluidikus képben megmutatja földi pályáját, amely mint valami ködfátyolkép vonul el előtte s figyelmezteti azokra a mozzanatokra, amelyekben akaraterejét különösebben meg kell feszitenie, hogy hajótörést ne szenvedjen s föltünteti azokat a momentumokat is, melyek földi élethivatásának feladatai között nagyobb fontossággal birnak, megkérdezve őt, hogy érez-e magában olyan akaraterőt, mellyel e feladatoknak megfelelni bir is, akar is?

»Ez a sirás nem sokáig fog tartani, mivel a szellem legyőzi azt.« És valóban, rövid idő mulva meg is szünt.

Azoknak a tájékozatlanoknak, akik közönséges delejezést nem láttak, a gépies gyógydelejezésről pedig fogalmuk sincs, szolgáljon magyarázatul az a különbség — változtatva a változtatandókat — amely az iró ember és az iró médium között vagy inkább az iró és a másoló között van. Amaz azt irja, amit gondol és akar és ir addig, ameddig kedve van; a médium pedig azt irja, amit a szellem neki sugalmaz és addig, mig kezét a szellem vezeti. Éppen igy vezeti a delejező önként a vonásokat tetszés szerinti számban a delejezendőnek testén végig, mig a gyógymédiumnak kezét a szellem vezeti oda, ahová akarja és annyi ideig mozgatja, amennyi ideig akarja. És mikor a szellem a mozgásokat megállitja, a kezek önkéntelenül lehullanak a delejezőnek két oldalára.

Az én feleségemnek kézmozdulatai egészen mások voltak, mint például az Adelmáé, Antalé s az én boldogult testvéremé Dánielé, akik a delejezésre való serkentést szintén a szellemektől nyerték. Johannának kézmozdulatai nem felülről lefelé irányuló vagy mindenfelé egyenlően szóró vonásokban nyilvánultak, hanem vizirányosan egymással szembe mozogtak, mint az ollónak két szárnya a nyirásnál, anélkül, hogy valaha egymást érintették volna. Nekem mindig a fecskék szárnycsapkodását juttatta eszembe. Emellett termete kinyultnak látszott, feje hátra hajtva, arca és szemei fölfelé irányultak s egész lénye átszellemültnek látszott. Volt valami földöntuli az egész cselekményben, éppenugy a technikumában, mint hosszu tartamában anélkül, hogy e hosszu mozgás után legkisebb fáradságot, vagy kimerültséget érzett volna.

De különösen csodás volt a delejezésnek hatása a szegény szenvedő betegekre. Önkéntelenül összekulcsolták kezeiket s megható képét mutatták a felmagasztosult, váltságért epedő, szenvedő teremtéseknek. Vigasztalást és reményt nyertek a felébresztett hit által, hogy itt egy magasabb hatalom lépett közbe érettök.

És mégis, ha feleségem médiumi gyógyitásának összes eredményét tekintem, kénytelen vagyok bevallani, hogy az igen szerénynek mondható, mert nem tudok egy oly említésreméltó és feltünést keltő esetet sem felhozni, melyet az ő médiumitása idézett volna elő; de viszont az igazságnak megfelelően konstatálnom kell, hogy mind gyógyithatlan, halálravált betegeket hoztak hozzá. Igen, »hozták«, mert mi nem kerestük a betegeket és senkit sem biztunk meg azzal, hogy betegeket vezessen hozzánk, sőt ellenkezőleg, mi ezt abban az időben titokban tartottuk, mert abban az időben mindenre, ami a spiritizmust érintette, a nevetségességnek és gunynak bélyegét sütötték. Magunk is ámulva kérdeztük magunktól: honnan jött ez vagy amaz arra a gondolatra, hogy hozzánk forduljon? De habár gyógyithatatlanok voltak is, szenvedéseikben enyhü-

lést, könnyebbülést és vigasztalást nyertek azáltal, hogy azzal a meggyőződéssel távoztak, miszerint van jövő élet s a szellemnek sirontuli fennmaradása bizonyos, amiről már itt felvilágositást és vigasztaló meggyőződést nyertek.

Lehetséges, hogy ezekben a mozzanatokban a Gondviselésnek bölcs céljai voltak lefektetve. Miként Isten e rövidéletü adományának ajándékozását médiumi uton Adelma által előre jelezték, éppen ugy, mintegy két év mulva, egész váratlanul ennek megszünését tudatták, még pedig, ami nevezetes a dologban, éppen Johanna szintén médiumi uton jelentette ki, holott egy perccel előbb még sejtelme sem volt arról, hogy az ő gyógyitó és iró médiumitása elvétetik tőle és csak időközönkénti látása és sejtelme marad meg. Ha e képesség adományozása abból a célból történt, hogy az ő szenvedő embertársai iránti áldozatkészsége próbára tétessék: ugy az én véleményem szerint ezt a próbát jól állotta ki, mert valósággal sem kedvezőtlen időjárás, sem testi gyengélkedés vissza nem tartotta attól, hogy távol lakó, teljesen szegény betegeket meglátogasson, akik őt mindannyian mint az égnek mentő angyalát várták s reménytől fölragyogó szemekkel üdvözölték.

Dr. Tsuk is egészen el volt büvölve a látottak által. De már arra teljességgel nem birta rávenni, hogy irómédiumitását bizonyitsa be előtte. Médiumitása ugyanis nem volt *gépies*, hanem ugynevezett *intuitiv*. Igy nevezik a szellem által az iró szellemébe sugalt gondolatközvetitést; ő minden szót tudott az első betü leirása alkalmával, a következő szót azonban nem tudta. Emiatt sokszor kételyek támadtak lelkében, hogy ő ezeket *magától* irhatta.

Ilyen kételyek általában előfordulnak az iró és beszélő médiumitás kezdetén egy időre, mignem ezek a médiumok részint saját kérdéseikre nézeteikkel épp ellenkező feleleteket nyernek, részint pedig gyakran oly dolgokat irnak, amikről abszolut semmi ismerettel nem birnak, sőt amikről fogalmuk sincsen. Ahogyan dr. Tsuk kérésének nem teljesitése, valamint az, hogy sokszor nekem is ellenszegült, ha valami kérdést akartam feltenni, az ő érzékeny lelkiismeretességéből származott, mivel aggályoskodott amiatt, hogy esetleg őt, vagy engem tévutra vezethet közleményeivel, melyekre mi sulyt fektetünk s magunkra nézve kötelezőknek tarthatjuk, holott végre is tőle származnak.

Ugy látszik, Johannának gyógymédiumitása csak ideiglelenes jellegü és célu volt addig, mig az én delejezési kvalitásom annyira megfinomodott, hogy őt egy asszonyra, különösen orvos feleségére nézve némi tekintetben kényes és mindenféle nehézségekbe ütköző müködése alól felmenthettem.

Módfelett fájdalmasan érintette szegény feleségemet lelke boldogságának váratlan szétfoszlása. De végre beletörődött Isten megfoghatatlan akaratába: Ő adta, Ő vette is el! Gyermeki megadással viselte Istennek eme bölcs rendelését.

A médiumoknál gyakran előfordul képességüknek időleges szünetelése, vagy teljes megszünése s ez a jelenség, t. i. a természetes egyéni képességüket és tudásukat messze tulhaladó jelenségek megnyilvánulásának megszünése éppugy, mint ezeknek váratlan, spontán megjelenése: eklatáns bizonyitéka annak, hogy mindezek a jelenségek nem tőlük indultak ki, hanem csakis kivülöl levő intelligencia akaratának és ténykedésének folyományai lehetnek; egyszersmind fényesen megcáfolják a nagyképüsködők argumentációit, mintha a kör tagjai részéről való gondolatátvitel vagy a médiumnak autószuggeszciója által jönnének létre. Miért nem szólal meg a médium szája, miért nem mozdul meg többé keze az irásra, rajzolásra vagy mechanikus delejezésre, miért nem lát többé oly gyönyörü, emberi képzeletet felülmuló látományokat a médium szeme, holott e képességek megcsappanását maga fájlalja leginkább, ha mindezek a médiumok lelkében rejlettek és belőle indultak ki?!

Valóban feljajdulhatna a meggyőződött ember, a tagadás szellemének ez átalkodottságát látván.

Vajha Isten örök irgalmassága megkönyörülne a tévelygőkön és a megismerés kis szikráját bocsátaná elhomályosodott lelkükbe, hogy egy kis derengést keltene a mély sötétségben vergődő eme szánalmasan szegény vak testvéreinkben.

Johanna krisztuslátományai.

Az isteni gondviselés kegyessége később egy rövid ideig tartó, de hatásában és következményeiben áldásos médiumitással ajándékozta meg Johannát: és pedig a látó médiumitással.

Johannában ugyanis nagyon hiányzott valami, ami lehetetlenné tette teljes boldogságomat, tudniillik feleségemnek gyenge, gyakran ingadozó hite Krisztusban, ha benne a gyermekkori reminiszcenciák olykor felszinre kerültek. Mégis kerültem é kényes kérdésnek köztünk való szóvátételét. Tudtam, hogy a hitet nem lehet beleönteni az ember lelkébe — ennek belülről kell fakadnia. Tehát átallottam durva kézzel belenyulni belső világának szentélyébe. De most nagyon bántott ez a köztünk levő különbség, mert ez bénitólag nehezedett reám a spiritizmus terén való feladatom megoldásában. A jó Atya bizonyára látta bánatos szivemet és végtelen irgalmánál fogva meg is könyörült rajtam...

Egy napon, alkonyatkor, feleségem szokása szerint elrendezte a szeánszos szobában a foteleket, lámpákat, stb., minthogy cselédnek nem volt megengedve mindehhez nyulni. Kinéz az ablakon s látja, hogy a zsidó felekezetü szomszédok ünnepi ruhában sietve távoznak. »Hah, — ezek most nyilván a templomba sietnek, eszerint ma van a »hosszunap« előestéje, ennek a leg-

szentebb zsidó ünnepnek, amidőn Izrael büneinek megbocsátásáért esdekel a Jehovához, aki hitük szerint e napon jövő évi sorsuk felett dönt: élet vagy halál — jó vagy balsors felett.«

Ledőlt a fotelbe és lelke elszállt a szülői házhoz, ahol apja szintén most ballag a zsinagógába, hogy leborulva Jehova elé, zokogva, mellét verdesve, bünbánólag vallja be emberi gyarlóságában elkövetett büneit s atyai könyörületéhez folyamodjék meghallgattatásért és bocsánatadásért. És ime ő, az elsőszülött, becézgetett leány magáról megfeledkezvén, könyörtelenül tépi szerető apjának szivét, midőn egy Krisztust dicsőitő gyülekezetben vesz részt.

Véghetetlen fájó érzelmek szorongatták keblét és az önvád fordulásai közben felvonultak előtte azok a lélekemelő gyermekkori jelenetek, midőn ilyen alkalommal a gyermeksereg élén ő, a legidősebbik, áhitattal áthatva, szinte reszketve lépett oda apja elé és áldását kérte. És apja áldólag téve kezeit fejére, hangosan rebegte el esdeklését reá és egymásután valamennyi testvérére; mindegyikhez még néhány szót intézve, hol buzditva, hol intve őket. Merengései közepett álomba merült.

Egyszerre vakitó, káprázatos fényáradat ömlött el körülötte. Leirhatatlan sugárzó ragyogásban Krisztus Urunk alakja állt előtte. Megremegtetve egész lényében, feleségem meghajtotta fejét e fénysugárzó magasztos jelenés előtt. Fiatalos, sima, szép arca volt a jelenségnek, két oldaláról aranyszőke sürü fürtök omlottak vállaira. Világoskék szeméből kifejezhetetlen szeretet sugárzott. Kisvártatva feleségem felé nyujtva ki jobbját, mosolyogva tette fejére, mondván: »Kedves leányom, mondd életed végéig: én kedves Jézusom.« Erre Johanna fölébredt. Már becstelcdett. Sötét volt. Megdörzsölte szemeit. Felugrott. Nem volt ideje, hogy e vizió felett tünődjék, mivel egész lelke annyira el volt töltve a Megváltó kezéből ráárasztott szeretet fluidjától, hogy szinte levegő után kapkodott. Az ősvilágosság beleömlesztett fluidjai szinte szétszakadásig feszitették keblét. Szerencsére jött egy tagunk és egymásután a többiek. Sirva és nevetve, a boldogság örömkönnyeit hullatva borult nyakába az érkező testvéreknek, sorra elbeszélve nekik az isteni kegyelemnek az Ur látományában történt közvetlen megnyilatkozását. Érezte, hogy minden egyes ölelés után megkönnyebbült keble a tuláradt szeretetnek bár boldogitó, de egy ember lényének szinte elviselhetetlen nagyságától. Az utolsó öleléssel egészen megszabadult lelke attól a kéjes-fájó érzelemtől. Nyilván az Ur szeretetének annyi fluidját bocsátotta reá, hogy tagjaink mindegyikének teljék belőle. Midőn mindazt szétosztogatta, ami rábizatott s csakis a neki szánt szeretet-adomány maradt meg, teljesen megnyugodott.

Az akkori széanszon előfordult jelenségek részvétlenül folytak le Johanna előtt. Lelke még folyton az imént lejátszódott égi tüneménnyel foglalkozott.

Aligha létezett boldogitóbb érzéstől dagasztott keblü teremtmény a föld kerekségén, mint amilyen Johanna akkorában

teljes három napig volt. Mert még három egymásután következő hajnalon, ágyban fekve, látta Őt ugyanazon sugárzó, fénytárasztó megjelenésben, ugyanazzal a véghetetlen szeretetteljes, igéző, mosolygó tekintettel. De csak egy-egy szempillantásig. Epedve várta Johanna az esteli lefekvés óráját, mely őt e boldogító égi álomba ringassa.

Módfelett elszomorkodott tehát, midőn e vizió negyednap elmaradt; kegyvesztettnek, érdemetlennek hitte magát. Kapacitálnom kellett, hogy egyszeri megjelenése az Urnak máris oly ritkaságszámba menő, kivételes kegy, amire sok millió ember hiába áhitozik, és tulkapás meg hálátlanság volna azt kivánni, hogy Krisztus Urunk neki folyton megjelenjék.

Felesleges megemlitenem, hogy Johanna Krisztus Urunknak ép oly tántorithatatlan hive és buzgó követője lett, mint ahogy a gazdag és hatalmas farizeus, a fanatikus Krisztust üldöző *Saul*, a legodaadóbb hittérítő, Krisztusnak leghivebb követője, *Pál apostol* lett akkor, midőn Damaskus felé utaztában az Ur megjelenése és meghivó égi szózata által szelleme megvilágosult.

Távol legyen tőlem, hogy a *Johanna* igénytelen személyét érintő megnyilatkozást párhuzamba állitsam azzal, mely *Pál* apostolt világraszóló és kiható feladatának megkezdésére ösztönözte. Mindazonáltal ebben is nagy bizonyitéka rejlett Krisztus magasztos isteni lényének és szeretetének, mellyel az eltévedt bárányt arra az utra téríti, amelyen egyedül juthat az örök üdvhöz.

Jól tudom, hogy a racionalizmus csürő-csavaró szkepszise és a merev tagadás agyficamitó erőlködése e két esetre is meg fogja találni a kádenciát; de az autoszuggeszció, hallucináció, valamint az a tetszetős teoria, miszerint a psyche nappali gondolatait, elmélkedéseit, vágyait, tünődéseit stb. álmában szimbolizálni és dramatizálni képes, aranyfüstnek bizonyul és szétfoszlik.

Mert hogyha el is fogadnók teoriájukat, kérdem: miképpen lehessen összeegyeztetni azt, hogy *Johanna* psychéje, vallásos töprengései és szivettépő önvádjai közepette, mindezeket a sötét indulatokat polárisan ellentétes, káprázatos, ragyogó képpé dramatizálhassa és önmagát megcáfolja, sőt teljesen ellenkező álláspontra terelje?

Képzelhető-e, hogy *Saul* világos nappal, hallási és látási hallucinációnak, káprázatnak esett volna áldozatul, midőn az égből nagy világosság vette körül s hallotta a szózatot: »*Saul, Saul, miért üldözesz engemet?*« Hallucináció lehet-e az, hogy kérdésére: »Kicsoda vagy Uram?« megadatott a válasz: »*Én vagyok a názáretbeli Jézus, kit te üldözesz.*« Ő pedig mondá: »Mit cselekedjem?« Az Ur pedig felelt: »*Kelj fel és menj el Damaskusba; és ott megmondják néked mindazokat, amelyek elrendeltettek tenéked, hogy azokat véghez vigyed.*«

De feltéve, hogy az az égi jelenés nem volt egyéb káprázatnál: képzelhető-e, hogy *Saul*, a gazdag, hatalmas farizeust, kinek lelke annyira telve volt Krisztusnak és követőinek gyülöletével, hogy egész energiája csakis ezek üldözésére irányult, —

mondom, — képzelhető-e, hogy *Sault* egy káprázat annyira megrenditette volna, hogy Krisztus rendithetetlen hivéül szegődjék éppen akkor, midőn Jeruzsálemből Damaskus felé siet azzal a céllal, hogy ott a zsidó eretnekek felett törvényt üljön és valamennyit börtönre vagy halálra itélje?

Valóban monstruózusabb lélektani abszurdum alig képzelhető; valamint abszurdum a *Saul*-lal történt s az ahhoz hasonló nyilvánulásokat hallucinációnak vagy autoszuggeszciónak nevezni akkor, midőn a psyche nem mint agens (ténykedő), hanem mint recipiens (elfogadó) szerepel.

Szánalomraméltó szegény vakok! Nincsen világtalanabb mint az, aki látni nem *akar*. De Isten szeretete és irgalma meg fogja törni átalkodottsággá fajult akaratukat, hogy lássanak...

Antal és én.

A betegek médiumi uton való gyógyitása mellett szellemi vezetőink arról is gondoskodtak, hogy oktatás által a tagok szellem-erkölcsi nemesedése is előmozdittassék; továbbá rosszszándéku, ellentétes szellemeknek megtéritését, illetőleg megváltását is foganatositották, különösen olyan szellemeknek a megtéritését, akik az embert megszállva, ezáltal sulyosan beteggé tették és akik vezetőink intézkedése folytán hozzánk jutva, a betegség okozójának megtéritésével egyben a betegségtől is megszabadultak. Módfelett érdekesek voltak ezek a megtéritő szeanszok, melyekre vezetőink a nekik alárendelt szellemek által elővezettették a megszálló szellemeket. Ezáltal tehát nemcsak hogy kettős cél éretett el, t. i. a beteg kinzójától való megszabadulása és az eltévedt szellem megtéritése, hanem a manifesztációk egyuttal iskolai tanulmány-tárgyul is szolgáltak nekünk, akik e téren akkortájt még teljesen tapasztalatlan, tájékozatlan kezdők voltunk. Hogy t. olvasóimnak, akiknek ez irányban esetleg még tapasztalatuk nincsen, fogalmuk legyen a szellem-közlekedések e fajtájáról, egy-két efféle szellemmel való érintkezést, mondhatni tárgyalást majd közölni fogok.

Szellemi vezetőink az én és Prochaszka Antalnak szellem-erkölcsi nemesülésünket különösen célba vették. Számunkra, a németországi egyetemeken divó szokás módjára, külön privát oktatási kurzust rendeltek el, még pedig naponta déli fél egy órakor Antal üzleti helyiségében. Gondoskodni fognak arról, — azt mondták, hogy ez alkalommal senki sem fog zavarni s, tényleg nem volt rá eset, hogy kéretlen látogató vagy megrendelő zavart volna meg minket. Bámulatos magas szellemi fokra valló bölcs pedagógiai módszerrel s véghetetlen gyengédséggel és türelemmel vittek minket vezetőink lépésről-lépésre haladásunkhoz mérten előre a fejlődés utján.

Nyitva lévén előttük szivünk lelkünk minden rejteke, azon voltak elsősorban, hogy legkisebb aggályunkat vagy kételyünket is eloszlassák; ügyszeretetet csepegtessenek belénk, bátorságot és hozzájuk való bizalmat keltsenek fel bennünk, lévén ez utóbbi a szellemi téren való gyümölcsöző munkálkodásnak elodázhatlan alapfeltétele. Magunkbaszállva, kegyeletes hangulattal fogtunk e rövid tartamu szeanszokhoz.

- Szemelvényül Prochaszka Antalnak előttem fekvő három *eredeti* közleményét bocsátom közre:

1871. junius 18-ikán.

Adolfnak.

Kedves testvérünk! Arra kérünk, hogy feladatod teljesitésénél, melyet tőlünk, mint a szellemi testvérek vezetője kaptál, óvd meg bátorságodat és kitartásodat, hogy mint a szellemtan példaképe világits nekik. Senkitől se zavartasd magad, maradj szándékodhoz hű, légy hivő és rendithetetlen; ne félj, ha esetleg hiányzik a szó hatalma: Mózesnek is hiányzott s mégis Isten rendeletéből rettenetes volt ellenségeivel szemben és népére üdvöt hozó. Te is ekkép cselekedjél; ami neked hiányzik, azt pótolni fogják mások. Te csak mintakép légy, hogy követ ne merészeljenek reád vetni. — Istennel és a mi segedelmünkkel mindenkor erőd lesz arra, hogy vonakodás és félelem nélkül nyiltan fellépj és az emberek nem tudnak majd hited sarkaiból kiforgatni. Amen.

Buddha.

Rendkivül mély benyomást tett reám e közlemény, igazolva nézetemet a vezetőink magas szellemi fokát tanusitó bölcseségről, mert folyton kisértett a töprenkedő kétely: miképpen választhattak engem, hibáim és gyengeségem folytán érdemetlen s azonfelül képtelen embert, aki még »a szó hatalmát« sem birja sem beszédben, sem pedig irásban? E kétkedés megrenditette hitemet és bizalmamat a vezetők, de még a médiumok szavahihetőségében is. És ime ismerik még legrejtettebb bántó gondolataimat is; bátorságot csepegtetnek csüggedő lelkembe és megható szeretettel, elnézéssel, hallgatással mellőzve hibáimat. Mózes párhuzamos példájára méltatnak! Ilyformán kommentáltam és eszmélkedtem, és uj éltető erőt és bátorságot meritettem vezetőink szavaiból.

*

Ime egy másik intelem:

1871. junius 19-ikén.

Adolfnak.

Kedves védencünk! figyelmeztetünk: te, valamint Prochaszka testvéred, legyetek óvatosak az emberek megitélésében. Ne hamarkodd el a felőlük való véleményt, bármennyire vonakodnak is a mi meghagyásainkhoz alkalmazkodni. Ám élj és cselekedjél

olyképpen, hogy az itélkező világ ne találjon támaszpontot arra, hogy viselkedésed miatt jogosult szemrehányásokkal illessen. Ha egyedül csakis hibáidra fogsz ügyelni s minden iránt, ami körülötted történik, elnéző leszesz, akkor nem sokára annyira tisztul szellemed, amennyire ez a ti bolygótokon lehetséges. Ez okból, kedves védencünk, maradj feladatodhoz hű; légy állandó a felebaráti szeretet gyakorlásában; mert csupán ez az, amivel az embereknek világító például szolgálhatsz s amivel az itélkező világi szemek elől a gonosz megitélés minden anyagát eltüntetheted. Amen. *Buddha.*

Az itélkezéstől való tartózkodás utalására mindketten rászolgáltunk azzal, hogy egy női médium viselkedését, akiről még szó lesz, szigoruan elitéltük. Az elitélés nem csupán Krisztus Urunk tana szerint bün, hanem egyuttal nagy akadály az önnemesitésben való haladásban is; mert aki felebarátai hibáit kémleli, amint többnyire az emberek szokták, az olyan ember elmulasztja a mérrőónt önbelsejébe sülyeszteni a saját hibái kikutatására és ezáltal késlelteti saját hibáinak felismerését, magára vonván Krisztus Urunknak a szálkáról és gerendáról szóló paraboláját.

Az önkicsinyitésemből származó csüggedésemet a vezetők azzal ellensulyozták a fenti közleményben, hogy ráutaltak jótékonyságomra, miáltal mégsem vagyok minden érdemesség nélkül a rámruházott feladatra; egyuttal kijelölték az utat és módot, mely által megszabadulhatok hibáimtól és gyengeségeimtől.

*

1871. junius 20-án ezt a közleményt kaptuk:

Adolfnak.

Kedves védencünk! Eljövünk, hogy hiradással legyünk: Prochaszka testvéred a tiszta mechanikai médiumitás adományának leszen részese. Imádkozzál te is Urad Istenedhez őérette s a kivánság teljesedésbe fog menni. Legyetek összetartók minden cselekedeteitekben s legyetek e kis körnek valóságos oszlopai. Ne zavartassátok magatokat senkitől és senki sem fog nektek árthatni; mi itt vagyunk, hogy megvédjünk titeket. Amen.

Buddha.

Ez a közlemény végképpen lebontotta a köztem és Antal közt bár láthatatlanul, de bensőmben tényleg meglevő válaszfalat, mely a megkivánt összeforradásnak utjában állott.

Nagyrabecsültem, sőt szerettem Prochaszka Antalt kifogástalan tiszta jelleméért, a hozzám hasonló, rokonszenves őszinteségért s nyiltságáért, természetes józan eszéért, élénk, vidám temperamentumáért; szerettem benne a hivő, komoly, önne-

mesitésre törekvő spiritistát, az elv- és bajtársat, aki kész kiállani harcvivásra a küzdtérre a spiritizmus védelmére s buzgón közremüködni az igazság terjesztésében. Azonban nem sejtettem benne a nagyrahivatott médiumot, aki közvetiteni fogja a magas szellemek által hirdetett evangéliumi magyarázatokat. a »Reformirende Blätter« cimü kiadványainkban felhalmozott szellemi kincseket, amelyekből a megváltás után áhitozó utónemzedékek még sokáig fognak táplálkozni. Az ő feladatát, de egyuttal a magamét is csakis ebből a közleményből ismertem fel a maga teljében.

Azonban iskolázásunk, nevelésünk, életpályánk eltérő volta folytán nyilvánuló differenciák a külső viselkedés és modor tekintetében sokszor sértették izlésemet és önérzetemet, különösen a *doktori* önérzetet, a *szabó*mesterrel szemben... Ez a bennem levő szuró tövis, amelyet csak éreztem, nyiltan azonban sohasem árultam el előtte, gátolta a megkivánt testvéri szeretet létrejöttét. *Ezt* akarták vezetőink velem megérttetni, és hála a jó Istennek és védőm sugallatának, ezt fel is fogtam és legott ki is téptem magamból ezt a tövist, leromboltam a válaszfalat, mely a szeretet összeforradásának utját állta.

Megszálltságok gyógyitása. Randolf és Fülöp.

A köztem és Antal közt keletkezett valódi benső testvéri egyetértést vezető szellemeink azzal jutalmazták meg, hogy munkakörünket kibővitve, alapvető erkölcsi oktatásaikat folytatva, már kisebbnemü gyakorlati feladatok megoldását is ránk bizták. Kezdetben a gyerekesen könnyü feladatok megoldása által bizalmat igyekeztek kelteni bennünk azzal, hogy erőink önálló kipróbálgatását sikerrel koronázták. Olyan ellentétes szellemeket vezettek hozzánk, akik ellenszegülésük kilátástalan voltát valahára már felismerték, kik erőiket a hosszu ellenállás munkájában elfecsérelvén, elernyedve, sóvárogva áhitoztak a küzdelem beszüntetése, illetőleg a szenvedéseiktől való megváltás után. Ezek tehát érett gyümölcsként, a leggyengébb rázkódtatásra elszakadtak attól a szártól, amelyhez oly sokáig makacsul ragaszkodtak s lábaink elé hulltak...

Ariadne-fonálként szolgált vezetőink ama felvilágositása, hogy az effajta szellemek szabódása, sőt berzenkedése, valamint rosszindulatuk kifejezése által ne téveszttessük meg magunkat s ne vegyük őket komolyan, ha javulásukra célzó ösztönzéseinket azzal a hangzatos állitással utasitanák vissza, hogy ők »jelen helyzetükben teljesen jól érzik magukat, mert ők boldogok és nem szorulnak sem könyörületünkre, sem pedig segélynyujtásunkra — tehát ne ártsuk bele magunkat hivatlanul az ő személyes ügyeikbe...« Efféle kijelentéssel csak eltakarják a

segélynyujtásra való égő vágyódásukat, mivel az álszemérem, *a kevélység eme szülöttje*, nem engedi meg ennek beismerését; csak faggassuk őket bátran ez irányban, tudassuk velük, hogy hasztalan az alakoskodás s meghökkenve fogják magukat megadni. Mindez csakugyan be is vált.

Hogy azonban az ilyen olcsó sikerek egyrészt el ne kapassanak és elbizakodottakká ne tegyenek, másrészt pedig azért is, hogy egyuttal a makacs, csökönyös szellemek megtéritésének nehezebb módját is megismerjük, vezetőink közben ilyeneket is vezettek hozzánk. A vezetők hathatós közbelépése nélkül persze sehogy sem érhettünk volna célt. Ilyen átalkodott, raffinált, bünös szellemekkel szemben az én gyenge tudásom és elmém már meg nem állhatott volna; vizsgálóbirói munkámban már szükség volt arra, hogy vezetőink bölcsesége váltakozva vegye föl a vitatkozás és kapacitálás fonalát akkor, midőn amazok kitérő és fogas ellenvetéseikkel engem sarokba szoritottak.

Ilyképpen történt ez nálunk s igy történik ez mindenkor és mindenütt, ahol megbizható és bölcs vezérlet őrködik valamely komoly, céltudatos és engedelmes kör felett: a vezetők a körvezető képében folytatják a megtéritendő szellemmel való vitatkozást, mely személycserét a bünös szellem nem vesz, nem vehet észre, mivel a sötétség, melyben sürü, foltos pereszpritje folytán vergődik, nem engedi meglátni a tisztult szellemeket, tehát abban a hiedelemben van, hogy még mindig ember beszél hozzá. S minthogy a tisztult szellem előtt tárva-nyitva áll a tisztátalan szellem egész multja, szive-lelke minden rejteke, egy-egy szó vagy észrevétel által (mivel a bünös szellemben rejlő sajgó sebet érinti) mintegy belemarkol amannak sebzett szivébe, amire a bünös szellem sulyos büneinek feltárása által felszisszen, görnyedezik s ha kérges szive erre még nem is puhul meg végképpen, lénye mindenesetre megrendül a fölényesnek megismert hatalom sulya alatt és hivalkodása megtöretvén, meghunyászkodik. S minthogy vezetőink csakis olyan bünös szellemeket vezetnek hozzánk, kiknek kérges szive már az olvadásra való hajlás stádiumában van, ezeknek a megtéritése, *Isten kegysugarának érintése mellett*, rendesen sikerül is.

A megváltásra való áhitozás egy egész öröklétben még nem képesiti, nem érdemesiti a sulyos bünnel terhelt szellemet a megváltásra, mivel ahhoz bünei szörnyüségének *tudata* is szükséges; ahhoz a tudathoz pedig nem juthat az önokozta sürü sötétségben, melybe konoksága által sülyedt. Azonban vergődésében segitségére jön Istennek kegysugara, mely megvilágitja mély bukását, eltorzult lényét és helyzetét; elszörnyüködik önmagának láttára, összetörik s a porban fetrengve, és könnyzápor között kérleli Istenét, bocsánatadásért és kegyelemért esdve. Alig képzelhető meghatóbb és megrenditőbb jelenet, mint amikor valamely sulyosan bünös szellem bünös voltának tudatára ébred. A felébredés pillanatának érzése leirhatatlan megkapó közvetet-

lenségben drámailag tükröződik vissza a médium arcán. A médium ilyenkor a szellem viharzó, felkorbácsolt indulatait, minden szenvedését kifejezésre juttatja; megnyugszik azonban és jól érzi magát, mihelyt a szegény szellem feloldatik a vele való kapcsolatból.

Végtelen érdekfeszitők és egyuttal tanulságosak az ilyen jelenetek, melyek betekintést engednek a tulvilági, alantas szféráknak tarka életviszonyaiba.

Az alábbi sorokban kivonatosan bemutatok egy megszállt-ságból való gyógyitást, illetőleg megtérési esetet, még pedig saját nagybátyám esetét.

Atyám Fülöp nevü testvére a borivásnak adta magát, ami káros hatással volt különben robusztus szervezetére és 1869 körül májdaganatos vizkórságba esett. Ebből kigyógyitottam és természetesen eltiltottam a borivástól, amit ünnepélyesen meg is fogadott. Egy ideig meg is tartotta fogadalmát, de aztán annál kicsapongóbb módon áldozott szenvedélyének, és családjára bánatot és szégyent hozott. Midőn 1871-ben Adelma médium vezetői csoportunk vezetését elvállalták és az általuk véghezvitt gyógyitások oly nagy bámulatot keltettek, az elsők között. kiknek érdekében tanácsukat kikértem, Fülöp nagybátyám is közte volt. Nem kellett a betegek bajait megirni, csak pusztán az illetők nevét irtam fel sorban egymás után. Néhány nap mulva ezt irták a vezetők: »G. Fülöp gyógyitása nehézségekbe ütközik. Egy Randolf nevü szellem keritette hatalmába; ez leigázza akaratát s Fülöp semmi ellenállást sem fejt ki, hogy Randolfnak az ivásra való ösztönzését ellensulyozza. Nincs kilátás arra, hogy Fülöp önerejével szabaditsa fel magát Randolf erőszakoskodása alól. Prochaszka hivja őt minden harmadnap egy bizonyos, pontosan betartandó órában magához; mi segiteni, támogatni fogunk megtéritési munkátokban.«

Miután oly órára nézve állapodtunk meg, midőn háborgatástól nem kellett tartanunk, megkértük vezetőinket, hogy Randolfot vezessék hozzánk. Látnivaló, hogy mi csakis vezetőink közbevetésével citáltunk szellemeket. Randolf mint a forgószél erőszakosan meg is jelent, dühösen megragadta Antal kezét. az asztalra ütve ugy, hogy a plajbász darabokra tört és a papir is szétszakadt. Randolf felkorbácsolt, dühöngő lelkiállapota hiven visszatükröződött Antal arckifejezésében, s egész teste reszketett. Csak én meg Antal voltunk jelen — igy volt a meghagyás, mely tovább eként hangzott: Antal irjon a szellemmel, én meg érintkezzem vele, hallgassam beszédét, oktassam és vezessem ki a tévelygéséből. — Tanácstalanul álltam az uj jelenséggel szemben... De vezetőink közbevetették magukat: »Randolfot kis időre elmozditottuk a médiumtól és mi — a vezetők — irunk Antal keze által. A bátortalanság és félelem a kishitüségnek eredménye, ennek pedig nem szabad lennie. Mi óvunk és védünk titeket; ezt tartsátok mindenkor szem előtt. Randolf bakafántoskodó, de gyáva szellem; energiája

mesterkélt s azért erőtlen is. Fél, hogy áldozata kisiklik kezei közül és érzi, hogy fölötte való uralmának utolsó órája közeledik. Keményen, szigoruan kell őt fogni és bár vonakodva, de mégis engedni fog.«

A meghagyáshoz képest jártunk el. Randolf megtagadta tőlünk a jogot, hogy közbevessük magunkat a közte és e »haszontalan siheder« közt fennforgó ügyben. Nem ereszti ki, mondá, őt karmai közül, aki most is olyan gonosz és ravasz, mint az ő földi életében, most is, midőn majd meghal szomjan egy korty bor után, nyomban elkapja Fülöp a poharat és szája elől megissza.

A vezetők Randolf és Fülöp együtt megfutott életpályájáról fellebbentették a fátyolt, hogy ezek révén tudjam Randolfot kapacitálni. Randolf és Fülöp az elmult földi létben jó barátok voltak; de Fülöp kegyetlenül becsapta Randolfot, minek folytán ez vagyonilag tönkrement. Randolf a veszteség feletti bánatában a borban keresett feledést és vigaszt s ez által testileg és lelkileg elzüllött. Halála után ez erkölcsi züllés miatt sokat kellett szenvednie és küzködnie s minthogy okozójául Fülöpöt tartotta, bosszut forralt ellene és sokáig üldözte, kinozta a tulvilágban. Egy szép napon azonban Fülöp eltünt szeme elől, mert testetöltésre küldetett a földre. Fülöp ugyanis gonosz tette dacára mégis kisebb bünnel volt megterhelve mint a bosszut lihegő Randolf. Mert a bosszuállás a szeretetnek merő ellentéte és igy a legsulyosabb bün. Azonkivül Fülöp már sokat bünhődött Randolf üldözése által, azonban az igazság törvénye szerint itt a földön, ahol a bünt elkövette, testileg is bünhődnie kellett.

Randolf évtizedekig kereste Fülöpöt, mig végre sugallatot kapott, hogy Fülöp a földön él. Megjegyzem, hogy ehhez hasonló esetekben, midőn két szellem közt kiegyenlitendő különbözetek forognak fenn, mindig a kevésbé bünös szellem az, aki hamarább megérik a testetöltésre, mig a sulyosabban terhelt és konok szellemtárs bünhődése még azáltal is fokozódik, hogy dühösen, de hasztalan bolyong áldozata után. Ez esetben Randolf négy évtizedig volt a nyugalmat nem lelő bolyongó szellemek sorsára kárhoztatva. Végre közeledett mindkettő javára a bünhődés idejének lejárta és Randolfnak megengedtetett, hogy Fülöp nyomára akadjon, akit azután az iszákosságra való ösztönzés által olyan sorsra akart juttatni, amilyenre Fülöp őt juttatta. Azonban a sok üldözés közepette felemésztődött az ereje, s igy megcsappant az energiája is. Amellett végtelen kinokat szenvedett azáltal, hogy a borivás utáni vágyat, amely sürü periszpritjében még folyton rejlett, nem birta kielégiteni. Randolf tehát, igy szólt a további magyarázat, sokallja már azt a folytonos, kielégitésre nem vezető üldözést; de ezt nektek nem fogja bevallani, mert nem engedi meg a benne levő gőg. Azonban használjátok fel ezt érvül és ellenvetésül s a közölt adatokból fegyvert kovácsolhattok a megtéritését célzó szóharcra.

Mindezt tudva, máris könnyebb lett a feladatom. Randolf lassan-lassan meghátrált, meghunyászkodott, végre beadta a derekát és megtört. Beismerte, hogy Isten legfőbb törvénye, a szeretet törvénye ellen vétett akkor, midőn embertársát gyülölettel üldözte, kinozta, bitorolván ezzel Istennek itélő és büntető jogát. Randolf megfogadta, hogy ezentul nem fogja többé Fülöpöt üldözni és ő maga is a megbánó és vezeklő utra akar térni. És igéretét be is tartotta.

Fülöp ezek után családja és ismerősei bámulatára teljesen felhagyott a korcsmázással. Józan életet élt, előbbi viruló egészsége visszatért és haláláig ebédnél legfeljebb egy pohár vizes bort ivott. 1874-ben bekövetkezett halálát az abban az esztendőben dühöngött kolerajárvány okozta.

Vakság gyógyitása. A Breitnerné esete.

Midőn az első fejezetben kijelentettem, hogy »némely beteg többre vitte volna a javulásban, hogyha több kitartást, több hitet, több erkölcsi javulást tanusitott volna«, — ezt nem könnyed véleményként vetettem oda, hanem nyilvánvaló bizonyitékok alapján nyert meggyőződésből meritve. Több eset közül az alábbit szemeltem ki, mivel ez frappánsul állitja szemünk elé kijelentésem igazolását és érdekessége mellett egyuttal tanulságot is rejt magában.

Emlitettem volt, hogy a nagynénémnél elért feltünést keltő kura révén sok olyan beteg fordult hozzám, kik évek óta már-már beletörődtek reménytelennek deklarált bajuk elviselésébe, most pedig ujra felébredt bennük a reménykedés halvány szikrája. Ezek közt volt egy világtalan zsidó özvegy asszony, akire az egyetemi szakorvosok a »gyógyithatlan« rémes szentenciát: *amaurosis, fekete hályog, idegtompulat* diagnózisát mondták ki. Anyagi viszonyait illetőleg arról értesültem, hogy két idősebb leánya varrással tartja fenn a családot, a legfiatalabbik, mintegy 12—13 éves leány pedig, az tudniillik, aki hozzám vezette, helyesebben mondva, — ahogy az ablakból láttam, — inkább vonszolta, cipelte anyját, egyesegyedül végzi az egyéb házi teendőket. Volt ugyan még egy siheder fia; de ez léha, könnyelmü lévén, inkább terhére vált a családnak. Lakásuk kb. a Király-utca derekán lévén, holott én az Árpád-utcában laktam, egy-egy hozzám való utja majdnem 3 órai időveszteséget okozott volna a családnak, a kis leány nélkülözhetlen közremüködése révén. Ilyen áldozatnak nem mertem kitenni a szegény családot egy kétes kimenetelü kisérlet végett, amihez magamnak is alig volt reményem. Tehát Adelma médium vezérlőihez fordultam tanácsért, illetőleg a kérdésemre való válaszért: vajjon van-e kilátás arra, hogy még vissznayerhesse szemevilágát? Néhány nap mulva megkaptam a vezérlők válaszát:

»Igen, *Breitnerné* visszakaphatja szeme világát. Adolf delejezze őt minden második nap és a két, illó rózsaolajjal megnedvesitett hüvelykujja hegyét hétszer huzza végig a szemhéján, az orrtövétől a halántékig.«

Erre a határozott biztatásra tehát felkerestem a családot, kijelentvén, hogy készséggel elvállalom a kezelést.

B.-né nagymérvü fogékonyságot tanusitott a delej befogadására és jó médiumnak igérkezett. Néhányszori delejezés után már mély álomba merült és kérdésemre azt mondta, hogy »álmodott.« A lányait látta otthonukban a munkánál; hallotta, miről beszélgettek és kik jártak náluk. Másnap kijelentette, hogy mindaz, amit álmodott, a valóságban azon módon meg is történt. Más alkalommal meg szomszédjairól vagy ismerőseiről álmodott és minden szóról-szóra ugy esett meg, ahogy ő azt delejes álmában látta. Egy kis ideig meghagytam abban a hitben, hogy minden csak álom, végre azonban mégis elérkezettnek láttam az időt, hogy felvilágositsam a valóság felől, mivel tudtam, hogy látományai nem fognak ebben a kezdetleges átmeneti fejlesztési stádiumban megmaradni, hanem csupán egy nagyobb horderejü szellem-erkölcsi célzatnak előkészitőiként szolgálnak, tehát kell, hogy tisztában legyen ezeknek forrása, mivolta és célja felől, hogy a későbbi látományokban rejlő erkölcsi magból képes legyen a maga részét kivenni.

Hogy mennyi idő telt el, mig B.-né élő emberek helyett elhalt rokonokat és ismerősöket kezdett látni, arra már nem emlékszem, de nemcsak hogy látta azokat, hanem eleinte mormogva, később pedig tisztán, hangos párbeszédeket folytatott velük: a feleleteiből ki lehetett venni amazoknak kérdéseit és észrevételeit. Felébredvén, ugyanazt beszélte el anélkül, hogy tudomása lett volna arról, hogy mindezt álmában is elmondta.

Alantas, de nem rossz szándéku szellemek jelentkeztek nála; szegény bünhődő, szenvedő lelkek, akik már felismerték állapotukat, helyzetüket mint a földi életben elkövetett büneik, elvesztett rendeltetésük folyományait s arra intették, hogy az ő példájukon okuljon, hogy késő bánat lelkifurdalásának gyötrelmeit ne vonja magára. A médium feleleteiből kiviláglott, hogy a lelki üdv csak másodrangu értékkel bir nála, elsősorban az anyagi jólét, az önérdek dirigálja érzését és itéletét. Folyton személyes sorsával és bajaival hozakodott elő és kevés részvétet tanusitott a szellemek szenvedései iránt. Megvallom, hogy nagy lelki küzdelmet kellett vivnom önmagammal, hogy ellenszenves érzelmek ne férkőzzenek hozzám; mert hiányos erkölcsi tartalma mellett inkább férfira való külseje, modora, szóval egész mivolta nem igen volt alkalmas arra, hogy bár csekély rokonszenvet is keltsen. Spiritistának pedig nem szabad tért engedni az ellenszenvnek. Az ellenszenvet tehát én is szerencsésen legyőztem. S lám, rövidesen rá a mérlegnyelv inkább a rokonszenv felé kezdett billenni. B.-né szemében ugyanis tényleges javulás mutatkozott. Az eddigi mély fekete sötétség már szürke homállyá vál-

tozott; a napos oldalt már meg tudta az árnyas oldaltól különböztetni.

Ettől fogva minden egyes delejezés után gyors léptekkel haladt előre a javulás. B.-né előbb a nagyobb tárgyak, például a házak körvonalait, habár csak homályosan elmosódva, később kisebb tárgyak, emberek körvonalait fokozatosan tisztábban kezdte látni. Végtelen örömöm volt, midőn a szeme elé tartott kezemet, felmutatott ujjaim számát, gyürümet, arcomat megkülönböztetni tudta. Meghatottan dicsőitettem jóságos Atyánkat, amiért engem arra méltatott, hogy kegyességének közvetitője lehessek és a szeretetnek egy nemét éreztem az iránt, aki arra rászolgált, hogy e kegyesség megnyilatkozhassék rajtam. Néhány hét mulva B.-né látása már annyira tisztult, hogy azt a nagy, kocsiktól és járókelőktől nyüzsgő utat vezetés nélkül tehette meg. Most tehát, midőn már nem szorult a kis leánya vezetésére, délután helyett reggelre rendeltem őt hozzám, minthogy a délutáni rendelőórákban nagyobb lévén a betegek száma, nem birtam vele annyira behatóan foglalkozni; de ezenkivül azért is, mivel már tisztult szellemek jelentkeztek általa, kiktől felette érdekes oktatásokat nyertünk és kérdéseimre tanulságos felvilágositást kaptam.

Egy szép napon azonban nagyon megdöbbentem, midőn vezérszelleme szigoruan eltiltotta a halottaknál való virrasztástól.

Halottaknál való virrasztás? Mit is jelentsen ez?! Felébredéskor ez iránt kérdőre vontam. Zavarba jött és himezett-hámozott. De keményen vallatóra fogtam, amire a következő felvilágositást adta:

Mig a szemevilága még megvolt, a »Chevra Kadisa« szolgálatában állott mint virrasztó, halottas házaknál. A zsidó felekezetü halott mellett ugyanis mig el nem földelik, a szokásos virrasztó személyeket a Chevra Kadisa küldi ki. Megvakulása által ettől a szolgálattól elesett. Midőn azonban a látását annyira visszakapta, hogy erre a szolgálatra ismét képessé lett, megint bejelentette magát és alkalomadtán ki is rendelik a kerületében előforduló halálozási esetekben; az azért kijáró bérrel pedig hozzájárulhat a háztartási költségekhez.

Felvilágositottam ezuttal, hogy médiumoknak ártalmára vannak a halottas házak körül levő sürü fluidumok és az ott megforduló, leginkább alantas szellemek. Tehát nem ok nélkül tiltják el attól a tisztult szellemek, akiknek legélénkebb kivánságuk, hogy előbbre vigyenek minket és mindannyiunk javára és üdvére törekesznek. S miután Istentől oktatásunkra és vezetésünkre ki vannak rendelve: intézkedésüknek, tanácsuknak engedelmeskedni tartozunk. Ennélfogva jelentse ki magát a Ch. K. irodában, hogy őrá ezentul ne számitsanak. A bérveszteségeért pedig azzal fogom kártalanitani, hogy a körünkben adakozással gyüjtött alapból ezentul az eddiginél nagyobb összegben fogom őt részesiteni. Szentül megfogadta az engedelmességet — de bizony nem tartotta meg.

Nem tudom hány nap mulva, engedetlensége miatt kemény dorgatóriumot kapott a vezérszellemétől és sulyos következményekkel fenyegette szószegése netáni ismétlődése esetére. Én meg azzal fenyegettem, hogy egészen leveszem róla a kezemet, hogy ha mégegyszer ellenkezik a jó szellemek meghagyásával. Leányai kezdettől fogva komolyabban vették a szellemeket és több respektussal viselkedtek oktatásaik és meghagyásaik iránt, mint anyjuk. Megrémültek tehát a szellemek fenyegetőzéseitől és igyekeztek anyjukat arra birni, hogy végképpen mondjon le a virrasztó szolgálatról.

Időközben látnoki ereje mindinkább erősbödött, ugy hogy már magasabb szférákból való szellemek vonultak el szemei előtt. Alig talált ilyenkor szavakat azok fényének és ragyogásának leirására. Az ily csoportból egyik szellem kivált és megszólitotta: nyájasan és szeretettel. A médium szintén nyájasan beszélgetett hozzá. De midőn a szellem megmondta, hogy ő Krisztus Urunk egyik apostola (azt hiszem, hogy *Máté* volt), a médium határozottan, sőt dacosan visszautasitotta. Felébredéskor e megfoghatatlan viselkedése miatt korholtam és megmagyaráztam neki, hogy eljárása mennyire helytelen volt. Szótlanul hallgatta szavaimat. Nem birtam csak egyetlen szót akár mentségül, akár magyarázatul kicsalni belőle. Hogy hány napig jelentkezett még ez az apostolszellem, akivel naponta tüzes vitatkozásba bocsátkozott és szeretetteljes oktatásait mint »Krisztus követőjét« csökönyösen visszautasitotta, arra már nem emlékszem, de tudom, hogy végre megjelent a védszelleme, aki eszébe juttatta testetöltése alkalmával tett fogadalmát. Hasztalan volt minden. B.-né képéből kikelve, durván s határozottan tiltakozott minden további megtéritési kisérlet ellen...

Néhány napig B.-né nem jött el hozzám. Azt hittem, hogy a megtérítő szellemek elől kitérni akarván, egészen el akar maradni. Felkerestem tehát a lakásán. Nagy megdöbbenésemre mély gyászba borulva találtam leányait, akik elbeszélték, hogy azon a napon, midőn utóljára nálam volt, késő esteli órában megjelent a Chevra Kadisa egyik alkalmazottja, hogy anyjukat egy a közelben levő halottas házhoz hivja. Leányai elutasitották, amint ezt az utolsó hetekben rendesen megtették. Anyjuk azonban leugrott az ágyról, dacosan mondván: »Biz' én mégis csak elmegyek!« Hiába volt gyermekei rimánkodása; hiába állta el utját a két idősebb leány, neki támaszkodván a szoba ajtajának; hiába borult le előtte kis leánya, átkulcsolván lábait: a nekivadult asszony szinte emberfölötti erővel félrelökte őket, kis leányát ugy rázta le magáról, mintha könnyü labda volna s megragadván a küldönc karját, kirohant vele az ajtón.

A halottas ház mintegy a harmadik ház szomszédságában, a Kazinczy-utca sarokházában volt. A szolga becsengetett a házmesternek. Eközben B.-né hirtelen rosszul lett, megtántorodott és összerogyott. A szolga és a kaput kinyitó házmester felkapták az asszonyt és elvitték a lakásához — holtan...

Ilyképen hamarosan beteljesült védszellemének fenyegetése. Ezt azonban nem lehet büntetésnek tekinteni. A halál nem is büntetés, csak mértföldkő a haladás utján. A halál ugy tekinthető, mint a földi feladat, a földi rendeltetés lejárata, vagy pedig a további sülyedéstől való megmentés, ha az ember rendeltetésének nem akar megfelelni.

Szabad akaratánál fogva szabadságában áll a szellemnek a reámért rendeltetést betölteni, vagy megtagadni. A meghatározott feladat azért nem marad elintézetlenül. Az Isten elég hatalmas; nem jön zavarba, hogyha olyik szellem nem végzi el a reábizott feladatot; van akárhány más, aki ezt helyette elvégzi. A földi hatalmasságok ilyen esetben hasonlóképpen járnak el. Ha valamelyik küldöttük nem teljesiti a reábizott feladatot intenciójuk szerint — visszahivják és megbizhatóbb, rátermettebb követet küldenek amannak helyére.

B.-nének nyilván az volt a feladata, amelyre mint szabad szellem vállalkozott is, hogy miveletlen, bigott, orthodox, felekezetéhez szivósan ragaszkodó zsidónő létére tanuságot tegyen Krisztus Urunk magasztos isteni lényéről és az Atyától ráruházott feladatáról. Mert a látnoki élesség fokozódása révén, hogyha a törvényes utról le nem tér, bizonyára oda jutott volna, hogy Krisztus Urunkat a maga ragyogó fényében és dicsőségében megpillantván s ezt leirván, hitsorsosai körében ezzel missziót teljesithetett volna.

Valószinü, hogy ő maga kérte az Istentől ezt a feladatot. A szabad szellem, testnélküli állapotban mindig könnyebbnek tartja a földi feladatok teljesitését. De a jóságos Atya, bár bölcseségénél fogva előre látja, hogy gyermekének ereje még elégtelen ily nehéz feladat teljesitésére s ez okból a feladat elvállalásáról leinti: végtelen szeretete kifolyásánál fogva mégis megengedi, hogy gyermeke szárnypróbálgatásképen a földre jöhessen, mert tudja, hogy ha gyermeke el is bukik a küzdelemben, a bánatából fakadó erőfokozódás jövőre képesiteni fogja a nehéz feladat teljesitésére.

VI. FRIEDMANN FRANCISKA MÉDIUM.

Hogyan lett Franciska médiummá.

Nevezetes és az isteni előrelátó bölcseséget bizonyitó körülmény, hogy Breitnernéval egy másik, egészen hozzá hasonló, egykoru és szintén müveletlen orthodox zsidó, vak özvegy asszony jelentkezett nálam kurára és párhuzamosan amazzal, őt is delejeztem. Halvány fogalmam sem volt arról, hogy mire van hivatva ez az asszony, akinél majdnem 5 havi delejezés után semmiféle eredményt vagy jelenséget nem tapasztaltam. B.-né halálával pedig egyszerre egész váratlanul beállt nála a szellemi látás lehetősége, mely hálásabb és termékenyebb talajból eredve, annyira hatványozódott, hogy a krisztusi szféráig hatolt és busásan pótolta B.-nét. Ez az asszony, a mindnyájunk által becézett, Isten kegyességével megáldott *Franciska* — egyletünk későbbi kiváló médiuma — volt.

Franciska, aki a Gondviseléstől ki volt szemelve, hogy a Breitnerné által visszautasitott feladatot teljesitse, más fából való volt. Bár külső vonatkozásokra és viszonyokra nézve sok tekintetben hozzá hasonló, egykoru, szintén szegény özvegy asszony, éppoly tudatlan, vallásához hasonlóképpen vakon ragaszkodó orthodox zsidónő volt, mindazonáltal előnyösen elütött tőle különösen sziv és kedély tekintetében. Fölötte szimpátikus lényénél fogva mindenki megkedvelte. A munkásság és tisztaság életfenntartó eleme volt. Ezáltal megőrizte egészségét, teste rugékonyságát, rózsapiros arcszinének üde frisseségét. Mindenki legalább 15 évvel fiatalabbra becsülte. Még 60 éves korában sem volt orcáján egy redőcske sem.

Már a 30. éven tul volt, midőn férjhez ment és 10 éves meddő házassága után már mint világtalan asszony lett anyává. Szegénysége miatt nem tarthatott cselédet s igy maga szoptatta, gondozta és nevelte fel minden segitség nélkül gyermekét s később, midőn felserdült a gyermek, ő kisérte iskolába. Persze a gyermek vezette őt, ő pedig csak őrködött fölötte és a házak falai mellett tapogatózva ment hazafelé. Nagy szegénysége mellett és analfabéta létére volt annyi anyai szeretete és érzéke, hogy gyermekét iskoláztassa.

Tizenhét éve, hogy egy sulyos belső lobos kórfolyamat következtében teljesen elvesztette szemevilágát. A nagynevü szemész és nagyhirü emberbarát, a későbbi főrendiházi tag, dr. Hirschler Ignác kezelte, de önfeláldozó fáradozása dacára sem birta megmenteni azt, akit annyira megsajnált és kihez naponta háromszor, néha még a késő éjjeli órában is elhajtatott.

Egyik fivérem anyósa, egy istenfélő és kiválóan jószivü protezsálta őt nálam kérve, hogy vegyem őt kezelésem alá. Ez a nemesszivü asszony mintegy a földi gondviselés tisztjét végezte Franciska mellett. Midőn néhány év előtt özvegységre került, ez az asszony hasonlóérzésü ösmerősei körében annyi fix havi vitalitiumot eszközölt ki számára, hogy gyámoltalan iskolás fiával együtt szerényen megélhetett. Anya és fia uzsonnakávéra mindennapos vendégek voltak nála. Ott találkoztam Franciskával. Megvizsgáltam a szemét. Reménytelennek kellett nyilvánitanom minden gyógykisérletet. De pártfogója nem tágitott, hanem azt hangoztatta, hogyha az öreg G.-né, t. i. nagynéném, meggyógyulhatott, akkor a mindenható Isten még Franciskánál is képes hasonló csodát mivelni. Franciska is rimánkodott. Ismerte boldogult szüleimet, engem is ismert látásból medikus és honvéd koromból. Meglágyultam. Hiszen az Isten mindenhatóságában akkoriban én szintén hittem már. Azt mondtam, hogy fontolóra veszem a dolgot és majd közölni fogom vele néhány nap mulva ebbeli elhatározásomat.

Irtam Gonobitzra vezetőink tanácsát kérve. Egy hét mulva kaptam a szellemek közlését: »Franciska látóvá lehet. Adolf hetenként háromszor tartsa összetett ujjai hegyét 10—10 percig a szemei előtt.« Végtelen örömmel közöltem Franciska jóltevőjével elhatározásomat, hogy t. i. kezelésembe veszem és hogy van reményem arra, hogy a szemevilágát visszanyerheti. Nem fogtam fel a vezetők disztinkcióját a Breitnernére vonatkozó és a Franciskát illető jóslat közt. B.-néről azt irták: »visszanyerheti a szemevilágát«, és csakugyan ez meg is indult és bizonyára teljesen meg is valósult volna, hogyha B.-né a hozzá kötött feltételeknek megfelel. Franciskáról pedig azt irták, hogy »látóvá« lehet. Csak midőn csakugyan *látóvá lett,* fogtam fel, hogy hogyan értették ezt a bölcs szellemek.

Hozzáfogtam tehát a reámbizott feladathoz. A meghatározott 3 napon kivétel nélkül pontosan megjelentem. Franciska az én delejemet csupán mint nagymérvü melegséget érezte, de nem álmosodott el. Az akkori szegényes, udvarra nyiló kis szobácskájába sohasem jutott a napnak sugara. Azt mondta, hogyha ezt biztosan nem tudná, azt hinné, hogy a nap égető melege süti a szemét, annyira érezte az ujjaimból kiáradó meleget. Igy mult el mintegy 5 hónap. Az ötödik hó végén azt üzenték a vezetők, hogy ezentul *Johanna* delejezze Franciskát, még pedig hetenként háromszor. Az első delejezés alatt Franciska máris álomba merült, látománya is volt, meg beszélt is. Johanna ennek végtelenül megörült. Franciska látó és beszélő médiumitásának kifejlődési folyamata ugyanazon a mesgyén haladt, mint Breitnernéé és a többi látó médiumoké. Eleinte élő ismerősöket, aztán olhalt rokonokat, később bibliai jeleneteket látott. (Ugy emlékszem, hogy Nabukodonozort látta, midőn a réten füvet evett. Nevezetes, hogy sokkal később, midőn Franciska médiumitása már megerősödött s tájékozódva volt az alantas szellemekkel

való érintkezés módjáról és már nem félt még a legdühösebb és legmegátalkodottabb szellemtől sem: csakugyan több izben Nabukodonozor jelentkezett nála és sok kemény munkát adott neki, de Istenre hivatkozva és segitségéért könyörögve, le tudta fegyverezni és meggyőzte. Végre pedig Nabukodonozor Franciska oktatásaiból sokat tanult és némileg meg is szelidült.) Később tisztult, végre pedig magas szellemeket látott Franciska, még apostolokat is. Nagyon szivesen fogadta az utóbbiakat és oktatásaikban gyönyörködött.

Nem csalatkoztam abbeli várakozásomban, hogy Krisztus Urunkat is látni fogja, mert ez mintegy fél év mulva csakugyan meg is történt. Persze legelőször emberi alakbban, de kiváló szép és hódolatot parancsoló, szeretetet és nyájasságot kifejező, sugárzó arccal látta és magasztaló szavakkal le is irta. Midőn felébredt, azt kérdeztem tőle, vajjon hasonlit-e Ő azon festett képekhez, vagy szobrokhoz, amik róla léteznek? Hallgatott. Ismételt nógatásomra szégyenkezve mondá, hogy nem meri megmondani, fél, hogy haragomat fogja felkelteni. Midőn efelől megnyugtattam, azt mondá, hogy sohasem látott Krisztusról képet: nem mert ránézni abban a hiszemben, hogy ezzel nagy bünt követ el.

Nézetem szerint alig képzelhető megdönthetetlenebb bizonyiték Krisztus Urunk magasztos isteni személyisége felől, mint olyan médiumnak autentikus látománya, aki felekezeti elfogultságból még csak egy pillantást sem mert vetni egy Őt ábrázoló képre. Egyuttal megcáfolja azokat az állitásokat, mintha minden médiumi kijelentésben vagy látományban a médiumnak speciális felekezeti iránya, — psychéjén átszürődve — tükröződnék vissza. Elragadtatási (extatikus) fokozatban a médium szelleme emancipálja magát a lélek befolyása alól, hogyha oly magas szférákba hatol, ahová asztrálja, sürü voltánál fogva, nem követheti. Egyébiránt még erről más helyen fogok szólni. De ez a megjegyzésem nem is vonatkozik Franciskának fenti, Krisztust illető látományára, hanem azokra a látományaira, melyeket az elragadtatás stádiumában látott; a fentebbi pedig nem is sorozható azok közé.

Franciska médiumitásának fejlődése.

Franciska médiumitása folyton előbbre haladt; látományai mindinkább érdekesebbekké, közleményei tanulságosabbakká váltak. A szellemvilág különböző szféráiból hol magasabb, hol alantasabb szellemlények jelentkeztek nála. Az alsóbbrendüek felvilágositást, utbaigazitást, vigaszt és bátoritást kaptak és sokan közülök meg is tértek. Vezetőink hetenként két megállapitott napon ülésezést rendeltek a lakásán, mely inkább kamrának mondható sötét és felette szük helyiség volt. Miután előttünk nyilván-

valóvá vált, hogy Franciska körünk számára nagyrahivatott médiumul van kiszemelve, nem tartottuk összeegyeztethetőnek sem személyes önérzetünkkel, sem pedig körünk méltóságával, hogy körünkön kivülálló idegen személyek fedezzék az ő életszükségleteit, ezek fedezéséről, ugyszintén megfelelőbb lakásról és berendezésről is mi gondoskodtunk. Azonban az utóbbi némi nehézségekbe ütközött, minthogy Franciska semmi áron nem akarta azt a házat elhagyni, melyben ő még látó korában lakott s ennélfogva a ház helyi viszonyai felől tájékozva volt. Várni kellett tehát, mig a háziur ugyanebben a házban számára alkalmas lakást talált anélkül, hogy valamelyik bennlakót a felmondás által érzékenyen sujtson, ami ellen Franciskának lelkiismerete tiltakozott volna.

A háziur, aki, tekintettel az asszony szánandó, világtalan voltára, különben is lelkére kötötte gyermekeinek, hogy Franciskát, mig él, soha ki ne tegyék a lakásából, maga is azon volt, hogy ezt az óhaját teljesitse és tapintattal oldotta meg a lakáskérdést. Ilyképpen megfelelő helyiség jutott neki lakásul, nekünk pedig a szeánszok zavartalan megtartására alkalmas hely. Körünk tagjai, kiknek magánviszonyai megengedték, szivesen eljöttek Franciska szeánszaira. E szeánszok egyikén, midőn a médium és a résztvevők hangulata elég áhitatos volt arra, hogy a fluidáris törvények szerint a médium szelleme oly magas szférába emelkedhetett, ahol magas szellemek, tehát Krisztus Urunk első sorban, sürübb fluidumok magukraöltése nélkül jelenhetnek meg, magát az Urat látta legelőször lényének megfelelő ragyogásban és fényben, körülvéve hüséges fényes szellemseregtől.

Franciska e szemkápráztató megjelenést elragadtatással irta le és magasztos, lelkesült szavakban dicsőitette Krisztus Urunk isteni megjelenését és kegyét, amiért őt mind ennek szemlélhetésére méltatta. Szinte magánkivül a lelkesedésből kiáltotta: »Te isteni nagy szellem, ne küldj vissza a sötét, bünös földre, ahol az emberek lenéznek s megvetnek; most ez égi fényesség láttára még sötétebbnek, zordabbnak fog feltünni a rideg föld előttem. Végy kérlek magadhoz, ne hagyd visszatérni szegény szolgálódat.« Akkor egy hatalmas lökést kapott, amire összerezzent és felébredt. A szellemek lehuzták a magasságból a földre...

Midőn néhány perc mulva annyira összeszedte magát, hogy képes volt a szóra, a vezetők általa figyelmeztettek és komolyan intettek, hogyha jövőben akár ennél, akár más látó médiumnál ehhez hasonló elragadtatási jelenség mutatkoznék, el ne mulaszszuk a médiumot haladéktalanul demagnetizálni, felkölteni, mert könnyen megtörténhetnék, amint ennek veszélye jelenleg is közel volt, hogy a médium a magasba törekvő elragadtatása által elszakithatná az összekötő delejes szalagot, ami földi halálát jelentené.

Franciska ezután még sokáig nem birt megszabadulni ettől a minden emberi képzeletet felülmuló látványtól s csakis erről

beszélt, folyton kiegészitve a látottak részleteit. Azóta ismételten látta az Urat, különösen karácsonyi vagy nagycsütörtöki szeánszaink valamelyikén, hogyha, amint mondám, a jelenlévőknek hangulatában megvoltak a törvény által követelt feltételek arra, hogy Krisztus Urunk megjelenhessék a médiumnak.

Az alábbi sorokban közlöm Franciska médiumnak egyik látományát szószerinti gyorsirói feljegyzés után:

A médium látománya és megnyilatkozása karácsony estéjén.

Magas mennyei lépcsőn haladok fel, és *Mária* imigyen szól hozzám:

»Kedves testvér! Ma van annak a napnak emléke, melyen isteni gyermekemet a betlehemi jászolban a világra hoztam. Kemény téli idő volt s az istállóban nagy vala a hidegség.

Ott rögtön boldog álomba merültem s fájdalom nélkül szültem isteni gyermekemet. Azután pólyákba takartam és a jászolba fektettem; az állatok pedig rája leheltek és melengették.

Kedves testvér! A földi anyák nagy fájdalom és életük veszélyeztetése közepette szülik magzatukat, én ellenben isteni gyermekemet fájdalom nélkül, gyönyör és boldogság közt szültem. A szenvedések s fájdalmak csak akkor törtek reám, amikor az isteni gyermek megkezdte tanitói hivatását, amidőn ellenségei üldözték s az Atya által megszabott idő leteltével elfogták és keresztre feszitették. És akkor ama husvéti ünnepen járta át keblemet a kétélü tőr, akkor, midőn láttam, hogy Őt, ki minden embernek javát akarta, aki az emberiség javitásán és megmentésén munkálkodott, oly szörnyen megkinozzák, halálra hurcolják s a keresztre szegezik, ahol halálát leli. Akkor, kedves testvérem, leirhatatlan kinokat szenvedtem! És amikor meghalt, tanitványai levették a holttestet és eltemették. Ellenségei pedig őröket állitottak a sir elé; őrködtek a holttetem felett, hogy követői el ne vigyék. De a jóságos Isten leküldte az ő angyalait, kik mély álmot bocsátottak a sir őrizőire.

Mikor pedig ezek az álomtól lenyügözve hevertek, a legmagasabb angyalok a holttestet elemeire bontották, mig az egykori testből nem maradt fenn semmi s uj, fényes test keletkezett. Jézus pedig eljött Istenhez, ahol átvette a koronát.«

Látom Krisztust és Mózest a tizparancsolat kőtábláival. Jézusnak fénytől sugárzó ábrázata van, aranyfürtös, hosszu haja és ragyogó kék szeme. Látom *Jézust, Máriát, Mózest, Solomot, Eszter királynét* és sok fényes, magas szellemet, amint egy nagy kápolna felé tartanak. Az ajtók feltárulnak és drágakőnél is ragyogóbb fényesség árad ki rajtuk. Most Jézus általam igy szól az egyletnek a földön lévő tagjaihoz:

»Szeretett testvéreim! Jámbor szivvel és hivő lélekkel gyülekezettek e helyen. Erősittessék meg e magnetikus kör; vonjátok szorosra az isteni köteléket és Isten áldása lesz rajtatok.

Ne féljetek attól, hogy betegségekbe estek; mert a tiszta isteni erők meg fognak gyógyitani.«

Most pedig e magas mennyei szférából fokonkint leszállok a földre. A leszállásnál Krisztus égi balzsamot hint nyelvemre. (E balzsam különös ize köhögésre ingerli.)

Minden fokozatnál, melyet Franciska most megtett, fel kellett őt ébreszteni, amit e szavakkal kért: »Kelts fel, én kedves védő szellemem!« Ilyenkor mindig ugy érezte, mintha a jobb karjánál fogva huznák. Minden fokozaton megállapodott s az illető szféra szellemeivel intőleg és vigasztalólag beszélgetett. Az intéseket és vigasztalásokat természetesen csak az alantasabb, a földhöz közelebb eső fokozatok szellemeihez intézte. Csak akkor ébredt fel normális állapotába, amikor a földi fokozatra érkezett. Vaksága dacára látta az egyletben egybegyült testvérek körét s Adelma vezető médium szellemét. Adelma ez időben Stájerországban tartózkodott s Franciska mindamellett látta, hogy mellette ül s hallotta, hogy ővele beszél. Ez a jelenség ugy volt lehetséges, hogy Adelma nagyon élénken kivánkozott a pesti körbe, ugy hogy e kivánsággal perszonifikálódott s ezt Franciska, a vak médium, a valóságban látta.

Valóban meginditó volt, amikor Franciska transzállapotban Krisztusról és Máriáról beszélt. Franciska, mint már többször emlitettem, zsidó asszony volt, aki sohasem olvasta az ujtestamentumot, mert majdnem 20 évig vakságban szenvedett s csak magas életkorában lett spiritista és látó-médium. S mindamellett mindent tudott, ami Krisztus életére, Máriára és az apostolokra vonatkozott. Mindenkit meghatott, amikor az ő »szeretett, nagy Krisztusához« beszélt.

Franciska müködésének méltánylása.

Hogy Franciska beszélő médiumitása révén 25 év alatt hány szegény, szenvedő, nyugalmat nem lelő szellem váltatott meg, — ki tudná ezt még csak megközelitőleg is megállapitani? Franciska folyton környezve volt szellemektől; látta, érezte őket s konverzált velök. Mivel felismerte elkövetett büneiket és a bennük levő hibákat és hajlamokat, nem birták őt megtéveszteni mivoltuk felől, sem pedig letagadni kinos helyzetüket, vagy szokásuk szerint mereven visszautasitani a szellemi oktatást és tanácsot. Azonfelül a tisztult szellemek a nyelvére adták a kellő szót, amely rendesen a sajgó seb legfájóbb részét érintette, mely oknál fogva többnyire eredmény kisérte megtéritésre célzó igyekezetét.

Valóban »hajléktalan szellemek menhelyé«-nek volt nevezhető Franciska lakása, t. i. olyan szegény szellemek részére, akik megtérési szándékukban a csökönyös, megátalkodott pajtások által megakadályoztatva, azok gunyolódása és bántalmazása elől

menekülve, de folyton üldöztetve, Franciskánál oltalmat találtak. Az ilyen alantas szellemeknek a jó utra való törekvéseit pajtásaik incselkedései, gunyolódásai, erőszakoskodásai és megfélemlítései felette megnehezitik, némelykor meg is hiusitják azzal, hogy a gyengébb természetüeket megingatják, visszaesésre birják. Tehát a tiszta szándéku, határozott jóakaratu szellemeket Franciska befogadta magához s hogy vissza ne kelljen térniök pajtásaik táborába, menhelyet, biztonságot találtak nála az üldöztetések elől. Minthogy továbbá Franciska küszöbét a rossz szellemek át nem léphették, a jóra törekvők a maguk módja szerint zavartalanul imádkozhattak nála. Bámulatos a hatása az ilyen szellemi kurának és nevelési módszernek, amilyet Franciska nap-nap mellett az ilyen szellem átváltozásában látott és ellenőrizett. Látta, hogyan halványulnak a szellemeken a fekete vagy sötét foltok, mig némelyek meg teljesen elenyésznek; a szellem rongyos öltözéke kiegészül, értelme, akarata, ereje mindinkább fokozódik. Az utóbbit én meg Antal gyakran tapasztalhattuk az ilyen szegény szellem-vendégeinken; de nem lévén látó egyikünk sem, a külső javulást, illetőleg szépülési előmenetelt nem figyelhettük meg ugy, mint Franciska.

Azonban maguk a szellemek egészitették ezt ki, amennyiben az imádságnak, jó példának és a rájuk való fluidhintésnek hatását megmagyarázták. Ahogy Franciska és Antal, ugy én is minden lefekvés előtt *hangosan* imádkozom a szegény, boldogtalan, nyugalmat nem lelő tulvilági testvérekért és ennek bevégeztével mindkét kézzel fluidumokat szórok magam köré. Ezt a jelenetet és hatást valamennyi alantas szellem egybevágóan irja le. A fluidokat, melyeket ujjaimból hintek magam köré, »alamizsnának« nevezik; magát a jelenetet összehasonlitják azzal, midőn egy nagy szárnyas rajnak hintik a magot: az udvar legtávolabb zugából futva, röpködve, kapkodva siet az udvar mindennemü szárnyasa és csipkedve, egymást lökdösve kapkod az odaszórt eleség után. Amint a tollas jószágnál, úgy itt a szellemek közt is van néha olyan, aki elől az ügyesebb, életrevalóbb el-elkapja az alamizsnát. A többi közt egy jóakaratu és végtelen hálával hozzám ragaszkodó *Andris* nevü parasztfiunak a szelleme panaszolta, hogy az élelmesebb, tolakodóbb és éhezőbb testvérek őt ellöditják, amiért ő mindig a rövidebbet huzza és alig jut egy kis alamizsnához; arra kért tehát, hogy midőn a többiek egymást lökve, taszigálva mohón vetik magukat az elszórt alamizsnára, szórjak számára egy kicsit belőle a hátam mögé, ahol ő rejtőzködni fog. Igy is tettem, még pedig azzal a határozott fenyegetéssel, hogy aki Andrist ebben megröviditeni merészelné, az azontul ki lesz zárva az alamizsnaosztogatásból. Ez hatott. *Andris* szellemtestvértől aztán kérdeztem, mire használják ők az alamizsnát, hiszen ők nem táplálkoznak eledellel? Arra azt mondta, hogy ők azt felszivják, attól megerősödnek, foltjaik halványodnak, tisztábban látnak és a szellemruhát javitgatják ki vele.

Azt mondtam fentebb, hogy hangosan imádkozom a szegény szellemek megváltásáért. Igen. Az alantas, nagyon sürü anyagias periszprittel biró szegény szellemek nem képesek felfelé szálló áhitatos fohászainkat, érzelmeinket percipiálni; ők csakis a hangos szót fogják fel; később azonban, ha ima és állandó javulásuk által periszpritjük megritkult, megtisztult, akkor már ők önmaguktól is képesek imára felemelkedni s ilyenkor már nem szükséges a hangos ima.

Nagyon szivére kötöm t. olvasóimnak a szegény tulvilági testvéreink megváltásáért való áhitatos mindennapi könyörgést és az »alamizsna« bőséges hintését. Én rendesen csak háromszor szórom az Atya, a Fiu és magas szellemek, illetve Szentlélek nevében. Hiszen mindig körül vagyunk véve szegény, enyhet, vigaszt és segélyt kereső szellemekkel. És az ilyen szegények védszellemei szivesen irányitják védenceiket olyan házakhoz, ahol részvétteljes ima, delejes fluid és jó példaadás által védenceik a megváltásra való eszközöket megtalálják. A felebaráti szeretetnek végtelen üdvös mivelete ez. A megtért, megtisztult, külső és benső mivoltában egészen átalakult szellem visszatér aztán volt pajtásai táborába; elképedve bámulják a rajta végbement előnyös változást, mely szemmelláthatóvá vált, tehát le nem tagadható. Még a legcsökönyösebbek is, hogyha még meg nem térnek is, mindenesetre megingattatnak makacsságukban és a megtért szellemek sorra megmentik valamennyit — az egész nagy csoportot. A megtért szellemek pedig módfelett hálásak azok iránt, akiknek megváltásukat köszönhetik — környezik, óvják a rosszakaratu szellemek gonosz szándékai ellen, védik hogyha megtámadják vagy bajba kerülnek. Mily gyakran elhárul az ilyen embertől valamelyes baleset, s ezt csak az őt környező szellemgárdának köszönheti. Erre persze a hitetlenek rá szokták fogni, hogy »szerencsés véletlen...«

De szegény, bünhődő szellemeknek a megtéritése még nem meritette ki Franciska médiumitásának feladatát; sok-sok hitetlen ember általa nyerte meg a lélekhalhatatlanság, illetőleg a szellemek létezése felőli hitet. Egyletünk összes tagjai, pedig a keresztény felekezetek minden árnyalata éppugy, mint a zsidók Franciska látómédiumitása által lettek rendületlen hivőivé és követői Krisztus Urunknak, amennyiben látományaiban Krisztus Urunk isteni fényben való megjelenése minden kétséget kizáróan az ő isteni lényéről tanuskodott. Hitetlen keresztények, amilyen manapság a tulnyomó rész, megtértek, az ingadozók, kételkedők pedig hitükben teljesen megszilárdultak.

Hogyha némely spiritista rendkivüli *fizikai* szellemtüneményeket bámul, én a magam részéről nagyobb csodának tekintem az olyan *morális* tüneményt, midőn aggkoru orthodox zsidó hitüek, akik egész életükben mereven ragaszkodtak a zsidó dogmatikának legjelentéktelenebb tételeihez is, amelyeknek az i fölötti pontját sem merték átlépni: 70—80 éves korukban ren-

dithetetlen krisztushivőkké válnak. A sok példából ime csak két eklatáns esetet szemeltem ki:

Dr. M. Ignác, nyugalomba vonult orvos 70. éve körül tért meg krisztushivővé, pedig egész élete folyamában annyira szívósan ragaszkodott nemcsak Mózes törvényeihez, hanem a különböző zsidó irástudók többnyire önkényes magyarázataihoz és tételeihez is, hogy fiatal korában a szombati napokon receptet nem irt, hanem a patikában szóval diktálta be rendelvényét. Igaz, hogy később homőopatává vált s igy nem volt szükség vényirásra. Aggkoráig egyedüli öröme a rabbikkal és irástudókkal való társalgásban telt, akikkel a talmud fölötti vitatkozásba is belebocsátkozott.

Ennél még eklatánsabb eset a G. Dávidé. Ez, ha csak lehetett, talán még egy árnyalattal orthodoxabb volt dr. M.-nél. A legnagyobb boldogtalansága az volt, hogy egyik-másik gyermeke befogadta a spiritizmus tanait. Végtelenül felháborodott, hogyha a spiritizmusról beszélgettek, végre pedig határozottan megtiltotta, hogy a házában, jelenlétében rólam és Franciskáról, mint a krisztushit terjesztőiről említést tegyenek. »Az én Mózesemet csak nem fogom felcserélni a ti Krisztustokkal...«

De a mi jóságos Atyánk nem jön zavarba az eszközök tekintetében, hogyha jónak látja, hogy egyik eltévedt juhát nyájába visszaterelje. Egy különös incidens, a magnetizmus csodás hatására és ennek kapcsán a spiritizmusra terelte a figyelmét. Én lettem rendelőorvosa. Ez már magábanvéve is csodaszámba menő esemény volt. A gyakori érintkezés folytán annyira megpuhult a 80 éves agg orthodox zsidó, hogy elhatározta magát arra, miképpen Friedmannéval megismerkedik. És valóban rendes látogatója lett szeánszainak.

G.-nek néhány évvel fiatalabb hitvese férjével párhuzamosan lassan-lassan elfogadta a spiritizmust és ennek kapcsán a Krisztusban való hitet is. Mi legalább azt hittük róla. Azonban amint az alábbi sorokból kitünik, az ő Krisztusban való hite nem volt annyira szilárd, mint az ő sokkalta orthodoxabb férjéé. Vasárnapi zárt üléseink egyikében *Lipót* mechanikus beszélő médium (Franciska fia) által majdnem két órai szeánszban oktatást kaptunk Krisztus életének és példájának követésére. A szeánsz befejezése után, tél lévén az idő, mindegyik a téli kabátja után nyult s a médium szintén. Midőn ez karját téli kabátjának egyik ujjába dugta, a terem közepéről hirtelen a néhány lépés távolságban lévő médiumi karszék felé iramodott — persze transzban. Erre nagy lótás-futás a tagok közt, behitták a távozókat, némelyiket pláne az udvarról. Mindnyájan a médium köré sorakoztunk. A zavar lecsillapultával, illetőleg a rend beálltával a médium megszólalt: »Anna, jőjj ide!« G. felesége sápadtan, szinte reszketve bontakozott ki a körülállók sokaságából s odament. Azt hitte, hogy a szellemek meglátták szivében támadt kételyeit és töprengéseit s igy el volt készülve, hogy kemény megdorgáltatásban lesz része.

A médium azonban nyájas, mosolygó s végtelen szeretetet kifejező arccal megfogta kezeit és szivhez szóló édes hangon ezeket a szavakat mondá: »Kedves leányom! Ha majdan átjösz a szellemek birodalmába és Jehova után fogsz kiáltani, akkor én fogok elédbe lépni és kezemet nyujtva »Salem alaikum«-mal foglak üdvözölni és Atyánkhoz vezetni.« Azzal felébredt a médium.

Salem alaikum, héber üdvözlet, azzal szólitotta az Ur tanitványait; annyit tesz: *békesség kisérje jöveteledet.* Megrendülve, elképedve álltunk egy darabig. Anna testvérünk beismerte, hogy benne a szeánsz alatt gyötrő kételyek támadtak.

Az Urnak ama fönti kijelentése pedig fölötte nagy jelentőségü és horderejü, még pedig minden időkre nézve. Ugyanis Krisztus Urunk szavai: »Én vagyok az ut, az igazság és az élet, senki sem mehet az Atyához, hanem csak én általam« (János 14, 6.) müvelt zsidó vallásu elleneink részéről kemény megtámadtatásra találnak. Azt hangoztatják: »Hogyan? Összefér-e az Isten igazságosságával, hogy egy nem keresztény, aki Isten és felebarátjai iránt teljesen Krisztus tana szerint élt, nem juthat a mennyországba, ahová csakis Krisztus által juthat valaki? Hiszen mindazok nem felelősek, tehát nem sujthatók, ha születésüknél s neveltetésüknél fogva nem ismerhették Krisztust, sőt elleneivé neveltettek!« A fentebbi kijelentésben megadja az Ur a kellő magyarázatot és felvilágositást: Hogyha egy nemkereszténynek szelleme, aki Krisztus tana szerint élt, érzett és cselekedett, átjön a tulvilágba és Jehova, Allah, Brahma stb. után kiált, akkor Krisztus Urunk, akinek minden megadatott az Atyától, elébe fog lépni és Salem aleikummal fogja fogadni és ha méltó rá, az Atyához vezetni.

Csodaszámba ment a sok rendkivüi megmentési eset, melyet a tisztult, különösen pedig a Franciska által megváltott szellemek véghezvittek vagy ami bajt tőle elháritottak. Mert Franciska fáradhatatlan munkálkodása mellett, világtalan állapota révén gyakran került veszélyes helyzetbe. Szakadatlanul sürgött-forgott, takaritott, fütött, főzött és foltozgatott. Ahhoz hasonló eseteket, midőn például egy tiszta szellem hirtelen előtte termett és hátrálásra késztette, megvilágitván előtte egyszersmind a helyzetet, hogy a nyitott meszesgödörtől csak alig egy arasznyira állott; vagy midőn már félláb bal a szintén nyitott pincetorkolattól egy sereg szellem elloditotta, mondom, ilyen eseteket nagy számban tudnék felhozni. Azonban egy felette érdekes esetet mégis elmondok.

A házmester durva, erőszakos ember volt, aki a házban lakó szegénysorsu udvari lakók felett basáskodott, Friedmannéra pedig ismeretlen okból haragudott. Azonban a lakók nagyon szerették Friedmannét, amiért a házmester még annál jobban gyülölte. Egyszer megint belekötött a becsipett házmester Franciskába, ebből szóváltás eredt, amire a házmester dühösen nekiment. Ahogy Franciskához néhány lépésnyire közeledett, Fran-

ciska hirtelen összerogyott, mintha meghalt volna. Nagy csődület támadt erre a házbeliek részéről, de az utcáról is betódult a sok járó-kelő, akik Franciskát halottnak nézvén, bevitték a szobába. Orvosért szaladtak. Délelőtt lévén, ilyenkor nem találni orvost. Az utcáról hoztak történetesen egy arra haladó orvost, aközben pedig én értem is elszaladtak; persze engem sem találtak otthon. Feleségem ugy ahogy volt, házi öltözetben, lélekszakadva szaladt oda arra a hirre, hogy »Friedmanné halva rogyott össze.« Tele volt az udvar, pitvar és ház a sok néppel; alig birták kituszkolni a lakásból az embereket. A feleségem egy fiatal orvost talált ott, aki tanácstalanul állott a halálsápadt, mintegy tetszhalott Franciska mellett. Nőm nyomban felismerte a helyzetet, megkérte az orvost, hogy hagyja őt egyedül az aszszonnyal, akinek életéért kezességet vállal. Az orvos szivesen átengedte a nem sok babért igérő pácienst. Nőm néhány delejes vonást adott neki. Franciskának arcszine visszatért és imigyen szólalt meg: »Ezt a helyzetet mi szellemek teremtettük, hogy az ütlegektől és megszégyenitéstől megóvjuk médiumunkat, mert ez a gonosz, hasonló fajtáju szellemek által felbőszitett ember azzal a szándékkal rontott rá, hogy ütlegelje, bántalmazza. Ezt pedig minden áron el kellett a médiumtól háritanunk...«

Franciska megpróbáltatásai. Halála.

Hogyha Franciska lakását a szegény szellemekre nézve »menhelynek« mondtam, ezt az egyleti tagokra nézve »spiritista tanyának« nevezhetem. Folyton tanyázott nála szinte nap-nap mellett néhány olyan spiritista, kinek nem volt semmiféle tulajdonképpeni hivatása; ezek tehát mindig rendelkeztek szabad idővel és foglalkozás hiányában odamentek lesni valami esetleges szellemi megnyilatkozást. Mert Franciska mindig körül volt véve szellemektől és mihelyt egy pár percig tétlenül ült, azonnal transzba esett és szellemekkel érintkezett; a nála lebzselő testvéreknek tehát mindig jutott néhány szellemi morzsa. S bár vezetőink nem jó szemmel nézték ezt az általuk inkább »telhetetlenségnek« minősitett tulbuzgóságot, mégsem akarták őket Franciska által megleckéztetni, hanem olyan helyzetet teremtettek, ahol Antal beszélő médiumitása révén sujtó megdorgálással vetettek véget e visszaélésnek. Hiszen a vasárnapi rendes szeánszon kivül hetenként kétszer volt szeánsz Franciskánál és az én lakásomon is; még ezzel sem érték be a »telhetetlenek« elnevezéssel megbélyegzett tagjaink.

Valamely tagunk kimulása esetén, a temetőből hazajövet, rendesen Franciskánál gyülekeztünk, ahol az elköltözött testvérünk szelleme, máris kapcsolódásban lévén a médiummal, elbucsuzott tőlünk. Ilyen alkalommal be sem fértünk mindnyájan

a szobába, még a pitvarban is egymás hátán álltak a tagok. Megrendítő volt az ilyen elbucsuzási jelenet, midőn a szellem sorra, névszerint magához hivta azokat, akiket életében legjobban szeretett s a médium utján mindegyiknek kezét nyujtva, szeretetteljes bucsuszavakat intézett hozzá. *Antal* testvérünk bucsuzásakor egyikünknek szeme sem maradt szárazon a meghatottságtól, mivel ez esetben maga a szellem a váratlanul történt elhivása által velünk együtt fölötte meg volt hatva. Olyankor a szellem még nem tudja mi vár reá; csakis érzése s védszellemének arckifejezése sejtteti vele az őt váró szentenciát.

Antal testvérünk ez első közleményéből két nevezetes momentum maradt meg emlékemben, t. i. hogy egészen másképen találta a tulvilági, szellemi viszonyokat és hogy ezek tulszárnyalják emberi képzeletünket és hogy továbbá ő már is felismerte azt, miszerint neki nem kellett volna távoznia a földről, hogyha annyira el nem merült volna a tulvilági viszonyokba, miáltal ugyszólván »feje tetejével érintette a tulvilág boltozatát.« Ezzel intelmül szolgált, hogy óvakodjunk a korlátolt emberi felfogásunkat tulhaladó elmélkedésekbe való behatolástól, igazat adva gyakori intelmeimnek, t. i. hogy hagyjunk fel az elménket tulfeszitő meddő bölcselmi elmélkedésekkel, mivel határolt felfogási képességünk hatalmas szóval parancsolja: »megállj — ne tovább!« Most is csak ezt vallom és óva intem testvéreimet a szellemekkel való foglalkozás tulhajtásától. Elégedjünk meg azzal, amit bölcs szellemi vezetőink emberi felfogási képességünkhöz mérten nyujtanak és vonjuk le belőle a konzekvenciákat önnemesedésünk fokozására, Istennel, felebarátainkkal és önmagunkkal szemben való kötelességeink teljesitésére. És mentül nagyobb eredményt érünk el e nemes célra való törekvés által, annál gyorsabban jut szellemünk abba a szférába, ahol a megismerés fénysugarai megvilágositják mindazt, ami után az emberi sürü burkolatban hiába epekedtünk elhomályositott elménkkel: a valót, az igazságot és az üdvöt.

Franciska nem csupán az alantas szellemek részéről volt mindennemü kisértésnek és megtévesztésnek kitéve, hanem az emberek részéről is. A társadalom különféle rétegeiből fordultak hozzá szerelmi, féltékenységi, örökösödési, stb. anyagi, haszonleső ügyekben is. Még csapdákat is állitottak fel, sőt holmi zuglapok revolveres tulajdonosai fenyegetéssel próbálták megfélemliteni és megzsarolni.

A támadások persze nem a szegény vak özvegy asszony, hanem az ő révén ellenünk voltak tulajdonképpen intézve. Ezeknek helytállottam és a megjelölt cimre, ahová a hallgatásért való pénzt kivánták megküldetni, válaszoltam — még pedig ugy, hogy alighanem óvakodtak levelemet tüntetőleg mutogatni. Franciska szegénységének miatta, dacára annak, hogy szükségleteit mi fedeztük, gyakran ingadozásnak, lelki tusakodásnak volt kitéve. Azonban a jó szellemek segélyére voltak, megismertették vele a kerülgetők rossz szándékait és célzatait, és igy ellene birt

állani a kerülgető kisértéseknek, dacára a busásan kinált fényes igéreteknek.

Egyizben fényes hintón két elegánsan öltözött ur jött hozzá. A házbeliek bámulva beszéltek neki a fényes fogatról és tulajdonosairól, kik állitólag előkelő házhoz hivták szeánszra. Ez alkalommal hiába leste a védszellemeknek jeladását — ez egyszer egészen magára hagyták. De azért Franciska mégis kereken visszautasitotta őket, sőt még másodszori megjelenésük alkalmával is. Valószinü, hogy Franciska a másodszori felszólitásukat nem elég határozottan utasitotta vissza, ami a két urat egy harmadik megrohanásra bátoritotta. És jól számitottak. A szellemek semlegességét, hallgatását Franciska ugyanis hozzájárulásnak, beleegyezésnek magyarázta és másnapra odaigérkezett. Azonban ugy látszik, hogy vezetőinknek bizonyos célzatuk volt azzal, hogy Franciska tegye meg ezt az utat, anélkül, hogy ők egyenesen utasitanák reá.

A megállapitott napon az esteli órákban a két ismeretlen ur eljött Franciskáért. A kocsinak faburkolaton való robogásáról és himbáló mozgásáról itélve, a Lánchidon vitték át Franciskát, a lassubb, partnak induló hajtás pedig bizonyossá tette, hogy a budai várba viszik. Inasok sürgölődése, asszonyi selyemruhák suhogása, a nagy, hosszu, sima parkettes terem, előkelő uri házat árult el. Sokan fogták körül, az asszonyok rendkivül finom modoruak és felette szivesek voltak irányában, a férfiak meg mindenféle fogas kérdésekkel ostromolták. De a jó szellemek oly ötletes feleleteket adtak nyelvére, hogy Franciska beszéde után mindig hosszabb szünet állott be; nyilván megdöbbentette és elhallgattatta őket. Végre Franciska magas transzba esett, felállt a székéről s néhány lépést a terem közepe felé tett. Franciska jól és tiszta kiejtéssel beszélt magyarul, németül persze a müveletlen zsidóknál szokásos német-zsidó zsargont beszélte. Megtörtént azonban, hogy néha bámulatba ejtett minket oly mondatok által, melyek formájuknál és tartalmuknál fogva teljes miveletlenségével merő kontrasztban álltak.

Nem emlékszem a részletekre, amiket Franciska nekünk arról a filippikáról elbeszélt, melyet harsogó, lángoló szavakkal zuditott az ott egybegyült társaság fejére; csak arra emlékszem, hogy különösen a hitetleneket és istentagadókat ostorozta, akik abból a célból csalták ide, hogy őt leleplezve, még néhány gyenge hittel biró nő szivében is elfojtsák a hit szikráját. De csalatkoztak. A jó Isten ezt nem engedte, sőt ellenkezőleg szitani fogja a kis szikrát, hogy lobogó lánggá váljék. Intette, oktatta, serkentette azokat a jó utra való térésre. Egyike azoknak az uraknak, akik őt ide hozták, a teremből kiosonni készült. Franciska azonban ráförmedt: »Maradj! el ne távozzál, mert hozzád különösen van egy pár nyomatékos szavam!« Megjegyzendő, hogy Franciskának szemei, bár nyitvák, mindenki előtt kétségtelenné tették teljes világtalanságát. Bal szeme ugyanis szövetileg meg volt rongálva, a jobbikból, bár tágra nyilt, kialudt volt az élet s tétován,

merően nézett az ürbe. Azzal tehát, hogy e minden kétségen felül álló teljesen vak asszony szellemileg meglátta, hogy ez a fiatal ur távozni készül, Isten végtelen kegyességének jelét adta a gyenge hittel bíróknak, de még a hitetleneknek is. Nagy mozgolódás követte e kijelentését. Franciska rá is mutatott erre az isteni kegyadományra, mondván: »Ami itt megtörtént, az ki ne szivárogjon a nyilvánosságba. Jaj nektek, ha csak egy szót is irtok arról, ami itt szemeitek előtt lejátszódott, mert ti nem vagytok képesek az igazmondásra; nem vagytok képesek bár egyetlen betüt vetni a papirra anélkül, hogy az igazságot el ne ferditsétek s kacaj és guny tárgyává ne tegyétek. Még ha ez nincsen is szándékotokban, a rajtatok uralkodó rossz szellemek a pennátok alól kicsalják néha akaratotok ellenére is a rossz szót.« Ismételve fenyegette őket összeszoritott ökéllel, hogy nem jó ujjat huzni Istennel! Midőn felébredt a transzból, nagyon kimerültnek érezte magát. Több hölgy vette körül és becézgette, mindenféléről tudakolva: hogylétéről, érzeteiről, stb. Midőn hazakivánkozott, kikisérték őt és egy hölgy egy csomó bankót nyomott a kezébe. A pénz azonban annyira égette Franciska markát, mintha izzó parázs volna: eldobta magától. A szellemek nem engedték meg a pénz elfogadását nyilván azért, mert a hitetlenek vádat kovácsolhattak volna belőle, mig a szegény asszony merev visszautasitása a fegyvert kicsavarta kezükből...

Franciska néha elkeseredésében kérte az Istent, hogy szabaditsa, váltsa meg őt a magas korral járó nyavalyáktól, melyek vaksága által még sulyosabban nehezedtek reá. Ez persze vétek volt és ezért gyakran megkorholtam. Több hétig tartó, igen fájdalmas betegségében pedig bámulatos szivóssággal ragaszkodott a földi élethez. Egy negyedszázad alatt mindennemü, még komoly betegségben is feltétlen bizalommal ragaszkodott hozzám és a világért sem engedte volna, hogy más orvost hivjanak hozzá, most pedig fühöz-fához kapaszkodott, hogy mentsék meg őt és megengedte, hogy fia még más orvosokkal is konzultáljon. Nézetem szerint ennek a minden esetre feltünő jelenségnek magyarázata az, hogy ezáltal vezekelte le azt a bünét, melyet azzal zuditott önönmagára, hogy nem viselte mindig béketüréssel a reárótt megpróbáltatásokat, hanem zugolódott és arra kérte az Istent, hogy immár távolitsa el tőle a keserü serleget. Hogy pedig ez utolsó fájdalmas betegségében nem hogy kivánta volna a halál általi megváltást, hanem szivósan ragaszkodott az élethez, ezzel szintén megnyilatkozott Isten véghetetlen jósága és könyörülete, mivel e vezeklés által bünétől megszabadulva, tisztán juthatott az Ur szine elé, amire élete folyásánál és áldásos müködésénél fogva egyébként is érdemessé vált.

Mintegy 83—84 éves korában halt meg; maga sem tudta pontosan a korát.

Életének utolsó éveit pedig azzal aranyozta be a jó Isten, hogy megengedte fiának azt az örömöt, hogy tisztességesen gondoskodhassék édes anyja fenntartásáról.

Reflexiók.

Készséggel beismerem, hogy e fejezetben nem egy olyan esemény található, amely bővebb megvilágításra szorul s hogy ez a mondat: »a látómédium felhatolhat a krisztusi szférába«, továbbá »oly szférába, amelyben Krisztus a fennálló fluidikus törvények szerint *már* nem kénytelen annyi sűrítő fluidot magára ölteni, hogy fokozatos sugárzó fényében és ragyogásában megjelenhessék« — nem elég világos arra, hogy ezt a nem eleget olvasott, kezdő spiritista minden további magyarázat nélkül megérthesse.

A látó médium *a saját erejéből* nem hatolhat föl a magasabb szférákba; nincsen ehhez elegendő ereje, mivel lényének *nem egyenszerü* (inadäquat) e magas szféra. Különben is ismeretlenek előtte a magasabb szférákban uralkodó fluidikus törvények s igy sehogysem tudna ott mozogni, avagy tájékozódni. Hanem ha lénye egyébként megfelel a törvénynek, a magasabb szellem odáig magával viszi, ameddig ennek a szellemnek megengedtetik a felfelé való haladás. Hogyha pedig a médium szelleme érdemes a magasabb fokra való vitelre, akkor az első szellem átadja a médium szellemét egy nálánál magasabbfoku szellemnek, ez meg még magasabbnak s igy tovább; a magasságról a földre való leszállás szintén ily módon kézről-kézre történik. Tehát a médium tulajdonképen nem hatol, hanem vitetik a felsőbb szférákba és pedig akár fluidikus tömlőkben, amiket b. *Vay* Ödön médiumilag rajzolt, akár mint az inspirált nagy mesterek az ilyen felszálló szellemeket rajzolták.

A krisztusi szféra alatt pedig nem érintettem az ő lényének megfelelő, Őt megillető otthont. Ő az első napokban, az ősvilágosságban lévén, oda nemcsak hogy az emberi szellem, de még másodlagos tiszta paradicsom-szellemek sem hatolhatnak, hanem csak a tisztán maradt, vagy csekély botlás után visszatért és megtisztult elsőd- vagy Messiásszellemek juthatnak.

A magasabb szellemek tehát, elsősorban Krisztus Urunk, nem szállhatnak magas régiójukból le a hatodik naprendszer szféráiba anélkül, hogy sürübb, ezeknek a fokozatoknak törvényesen megfelelő fluidumokat magukra ne öltenének. Hogy ezek a fluidok a gravitáció törvényének kiegyenlitéséül szolgálnak-e, avagy másféle törvények alapján alkalmaztatnak, azt bizony én nem tudom — de azt hiszem, más sem tudja. Hiszen milyen fogalmunk van általában a fluidról, a szférákról és sok egyéb szellemi dologról? Semmilyen! Hivatkozom az általam mondottakra: hogy igyekezzünk annyira potencirozni szellemünket, hogy

oda juthassunk, ahol mindezeket már megértik s ne törjük a fejünket a subtilitások megfejtésében hasztalanul...

Azonban a szellemek fluidbaöltözése felől, midőn magasabb szférákból alantasabbakba ereszkednek le, egybevetve földi viszonyokból meritett észleleleteinkkel — például midőn a bányász fojtógázzal megtelt aknába száll, avagy a tengeri buvár a viz szine alá merül — emberileg mégis némi fogalmat alkothatunk magunknak. Ugyanis ezek majdnem hasonló — természetesen anyagi — készülékekkel látják el magukat, midőn lényük életfeltételeinek meg nem felelő régiókba bocsátkoznak, mely készülékek őket eme régiókban fennálló, de lényüknek ellenséges hatásoktól megóvják, egyszersmind életük fenntartásának nélkülözhetetlen principiumával, oxigénnel ellátják. A délszaki ember, aki észak felé halad, szintén meleg ruhába burkolózik és minél közelebb veszi utját az északi sark felé, annál sürübb burkolattal fogja testét befedni, hogy megvédje a lényével ellentétes viszonyok ellen.

Hogy Krisztus Urunk már melyik szférában jelenhetik meg emberi szellem előtt fokozatosan sugárzó fényében, erről nem szóltak szellemi oktatóink; nyilván azért, mert kárba veszett volna minden igyekezetük: korlátolt emberi felfogásunk sehogy sem tudná azt befogadni. Amit a nap- és földközi szférákról vezetőink jónak láttak velünk tudatni, mindössze körülbelül annyi, mint amennyit az elemi iskolákban az általános földrajzból tanitanak a gyermekeknek. Eszerint minden ember a maga módja szerint alkotja meg magának a szférákról való fogalmakat. Türtőztessük tehát magunkat erre nézve is arra az időre, amidőn Antal oktatása szerint majdnem megdöbbenéssel ugyis mindent másként, szebbnek is találandunk, mint ahogy képzeltük...

Hogy Krisztus Urunk miképpen jelenik meg a földön, különösen az urvacsora alkalmával és a spiritisták miképpen fogják fel az urvacsorát? Lukács evangéliumának erre vonatkozó szószerinti magyarázatát közlöm e helyen:

»Nem a forma az, mely nektek ezt az üdvöt adja; nem az anyag az, mit az urvacsoránál magatokhoz vesztek s mely lelketeket táplálja és a szellemi életre, valamint a munkára alkalmatossá teszi, hanem a *szellem*, mely körülöttetek lebeg, amidőn az urvacsora közben szeretettel gondoltok Óreá; a szellem az, mely szellemetekhez közeledik, ha jámbor óhajtással magatokhoz vonzzátok: az Ur és a Mester, a hüséges pásztor szelleme, aki sohse hagyja el juhait, ha eltévelyednek is. Ha sirásukat hallja, vigasztaló szóval jön feléjük; ha látja, hogy haladásért és megváltásért küzködnek és epekednek, elvonja őket a tévedés utjáról s ismét visszatereli nyájához. A minden fogalmatokat meghaladó magasságból soha hozzátok nem közeledhetett volna, ha az Atya segedelmével megtestesülése folytán az égből nem tör utat a földre. Ez utat szabadon hagyta s az őt szolgáló angyalokkal őrizteti, hogy szükségét ne lássátok az ő segitségének, ha esdő szavatok Hozzá felhangzik. S lejön hozzátok ezen az uton, ha

tiszta, hivő és töredelmes szivvel közeledtek az urvacsorához; vigasztalást, erőt és békességet hoz szegény lelketek számára ugy e földi életben, mint annak végén, amikor átölel titeket a halál, hogy elvigyen a szellemek országába!»

Ezzel teljesen összevágnak azok a magyarázatok, melyeket az ünnepek alkalmával különféle magasabb rendü szellemek utján kaptunk. De ami ebben a Lukács-féle megnyilatkozásban előttünk, az egyleti tagok előtt *uj*, ez az, hogy Krisztus mielőtt emberi testet öltött, sohasem jelent meg a földön és hogy ez áldozat következtében az Atya kegyelme lehetővé tette a földön való további megjelenhetését.

Végiglapozgatva az emberiség kulturtörténetét, tényleg nem találjuk ebben a tiszta szeretetnek még csak fogalmát sem a földön a Krisztus megjelenése előtti korokban. Hiszen az ó-korban még a humanizmus fogalmának a nyomára sem akadunk még a legelőhaladottabb nemzetnél, a görögöknél sem — holott a humanizmus csak az első fok a szeretethez. Hiányzott a termékenyitő mag, melyből a szeretet kicsirázhatott volna. Ezt a magot Ő, a Megváltó hozta a földre az Atyától, melyet elhint a felszántott és előkészitett talajba, folyton gondozva és gondoztatva az ő hüséges szolgáival, akik ezt a magot széthordták és átplántálták a fogékony emberek szivébe. A csekélynek látszó eredménnyel ne legyünk elégedetlenek, mert a fejlődés törvénye észre nem vehető lassusággal mozog, azonban szakadatlanul, feltartóztathatlanul, minden akadályt félrelökve, a makacsul ellenállókat pedig összezuzva halad előre.

Épp ezért a kétségbeesésre nincs okunk az emberiség jövője fölött a jelenkor erkölcsi hanyatlásának láttára. Ez a hanyatlás korántsem jelent visszaesést, aminek a haladás örök törvénye szerint a mindenségben nincsen helye. Azzal, hogy az emberiség a fejlődésnek folyamatában a humanizmus korszakát már elérte, azt hiszem, sokkal nehezebb munkát végzett és nagyobb utat tett meg, amilyen az leszen, amely őt innen, a humanizmustól a felebaráti szeretethez fogja vezetni. Tagadhatatlan, hogy korszakunknak szignaturája a humanizmus, amely vonzóerejénél fogva folyton nagyobb köröket hódit, holott az erkölcsi züllés csak megvetést, undort kelt, tehát álcázásra, a napvilág kerülésére, rejtőzködésre kényszerül, amiért csakis muló jelenség lehet.

Jóságos Atyánk kegyelme pedig megkönnyiti az emberiségnek a haladás munkáját s megröviditi utját azzal, hogy mozgósitja a tiszta szellemek seregét, hogy oktassák, világositsák, intsék, serkentsék eltévelyedett gyermekeit a haladás utjára, mely Őhozzá vezet. Tévesen hangoztatják, hogy a csodák, az apostolok és próféták kora lejárt. Nem. Csak a formája, a külső megjelenése változott meg. Manapság is történnek majdnem hasonló Krisztus-korabeli csodák, a világ minden részeiben felbukkanó médiumok mint Krisztus Urunk eszközei által; most is küldi a Pásztor az ő szolgáit az eltévedt juhok megkeresésére, csakhogy

a jelenkor haladottabb mivelődéséhez és viszonyaihoz mérten nem vándorprédikátorok képében, akik az utca sarkán hirdetik a megváltó igét. Most is hallatják a próféták a vigasz, a bátoritás szózatát az eljövendő Isten országának közeledtéről. Boldogok, akik megértik és megszivlelik az idők jelét!

VII. KAROLINA, KÁROLY ÉS ANNA MÉDIUMOK.

Viszontagságaink 1871. nyarán.

A Franciska médiumitásáról szóló adatokat, hogy ismételten vissza ne kelljen reá térnem, 1894-ben bekövetkezett haláláig félbeszakitás nélkül soroltam fel; mindazonáltal a csoportunk körében felmerült fejlemények kronologikus sorára nézve az 1871.-i időszakot még azért nem hagytam el. Emlitettem volt, hogy egyletünk alakulása folyamatában a legnevezetesebb események a 70-es évek elején, az első 3—4 évben halmozódtak össze és parallel egymás mellett jelentkeztek, tehát kell, hogy az elejtett fonalat ismét ott vegyem fel, ahol ezt Franciska médiumitásának kiindulási időpontján, 1871. tavaszán félbeszakitottam, t. i. Prochaszka Antal még csak intuitiv, kezdetleges iró médiumitásánál, amelynek révén szellemi táplálék utáni vágyakozásunk legfőbb kielégitését nyerte. Hiszen tudásunk, felfogásunk szintén még csak kezdetleges lévén, Antal médiumi kvalifikációja éppen a kiképzésünkhöz mért kivánalomnak felelt meg, minthogy magasabbrendü szellemnyilatkozatokat ugy sem fogtunk volna fel.

Szellemi táplálékról tehát vezetőink eléggé gondoskodtak számunkra, kellő oktatást, utbaigazitást adván; a világi elrendezkedéseket azonban teljesen reánk bizták. Nagy gondot és fejtörést okozott nekünk az, hogy nem volt alkalmas helyiség, ahol a szeánszokat tarthattuk volna. Mindannyian fáztunk a lakásunkban való, feltünést okozó csoportos vendégfogadástól, ami a szomszédok megszólását vonhatta volna maga után. A spiritizmus akkortájt a közfelfogás előtt még csörgősapka, vagy — ami még rosszabb — a csalás szerepét jelentette. Ha tehát valamelyikünk egyszer átengedte lakását egy szeánszra másodszorra már elzárta előlünk ajtaját.

Én, mint orvos, ez irányban leginkább voltam feszélyezve; féltettem karriéremet a rossz hirtől. Az orvosnak keresettségét korántsem határozza meg mindig tudásának vagy képzettségének mértéke — ezt a laikus közönség nem igen képes megbirálni, hanem az, hogy milyen vélemény terjedt el felőle. Ha tehát gunyolódva hiresztelik, hogy a hóbort keritette hatalmába, elejtik,

sutba dobják, bármennyire kedvelték és pártolták is őt eddig. A spiritizmussal való foglalkozás pedig akkortájt egyértelmü volt a hóborttal — még nem dicsekedhetett európai hirü tudósok társaságával, mint manapság. Akkori lakásom pedig olyan fekvésü volt, hogy feltünő csoportos látogatások ki nem kerülhették a ház lakóinak figyelmét.

Azért nagy örömünk volt, midőn egy, bár nem körünkhöz tartozó, de köztünk forgolódó és magát spiritistának valló háztulajdonos, kinek felesége amellett médium is volt, a Városmajorban levő nyaralóját felajánlotta szeánszozásainkra. Azonban ott mindössze csak kétszer gyülekeztünk. Házigazdánk rokonainak és ösmerőseinek gunyolódásai annyira leszerelték gyönge, ingadozó hitét, hogy szégyenkezve, bár nem nyiltan, visszavonta felajánlott vendégszeretetét. Mondom, nem hogy formálisan tett volna ki bennünket, hanem félre nem magyarázható módon megérttette velünk ebbeli óhaját azáltal, hogy hallgatva nézte házanépének azt a kegyetlen viselkedését, hogy a szeánszok alatt folyton átjárogattak az ülés helyiségén s szinte tüntetőleg nyitva hagyták vagy zörejjel becsapták az ajtót. Felháborodással távoztunk el tehát e kegyeletünket mélyen sértő helyről.

Felesége figyelemreméltó transzbeszélő és látó médium volt. Egy magát szt. Bonifaciusnak nevező szellemet bocsátottak hozzá. A médium őt teljes püspöki ornátusban látta is. Kenetteljes, mézes szavai, melyekkel eltévelyedettségüket és az anyaszentegyház dogmái ellen való vétkeiket szemükre lobbantotta, olykor harsogóvá, dörgővé s fenyegetővé váltak. Az egyház anathemájával fenyegette őket arra az esetre, hogyha nem tesznek előtte szent fogadalmat, hogy a bünös szellemidézéssel és ennek eretneki tanával minden időkre végképpen szakitanak és ha a sértett szentegyház kiengesztelődése végett bizonyos vezeklést magukra nem vállalnak.

Térdre hullva és megtörve, le is tették a reájok parancsolt fogadalmat. »Szt. Bonifácius« tehát elérte célját. Igen ám, csakhogy körünk bölcs vezetőinek munkáját végezte, midőn H.-ékat elriasztotta a spiritizmus teréről, amelyet ilyen megbizhatlan elemek lépten-nyomon csakis kompromittálhatnak. Mert jellemző, hogy H—g idő multán már nem talált megnyugvást és kielégitést az ő katolikus hitében, sorra látogatta a felekezetek istentiszteleteit; sokáig buzgó látogatója volt az evang. templomnak, aztán rajongott a baptisták, később pedig Swedenborg tanaiért, végre pedig sokáig rendes hallgatója volt az anglikánusok prédikációinak, — mintegy vallási Ahasverus, ki sehol megnyugvást, megállapodást nem talált...

Hogy melyik felekezetnek hatalma alatt állott éppen halála pillanatában, nem tudom, — hogyha esetleg találkoztunk az utcán, barátságosan érintkeztünk ugyan, azonban gondosan kikerültem a diskurzust a spiritizmusról. Említésreméltó, hogy H—g-nak velünk való érintkezését még sem lehet muló, nyomot nem hagyó epizódnak tekinteni, mert az ő révén ismerkedtünk meg *Fischer*

János testvérünkkel, aki Wesselényi-utcai háza mellett levő kerti telkén a »Szellembuvárok egylete« helyiségét, általunk megállapitott terv szerint, épittette fel. A köztünk és az elvonultan élő agg házaspár közt az életviszonyok tekintetében olyan különbség volt, hogy alig képzelhető más ut és mód, amely minket összehozott volna. De erről bővebben fogok referálni, ha majd egyleti helyiségünk miként való létrejöttét fogom tárgyalni.

Zavartalan ülésezések tartásáról szó sem lehetett; bujkálva, rejtőzve, ha nem is éppen elhagyott barlangokban vagy katakombákban, de annyiban mégis némileg az első keresztyének sorsára jutottunk, hogy a Zugliget félreeső, járókelőktől került magaslatait és a Ludoviceum sürü bozótjait kerestük fel, én meg Antal, kikhez némelykor egy buzgó agg testvérünk, *Zograf* Ignác is csatlakozott. Mondottam már más helyen, hogy körünk egyéb tagjaiban gyenge volt még a buzgóság; vasárnapi szeánszainkra gyéren jelentkeztek, mivel többnyire fizikai jelenségeket hajhásztak, az Antal által kapott tanulságos közlemények pedig nem érdekelték őket annyira, hogy e végett szórakozási hajlamukat feláldozták volna.

A Ludoviceum akkortájt csak »Orczy-kert« elnevezés alatt volt ismeretes, még nem volt eredeti alapitási céljának, a hadapródképzésnek visszaadva, és elhagyatott, elvadult, sivár képet nyujtott, ahol ünnep- és vasárnapi napokon a köznép alsóbb rétegei tivornyáztak. Oda zarándokoltunk tehát, papirt, plajbászt és nagy, kemény táblájú könyvet vive magunkkal, mely a hasonfekvő Antalnak aljazatul szolgált irás közben. A bozótokon kivül folyt a sok léha beszéd s mindenféle allotria, az ujjongó, hetyke bakafántoskodás, a bozótban pedig mi — imára kulcsolt kezekkel — áhitatos szivvel emelkedtünk a jó Atyához, kérve az ő tiszta szellemeinek oktatását, és segitségét. Fülünkbe léha dalok csendültek a bozótokon át: ájtatos fohászainkat meg felvitték jó szellemeink az Atyához, aki azokat meghallgatta és kegyességével megáldva juttatta vissza hozzánk.

Ilyképpen töltöttük és használtuk fel az 1871-iki nyarat.

Karolina médium.

Bizonyára még emlékeznek t. olvasóim arra, hogy körünk egy női médiumáról is tettem említést. Ez egy Moravetz Alajosné, *Karolina* nevü beszélő és látó médium volt, akire azonban szeszélyes, akaratos, hiu, élvezethajhászó természeténél fogva nem számithattunk, mert többnyire kicsinyes, néha koholt okból elelmaradt, néha meg dacból is, hogy Antalt, akit szókimondó jelleménél fogva nem kedvelt, bosszantsa és rászorultságunkat velünk éreztesse, mert hozzá fogható, meggyőzőbb transz-médium alig képzelhető.

A Gondviselés dusan ellátta őt az ahhoz való kellékekkel. Tetszetős arcvonásai, az érzelmek játékát kifejezésteljesen és hiven visszatükröző mimikája még a hitetlen ember szivéhez is hozzáférkőzött és ezt vagy megragadta, vagy pedig megrázkódtatta; egészen érintetlenül alig hagyott valakit. E külső, együtt ily mérvben ritkán található segédeszközökkel kapcsolatban a médiumi nyilatkozatok is szinte megdöbbentők valának: részint a szellemazonossági bizonyitékok, részint kifogástalan formáju és magasröptü tartalmuk folytán. Megjegyzendő, hogy Karolina médium mint iparos felesége és ugyancsak iparos családból való nő, csupán elemi iskoláztatásban részesült, tehát minden müveltség és olvasottság hiján volt.

A »Reflexionen aus der Geisterwelt« cimü egyleti kiadásban megjelent közleményekben több helyen találhatók médiumi nyilatkozatai, melyek tulhaladják az ő értelmi és müveltségi nivóját. Az előttem fekvő 1871. április 3-ról kelt sajátkezü tizoldalas levelemből olvasom az alábbi két szeánsz lefolyását, amelyről akkori szokásom szerint báró Vayékat részletesen értesitem. Emlitettem már, hogy Adelmánk az 1870-es és 80-as években hozzá intézett összes leveleimet szellemi ösztönzés folytán néhány év előtt visszaszármaztatta hozzám, amely körülménynek köszönhetem, hogy többféle, harminc év után elmosódott eseményt, mint az alábbiakat is közölhetem. Azonban nevezetes, hogy ezeknek átolvasása által oly élénken jelennek meg ismét szellemi szemeim előtt, mintha csak rövid napok előtt játszódtak volna le. Nem mint a legérdekesebbeket hozom ezeket, mert a levél még ezeknél is érdekesebbeket tartalmaz, hanem mint a legrövidebbeket, melyekhez semmiféle bevezetést vagy ismertetést nem kell füznöm.

A szeánsz Antal üzlethelyiségében tartatott, az asztalon a sajtó alól akkortájt kikerült »Szellem, erő, anyag« cimü könyv még felvágatlanul fekszik; körünknek egyik tagja, a helybeli evangélikus iskolának egyik tanára, egy racionalista, kétkedéssel küzdő, szőrszálhasogató, vaskalapos ember engedelmet kér tőlem, hogy a szeánszban levő Karolina médiumnak kontrolláló szelleméhez néhány kérdést intézhessen, amire az engedelmet megadom.

Kérdés: A »Szellem, erő, anyag« cimü előttünk fekvő könyv valóban szellemek által vagy valamely tudós ember által iratott-e?

Válasz (a médium gunyosan mosolyog): Hm! Mutass nekem olyan földi tudóst, aki egyszeri elolvasás után képes volna ezt a könyvet felfogni, vagy megérteni. Nézd meg a számtörvényt, az összeadásokat és levonásokat, a hatványozásokat és depotenciro zásokat, hogyan vágnak össze, nézd meg azt a meg nem rendithető következetességet és logikát, mely az első betütől az utolsó mondatig azon végigvonul és kérdezd meg magad, vajjon emberi elméből származhatik-e mindez?

Kérdés: Tehát eszerint e könyv magadféle lény által iratott?

Válasz: »Magamféle? Csakugyan magamféle által, hogyha az alatt »szellemet« értesz. És még sem egészen magamféle, mert tudd meg, hogy *azok* a szellemek, kik e könyvet irták, oly közel állnak az Istenhez, hogy azért mély tiszteletünkre és hódolatunkra érdemesek: oly szellemek, akik a bölcseség tiszta forrásából meritenek.«

Emlitett levelemben még közlöm a szellemnek egyéb magasztos oktatását a spiritizmusról és *valódi* spiritistákról, *milyennek* kell azoknak lenniök, Krisztusról és arról az időről, midőn majdan *egy* akol és *egy* pásztor leszen, stb.

Még egy rövid és érdekes epizódot közlök e levélből:

Egy K. nevü württembergi mérnök, aki az akkortájt épülő kassa—oderbergi vasutnál főmérnöki állásban volt alkalmazva, hozzám hozta beteg feleségét, két gyermekét pedig otthon, Zsolnán hagyta biztos őrizet alatt. Néhány napra egyik gyermekének komoly megbetegedéséről szóló értesitést kapott, amelynek lefolyásáról naponta referáltak. Egy nap elmaradt a várva-várt értesités, ami nagy aggodalomba ejtette a szülőket, különösen a javulásnak induló anyát féltette az aggodalmaskodó férj. K.-ék a velem való érintkezés révén megismerkedtek a spiritizmussal és Karolina médiumi kiválósága révén teljes meggyőződést nyertek. K. ur biztosra vette, hogy a szellemek Karolina által hirt fognak adni a beteg gyermek hogylétéről. Kért, hogy hatalmazzam fel őt, hogy Karolina médiumot a lakásom közelében fekvő Frohner-szállóba, ágyban fekvő feleségéhez hozhassa. Megadtam az engedélyt, mire Karolina lakásához hajtatott és elhozta őt magával a szállóba, ahol én meg feleségem vártuk őket. Karolina delejezés után transzba esett és igy szólalt meg: »Üdvözöllek benneteket idegen földön! Miért nem fogadtad meg az én orvosi tanácsomat és rendeléseimet? stb.« Megjegyzendő, hogy szokásunk szerint most sem citáltunk valamely szellemet, csak K. ur gondolt régi bizalmas háziorvosára, aki elutazásuk alkalmával bizonyos rendeleteket és óvintézkedéseket adott gyermekeit illetőleg, azonban elutazásuk óta elhalt. Kérdésre meg is mondta a nevét: dr. Steinbach.

Továbbá azt mondta: »A gyermek vigyázatlanság következtében meghült s bár komoly beteg volt, most már tul van a veszélyen s igy teljesen nyugodtak lehetnek.« Rövidre ezután, még ottidőzésünk alatt sürgönyt hoztak: hogy a gyermek orvosa biztatása szerint már minden veszélyen tul van.

*

Karolina médium finom szervezetü, gyönge mellü nő volt. Egy 1871.-i junius 6-áról kelt levélben Adelmánktól vezetőinknek azt az utasitását kaptam, hogy Karolinát delejezzem; ezenkivül még szorgos diétát és részletesen vázolt életrendet is szabtak meg számára, mint oly elodázhatlan segédeszközöket, melyeknek figyelmen kivül hagyása élete veszélyeztetését vonná

maga után. Én pedig — ismerve Karolinának fegyelmezhetlen, makacs, szófogadatlan természetét és dédelgetett hajlamaihoz s megkedvelt szokásaihoz való ragaszkodását, — mellyel pedig a rendeletek értelme szerint szakítania kellene, — tudtam, hogy ő azokról sehogy sem lesz képes lemondani. A rendeleteket tehát elhallgattam előtte, annyival inkább, mivel Karolinában sem a kellő bizalom vezérlőink iránt, sem pedig a delej hatása felőli ismeret még nem volt meg. A rendeleteknek vele való közlését még abból az okból is mellőztem, mert reméltem, hogy jóságos vezetőink, számolva Karolina gyengéivel, olyan alkalmas helyzetet fognak teremteni, mely az iránt uk való hitet és bizalmat benne felkelti s igy a rendeletek elfogadására és megszivlelésére képessé teszi. S ebbeli várakozásomban nem is csalatkoztam.

Egy napon Dániel öcsémet és a kuzinomat hivtam egy szeánszra, ahol Karolina által egy mindnyájunkat megdöbbentő szellemazonossági bizonyitékot kaptunk, melynek révén kuzinom teljesen meggyőződött a szellemek létezéséről és lelkes spiritistává vált. Megjelent t. i. egy mindnyájunk előtt teljesen ismeretlen fiatal leánynak szelleme, aki minden izében, mozdulataiban és mimikájában kuzinomat a vele valamikor egy házban lakott leányra emlékeztette, aki szerelmes volt beléje, amiről csakis a kuzinomnak volt tudomása s amely leány fiatalon, tüdővészben halt meg. Karolina médiumilag látta és találóan leirta a szellemet, aki meg is mondta a nevét: Julia.

Ez a megkapó incidens ösztökélte kuzinomat arra, hogy Karollinát bemutassa édes anyjának, jó öreg nagynénémnek, illetőleg őt Karolina médiumitásával megismertesse. Meghivta tehát Karolinát vacsorára, amit ez el is fogadott. Vacsora után Karolina önként tránszba jött, de látni való volt rajta, hogy rosszulléttel és légzési szorongással küzd. Néhány delejes vonást is huzott önönmaga a bal mellén. Aztán a kezével rám mutatott, hogy én delejezzem őt, mialatt mélyebben kezdett lélegzeni és a kezével jelezte, hogy már jobban tágul a melle. Az ötödik vonásnál leintett a további delejezésről. Felém fordulva, Innocentius védszelleme ekképpen aposztrofált: »Te teljesen képes vagy őt kigyógyitani, még pedig a te delejed által. Adj neki hetenkint hétfőn, szerdán és pénteken 5—5 delejes vonást, mig a szünidőtök tart — és ő meg fog gyógyulni; tüdeje vissza fogja nyerni tágulásra való képességét és a sérült helyek be fognak hegedni.« Ezek után a szavak után Karolina felébredt.

Most tehát elérkezettnek láttam a várva várt időpontot, hogy a szellemi vezetőink rendeleteit közöljem vele. Nagyon elámult. Az általa közölt rendeleteknek az Adelmáéival való egybehangzása rendkivüli örömet váltott ki belőle és büszkeséggel töltötte el. Ugy látszott, hogy jó hatást keltett egész lényére, ami buzgóságában kifejezést is nyert. Fájdalom! csak muló tartammal, mivel rövidesen rá megint beállott erőinek csökkenése.

Küzdelem Karolináért. Bukása.

A következő napon, hétfőn, megkezdtem a delejezést. A második vonásnál már transzba jött. *Balassa* orvostanárnak szelleme jelent meg nála, aki magát mint kirendelt orvosi tanácsadóját jelentette be, aki arra van hivatva, hogy egészsége felett őrködjék, illetőleg gyógyitását vezesse és szorgalmazza. Szellemi vezetőink és Karolina védszellemével egybehangzóan ő is a delejezést és rendezettebb életmódot hangoztat, különösen nagy sulyt fektetvén életrendje megváltoztatására, célszerübb lakviszonyok előteremtésére, minthogy a meglevők felette visszásak valának.

Balassa rendszeres tudományos klinikai előadást tartott Karolinának tüdőbajáról és arra utasitott, hogy különösen a bal mell-oldalát delejezzem behatóan, mondván: »A kezemet, amellyel annyi embert szerencsésen gyógykezeltem, az orvosok ős atyamestere *Hippocrates* vezette; te is oly szerencsés vagy ilyen vezért magadénak mondhatni és pedig *Hahnemannt*.«

Biztosan állithatom, hogy Karolinának fogalma sem volt arról, hogy valaha Hippocrates vagy Hahnemann létezett, annál kevésbé, hogy az egyik az általános orvosi tudománynak megalapitója, a másik meg a homöopatiának megteremtője volt.

Az 1871.-i augusztus 3.-áról kelt b. Vayékhoz intézett levelemből azt olvasom, hogy Balassa, aki minden delejezésnél Karolinánál megjelent, egyizben ekképpen nyilatkozott: »El fog jönni az az idő, midőn az orvosok is kétségbeejtő esetekben a delejes gyógymódhoz fognak folyamodni, bár ezidőszerint még nem hisznek benne. Még most az tartja vissza őket, hogy a sikeres kurákról szóló hirek leginkább alsórendü betegeken elért eredmények után jutnak hozzájuk; azonban előkelő, magas társadalmi állásu betegek is fognak gyógyulni a delej által és akkor majd az orvosok is a delejesség iránt melegebben fognak érdeklődni és behatóan foglalkozni vele. Kedves barátom, ha te tudnád, hogy betegeid milyen hálával vannak eltelve irántad, térdre borulnál, megköszönve Teremtődnek nagy kegyességét, mellyel téged megáldott.«

Áttért azután Dr. F... fővárosi tiszti orvosnak akkortájt baleset következtében beállott halálára:

»Rémes sötétség és kietlen sivárság környezi, ugy remeg, mint egy iskolásfiu, aki nem tudja leckéjét. Mert feladatát nem fogta fel, lévén a *humanitás* gyakorlása első és főfeladata az orvosnak, amelyet ő azonban teljesen tekinteten kivül hagyott.«

Nos, ragyogóbb mintaképet, mint amilyen néhai tanárom, Balassa, az őt imádó és tisztelő tanitványainak szemében volt, még a legszegényebb beteggel szemben is: a humánus orvosnak ideálisabb tipusát alig lehet képzelni.

Aztán folytatta:

»A homályos kapun tul elterülő mezőségek csodás dicső pompája megismerteti az emberrel Istennek végtelen nagyságát és hatalmát. Boldog az az ember, akinek már itt a földön feladatának megismerése dereng.« A médium szomoruan lehajtotta fejét mellére és mély sóhaj bontakozott ki belőle, amire felébredt.

Majd minden tránszában önváddal illette magát Karolina, Balassa pedig folyton ösztökéli őt akaraterejének megfeszitésére. Nyájas hangon atyailag inti és figyelmezteti magas hivatottságára, melynek egyedül a szellemek iránti engedelmesség által lesz képes megfelelni.

A 71.-i augusztus 7.-ről kelt levelemben azt jelentem b. Vayéknak: »hogy Karolina delejes álmai napról-napra érdekfeszitőbbek. Mellét majdnem egészen könnyünek érzi — hátha még a szellemek rendeleteit a friss levegő élvezetét illetőleg megszivlelné! Ahelyett, hogy legalább vasárnaponként kimenne falura vagy a budai hegyek ózondus levegőjébe, beékelteti magát a szinház büzhödt levegőjében gomolygó embertömegbe órák hosszat és aztán engedetlen viselkedése miatt elveri önmagán a port...«

Balassa meg egy alkalommal azt mondja: »Kedves barátom, hogyha beletekinthetnél ebbe az organizmusba és a delejnek csodás hatását megbámulhatnád, alig találnál kellő szavakat, hogy Istennek kegyelmét megköszönjed. Szemei azonban még nem eléggé türik a látomást; de ő mégis arra van hivatva, hogy ámulatba ejtő szellemi képeket tárjon fel az emberek előtt — persze csakis abban az esetben, hogyha feladatát komolyabban fogná fel, mint eddig. Sajnos, ez hiányzik benne; nincsen igyekezete, nincsen kitartása, gyenge benne az akaraterő, hogy hivatottból választottá tegye magát. Mindez nagyon megszomorit!«

De meg engem is és valamennyiünket felette megszomoritott, hogy ez a hivatott, nagy reményekre jogositott médium, kit az Isten az adományok egész özönével halmozott el ugy, hogy hozzá fogható megkapóbb és meggyőzőbb beszélő transzmédiumot alig láttam, aki előtt az Ég ragyogó kapui nyitva állottak, hogy médiumitása révén megszerzendő érdemei által bejuthasson, — mondom, hogy ez a médium szinte lábbal tiporja Isten kegyes adományát!

Sajnos, a bukásnak csiráit magában hordotta: nagymérvü hiuságában önmagát Isten kiváltságos kegyeltjének, nemmédiumokkal szemben magasabb fokon állónak tekintette. E felfogás fonákságát szükségtelennek tartom e helyen bővebben bizonyitani. Pál apostol tanitja, hogy az ember saját érdeménél fogva nem válhatik igazzá, hanem csupán Isten kegyelme által. Az Isten az adománnyal — kegyelméből folyólag — megajándékozza a médiumot, hogy az azáltal választottá, igazzá tegye önmagát. A médiumitás éppoly sikamlós, veszedelmes ajándék a szellemi téren, mint a gazdagság az anyagi téren: — itt is, ott is megadatnak az eszközök a busás érdemszerzésre, de fájdalom, láthatjuk, mily ritkán állják ki a próbákat, melyek a

médiumitást nyomon követik. Könnyen befolyásolható voltánál fogva a médium nagyobb mérvben van kitéve a kisértéseknek, tehát a hasonlók vonzástörvényénél fogva Karolinánál sem maradhatott el az alantasok megtévesztése s eképpen lejtőre jutva, folyton hanyatlott. Én meg Antal bánatos szivvel láttuk, miképpen a nagyravágyás és a szerepelhetési viszketeg mindjobban behálózza Karolinának elhomályosult szellemét. Tétlenül kellett látnunk, miként rohan neki feltartóztathatatlanul az örvénynek. Talán végképpen el is merül, másokat is magával ragadva, ha a jó Isten őt, férjét, nővérét, meg egy hozzájuk szegődött tagunkat magához nem szólitja. Emberi szemnek, mely csupán az események felületén tapad és a dolgok mélyébe nem hatolhat, megrenditő családi katasztrófának látszik, ami tulajdonképpen Isten megfoghatatlan szeretetének kifolyása, mely szegény elbukott gyermekét a végelmerüléstől megóvja.

Hogy Karolina állapota, helyzete és alakja testének levetése után módfelett szánalmas volt, — fölösleges még csak emliteni is, Friedmann Franciska látta és leirta eltorzult alakját. 1874. évi december 24.-én vezetőink ülésünkbe hozatták és Karolina védszelleme, Jonathan, Antal médium révén szószerint a fejére olvasta egy Karolina által jött gyönyörü manifesztáció két bekezdését, melyben Karolina önmagára kimondotta a szentenciát.

Ime Karolina megrázó esete visszarettentő például és okulásul szolgálhat minden médiumnak. Ahogy a gőg, az öntulbecsülés kiinduló pontja volt az elsődök bukásának, azon módon a hiuság — a gőg és öntulbecsülés fattyuhajtásai rejtik magukban a bukás csiráját a médiumokra nézve is. Istenbe vetett hit és bizalom elsősorban képezik a tiszta, megbizható médium kvalitásait; Istenben szerető Atyját, önmagában meg engedelmes gyermekét kell látnia, mert a gyermeknek első kötelessége az engedelmesség, szeretet és hála Atyja, Teremtője iránt, akit mindenek fölött tartozik szeretni és akinek tetszését, megelégedését ki kell érdemelnie. Az olyan médium azonban, aki az emberek dicséretére s magasztalására törekszik, aki arra vágyódik, sőt követeli, hogy nyilvánosságra hozzák, kinyomassák azt, aminek ő Isten kegyelméből csak eszközül szolgált, az olyan médium a legnagyobb veszedelemnek van kitéve azáltal, hogy alantasokat vonz, akik a hiuság csiráját növelik, mely végre elburjánzik benne és megbizhatatlanná teszi.

Minden ember körül van véve tévesztő szellemektől, a médiumokat pedig ezeknek egész raja zsongja körül nem csupán azért, mert fogékonyabbak a befolyásolás befogadására, hanem azért is, mert kivánatosabb prédák a tévesztő szellemek szemében. Hiszen háboruban is inkább a tisztekre irányul a lövészek puskacsöve, mert egyetlen tiszt elejtésével egy egész csapatot bénitanak meg. A feladata magaslatán álló médium *szerény, alázatos, önzetlen, odaadó;* önmagának nem tulajdonit semmiféle érdemet, a legszebb, a legmagasztosabb nyilatkozatokért egyedül a jó Atyának engedi a dicsőséget. Megelégszik tehát Isten-

nek azzal a kegyelmével, hogy a tudnivágyó emberiséghez őt választotta izenetének közvetitőjéül; az általa beszélő szellem érdeméből részt nem követel magának; készséggel betölti feladatát, *de érte semmi jutalmat nem vár.* Különösen nagy veszedelemnek van kitéve a médium, midőn magát azzal a szellemmel azonositja, ki általa beszél, tehát a birálatot ugy tekinti, mintha az ő személyére vonatkoznék s ugy tartja magát, mint valamely szinész, kinek a dicséretek és a tapsok hiuságát legyezik, a megrovások pedig önérzetét sértik...

Hogyha már a médiumokat egyrészt oly nagy felelősség terheli, a kör tagjait másrészt gondos körültekintés és kiméletes óvatosság vezérelje a médiumokkal szemben. Nem mondom, hogy dédelgessék, kényeztessék, aminthogy jó magam is nem egy médiumot azzal csak rontottam — mert némely természet nem birja ki ingadozás nélkül a jóindulattal és szeretettel való elhalmozást; hanem számoljon a kör minden tagja az ember általános gyengéivel; — minden hiuság nélkül való ember nincs. A női nemnek ez meg éppen sajátos praerogativája, tehát a felebaráti szeretetből folyó elnézés és gyöngédség parancsolta kiméletes megbirálás azt diktálja, hogy ne sértse meg azt, ami alapjában véve emberi vonás. Különösen pedig vegyen kiki fontolóra minden szót, mielőtt azt birálatként egy médium ellen kiejti. Sokat irtunk már a gondolatok, érzések és szavak utóhatásáról. Kitörülhetlen nyoma marad mindannak a végtelen éterben, a mindenség e gyüjtőkamrájában, melyben a szellem mindezt megtalálja, mert örökké hiven őrzi, amit gondolt, érzett, szólt és cselekedett: némelyik örömére, más meg keserüségére. Hiszen alig akad ember, aki ez irányban magát jogos birálatra teljesen illetékesnek mondhatná. Még médium sem kompetens más médium fölött itélkezni. Az intuitiv tránszmédium csak a saját médiumitásához hasonló fajtáju médiumitásról bir kellő tájékozással. Csakhogy a tránszállapotoknak mérhetetlen fokozatai vannak — parányi, alig észrevehető, egymásba olvadó nüanszokkal. És ezek a nüanszok sokfélék, de alapjában véve mégis lényegesen különböznek egymástól, tehát általános sémát nem lehet felállitani. Csakis az olyan szólhat hozzá a dologhoz, aki mindazokat felöleli és megérti. De ki az, aki erre képes? Senki, magamat sem véve ki. Illő tehát, hogy szerényen hallgasson és figyeljen mindegyik s hallgatagon alkosson magának a maga módja szerint a tapasztalatokból fogalmat; de ne propagálja azokat készpénz gyanánt, mert azáltal hangulatot kelt, amely tiz esetből kilencszer téves és ezért felelősséget von magára.

A mechanikus transzmédiumot pedig semmiesetre sem szabad felelőssé tenni az általa reprodukált közleményekért. Ha tévesek azok és esetleg valamely tag megtévesztetett általuk, ez nem lehet a médium dolga, hanem azé, aki a közleményt nem eléggé mérlegelte, rostálta és szellemi értékét nem vizsgálta alaposan.

Semmiesetre sem járja pedig a médiumot ily esetben megbizhatatlanság vádjával illetni. Egy kötelességtudó, tisztalelkü,

odaadó médiumot semmiféle gáncs jobban meg nem rendithet, mint a megbizhatatlanság sulyos vádja. Hiszen a képességében, hivatottságában, tiszta szándékában való hit és bizalom képezi a tisztalelkü médiumnak egyedüli kincsét, fundamentumát, amelyen egész tényked ése nyugszik. A szilárd alapzaton álló hit és bizalom képezi a tisztalelkü médiumnak éltető, erőgyüjtő, kristálytiszta forrását, amelyből egyedül merithet lelkesedést, hivatottságot és odaadást — ezt a tiszta erőforrást tehát a kétség szennyes üszkével nem szabad felkavarni és zavarossá tenni!.. .

*

Azóta három évtized olvadt bele a mérhetetlen örökkévalóság árjába, mely időszak médiumfejlesztési gyakorlatomban sok, sok bánatnak és csalódásnak szakadatlan láncolatát képezi. Ha áttekintem a hivatottak hosszu sorát, akik elémbe kerültek, sajgó szivvel kell konstatálnom, hogy csak elenyésző kis hányad volt képes magát a választottak fényes magaslatára felküzdeni. Azonban érettebb megismeréssel most már belenyugszom a mindenható gondviselő Istennek bölcs akaratába és intézkedésébe, mert tudom, hogy minden ugy van jól, amiként történik, minthogy Isten tudta és akarata nélkül a nagy mindenségben semmi sem történhetik. De az ember gyarló elméje nem képes belehatolni Isten bölcs célzataiba, — töri a fejét ezeknek megfejtésében, okoskodik, sőt ezeknek birálgatásába bocsátkozni is merészel!

A magas szellemek oktatásaiból meritett ismereteink folyományából tudjuk, hogy ezek a rendeltetésüket eltévesztett médiumok csak *ezidő szerint* jelentenek veszteséget, de a közösség szent ügyének, melynek szolgálatában a szolidaritás örök törvénye szerint munkálkodni hivatva voltak, azaz arra, hogy az emberiség elfátyolozott szeme előtt fáklyát gyujtsanak, hogy egyfelől fölismerje az őt elnyeléssel fenyegető őrvényt, amelynek szélén áll, másfelől, hogy lássa a fényes utat, mely az Atyához, az örök üdvhöz és boldogsághoz vezet — *ennek* a közösségnek ők nem vesztek el.

Azt a tőkét ugyanis, melyet a Mindenható adott nekik, hogy majdan dus kamatokkal rakják le zsámolya előtt, ezt — ahogy az Irás mondja — eláshatják ugyan, de elenyésztetni nem birják. A médiumi képesség: a tőke, megmarad, ezt perispritjökben magukkal viszik; Istennek általuk nem teljesitett parancsa pedig — hogy tudniillik ők kamatot, gyümölcsöt hozzanak belőle — minden időkre rendithetetlenül fennáll. Szabad akaratuknál fogva elodázhatják, késleltethetik ugyan ideig-óráig a parancs teljesitését, de kiküszöbölni azt nem birják, mert ez fennáll mindaddig, amig Isten akarata be nem teljesedik, akárhányszor kelljen is emiatt visszatérniök a földre, hogy ujra testet öltve, megpróbálkozzanak Isten akaratának érvényt szerezni.

Mindamellett a célját tévesztett médiumnál aránylag ritkábban merül fel a gyakori visszatérés kényszerüsége; az olyan

szellem, akire az Atya médiumitási feladatot ró, az már nem konok, megátalkodott szellem, minthogy már Istenre eszmélt, sőt a hivatásához való jóakarat és a szeretet némi foka is lakozik már benne, csak éppen az akaraterői nem mindig kielégitők s nincsenek mindig arányban feladatai nehézségével. Ha tehát az ilyen szellem a tulvilágon annak a tudatára ébred, hogy mit kellett volna elvégeznie s miket mulasztott el, mit érhetett volna el és miket játszott el akaraterejének gyenge kifejtése által: a bánat marcangoló furdalásai keritik hatalmukba s felfakad benne a jótevésre való erős elhatározás. Hatványozott igyekezettel csakis akaraterőinek megszilárditását törekszik elérni s nem is kéri egyhamar az Atyától a visszatérésre való engedelmet, mig meg nem próbálja belsejét s nem mérlegeli erőit, vajjon elégséges garanciát talál-e bennök, hogy a földi kisértések ellen küzdelemben vértezve sikra szállhasson a bukás biztos kikerülésének reményével. Akkor aztán Isten áldásával, védszellemének biztatása mellett s visszamaradt szellemtestvéreinek szerencsekivánataitól kisérve tér uj vándorutjára.

Krisztus Urunk apostolaitól eredő szellemi közleményekből vesszük, hogy ők Uruk és Mesterük korában feladatukat csak félig végezhették el és Isten parancsára a második évezred leforgása előtt azt teljesen be kell fejezniök: szellemi sugallás és kinyilatkoztatás által megmagyarázni az emberiségnek mindazt, amit földön létükkor az emberek fel nem fogtak volna.

Azt is mondják, hogy Isten akarata az, miszerint a jelenkorban haladottabb, fejlettebb szellemek küldessenek testöltésre a földre, hogy fokozottabb felfogásuknál és fejlettebb szellemerkölcsi lényüknél fogva az erkölcsök gyakorlását, a hitet és felebaráti szeretetet terjesszék e bolygón. Céljukat tévesztett, de szilárdabb akarattal visszatérő médiumoknak pedig nagy része lesz a jövő korszakban a szellemi regenerálás mérhetetlen munkájában.

És mintha már-már szemmelláthatólag is teljesedésbe menne a prófécia. Itt is, ott is támadnak lángelméjü, nagybuzgalmu férfiak, kik visszaállitják a hitnek, emberszeretetnek és ezzel a békének ledöntött oltárait. És mintha az ujabb generációkban is már több volna az elme- és érzésbeli finomságból, mely alkalmas talaj arra nézve, hogy a nagyok által elhintett eszmék magvai erőre kaphassanak és a szellemi haladás gyümölcseit meghozhassák. Csak figyelni kell, mert ezzel nemcsak a fü növését lehet meghallani, hanem annak a szellemi palántának a fejlődését is észre lehet venni, melynek gyökerei a szeretetben vannak s melynek virágai Istenhez érnek.

Mi szegény napszámosok pedig, kiket az Ur kegyelme a kapavágás munkájához szolgálatába szegődtetett, hogy az égi magnak befogadására a rögös talajt előkészitsük, ernyedetlen szorgalommal és kitartó odaadással azon legyünk, hogy becsületes munkánkkal kiérdemeljük kegyes Urunknak megelégedését és jutalmát — nem az édes nyugodalmat és pihenést, hanem a nagyobb, terhesebb, eredményesebb munkával való megbizatást.

Károly és Anna médiumok.

Bayer Károlyt és nejét: mint sok más embert, a Halál csontkeze vezette a spiritizmus táborába, illetőleg hozzánk. Midőn a sötét angyal egyik kezével az emberek sorsát intéző Urnak parancsára forrón szeretett, egyetlen gyermeküket könyörtelenül elragadta s majdnem halálos sebet ejtett rajtuk, ugyancsak az Urnak, az örök szeretet és irgalom Istenének intésére — másik kezével gyógyirral enyhitette a sajgó sebet, sőt az örök üdvösség boldogságát fakasztotta belőle.

Nagyon megsiratták drága fiukat, aki kiváló szellem-erkölcsi kvalifikációjánál és páratlan gyermeki szereteténél fogva szemük fénye és büszkeségük volt. De nemcsak a szülők, hanem az iskola és a tanárok is büszkék voltak erre a messzemenő reményeket igérő, tanári pályára készülő ifjura. Bayerék azonban buzgón hivő emberek lévén, a vallás tanaiban már eleve vigaszt és megnyugvást találtak. Habár a veszteség okozta fájdalom alól az emberi sziv nem képes magát kivonni, mégis a halhatatlanlanságban való hitnek áldásos hatása megóvta őket a kétségbeesés végleteitől.

A gyászt, a kesergést a felekezetek nem tiltják, a halottak emlékének diszes kultuszát pedig még az egyházak is gyámolitják. Eszerint Bayeréknak első dolguk volt a sirkert clőkelő helyén költséges, diszes kriptát épittetni drága fiuk hullájának befogadására. S minthogy a fiu életében szerette a virágot, a rózsát, nem csupán a sirhelyet, hanem szobáját is, amelyben lakott, virágos kertté alakitották át. Egész idejüket hol a kriptájánál, hol az elhalt szobájában töltötték; ennek küszöbét, mint egy szent helyet, idegenek elől elzárták. Boldogoknak érezték magukat a Károlyuk tetemét magába záró kripta mellett épp ugy, mint otthonukban, ahol az elhalt fiu zongorája, festményei, könyvei és egyéb tárgyai élénken emlékezetben tartották a halottnak ezekkel való hajdani foglalkozását és a szülők szinte beleélték magukat abba az önalkotta csalódásba, mintha fiuk még mindig körülöttük mozogna és örömmel nézné szüleinek e pietásos viselkedését. Hogy meddig tartott náluk ez az ábrándszerü álomélet — azt nem tudom, de végre szétfoszlott ez a ködkép és beállott — legalább az asszony kedélyében — a reakció: a kétely. Vajjon tud-e minderről drága fiuk? Él-e valóságban az elhalt lelke, ahogy a vallás tanitja? Miért nem látják? Miért nem ad életjelt magáról, ahogy a spiritisták állitják, stb.

Megjegyzem, hogy Bayeréknak még a fiu életében egy ismerősük révén volt tudomásuk a spiritizmus létezéséről. De nem reagáltak rá, nem érdekelte őket. »Hiszen mindezt tanitja a vallás is, mondták, amiben ők ugy is hisznek. Nem cserélnek tehát vallást, főleg, mikor a felekezeti közösségben őket annyira

becsülik és lelkészük buzgóságukat és egyházuk iránti áldozatságüket ismételten kiemelte.« (Ha jól tudom, Bayer a presbiterium tagja volt.) Midőn tehát vallásos halhatatlansági hitük léket kapott és többé nem *hinni,* hanem *tudni* is szerettek volna, Bayerék közeledni kezdtek a már régóta került spiritista ismerősükhöz.

Mi ugyanazokat a valláserkölcsi tételeket propagáljuk, mint akármelyik theistikus vallás. A vallás az egyetemes emberiségnek legbecsesebb, legdrágább kincse, mely erőt ád az embernek az élet küzdelmeiben, felismerteti vele a világ Alkotójával szemben való semmiségét, tehát szerénységre és saját gyarlóságának tudatában felebarátai iránti elnézésre utalja; az Atya végtelen szeretete és irgalma önnemesitésre és tisztulásra ösztönzi, hogy az ő szivében is felfakadhasson a szeretet és irgalom csirája felebarátainak szenvedései iránt. Mindezekből corollariumként folyik a vallásnak az a sarktétele, hogy amit nem kivánsz magadnak, ne tedd azt másoknak.

Mindezt a spiritizmus is hirdeti és hivei arra törekszenek, hogy a hirdetett tantételeket — amennyiben gyarló emberi mivoltuktól kitelik — önmagukkal, saját példájukkal dokumentálják. De ennél többet is bizonyitanak; tudniillik azt, hogy az öntisztulás, önnemesités szükségessége a mindenható Isten örök törvényén alapszik, mely alól semminemü teremtés ki nem vonhatja magát. E törvény iránti tisztelete, jóakarata és igyekezete határozza meg az időt, amely alatt azt hamarabb vagy később éri el. Hogy mindez nem puszta állitás és elmélet csupán, annak bizonyitására szolgálnak a tisztult szellemek, kiket Isten határtalan kegyelme mozgósitott, hogy a hitevesztett, erkölcseiben mélyen sülyedt, örvény szélén álló emberiséget megmentsék a végelmerüléstől.

Korunk nemzedéke elkápráztatva a természeti tudományok bámulatos, de egyoldalu kutatásainak eredményeitől s hátat forditva a vallásnak s minden eszményinek: képtelenné vált az ész bölcseletének, az érzelmek sugallatának, az intuiciónak befogadására és igy a vallás magasztos erkölcsi tételeivel szemben a tagadás álláspontjára helyezkedett. Csak azt fogadják el, amit érzékileg percipiálnak.

Jóságos mennyei Atyánk bölcsesége számolva *bukott* gyermekeinek elhomályosodott, eltévelyedett lényével, határtalan kegyességében megengedte, hogy megtisztult, testetlen gyermekei érzékelhetőleg is bizonyitékot adhassanak testvéreiknek, rokonaiknak a halál után való életükről. Megengedte, hogy felkeltsék őket abból a kábitó álomból, amelybe a tudomány hamis próféták meritették. A tisztult szellemek felrázzák az embereket a tespedésből, amelynek reménytelenségüknél fogva magukat átengedték. Ime: hallod, látod, érzed, hogy igenis élünk; van másvilág, szellemvilág és szellemek, akik haladásra, tökéletességre törekszenek. Ime tudjátok, hogy kik vagytok ti magatok; honnan jöttetek, miért vagytok a földön és hova fogtok jutni. És

ez a szellemek által hirdetett tan képezi a spiritizmust, melynek minden sora összevág Jézus Krisztus szavaival, aki szintén hirdette a tulvilágot, aminek létezését a spiritizmus bizonyitja. Midőn a spiritizmus világosságot derit a lélek kibontakozására s tisztulására a halál után, az örökkévalóságra, az Isten igazságosságára, végtelen irgalmára és szeretetére, — amely kizárja az örök kárhozatot, — megfosztja a halál fullánkjától. Nincs az a vallás, amely valamely drága szeretettünknek elvesztése esetére oly vigasztelt megnyugvást nyujthatna, mint a spiritizmus, amely bizonyitja, hogy igenis él a kedvesed, akit örökre elvesztettnek hittél és biztosan találkozni is fogsz vele. Mindez a spiritizmus előnye a tételes vallások fölött. S minthogy a felekezeti vallás Bayeréknek nem birta nyujtani ezt a megnyugvást, hozzánk vonzódtak, ahol azt tényleg meg is találták.

*

Bayerék nem csupán megtört lélekkel, hanem szenvedő testtel is kerültek hozzánk: különösen a férj, kinek gyengébb testalkata kevésbé birt ellenállni a lelki gyötrelmek hatásának. Közbenjárásomat kérték Adelmánál, illetőleg vezérszellemeinél, hogy orvosi tanácsukat kérjem. Felirtam tehát szokásom szerint nevüket egy cédulára. A kapott szellemi üzenetet szószerint leirom.

»*Bayer Károly*. Felesége csodásan segithet rajta, hogyha naponta háromszor — reggel, délben és este — hét-hét delejes vonást alkalmaz. *Csakis* ez által gyógyulhat meg férje. A fiu szelleme segédkezik és forró óhaja, hogy szülőit komoly, jó spiritistáknak lássa és hogy anyja gyógymédiummá váljék. Áhitatos ima és szilárd hit segitségével kifejlődhetik benne a mechanikus delejezőképesség (ugy mint Adelmánál) olyképpen, hogy tisztult szellemek vezetik kezeit a beteg fölött. Az a szellem, aki valamely beszélő médium által ugy nyilatkozott (az asszony fivérének szelleme), mintha a fiu ellenezné, hogy anyja médiumilag irjon, tévedett és nem látott tisztán. Mert Anna nem is irómédium, hanem gyógymédium.«

Körülbelül negyed-ötöd napra Adelma médiumitása által még a következő szellemrendelet érkezett hozzám: »*Bayer* Anna vegyen be naponta 3—3 szem merc. solubilist — 9 napig. *Alajossal* menjen szeánszotokra. Mindkettőjüknek az a hivatásuk, hogy az Istenért, az igazságért és a felvilágosodásért müködjenek. Fiuk segiteni fog abban, hogy jó médiumokká váljanak. Bayer Károlynál a beszélő- és rajzolómédiumitás fog kifejlődni, mihelyt az őt gátló villamos fluidumoktól szabadulni fog — három hét alatt. Gyakorolja tehát magát a médiumitás e két fajában. Anna már kezdetben látó médiummá fog válni; minden harmad nap — azon napon tudniillik, midőn Johanna szünetel a pohár vizben látni — Anna gyakorolja magát a pohár vizben való látó-médiumitásban.«

Vezető szellemeink nem tuloztak, midőn Bayer Károlynak »csodás« gyógyulását felesége által kilátásba helyezték. Már első

naptól beállott a javulás és bámulatosan, napról-napra haladt előre annyira, hogy a szegény Bayer megtört, görnyedt alakja, mint a hervadozó virág eső után, mind jobban és jobban ujraéledt. Bayerné pedig csak néhány napig huzta a delejes vonásokat férje fölött, mert kezei önkénytelenül ide-oda kezdtek mozogni s végre mechanikailag vitték végbe a médiumi delejezést.

De a többi szellemjóslat is beteljesült. Bayer Károly éber állapotban érthetetlen idegen nyelven kezdett beszélni. És miután beszédközben kezei irásra való mozgásokat tettek, papirost és irónt adtunk a kezébe. Eleinte félkezével, majd mindkét kezével egyidejüleg irt és rajzolt. Tehát beszélt és rajzolt, ahogy a szellemek eleve megmondták.

Sokáig nem tudtuk, hogy milyen nyelvü szellemek nyilatkoznak általa. De idők multával ráakadtunk a keleti nyelvek egy ismerőjére, aki bizonyos török és perzsa népfajok nyelvét ismerte fel Bayer médiumi beszédjében. Irása szintén keleti jellegü volt, mert jobbról balra haladt. Erre azonban nem akadt szakértő, aki megfejtette volna, bár egyes keleti betüket ki lehetett az irásból olvasni.

Károly rajzoló médiumitása.

Bayer Károly médiumi rajzai kizárólag szellemfejeket, illetőleg mellképeket ábrázolnak. Rajzolt pedig minden szeánszon egy-egy képet, tehát évek hosszu során át a képek száma több százra rugott. Nem mindennapos, banális, hanem egytől-egyig valamennyi kifejezésteljes, karakterisztikus arckép, melyen a szellem-lelki fogyatkozások minden neme: gőg, kevélység, tulemelkedettség, hivalkodás, gunyoros cinizmus, stb. élesen van kifejezve. Tehát hibás, bünös, alsó szférájú szellemvilági lakókat rajzolt. Megjegyzendő, hogy az ilyfajta szellemek a lerajzolás céljából nem szivesen állnak kötélnek, hanem kényszer utján állittatnak a rajzoló médium elé. Szégyennek, meggyalázásnak tekintik e szegény, sülyedt szellemek az ilyen lerajzolást, hasonlóan a földi gonosztevőkhöz, mikor őket rendőrileg lefotografálják.

Mint mindenben, ugy ez irányban is előnyösen elüt a tulvilági igazságszolgáltatás a földitől. Ez ugyanis preventiv célzatból véteti le a gonosztevők képmását, hogy felismerje, hogyha esetleg börtönéből megszökik, vagy hogy megcsiphessék, ha ujra összeütközésbe jön a büntető törvénykönyvvel. Minderre nincs szüksége a tulvilági igazságszolgáltatásnak. Ezt nem irányitja a bün megtorlása, büntetése, hanem csupán a szeretet, mely a bünös javulását, tisztulását célozza.

Megismerteti tudniillik a sötétben vergődő, alantas szellemmel igazi mivoltát, amiről elhomályosodott, álomszerü, kábult állapotában nincsen tudomása. A magát még most is a földön

élő, gazdagnak, hatalmasnak, nagyrangunak képzelő gőgös, fennhéjázó, kihivó, összeférhetetlen szellem, aki a képzelt állásával járó jogokat gyakorolni véli — mélyen megdöbben foltos, rut, eltorzult alakjának láttára. Jóságos Atyánk véghetetlen szeretete és irgalma nyilatkozik meg, midőn megengedi, hogy egy szikra megvilágositsa elhomályosodott szemét és borzadállyal láthassa meg mintegy tükörben saját mivoltát. Valóságos fordulópont ez a szegény szellemek életében. Még a legmegátalkodottabb szellemekben is nyomot hagy maga után, a megváltásra érettebbeket pedig máris gondolkodóba ejti és igy előbb-utóbb magukba szállnak. A csökönyösök ugyan dacból még nem adják be derekukat, mert erőt, villamos erőt éreznek magukban a további ellenállásra, mindazonáltal, ahogy mondom, egész nyom nélkül ezeknél sem mulik el siralmas lényüknek megpillantása. Ez pedig akkor jut érvényre, midőn más alkalommal Isten kegyelme oly helyzetbe sodorja a szegény szellemet, melyben képzelt ereje csuf kudarcot vall. S midőn a kényszer hatalma ráerőszakolja erőtlenségének szégyenkező beismerését, egyuttal eszébe jut az a benyomás, melyet képmásának megtekintése alkalmával nem eléggé méltányolt. E két egymást kiegészitő tapasztalat egybevetése végre megtöri további ellenállását.

Jóságos Atyánk kifogyhatatlan hosszutürését nem birja kimeriteni még legmegátalkodottabb ellenszegülő gyermeke sem; Ő nyugodtan bevárja az érés időszakát, mely elől végre ki nem térhet semminemü teremtménye. Végtelen bölcsesége és szeretete pedig elég eszköz felett rendelkezik, hogy az atyai háztól messzire eltévelyedett juhot visszatéritse Magához és besorozhassa hüséges nyájába. S bármily kemények legyenek is sokszor a visszatérités eszközei, még ha akkorák is, hogy a rövidlátó ember szeme előtt kegyetleneknek látszanak, mindazonáltal ezek is csak mennyei Atyánk végtelen szeretetének megnyilatkozásai...

Ne vonjuk tehát kétségbe, kedves testvéreim, Atyánk végtelen szeretetét; ne birálgassuk az ő megfoghatatlan igazságosságát — gyenge emberi ésszel ugy sem lehet azt felérni. Mindig csak önmagunkban keressük a hibát, az okot, mely az Isten atyai szivét ily kemény eszközök alkalmazására kényszeriti — saját javunkra, haladásunkra, tisztulásunkra, üdvösségünkre. Bátran mondhatni, hogy épp azokban az esetekben, midőn a sorscsapásoktól sujtott ember, végső kétségbeesése közepette, magáról elfelejtkezve, kérdőre vonni merészkedik mennyei Atyánkat: hol a te atyai szereteted, hol a te igazságosságod? épp ilyenkor érvényesül legfényesebben az ő megfoghatatlan szeretetének megnyilatkozása és igazságszolgáltatása. Hiszen hogy szeretetét és igazságosságát a gyenge emberi lényekkel egész teljében felismertetni nem engedi, még abban is az ő határtalan jósága nyilatkozik meg, mert hogyha ezt valójában felismerné az ember, a meghatottság, a megindultság sulya alatt össze kellene roskadnia, mert gyenge lénye ezt el nem birná.

*

Nyilvánvaló, hogy a rajzoló médiumitás *Bayer Károly*-nak inkább a mélyen bukott szellemek ébresztésére, mintsem a tulvilág létezésére való bizonyitó eszközül adományoztatott Istentől; bár a rajzok, különösen a létrejövetelük körüli mozzanatok eléggé megkapó bizonyitékul szolgáltak, és ezek láttára nem egy kétkedő vagy hitetlen ember tagadása ingattatott meg.

Bayer Károly ugyanis a széánsz megnyitásakor egy kis asztal elé ült, amelyen egy rajzolótáblára szegezett nagy iv rajzpapir és két hosszu, kihegyezett plajbász volt elhelyezve. Mozdulatlanul várta, mig a jelenlevő médiumok megdelejeztetését bevégeztem, mire aztán őhozzá léptem.

Bayer Károly felette szenzitiv egyén volt. Mihelyt kezeimet feje fölé vezettem, máris izegni-mozogni kezdett egyik-másik testrésze s kezei meg-megrándultak. Egyben pedig idegen nyelvü szavak vagy egész mondatok lökettek ki belőle. Ahogy a delejezést rajta befejeztem, nyugodt lett és csukott szemmel még néhány percig mozdulatlanul ülve maradt. De nem aludt el soha, mindvégig teljesen eszméletén volt. Egyszerre nagyot zökkent mindkét válla és megindult az emlitett idegen beszéd; egyszersmind kezei hirtelen rántással odavetődtek, jobban mondva lökettek a plajbász felé. Kezeibe fogta mind a két plajbászt és folytonos hangos beszéd mellett megindult jobbkezével az irás — a keleti irás szerint — jobbról balra, balkezével a rajzolás.

Módfelett bámulatos volt az a rajzmodor. A két hosszu plajbászt a közepén felül majdnem a felső végén fogta meg három ujjával, a könyökét nem támasztotta az asztalra, ez szabadon volt. (Próbálja meg ezt bárki, vajjon képes-e ilymódon irni, avagy rajzolni, pláne mindkét kézzel egyidejüleg.)

Az irás a papir felső részén szép egyenes sorban indult; a rajz pedig az alsó végén, a jobb vagy bal sarokból. Számtalanszor álltam oldala mellett, érdeklődő figyelemmel kisérve a rajzolást és sohasem birtam kitalálni, miképpen fog ebből kialakulni egy mellkép. Nehéz azt leirni. Rajzolt t. i. egy helyen kisebb-nagyobb felhőszerü foltcsoportokat, girbe-görbe vonalakat, aztán hirtelen szökött a plajbász oldalt fölfelé, hogy ott is olyan forma alaktalan dolgokat rajzoljon. Akármire gondolhatott a szemlélő: tájképre, állatra, vagy bármily különös alakulatra, csak arra nem, hogy kifejezésteljes emberfej fog belőle kialakulni, olyan fej, melyről tipikusan leri a gőg, a fennhéjázás, a hivalkodó kevélység, vagy kárörvendő kajánság, ravaszság stb. Akárhányszor voltam szemtanuja, mégis mindannyiszor meglepett az a frappáns metamorphosis, midőn néhány összekötő vonalból teljesen kifejlődött a kép.

Ahogy egy erős zökkenéssel kezdődött a rajzmivelet, ugyanolyannal fejeződött is be, mire mindkét plajbász, szinte egy ütemre, kiesett a kezéből. Megtörtént az is, bár ritkán, hogy mindkét kezével egy-egy szellemfejet rajzolt, többnyire gyülöletes ellenségeskedésben levő két szellemét.

A legfrappánsabb médiumi rajz.

Ez alkalommal felfrissül emlékemben egy érdekes epizód, amely egyuttal bizonyságot tesz vezérszellemeink megbizhatóságáról s egyszersmind indokolttá teszi hozzájuk való tántorithatlan ragaszkodásunkat és bizalmunkat, amely a legválságosabb esetekben mindig bevált.

Akik az egyletünk kiadásában megjelent *»Reflexionen aus der Geisterwelt«* cimü köteteket olvasták, bizonyára emlékeznek *»Controverse zweier Gelehrten«* cim alatt közölt két tudós szellemének vitatkozásaira, melyeket havi füzetekben tettünk közzé. (Egy-egy kötet 12 füzetet tartalmazott.)

E két ugyanegy szakot mivelő tudós elvi ellenlábas volt és elkeseredett tollharcot vivott egymással. A szellemvilágban is szivósan ragaszkodott mindkettő a maga álláspontjához és animozitással folytatta a harcot. Vezetőszellemeink nem szüntették be e küzdelmet, csak annyiban korlátozták, amennyiben ennek küzdterét hozzánk helyezték át, hogy okulásunkra előttünk játszódjék le e harc. E célra Alajos beszélő médiumot rendelkezésükre bocsátották és havonta egyszer megadatott nekik az engedély széánszaink alkalmával megjelenhetni. Eszerint is folytak a vitatkozások, melyek minden havi füzetben rendesen megjelentek. Midőn azonban az előrelátható befejezést vártuk, egyszerre elmaradt a két tudós szellem és ebből folyólag a közlését sem hozhattuk. Nyugodtan vártunk abban bizva, hogy vezetőink majd csak gondoskodnak rólunk és nem fog befejezetlenül maradni a megkezdett munka.

De midőn már a 12. füzet sajtó alá készült és a szünidő előtti utolsó széánsz közeledett anélkül, hogy a két szellem vitatkozásainak befejezését hozhattuk volna, én meg Antal aggódni kezdtünk afelől, hogy a kötet csonkán marad és megszégyenülünk előfizetőink előtt. Töprengéseinkkel nem mertünk a vezetőkhöz sürgetve fordulni, mert ez bizalmatlanságszámba ment volna, minthogy többször kértük már, hogy vezessék hozzánk a két tudós szellemet, anélkül, hogy kérésünket teljesitették volna. Én ugyan a magam részéről a könnyebb oldaláról vettem az egészet, de Antalt nem birtam megnyugtatni. Közeledett végre az utolsó nyári széánszunk. Eszünkbe sem jutott, hogy ezen a gyülésen óhajunk teljesüljön. »Hát ki kell békülnünk egy kis blamázzsal előfizetőink szemében« hangoztattam. S csakugyan blamiroztuk is magunkat, csakhogy nem olvasóink szemében, hanem, — ami reánk nézve fájdalmasabb volt — vezetőink előtt.

A vidékről ugyanis egészen váratlanul érkezett sógorom Dr. V. és eljött velünk a széánszra. Irásba foglalva hozott magával egy a vezetőszellemeink elé terjesztendő kérdést: *»Mit várhat a*

tudomány a spiritizmustól és miképpen lehet e kettőt egymással összhangzásba hozni?«

Alajos médiumot azonban egy alantas, önerejében bizó és azzal hivalkodó, erőszakoskodó szellem nyomban a delejezés után lefoglalta magának és máris nagy hangon beszélt általa. Ezt a helyzetet tehát Dr. V. nem találta alkalmasnak arra, hogy kérdését előterjessze, azonban intuitiv médium lévén, erős befolyást érzett, hogy csak olvassa fel a kérdést. Megjelent a két tudós szellem egyike, aki nagy örömét fejezte ki, hogy a felvetett kérdés alkalmat ád neki eszméinek kifejtésére és a vitatkozások befejezésére.

De nemcsak hogy a vitatkozások nyertek befejezést a teljesen váratlanul felvetett kérdés révén és mentettek ki zavarunkból, hanem ez alkalommal a két régi ellenfélnek kibékitése is megtörtént. Módfelett érdekessé vált ezáltal záró-gyülésünk és végtelenül meghatóan zárult le két jelenlevő beszélő médium révén a latin nyelven elhangzott engesztelő jelenet. (Nem emlékszem már, melyik beszélőmédium müködött akkorában Alajos mellett.)

Ez incidensből nemcsak okulást meritettünk, hanem hitünk és bizalmunk is erősen meggyökerezett magas vezetőink bölcseségében és hatalmában. Nyilvánvaló volt, hogy ők előttünk megmagyarázhatlan módon képesek előidézni a helyzeteket s felhasználni az eszközöket akként, hogy azt a mi gyenge eszünkkel fel nem érjük. Épp azért bátran bizhatunk intézkedéseikben, akik Isten akaratának engedelmes végrehajtói.

Azért minden jól van ugy, ahogy van, ha nem is értjük. Nincs tehát vak véletlenség, hanem csupán egy bölcs, láthatlan kéznek gondviselésszerü intézkedése.

Ami azonban a legfrappánsabbul hatott ezen a szeánszon, melyben a két ellenséges tudós szelleme között a kibékülés létrejött, az volt, hogy Bayer Károly *legelőször* rajzolt két kezével egyidejüleg két szellemképet, még pedig *e két tudós szellemét.*

E két mellkép az egész képgyüjteménynek legkiválóbb példánya. Teljesen elüt a többi, mélyen sülyedt bünös, züllött, közönséges gonosztevő tipusától. Különösen az egyik tudós, aki a közlemények során *Eugen* név alatt szerepel és aki mint tisztultabb, haladottabb szellem a kibékülést iniciálta, köti le előkelő magatartása és nyájas arckifejezése által a szemlélő rokonszenvét és érdeklődését. Mig a másik tudós, mint a tüzes támadó és üldöző fél, még kevéssé foltos arcu szellem ugyan, de azért a periszpritje ép, minden folytonosság hiánya nélkül és nem olyan, mint aminő a legtöbb bünös periszpritje.

A szellem periszpritjében ugyanis ki van fejezve a lélek minősége, értéke, foka. Ez éppugy leolvasható róla, mint a hullából kórbonctanilag az, hogy milyen szervi elváltozásban szenvedett az illető ember életében. A gonosz erkölcsök: paráznaság, gyilkosság, gyülölet, álnokság, bosszuvágy, gőg, felfuvalkodottság, kegyetlenség stb. fluidáris szövetelváltozás által: kinövés, kilyu-

kadás, elferdülés, elfajulás képében nyilvánulnak a periszprit megfelelő részén, mint például a rák, gümőkór stb. a test szerveiben. Ami a testnek a betegség, az a lélekre nézve a bün — szintén betegség, amelyet a szellemegyén periszpritjében átvisz magával a tulvilágba. Azért is mondta Krisztus Urunk a bénultnak: »Kelj fel és járj, a te büneid meg vannak bocsátva.«

A Bayer-féle rajzokban mintegy illusztrációt szolgáltattak vezetőink amaz oktató, intő szavaikhoz, melyekben azt mondták, hogy az irigység, elbizakodottság stb. bünök »lyukat rágnak a lélekben, vagy sürüsödést hoznak létre.« Láthatunk a szellem periszpritjén olyan sürüsödésből származó kinövéseket s folytonossági hiányokat, mintha az egerek rágták volna ki.

Végre még Bayer Károly médiumi rajzolására nézve meg kell jegyeznem, hogy ő többnyire rá sem nézett a rajztáblára, jóformán rá sem nézhetett, minthogy rajzolása közben általa rendszerint beszélt is valamelyik szellem. Olyankor a fejét hol jobb, hol baloldalt hajtotta, mintha egy, oldala mellett álló szellemhez intézné szavait.

A különben érthetetlen beszéd hanglejtése és modora olybá tünt fel, mintha szemrehányást, vádaskodást, szidalmazást fejezne ki. Némelykor pillanatnyi szünet után a hang és gesztus változása sejttette, hogy másik szellem keritette hatalmába a médium beszélőszerveit, aki az előbbinek beszédjére még hangosabban ráduplázott. Máskor megint mintegy mentegetődző, békéltető, kérlelő, nyájasabb hang csendült meg. Néha ugy látszott, mintha egy harmadik szellem vetné közbe magát, aki mindkettőt lehurrogva, fenyegetve aposztrofálta, hogy végre kibékülésre ösztökélje mindkettőt. Mert az egyikhez lármásan, a másikhoz meg nyájasan intézte szavait.

Ilyen rendkivül érdekes jelenet játszódott le egy izben házamnál egy privát széánsz alkalmával, melyen *Adelma, Ödön* és *Katalin* is részt vettek.

Legelől egy skót szellem jelentkezett Alajos médium által. Katalin tudott skótul, tehát leforditotta beszédje tartalmát. Ezt azon félvad szellemcsoportok egyike váltotta fel Alajos utján, melyek rendesen Bayer által nyilatkoztak. Egy másik meg ugyanakkor Bayer által jelentkezett. E két ellenséges, gyülölködő szellem iszonyu lármával, vad szenvedélyességgel támadott egymásra, elhalmozta egymást szidalmakkal és fenyegetésekkel, majd hogy tettlegességre nem került a dolog. E zenebonás jelenet alatt Adelma médiumilag leirta a fennforgó perpatvar tartalmát. Végre aztán megjelent egy harmadik szellem, aki a két háboruskodó szellemet egymással kibékitette. De ennek részleteire, valamint arra, hogy milyen keleti félvad néptörzsből való szellemek közt folyt le ez az érdekes jelenet, már nem emlékszem. Nevezetes azonban, hogy némelykor, különösen ünnepélyes alkalmakkor, midőn az előző szellemnyilatkozat magasztos volta áhitatos hangulatba ejtette a gyülekezetet, vezetőink

Bayer által mondatták el a záró hálaimát német nyelven. Bayer Károlyt ilyenkor vagy a transzban levő médium által hivták fel erre, vagy pedig ő maga spontán, felhivatlanul felugrott és elmondta az imát. Többnyire *Láng Mihály,* Bayer Károly egyházának ékesszólásáról hires lelkészének szelleme szólalt meg általa. Csak magasabb szférából csendülhet ilyen elérhetetlenül magasztos, mindnyájunkat megremegtető ima. Fájdalom, hogy egyikét sem birtuk a feledéstől megóvni.

Anna delejező médiumitása. Bukása.

Vezérszellemeink jóslata, hogy Bayer Károly felesége csodásan segithet rajta, hogyha naponta háromszor megdelejezi, sőt iró és rajzoló médiummá is válhatik, nem csak rá nézve teljesedett be fényesen, hanem az is bevált, ami Adelma által spontán jósoltatott Bayernéről, hogy t. i. a mechanikus delejező képesség kifejlődhetik nála olyképpen, hogy tisztult szellemek vezetik kezeit a beteg fölött, ugy ahogy ez Adelmánál történik. Bayerné csakugyan rendkivül sok delejjel rendelkező egyénnek bizonyult, akiből csak ugy áradt a delej.

A gyógymédiumitás gyakorlása azonban még sokkalta nagyobb mérvben követeli mindazon erények birását, amelyek minden másfajta médiumra nézve kötelezők. Szilárd hit és buzgó imádság mellett alázatosság, önzetlen odaadás, engedelmesség és a felebaráti szeretet szolgálatában való buzgólkodás is kell, hogy ékesitse őt s hogy mind e tulajdonságokat egyedül mennyei Atyánk dicsőitésére használja fel.

Bayernéban ugyan nem hiányzott a hit és szivjóság, de egyben nagymérvü öntulbecsülés, sértődés és makacs akaratosság is lakozott benne, mely hibák elburjánozva, elnyomták a benne rejlő két jó tulajdonságot. Természetes, hogy ily sarkalatos jellemhibák mellett a benne levő delej nem tisztulhatott meg salakjától, sőt mindinkább növekedett benne a villamosság, amiért deleje leginkább csak alantas szellemek eltávolitására vagy oly betegségek ellen volt alkalmazható, amelyek alantas szellemek fluidáris befolyásolásából keletkeztek. Ennélfogva magasabb, vagy csupán tisztult szellemek sem mozgathatták Bayerné kezeit. Némi jóakarat és önfékezés által hatványozhatta volna delejét arra, hogy oly betegségben is érvényesülhessen, ahol tisztább delejes erő kivántatik meg. De Bayerné erőnek erejével irómédiummá akart fejlődni, hogy fia szellemével érintkezhessék; erre pedig sem képessége, sem hivatása nem volt és vezetőszellemeink ezt nyiltan meg is mondták neki.

Végtelen sok vesződésünk volt Bayerné hiu, sértődő és makacs természetével dacára annak, hogy oly kényesen bántunk vele, mint a himes tojással. De ez mitsem használt. Mindig

talált okot, hogy sértve érezze magát. Olyankor aztán sztrájkolt, hetekig nem jelent meg a fejlesztő szeánszokon.

Valóságos probléma volt ez a vaskos, drabális, vörösarcu asszony a psychologus és fiziognomus előtt egyaránt. Bátortalan, gyermekdeden szégyenlős létére hajtövig elpirult, ha idegen emberrel kellett beszélnie és emiatt fázott az ösmeretlen emberekkel való érintkezéstől. De amellett féktelen uralomvágy és makacsság élt a lelkében. S miután állásánál és viszonyainál fogva ezt nem érvényesithette, a férjével és — mig élt — fiával szemben éreztette vasakaratát, körünkben pedig enyhébb formában követelőzés és sértődés által juttatta kifejezésre.

Többször megesett, hogy vezető szellemeink valamelyik betegnek megdelejezését bizták rá és dacára annak, hogy elfogadta a megbizást, többnyire cserbenhagyott engem, aki hiába vártam őt a beteg házánál, miután szégyenlős természeténél fogva csak azon feltétel alatt igérkezett odamenni, hogyha én is ott leszek. »Mit fognak mondani rólam, hogyha odamegyek«' — hangoztatta többnyire. Pedig mindenütt, ahol kiséretem mellett megjelent, rendkivül nyájasan és szives előzékenységgel fogadták.

Az Adelmától visszakapott leveleim egyikében rábukkantam egy Bayernéről szóló jelentésemre, melyre bizony már nem is emlékeztem volna.

Gróf ...y fluidáris bajban szenvedett, melyet az orvosok idegbajnak minősitettek és melyet nem birtak gyógyitani. Adelma vezetőszellemei azt javasolták, hogy Bayerné magnetizálja meg a beteget. Ösmerve Bayerné idegenkedő természetét, a beteg grófot elkisértem hozzá megdelejeztetésre. Többszöri delejezés után a beteg tetemesen javult, azonban valami közbejött izgalom folytán visszaesett és nem birt kijárni Bayerékhoz. A vezetők meghagyták, hogy Bayerné menjen a beteghez, amit Bayerné ismételten meg is igért ugyan, de nem teljesitette igéretét s mint már gyakorta, most is renitenskedett.

Megkérdeztük tehát vezetőinket, vajjon Bayerné ily körülmények mellett képes-e általában betegeket delejezni. Amire szószerint a következő választ kaptuk: »Nagy örömünkre szolgál, hogy ti éretten megfontoltátok és tisztán átlátjátok a dolgot. Bayerné csakugyan alkalmatlanná tette magát arra, hogy tovább is betegeket delejezzen. Ahelyett, hogy ...y-re delejt vinne át, még inkább az övéből vonna el, ami pedig görcsöket okozna és őt mindenkorra elriasztaná a szellemtantól. M., aki erős médium, delejezze a beteget és többet fog neki használni, mint Bayerné deleje használt volna.« Ez néhány nap mulva csakugyan fényesen bevált.

Igy esett el Bayerné a magnetizálástól, illetőleg önönmaga okozta képességének megfogyatkozását. S mivel vezetőszellemeink arra oktatnak, hogy a médiumitás gyakorlása az egészség fentartásának elengedhetetlen feltétele, azzaz, hogy akiben médiumi hajlam lappang, az csak akkor lehet teljesen egészséges, hogyha a médiumitását fejleszti és gyakorolja, a magnetizálás

szünetelésével Bayerné is megbetegedett. A benne felhalmozott duzzadó fluidumok, melyeket hivatásszerüen ki kellett volna adnia és folyton ujakkal kicserélnie, benne megsürüsödtek, depraváltak és visszahatólag károsan befolyásolták a vére minőségét. A fel nem használt, megromlott fluidok utat törtek maguknak lábain ugy, hogy Bayerné sok éven át, holta napjáig nem hagyhatta el ágyát, amig a halál meg nem váltotta kinjaitól.

Bayernéval körünket ujabb csalódás érte. Ime megszaporitotta azon médiumok hosszu sorát, akik hivatva voltak Isten szőllőjében nagy munka végzésére: Isten dicsőitésére, testvéreik boldogitására és saját haladásukra. S lám meddőn maradt ténykedésük által üres kézzel és szégyenkezve fognak odaát felébredni, látva, hogy nem gyümölcsöztették az utravalóul adott tőkét — a hitet, a világosságot — hogy arra támaszkodhassanak, annak fényénél találják meg az utat, amelyen járniok kell, hogy az Atyához közeledhessenek végeztével annak a munkának, amire fogadalmat tettek.

Sajnos, a médiumoknak kicsiny, majdnem elenyésző töredéke birja csak felfogni azt a nagy kegyelmet, mellyel jóságos Atyánk őket megáldotta, magasztos szolgálatába fogadván őket. Nagy elragadtatással fogadja ugyan valamennyi az isteni adományt, de mihamarább ellankad, elernyed legnagyobb részük. De azok aztán, akikből a felelősség érzetének akkora mértéke sugárzik ki, hogy a reájuk mért isteni rendeltetésnek hüen megmegfelelnek, azok valóban boldogoknak vallhatják magukat!...

VIII. ALAJOS MÉDIUM.

Alajos első kisérletei.

Alajos médium még 1866-ban ismerkedett meg a »szellemekkel való érintkezés lehetőségével«; — a »spiritizmus« elnevezés akkortájt ugyanis még nem ment át a közhasználatba. Tehát korábban foglalkozott a spiritizmussal, mint Prochászka Antal, feleségének mostoha apja, akit éppen ő figyelmeztetett, illetőleg ösztökélt a spiritizmus tanulmányozására. Elég érdekesnek és feljegyzésreméltónak találom azt az utat és módot, amelyen Alajos a spiritizmus megismeréséhez jutott, igy tehát e helyen röviden közlöm.

Alajos ugyanis francia leckéket vett egy *Placet* nevü francia születésü nyelvmesternél, annál a kiváló kopogtató (typtologiai) médiumnál, akiről már szóltam. Egy alkalommal Placet a leckeóra alatt egy 12 éves csodaleányt emlegetett, akinek ajkai által állitólag elhalt emberek lelkei nyilvánulnak. Felszólitá, hogy keressék fel — hátha az ő elhunyt egyetlen leányának

lelke is fogna nála jelentkezni. Egy napon el is mentek a leány szülőinek házához.

Egy asztal körül láncot képeztek, mire a leány csakhamar álomba merülve mindenfélét beszélt. De mindez nem imponált Alajosnak, — különös, esetleg kóros álomszerü állapotnak tartván az egészet. Elhatározták azonban, hogy gyakran felkeresik, illetőleg megfigyelik a leányt. Egy alkalommal a leány énekelni kezdett. Alajos megdöbbent, de még inkább megdöbbent Placet, midőn leányának hangjára ismert, sőt azon kedvelt dalokra is, melyeket zongorakiséret mellett gyakran énekelt. Erre már nagy érdeklődéssel kisérte a további jelenségeket.

Ülés után egyről-másról beszélgetve tudakozódott, mily módon jutott a leány e csodás adományhoz. A leány habozás nélkül el is mondta. Hazaérkezvén azonnal hozzáfogott ő is a kapott utasitások nyomán a kisérlethez.

Nővérétől egy szál hajat kért, annak végére sima karikagyürüt kötött. A hajszál szabad végét két ujja közé fogva a gyürüt egy üres pohár fölé olyképpen tartotta, hogy a gyürü a pohárban szabadon lengett. Csendesen tartotta a szálat és várva várta az eredményt. Az utasitás ugyanis ugy hangzott: hogyha a gyürü mozogni fog és a pohár oldalához ütődik — esetleg többször — az biztos jele annak, hogy benne is lappang a leányéhoz hasonló tulajdonság és ebben a reményben folytassa a kisérletet.

Nem sokáig kellett tartania a hajszál végét és lesnie a gyürü megmozdulását, mert már néhány perc mulva észrevette, hogy a gyürü csakugyan mozogni kezd. Mozgásokat tett jobbra-balra — hasonlóan az óra ingájához — mindig élénkebben addig, mig a pohár oldalához ért. A gyürü végre gyors tempóban, nem csupán jobbra-balra, hanem körbe is kezdett mozogni. Néha meg-megállt egy-két pillanatra, majd ujra folytatta ezt a játéknak tetsző mozgást. Midőn egy izben megállt, a kapott utasitás szerint azt a kérdést intézte a mozgó gyürühöz: »Hogyha egy elhunyt ember szelleme vagy: nyilatkozhatol-e? Ha igen, akkor érintsd a pohárnak egyik oldalát háromszor egymásután«.

Alig, hogy azt kimondta, a gyürü megmozdult és háromszor ütődött a pohár oldalához. E siker után már több kérdést, illetőleg kérést intézett a láthatatlan intelligenciához, mert hiszen kétséget kizáróan olyant kellett a jelenségekben felismernie. Továbbá abban állapodott meg, hogy a gyürü jelölje meg a tagadó választ *egy* ütéssel, az igenlőt *két* ütéssel és a kétest *három* ütéssel. Ezzel a három jelzéssel már egész társalgást folytathatott. Eképpen tudomást szerzett egyről-másról, amiről ezelőtt fogalma sem volt. Igaz, hogy hosszadalmas volt és sok időbe került az ezuton folytatott társalgás, mindamellett (lévén alapvető munka) érdemes volt a fáradság, mert bizonyitékot nyert az elhalt emberek szellemeivel való érintkezés lehetőségéről.

Placet-nek nem volt most már nagyobb vágya, mint az, hogy ő általa jelentkezhessék elhalt leányának szelleme. Az ez-

irányban feltett kérdésre igenlő választ kapott, t. i. hogy üléseket tartson otthon a feleségével naponta egy előre meghatározott órában s kitartással és türelemmel várják be a jelenségeket. Hosszu időre rá be is álltak a jelenségek s habár nem ugy, ahogy Placet óhajtotta, hanem kopogások (typtologia) által, mindamellett teljesen meggyőző módon érintkezhetett elhalt leányának szellemével.

Ez a kopogtatás azonban nem tévesztendő össze az asztalláb emelkedése által kiváltott kopogással, hanem ez a médiumitás egyik legmeggyőzőbb módja. Ugyanis az asztalláb emelkedése tért enged a csökönyös hitetleneknek mindenféle kifogásokra és ellenvetésekre, holott a *tiszta* typtologiai médiumitás révén létrejött jelenségekkel szemben minden elcsépelt ellenvetés elesik és kudarcot vall. Ez a médiumitás épp oly ritka, mint a direkt szellemirásra való médiumitás. Ez utóbbit még jó magam sem láttam. S valóban a Placet médiumitása révén számos hitetlen ember győződött meg egy láthatatlan intelligencia felől, midőn a médium asztalra tévén a kezeit: tiszta érces, kopogó hangok hallatszottak az asztalban, az ablakon, a mennyezeten, vagy bármilyen butordarabban, aszerint amint egyik vagy másik jelenlévő ezt vagy amazt a jelenséget kivánta. A kopogó (az abcszerinti) kibetüzésből találó, intelligens, néha megkapó feleletek jöttek. Placetnak tehát megvolt a nagy öröme, hogy elhalt leánya szellemével érintkezhetett s e mellett sok elfátyolozott elméjü embert segitett a világosság elnyeréséhez.

Alajost azonban a gyürü megmozdulása révén létrejött közlekedés, illetőleg médiumitás sehogy sem elégitette ki; más módját óhajtotta tehát a szellemekkel való érintkezésnek. Kérdésére, vajjon az irástól várhat-e eredményt, igennel feleltek. Tehát meg is kisérelte és igy irómédiummá vált. De ez sem képezte vágyának netovábbját, hanem azon törte a fejét, hogy apósát, Prochászkát, miképpen téritse meg a spiritizmusnak. Antalt azonban sem Alajos irása, sem pedig a gyürü-experimentum nem birta meggyőzni. De még csak érdeklődését sem birta annyira felkelteni, hogy legalább a kisérletezés terére lépjen.

Prochászka Antal akkortájt még a maga módja szerint világfi, mulatós természetü ember volt. Egy asztaltársaság körében ő rendezte a dalos előadásokat, leleményes, vigságos jeleneteket. Ilyenek kifundálása és rendezése képezték akkoriban teljes ambicióját. Alajos ellenben azzal a célzattal szegődött hozzájuk, hogy a társaság egyik-másik tagját megnyerhesse a spiritizmus eszméjének és ezek révén terelje Prochászkát a spiritizmusra. S ez csakugyan sikerült is neki: a kompánia egyik-másik tagját tényleg el is hóditotta. Ezek azután közös megállapodásra jutottak, hogy egyenként, egymástól függetlenül fogják Antalt ostromolni. Erre Antal meghökkent. »Hogyan, ez is, amaz is komolyan veszi és hiszi azt, amit Alajos állitott és akitől ezt sehogy sem akarta elfogadni?« Ez Antalt gondolkozóba ejtette. Rászánta magát, hogy dr. Eschenmayer-nek a magnetizmusról

szóló könyvét elolvassa. E könyv tartalma döntő hatásu volt Antalra. Mindamellett nem elégedhetett meg a hittel, hanem pozitiv irányu szellem lévén, személyes meggyőződés utján óhajtotta kutatni a való igazságot.

Antal, ahogy később rendithetetlen tölgyfaként oszlopa volt a spiritizmusnak, már eleve kemény tölgyfának bizonyult, mely ugyan nehezen gyullad meg, de parazsában szivósan meg is tartja a tüzet. Holott mindazok, Alajos kivételével, akik könnyü hittel elfogadták a spiritizmust és nagy buzgalommal fáradoztak Antal megtérítésén, puhafaforgácsként hamar lobbot vetettek, de viszont az idő folyamában elhamvadva tüzük, mihamarabb el is aludt.

Minthogy én csak 1869-ben kerültem a pesti kicsiny spiritista társaságba, a fentebbieket csak Antal és Alajos szóbeli közlései utján tudtam meg. Az alábbi események azonban közvetlen szemtanuságom és közremüködésem mellett játszódtak le.

Gyakran esett szó köztünk Alajos irómédiumitásáról, aki azonban sohasem irt szeanszainkon, sőt sohasem láttam őt irni. Mintha nem vetett volna nagy ügyet médiumi iróképességére, csak pro domo gyakorolta azt. Azonban e képesség egy alkalommal kiváló szolgálatot tett neki.

Alajos ugyanis fővárosi tanitó lévén, sokat kellett szenvednie spiritista meggyőződése miatt. Kollégái lenézték; föllebbvalói, az iskolaszék és a felügyelőség zaklatták. Akkortájt a spiritizmus még nem dicsekedhetett oly diszes képviselőkkel, mint manapság, midőn világhirü tudósok és magasrangu férfiak nagy sora nyilvánosan hivőjének vallja magát. Akkortájt a spiritizmus a közfelfogás szinte harlekinmezben, csörgő sapkával jelent meg. Alajos ismerve feljebbvalóinak animozitását, különösen pedig az iskolaügyet vezető tanácsos nyilatkozatát, hogy t. i. nem nyugszik meg, amig őt el nem mozditja az iskolából — minden ereje és igyekezete latbavetésével megkettőztetett szorgalommal végezte kötelességét, hogy ellenségeinek alkalmat ne szolgáltasson arra, hogy beléje kössenek.

A vizsga előtti napon sok mindenféle teendőt kellett Alajosnak elvégeznie: a gyermekekkel az éneket ismételten begyakorolnia, mivel ebben gyengék voltak. Attól tartott ugyanis, hogy azt kifogásolva, ürügyül vehetik a gáncsra. A kimutatást és egyéb előterjesztendő irásbeli munkát a késő esteli órákra kellett halasztania. A nap fáradalmai s vacsora után hozzá is fogott a munkához. De majd kővé vált az ijedtségtől, midőn felöltözve az ágyon felébredt — az égő lámpa az asztalon, az ablakon meg besüt a nap. Leugrik az ágyról és — készen, de nem az ő irásával találja a kimutatást. Szebben és jobban elvégezve, mint ahogy ő irhatta volna ébren... Nyilván, elernyedten, álmosan transzba merült és a szellem végezte el az ő kezével a munkát.

Alig maradt annyi ideje, hogy kellő időben megjelenhessen a vizsgán, ahová az éneklől való aggodalom kisérte. A vizsga

kitünően sikerült. Alajos alig mert hinni fülének, midőn a gyerekek rágyujtottak az énekre. Soha olyan összhangra nem birta őket dirigálni. Taps és brávó hangzott. Az iskolaszék, bár fanyalogva, kénytelen volt jó képpel harapni a savanyu almába és valamennyi osztály közül Alajos osztályának adni az elismerés koszoruját.

Sötét ülések Alajossal.

Alajos oszlopos médiumnak bizonyult ugyan, de ez alatt nem azt értem, mintha általa nyomban magasztos szellemnyilatkozatokat, oktatásokat kaptunk volna, sőt ellenkezőleg: hetekig, hónapokig tartott, mig nagy ritkán elhangzott szájából egy-egy rövid szólamban foglalt intézkedés vagy utasitás azokra a teendőkre nézve, melyeket a vezérszellemek Alajos médiumitásának fejlesztése céljából reánk biztak.

De már e jelenségekben is felismerhettük, hogy Alajos oly fából való médiumi szervezet, melyből a szellemek majdan tetszésük szerint mindent fognak faraghatni, ami és amiként az céljuknak megfelel. Felismertük továbbá, hogy vezetőink oly géppé idomitják át ezt a szervezetet, amely fölött az idegen szellem — *a médium szellemének kizárásával* — feltétlenül uralkodhassék. A nagy apparátussal és gonddal kezdeményezett előkészitésekből itélve látnivaló volt, hogy mily nagy sulyt fektetnek a vezérszellemek Alajos médiummá való kiképzésére.

Egy napon ugyanis Adelma médiumitása révén váratlanul azt az utasitást kaptuk, hogy tartsunk naponta sötét széánszokat Alajossal. Szükség esetére, mondták, hogyha t. i. az asztráltörvények a homályt avagy félhomályt követelik, megadják majd az ahhoz való utasitásokat és nyomatékosan követelték ezeknek pontos betartását.

Ezekhez képest tehát elrendezkedtünk és olyan lámpával és ernyővel láttuk el magunkat, melynek segitségével a félhomály minden árnyalatát nyomban előidézhettük. Hogy mi minden fordult elő ezeken az üléseken, azzal e helyen nem foglalkozom bővebben. Hogy azonban t. olvasóim némi fogalmat alkothassanak maguknak, e jelenségekből izelitőül egyet-mást elmondok.

Kezdetben az ülések csak félórára voltak meghagyva, később pedig vezetőink egy teljes órára hosszabbitották. Csak Antalnak, nekem meg a feleségemnek engedtetett meg, hogy azokon részt vehessünk. Néhány hét mulva vezető szellemeink *Bayer* Károlynak és a már delejező médiummá vált feleségének, Annának is megengedték a hozzánk való csatlakozást. A szükségessé vált magnetizálásra vagy demagnetizálásra hol Johanna, hol Antal jelöltetett ki. Engem pedig csak a 72-es évben kezdtek delejezésre felhasználni.

Rövid megnyitóima után a lámpát lecsavartuk. Alajos egy

kereveten ült, ahol szükség esetére le is fektethették a rendező szellemek, ami az első időben rendesen meg is történt. Mi jelenlévők pedig mintegy lépésnyi távolságban félkörben foglaltunk helyet.

Alajos első időben ébren maradt s csak később, néhány hét mulva merült álomba. E korszakban mindent látott, ami körülötte történt és megérezte mindazt, amit vele végeznek s amiről az ülés berekesztése után hiven referált nekünk.

Ahogy a lámpát lecsavartuk, Alajos nyomban érezte, amint két kéz megragadja karjait, azokat nyomkodja, forgatja, hajlitja s ide-oda ráncigálja. A körülötte levő sötétség mintegy megelevenedett: zörrenés, suttogás, csoszogás hallatszott. Látott különféle fényjelenségeket, cikázó elektromos vonalakat, fénycsóvákat, pontocskákat, mozgó, gőzölgő felhőket. Gyakori jelenség volt egy emberfeletti nagyságu férfifej, még pedig oly közelségben, hogy a homlokán kunkorodó hajfürtöket tisztán kivehette. Mintha ez a szellem az alárendelt, munkáló szellemeket dirigálná. Egyik helyen pedig állandóan látott egy nagy fénylő, rezgő pontot, mely azt a benyomást keltette, mintha erről a pontról indulna ki az összes ott lejátszódó miveletek ellenőrzése.

Olykor látta az égboltozatot, teleszórva fénylő, rezgő csillagokkal, amelyek néha füstölgő, sötét alakok által percekre elsötétültek. Olyankor végig suhogott az a nagy férfifej, mire a sötét alakok hamarosan szétoszlottak és ujra láthatóvá lett előtte a csillagos égboltozat.

Amig ezek a látomások Alajos előtt elvonultak, azalatt folyton dolgoztak rajta a láthatatlan lények: nyomkodták, forgatták, ide-oda hányták, vetették, mint egy élettelen tárgyat. Jéghideg kezei mellett néha egész teste izzadásban volt, máskor meg az egész teste hidegre vált. Majd rövid, ártikulátlan hangokat kezdtek kilökni a szájából. S ilyenkor a szeánsz bevégeztével Alajos nem birta kinyitni a száját. Csupán jelek által tudathatta velünk, hogy nem bir szólani. Akkor irás által Antal révén utasitásokat kaptunk, melyek delejezésre, delejezett viz ivására, vagy azzal való mosakodásra stb. vonatkoztak.

Egy napon, mindnyájunk örömére, Alajos transzállapotba esett. S mivel ettől kezdve már csak félhomály volt rendelve, mindent megfigyelhettünk, ami rajta történt. Leirhatatlan dolgokat vittek végbe a láthatatlanok Alajos minden egyes testrészével Nincsen olyan gimnasztikai gyakorlatmód, mely egy ülő vagy fekvő emberi test által kivihető, amelyet a szellemek Alajossal nem végeztettek volna. Szerencse, hogy a kerevet elpusztithatlan bakbőrrel volt behuzva. Minden másnemü szövettel bevont kanapé foszlányokra rongyolódott volna. De azon nem birtak kifogni a szellemi munkások. Miskolcról hoztam ezt. Nevezetes, hogy minden értékesebb ujdonatuj butoromat eladtam Miskolcon, csupán ezt az egy darabot hozattam ide. Most is megvan még és hihetőleg még több nemzedéknek fog szolgálni.

Az Alajosnál megindult médiumi beszédet eleinte csak arra

használták fel a szellemek, hogy a médium körül végbemenő jelenségeket nekünk megmagyarázzák s egyben tudassák velünk, hol és mily módon kívánják közremüködésünket. Oktatásuk pedig akkoriban kizárólag arra szoritkozott, hogy felébresszék bennünk a fölöttünk őrködő vezérlet iránti rendithetlen bizalmat — bármily ijedelmeseknek látszanának is a jelenségek. S mondhatom, hogy ezek a bátoritó ösztökélések nagyon is helyénvalók voltak, mert olyan jelenetek játszódtak le szemeink előtt, melyek bátorságunkat és bizalmunkat kemény próbára tették.

A szóbeli nyilatkozatok Alajosnál eleinte nem jöttek olyan folyékony beszédben, mint rendszerint másfajta beszélő médiumoknál, hanem szakadozottan, nehézkesen, dadogón, — mintegy kilökve a médium szájából. Beszédje leirására nem is kellett stenograf; kényelmesen, minden erőlködés nélkül leirhatta azt Antal is.

Alajos teljes automata volt a szellemek kezében. Hogy t. olvasóim megérthessék, hogy az idegen szellem által miképpen jött létre a beszéd és miért kellett ennek az első stádiumban számos akadály legyőzésével, illetőleg elháritásával végbemennie — erre szolgáljanak a következő magyarázatok:

Mindenekelőtt legyünk tisztában az »emberháromság« felől, mely *szellem*ből, fluidikus testből, vagyis *lélek*ből (periszprit) és anyagi *test*ből áll, valamint azzal is: *milyen összeköttetésben és kölcsönös viszonyban állanak ezek egymással.*

A szellem, Isten alkotása, Önmagából saját teremtménye, nem léphet közvetlen összeköttetésbe az anyagi testtel, hanem csak a lélek által, mely őt mint burok veszi körül. Ebben a lélekben van az erő, amely a szellemet vele összekapcsolja egy rendkivül nyulékony fluidikus szalaggal, amely delejes. A lélek szintén csak közvetett kapcsolódásban, fluidikus szalag által van összekötve a testtel, mely szintén delejes. Azonban a szellem és lélek közötti delejesség erősebb, mert szellemibb, ritkább. A lélek és test közötti gyengébb, mert anyagiasabb, sürübb. A szellem az őt a lélekkel összekötő nyulékony szalagja révén ideiglenesen kivonulhat, eltávozhatik az ember testéből. Már most vizsgáljuk meg azt a processzust, melynek révén Alajosnál ez az állapot létrejött, melyet *extazisnak* nevezünk.

Alajos szelleme kivonul a testből, de nem viszi magával a periszpritjét, hanem azt benne hagyja a testben. Ennek a felhasználásával egy idegen szellem — akaratereje által — összeköttetésbe lép az Alajos szelleme által elhagyott testtel és felhasználja ennek periszpritjét, mint áramvezetőt, a megnyilatkozásához. Ismétlem, hogy a periszpritjétől, a lelkétől elvonult Alajos szelleme nem szakitotta el az összeköttetést a testtel, — hiszen ez halált jelentene a testre nézve, — mert azzal a nyulékony, fluidikus szalag által folyton össze van kötve. Hogy pedig az idegen szellem összekapcsolódásában és megnyilatkozásában zavartalanul és simán juttathassa akaratát kifejezésre, első

sorban szükséges, hogy a médium szelleme teljesen tétlenül (passziv) maradjon, hogy az idegen szellemet ne zavarja.

Igen ám — csakhogy éppen Alajos szellemében még nem lakozott kellő bátorság és önbizalom arra, hogy a testétől való eltávozásban, e szokatlan helyzetben, midőn a világaetherben szabadon lebeg, tétlen maradjon. Mint az uszást tanuló gyermek a hig elemben az elmerüléstől, illetőleg a megfulástól fél, éppugy félt Alajos szelleme a testétől messzire való eltávozástól és folyton *ráncigálta* — vezetőink ipsissimum verbum-a — az összekötő fluidikus szalagot. Ezáltal az idegen szellem meg volt akadályozva abban, hogy ura lehessen Alajos periszpritjének, mely nélkül azt nem használhatta fel nyilatkozataihoz áramvezetőül.

Ez volt a fennálló akadályok egyike, melyek a közlemények zavartalan, sima lebonyolitásának az első időben utját állták.

A másik akadály Alajos anyagi szerveiben rejlett. Ezek még nem voltak eléggé lágyak, engedékenyek, hajlékonyak, rugékonyak.

Végül még egy harmadik akadály is állott fenn — önmagában az idegen szellemben. Azok a szellemek ugyanis, akiket a létező asztraltörvények szerint e kezdő médiumnál alkalmazni lehetett, még nem állottak a tudás azon magaslatán, hogy ezt a kivételes, ritkaságszámba menő médiumi szervezetet ismerhették volna. Csakis tágabb tudáskörrel biró, magasabb szellemek teoretikus magyarázatainak és utbaigazitásainak nyomán próbálták ezt a gépezetet céljuknak megfelelőleg mozgásba hozni és dirigálni.

Mindezeknek az akadályoknak az elháritására, illetőleg leküzdésére szolgáltak a praeparáló, fejlesztő szeanszok.

Az alantas szellemek munkája.

A felmerült nehézségek közt a vezetők legfontosabbnak nyilván azt nézték, mely Alajos szellemének kishitü bátortalanságában nyilvánult; tehát ezt igyekeztek mindenekelőtt legyőzni. Alajos szellemének abbeli aggodalmát — mintha az aetherben eltévedhetne és visszafelé a testéhez való utat nem találná meg — rábeszélés, bátoritás és kapacitálás által igyekeztek eloszlatni. Végre segédkezésük és támogatásuk mellett gyakorlati próbálgatások által végképpen legyőzték aggodalmát...

Figyelmeztetem t. olvasóimat, hogy fejtegetésemnek további folyamában, amidőn földi viszonyainkat egybevetem a szellemvilágiakkal, midőn azt mondom, hogy bolygónk alsó szféráiban olyanok a viszonyok, mint itt a földön levők, ezt csak könnyebb megérthetés céljából teszem, mert tulajdonképpen épp ennek ellenkezője felel meg a valóságnak, t. i. az, hogy a földi viszonyok olyanok, mint a szférák alsó fokozataiban levők, mert onnan kerülnek a lények testetöltésre ide és teremtik itt a viszo-

nyokat, s innen térnek vissza és viszik magukkal lényiségüket a tulvilágra.

»Tulvilág!« Van-e olyan? A vallási fogalmak szerint képzelt helyek — mennyország, purgatórium, pokol — nincsenek. Pokol és mennyország nem elhatárolt hely, hanem állapot, melyet a szellem önmagában hord. Ezt bizonyitják az egész földkerekségen maguk a szellemek egybevágó manifesztációk által. Nincs tehát elhatárolt tartózkodási hely a földről elköltözöttek szellemei részére, annál kevésbé a mi földgolyónkon *tul* eső *világ* vagy szféra, ahol az emberek szellemei tartózkodnának. Tehát a tulvilág elnevezése nem korrekt, nem a valóságnak megfelelő elnevezés — legalább az elhaltakra nézve nem: bár *szellemvilág* igenis létezik.

Azonban nem akarok meddő, szőrszálhasogató fejtegetésekbe bocsátkozni s csak azért foglaltam állást a »tulvilág« elnevezés ellen, mert helytelen elnevezés helytelen fogalomra vezethet.

A földön elhalt emberek szellemeinek legnagyobb része még sokáig köztünk mozog, tőlünk tanul, vágyakozva lesi imánkat; oltalmaz, int, befolyásol jóra vagy rosszra, szóval közénk vegyül és csak érzékeink hiányosságán mulik, hogy közellétük nem jut tudomásunkra.

De azért igenis van tulvilág, csakhogy nem abban a polgárjogot nyert értelemben. Nem a nap-nap mellett innen átköltöző szellemek sokasága részére, akiket a szellemburok (periszprit) homályos, sötétes vagy pláne egészen sötét, csikos, sávos, sürü voltának fajsulya — a gravitáció törvényénél fogva — még a földhöz, a föld sürü szférájához vonz. Az igazi tulvilág az anyagiatlanabb, tisztultabb világtestekben, csillagokban kezdődik olyan szellemek részére, akik fejlődésük turnusát itt a földön bevégezték, azaz a földi életben és annak viszonyaiban már nem találják fel többé a haladásukat előmozditó feltételeket és eszközöket. Szóval a földi iskolai kurzust kielégitő osztályzattal már bevégezték.

Vezetőink arra oktattak, hogy az egész alkotás matematikai alapokra van fektetve, minden számokban van kifejezve és számok szerint folyik annak a megoldása s ennélfogva az ember sorsának és feldolgozásának miként szintén ez alapon történik. Erre nézve még azt mondták, hogy nincsen olyan ember, aki ugy hagyja el a földet, hogy számokban kifejezett feladatait az utolsó egységig végképpen megoldotta volna. Az anyagban levő kapcsolatban annyira gyarló az ember a föld számtalan ingereivel és kisértéseivel szemben, hogy legjobb esetben legalább egy kis töredékszám törlesztésével adós marad. Vigasztalásunkra azonban azt tették hozzá, hogy az Isten végtelen jósága számol czzel az emberi gyarlósággal és érvényre juttatja kegyességét — nem igazságossága, hanem kegyessége szerint itél felettünk. Nem követelhetik tehát, hogy mindenben a legutolsó pontig meglegyen a kitünő osztályzat; elég, ha csak a jó *szándék*, meg a jóra való ernyedetlen *törekvés* megvan.

Fájdalom azonban, az isteni kegyelem sem segithet ezeken az emberi szellemeken, akik a földi élet mindennemü csábitásainak engedtek s az élvezetekben szüntelen tobzódtak; akiket a becsvágy elragadott és a rang, hatalom, birtok után való mohó hajszában lelkük minden energiáját elfecsérelték, — azok üres kézzel, megtépázva, lerongyolódottan, sürü, nehéz szellemburkolatba zárva, ezt mint saját tömlöcüket cipelve kerülnek boldogtalan uj létükbe. Akik minden ideális eszmét chimerának tartottak, akik a szeretet boldogitó érzelmét gunyolták s lábbal taposták: elsötétülten, zavaros elmével, sötétben tapogatózva bolyonganak és saját testetlen voltukat sem képesek felismerni.

Valóban a legmerészebb költői fantázia sem képes olyan megrázó állapotokat kieszelni és festeni, minőket látómédiumok a szellemek állapotáról a világ minden részén egybevágóan tárnak fel szemünk előtt. S melyik tapasztalt spiritista nem olvasta vagy látta és hallotta az ilyen szánandó szellemtestvérek kétségbeesett panaszait, lelkifurdalásaiknak őrjitő kifakadásait, midőn esengve rimánkodnak egy csepp vigasztalásért, egy parányi imáért kinjaik enyhitéséül! Kell-e pokol? Nem hordja-e mindegyik azt minden kinjaival és szenvedéseivel egyetemben a saját benső-jében?!...

*

Minthogy a nehézség csupán Alajos gyengeségében, nem pedig ellenszegülésében rejlett, — hiszen ő vágyakozva bocsátotta magát a vezetők rendelkezésére, — a vezetőknek nem volt nehéz feladat, hogy célt érjenek. A rideg, durva anyagban levő nehézségekkel szemben azonban sokkalta nehezebb munka hárult a vezetőségre. Ezt csupán csak durva anyagi eszközökkel lehetett akaratuknak alávetni: sürü, anyagias, alantas szellemek hozzájárulása által.

Az ilyen munka a szellemvilágban épp olyan különböző nehézségekbe ütköző uton és módon folyik, mint a mi földi világunkban. Mert a legdurvább munka ott is nyers, tudatlan, erőszakos elemek által vitetik végbe, melyek minimális értelmiségüknél fogva még csak olyan téren alkalmazhatók, ahol nem annyira értelem és ügyesség, mint inkább nyers erő szükségeltetik; hasonlólag mint a mi ásó-, kapa-, vagy csákányos munkáinknál. S valamint a földön nem a munkakedv, vagy a munkaadó iránti ragaszkodás, hanem a bér, a kenyérre való kilátás és biztatás inditja a munkást elszegődésre, hasonlóképpen az alantas szellemeket sem a kötelességtudás, hanem a jutalomra vagy a helyzetük javitására való remény és biztatás ösztökéli a munka elvállalására. Kényszernek ott nincs helye. A szabad akarat érvényesülhet, vajjon akar-e a szellem munkába állni vagy tovább vesztegelni. Amig munkába nem szegődik, addig gazdátlan is és törvényen kivül áll, nem vonatik tetteiért felelősségre. Persze, alig is van alkalma és módja, hogy rosszat tegyen. Ahol pedig valakiben, akár emberben, akár szellemben mégis kárt teszen, azt csakis Isten tudtával teheti és pedig ott, ahol Isten

szándékát viszi véghez, Isten célzatát mozditja elő. Ilyenkor a vezetőszellemek (Istennek végrehajtó közegei) szabad folyást engednek a lényében rejlő rossz ösztönöknek. Isten jósága és bölcsesége határtalan, még a magasabb szellemek előtt is megfoghatatlan. Isten alkotásában mindennek, még a rossz ösztönöknek és törekvéseknek is az ő mérhetetlen bölcsesége eszközeiül kell szolgálniok. Tehát még a rossz sem vesztegelhet, hanem tudta és akarata nélkül Isten céljait mozditja elő. Az Isten bölcsesége t. i. oda helyezi a rosszat, ahol rosszat akarva, jót eredményez.

»Ich bin ein Theil von jener Kraft, die stets das Böse will und stets das Gute schafft« (Én annak az erőnek a része vagyok, amelyik folyton a rosszat akarja, s folyton a jót eredményezi), mondja Goethe Faustjában a tagadás szellemének tipusa, mintha saját lényének definicióját adná.

Hiszen az emberi törpe bölcseség is hasonlóan jár el emberekkel, különösen az állatokkal szemben, midőn kárt vagy ártalmat akar elháritani magától, vagy midőn hasznot vár belőle önmagára nézve. Hogyha például az ember testén valamely lobos kelevény támad, melyből a stagnáló rossz vér eltávolitását, mint célszerünek vélt eljárást óhajtja, nem piócát rak-e arra a helyre, hogy azt a sürü, rossz vért kiszivassa belőle?

A piócát nem kell arra ösztökélni. A gyenge ember is tudja, hogy magától is megteszi — a benne levő ösztönénél fogva. A beteg ember pedig kigyógyul. A pióca jót tett vele. Nem azért, mert akarta, hanem mert vérszopó állat.

Ilyeténképpen hasznosit az Isten a nagy teremtésben minden tényezőt. Igy állitja szolgálatába a rosszat is, hogy tudta és akarata nélkül, sőt ennek ellenére jót végeztessen általa. A jól végzett munkát Isten szeretete érdemül tudja be és igy végtelen szeretete érdemeket gyüjt annak, aki Tőle elszakadt, Őt tagadja, Őellene tör, akit Ő mindennek dacára ki nem tagad, hanem gyermekének vall. Azért gyüjt érdemeket számára, hogy Magához vonzhassa, Magához térithesse. Midőn Isten a szándékot illetőleg rossz, de végeredményében mégis hasznos cselekedetet érdemül tudja be a teremtménynek — összegyezteti az igazságosság törvényét a kegyelemmel, a szeretettel.

Minden egyes érdem lehorzsol az ilyen szellemnek ellentétes erőtőkéjéből, villamosságából egy-egy parányit. Erő ez voltaképpen, csakhogy repulziv erő, mely őt visszataszitotta a törvénytől, Istenétől, Atyjától, hazájától. A villamosság megcsappanása által mindinkább gyengébbnek érzi magát, mig végre derengni kezd lelkében a sejtelem, hogy hanyatló erőinek pótlását kell keresnie. Egyuttal rá kezd unni a csavargó, hazátlan, gazdátlan létre.

A válság ezen határszélére jutva, a vezérszellemek megkinálják munkával, gazdával, bérrel, jutalommal és a helyzetének javulására való kilátással. Habár vonakodva is, de azért örömest elfogadja, mert kapóra jön a kinálat; mert hogy ő kérjen munkát, arra még egy örökkévalóság szenvedése lenne szükséges.

Amig gazdátlanul, hazátlanul, vadon csavargott, mindaddig törvényen kivül állott — nem kérte számon a törvény, de joggal sem birt. Amint a munkavállalással a törvény hosszu lajtorjájának első fokára lép, a törvény következménye is hatályba lép rá nézve, — jogot ád, de sujtja is, ha megszegi.

Ilyenforma szellemekből rekrutálják a durva anyagi mechanikus munkát végző szellemproletáriátust; ilyenek lehettek azok is, akik Alajosnál a gyurás, nyomkodás, hempergetés stb. erőművi kemény munkáját végezték.

Valahogy le ne nézzük, ne becsméreljük az alsóbbrendü szellemek ilyetén megnyilatkozásait s ne igényeljük folyton a magas szellemek nyilatkozatai utáni vágyakozásunk teljesitését. A szeretet önzetlen; nem igényel, nem követel, hanem folyton ád, osztogat a sajátjából. Okuljunk éppen a magas szellemek áldozatának példáján, akik önmegtagadással az ő magas, tiszta szféráikból a mi sürü, alantas szféránkba ereszkednek le hozzánk. Viszont mi emeljük a szegény alattunk álló testvéreket magunkhoz. Fejlődésünk jelen fokán ugyis még nagyon szegények vagyunk, habár amazokhoz viszonyitva nagyon gazdagok. De tartsuk szem előtt, hogy mi is valaha ugyanazon fokon állottunk és bizonyára nem eshetik nehezünkre néhány morzsát szórni éhező testvéreinknek abból a tápláló égi mannából, amivel Atyánk végtelen szeretete minket nagylelküen elárasztott és nap-nap után elárasztt.

Az alantas szellemek sorsa.
Ténybeli bizonyiték a szellem önálló létét illetőleg.

IV. Frigyes Vilmos porosz királynak ama kérdésére, melyet egy udvari ebéd alkalmával az 50-es évek elején az akkortájt divó asztaltáncoltatásra s egyéb rejtelmes tüneményekre vonatkozólag *Humboldt* Sándorhoz intézett: hogy tudniillik neki ezekről mi a véleménye, a válasz tudvalevőleg az volt: »A tények megdönthetetlenek — okuknak kideritése pedig a tudomány feladata.«

De tudjuk azt is, hogy a hivatalos anyagelvü tudomány Nesztorának eme parancsszóba menő intelme alól azon ürügy mögé buvik, hogy teljes világitásban, ne pedig sötétben engedtessék meg nekik a tüncmények vizsgálása. A spiritisták, akik e kivánságba nem mehettek bele, ennek ellenében a vizsgáló tudósoknak a legmesszebbmenő óvintézkedéseket koncedálják, melyek arra valók, hogy minden képzelhető megtévesztés ellen biztosithassák magukat. Azok azonban minden propoziciót mereven visszautasitanak.

A világ minden részén, ahol gyakorlati spiritualizmussal foglalkoznak, jól tudják, hogy a fizikai tünemények csakis teljes sötétségben jöhetnek létre. Hogy miért? A szellemek azt mond-

ják, hogy a sürü fluidumok, melyek által a fizikai jelenségek létrehozhatók, éppugy megkövetelik a világosság kizárását, mint az anyagban munkálkodó alantas szellemeknek lényisége. És ott, ahol a transcendentális fizikának e törvényét figyelmen kivül hagyják, az óhajtott jelenségek elmaradnak. Minthogy pedig vezérszellemeink — valószinüleg felfogási képességünk hiányossága miatt — bővebb magyarázatokba nem bocsátkoztak, nem foglalkozom azokkal a hipotézisekkel, melyek a spiritualisták részéről magyarázatul felállittattak. A tudósok azonban sehogy sem hajlandók törvénynek akceptálni azt, amit megannyi millió ember konstatált.

Hogyha például egy tudós expedició a legsötétebb Afrikában levő törzsfőnöknek be akarná mutatni az előtte még ismeretlen fényképészet csodáit, ez azonban utját állná annak, hogy a felvételi lemezt bevigyék a sötét kamarába, hanem azt követelné, hogy teljes világitásban, szeme előtt végezzék az előhivást, — e naiv csökönyösség nem csak megérthető és elnézhető volna, hanem érdeméül is tulajdonithatnók azt az óvatosságot, amellyel ez a vad ember az igazságnak minden áron való felderitésében eljár.

Ellenben a tudós hitetlenek jól ismerik a kémia szigoru törvényeit; tudják, hogy némely kisérletnek sikere csakis azért maradt el, mivel a világosság, hőfok, légnyomás, az elektromos feszültség foka stb. imponderábilis tényezők minőségben vagy mennyiségben nem feleltek meg a törvényszabta követelményeknek. Ennélfogva midőn a vad afrikai törzsfőnök tiltakozik az ellen, hogy a fényképlemezt a sötét kamrába vigyék, erkölcs dolgában felülmulja az európai tudóst, aki tiltakozik a sötét szeanszok ellen; mert amaz az igazság megállapitása érdekében erősködik, holott emez az igazságot még csirájában akarja elfojtani.

A tudósok persze fáznak az igazság kideritésének lehetőségétől. Hiszen halomra döntené az anyagelvü tudománynak amugy is düledező épületét és ezzel együtt tekintélyüknek és szerepléssüknek is véget vetne. Ritkaságszámba megy Lombroso őszintesége és bátorsága, aki nyiltan bevallotta, hogy szégyenkezik azon, hogy oly soká vonakodott a spiritisztikai tünemények valódiságát elismerni.

*

Az Alajos szervezete körül végzett fejlesztési munkálatok parancsolólag követelték a sötétséget, de csak addig, mig az alantas szellemek munkája tartott. Később, midőn a durva munka befejeződött és magasabb foku szellemek kerültek a munka folytatásához, már félhomályt, vagy pláne teljes világitást rendeltek a vezetők. Az e fejlesztés közben lejátszódott jelenségek sorozata által felette tanulságos iskolai kurzust végeztettek velünk. Mély betekintést nyujtottak a szellemvilág viszonyaiba, lakóinak viselkedésébe, züllött voltukba, szenvedelmes érzéseikbe, rakoncátlan indulataikba. Mindezek a földön élő legelhagyatottabb

alsó néprétegek szertelenségeit jóval felülmulják. De egyszersmind kulcsot szolgáltattak sok spiritisztikai jelenség megértéséhez, melyek könyvek utján meg nem érthetők.

A felvigyázó ellenőrző szellemeknek — kik még korántsem tisztultak, csak egy-két fokkal különbek az alantasoknál s akik a munkát kiosztó pallérokhoz vagy a munkások csapatvezetőihez hasonlithatók, — sok vesződésük van a tudatlan, a rosszra inkább hajlandó szellemproletariátussal. Nehezebb köztük a fegyelmet fenntartani, mint a földi munkásnép között. Csak egy tekintetben előnyösebb a helyzetük; abban tudniillik, hogy komplottok által szőtt lázadástól nincs mit félniök; személyes biztonságuk nincs veszélyeztetve, mivel bennük magasabb fokozatuk folytán már nagyobb erőmérték rejlik, mellyel ilyen esetekben nyomban megbénitják a lázongók tetterejét, akárhányan is próbálnák meg összeesküvés révén céljukat elérni.

Nem is abban áll a bajuk, hogy az alájuk rendelt szellemek a törvény megdöntését kisérelhetnék meg. Nem. A törvény szuverén — mint Az, aki alkotta. Szabad akaratában áll a szellemnek, alávetni magát, vagy azt megtagadni, de megdönteni nem képes. Ezt tapasztalatból jól tudják ezek a szellemek, minthogy mindegyike póruljárt már egy izben — tehát nincsen kedve a fejét másodszor összezuzni a törvény megingathatatlan szikláján.

A legnagyobb baj tulajdonképpen a szellemek egymásközti egyenetlensége, összeférhetetlensége, szenvedélyes, rakoncátlan természete s főleg a bukás következményeként kifejlődött szertelen gőgje. Ezek okozzák a munkavezetőknek a legnagyobb gondot. Ilyenkor ugyan megfenyiti őket a vezető, sőt szét is kergeti őket. de ezzel még sem hárithatja el azt, hogy a munkát ezáltal ne késleltessék vagy rosszul ne végezzék. Emellett még más oldalról is veszélyeztetik a törvényes munkának folyamatát azok a szellemek, akik megtagadták a munkára való vállalkozást, kajánságból gunyolják, izgatják, hivogatják, elcsábitjk, sőt megfélemlitik már megtért pajtásaikat — hasonlóan a földi izgága, felforgató munkás-agitátorokhoz... Ilyen esetben nem avatkoznak bele a munkavezető szellemek. A törvényen kivül álló szellemeket, mint már emlitettem, a törvény nem sujtja. emezek szabad akaratát pedig meg nem köthetik. De ha a törvény egyiket sem sujtja is. mindazonáltal tetteik megtorlatlanul nem maradnak: önmaguk által következik az be, még pedig aképpen, hogy jövőre nézve okulást nyernek belőle. Tehát elnézik, hogy kisebb nagyobb csoportot eltántoritanak és diadallal visznek át táborukba. Ott azonban a csábitók főkolomposa zsarnoki hatalmat akarván gyakorolni felettük, hamar észreveszik, hogy mégis csak türhetőbb volt a törvény alapján álló vezetők uralma — könnyebb is, igazságosabb is emezénél. Amellett felágaskodik bennük a gőg az ellen, hogy hozzájuk hasonló hatalmat bitoroljon felettük. Fellázadnak a csábitó zsarnok ellen, legyürik és elhagyják táborát. (Mert hiszen a törvényen kivül állók között nincs és nem is lehet soha sem összetartás, sem béke, ha-

nem folytonos civódás, egyenetlenség és harc.) Elernyedve, megtörve, bünbánóan térnek vissza, ujra való befogadásukért rimánkodva. A csábitók pedig még azzal is lakolnak, hogy táboruk megcsappan, mert a megtértek sokakat magukkal ragadnak.

Mindezek után könnyen érthető, miért vallanak oly gyakran kudarcot a fizikai kisérletek, ha ismerjük azoknak a szellemeknek természetrajzát, kik e jelenségek előidézésében mint tényezők szerepelnek. És különös, hogy ilyen kudarcok — a spiritisták nagy desperációjára — többnyire akkor szoktak beállni, midőn a tünemények megfigyelése céljából hitetlen vendégeket hivnak meg. Ez azonban se nem csoda, sem pedig a véletlennek játéka, hanem egy transcendentális törvénynek folyománya, miszerint szükségképpen kell, hogy *épp akkor* lépjenek fel oly gyanus mozzanatok, még a legkipróbáltabb és legmegbizhatóbb médiumok körül is, milyenek pl. *dr. Slade, Eusapia Paladino, Williams*, stb. — melyek a hitetlenek álláspontját tekintve, ludasnak tüntetik fel a médiumot. Erre aztán ujjongva bocsátják szárnyra amaz ismeretes »szenzációs leleplezéseket«, amelyek nem egyebek rosszindulatu, perfid elferditéseknél, mert tudvalevő, hogy az esetleges megtévesztő médiumi üzelmeket maguk a spiritisták üldözik legkeményebben és leplezik le, nem pedig hogy pártfogolnák.

Minden bő és alapos tapasztalattal biró spiritista tudja, hogy a hitetlenek oly láthatatlan lények környezetét hozzák magukkal a szeánszokra, melyek a médiumok finom szenzitiv mivoltára kártékonyan, sőt dekomponálólag hatnak. Hiszen a hitetlenek, habár öntudatlanul is, sokszor e láthatatlan lények médiumai, akiket éppen a hitetlen szellemek befolyásolásuk, szuggerálásuk által a hitetlenségben s a médiumok ellen érzett gyülöletben tartanak fogva, felhasználva őket eszközül saját gyülöletük orgánumául. Ugyane láthatatlanok, hogy gyámoltjaik, jobban mondva: áldozataik valahogy hatalmuk alól ki ne meneküljenek, a legraffináltabb mesterkedések által oly mozzanatokat teremtenek a médium körül, melyek alkalmasak arra, hogy gyanut keltsenek ellene. Magam szemével láttam egy alkalommal, midőn egy nagy, sulyos tölgyfaasztal keringett, hogy a női médium szoknyája az asztallábhoz ért. A hitetlenek erre azt fogták rá, hogy a lábával tolta az asztalt. S midőn az asztal emelkedett, a transzban levő médium kis ujját az asztaltábla alá vonták és azt fogták rá, hogy azzal emelte azt a nehéz asztalt, melyet a gyenge alkotásu teremtés mindkét kezével sem tudott volna felemelni. Transzállapotát pedig tagadták, ráfogván, hogy ezt csak szinleli.

A megrögzött elfogultságot, különösen, hogyha az a médium iránti ellenszenvvel párosul, csak a jó Isten kegyelme birja kiküszöbölni az elhomályosodott emberi elméből, mikor olyan zsákutcába szoritja, ahol a kézzelfogható tények kényszeritő hatalma alól nem képes kibontakozni és szégyenkezve kénytelen beismerni, hogy akkor, midőn magát felette bölcs-

nek érezte, csak egy csalogató lidércnek szolgált szégyenletes játékszeréül.

*

Hogy Alajos szellemének bátorságát és önbizalmát fokozzák és a szellemnek önmaga felett való rendelkezési képességét demonstrálják előttünk a vezetők, oly kisérletet vitettek végbe, amely arra szolgált, hogy tudásunkat szaporitsa, tapasztalatainkat bővitse, ugyszintén, hogy bizonyitékokat szolgáltasson kezünkre az anyagelvü tagadók érveléseivel szemben.

Egy izben, midőn Alajos teste érzéketlenül, — mintegy élettelenül — feküdt szemünk előtt, ugyanakkor a szelleme egy másik médium által vezetőink egy fontos, sok oldalról megtámadott tételt demonstráltak ad oculus előttünk, t. i., hogy az ember minden kétséget kizáróan legalább is két részből: anyagból vagy testből és szellemből vagy lélekből áll. Továbbá, hogy a szellem már földi létünkben különválasztható az anyagi testtől és hogy az emberben megnyilatkozó öntudat, értelem, akarat, elhatározási képesség, stb. testétől teljesen függetlenek s mindezek a tulajdonságok kizárólag a szellem attributumai. Végre pedig kiviláglik ebből, hogy a szellem e képességeket test nélkül is érvényesitheti, valamint az is, hogy a szellemlényekkel való érintkezésben teljesen nélkülözheti a testet s csakis az anyagba burkolt szellemekkel szemben van ráutalva a testre, mint az érintkezés közvetitő eszközére.

E sikerült kisérletből leszürődött adatok az érvelésnek hosszu sorát tárják fel az emberi gondolkozás előtt, még pedig nem csupán a szellem halhatatlanságának bizonyitására, hanem egyszersmind a szellemnek születése előtti létére nézve, tehát a reinkarnáció okszerüségének megállapitására nézve is. Mert midőn a szellemnek testétől való önálló, független lényisége kimutattatott, észszerüség hiján volna az a feltevés, hogy a szellem a fogamzás által szülőitől származik.

A reinkarnáció észszerüségére és szükségességére vall magasabb szellemeink olyan nyilatkozata is, mely szerint minden ember kétféle feladattal jön a földre: egy általános, minden szellemre nézve kivétel nélkül kötelező feladattal, a tökéletesség felé való haladás feladatával; a másik speciális feladata, rendeltetése pedig ki van jelölve abban a keretben, amelybe elhelyeztetett s amely keretben megtalálhatja és felölelheti mindazt, amit egyénisége szükségleteihez mérten végezhet és aképpen kell végeznie, hogy a szellemek szolidaritási törvényének megfelelően egyuttal egyéni haladását is előmozditsa.

Mindezt pedig szerintem csakis itt a földön, testi burkában, a földi élettel kapcsolatos önfenntartási küzdés közepette, az érzékiség mindennemü csábitásával szemben való vivódások mellett képes elvégezni.

Boldog az az ember, aki magát mindezeken már átküzdötte s a földi szférán tuleső révbe jutott, ahonnan nem kell többé e szürke föld siralomvölgyébe visszatérnie, hanem előre és fel-

jebb — szakadatlanul feljebb — hatolhat a végtelen aetheroceánban, ahol sorra tárulnak fel előtte a világtestek miriádjai egészen fel hajdani bölcsőjéig, addig a kikötőig, ahonnan aeonok előtt kiindult és ahol most szerényen bekopogtat, bebocsáttatásért esedezve az Atya irgalmas, kegyelmes szivéhez.

Alajos médiumitása. Szellemazonossági bizonyitékok.

Hogy hány hétig kellett tartanunk a széánszokat sötét szobában, arra már nem emlékszem, de félhomályt rendeltek el vezetőink, mihelyt előrehaladottabb, szakértelemmel biró szellemek munkája: a gége és hangszalagok megmunkálása válthatta fel az alantas szellemek durva munkáját. Egymásután órák hosszáig csináltatták végig Alajossal a hangnemek minden diapazonját, a legvékonyabbtól a legvastagabbig. Végre azután olyan bőgő, orditó hangok lökettek ki Alajos szájából, hogy szinte megreszkettették az ablakot. Szerencsénkre nem volt szomszédja a széánsz-szobának, alattunk meg üres helyiség volt, különben bizonyára a rendőrség oltalmát kérték volna fel az ilyen rendzavarás ellen. E hanggyakorlatok nyilván a gége és a hangszalagok bővitését, hajlithatóságát célozták.

A hangmesterek után következtek a nyelvmesterek. Csupa mássalhangzóból összetett szavakat — például krzsb, pzsrk, brzbzs, stb. — kelepeltettek Alajossal sebes egymásutánban ugy, hogy valami csehnek a nyelve is aligha bele nem bicsaklott volna ilyen nyelvficamitó gyakorlatokba. De ezzel aztán be is volt fejezve Alajos szervezetének médiumi fejlesztése.

Alajosnál már kezdetben tisztult, magasabb fokozatu szellemek jelentkeztek. Alantas szellemek általában nem is jelentkezhettek nála, mivel ezek e gépezet, e szervezet kezelésére szükséges tudással nem birtak, azonkivül alantas szellemeket általában nem is bocsátottak a vezetők hozzá, minthogy a kapcsolódás Alajosnál nem kivülről történt, mint a transzmédiumoknál, hanem belülről, tehát a benne visszahagyott sürü fluidok ártalmára lettek volna s nem is oly könnyen lettek volna eltávolithatók.

Nagyon épületes, tanulságos, magvas közleményeket kaptunk kezdettől fogva Alajos által: a »Reflexionen aus der Geisterwelt« első kötetének nagyobbik része ő általa közöltetett. A médiumitásokra vonatkozó felvilágositásokat, magyarázatokat, az egyleti tagok kötelességeit, a tagokat foglalkoztató kérdések, stb. mind Alajos médiumitása által nyerték meg a megfelelő megoldást. Boldogok voltunk mindnyájan és buzgalommal sereglettünk a széánszokra. Alajos médiumitása révén a még köztünk lévő kételkedők serege is végképpen elnémult: részint

a kézzelfogható automatikus szellemközlekedési gép láttára, melynek mechanikai valódiságát még a hitetlen vendégek sem vonhatták kétségbe, részint pedig mivel a közlések magas szinvonala, melyek Alajosnak tudását, ismeretét messzire tulszárnyalták, továbbá az a készültség, mellyel a legkomplikáltabb fogas kérdések nyomban ötletesen megoldattak, végre pedig az a szokatlan s a jelenben divó stilustól eltérő forma és nyelvezet mindannyiunkat arról győzött meg, hogy ismeretlen, idegen szellemlénnyel állunk szemben, aki által Isten mérhetetlen kegyessége nyilvánul meg szemünk előtt.

Az intuitiv és a félig mechanikus médiumoknál ugyanis a médium szókincséből szedi ki a szellem gondolatai kifejezésére a szavakat, mig Alajosnál a szellem nem meritett és nem is merithetett semmit a médiumból, hanem mindent a sajátjából juttatott kifejezésre. Azért megesett, hogy ha egy a földről már régen elköltözött szellem nyilatkozott, olyan szót, melyre nem emlékezett, például »óra«, időjelző vagy időt jelző szerkezet által fejezett ki. Hasonlóképpen a legritkább esetben történt meg, hogy »médium« szót használt volna valamelyik szellem, hanem: »eszközt, közvetitőt, szerszámot« mondott; nyilván azért, mert ez a szó életük korában még ismeretlen volt.

Intuitiv médiumoknál akként történik a közlés processzusa, hogy egy idegen szellem átsugározza gondolatait a médium szellemébe, a médium pedig felszivja e gondolatokat és saját nyelvére átöltöztetve visszasugározza azokat, vagyis reprodukálja a maga módja szerint. Alajosnál ellenben a szellem csak a maga nyelvén nyilatkozhatott meg, mivel nem uralkodott a médium szellemén, hanem csupán beszélő szervein. Igy történt, hogy Alajos által, aki csakis a magyar és német nyelvet birta, különböző nyelvü szellemek idegen nyelveken: angol, skót, dalmát és különféle keleti nyelveken beszélhettek. A félig mechanikus, különféle fokozatu, árnyalatu médiumoknál is jelentkezhetnek szellemek olyan nyelven, amelyet a médium nem bir, azonban ugy szavakban, mint kiejtésben hiányos módon azért, mert a félmechanikus médium szelleme nem távozik el a testtől — nem extatikus — hanem az életkörbe, az életcentrumba huzódik vissza (Lebenskreis*) tehát nem engedi magát teljesen a kontroláló szellem befolyása alá, hanem akaratlanul is néha beleártja magát a szellemnyilvánulásba. A mechanikus médium felébredésekor azért nem bir visszaemlékezéssel s nem érez semmit abból, ami általa lejátszódott, mivel a processzus nem az agyveleje, hanem a nap-góc, a nagy szimpatikus utján létesült s mivel az emlékezésnek centruma az agyvelőben székel.

Alajos akkortájt mintegy 32—33 éves viruló egészségü, kellemes, rokonszenves férfi volt. Mindazonáltal extatikus állapotban inkább visszatetsző látványt nyujtott. Szemei ugyanis nem záródtak le egészen és a pislogó szempillák résén át a folyton

*) L. »Die Seherin von Prevorst«.

mozgó szemgolyó fehérje átlátszott, arcizmai szintén nyugtalanul rezegtek. Különösen pedig a szellemmel való kapcsolódás és kikapcsolódás hatott kinosan a szemlélőre, főképpen nőkre nézve, akik tévesen azt hitték, hogy ez az aktus rendkivüli fájdalmat okoz a médiumnak, holott Alajos ilyenkor teljesen érzéketlenül türt volna egy esetleges amputációt is. A szellemmel való kapcsolódással és kikapcsolódással járó arckivörösödés és a nyaknak görcsös összehuzódása a vállak közé olyanforma látvány volt, mint midőn valaki keservesen kinlódik, hogy egy szük csizmát felhuzzon vagy levessen.

Mi ugyan nem akadtunk fel ezen a nem esztétikus árnyoldalon, mely Alajos médiumitásának nyilvánulásával járt, hanem a magvas, mélytartalmu közlemények becsét tekintve, eltekinthettünk e mellékes, jelentéktelen mozzanattól. Mindazonáltal vezetőink bizonyára felismerve e kedvezőtlen, visszatetsző benyomást különösen a nőkre nézve, elhatározták ennek a hibának kiküszöbölését.

Egyik széánszunk alkalmával Alajos extázisba esvén, figyelmeztetést kaptunk, hogy nyugodtan és béketüréssel várjuk be a fejleményeket. Két óra hosszáig szinte mozdulatlanul ültünk a delejes álomba merült médium körül, aki a pamlagon hanyatt fekve egy-egy sóhajt vagy halk nyöszörgést hallatott. Végre Alajos felült és ekképpen szólalt meg: »Ti, emberek, csak egy alvó embert láttatok. De hogyha láthattátok volna mindazt, ami ez idő alatt rajta végbevitetett és ami szemeitek előtt el volt takarva, lehetetlen, hogy Isten végtelen hatalmától és bölcseségétől elragadtatva térdre nem borultatok volna az Ő iránta való hálaérzettől eltelve. A hid, amely a mi világunkat a tiétekkel összeköti és amelyen át mi hozzátok közelitünk, egynémely tekintetben gyengének bizonyult. E hiányon segitettünk most, bár ti ezt nem vettétek észre, az eredményt azonban már is tapasztalni fogjátok. Más alkalommal még egyéb meglevő kisebb hiányokat is el fogunk távolitani.« — És csakugyan ezentul a kapcsolódások minden görcsös emóció és görcsös arctorzitás nélkül mentek végbe. Más alkalommal, kevéssel később a szeme teljesen bezárult és az arcizmok rezgése is elmaradt.

Ámbár Alajosnál autentikusabb, megbizhatóbb médium alig volt és közleményeinek többnyire magas szárnyalásu volta a hallgatóság figyelmét és érdeklődését tejlesen lekötötte és dacára annak, hogy a nyilatkozó szellemeknek a hanglejtés minden árnyalata rendelkezésére állott, melyek a hangnem minden modulatiójára idomittattak, mindazonáltal Alajos nem tartozott ama médiumok közé, kik az érzelmeket megkapó kifejezéssel, az arcizmok mimikájának finom játékával emelik ugy, hogy a hallgatót magukkal ragadják, mint például *Moravetz Karolina, Ment Franciska* (akiről még szólni fogok) vagy *József* beszélő médiumunk. Ennek magyarázata azonban nem nehéz.

A transzmédiumnál ugyanis a szellem gondolatainak, érzelmeinek és hangulatának áramát átszármaztatja a médium psy-

chéjére, ez meg mindazt, amivel telittetett, feldolgozza és átalakitja saját nyelvére és a megfelelő mimikával visszatükröztetve, beszélő szervei által juttatja kifejezésre. Hiven fog e visszatükrözés történni az esetben, hogyha esetleg oly finom mozgatható és könnyen reagáló arcizommzattal rendelkezik, mely által az érzelmek változatos árnyalatai érvényesülhetnek. Alajosnál azonban oly szellemek jelentkeztek, akik magasabb fokozatuknál fogva egyrészt mellőzik a külső hatásra irányuló célzatot s csakis a közlendő téma hiánytalan átadására törekszenek (amint ők maguk vallották), tehát csakis a beszélőszervek kellő igénybevételére ügyeltek; másrészt pedig a beszélő szervektől távoleső hajszálfinom, az arcizmokat mozgató, komplikált idegfonalakat egyetemesen dirigálni nem képesek oly perciz módon, mint a testével születése óta egybeforrt psyche, mely különben is mint életője és regulátora az egész idegrendszernek az egész automatikus vázat, szerkezetet fluidice képviseli a saját alakjában is.

E külsőségi, egyébként lényegtelen hiányt sokszorosan pótolta Alajosnál a közlemények tisztasága és hitelessége, melyekbe a médium psychéjének semminemü befolyásolása nem vegyült, de nem is vegyülhetett. Különösen megbecsülhetetlen Alajos médiumitása a nyilvánuló szellem azonosságának megállapitása tekintetében. Mert minden másnemü médiumnál élénken sugározza ugyan át a szellem gondolatát, érzelmét, mivoltát a médium psychéjébe, mindazonáltal mindennek reprodukciója mégis attól függ, hogy mennyire képes a médium psychéje ezt hiven alakitani. Alajosnál azonban a szellem nem reprodukált, hanem produkált, — produkálta pedig önönmagát teljes közvetetlenségben.

Többek között két esetet hozok fel, ahol a nyilvánuló szellem azonossága eklatánsul, minden kétséget kizáróan kiderült.

Vőlegény koromban feleségemnek egy 5 éves nővére volt. Ritka csinos, kedves kis jószág volt, akit nagyon szerettem; de szerette mindenki, aki csak ismerte. Nem birta helyesen kiejteni nevemet — Gyihut bácsinak mondta és a csi végtagot hosszasan nyujtva, szinte dallamosan ejtette ki. Ezért évődtem vele és csufoltam. Viszonzásul ő meg hamiskás pislogással odaállt elibém s fejét kacérul féloldalra hajtva, az ő vékony csicsergő hangján eldanolta a pesztonkától eltanult nótát, melyben a vőlegényt megtréfálják s a vőlegény mellé mindig az én nevemet tette. Aztán kacagva futást szinlelt, tudva, hogy megfogom és cukorkát dugok a szájába.

Egyik széánszunk alkalmával egyszerre elhangzik: »Gyihut bácsi—i—i!« Én meg a feleségem meghökkenve hallottuk ezt a félreismerhetlen felkiáltást és mindkettőnk szájából kiröppent: »*Tini*« a gyermek neve. »Igenis az vagyok«, mondá a szellem az ő csicsergő hangján és mindenféle tárgyi és személyes vonatkozásu dolgokról beszélt. Hogy mi mindent? Bizony arra már nem emlékszem, mert a meglepődés és meg-

hatottság annyira erőt vett rajtunk, hogy abból nem vésődött be semmi emlékezetünkbe. Hogyha az előttünk ülő bajuszos ember nem zavarja meg az illuziót, vagy ha esetleg oda nem nézünk és csak ez az ismert hang azzal a sajátságos kiejtéssel és hanglejtéssel üti meg fülünket, kétségtelenül azt hihettük volna, hogy a husz év előtt elhalt gyermek testestül feleleven-edve áll előttünk. De igy is megkapó volt ez a frappáns jelenet és kétségtelenebb szellemazonossági bizonyiték alig képzelhető, mert még azzal a sajátságos, szinte kacér móddal is, mellyel a gyermekszellem fejét oldalt hajtva pajzánul pislogott, — hiven alakitotta élete korából azt a módot, amellyel engem incselkedve provokálni szokott. Megjegyzem, hogy Alajos feleségem családi és hozzátartozói viszonyairól legtávolabbról sem birt tudomással, annál kevésbé volt pedig tudomása arról, hogy ez a gyermek valaha is létezett. De már nem is gondolt egyikünk sem arra a 20 év előtt elhalt gyermekre.

Egy másik eset.

Midőn Miskolcra kerültem, ott találtam letelepedve egy *Kahle* nevü porosz embert, aki még elhalt elődöm korában mint laikus gyakorolta a homöopatikus praxist. Elődöm haragosa volt és üldözte jogosulatlan orvosi praxisa miatt. Én meg nem irigyeltem azt tőle, ugyis alig győztem a magam dolgát elvégezni, sőt jó viszonyban álltam vele és gyakran elmulattam az ő eredeti humoros ötletein. Tehát felette hálás volt irántam és ahol csak alkalma nyilott, feldicsért és előnyömre vont párhuzamot köztem és az elhalt kollégám között. Tipusa volt a fennhéjázó, dicsekvő, porosz sovinisztának, aki szerint még a nap kelte és nyugta is szebb és romantikusabb hazájában, mint bárhol a nagy világban. Különben kedélyes és a becsületét nagyratartó ember volt.

Egy késő őszi estén váratlanul betoppan hozzánk Alajos. Kérdőleg nézek rá: ugyan mi járatban van ilyen szokatlan időben, mert jó messze lakott tőlünk. »Nem tudom magam sem«, mondá, »mintha valaki ide tuszkolt volna: azt hiszem, egy szellem környez és itt lebzsel mellettem. Már a lépcsőn majd elbotlottam.« Azzal félig csukott szemmel imbolyog hátrafelé a kályha sarkához. Megjegyzem, hogy Alajos sohasem esett önként extázisba: szelleme nem birt kivonulni a testből, mig meg nem delejeztem. Néhány delejes vonást huztam végig rajta. Ahogy a száját kinyitotta, mindketten felkiáltottunk: »*Kahle!*« Nyomban ráismertünk hamisitatlan porosz kiejtéséről és minden izében, ahogy mozgott, forgott, szakasztott a mi Kahle barátunkat láttuk előttünk. Azt mondá, hogy amint nagy betegségéből kigyógyult, legelőbb nálam kivánta tiszteletét tenni; régen nem látott és nagy óhaja megtudni, hogy mint szolgál egészségem stb. Nyilván nem tudta, hogy már meghalt; de nem hitte el akkor sem, midőn megkiséreltem efelől felvilágositani. Sőt nagy szenzációs kuráiról bezélt: hogy hány embert mentett meg a haláltól, akik Dr. St. elődöm keze alatt biztosan meg-

haltak volna stb. Ámbár a kétségnek árnyéka sem merült fel bennem, hogy Kahle nem halt volna meg, mindazonáltal mégis irtam Miskolcra. Onnan azt a hirt kaptam, hogy rövid idővel azelőtt tifuszban meghalt.

Alajos médiumitásának kiválósága.

Nagy feladatokra hivatott kicsiny körünk azzá a gyümölcsöző egyletté nem válhatott volna, mint amilyenné kinőtte magát, ha nem kaptuk volna azokat az alapvető oktatásokat, irányitásokat és komoly intelmeket, melyek nyomán haladásunk és kiképzésünk létesült. Minderre helyénvalóbb, alkalmasabb médium alig képzelhető, mint aminőt mi Alajosban birtunk, aki szemünk előtt fejlődött nyomról-nyomra oly médiummá, aki még a kétségnek árnyékát is kizárta arra nézve, hogy t. i. az általa hozzánk jutott oktatások és rendeletek nem a legtisztább szellemforrásból kerültek volna.

Felette szükségünk volt mindannyiunknak ilyen imponáló médiumra, kinek szava, hangja szivünk minden rostját megrezegtette. Akkoriban másnemü médium közleményei aligha tettek volna ránk oly hatást, mint Alajos teljesen gépies médiumitása. Azt hiszem tehát, hogy emberek tényked̄ése nem bir abszolut értékkel, melynek méreteit hasonlóval lehetne általánosan összemérni; hanem értéke abban rejlik, hogy mily időben, helyen és módon jelenik meg s e szempontból Alajosnak tényked̄ése máséval nem volt pótolható, habár fajsulyára nézve kevesebbet nyomott is. Nem is mint utolsó érv szól Alajos médiumitásának nélkülözhetlensége mellett az a körülmény, hogy Antal, aki hivatva volt egyletünknek második oszlopává válni, Alajos által nyerte meg leginkább a saját médiumitásához, illetőleg sugallataihoz való feltétlen bizalmát, mert intuiciója sokszor Alajos által nyerte meg a teljes megerősitést.

Végre pedig, mint mondám, Alajos termékei nélkül 1874-ben még nem lettünk volna annyi szövegnek birtokában, hogy a »Reflexionen aus der Geisterwelt« cimü szellemközleményeket sajtó utján közrebocsáthattuk volna. Nagy meglepetésünkre egészen váratlanul került Alajos utján vezetőink amaz utasitása hozzánk, hogy a »Reflexionen aus der Geisterwelt« cim alatt havonta megjelenő füzetekben inditsunk egy munkát és pedig annyira sürgették ennek kiadatását, hogy be sem várva az ujévet, az év közepén kellett azt megkezdenünk. Sehogy sem voltunk rá elkészülve. A szétszórt közlemények nem voltak rendezve, pénzünk pedig annyi sem volt, hogy az első füzet nyomdai költségének fedezésére telt volna.

Antal fejében ugyan megfogamzott ez az eszme, de ügyet sem vetett rá s ha konkrét kifejezést is nyert volna benne, sem Antal, sem mi nem birtunk volna annyi bátorsággal, hogy

ilyen kockázatba belemenjünk. De midőn Alajos utján jutott hozzánk ez az utasitás, egy percig sem tétováztunk — arra már megjött a bátorságunk s mintha a Szentlélek sugallata szállott volna meg bennünket, a lelkesedés is megjött. De még a szükséges pénz is megkerült. Mert annyi előfizetőt kaptunk külföldről, hogy kevés hiján a nyomdai költség fedezetet nyert, egyéb költségünk meg nem volt, mert akkor is éppugy, mint a jelenben, minden munkát önzetlenül végeztünk.

S csodálatos, néha, midőn fogytán volt a pénz s azon törtük a fejünket, hogy honnan keritsünk, egészen váratlanul messze külföldről, ösmeretlen, buzgó spiritistáktól érkeztek hozzánk spontán adományok. Ekképpen tiz év alatt közrebocsáthattunk tiz kötet szellemközleményt, mindmegannyi szellemi igazgyöngyöket anélkül, hogy csak egyetlen egyszer is a külföldi spiritista körök támogatásáért kellett volna folyamodnunk.

Ami pedig Alajosnak kiképzési folyamatát illeti, ez valóságos praktikus mintakurzusát képezte a médiumitás kiképzési processzusának, amelyből sokat tanultunk. Különösen pedig én tanultam sokat belőle, ami körvezető pályámon és médiumok kiképzését célzó feladatomban hasznomra vált, mely nélkül alig birnék e téren azzal a tájékozottsággal, mellyel birnom kell.

Emlitettem, hogy csak egy részét közlöm annak, ami előfordult, minthogy egész köteteket lehetne arról irni. Hiszen harminc év alatt sok mozzanat elmosódott emlékemben, de meg azért is mellőzöm többnek közlését, mivel még sok-sok szükséges és hasznos mondanivalóm van, az én koromban pedig takarékoskodni kell az idővel, hogy esetleg a mellékes ki ne szoritson az időből némely sokkal fontosabbat.

Hogyha vezetőinknek Antal, vagy az én számomra valami fontos ezoterikus irányu közölnivalójuk volt, csakis Alajos által juttatták azt hozzánk, szigoruan zártkörü szeánszban. A többek közt, midőn Antalhoz azt a kinyilatkoztatást juttatták, miszerint arra van hivatva, hogy Máté és Márk apostolok evangéliumainak magyarázatához szolgáljon közvetitőül, hogy e nagy isteni kegy által a tulemelkedettségre és gőgre szitó szellemek által meg ne téveszttessék, privát szeánszot rendeltek el, amelyre csak én meg Antal voltunk meghiva.

Antal ugyanis az igazság tipusa volt, rögtön felfortyant valamely igazságtalanság láttára, bárkivel történt volna. Ez az igazságérzet uralta őt, de régente, előbbeni testetöltésében szertelenségre is vitte, miáltal nagyot vétett. Három reinkarnációban kellett ezért bünhődnie. Erről az utolsó három földi pályájáról lebbentették fel a leplet, megismertetvén előbbi bünös életeit és azt, hogy az őt ért isteni kegy korántsem érdemei folyománya, hanem tisztára csak kegyadomány, hogy ezzel érdemeket szerezzen magának. A vezetők meghagyásából ezt a kinyilatkoztatást Antalnak egy selyemtokba varrva, talizmánként a csupasz mellén kellett hordania. Hordta is azt haláláig.

Egyedül csak én álltam a halálos ágyánál és fogtam le

a szemét. A selyemtokot leoldottam kebeléről s magamhoz vettem. Most is őrzöm.

Ha másféle médium utján nyert volna ilyen közleményt, vajjon komolynak és szentnek tartotta volna-e Antal? Az Alajos által hozzá jutottat azonban szentnek tartotta, megszivlelte és igy megmenekült a körülötte leselkedő szellemek veszélyes befolyásától.

*

Vezetőszellemeink Alajost gyógycélok elérésére is felhasználták. Frappáns gyógyitási sikereket értünk el és az általa jött rendeletek sohasem hagytak cserben, ami Adelmáiéról nem minden esetben volt mondható. De ennek magyarázata nem nehéz. Adelma ugyanis éber öntudatos állapotban van, midőn ir, tehát mindig ura érzelmeinek, gondolatainak, hangulatának s nem is képes mindig abba a fizikai és erkölcsi állapotba helyezkedni, melyet a szellemi törvények követelnek. Sőt nincs is mindig tudatában a lényében rejlő azon feltételeknek, melyek a várt eredménynek legjobban kedveznek, avagy azzal ellenkeznek. Mindezen és ehhez hasonló szubtilis feltételek Alajos médiumitásánál elestek. Különben is Adelma távol lévén tőlünk, aktuális, nyomban elintézést követelő esetekben számitásba sem jöhetett. De éppen azért ilyen rögtöni orvoslást igénylő esetekben Alajos spontán intervenciója gondviselésszerü is volt. Igen, szinte csodaszámba ment Alajosnak ily spontán közremüködése. Nem kellett segedelmét kikérni. Nem is emlékszem olyan esetre, midőn Alajosnál kifejezetten orvosi tanácsot kellett volna kérnünk; — önként adatott ez, néha gondolatra, de többnyire oly esetekben, midőn az illető maga sem tudta vagy érezte, hogy nála orvosi beavatkozásnak szüksége forog fenn. Néha az otthon levő családtagok valamelyike részére jött spontán orvosi rendelet: hogyha ennyi meg ennyi nap mulva *meg fog* betegedni. És mindig bevált ugy a jóslat, mint a gyógyrendelet.

Többek közt szeánszaink egyikén ezt mondták Alajos által: »Van köztetek valaki, akit Adolfnak hivnak; vele van kis beszédem. Állapitson meg egy bizonyos napot és órát és rendelje magához az eszközömet.« Megtettem. Alajos extázisba jött és felém fordulva ujjával mutatott bal mellem egy pontjára, mondván: »Látom a tüdő mellső oldalán a duzzadt, kékes viszcerek sürü hálózatát, fehéres hólyagokhoz hasonló lerakodásokkal ellepve. Lassu lobos processzusnak folyamata ez. Rendeleteimnek pontos betartása a továbbterjedést meggátolhatja és helyreállithatja a normális állapotot. Ellenben a rendeletek figyelmen kivül hagyása vagy pontatlan betartása vészes következményü lehetne. Mérsékeld megszokott, ártalmas gyors járásodat, különösen a lépcsőn; ott pihend ki magad kissé, hogy sebes légzésed és vérkeringésed csillapuljon.« Még többféle dietetikus rendeletet adott, amikre azonban már nem emlékszem, de az egész jelenet még most is elevenen lebeg előttem.

Való igaz, hogy a bal tüdőm jelzett helyén keletkezett tüdő- és mellhártyalobban 1855 decemberében és 1856 január és februárjában élet-halál közt feküdtem és heteken át vért köptem. Négy kezelőorvosom feltétlenül lemondott rólam. Végre egy öreg, bár allopátikus kollégám — aki családtagjait különben csakis homöopatice gyógykezeltette — mint egyedüli reményhorgonyt a homöopatiát ajánlotta. Hosszas vonakodás után végre nagynehezen ráadtam magam, midőn kollégám nyiltan bevallotta, hogy az allopátikus gyógymód csődöt mondott. Rövid egy hét mulva, azon a napon hagytam el az ágyat, amely napra halálomat megjósolták. Akkor nyáron a homöopátia tanulmányozására Bécsbe menvén, a hires *Skoda* tanárral megvizsgáltattam mellemet. Skoda tanár ügyesen kikopogtatta a volt sérülés helyét, megállapitotta a seb behegedését és a bordával való összenövését. Teljesen eloszlatta az orvosok által diagnosztizált tüdősorvadás felől való aggodalmamat és mosolyogva vigasztalt, hogy a hátramaradt összeforradás miatt nagy kort érhetek el. Skoda tehát nem csalódott.

Tény az is, hogy akkorában néhány nap óta szokatlanul kellemetlen érzést és nehézséget éreztem bal tüdőmben. De ügyet sem vetettem reá. Tulerőltető elfoglaltságomból magyaráztam. Abban nyugodtam meg, hogy Isten szolgálatában erőltetem magam, tehát Ő meg is fog óvni, illetőleg ki fogja egyenliteni az esetleges testi diszharmóniát.

Meg is óvott a jóságos Atya, mondhatom — érdemetlenül. Mert már akkor ismertem Krisztus Urunk ama szavait, amiket arra a kisértésre mondott: vesse le magát a templom tetejéről, hiszen az Isten angyalainak parancsol, hogy hordozzák őt, nehogy kőbe üsse a lábát. »Ne kisértsed a te Urad Istenedet!« felelé az Ur.

Isten az ember gondozására bizza a testet, hogy szellemének szolgáljon rendeltetése elvégzésében. Hogyha az az Istentől reábizott testét gondozza, a jó Isten is segitségére lesz. De ne akarja az ember az Istenre utalni azt a kötelességet, amivel az Isten *őt* bizta meg és amiért az ember felelős az Atyának. Igenis felelős az ember az önhibájából — gondatlanság, könnyelmüség, mértéktelen életmód vagy vakmerő kockázat által megröviditett, eljátszott életért. Részleges öngyilkosságul rovatik ez fel az embernek.

Vezetőszellemeink azt tanitják, hogy az ember nem tudhatja, milyen fontos feladatot rótt rá Isten épp önhibájából megröviditett élete szakában. Az élet megszüntével ez a feladat betöltetlenül marad, pedig ez néha felebarátjának jólétére, boldogságára vonatkozhatik. Az igazságosság kérlelhetetlen törvénye pedig még a legkisebb feldolgozatlan számot sem engedi el az embernek; kell tehát, hogy az ember az utolsó egységig feldolgozza a reámért feladatot. Hogyha nem teszi meg ez életben, ki kell azt pótolnia utólag egy másik létben. Az ilyen hátralékos adósokból kerülnek ki leginkább a kora fiatalságukban elhalt

gyermekek, kik igy róják le tartozásuk maradékát. Vegye ezt fontolóra minden ember.

Tehát én is nagyot vétkeztem akkor, midőn helytelenül azt véltem, hogy Istenbe helyezett bizalmam felment engem azon kötelesség alól, hogy a magam testéről gondoskodjam s épségben tartása felett őrködjem. De az Isten végtelen szeretete elhárította a fenyegető veszélyt; talán láthatta, — mert nem birálhatom meg magamat, — hogy nem elbizakodottság, hanem naiv odaadás vezérelt e hibás felfogásomban.

Alajos bukása.

Ha valaki azt kérdezi: hogyan van az, hogy *Adelma*, Antal és *József* médiumok, — kiknek közleményeit tartalom és forma szerint többre becsülik, — mégis könnyebb, simább és kevésbé fáradságos procedura utján fejlődtek médiumokká? Erre azt felelem: mivel amazok médiumi mechanizmusa alapjában és lényegében egészen eltér Alajosétól; amazoknak szellemére hat az idegen szellem, holott Alajosnál a testi szervezetet mozgatja, minélfogva a fejlesztési munkának különböző irányu és természetü jelenségekben kell kifejezésre jutnia. De azért ne higyjék t. olvasóim, hogy nevezett médiumok a fejlesztéssel járó mindennemü nehézségtől meg lettek volna kimélve, hogy tehát simán, könnyen jutottak volna a médiumitás adományához

Adelma ugyanis hosszas, kinos fejfájások és görcsök révén került Gárdos dr. magnetizőr kezelése alá, aki a »delejes irást« mint biztos gyógyszert ajánlotta neki, aminek pedig Adelma sehogy sem volt hajlandó magát alávetni. Végre a sok szenvedés mégis megtörte ellenállását.

Hasonlóan sokat szenvedett *Antal* is a médiummá való fejlesztés processzusa által. Egy Adelmához intézett leveléből olvasom panaszos leirását, mely szerint hetek óta csak hajnalban bir elaludni, mert órák hosszáig nyomkodják, gyürik, hempergetik a szellemek és másnap annyira elnyüttt egész teste, hogy nagy küzdéssel is alig birja elvégezni teendőit.

Végre *József* médium a 70-es évek második felében egy hosszas, kinos praeparációs folyamaton ment át, mely a spiritizmusban tájékozatlan orvost kétségbeejtette volna, mert sehogysem tudott volna eligazodni az egymásnak ellentmondó szimptomák közt, amelyekre sem orvosi kézikönyvben, sem klinikai tapasztalataiban nem talált volna analogiát. Közvetlenül azután, ahogy a beszélő médiumitás kifejezésre jutott nála, egyszerre mintha valamennyi fájdalmas kórtünetet elvágtak volna, melyek a gyomorgödrében, illetőleg a napideg-gócban (plexus solaris) jelentkeztek, lévén ez a szellemkapcsolódás organuma.

A médiumitás korántsem beteges, ideges állapot, aminek a

hitetlenek s rosszakaratuak szeretnék állitani. Azonban nem is egészen normális állapot, amennyiben ez általában nem minden embernél tapasztalható. Különlegesség tehát, mint minden rendkivüli képesség, talentum, avagy lángész. A médiumitás mellett megfér a testi egészség; egyletünk médiumai ép egészségüek. Majdnem minden ember magában hordja a médiumi képesség csiráját. Megszületésnek nevezik a szellemek a médiumitás áttörését, magát a médiumitást pedig a médium édes gyermekének mondják, melyet táplálnia, nevelnie, gondoznia és fejlesztenie kell, mint Isten kegyessége által megáldott magzatját, kinek gyarapodásáról, gyümölcsözéséről felelős az Atyának.

*

Hogy él-e még Alajos? kérdik olvasóim. Igenis él itt Budapesten, teljes egészségben és egyik fővárosi iskolának igazgató-tanitója. (Most már rég meghalt.)

Vajjon spiritistának vallja-e magát — vagy megtagadja-e a spiritizmust?

Igenis spiritistának mondja magát, sőt állhatatosan erősködik amellett, hogy még folyton lelkes hivője és szivből óhajtja a spiritizmus virágzását és terjesztését. De — amint mondja — amig aktiv szolgálatban van, addig tartózkodik a benne való résztvevéstől.

Én Istenem! Hiszen egy meggyőződéssé vált tényt letagadni nem lehet, mert a tények erősebbek minden emberi okoskodásnál és akaratnál. Szerintem azonban a tényekben való hit vagy meggyőződés még korántsem avat fel valakit spiritistának, hanem a tényekből vont konzekvenciáknak önmagára való levonása. Tehát nem a szellemekben való hivés, hanem azoknak oktatásaiból folyó önnemesedés, javulás, etikai haladásra való törekvés, a törvények megismerése és azoknak követése teszik az embert igazi, komoly spiritistává. Alajos pedig, midőn az Isten kegyessége által ráruházott adományát felebarátai elől önkényesen elvonta, akiknek érdekében ezt kapta, letért a törvényes, a spiritistát kötelező utról. Azáltal pedig, hogy megtagadta Istennek és vezető szellemeinknek az engedelmességet, eljátszotta oltalmukat, védelmüket, tehát az alantas szellemek tévesztő befolyásának szolgáltatta ki magát. E perctől fogva a béke angyala kerülte házatáját és a békétlenség és meghasonlás ütötte fel áldatlan tanyáját házi tüzhelyénél.

Az ellentétesek manőverje t. i. az, hogy áldozatuk gyengéit kiaknázzák saját céljukra. Alajosnak gyengéje a kishitüség vala: féltette hivatalát, kenyerét. Igaz, hogy az iskolaszék tagjai, első sorban a fővárosi tanügy vezető tanácsosa ellenséges indulattal viseltetett ellene s ez utóbbi nyiltan deklarálta, hogy majd fog okot találni Alajos megrendszabályozására. Még kollégái is kerülték, szinte bojkottálták, sőt szervilizmusból kijelentették, hogy derogál nekik a vele együtt való szolgálás.

Nagy meglepetésünkre egyik széánszunkban Alajos apjának

szellemc nyilatkozván általa, elárulta fia titkos szándékát, amiről nem is álmodtunk, hogy el akar hagyni bennünket. Apja komolyan intette, tegyen le eme szándékáról s figyelmeztette jó vezető szellemeink oltalmára, mely csuffá fogja tenni elleneinek ármányait.

Akkorában a fővárosi tanitók konferenciát szerveztek, melyhez minden iskola egy-egy delegátust küldött. S mi történt? Alajost választották delegátusnak — akit ki akartak küszöbölni körükből... De még ennél furcsább eset is történt, eklatánsabb bizonyitékául az Alajos fölött őrködő isteni oltalomnak.

Alajosnak magánlakása az iskola udvarában, osztálya tőszomszédságában volt. Egy napon a felesége kihivatja Alajost az iskolából, hogy képek felaggatásában segitségére legyen, amire Alajos bemegyen lakásába. Néhány perc mulva bejön a cselédje azzal a jelentéssel, hogy egy ur van künn és kéreti Alajost. Azt hivén, hogy valamelyik iskolás fiunak az apja kéreti, Alajos haragosan kiüzeni, hogy ne zavarja meg az oktatás ideje alatt — jőjjön máskor. Bevégezvén a képek felaggatását, visszatér az iskolába. Majd kővé vált, midőn ott találja B...y tanácsost. esküdt ellenségét. No, most el vagyok veszve — gondolá magában Alajos.

Minden szemrehányás vagy kérdőrevonás nélkül B...y kihiv néhány tanulót; egytől-egyig mind elégtelenül felel. Olvastat katalógust: vagy 15 fiu hiányzik igazolatlanul. Nézi a hőmérőt: 14 R.-nál is kevesebbet mutat, pedig 16 fok R. van előirva. Előveszi az osztály panaszkönyvét, beirogat valamit és néma köszöntéssel távozik. Alajos mohón nyul a panaszkönyv után, el lévén készülve halálos itéletére. Hiszen mintha a gonosz szellemek esküdtek volna össze, hogy őt kiszolgáltassák elleneinek.

Még ha B...y jó embere lett volna, akkor is fegyelmi vizsgálatot lett volna kénytelen ellene inditani ennyi rendetlenség miatt. S ime B...y tanácsos azt irta oda, hogy *mindent rendben talált*... A szellemi befolyásnak minő mértéke kellett ahhoz, hogy B...y animozitását ennyire enyhitse!

Nem hasonlatos-e ez az ótestamentumi Bálám esetéhez, akit a Moabiták királya drága ajándékokkal felfogadott, hogy a rettegett Izráel táborát megátkoztassa vele és ime, az Isten áldást és győzelmet adott Bálám szájába...

De sem az égi oltalomnak annyi kézzelfogható bizonyitéka, sem szegény apjának intelme, fenyegetése és még a követ is megindító kérlelése nem birta Alajost a lejtőn való lefelé haladástól feltartóztatni. Alajos végképpen elmaradt szeánszainkról.

Mintegy hat vagy hét év előtt Alajos felesége, aki több mint tiz évig nem lépte át küszöbömet, rimánkodva jött hozzám, panaszkodva Alajos viselkedése miatt, akit mintha kicséreltek volna. Megmentésének egyedüli reményét abban vélte, hogyha őt rábirhatnám, hogy egyletünkbe visszatérjen, hogy védszellemeink megszabaditanák a gonosz elemektől. Bünbánóan ismerte be, hogy ő volt az, aki rábirta Alajost a szeánszoktól való elmara-

dásra és ime ezzel magára zuditotta a nemezis csapásait. Nem vállalkoztam reá, céltalan ily esetben mindennemü emberi közbenjárás.

Vajjon egyleti tag-e még Alajos? — kérdik.

Formaliter ugyan nem lépett ki Alajos egyletünkből, bár sok év óta nem tesz eleget sem anyagi, sem szellemi kötelezettségének; de a kilépést azért nem jelentette be. Amig körünk csak laza összeköttetésü társaságot képezett, minden tisztességes és a spiritizmus iránt érdeklődő ember tárt ajtót talált: bármikor beléphetett és tetszés szerint ki is léphetett. Senki és semmi által nem korlátoztatott. Midőn azonban 1873-ban a belügyminisztérium engedélyével kifelé rendezett egyletté alakultunk, befelé pedig magas védszellemeink patronátusa alatt azon az etikai alapon szervezkedtünk, melyet Adelma médiumitása utján *Mária, Buddha* és *Laurentius* magas szellemek juttattak hozzánk s melyek teljesen megegyeznek Jézus Krisztus evangéliumi tanaival: azóta egyletünk viszonyai alaposan megváltoztak. Most már nem szegődhetik senki hozzánk, hanem kérnie kell az egyletünkbe való felvételt. Védszellemeink mindannyiunkat láthatlan, de egyszersmind feloldhatlan szálakkal kötnek össze, mely összetartozandóság átnyulik a szellemvilágba is. A felvétellel azonban az illetők azt a kötelezettséget vállalják magukra, hogy a vezetők által előirt erkölcsi alapot elfogadják és ehhez tántorithatatlanul ragaszkodnak. Mi emberek tehát nem vagyunk feljogositva e szellemi köteléket feloldani még akkor sem, hogyha valamelyikünk önhibájából e kiválóságra magát érdemetlenné teszi. S bár akadtak az idők folyamában olyanok is, még sem kerültünk abba a helyzetbe, hogy gyarló emberi létünkre törvényt kellett volna ülnünk felettük, illetőleg őket körünkből kizárnunk, mert védszellemeink olyképpen vitték az ilyen tagoknak dolgát, ugy irányozták életük sajkáját, hogy maguktól maradtak ki körünkből. Eszerint tehát Alajos még mindig hozzánk tartozik s nyitva áll előtte a visszatérésre való ut.

Őszintén megvallom, hogy részemről régen lemondtam minden reményről, hogy Alajost még valaha visszanyerhessük.

IX. FISCHER HANNI MEGSZÁLLTSÁGA.

Leó és Mentor szellemek.

Az 1871-iki nyári szünidőnk leteltével végleg elbucsuztunk az Orczy-kert sürü bozótaitól és a zugligeti, általunk »Mória«-hegynek elnevezett dombos magaslattól. Szellemi vezetőink ismét megszálló szellemeknek megtérítését bizták reánk, még pedig olyanokét, akikhez viszonyitva az eddigiek — mint például *Randolf*, aki nagybátyámat az iszákosságra ösztökélte —

valóságos kezes bárányokként tüntek fel. Többek között jelentkezett egy — nem emlékszem már hányadik — *Leó*, meg egy másik szellem, aki Leó *Mentorának* mondta magát s aki még sokkal átalkodottabbnak, konokabbnak bizonyult amannál. Hogyha Leóban némi enyhébb hajlam mutatkozott a javulásra, Mentor nyomban visszaterelte a régi gonosz irányba. Kemény dió volt a két gonosz szellemmel való érintkezés s többnyire vezetőinknek kellett közbevetniök magukat, minthogy a mi ellenérveléseink velük szemben hatástalanoknak bizonyultak.

Szegény Antalnak a Leóval való kapcsolódás révén sokat kellett szenvednie rakoncátlan erőszakoskodása miatt; nagy vehemenciával vágta oda Antal kezét az asztalhoz, egész rakás plajbászt széttört, karját meg ide-oda rángatta, hogy szinte attól féltünk, hogy kiforgatja a csuklójából. Antal a szeánsz után verejtékkel boritva, kimerülve hanyatlott a székbe, mig magnetizálás által meg nem szabaditottam a sürü, szinte fojtó fluidumoktól. Azonban, valamint mindennek, ugy ennek is megvolt a maga bölcs, előre kiszámitott célzata, amit persze csak később értettünk meg. Antalnak ugyanis még legénykorában, a negyvenes években, mikor állandóan Bécsben tartózkodott, a jobb karján valamely tályog- vagy kelésforma daganatja támadt, amelyet meg kellett operálni. A seb beforradása után pedig némi zsugorodás maradt a jobb könyökizületében olyformán, hogy az alkarját befelé ugyan teljesen behajthatta, azonban egyenesen kinyujtani nem volt képes; ez csupán tompa szögben nyult ki. Leónak erőszakos rángatásai pedig Antalnak izületét hajlithatóbbá és ezzel alkalmassá tették a mechanikus médiumi irásra, ami nála rövidesen rá csakugyan be is állt. Ekképpen itt is láthatjuk vezetőink bölcs céltudatosságát.

Azonban némileg meg voltunk akadva abban, hogy hol tartsuk meg a megtéritésre célzó szeánszokat. Végre nem akadt más hely, mint Antal házában. De mivel felesége akkorában még nem hitt a spiritizmusban, hogy esetleg rideg fogadtatásnak ne legyünk kitéve, az udvar hátulsó üres telkén lévő filagóriának csufolt faalkotmányu félszerben huzódtunk meg. Báró Vayékhoz 1871 augusztus 25-én intézett levelemben olvasom e szeánszokról szóló leirásomat. Tréfásan megjegyzem, hogy valahogy ne sejtsenek e filagóriában valami svájci stilü épitményt, inkább gondoljanak egy cserháti méhest megtoldva egy tág ketreccel. Mindazonáltal jó mennyei Atyánk nem fordult el ezen szerény tákolmánytól, hanem olyan szellemi jelenetek lejátszódását engedte meg, melyek örökké emlékezetesek maradnak előttem.

Azon szeánszok érdekességének hire még Karolinát is kicsalta néha a ferencvárosi Angyal-utcai házikóba, miáltal ezeknek érdekessége felette fokozódott. De azért a vad, féktelen Leót vezetőink sohasem bocsátották Karolinához, akinek gyenge szervezete nem birta volna kiállani villamos megrohanásait, holott Mentor, kevésbé erőszakos lévén, kapcsolódása által nem

tett kárt Karolinában. Mentor leginkább mefisztószerü gunyoros közbeszólásai által excellált. »Amit ti most jóvátesztek, azt én majd könnyen halomra fogom dönteni; hiába fáradoztok: mi azért Leót oda nem engedjük néktek, nem menekül karmaink közül«, mondá egy alkalommal, midőn Leó éppen gyengébb hurokat penditett meg, ami bennünk Leó megtérése iránt már némi reményt keltett. S csakugyan a legközelebbi széánszon Mentornak befolyását már is tapasztalhattuk Leónak fokozott rakoncátlankodó viselkedésében. Leónak makacssága már kétségbeejtett bennünket, de vezetőink folyton bizalomra és kitartásra ösztönöztek. Még nem tudtuk akkor, hogy az olyan szellem magaviselete, akit a vezetők hozzánk utasitanak, bármennyire ellenszegülő és rakoncátlankodó legyen is, nem más, mint az ellenállásnak végvonaglása, a megtérés előérzete, mely ellen ellentétes természete felágaskodik, de azért belsejében mégis vágyódik a megváltásra, tehát érett a megtérésre.

De ezt mi még akkortájt nem fogtuk fel a maga teljében, azért is ismertették meg ezt velünk vezetőink ily természetü szellemekkel való érintkezés által, hogy ezáltal egyszersmind a vezetőinkhez való bizalom is mélyebb gyökeret verjen. Bámulatosak voltak Mentor gunyoros és elmés élcelődései, midőn vezetőink vagy én oktató, intő szavakat intéztünk Leóhoz. Ilyenkor mélyen sajnáltam, hogy nem gyönyörködhetnek százan vagy ezren Karolinának felülmulhatatlan drámai közvetitésén, minőt elsőrendü szinész is alig bir alkotni. Egy ilyen elragadtatás benyomása alatt ezt irtam Adelmánknak: »Moravetz Karolina transzában, midőn általa *Mentor* nyilatkozik, elsőrendü drámai szinésznő; azt hiszem, hogy *Fáncsy, Davidsohn* és *Lewinszky*, akiket Mephisto szerepében láttam, Karolinán tanulmányozhatnák, sőt sokban kiegészithetnék müvészetüket.«

»Egy alkalommal Mentor közbeszólásaival nagyon is zavarta Antalt, amire vezetőink őt Karolina széktámlájához kötötték és a hangos szólás-képességtől megfosztották. Ekkor Mentor utánozhatatlan mimikával szinte pótolta a szót s amint Karolina felébredése után beszélte, minősithetetlen komisz, de azért elmés élceket sugott a fülébe.«

Nagyon sok széánszt tartottunk minden látható eredmény nélkül, azonban vezetőink azzal biztattak, hogy nap-nap után töredezik le egy-egy darab Leó szivkérgéről; »a tölgyfa sem dől le egy csapásra, de minden fejszecsapás közelebb viszi ahhoz.«

A szenzációs hatás pedig akkor érte el tetőpontját, midőn egy alkalommal Mentor a kétségbeesés jelével, iszonyattól rémesen eltorzult arckifejezéssel, mindkét reszkető kezét a médium felé kinyujtva, rekedt hangon felkiáltott: »Leó el van veszve számunkra, ő már is a tiétek!« Oda néztem Antal irására s csakugyan Leó bünbánóan beadta a derekát, beismervén bünös voltát és a jóvátevésre való hajlamát. Nagyon sebesen irt s bevallotta, hogy ahelyett, hogy magas polcán, amelyre Isten helyezte, utánzásra való példát szolgáltatott volna,

bünös tettei és viselkedése által elriasztotta az embereket a vallás-erkölcsi ösvénytől. Bünbánó vallomását pedig e szavakkal végezte: »Én, a hitvány, Uramat és Megváltómat ujra felfeszitettem a keresztre!« Vezetőink nyomban elvonták Leót a médiumtól, kit az előző kapcsolódás amugy is megviselt már, tehát nem birta volna káros hatás nélkül Leónak teljes, megtörtséggel járó rázkódtatását kiállani, amelyet tudvalevőleg a médium átérez.

Abban a reményben, hogy ez a megkapó jelenet esetleg Mentorra is jótékonyan hathatott, siettem kihasználni a kedvező pillanatot és nekimentem Mentornak és Leó példájára utalva, őt szintén megadásra és Istenhez való térésre ösztönöztem. Hosszas szócsatázás után annyira mégis megpuhult, hogy megkért, hogy legyen szabad neki máskor is eljönni és végre kézszoritással bucsuzva tőlem azt mondá: »Nem tudom, hogy oktatásaid milyen tartós benyomást fognak nálam tenni, azonban köszönöm neked nemes szándékodat.« E szavaiból örömmel konstatáltam tanitásaimnak jó hatását s e téren való további haladásra ösztönözve őt és Isten áldását kérve utjára, bocsátottam el.

Nevezetes, hogy erre az ünnepélyes és szerfelett érdekesnek igérkező, Leoval tartandó utolsó széánszra többen igérkeztek, köztük Karolina meg a feleségem is, azonban az utolsó órában mindannyinál valami akadály állott be, ami őket távoltartotta, ugy hogy csak hárman voltunk: Antal, én és Zograf testvér. Szokásunk szerint megkértük vezérszellemeinket, hogy vezessék hozzánk Leót.

Nem ugy, ahogy azelőtt szokott, hadonászva, ide-oda vagdalkozva, hanem megtörve, megpuhultan köszöntött be hozzánk. Elmondta a »peccavi«-t és a »confiteor«-t s bevallotta földi életének rémes, bünös tetteit. Antal szemeiből könnyzápor szakadt, egész teste remegett és minden szál ruháját ki lehetett volna facsarni. Végre földre borult, előbb térdre, aztán arcra, hogy homlokával a földet surolta. Igy feküdt vagy egy percig s néhány rázkódás után Antal felébredt. De nem volt képes önerejéből fölemelkedni, fölemeltük és egy székbe ültettük. Elég sokáig kellett őt delejeznem, mig végképpen megszabadult a felkorbácsolt gyötrelmes lelki érzésektől; de aztán teljesen jól és könnyünek érezte magát. A történtektől mindhárman annyira meg voltunk rendülve, hogy zokogva borultunk egymás keblére és sokáig átkarolva tartottuk egymást.

Ezt a rendkivüli lelki emóciót első sorban jóságos Atyánk iránti mély hálaérzetünk váltotta ki, másodsorban meg szegény bukott szellemtestvérünk iránti részvétünk és végre afeletti örömünk, hogy a már alig remélt megtérés, illetve megváltás, amelyhez hozzájárulnunk megengedtetett, szerencsésen sikerült.

Őszintén elismerem, hogy manapság hasonló eset e három lelki huromat szintén megpenditené, de azért érzelmeim árja nem verne oly magas hullámokat, mint akkor és pedig nem az-

ért, mintha a megszokottság eltompitotta volna érzőképességét, vagy leszállitotta volna ennek kvalitását — nem, hanem mert a higgadtság mérlegelő nyugalmát, melyre jóságos szellemvezéreink oktattak és amelynek megszerzésére oly nagy sulyt fektettek, azóta némileg már megszereztem.

Ettől kezdve Prochászkához való bensőségem nőttön-nőtt, amit örömteljes megelégedéssel látok most Adelmához intézett leveleimből, melyek nélkül nem emlékeztem volna arra, hogy már akkor mennyire felismertem Antalhoz való viszonyomat és melegen szerető kapcsolódásomat, midőn az 1871 augusztus 25.-i levelemben szóról-szóra azt irom: »Prochászka derekasan müködik, ő fáradhatatlan és pótolhatatlan; nem is tudom, mit kezdenénk nélküle; ő épp olyan derék, mint serény és jókedvü a munkavégzésben, épp olyan értelmes, mint buzgó. Az Isten áldja meg őt szellemi és testi épséggel, hogy feladatát teljesithesse.«

Ugyanebben az évben egy októberi levelemben jelentem Adelmának: »A jó Prochászka kis körünknek valóságos gyémántja. Megvallom, hogy nagyon is csüggök rajta; alig engedem, hogy csak egy nap is elmuljék anélkül, hogy őt lássam; teljesen beérjük egymással, jó kedvvel töltjük el az időt kettesben, anélkül, hogy unatkoznánk. Meg sem mondhatom, hogy mennyire szeretem őt; annyira szeretem, mintha legkedvesebb vérbeli testvérem lenne.« Még sok levelem tanuskodik abból az időből erről a köztünk levő benső testvéri viszonyról.

Nem tudom mi ösztönöz rá, de most bátran, nyiltan és ünnepélyesen ki kell mondanom, hogy soha embert nálánál jobban nem szerettem, valamint senkinek halála mélyebben nem szomoritott meg és sujtott le, mint felejthetetlen jó Antal testvéremnek váratlan, hirtelen halála.

Petrus szellem. A megszálltság kifejlődése.

T. olvasóim ajkáról szinte leolvasom a kérdést: vajjon ki is tulajdonképpen az, akit Leó megszállott? Sietek tehát e helyen megjegyezni, hogy szoros értelemben véve nem is *Leó* volt a megszálló szellem, hanem ő egy ellentétes szellemsereg élén ingerelte, lázitotta és vaditotta a megszálló Petrus nevü szellemet, minek folytán olyan páratlan, szinte mesébe illő tünemények és jelenetek válttattak ki a megszállt egyénen, hogy az orvosi szakférfiak el nem palástolt megdöbbenéssel, fejcsóválva és tanácstalanul nézték e csodaszámba menő jelenségeket, melyek láttára talán egynémelyikben a materialisztikus tudomány felfogásai ellen, mely ily eseteket sablonosan tébolynak minősit, kétely támadott.

A megszállott egyén *Fischer János* egyleti helyiségünk későbbi háztulajdonosának fiatal *Hanni* nevü hajadon leánya volt.

De hogy ezt az akkortájt nagy feltünést keltett megszálltsági esetet teljesen megérttessem t. olvasóimmal, feltétlenül szükségesnek tartom, hogy körülményesen leirjam, milyen talajon, keretben és viszonyok közt keletkezett és érlelődött ez a rendkivül rejtélyes állapot, mely — mint mondám — még a tanácskozó orvosi kapacitások elveit is némileg megingatni képes vala. Kérem tehát olvasóim türelmét és szives elnézését, hogyha leirásomban nem térhetek ki a terjengős részletezés elől.

Fischer János a régi Pest németajku, jómódu iparos-burgerének mintegy tipusát képezte: vallásos volt anélkül, hogy ennek árnyékában a bigotteria fészkelt volna; szorgalmas és takarékos anélkül, hogy a kapzsiság kiszoritotta volna a tisztességet és becsületességet, és a patriarchális alapon berendezett otthon az összhang és békesség jóleső családiasságának tüzhelyét képezte. Gyermekeit istenfélelemben nevelte és iskoláztatta, a zenét különösen valamennyien kultiválták — az egyik fia karmester lett az angol hadseregben, a másik meg ugyanaz az osztrák hadseregben. A leány, mint legifjabb gyermeke, csinos, a családnak büszkesége és gondosan őrzött szemefénye. az angol kisasszonyoknál végezte valamennyi osztályát és kiváló szende és jámbor magaviseleténél s tanulékony, eszes természeténél fogva egyike volt a legkitünőbb tanulóknak, tanitóinak pedig kitüntetett kedvence. Feltétlenül megbizható őrizet alatt kisértették ugy a zárdába, mint pedig onnan vissza hazafelé is és eszerint bizton állitható, hogy Fischer Hanni hajadonná fejlődött anélkül, hogy szennyes elemmel érintkezésbe jött volna, vagy hogy csak egy illetlen szó is került volna a füléhez. Skrupulózusak voltak cselédeik dolgában is, akik hosszu szolgálat után többnyire onnan mentek férjhez. Szinházba, mulatóhelyekre nem jártak s az estéket leginkább az evangélium hangos felolvasásával töltötték el. Ilyen környezet és viszonyok közepette növekedett fel Hanni hajadonná, mint a jó erkölcsü, szerény, istenfélő leánynak mintaképe, aki soha sem adott okot elégedetlenségre vagy pláne feddésre.

Azonban mintegy 18 éves korában, ugy az ötvenes évek elején különös változás mutatkozott Hanni magaviseletében, ami szüleiben mély aggodalmat keltett. Egész lénye megváltozott ugy, hogy nem lehetett ráismerni arra a szende, finom, nőies modoru Hannira. Mintha kicserélték volna: feleselő, makacskodó lett és durcás. Ruházkodására ügyet sem vetett és ami szüleit különösen aggasztotta: elhanyagolta, sőt kerülte az imádságot és mindenképpen kivonta magát a szokott vasárnapi istentisztelet alól. A hozzá intézett kérdésekre azt mondta, hogy nem képes ájtatosságot kifejteni, zavaros gondolatok üzik el az imádságra való kedvet. Majd egészen elhagyta az imádságot és a templomba való járást kereken megtagadta — »irtózik a tömjénszagtól és az orgonahangtól!« — mondá.

Borzasztó megütközés támadt erre szüleinél — hiszen hallatlan volt, hogy Hanni valaha engedetlenkedett volna szülői

akaratával szemben! S bár Hanni egyébként virúló rózsás arcszinben volt és kiváló jó étvágyát tekintve, teljesen egészségesnek látszott, mindazonáltal megrémült szülei abnormis állapotnak nézték ezt az ő rejtélyes magaviseletét és orvosokat hittak hozzá. De ezek semminemü testi kóros állapotot nem fedezhettek fel benne, sőt — eltekintve a minden vallásos vonatkozás iránt való szokatlan magatartásától — elmebeli tehetségei, itélőképessége, emlékezete, minden kérdésre adott okos, józan feleletei sem okadatolták nála valami elmebeli zavarnak megállapitását. Az orvosok naponta figyelték Hannit s valóban a megszálltság nyomról-nyomra való alakulásának, lábrakapásának megfigyelésére aligha lehetett volna jobb alkalom, mint a Hanni esete — persze olyan előtt, aki erőszakkal nem hunyja be a szemét. Látnivaló volt, hogy a megszálló szellem mind jobban behálózza és a fluidok összekeveredése által hatalmába keriti.

Hanni megmagyarázta, hogy a reánehezedő parancs hatalmának igyekszik ugyan ellenállani, de ez a hatalom erősebb nálánál; hiába küzködik ellene és sirva panaszolta, hogy már megvan az előérzete, miszerint az eddigi ellenszenv a vallás kultiválása iránt irtózattá és iszonyattá fog benne emelkedni. S ez nem sokára csakugyan be is következett.

Visszariadt egy imakönyv vagy biblia láttára, mint a viziszonytól gyötrött a viz vagy fényes fém láttára. Nemcsak a keresztvetésre nem birták rávenni, hanem hogyha őrá próbáltak keresztet vetni, eliszonyodott, elsikoltotta magát.

Később már rohamosan fejlődött ki benne a teljes megszálltság. Látta a gonosz, rut szellemet a falon, később meg sok hasonló rossz alakot is és kezdett velük zsörtölődni, veszekedni és hajmeresztő istenkáromlások törtek ki belőle. Aljas, csufondáros, trágár beszédek, minőket ő sohasem hallhatott, törtek ki szakadatlanul a szájából, éjjel-nappal oly sebességgel, mely az emberi nyelv mozgóképességét tekintve, szinte hihetetlennek látszott. Ez utóbbi erőltetés meg az a körülmény, hogy Hanni hetekig tartó álmatlansága mellett is nemcsak hogy ki nem merült, hanem pirospozsgás egészségnek örvendett, különösen bámulatba ejtette az orvosokat. Hogy mennyire rejtélyesnek és eltérőnek tartották az orvosok ezt az esetet a közönséges elmebajtól, azaz a tébolytól, abból látszik, hogy más kollégáik figyelmét is ráterelték erre a rendkivüli esetre, kik aztán sürün jöttek oda annak megfigyelésére és bámulására.

Az eddigieket a környezete elbeszélései után emlékemből kiszedegetve irtam. Hogy meddig tartott ez az állapot ebben a stádiumban, mig azzá fejlődött, aminőnek én láttam, midőn én mintegy 20 évvel azután hozzá hivattam, arra már nem emlékszem; csak azt akarom még felhozni, hogy valamennyi orvostanár nyiltan beismerte, hogy ehhez hasonló esetet nem csak hogy nem láttak, de orvosi évkönyveikben sem bukkantak hasonlónak emlitésére. Nem is javasolták, hogy valamely elmegyógyintézetbe vigyék a leányt, amire különben Fischerék a

világ minden kincséért rá sem állottak volna, nem akarván gyermeküktől elválni. S miután belsejükben meg voltak győződve arról, hogy ez hasonló az ujtestámentombeli megszálltsági esetekhez, még az egyházi exorcismushoz is folyamodtak s miután ez is hatástalannak bizonyult, felhagytak minden gyógykisérlettel és vallásos megadással viselték a reájuk rótt keresztet.

Én Fischer házához H—g*) révén kerültem. H—g ugyanis, mint Fischerék háztulajdonosszomszédja és régi ösmerőse, tudott Hanni esetéről és midőn tudomása lett Randolf és más megszálló szellemeknek általunk véghezvitt megtérítéséről, elment Fischerékhez és beszélt nekik a spiritizmus és delej csodáiról. Az agg házaspárnak — a világtól való elvonultságban élve — nem volt tudomása sem a spiritizmus létezéséről, sem pedig a delejesség hatásáról, de teljes meggyőződésben lévén, hogy Hanni leányuk gonosz szellem által van megszállva, uj remény sugara derengett nekik, hogy szerencsétlen leányuk megváltásának lehetősége még sincs kizárva.

Meghivtak tehát.

Kitörülhetetlenül él bennem ennek az első látogatásnak az emléke. Már a pitvar ajtajában hallatszott a fülsértő sikoltozás. Ahogy kinyilott a szobaajtó, leirhatatlan jelenet tárult fel előttem, mely engem a küszöbön mintegy leszegezett. Hej, aki ezt hüen le tudná irni!..

A szoba egyik sarkában egy párnás széken ült egy pirosarcu, a 30-as évek közepe táján levő nőszemély, akin még mindig meglátszottak az egykori szépség nyomai. Nem mozdult helyéről, hanem fülszaggató, rikitó hangon rámrivallt, s folyton hadarva, a legocsmányabb, legtrágárabb szóáradattal káromolt. Ekközben láthatlan, nevüknél megszólitott lényeket uszitott rám, förtelmes szitkozódásokkal fenyegetve őket, hogy fojtsanak meg, vagy kergessenek el engem, aki el akarom rabolni tőlük az őrzött birtokot és őket egytől-egyig orozva akarom megsemmisiteni.

Azt mondtam, hogy »hadarva« beszélt; de ez a kifejezés még csak halvány fogalmat sem nyujt arról, ami ez valójában volt. Midőn végre percek mulva egy kis szünetet tartott, akkor az utolsó mondattal nyujtottan, szinte dallamosan és tisztán érthetően fejezte be a szóáradatot. Akkor többnyire gunyoros arckifejezéssel, mosolygós fintorgással biccentett a fejével. Kis szünet után az előbbi játék ujból kezdődött. Mozdulatlanul álltam az ajtóban, és sokáig meghökkenve bámultam: mire képes az emberi szervezet, anélkül, hogy annyi éven át sem a hangszálak meg nem repedtek, sem a nyelv meg nem bénult, sem a test az álom hiján össze nem tört, ki nem merült...

Midőn Hanni látta, hogy nincsen ellenséges szándékom s mintha inkább ő félemlitett volna meg engem, gunyolódni

*) Mintha csak H—g-nak abból a célból engedtetett volna meg rövid ideig a spiritizmusban buzgólkodnia, hogy általa Fischerékhez jussak, mert csak néhány napra rá történt, hogy vezetőink őt körünkből menesztették.

kezdett, amit ugyan nem annyira megérthetetlen sebes szóáradatából, mint inkább a gunyoros arcfintorgatásból lehetett megérteni. Közeledtem tehát felé és mintegy két lépésnyi távolságból kinyujtottam a kezemet és ráeresztettem a delejes áramot. Meghökkent és hátravette fejét, nyilván azért, mert megérezte a delej lenyügöző hatását. De ez a hatás nem volt tartós és kijelentem e helyen, hogy általában a delejhatás mindaddig nem volt intenziv benyomással reá, mig Leó meg nem tért. Leó megtéritésével egyuttal elszéledt, szétrobbant az a nagy csoport, melyet ő vezényelt s amely összességében ellensulyozta a delej hatását.

Tudván, hogy ilyen esetben semmire sem mehetünk szellemi vezetőink tanácsa s támogatása nélkül, Adelmánk utján kértem ki utasitásaikat. Azt irták, hogy egyelőre Leót citáljuk és Antal irjon vele, én meg vezessem Leó megtéritését. Midőn tehát Isten kegyelmével elértük Leó megváltását, ujra kikértem vezetőink utasitásait. Erre azt irták, hogy folytassam Hanni megdelejezését és *Johanna* citálja megállapitott napokon és meghatározott órákban Hanni szellemét; majd gondoskodni fognak arról, hogy a megszálló szelleme meg ne zavarja őt, sőt ez is önkényt, hivatlanul fog jelentkezni. Csakugyan igy is történt. De a két szellemmel folytatott, néha hosszadalmas közlekedést nem hozhatom e leirás keretében, s csak a megszálló szellemnek első közleményét rövid kivonatban, mintegy dióhéjban hozom e helyen, amely talán olvasóimnak meglepetést fog hozni, amint ez annak idejében minket is meglepett:

1871. okt. 15.

(Johanna irómédium által.)

(Meghivtuk *Hanni* szellemét.)

»Nem vagyok én Hanni, *Petrus* a nevem; ezt a nevet szeretem, mert gyönyörteljes napokra emlékeztet. Volt egyszer egy herceg, kinek szép leánya volt, én meg kertésze valék. A hercegkisasszony ablakpárkányán naponta gyönyörü friss virágbokréta állott, melyről senki sem tudta, hogy miképpen került oda, illetőleg ki lehet a hercegkisasszony titkos tisztelője. Lestek. De nem akadtak rá. Akkor a herceg a kertészlegényemet bizta meg a kikémlés feladatával. A legényem meg elárult engem. A herceg felbőszült, hogy a pórias féreg merészkedett szemet vetni az ő magasan álló leányára. A kastély minden cselédjét kirendelte megbüntetésemre, akik engem lábbal tapostak, ütlegeltek, gyötrelmesen kinoztak és végre nagy gyalázattal korbáccsal vertek ki a kastélyból és a helység határából. Bosszut forralva, kegyetlen megtorlást és bosszut esküdtem a herceg és minden emberi lény ellen. A sors kedvezett; a herceg meghalt — én is. Megtaláltam őt e földi testetöltésében.«

A herceg ugyanis, hogy jobban elrejtőzhessék, női testben, a Hanni testében inkarnálódott.

Térítő szeánszok.

A legközelebbi alkalommal vezetőink meghagyták, hogy hivjuk meg Hanni szellemét.

(Johanna irómédium által.)

(Kedves Fischer Hanni szelleme; ime hivlak az Isten nevében.)

— Mit kívánsz tőlem? Igen; mostani testetöltésemben Fischer Hanni vagyok.

(Nem voltál itt, midőn multkor megidéztünk?)

— Itt voltam; de csupán mint néma hallgató.

(Mikor volt ez?)

— Amikor Péter kertész szellemével beszéltetek.

(Hiszen mi tulajdonképpen téged hivtunk meg; hát akkor miért beszélt ő?)

— Mert én vagyok a gyengébb s ő eltuszkolt engem. Nincs most talán a közelemben; mert ha igen, akkor én nem tudnék beszélni.

(Nem; távol van innen és lekötve. Igaz az, amit az élettörténetéről mondott?)

— Csak kis részben igaz. Nem bántak vele olyan rosszul, ahogy mondja. Csak gonosz tetteinek mentegetésére szolgál a tulzása.

(Még ez esetben is igyekezzél neki megbocsátani; mert aki maga is rá van utalva Isten bünbocsánatára, annak felebarátja bünét is meg kell bocsátania s nem szabad testvérét gyülölnie. Nos, kedves Hanni, mit szólsz ehhez a tanitáshoz?)

— Belátom, hogy az az igazi elv, ha az ember a felebaráti szeretetet gyakorolja. Éppen ezért nekem nincsen egyhamar jussom a bünbocsánatra, mert hiszen én sem követtem a szeretet törvényét.

(Lásd, örvendünk annak, hogy a megismerésben annyira haladtál s belátod, hogy a jó Isten csak igazságos lehet. Épp ezért nincs jogod Petrust panaszos szóval illetni, mert hiszen magad is sulyosan vétkeztél a felebaráti szeretet isteni törvénye ellen. És nézd, kedves Hanni, még ezt is Isten kegyelmének kell tekinteni, mert hiszen az ő kegyelme nélkül semmire sem vagyunk képesek. Mihelyt pedig a jó Isten valamely mélyre sülyedt gyermekének megadja a megismerés parányi sugarát, akkor a teremtmény dolga, hogy felemelkedvén, imával a jó Atya bocsánatát megszerezze. Hiszen az ő legnagyobb öröme abban telik, hogy bünös gyermekeinek megbocsáthat, ha azok komolyan el vannak tökélve arra, hogy őszinte megbánással s a javulás szándékával a bünbocsánatot kiérdemeljék.)

— Azért vagyok most ebben a testben, hogy vezekeljek s azért adatott mellém ez a gonosz szellem. Ez nem hagy nekem nyugtot; alig veszi észre, hogy egy világos percem van, rögtön belémkap, megfojtással fenyeget; sőt ütlegel, elkábit s minden

eszmélkedéstől megfoszt. Rettenetes alakokat rajzol a falra s rémes orditásra kényszerit, szitkokra és átkokra, sőt arra szorit, hogy az Istent s az Üdvözitőt is becsméreljem. Teneked, kedves testvérem, fogalmad sincs arról, hogy milyen gonosz és gyülölettel eltelt szellem!

(Kedves Hanni! Mindenekelőtt arról kell leszoknod, hogy őt »gonosz szellemnek« nevezd; mert hiszen te sem voltál iránta szeretettel eltelve. Hiszen magad mondod, hogy ő melléd »adatott.« Ez azt jelenti, hogy az igazságos Atya irántatok való szeretetből társul adta hozzád avégből, hogy a kölcsönös vezeklés folytán büneitektől megszabaduljatok s a kölcsönös gyülölet szeretetté váljék, hogy sülyedéstekből kiemelkedjetek s igy jobb és tisztább szellemekké legyetek. Teneked, kedves Hanni, aki jobb megismeréssel birsz, mint ez a szegény, még jobban megzavarodott testvér, az a kötelességed, hogy minden szellemi erőd latbavetésével segits rajta. Minthogy te vagy az ő mély bukásának okozója, rajtad áll, hogy őt kiengeszteld.)

— Kedves testvér! Fogalmad sem lehet arról, mily rettenetes megjelenése van s mily rettenetes módon dühöng benne a gyülölet. Hiszen nagyon is rajta voltam, hogy megszeliditsem; de — hasztalan. Törekvésemre örökös guny a felelet. Fel is hagytam a reménnyel, hogy valaha szelidebbnek lássam. Abban az áldatlan pillanatban felém kiáltotta: eljön még annak az ideje, amikor *én* fogok tőle valamit kérni. Ah, mennyire beteljesedett az a félelmetes jóslat!

(Kedves testvér, bizzál Isten végtelen irgalmában, kegyelmének sugara meg fog világositani. És ne veszitsd el bátorságodat; bizzál erősen, buzgalmad ne lankadjon, hogy ekként megerősödve képes légy mindarra, amit Ő számodra rendelt. Mert lehetetlen lesz az elől kitérni, hogy neked kelljen megaláznod magad. Dölyfösséged megtörésével az ő gyülölete is meg fog törni. Mindehhez azonban nagy erőre van szükséged.)

— Ah, érzem már, hogy közelemben van; ismerem lihegő bosszuját. Magához vonz s nekem távoznom kell. Gondoljatok reám, kedves felebarátaim, és imádkozzatok érettem. Ameddig köztetek vagyok, érzem a mennyország illatát s egy időre lelkem megpihen. Istenem, mi más vár most reám! A pokol; igen ez a pokol. Nem hely az; hanem amit a szellem magában hord és érez — az a pokol. Isten veletek!

Petrus és *Hanni* első nyilatkozatait, melyek e két szellem alapjellemét és egymáshoz való viszonyát jellemzik, azért közlöm e helyen, hogy t. olvasóim a további fejlemények felől előzetesen tájékozódva legyenek. E fejlemények meg e nyilatkozatok pedig nem csak kellő világitásba fogják helyezni a két szellem lelki világát, hanem egyszersmind mély betekintést fognak engedni az efajta szellemek psychológiájába, illetőleg ingadozó akaraterejükkel való vivódásába. E nyilatkozatok meggyőznek továbbá arról, hogy a szellemek a földi élet tarka viszonyai által összekuszált és összebogozott csomót — nem

a gordiusi csomó módjára, karddal, erőszakkal — hanem szálanként, még pedig minden egyes szál épenmaradása mellett, az örök törvény szabta feltételeknek megfelelőleg, csakis erejük végső megfeszítésével oldhatják meg, hogy igy az önhibájukból keletkezett áldatlan helyzetből végre megtalálhassák a kibontakozást.

Okulást nyerünk továbbá arra nézve, miszerint a szellemeknek időnkénti botlása és visszaesése — származzék ez akár a bün megszokásának ingerétől, akár pedig a megkisértés ösztökélésének tévesztő hatásától — előmozditó tényezőként szerepel a szellem javulása és haladása folyamatában, minthogy minden egyes visszaesés után a szellem mindjobban összeszedi magát és szilárdabb elhatározással fogadja meg, hogy alkalomadtán erejét jobban fogja kifejteni. A visszaesésen tehát nincs mit csodálkoznunk, annál kevésbé van jogunk a szegény bukott szellemeknek gyakori visszaesését tapasztalva megbotránkoznunk.

Hogyha kezünket szivünkre tesszük s őszinte részrehajlatlansággal megvizsgáljuk magunkat, ugyanily tükörképben látjuk önmagunkat, midőn tudatára jutunk annak, hogy valamelyik gyengeségünkről vagy hibánkról le kellene tennünk. Vajjon nem botlik-e meg a lábunk akárhányszor, midőn a megszokás vagy kisértés ujra meg ujra fogadalmunk megszegésére ösztönöz? Ilyenkor haragszunk, szégyeljük, sőt megvetjük önmagunkat, többszörös fel-felemelkedésünk és bukásunk miatt. Azonban a gyakori nekigyürkőzés után akaraterőnk mégis annyira megerősödik, hogy egy erős iramodással végre diadalmaskodunk mindkét kisértés fölött: afölött, mely mi bennünk lakozik, s afölött is, amely kivülről hat reánk.

Az utjainkat keresztező kisértések a leghatalmasabb köszörükövek, melyek a rajtunk levő csorbákat és érdességeket simára fenik. Tehát ne rejtőzködjünk, ne fussunk előlük, hanem álljunk szembe velük és küzdjük le vasakarattal. Kisértés nélkül a bennünk levő gyengeségek és hibák csak még inkább elburjánoznának.

Midőn Megváltónk a Miatyánkba felvette: »ne vigy minket a kisértésbe«, nem azt akarta azzal kifejezni, hogy megkérlelj ük mennyei Atyánkat, hogy azt, amit bölcsesége számunkra jónak látott rendelni, megmásitsa s távol tartsa tőlünk a kisértést, ezt az erőmérőt, aminek minden szellem alá van vetve akaraterejének kipróbálása végett, s amely alól még Krisztus Urunk sem volt felmentve. Nem. Ezzel azt kérjük jóságos Atyánktól, hogy szellemünk annyi erőt találjon önmagában, hogy képes legyen magát az érzékek és szenvedélyek igája alól felszabaditani, hogy martalékul ne essék az ellentétesek kisértésének, hogy a kisértés rajta ne diadalmaskodhassék.

*

Emlitettem, hogy Leó megtéritése után a delej hatása lassanlassan érvényesülni kezdett Hannin. Ellenszegülése a delejezés ellen lassanként megtört, habár kezdetben néha felfortyant ellene. Énvelem szintén megbarátkozott, parolázott, bár hama-

rosan kivonta ujjait a kezemből; majd meg nyugodtan meghagyta kezét az enyémben. Párhuzamosan a delejezéssel, hetenként citáltuk meg, felváltva Petrust meg Hanni szellemét, ahogy vezetőink elrendelték, mely alkalommal kellő felvilágositást és oktatást nyertek, minek nyomait örömmel vettük észre Hanni viselkedésében. Majd azt is elértem, hogy néhány mondatot mondott — elég fanyalogva ugyan — a Miatyánkból utánam. De csak addig: »bocsásd meg a mi büneinket«. A következő mondatot sehogy sem birtuk vele elmondatni. Harag vett rajta erőt és végtelen sikoltozást és orditást vitt végbe, ha »az ellenünk vétkezőkről« kellett szólnia.

Idővel azonban meglepő állapot jelentkezett nála. Szokásos lármás magaviselete, mintha kettévágták volna, egyszerre megszünt. Midőn ez az állapot először állott be nála, anyja megrémülve ugrott le ágyáról, azt hivén, hogy Hanni meghalt. De mennyire elámult, midőn Hannit ébren, nyitott, de könnyes szemmel, hanyattfekve találta, két kezét, amint imára szokás, egymásba kulcsolva. A megszólitásra nem reagált, ehelyett egyre peregtek könnyei. Igy töltött huszonnégy órát, minden ételt, italt visszautasitva. Pont huszonnégy órára épp oly hirtelen kezdődött a régi játék, még pedig fokozottabb, vadabb mérvben. Ezt a jelenséget sehogysem tudtam megfejteni; azonban jó jelnek tartottam, amennyiben arra következtettem, hogy Hanni szellemének Isten irgalmassága folytán alkalom nyujtatott a magábaszállásra. Akkortájt ugyanis még Hanni szelleme is visszautasitotta intelmeimet, hogy nem elég az, hogy Petrusnak, mint mondá, megbocsát, hanem hogy ő köteles érte imádkozni is. Ezt Hanni akkor még nem akarta elfogadni. Hát ez csakugyan igy is volt, de csak részben.

Midőn ez az előttem még rejtelmes állapot mintegy kilenc-tiz nap mulva ismétlődött, még pedig negyvennyolc órai tartammal, aztán pláne háromszor huszonnégy óraival, akkor már sejtettem a dolgot, t. i., hogy Petrus szertelen tulcsapongó viselkedésével magára vonta az elzárás büntetését, mely fokozatosan szigorittatott nála azért, mivel mindegyik visszatérésével Hannit, mint a rárótt büntetés okozóját, még kegyetlenebbül megkinozta és iszonyatosabb üvöltésekre késztette. S bár Petrus az utolsó időben egyébként már sokat engedett előbbi szertelenségéből, mindazonáltal most a már kapott oktatások és felvilágositások következtében tettei más megitélés alá estek, mint akkor, midőn elsötétitett voltánál fogva felelősség nem terhelte. Most tehát a megátalkodott ellenszegülés és konokság miatt kapta a büntetést.

Egyrészt Petrusnak gyakori bünhődése, másrészt az ezzel kapcsolatos magábaszállás, melyhez Hanni hozzájutott, lassanként mindkét szellem makacsságát megtörte. Különösen Petrust serkentették a visszaesések által reá rótt szenvedések nagyobb ellenállásra. Végre imánk hatását is kezdte megérezni és azt most már kérte is tőlünk.

A vad gyülölködést zsenge haráti érzelmek s a mások szenvedése iránti részvét váltotta fel. Petrus most már azzal a kérelemmel fordult hozzám, hogy egy szegény, hozzá hasonlóan szenvedő bajtársát vegyem pártfogás alá és engedjem meg, hogy azt elhozhassa hozzám. Ezt haladása örvendetes jelének tekintettem és persze teljesitettem is. Megcitáltam tehát *Szobrovszky* Mihály szellemét. Ez a harmadfél század óta bünhődő szellem bünbánólag gyónta meg hajmeresztő büneinek hosszu sorát és látszólag meg is könnyebbült oktatásaim és vigasztalásaim által. Petrus baráti tettét pedig azzal hálálta meg, hogy Petrust eltéritette tőlem — az utolsó visszaesésre. Ugyanis akkor érlelődött meg Petrusban az a határozott fogadalom, hogy gyakorolja magát a Hannitól való eltávozásban, hogy azután végképpen elszakithassa az őt hozzá kötő fluidáris szalagot.

Hanni nyugodtabb, csendesebb lett. Petrus ingadozása, midőn ide-tova egyet rántott az őket összekötő szalagon, nyilván látszott abban, hogy Hanni hébe-korba fel-felkiáltott. Később pedig egész napokon át hallgatott. Ez az ingadozás még jó hosszu időn át tartott. Végre Hanni állandóan lecsendesedett — Petrus végképpen elhagyta.

Ez ugyan részemről egy pár esztendei fáradalmas oktatásnak volt az eredménye, azonban Petrus részéről hasonlithatatlanul nagyobb lelki küzdelem és erőfeszités gyümölcse.

Petrust időnként vezetőink Franciska médiumhoz is vitték, hogy ott is kapjon némi oktatást. Franciska találóan irta le Petrust, aki megkapóan jelent meg a fényképlemezen: amit hátrább közölni fogok.

Fischer Hanni felszabadulása.

Fischer Hanni nem volt ugynevezett közveszélyes elmebeteg. Szökésre vagy öngyilkosságra irányuló kisérletet soha sem tett; környezetének életbiztonságát sem veszélyeztette. Folyton a szoba sarkában ült, ahonnan el nem mozdult, mig édes anyja el nem vezette onnan. Nyugodtan engedte, hogy felöltöztessék, mosdassák és lefektessék. Ülőhelye mellett állt a nagy ebédlő-asztal, étkezése előtt anyja egy viaszkosvászon-kötényt kötött a nyakába, amint ezt a gyermekeknek szokták; kést, villát bátran adtak a kezébe. Az ételeket apja rakta a tányérjára. Sokat tudott enni s jóltáplált külseje és rózsás arcszine volt. Az utolsó években plánc meg is hizott. Mindaddig, mig Petrus megszállva tartotta, még a mosakodás, öltöztetés, sőt étkezés közben is folyton járt a szája, sikoltozott, lármázott s szitkozódott. Mindez csakis akkor enyhült némileg, midőn Petrus kezdett megjuhászkodni s azon mérvben gyengült benne, amilyen mérvben Petrusnak javulásra való igyekezete haladt. Azonban elmebeli tehetségei még akkor sem tértek vissza, midőn Petrus már végképpen elhagyta.

Hogy még valaha épelméjü legyen, erre orvos létemre nem is számitottam.

Hiszen lehetetlenség is, hogy ilyen sürü fluidu, erőszakos szellemnek évtizedeken át folytatott kiméletlen uralma; az idegrendszer központjának rángató mivelete meg ne rongálná a finom szövetü agyat, ideggócokat, stb. Hogy némi hasonlattal éljek, vegyük azt az esetet, hogyha például egy vásott gyerek évekig és szakadatlanul verdesne s durván megdolgozna egy zongorát — ugyan nem biztosra vehető-e, hogy e hangszer megrongálva, hasznavehetetlenül kerül ki a gyermek kezéből?

De azért még sem mondható, hogy Hanni a még hátralevő éveit teljesen állatias hülyeségben töltötte volna. S bár semmivel sem törődve, minden iránt részvétlennek látszott és szótlanul kötögetett elég formátlan, öblös, hasznavehetetlen harisnyákat, — ki birná megállapitani, vajjon megnyilatkozásra képtelen szellemében egy-egy sóhaj és szomoru sorsa felől elmélkedő gondolat nem szövődött-e belé a harisnya szemei közé? Elég jel volt arra nézve, hogy Hanni lelkében nem aludt el minden érzés vagy gondolat. Igy például gyakran bontakozott ki melléből egy-egy mély sóhaj, szeméből pedig néha a könny szivárgott. Mikor anyja a harmadik szobában haldoklott, Hanni szeméből folyton peregtek a könnyek, de mig el nem temették, nem birták Hannit rávenni ágya elhagyására s a néma könnyeken kivül semmivel sem árulta el, hogy tudomása volna anyja haláláról.

Nem mulaszthatom el szüleinek iránta tanusitott szeretetét és gyengédségét kiemelni. Csak a szemtanu képes mérlegelni és megitélni azt a sulyos megpróbáltatást, melyet az igazságosság törvénye évtizedeken át reájuk mért. A száraz leirás után — legyen az bár sokkal alaposabb és sikerültebb az enyémnél — alig hiszem, hogy képes legyen az olvasó magának kellő fogalmat alkotni a reális helyzetről, arról a keresztről, melyet Fischeréknek viselniök kellett. S mindamellett nemcsak hogy a megsokallásnak, zugolódásnak szava soha el nem hangzott ajkaikról, hanem ellenkezőleg kifogyhatatlan türelemmel s gyöngédséggel vették körül Hannit mint szeretett édes gyermeküket, akivel szemben csak egy magától értetődő kötelességet teljesitenek.

Nem egyszer megesett, hogy Hanni még a szokottnál is vadabb sikoltozást vitt végbe, annyira, hogy az ember szinte a saját szavát sem hallhatta. Ilyenkor valóban megható volt anyjának nyájas, enyhe módja, mellyel őt feddőleg megintette. Kedélyes arccal s fejcsóválva nézett Hanni szemébe s haját simogatva, kedélyes naivsággal mondá: »Ma Hannele megint nem jól viseli magát!«

Ime, az anyai szeretet nem ismert különbséget a régi mintaszerü és a jelenlegi, mivoltában eltorzult szegény gyermeke közt...

Mily magasztos a szeretet varázsa! Ilyenkor eszembe jutott *Pál apostolnak* a korinthusiakhoz intézett első levele, melyben a szeretet dicshimnuszát a következő szavakkal fejezi be: »mindeneket elfedez, mindeneket hiszen, mindeneket remél, mindeneket *eltür;* a szeretet soha el nem fogy.«

Hannit minden másodnap déltájban magnetizáltam, ha azonban Hanninak valami baja lett, rögtön kérettek hozzá.

A Fischer házaspár bámulatosan fogta fel a számára rendelt feladatot. Mielőtt még a spiritizmus tanával foglalkoztak, már a lelkükben derengett a sejtelem, hogy ők egy előző földi élet büneiért vezekelnek. Midőn pedig a spiritizmus révén a szellemélet törvényeit megismerték, ez a sejtelem meggyőződéssé, tudattá vált bennük.

Én pedig elhallgattam előttük Petrus és Hanni szellemével való érintkezésünket, mert ismertem a törvényt, mely szerint az embernek a praexisztenciája kell hogy eltakarva maradjon előtte. Hiába támadják a reinkarnációt tagadók ezt a törvényt azzal az ellenvetéssel, hogy »miképpen tudhassa az ember megoldani feladatát, midőn nincs tudomása ennek előzményéről és eredetéről?« Bölcs isteni törvény ez. A multnak tudása csak zavarólag hatna a jelen kötelesség teljesitésére. Megzavarná a koldust, hogyha tudná, hogy előbbi életében pazarló nábob, avagy a sanyaru viszonyok közt nyomorgó szolgát, hogy magasrangu ur volt, aki alattvalóin elkövetett durvaságaiért bünhődik most stb. De annál nagyobb érdem, ha bünhődéseink okát nem tudva, intuitiv sugallatunkat és védszellemünk befolyását követjük, mely föleleveniti bennünk a lelkünkbe vésett fogadalmat, amit testetöltés előtt tettünk.

Hogy ez lehetséges, erre Fischerék fényes tanuságul szolgálnak. Számtalan megfigyelésem önmagamon, valamint a tarka élet sokaságában szerzett tapasztalatok meggyőztek arról, hogy a kellő percben, midőn az ember a határvonalhoz érkezik, ahol szint kell vallania, vajjon jobbra vagy balra irányitsa-e lépteit — abban a döntő percben megszólal benne ennek a birónak finom csengésü, *csalhatatlan* hangja: a benne levő isteni szikrának megnyilatkozása. Ez legyen az emberre nézve kategórikus parancsszó. Erre hallgasson és legyen ez egyszersmind iránytüje, mely szerint élete sajkáját a földi élet zavaros vizén irányitsa. Boldog az az ember, akinek ez a hang kategórikus parancsszó, melyet hiv követés által finomitani és hatványozni, ellenben elfojtani és végképpen elhallgattatni is lehet.

A Fischer család kármája.

Hanni anyja természetes hivatásánál fogva gondozta, ápolta Hannit, de azért apja is épp oly gyöngédséggel és szeretettel viseltetett iránta. Szembeszökő volt azonban az anyának nagyobb befolyása Hannira, aki őt habár csak rövid időre, de mégis szelidebbre birta hangolni. De minthogy Hanninak minden nyilvánulásában mint tényező csakis Petrus jöhetett számitásba, tehát Fischerné nagyobb hatalma Hannira csakis Petrusnak tudható be.

Hogyan? Hát Petrusban nyilvánult volna a női nem iránti lovagiasság kimélete, hódolata? Sőt annál több: a szeretet árnyalata. Elég csodálatos, hogy Petrus szertelen gyülölete és li-

hegő bosszuállása árnyékában gyengédebb érzelem is megfért és hogy e vonzalom szikrája annyi idő alatt ki nem aludt benne. Mert Fischernében a *herceg leánya,* Petrus szerelmének tárgya öltött testet. Ez a vonzalom még most is élt benne, mert első közleményében a melancholia szomoru akkordjait pengette, midőn »visszaemlékezett arra a szép időre, midőn a Petrus nevet viselte és amely idő aligha tér vissza valaha.« Tehát a gyülölet nem töltötte be lényének minden porcikáját, hanem szerelmének szikrája is tért foglalt benne, sőt valószinü, hogy ez volt az emeltyü, mely nagy, küzdelmes erőfeszités után végre kizökkentette belőle a gyülöletet és lehetővé tette a megváltás létrejöttét.

A herceg leányának t. i. bünül rovatott fel, hogy befolyását latbavetni meg sem kisérelte apjánál, hogy szelidebbre hangolja Petrus iránt. Ezért kellett neki is bünhődnie. S mivel Hanni anyjában egyrészt Petrus szerelmi reminiszcenciája, másrészt pedig a hercegnek, aki most a Hanni testében inkarnálódott, atyai szeretete — tudatosan vagy sejtelmesen — ugyanegy pontban, vagyis Fischernében találkozott, tehát ez a pont volt az, amelyen a két szellem közti antagonizmus megtört s ez a pont ugyszólvan archimedesi támponttá vált, melyről a szeretet emeltyüje Petrus gyülöletét sarkából kiemelte.

Ebben a családi drámában valamennyi részes közt határozottan Hanni anyja foglalta el a legmagasabb szellemi fokot. Mintaszerüen oldotta meg a reáhárult feladatot.

Fischer Jánosban, Hanni apjában *az áruló kertészlegény* öltött testet. Erkölcsileg épp ugy, mint elmebelileg, alacsonyabb fokon állt feleségénél, aki őt a saját nivójára igyekezett emelni, még pedig a női nemnek azzal a gyengéd tapintatával, mely nem éreztette vele lényének fölényét. Minden nemeset, amire őt ösztökélte, oly módon tüntetett fel előtte, mintha ez saját elhatározásának folyománya volna. De nem is birta ennek a jószivü és okos feleségnek halálát elviselni, akit az Isten mintegy 10 évvel korábban szólitott el e siralomvölgy küzdőteréről a megváltás virányos mezeire.

Mintha a jó géniusz távozott volna Fischer Jánostól az aranylakodalmas felesége halálával. Testi és elmebeli szervezete hanyatlásnak indult, gyerekes lett s annyira feledékeny, hogy engem teljesen ismeretlen embernek nézett, s még a fiát is magázta. Agysorvadás következtében végképp hülyévé vált. Látta Hanni koporsóját átvinni a szobán; meg is mondták neki, hogy kit visznek, anélkül, hogy reagált volna reá.

Körülbelül a 80-as évek közepe táján még két személy jelent meg a szintéren, akik részesek voltak a hercegi kastélyban lejátszódott szomoru eseményekben. Fischerék egyik fiában és nejében ugyanis testet öltött *két hercegi alkalmazott,* akik érzéketlen, rideg és szeretetlen viselkedésük által bünrészesek lettek abban a drámában. Amennyiben pedig bünük közvetett és távolabb eső volt, — bünhődésük szintén csak az utolsó évtized szakaszára szabatott ki. Fischer János fiára az a kötelesség há-

ramlott, hogy apját helyettesitse, a feleségére pedig, hogy Hanni anyját pótolja. És ha eleve elgondolom, hogy ők feladatukat kifogástalanul oldották meg, mindjárt azt is hozzáteszem, hogy midőn Fischer fia nyugdijazása után külföldről hazatért és alkalmam nyilt e házaspárt közelebbről megismerni, teljesen kizártnak tartottam azt, hogy ők képesek lesznek a reájuk várakozó, tisztára szamaritánusi feladatot megoldani, amihez elsősorban a sziv lágyabb érzése, részvét, szóval felebaráti szeretet kivántatott meg, melynek nyomát pedig egyikükben sem lehetett felfedezni. Rideg, önző, érzéketlen, kényelmes és emberkerülő volt mindkettő.

Különleges, ritkaságszámba menő természetü emberpár, amilyen hosszu életem pályáján nem került több elém. Intelligens, világlátott, zeneértő voltuk dacára nemcsak hogy szinházat, koncertet, vagy nyilvános helyeket soha sem kerestek fel, sőt a férj hónapokon, az asszony pláne éveken át még az utcára sem ment ki. Senkivel nem érintkeztek, bár közel rokonaik is voltak a városban. Jellemző rájuk nézve az a sajátosság, hogy bár egy nagy, jól bebutorozott utcai szoba állott rendelkezésükre, ezt lakatlanul hagyták s inkább egy piciny, barátságtalan kerti lakban, ahol két ágy is alig fért el, huzták meg magukat — csupán azért, hogy egészen elkülönitve legyenek és az udvarban lakókkal ne kelljen érintkezniök. Mint az ürge odujába, ugy osontak be a kis ajtón, ha valaki járt az udvaron — még ha jó magam voltam is az, bár bizalmas, rendes orvosuk voltam.

Nem ok nélkül szineztem ki a fiatal Fischerék természetrajzát. Hideg szivük, rideg kedélyük, mely összeférhetetlennek látszik azzal a szamaritánusi munkával, amit olyannyira kifogástalanul végeztek, megoldhatatlan élettani rejtély maradna, hogyha az a kulcs — miszerint a testetöltéskor magára vállalt feladatok mélyen bevésődtek a szellembe s hogy a megvalósitás percében öntudatlanul nyilvánulnak meg és ihletten ösztökélik az embert annak véghezvitelére — ezt a rejtélyt meg nem fejtené.

Egyébiránt a külvilággal való viszonyaikban Fischerék semmiben sem változtak; éppoly ridegek, érzéketlenek és önzők maradtak s csak az öreg urral és Hannival szemben tanusitottak oly odaadást és áldozatkészséget, hogy az ember csak tisztelettel hajolhatott meg előttük. Pedig a hülyévé s magával tehetetlenné vált öreg emberrel és a testileg szintén elbetegesedett Hannival oly kényes, visszatetsző gondozási és ápolási teendők nehezedtek az asszonyra, melyeket még a cselédek is visszautasitottak és kereken megtagadtak.

S ime e rideg, önző emberek lényük teljes megtagadásával mégis oly munkát teljesitettek, melyet csakis egy egész életét a felebaráti szeretet szolgálatának szentelt szürke apáca — a Caritas mintaképe — végezhetett volna oly kötelességtudással és zugolódás nélkül. Lehetetlennek tartom, hogy ebben az eminens szamaritánus-munkában a szivnek valamelyes része lett volna. Nem, mert ebben nem lakozott semminemü regiszterje az

érzelmeknek, tehát onnan ilyen impulzus ki sem kerülhetett. Egyesegyedül a száraz kötelességérzet parancsszava váltotta ki belőlük a lelkükbe vésett fogadalmat s az ösztökélhette és élesztehette bennük azt a tetterőt, amely képessé tette őket, hogy lényük teljes megtagadásával végezzék azt a munkát, amit büneik lerovására fogadalomként magukra vállaltak.

A fiatal Fischerben az érzelmek hiányát a kötelességérzet pótolta ki. Pedáns, rendszerető ember volt az emberekkel való viszonylataiban; mesteremberekkel, cselédjeivel, ugyszintén lakóival szemben pontosan, lelkiismeretesen viselkedett. Az apja helyettesitésében szintén bámulatbaejtő példáját adta annak, hogy kell az elvállalt feladatot még akkor is teljesiteni, amikor az hajlamainkkal merőben ellentétben áll. Fischer János ugyanis még teljesen épelméjü korában lelkére kötötte fiának, hogy mindaddig, mig ő él, ki ne tegye az egyletet a házából, és semmi áron el ne adja a házat. Midőn az öreg ur már teljesen beszámithatatlan állapotban volt, a főváros a tőszomszédban levő telken egy iskola épitését tervezte és ennek kiszélesbitésére a Fischerék házát is fel akarta használni. Nagy árat ajánlottak. A fiatal Fischer azonban nem adta oda. A főváros önmagát fellicitálta majdnem a háromszoros becsérték összegéig. Még sem adta oda. Respektálta atyjának adott szavát, pedig nem mondható, hogy valami különös, kegyeletes érzéssel viseltetett volna apja iránt. Mig ez épelméjü volt, megadta a kellő tisztességet. Erre ugyanis rá volt szoktatva. Midőn apja gyerekessé, félkegyelmüvé vált, még a gyámoltalanságát is ridegen megkritizálta, sőt multját kevés respektussal boncolgatta és — teljesen hitetlen ember lévén — apja spiritista komolyságát pláne kétségbe vonta, amennyiben ezt csupán képmutatásnak minősitette. Takarékos, szükmarku ember létére elszalasztott tehát néhány tizezer forintot, csakhogy hü maradjon adott igéretéhez. Nyilván ez is bennfoglaltatott fogadalmában. Mert hogyha fukar természetének ösztönzésére hallgat, odaadja a fővárosnak a házat s egyletünk már évek óta hajléktalanná vált volna. Orvosi szempontból csodaszámba megy az a jelenség, hogy ez a kilencvenéves rozoga szervezet, mely már semmiféle ételt vagy italt nem türt meg magában, több éven át mégis élhetett — élt pedig addig, mig a szomszédos fővárosi iskolaépület teljesen befejeződött. Akkor meghalt kilencvennégy éves korában.

Apja halála után pedig nyomban áruba bocsátotta a házat, és el is adta ahogy kérték, harmad áron azzal szemben, amit a város ajánlott. Türelmetlen sietséggel adott tul a butoron meg a lim-lomon és elutazott, hallomás szerint a Királyhágó északkeleti határszélére.

Fischerék kedélytelen, rideg mivoltának jellemzésére szolgáljon az a nembánomság, hogy szükségét sem érezték annak, miszerint énvelem, mint az egylet elnökével a háznak végbement eladását tudassák. Ezt utólag a házmestertől tudtam meg. Elutaztak anélkül, hogy elbucsuztak volna tőlem, aki évek során

át orvosuk voltam, mindig szerencsésen kezeltem bajaikat és ez alkalmakkor egymással nyájasan érintkeztünk.

Fejtse meg tehát bárki elfogadható módon ezt a psychologiai rejtélyt, miképpen telik ki két egyéntől oly nemeslelkü, önfeláldozó ténykedés, mely egész mivoltukkal teljesen ellentétben áll. Nem lehet másmódon megfejteni, mint azzal, hogy hatalmas belső sugallat ösztökéli őket a lelkükbe vésett fogadalom beváltására.

Emberi felfogásom szerint, amint jeleztem, Hanni anyja oldotta meg valamennyi részes közül legkiválóbban feladatát. Azonban az is meglehet, hogy a fiatal Fischeréket illeti meg az érdem koszoruja, minthogy ők természetük teljes megtagadásával s nagy erőfejtés árán tettek eleget fogadalmuknak.

Az Istennél az itélet és a jutalom; Őelőtte van a világosság, miglen az ember csak tapogatózik a homályban. Amennyiben azonban magas szellemi vezetőink elénkbe tárják a tulvilági életet és annak törvényeit, bátran mondhatjuk, hogy mind a négy részes az eddigi munkával még nem rótta le az egész számlát, ők a mostani földi élet bünhődésével csak a megsértett szeretet törvényét engesztelték ki, de az egymás ellen elkövetett sérelmek még ezzel nincsenek kiegyenlitve. Ezt pedig azon a helyen és azon minőségben kell kiegyenliteniök, ahol és amily minőségben elkövették, tudniillik a földön és emberi testben. A tulvilágban nincsenek olyan viszonyok, melyek közepette ez a kiegyenlités az igazságosság szigoru követelményei szerint végbemehetne. Az anyag sulya és nyomása alatt elkövetett bünök és sérelmek egyedül a test sulya és nyomása alatt tehetők jóvá és egyenlithetők ki.

Ments Isten, hogy gyarló ember merészkedjék bölcs menynyei Atyánk határozatának praejudikálni, de a magas szellemek által kapott oktatásokból tudjuk, hogy Isten véghetetlen irgalmánál fogva, az ilyen vezeklő szellemek további feladatát is azáltal könnyiti meg az ő határtalan szeretete, hogy oly viszonyok közé csoportositja, ahol a vérség törvénye segitségükre jön azáltal, hogy a vér révén szerzett rokonság a *rokonsági* szeretetet *szellemi* szeretetre hatványozhatja.

A szellemvilágban gyüjtött akaraterő és ismeretek mintegy teoretikus tanulmányoknak tekintendők, melyekből a földi létre visszatérő szellemnek a praktikus életben kell megállnia az érettségi vizsgát.

Hanni a folytonos, évtizedeken át egy helyen való ülés folytán szervileg megbetegedett. Szivelzsirosodása és alhasi szerveinek elfajulása vizibetegséget vontak maguk után. Sokat szenvedett és ápoltatása nagyon próbára tette szegény sógornőjének odaadását és önfeláldozását. Hanni minden panasz nélkül türte fájdalmait, még nyöszörgése is alig hallatszott. Végórái szintén nyugodtak voltak. Elszenderedett.

X. TÉVELYGÉSEK.

A propaganda veszedelme.

Remélem, hogy t. olvasóim figyelmét nem kerülte ki az a tény, hogy én nem elégszem meg azzal, hogy csupán krónikása legyek azoknak a személyeknek és mozzanatoknak, melyek egyletünk alakulásában és fejlődésében fontos tényezőkként szerepeltek, hanem lényegtelennek látszó epizódokat is igyekszem közbeszőni különben szerény leirásomba, hogy ha tudniillik okulást és hasznot vélek általuk szerezni t. olvasóimnak. A spiritizmussal foglalkozóknak vezetői, tanácsadói, mentorai óhajtunk lenni azon a téren, amelyen könnyen csalódások, sőt veszedelmek érhetik testvéreinket.

Nap-nap után mindjobban meggyőződhettünk vezérszellemeink bölcseségéről, akik folyton arra oktatnak, hogy a spiritizmus terjesztése nem a mi dolgunk, hanem az ő hivatásuk: a mi egyedüli feladatunk az önmagunkon való munkálkodás: önnemesités, tudásunk, akaraterőnk és erkölcsi erőnk gyarapitása.

Furábbnál furább javaslatokkal állnak elő nap-nap után egyesek: mily módon vélnének a spiritisztikus mozgalomnak nagyobb lendületet adni, a spiritizmus terjesztését siettetni s ezt közkinccsé tenni, stb. Persze mindegyik olyan formában teszi azt, hogy neki kisebb-nagyobb szerep jusson ez apostolkodási müveletben. Akarom hinni, hogy minden egyes tervezőt a legjobb szándék sarkal ugyan, de azért tagadhatlan, hogy emellett türelmetlenség, rövidlátás, nagymérvü tulemelkedettség, saját tehetségének tulbecsülése és végre nem kevés hiuság is uralja az illetőket. Hiányzik náluk a szerénység, a józan meggondolás és a türelem, amely beéri azzal, hogy a szent ügy érdekében, felebarátai üdvére s Isten örömére fáradozik és müködik közre anélkül, hogy gyümölcsében még a földön részesedni kivánna. Pedig ismételten hangoztatták vezetőszellemeink, hogy a jelen felnőttek közül egyik sem fogja törekvéseink diadalát elérni, csak a sorainkban levő gyermekseregben látnak olyanokat, kik részesei lesznek ez isteni kegyelemnek.

Türtőztessük tehát magunkat és ne kivánjuk a fától, hogy gyümölccsel kináljon kora tavasszal, midőn még alig hajtott bimbót. Tartsuk szem előtt azt a kötelességünket, hogy óvjuk, védjük a fát csuszó-mászó, mindenfajta falánk ellenségeinek kárttevő rombolásától: az esőt és a nap éltető melegét pedig várjuk bizalommal Isten jóságos gondozásától. Hiszen az ő kegyelmének köszönhetjük, hogy mozgósitotta a tisztult szellemek seregét, tehát Ő továbbra is gondoskodni fog arról, hogy azok az ő céljainak szolgáljanak.

Maradjunk tehát abban a szük, szerény keretben, amelyet a bölcs és jóságos Gondviselés szabott ki számunkra és igyekezzünk azon belül önmagunkra nézve kötelességünket hiven teljesiteni. Ne bocsátkozzunk egetverő hóditó hadjáratokba, amire

mindannyian képtelenek vagyunk, hanem bizzuk a hóditást magasztos hitünk igazságosságára. Mi pedig járuljunk a hóditáshoz: az önmagunkon való munkálkodással. Az eleven példaadásnál nincs hatalmasabb hóditó fegyver. Azzal győzött Urunk és Megváltónk, azzal győztek az apostolok is. Nem volt-e elég tizenkettő, hogy példájukkal meghóditsák a pogányvilágot? »Lám, — mondák, — milyen emberek! Az olyan hit, amely ilyen embereket képes teremteni, csakis igaz, Istentől származott hit lehet.«

Tehát szeretett testvéreim, a példaadással hóditsuk meg a világot; elsősorban szükebb családi környezetünkben, ösmerőseink körében s folyton szélesebb körben adjunk *példát*, mint ahogy a vizbe dobott kő mindinkább tovább terjedő hullámgyürüket idéz elő. Az eleven példa ellenállhatatlanul hódit.

Ne avatkozzunk Isten dolgába és ne akarjuk zavarni megfoghatatlan, bölcs céljait. Ő, a hatalmas, Aki a szellemtan terjedését eddig is oly bámulatosan vezette, hogy alig valamivel több, mint egy félszázad alatt mintegy harminc millióra emelkedett a hivők száma, bizonyára ezentul is sikeresen fogja vezetni e mozgalmat.

Hiábavaló lesz esküdt ellenségeinknek az az eljárása, hogy az ifjuság ártatlan felfogásába rólunk hamis fogalmakat csempész be, amikor a spiritizmust mint az antikrisztianizmust festi le előttük: ezért az eljárásért majdan felelni fognak az igazságos Isten előtt s a kép, amit a spiritizmusról festenek, ellenük fog fordulni s lelkiismeretükben megjelenni, mint a keleti király előtt a »Mene, Tekel, Ufarzin« s felettük is el fog hangzani az itélet: »Megmérettél, könnyünek találtattál!«

A tulhajtott buzgóságból származó illetéktelen beavatkozásnak illusztrálásául szolgáljon a következő eset, melyre, hogyha ezt báró Vayékhoz irt soraimból nem olvasom, már aligha emlékeztem volna.

Sch. Ferenc, körünknek atheistából rajongó spiritistává lett tagja az egész világot meg akarta volna tériteni. Ismerősei messzire elkerülték és futottak előle, mint a partra szálló uszkár elől, félve, hogy megrázkódva, összefröcsköli őket.

Akkortájt egy Romeiser nevü jezsuita páter ékesszólásu prédikációi által nagy feltünést keltett a fővárosban a katolikus hivők körében: zsufolt vala a belvárosi templom, valahányszor R. páter szónokolt. Sch. bár esküdt ellensége volt egyháza papjainak, különösen a jezsuitáknak, puszta kiváncsiságból egy nap elment a plébániatemplomba. Nagyon megtetszett neki a jezsuita páter szónoklatának józansága, szabad gondolkozásu, minden dogmatikus sallangtól ment, fenkölt iránya. Eleinte csak érdeklődött, majd lelkesült, végre pedig az az eszme támadt benne, hogy a páter öntudatlan spiritista, akit könnyen meg lehetne tériteni, hogyha a spirituális jelenségeket megismertetnék vele. Azon volt tehát, hogy a páterrel személyesen megismerkedjék, hogy bemutassa neki az amerikai spirituálizmus irodalmát. Alig birtuk lebeszélni e fantasztikus, kalandos szándékáról, figyelmeztetve

őt, hogy azzal a tudós teológussal szemben ő, az iskolázatlan, félműveltségű, egyszerü ember szánalmas szerepet fog játszani és inkább a páter fogja őt rávenni arra, hogy a szerzetbe belépjen, semmint neki sikerülne azt spiritistává tenni. Egy kis ideig türtőztette magát, de végre az ellenállhatatlan ösztökélés erőt vett rajta és felkereste a pátert.

Szerfölött szivesen fogadta és látszólagos érdeklődéssel hallgatta Sch. fejtegetéseit. Nemcsak az amerikai, de még a régi korbeli idevágó misztikus irodalmat is ismerte. Sőt megmutatta a jezsuita rendü *Kirchner* és más misztikus kutatók munkáit is. Sch. nagy garral közölte velünk lépésről-lépésre elért hóditásait és biztos kilátásba helyezte a közeli időt, midőn a páter mint teljesen meggyőződött spiritista fog bevonulni táborunkba. Hogy a pátert teljesen meggyőzze, *Placet* Edét, körünk kopogó médiumát is odavitte és a páter el volt ragadtatva a látottak és hallottak által. Sőt az elragadtatás oly nagy volt, hogy most már a páter kérte Sch. gyakori látogatását, meg a Placetét is. De a páter most megforditotta a szerepét és ő lett az oktató. De nem fejtegethetem az oktatás menetét, mert magam sem emlékszem már reá, csak a végeredményre szoritkozom. Nos tehát: Sch. Ferenc testvérünk ugy járt, mint a néhai katona, aki éjjel odakiáltott a táborban a kapitányának: »Kapitány uram, törököt fogtam.« Hát hozd ide. »Jaj, de nem ereszt el!...«

Romeiser páter tovább is hüséges tagja maradt rendjének. Hogy Sch. Ferenc testvérünk nem lépett be jezsuitának, csak éppen azon mult, hogy felesége és három gyermeke volt; körünkből azonban kilépett, mivel ugymond »az egyedül üdvözitő római anyaszentegyház tiltja a spiritizmussal való foglalkozást.« És a hajdani buzgólkodó spiritista azóta, mai napig is egyike a legbuzgóbb zarándokoknak, aki nem sokallja még a távol külföldi bucsujáróhelyeket sem felkeresni, és buzgó énekese a tavaszi processzióknak.

Vajjon a mai, hasonló szent missziónáriusi szerepre vállalkozó spiritisták teljesen vértezve érzik-e magukat hasonló eredmény ellen? A végletekben mozgó embernek elhatározása kiszámithatlan; kerüli az aranyközéputat és csak a végletekben találja jól magát. A szóbeli kapacitálás nem igen fog rajta — csak a fal győzi meg: hogyha tudniillik a fejével nekimegyen...

A sirok kultusza. A médiumi érintkezés tulhajtása.

A médiumfejlesztő széánszokat annak dacára, hogy a médiumok és látogatók száma tetemesen felszaporodott, mindig az én lakásomban tartottuk. De a vasárnapi széánszokra már annyian jelentkeztek, hogy akkori lakóhelyiségem elégtelennek bizonyult azoknak befogadására. Tehát hol egyik, hol másik tag jóindulatára voltunk utalva, hogy lakását széánszok tartására átengedje. Sehol sem volt állandó nyugvásunk. Egyik félt, hogy a szomszédok megszólják. A másik meg attól tartott, hogy a

háziur felmondja a lakást, ha kitudódik, hogy házánál spiritista gyüléseket tartanak.

Ebbeli gondunkat még növelte báró Vayéknak az a kijelentése, hogy október második felében hozzánk látogatni szándékoznak. Ez aggodalom közepette éppen kapóra jött egy urasszonynak, özv. R.-nénak ajánlata, kinek házánál néhányszor már üléseztünk, hogy amint kijelentette, »különös szerencséjének tartja, hogy oly kiváló s előkelő spiritisták befogadására, mint aminők báró Vayék, nagy szalónját átengedheti.«

1871 szeptember 27.-ről kelt levelemben közlöm ez örömhirt Gonobitzra és leirom egyben, hogy a hajlékát átengedő háziasszony minő viszontagságok során terelődött a spiritizmus révébe. E levél lehetővé teszi nekem, hogy a harminc év alatt elmosódott mozzanatok ujra feléledjenek emlékemben, hogy tehát az alábbi jelentéseket t. olvasóimmal hiven és részletesen közölhessem.

Özv R.-né sulyos lelki rázkódtatások révén került hozzánk. Rövid néhány év alatt egymásután vesztette el atyját, anyját, testvérét s végre javakorban levő férjét, kinek oldalán végtelen boldog házasságban élt. Ez utóbbi csapás különösen lesujtotta és alighanem össze is rogyott volna annak sulya alatt, hogyha idejekorán neszét nem veszi a holtakkal való érintkezés lehetőségének. Megkisérelte tehát a médiumi irást és csakugyan megmozdult a keze és elhalt szerettei sorra megjelentek. R.-né azontul már nem félt a megőrüléstől s nem foglalkozott többé öngyilkossági gondolatokkal, hanem megadással viselte elhagyatottságát, melyet már nem is nézett annak, mert hiszen folyton szeretteitől környezve érezte magát, akik vigasztalták, oktatták, bátoritották és sarkalták a spiritizmus magasztos tanának ápolására és követésére. De egyben gyöngéden meg is kérték, hogy tegyen le már most a sirok kultuszáról, mellyel csak bálványimádásszerü szolgálatot végez, mert hiszen a föld alatt pusztán csak enyészetnek induló anyagi hüvelyük porladozik.

Tehát vétek a drága virágok és bokréták pazarlása. Annak árával csillapitsa inkább inségben szenvedő felebarátainak nyomorát és száritsa fel a sok könnyet, ezzel szerezzen örömet szeretteinek is. Továbbá figyelmeztették, hogy médiumnak a sirok közti bolyongás felette ártalmas, mivel alantas szellemek sürü fluidjait szedi magára, sőt esetleg alantas szellemeknek hozzá való kapcsolódását is előidézheti. R.-né nagy vigasztalást és uj életörömöt meritett a szebbnél-szebb lélekemelő oktatásokból és lelkesedéssel csüggött a spiritizmuson, amiért is magát minden habozás nélkül nyiltan spiritistának vallotta.

A diszgyülésre megállapitott napon megjelentünk tehát R.-né vámháztéri lakásán. Adelma jöttének hirére odasereglett a vendégek sokasága. Ember ember hátán szorongott a tágas szalonban. Akkori naiv, optimisztikus felfogásunk mindegyikben egy-egy leendő buzgó spiritistát vélt látni. Még nem voltunk akkortájt rendszeresen szervezve. Nem rostáltuk meg a széánszokra jelentkezőket. Akárki jött és akárhány jött, mindannyi nyitott ajtót

és szives fogadtatást talált. Hiszen mindegyikben egy-egy komoly érdeklődőt, sőt buzgó leendő tagot véltünk. Pedig éppen csak a léha kiváncsiság ösztökélte a legtöbbet.

Igaz, — bámulták a látottakat és hallottakat, fejüket is csóválták az Adelma irásában és Alajos beszédében nyert magasztos nyilatkozatok fölött; többen pláne könnyhullatásig meg voltak hatva, de végre: semmi reális, anyagi hasznot nem találva benne — elfordultak és többé nem is kivánkoztak szeánszaink után.

A korszellem ekkora elanyagiasodása mellett nincs tehát mit csodálni rajta, hogy azoknak a rokonaimnak kivételével, akik Vayék első látogatása alkalmával, áprilisban már hozzánk csatlakoztak, a most megjelent vendégek közül egyik sem szegődött hozzánk. És ime meggyőződhettünk és azóta folyton mind a mai napig arról győződtünk meg, hogy mi emberek nem birunk, akárhogyan erőlködjünk is, eredményes propagandát csinálni a spiritizmusnak, hogyha a mozgalmat vezető szellemek nem támogatják ebbeli igyekezetünket.

Sok keserü csalódás árán jutottunk mi e tapasztalatokra s épp ezért áthat az az óhaj, bár kedves testvéreink ne tennék ki magukat ilyen csalódásoknak.

Hogy mi minden fordult elő azon a szeánszon, arra bizony már nem emlékszem. Egy incidens azonban mélyen bevéső dött emlékezetembe.

A szeánsz vége felé t. i. *Alajos* és *Bayer* Károly beszélő médiumok által két keleti faju szellem nyilatkozott meg, akik — Adelma médiumi irása által nyert felvilágositás szerint — gyülölködő ellenségek voltak földi életükben és most egymás elleni vádaskodásaikat, fenyegetéseiket oly szertelen toporzékolással és dühöngéssel kisérték, hogy a szoba padozata szinte rengett belé. Az első emeleten lakók rémülve küldték fel cselédjeiket, tudakozódva e rendkivüli csendháboritás oka felől; egyben pedig a házirend megzavarása miatt panasszal fenyegetőztek... R.-né asszony nem hederitett a rendőrséggel való fenyegetésre, miután, ugy mondá, még a rendőrség sem parancsol neki a lakása belsejében történőkben és továbbra is felajánlotta szalonját szeánszainkra. Én azonban higgadtabban fogtam fel a helyzetet és köszönettel visszautasitottam ebbeli szivességét.

Ezt pedig egyrészt abból az okból tettem, mivel a rendőrséggel való érintkezést minden áron ki akartam kerülni, másrészt pedig azért is, mivel ez incidensben intő jelt láttam, mely által vezető szellemeink értésünkre akarták adni, hogy R.-né házát, illetőleg fluidáris környezetét nem igen tartják alkalmasnak szeánszaink további megtartására. Tehát még a kellemetlenség látszatával biró incidenseket is akképpen kell megbirálnunk, hogy azokban bizonyára hasznos mag, bölcs intenció rejlik, melyet ésszel kipuhatolni és tiszta szándékkal megszivlelni kötelességünk.

És csakugyan volt alapja ennek a feltevésnek.

R.-né asszony t. i. elhalt szeretteinek intelmeit nem szivlelte meg; tovább üzte a sirok kultuszát, nem mult el nap, hogy drága

virágcserepeket és koszorukat ne cipelt volna ki a temetőbe, sőt kedvező időjárás esetén délelőtt és délután is órákhosszat ült ott. De még ennél több is történt. A szeretteivel való érintkezést annyira megkedvelte, hogy naponta folyton citálta halottait, különösen pedig férje szellemét. Gyöngéden, szeretetteljesen figyelmeztették, hogy a szellemek nincsenek feladatok hiján. A törvényes, azaz már a haladás terén mozgó szellem szakadatlan munkálkodásban törekszik a. törvénynek eleget tenni: a magasabb, haladottabb szellemektől oktatást fogadni és az elfogadottat továbbadni alantabb áló testvéreinek. Felvilágositották, hogy az Isten kegyessége által nyert adományok nem azért adatnak a médiumoknak, hogy önző célokra forditsák azokat és hogy mértéktelenkedjenek a szeretteikkel való érintkezésben. Magasabb célokra mozgósitotta a jó Atya szellemeit és engedte meg neki az azokkal való érintkezést. Mily boldog volna — mondták — a sok millió ember, ha csak biztos meggyőződést nyerhetne is arról, hogy elköltözött szeretteik nem *enyésztek el végképpen,* hanem találkozni fognak velük. Sok türelemmel és szeretettel oktatták és sarkalták béketürésre elhalt férje és rokonai.

De mindez nem fogott R.-né akaratos és szenvedélyes lelkén. Tehát mi történt, miután minden gyöngéd és szeretetteljes igyekezet kárbaveszett?

Hát az történt, hogy midőn R.-né egy napon a temetőből hazajött ebédre és az utolsó időben felvett szokása szerint még az étkezés előtt is hozzáfogott a médiumi iráshoz, ünnepélyesen citálva férje szellemét. — Nem ez jelent meg, hanem egy szegény elhomályosodott szellem, aki még szellemi mivoltát sem ösmerte fel s aki R.-né asszonynak ember módjára... udvarolt. Igen, igen formálisan szerelemért rimánkodott...

Igazságosabb, bölcsebb fenyitőeszköz el sem képzelhető, mint amelyet a vezető szellemek kieszeltek, midőn ennek az imádott férjét gyászoló és utána epedő özvegynek nyakára büntetésül egy szegény alantas szellemet küldenek, akinek szerelmi vallomása irtózatot és undort keltett benne. R.-né asszonynak kötelessége lett volna ezt a szegény szellemet felvilágositani és oktatás által eltévelyedettségéről felvilágositani. De R.-né még nem volt annyira tájékozva a spiritizmus tanában, mely azt parancsolja, hogy minden, még a legalantasabb szellemben is testvérünket, közös Atyánknak gyermekét lássuk. Hiányzott még belőle az alázatosság, de a türelmesség és nyugalom is. Hát ehelyett R.-né felháborodott és éktelen szitkokkal és átkokkal halmozta el e szegény szellemet s végül elkergette.

De mentül jobban piszkolta és gyalázta, annál édeskésebben rebegte az el szerelmi tirádáit. R.-né tombolt, szinte tajtékzott a haragtól. De mindez nem használt; akárhányszor vette elő az irást és akármelyiket hivta elköltözött rokonai közül, ugyanaz a szegény lélek jelentkezett, folyton ismételve szerelmi vallomásait. Ennek dacára jó sokáig próbált irni naponta, ki akarván erőszakolni óhajának érvényesüléslét.

Végre felkereste *Antalt*, kérve őt, hogy szabaditsa meg attól a »gonosz szellemtől«. Antal minden módon igyekezett őt kapacitálni és rábirni arra, hogy egyelőre hagyjon fel a médiumi irással. De R.-né minden áron a férje szellemével való érintkezést óhajtotta. Antal azonban sohasem kezdeményezett fontosabb szellemi ténykedést, mielőtt vezető szellemeinket meg nem kérdezte, illetőleg engedelmüket meg nem nyerte volna. Vezetőink Antalnak szeretetből fakadó szándékát helybenhagyták, hogy t. i. segitségére legyen ugy R.-nének, mint a hozzákapcsolt szegény szellemnek is. Emezt citálja meg minden harmadnap, amazt majd ők fogják hozzáküldeni, hogy oktatás, felvilágositás által hasson özvegyére. Továbbá R.-né delejeztesse magát általam, hogy megszabaduljon a sürü fluidoktól és erőt nyerjen arra, hogy a rossz befolyásoknak ellenállhasson.

Megjelent tehát R. szellem. Meghatóan kérlelte özvegyét: »Hagyjon fel az irással 3 hónapig: ha ezt betartja, akkor néki meg többi rokonainak ismét megadatik az irásbeli érintkezésre való engedelem. — Ismerje fel Isten végtelen jóságát és szeretetét, aki keményebb módon és érzékenyebben is kényszerithette volna az irás abbahagyására. Mert a jó Isten nem büntetni akarja, bár a büntetést is megérdemelné, hanem előbbre akarja őt vinni a haladás utján azáltal, hogy makacs akaratának megfékezése és engedelmesség által érdemeket gyüjtsön magának további kegyelmének elfogadására. Ne akarjon fejével a falnak rohanni — nem a fal, hanem a feje törik be az ilyen esztelen és bünös mivelet által. Sokat és meghatóan beszélt. Vázolta neki Istennek célját, amiért megengedte az embereknek az elhalt szeretteikkel való érintkezést stb., stb.« Antal, aki átérezte az iró szellemnek fájdalmas megilletődését, könnyhullatásig meg volt hatva.

R.-né tagadta, hogy mindezt a férje szelleme irhatta volna. Már azért sem lehet, mondta, mert a férje ismeri az ő lelkét, tehát tudnia kell, hogy ő a 3 hónapos szünetet nem képes megállani, inkább meghal még ennek leforgása előtt. A delejezést pedig szintén nem ajánlhatta férje, mert tudnia kell, hogy ez neki nem használ, csak egyedül etőll a »bitang« szellemtől való megszabadulás segithet rajta.

R.-né tehát az intelem dacára még jó sokáig folytatta az irást, azaz próbálta folytatni, mert nyomban abba kellett hagynia, minthogy csak ez a tolakodó szegény szellem jött. Végre mégis ráadta magát a delejeztetésre, Antalnak meg könnyüszerrel sikerült ama szegény szellemet elhomályosodott állapotából kivezetni. Továbbá férje szellemének sugalmazása is hozzájárult ahhoz, hogy R.-né ellenállása meglankadt, végre megtört.

R.-né nem kisérelte azontul a médiumi irást; félt, hogy csökönyös üldözőjével találja magát szemben. A jóságos Atya bizonyára mérlegelte szegény megpróbált gyermekének enyhitő körülményeit, hogy kivezettette őt abból az utvesztőből, amelybe vak akaratossága bonyolitotta bele.

Mennyi kinos szenvedést és gyötrelmet kerülhetne ki az

ember, hogyha a józan ész mérlegelésével, spontán elhatározásának latbavetésével s némi kis jóakarattal vinné végbe azt, amire utóvégre a kényszer ellenállhatlan hatalma ugyis rászoritja!...

Ami R.-né asszonynak esetében drasztikus szinezetü mozzanat van, azt az ő temperamentumos, szenvedélyes és makacs természete vitte bele. De amellett van benne két nagyon is figyelmet érdemlő tanulság is, amelyet nem ajánlhatok eléggé a megszivlelésre: a manapság divó tulzott kultusza a halottaknak és siroknak és az elhalt szeretteinkkel való tulhajtott érintkezés, más szellemek kizárásával.

Az első kategóriáju félszegséget felesleges bőven fejtegetni. Kár lenne erre szót vesztegetni. — Elitéli ezt az esztelen és nevetséges kordivatot bizonyára minden spiritista. Ami pedig a második félszegséget illeti, jó magam is nem egyszer jutottam abba a helyzetbe, hogy médiumi adomány után sóvárgó egyéneket jónak láttam nyomatékosan lebeszélni minden médiumi irás kisérletéről, illetőleg médiummá való fejlesztetéséről, mert nem találtam hajlamában, intencióiban elegendő garanciát arra nézve, hogy meglesz benne a kellő józan önmérséklet s nem fogja ő is elragadtatni magát R.-né asszony módjára másféle, esetleg vigasztalást, oktatást, utbaigazitást áhitozó szegény szellemek kizárására s nem fogja elhalt szeretteit folyton citálni, jobban mondva feladataik teljesitésében háborgatni és önmagára sulyos vétket, esetleg megszállást zuditani... Mert hiszen R.-né sem tulozta kezdetben a médiumi irást férjével és rokonaival, hanem észrevétlenül, lassan-lassan vált benne az érintkezési vágy féktelen szenvedéllyé és keritette annyira hatalmába, hogy a lejtőn való megállásról többé szó sem lehetett.

A médiumitás gyakorlása nagy veszélyt rejt magában, hogyha azt valaki önös célból cselekszi. Csak az olyan médium van védtezve az alantas szellemek ellen, aki magasztos feladatától áthatva, egyedül Isten dicsőségére és felebarátainak üdvére önzetlenül és feltétlen odaadással használja a hozzá Isten kegyelméből jutott adományt.

A rajongás veszedelme.

1872. évi május elején felette lesujtó sürgöny érkezett hozzám. Sógorom, a debreceni távirda főnöke arról értesitett, hogy testvéröccsét, a nem régen ott letelepedett homöopata orvost délelőtt beszállitották a kórházba, ahol kényszerzubbonyt adtak rá.

Maga az eset ugyan nem nagyon izgatott, minthogy ezt feltétlenül megszálltságnak minősitettem, hanem aggasztott a következmény, t. i. hogy ennek folytán előreláthatólag dugába dől a praxisa, mely kedvező kilátással s máris sikeres eredménnyel indult meg.

Dr. V. sógorom ugyanis testvérbátyja ösztökélésére telepedett meg Debrecenben, ahol az apátplébános széleskörü sikeres homöopatikus kurái révén e gyógymódnak máris számos hive volt.

Sógoromat én vezettem be a homöopátiába, a magnetizálásba és spiritizmusba s ő mindezeket nagy buzgalommal tanulmányozta, gyönyörködve az előtte folyton táguló szellemi látóhatárban és a delejezés révén elért sikerekben. Különösen nagy boldogsággal töltötte el, midőn iró-médiummá vált és lelkesedéssel értesitett a magasztos közleményekről és a betegei számára kapott szellemi rendelvényekről. Azonban két nappal a beállott katasztrófa előtt tanitványom leveléből meghökkenve láttam, hogy nem szivlelte meg mestere intelmeit, hanem ezeket szélnek eresztve, vészes lejtőre jutott. Lelkesedése nyilván rajongásba csapott át. Pedig eleve nyomatékosan óvtam a szellemekben való vakhittől, a rajongástól, utalva őt a hideg megfigyelésre, a nyugodt, tárgyilagos megfontolásra és az ebből levont logikai következtetésre. Világos volt előttem, hogy intelmeim figyelmen kivül hagyása folytán raffinált, alantas szellemek hálójába került, akik most az örvény széle felé sodorják. Haladéktalanul igyekeztem tehát őt levélileg felvilágositani a helyzetről, amelybe saját hibája által jutott. De e levél már nem került hozzá. Különben aligha változtatott volna ez rajta valamit, mert az alantas szellemek sürü, elektrikus fluidjával telitett elméje az elhomályosulás ily előrehaladott stádiumában semmiféle érvek által sem lett volna többé kijózanitható s az utvesztőből kimenthető. Hiszen ilyen, gonosz szellemek hatalmába került szerencsétlen ember már többé nem ura saját egyéniségének, hanem amazoknak rabja, akaratlan eszköze. Nem is ővele folyik ilyenkor a vitatkozás, hanem azokkal, akiknek szócsöve a szegény megszállott. Mindez ellen csak *egy* hatásos eszköz áll rendelkezésünkre — a delej hatalma, melynek ellenállani az alantas szellemek képtelenek. Amilyen a bakafántoskodó, ellenszegülő emberrel szemben a fölényes erő, ami őt megfékezi, — épp olyan fékező hatással van a delej ereje az alantas szellemekre nézve.

A legközelebbi vonattal Debrecenbe siettem, ahová hajnalban érkeztem meg. Az indóháztól egyenesen a kórházhoz hajttattam. Bevezettek sógorom cellájába. Szivetrázó jelenet tárult fel előttem. Szegény sógorom beesett arccal, mélyenfekvő, bágyadt, tétova szemmel, hanyatt feküdt s rajta a kényszerzubbony... Megálltam az ajtóban. Ahogy engem megpillantott, szikrázó szemeit rám vetette és rámrivallt: »Hogyan, te akarsz engem magnetizálni, holott én nagyobb vagyok náladnál?« Szótlanul visszafordultam. Elküldtem egy ápolót a kórház főorvosához, akit álmából felkergetve, a kórházhoz kérettem. Késlekedés nélkül el is jött. Jómodoru, nyájas, szerény, nálamnál jóval fiatalabb ember volt. Elbeszélte a történteket. Nagyfoku *heveny agykéreg-lobnak* minősitette a bajt és a betegnek elmegyógyintézetbe való szállitását javasolta. Minthogy gyógyithatatlannak tartotta, felkértem, engedje meg nekem, hogy egy kisérletet tegyek vele, amihez készségesen hozzájárult.

Mindketten bementünk. Sógorom tágra nyilt szemekkel meredt rám, midőn mindkét kezem kiterjesztett ujjait néhány percig

felé irányozva, lassu léptekkel közelebb haladtam feléje. Midőn már egy lépésnyire voltam tőle, arca felragyogott, felugrott fekvő helyzetéből s harsogó hanggal, örömittasan felkiáltott: »Te megváltóm!« Keblére borultam. Őt a kényszerzubbony akadályozta meg abban, hogy átöleljen. Egy kérő mozdulatomra a kórház orvosa megparancsolta az ápolónak, hogy a zubbonyt oldja le róla. Sógorom rámborult s össze-vissza csókolgatott. Végtelen megható jelenet lehetett ez, mert meghatottság és ámulat tükröződött le kollegám arcán. Azonban egy szóval sem tudakozódott a látottnak magyarázata felől, én meg viszont nem szolgáltam felvilágositással. Sőt fáztam attól, hogy esetleg felvilágositást kérhetne, mivel még akkorában bujkáltam a delej, pláne a spiritizmus beismerése elől. Jóformán időt sem engedtem kollégámnak, hogy egyáltalában kérdezősködjék. A főorvost arra kértem, engedje meg a beteg elbocsátását, amihez előzékenyen hozzá is járult. Akkortájt hire-hamva sem volt még a hipnotizmusnak, szuggeszciónak, no meg pláne a magnetizmusnak. Hogy mi minden motoszkálhatott kollégám fejében s hogy miképpen magyarázta ő azt a jelenetet, azt mai napig sem tudom. A bérkocsi künn állt a kapu előtt, sógorommal egyenesen a másik sógorom lakására hajttattam.

Már most átengedem a szót dr. V. sógoromnak, aki kérésemre leirta akkori érzéseit, gondolatait és élményeit, amennyire még emlékezett rájuk. A kórházban történteket illetőleg pedig akkori zavaros állapotánál fogva emlékezete cserbenhagyta, amiért is ezeket a fentiekben én mondtam el.

Dr. V. sógorom a saját esetét a következőleg ismertette:

»Valamennyi kezdő spiritistának közös vonása, hogy nagy lelkesedéssel ragadja meg a spiritizmus tanait s ezeket — amennyire csak lehetséges — ismerősei körében terjeszteni igyekszik. Amellett az képezi legfőbb vágyát, hogy minél hamarabb kiváló médiummá váljék, akit a világ csodálni fog.

Körülbelül hasonló lelkiállapotban voltam én is, amidőn mint fiatal orvos 1872-ben Debrecen városában letelepedtem. O, mily hatalom adatott kezeimbe, gondoltam, mennyi szeretettel s odaadással fogom betegeimet gyógykezelni; mily csodákat fogok a magnetizmussal mivelni! A bénák járni, a vakok látni, a siketek hallani fognak éppen ugy, mint az apostolok idejében.

E célból virrasztás, imádság és böjtölés által készültem azokat az erőket összegyüjteni, amelyek szent hivatásom betöltésére szükségesek leendenek. S midőn éjnek idején a hőn kivánt szellemek hangjait hallottam, szobám falain apró emberek alakjait láttam fel s alá szállani vagy sötét szobámban könyveimet sárga elektrikus fényben uszni s midőn lefeküdtem, sárgafényü emberi alakokat felém hajolni: akkor meg voltam győződve, hogy mint hajdan dr. Faustnak, ugy nekem is a szellemek fognak rendelkezésemre állani s hogy tőlük mindent meg fogok tudni, ami betegeimnek sikeres gyógykezelésére szükséges leend. Ebben

a hitemben megerősitett az a valóban bámulatos eredmény, melyet egy nagyfoku görvélyes szaruhártya-fekélybeu szenvedő tizenötéves varrólánynál értem el, akit mindennapi delejezés és görvélyellenes homöopatikus gyógyszerek beadása által nyolc nap alatt veszélyes szembajából kigyógyitottam. Már mint gyógyultat elvezettem ezt a leányt H. akkori apátplébánoshoz, aki a magnetizmus iránt érdeklődött, előtte megdelejeztem, mire csakhamar mély álomba merült, amelyből felébredve elmondá, hogy álmában fehérbe öltözött leánykákat látott, akik egymás kezeit fogva, kört képeztek s szép, szende táncot lejtettek. H. mint laikus homöopata akkor nagy hirben állott tudományával sok közeli s távoli szegény beteget — persze dijtalanul — gyógyitott ki.

Mióta az evangéliumot megismertem, mindig Krisztus volt eszményképem. Őt utánozni, tökéletességét lehetőleg megközeliteni volt legfőbb vágyam; Reá gondoltam éjjel és nappal, mondásai folytonosan körülzsongták fülemet s rövid idő mulva egészen azonositottam magamat Vele. Igy történhetett, hogy amidőn betegeimet látogatva, az utcán jártam, Őt véltem hallani, amint nekem mondja: Vess el magadtól minden földi hiuságot; hivatásod az, hogy magadat embertársaidért feláldozzad; dobd el kztyüidet, a hiuság e jelét, próbálj szaladni s meglátod, hogy a körülötted támadó zugó szél fel fog emelni s angyalként fogsz a levegőben lebegni. Ez lesz emberfölötti hivatásodnak első próbája.

S én eme belső szózatnak engedelmeskedtem. Keztyüimet eldobtam és egyik főbb utcára érkezve, szaladni kezdtem, mialatt csakugyan ugy éreztem, mintha a szél vitt volna a szárnyain. Ez a futás azonban nem tartott sokáig, mert egy csoport ember feltartóztatott azzal a meggyőződéssel, hogy valami bajom történt. Én krisztusi szerepemhez hiven ez emberektől tiszteletet, hódolatot követeltem, amit ők azonban nem voltak hajlandók megadni, sőt inkább lakásomra vittek, amely csakhamar megtelt bámuló néppel. Eljött a megyei főorvos is, aki, miután mindenféle idegen és érthetetlen nyelveken mondott beszédemet hallotta, a kórházba való átvitelemet rendelte el. Itt két betegápolót adtak mellém, akiket azonnal Petrusnak és Kaifasnak kereszteltem el s ugy beszéltem velük, mint valaha Krisztus beszélt tanitványaihoz s meg voltam győződve, hogy valamint Krisztust a Golgotán, ugy engemet Budavárában fognak felmagasztalni. Sőt, hogy Krisztussal való azonosságom még jobban kitünjék, már azon kezdtem gondolkozni, vajjon nyolc élő testvérem dacára nem szüz anyától származom-e? A falakon csodálatos emberi alakokat láttam lerajzolódni, mozogni s hamar eltünni, hogy másoknak adjanak helyet s ezek a változatos képek engem mulattattak.

Az orvos csillapitószerül ópiumot rendelt, amit én természetesen bevenni vonakodtam; de amint láttam, hogy erőszakhoz akarnak nyulni, mégis csak bevettem, hogy szentséges személyemet megsértvén, bünt ne kövessenek el. A hatás természetesen elmaradt, mert felizgatott érzékeimet néhány csepp bóditószer nem volt képes lecsendesiteni. Hogy akkor még miket láttam,

hallottam, arra most már tisztán nem emlékszem, csak azt tudom, hogy szellemem felette élénk, testem könnyü volt s hogy a földi táplálékot, mint hozzám méltatlant, elfogadni nem akartam.

Azalatt dr. Grünhut sógoromnak (aki engem a spiritizmus tanaiba bevezetett) Budapestre táviratoztak, aki másnap a vonattól korán reggel megérkezett s felkeresett engem. Megjelenése nem lepett meg. Hogy mit beszélt hozzám és mik történtek, arra már nem emlékszem, csak arra, hogy midőn ölelkezéséből kibontakozva felszólitott, hogy kövessem egyik ottlakó bátyám lakására, minden ellenszegülést félretéve, felkeltem és követtem.

Azalatt ugyanis valami reakció-féle támadt fel bennem, amely azt érttette meg velem, hogy hamis játékot játszom, hogy nem vagyok Krisztus, csodákat nem mivelhetek s hogy a többi emberek mértékén felül nem emelkedtem. Ehhez talán még az éhség is járult, mert már néhány napja semmit sem ettem.

A kórházból szivesen elbocsátottak s midőn bérkocsin bátyám lakására megérkeztünk, némi rábeszélés után elfogadtam egy pohár tejet és süteményt s miután dr. Grünhut magnetizált, négy órai álomba merültem, amelyből felébredvén, sógorommal és bátyámmal sétát tettünk a városban az ismerősök nagy bámulatára, akik azt hitték, hogy mint gyógyithatatlan elmebeteg a kórházban vagyok. Délután dr. Grünhuttal bejártam a debreceni napilapok szerkesztőségeit, mindegyikben megcáfolva az elmebajomról elterjedt hireket s hogy épelméjüségemnek bizonyitékát adjam, különbözően stilizáltam a cikkeket. Este együtt mentünk a szinházba, ahol egy vigjátékot nagy érdeklődéssel s a legteljesebb nyugalommal néztem végig. Az a szerep, melyet egy gonosz megszálló szellem velem játszatott, véget ért, a megszálló szellem hatalma meg volt törve, habár még nem teljesen megsemmisitve. Ez Adelmának vezérszellemei szerint csak akkor fog megtörténni, ha Márk evangéliumának mediumi magyarázatát meg kezdem irni és ha e magyarázatban a 13. fejezetig érkezem. Ez ugy is volt s habár a magyarázat maga utólag nem vált be s azt végképpen megsemmisitettem, a mediumi irás arra mégis jó volt, hogy szellememet a kiállott izgalmakra való visszaemlékezéstől elterelje s azt másképpen hasznosan foglalkoztassa.

Érdekesnek tartom azt a módszert leirni, amely szerint az a magyarázat létrejött. Ugy látszott, mintha erre a célra agyvelőm bizonyos mennyiségü szellemi tőkével láttatott volna el, melyből mindennap annyi fogyasztatott volna el, amennyi egy-két mondat magyarázatára szükséges volt. Ebből az következik, hogy minden egyes napi magyarázat mintha csak egy öntetből állott volna. S habár egészen éber állapotban, öntudatosan irtam, nem mondhatom, hogy a gondolatok az enyémek voltak, hanem inkább egy magasabb szellemé, aki a magyarázatot nekem sugta. Én, aki eddig az evangéliumokat csak felületesen ismertem s aki előtt a bennük előforduló példázatok sötét pontok voltak, most tisztán megértettem azokat s világosan

magyaráztam. Hasonlitottam ahhoz a vándorhoz, aki sürü őserdőhöz közeledik, amelynek utjait nem ismeri, csak egészen közelérve pillantja meg azt a keskeny ösvényt, amely rajta keresztülvezet. Gyakran egészen mást irtam, mint amit szándékoltam s minden egyéni meggondolás nélkül kellett irnom, hogy a gondolkodás és kétkedés által az ellentétnek ne adjak helyet, amely mindig résen állott, hogy a maga helytelen nézeteit becsempéssze. Minthogy néha egészen világosnak látszó mondatokat is kellett — a szellemi befolyásnak engedve — magyaráznom, az egész magyarázat 33 irott ivre terjedt, melyeket azonban, minthogy a megkivánt mértéket nem ütötték meg s a magyarázat később más médiumra bizatott, megsemmisitettem.

Friedmanné, a kitünő látómédium extatikus állapotban látta azt a *Mufti* nevü megszálló szellemet s ugy irta le, mint a Mózes idejében élt egyiptomi király egyik hatalmas, de gonoszlelkü varázslóját, aki ugy gyakorolt befolyást reám, hogy balfülemből és halántékomból a fluidumokat elvonta és a saját fluidjával cserélte ki s igy egyéni gondolkodásomtól megfosztott. Azért kellett két hónap, mig dr. Grünhut házában általa és fenti médium által csaknem naponta magnetizálva, fluidáris betegségemből meggyógyultam s hivatásomat ujból felvehettem más városban, mert Debrecenbe nem találtam célszerünek visszatérni, ahol fluidáris elváltozásomat bizonyára elmebajnak magyarázták volna.

A fentebbiekből különben az következik, hogy nekünk spiritizmussal foglalkozóknak mindent mértékkel kell tennünk, a szellemeket megvizsgálnunk s csak azt cselekednünk, amit józan eszünkkel is helyesnek itélünk. Végre még annak a meggyőződésnek adok kifejezést, hogy a leirt katasztrófa nem állt volna be, ha mint fiatal s tultüzes spiritista dr. Grünhut vagy Adelma közvetlen befolyása alatt állva, intő tanácsaikat idejekorán kaptam volna. Következik az egészből továbbá az, hogy a spiritizmus által előidézett bajok, amily könnyen támadnak, épp oly könnyen gyógyithatók s állandó elmebajt, kéznél levő helyes gyógykezelés és vezetés mellett sohasem okoznak.«

A hiuság és önhittség katasztrófális következményei.

Mint már emlitettem, az intuitiv médiumok az általuk jött nyilatkozatok tekintetében, különösen müködésük kezdetén sokat küzdenek a kételkedéssel. Amennyire ez az aggályoskodás érthető, éppen annyira menthető is. Vannak azonban intuitiv médiumok, akik ezt igen jól tudják és mégis csalhatatlanoknak kivánják magukat tartatni — természetesen személyes hiuságból — és sértve érzik magukat, ha minden szavukat nem ugy fogadják, mint a szentirást. Mint általában minden irányban, ugy s

médiumi kötelesség lelkiismeretes felfogásában is a mi Adelmánk tündöklő példányképül ragyog előttünk. Nemcsak, hogy az ő médiumi közleményeinek megbeszélését, de érdemleges megbirálását sem veszi rossz néven, sőt ő maga hivja fel a kritikát tudományos fejtegetéseket tárgyaló közleményeire, igy orvosi rendeléseit orvossal beszéli meg s megkérdezi: »Helyesen van-e igy? Megegyezik-e ez a pozitiv tudomány megállapitásaival?«

Ez azért van, mert egyfelől tudatában van ama nagy kegyelemnek, hogy őt Isten eszközéül választotta, másfelől pedig ismerve az ezzel együtt járó kötelezettségeket, érezve nagy felelősségét, semmi egyéb nem akar lenni, mint egyedül közvetitő eszköz szellem- és embertestvérei között Istennek szolgálatában az emberiség előmenetelére és üdvére. E szolgálatból azonban nem szabad hiányoznia az alázatosságnak. — Szerénység nélkül nincs is megbizható médium, szerénység és alázatosság nélkül ne is tartsa magát senki spiritistának, vagy jobban mondva kereszténynek! Lehet névlegesen az, de valóságban soha.

Mint ahogy Ézsau eladta elsőszülöttségi jogát testi éhségének csillapitásáért, éppen ugy játszák el az efajta médiumok isteni hivatásukat hiuságból származó gyengeségükkel azért, mert nincs bennük valódi szerénység: keresztényi alázatosság.

A médiumok beszédeit nem lehet minden kritikán felülállóknak tekinteni; mert még a teljesen gépies médiumok nyilatkozatainál is — dacára annak, hogy a médium semmi befolyással sincs a nyilatkozatra, — magát a nyilatkozó szellemet kell birálat alá venni. Azt mondja az apostol: »Szerelmeseim, ne higyjetek minden léleknek, hanem megpróbáljátok a lelkeket, ha Istentől vagynak-e?« (János 1. lev. IV. 1.) Pál apostol pedig arra int: »Mindeneket megpróbáljatok és ami jó azt megtartsátok!«

E két apostolnak parancsát szigoruan meg kell tartanunk. Az igazi kutatónak sohasem szabad biráló értelmét elaltatni, hanem szüntelenül vigyáznia kell a bárányból alatt belopózni akaró farkasra.

Ha tán darázsfészekbe nyulnék is, az én hivatásom nem az, hogy udvariaskodjam, hanem hogy az örök igazságnak érvényt szerezzek, tehát vezessek, tanitsak, használjak. A statisztika kimutatja (a számok pedig felebbezhetetlen igazságot beszélnek), hogy tiz médium közül csak kettő férfi, nyolc pedig nő és éppen ez utóbbiak szenvednek ebben a veszedelmes gyengeségben, amelyre nem birom elég nyomatékosan felhivni figyelmüket s óvni őket a veszedelemtől. A veszedelmet magukban hordják, mert alacsony szellemeket vonnak magukhoz, akik elámitják és tévutra vezetik őket.

Ha a hiuság csak magára a médiumra volna veszedelmes, hagyján, de az egész körre káros következményeket vonhat maga után és majdnem mindig valóban von is. S talán még nagyobb kalamitás, ha a társaságnak egy vagy több tagja intése-

ket, vagy rendreutasitásokat kapva a médium által, azokat ugy tekintik, mint a médiumtól származottakat és azzal gyanusitják, hogy ezeket a médium animája hozta létre. Az ilyen nyilvánulások valóban bénitólag hatnak a médium kifejlődésére még akkor is, ha ez a gyanusitás a médiumnak tudomására nem jutott. Mert a médium érzékenységét az emberek elképzelni sem tudják; a médium a gondolatoknak és érzelmeknek minden kiáramlását megérzi, akár jó-, akár rosszakaratuak legyenek azok és akármely oldalról, akármely személytől származzanak is. Az ilyen áramok hatást gyakorolnak reá, és ha az áram ellentétes, akkor zavarólag és gátlólag hatnak a nyilatkozatok létrejöttére, sőt azt egészen meg is gátolhatják. A gyanusitás vastag füsthöz hasonló fluiduma teljesen megzavarja a harmóniát, a fluidumok keresztül-kasul való keveredése folytán chaosz támad, melyet az odavonzott alsórendü szellemek idéznek elő, kiket a látómédiumok tisztán látnak és leirhatnak. Látunk a kezdetben egészen nyugodt, nagyobb gyülekezetekben is ilyen kavarodásokat, melyek az egyszerre kitörő szenvedélyes kiáramlásokból származnak és elementáris hatalommal törnek elő s még a higgadt természetüeket is a dühöngésig ragadják magukkal. Itt az emberek által láthatatlan elemek és törvények müködnek; de az emberek ezt nem hiszik, ami különben a tényen semmit sem változtat, mert ez áll és érvényesül. Egyelőre csak arra akarok még utalni, hogy az ilynemü gyanusitások deprimáló erővel hatnak a médiumnak nemcsak lelkére, hanem annál a benső összeköttetésnél fogva, melyben a lélek a testtel van, ennek fizikumára is és a médium ilyen ülés után testileg és szellemileg nagyon levert, kellemetlenül érzi magát s hosszabb időre van szüksége, mig ismét a rendes kerékvágásba jut. Sőt gyakran ismétlődő ilynemü támadások még a médiumi képességét is teljesen megbénithatják.

Hasonlóképpen ártalmas és a nélkülözhetetlen szellemi összhangot veszélyezteti, ha irigy, vagy kaján szemmel nézi egyikmásik tag a médiumot. És ez előállhat az esetben, ha valaki hiába vágyakozik a médiumitást elnyerni, minélfogva minden médiumitást irigyel; vagy ha valamely médium a maga képességével nincs megelégedve, és egy másikét kivánja és irigyli.

A hiuság többre akarván vállalkozni, mint amennyit elbir és amire feladatánál fogva rendeltetve van, odaviszi az embert, hogy arra, aki többre van hivatva, nagyobb feladatokkal bizatott meg, irigykedik, a maga sorsával elégületlen és zugolódó: »Miért bizatott másra több, mint reám? Miért nagyobb az ő hatásköre, mint az enyém? Nem végezhetnék-e én is ugyanolyan dolgokat, mint ő? Miért kell nekem ezzel a csekély szereppel beérnem? Hát nem vagyok-e arra én is épp oly alkalmas, mint ő? stb.«

Igy beszél az irigység, amely nem tudja elviselni, hogy embertársát jobban dicsérik, mint őt és hogy az több, mint ő. Az irigységet a kajánságtól csak egy lépés választja el, ami az-

tán zavarólag, bénitólag hat az egész körre, amely különben hivatva lett volna üdvös hatást gyakorolni ugy kifelé, mint befelé. Azért vizsgálja meg mindenki magában az első tisztátalan indulat mozdulását, hogy azt, mint még jelentéktelen kis szikrát a kis ujja hegyével elnyomhassa, amely ha figyelembe nem veszi, tovább terjed, hogy azután elemi erővel fellobbanó lángban törjön ki és veszedelmes katasztrófát idézzen elő.

Igen kritikus, mondhatnám a legkritikusabb megpróbáltatás érhet valamely kört akkor, ha tagjai közül egyet, kivált, ha az médiumi képességgel van megáldva, a dicsvágy, a hirvágy, a nagyravágyás, azaz: a kevélység démona megszállott. Ez a vétek kétféle alakban nyilatkozhatik meg: az egyiket spiritista-stréberségnek lehetne nevezni, ha tudniillik az egyén mindenáron szerepelni, érvényesülni akar és vezetőszerepre törekszik. Ujitásokat, javitásokat akar behozni. A fennálló dolgokat, melyek eddig beváltak, ki akarja küszöbölni s a maga fonák és tarthatatlan nézeteit akarja a körre ráerőszakolni. Az ilyen egyéniségek, dacára fitogtatott magaviseletüknek és frázisaiknak, üresfejüek szoktak lenni és dacára nyegle hősködéseiknek, gyáva emberek, kiket olyan kör, amelynek egy része öntudatos és a szent ügyön komolyan csüggő tagokból áll, könnyen lerázhat magáról, ámbár — amit az ember alig hinne — még az ilyen egyének is tudnak pártot alakitani. Láthatatlan rossz szellemek vegyülnek közbe és a láthatók, az emberek küzdik meg a harcot, amely majdnem kivétel nélkül a jó ügy győzelmével végződik, mert a kör szellemi vezetői vezetik a csatát s döntik el kimenetelét. Ahol pedig a küzdelem a támadók győzelmével végződik, ott a vereséget meg is érdemelték; mert a kör elemeinek összeállitása oly nyomoruságos volt, hogy más sorsra nem is volt érdemes.

A mi körünk a lefolyt három évtized alatt a most felsorolt megpróbáltatások közül egyiktől sem volt megkimélve, sőt még e kinövéseknek olyan válfajai is fordultak elő, amelyeket most mellőzök. Az ezekből eredt vérnélküli csaták győzelmét, — mely igaz, hogy jól elő volt készitve — egy áttörhetetlen falanx vivta ki, de egészben véve csak könnyebb összecsapások fordultak elő. Mert vezetőink bátoritva, buzditva állottak oldalunk mellett. A szavazatok megszámlálása mindig megsemmisitő, megszégyenitő vereség volt a pártütőkre. És amint a vezetők megmondották: »A lázitók az egyletből kiröpittettek«, de nem általunk. Oh nem! Nekünk egy ujjunkat sem kellett mozditanunk. A sors vaskeze végezte a dolgot helyettünk. E küzdelmek annyira megedzették ellenálló képességünket, hogy a későbbi küzdelmeket sokkal könnyebben állottuk ki. A mi egyetemes gyüléseinkről vezetett jegyzőkönyveink, melyek az egylet alakulásának és fejlődésének anyagát fogják szolgáltatni, számot fognak adni e krizisek lefolyásáról is.

De ezek a harcok csak előjátékai, előkészitői voltak a következőkben leirt harcnak, valamint ez viszont manőver-gyakor-

latnak tekinthető ama kilátásba helyezett nagy és nehéz harcra, amelyre egyletünket a szivós és engesztelhetetlen ellenség fogja kényszeriteni, amely nagy csatának ezek az apróbb csatározások csak előjátékaiul tekinthetők.

A most leirandó harcnak szereplő személye egy tiszta, foltnélküli jellem, a természet által testi és szellemi jó tulajdonságokkal, pazar bőkezüséggel megáldott fiatal ember, ki a természet bőkezüségéből nyert jeles testi előnyeit a testgyakorlat és sport különféle nemeivel edzette, lélek-szellemi adományait pedig iskolázás, képzés, nemes irányu könyvek olvasása, kiterjedt utazások által fejlesztette, fokozta. Szóval: egész ember volt külső megjelenésében éppugy, mint a társalgásban. Hivő, értelmes, ki szivvel-lélekkel egész az önfeláldozásig buzgón müködő tagja volt egyletünknek, mondhatnám gyöngye, ékessége Benjámin törzsének, kedvence minden egyleti tagnak.

De neki is volt egy nagy hibája, melyet rejtve táplált és saját kárára nagyra nevelt, amelyről nekünk egyikünknek sem volt még csak sejtelmünk sem, mert erősen begombolkozott, zárkózott kedélyü volt. Senkisem sejtett benne egy ujkori Ikaruszt, kinek a monda szerint az volt a büne, hogy mesterségesen készitett és viasszal összeragasztott szárnyakkal oly közel repült a naphoz, hogy szárnyait a nap leolvasztotta, ő maga pedig a később nevéről nevezett tengerbe hullott s belehalt. Ugy ő is, mint gyenge ember, oly magas fokra törekedett, amit földi ember el nem érhet, s ami a mi viszonyaink között merénylet a törvény ellen, elhagyása annak a törvényes utnak, amely számunkra a fokozatos fejlődés pályáján kijelöltetett. Az ő felfokozott vágyaiból származott törekvése hasonló volt az elsődök esetéhez, akik gyorsabban és magasabbra akartak emelkedni, mint ahogy Isten megengedte!

Ámbár ez a törekvés látszólag nemesnek és eszményinek mondható, de alapjában véve és psychológiai szempontból tekintve, nem egyéb szellemi eltévelyedésnél, amelynek, mint minden bukásnak, bázisa az önhittség és ennek fattyuhajtásai: a fennhéjázás és saját erejének tulbecsülése. Fő hibája mégis az volt, hogy az ő egész buzgólkodása, odaadása az egylet és ennek szent céljai szolgálatában nem *önzéstelenül, nem Isten iránti szeretetből történt,* hanem ugy tekintette ezt, mint lépcsőt a *maga* elé kitüzött magasabb szférának elérésére. Ezeket jegyezze meg mindenki jól magának: minden munka, amit az ember Isten szolgálatában végez, csak akkor nyeri el jutalmát, ha az ember abszolute semmi jutalomra nem gondol *és mindent csak Isten iránti szeretetből, csak* az Isten gyermekei, az ő testvérei iránti szeretetből tesz. Mert aki *önmaga* iránti szeretetből, jutalomra való kilátásból tesz valamit, az azt gondolja: *do, ut des:* adok, hogy te is adj: az ilyen ember kufárkodni akar Istennel, az ilyen aljas önző; már pedig önzőt az Isten nem használhat a maga szolgálatában.

De Isten irgalmas és hosszutürő; intései, figyelmeztetései, ta-

nitásai, mig csak a törvényes utra való visszatérités minden eszközét ki nem meritette, nem hiányzanak. Üléseinkben sokszor intéztetnek a tagokhoz intések, tanitások, anélkül, hogy magára a személyre egyenes utalás történnék. Magas vezetőink gyöngéd érzelmüek, kiméletesek, szeretetteljesek, óvakodnak attól, hogy valakit megszégyenitsenek. De azért az, akit ezek az intések illetnek, ezt megérzi. Hiszen ez a tapintatosság magukban az emberekben is a gyöngédségnek és szivjóságnak a jele. Olykor azonban többszöri intések, figyelmeztetések, sulyos vádak és szokatlan fenyegetések jöttek, amelyektől mindnyájan megdöbbentünk. Lopva mindenki körülnézett a körben, hogy kit illethetnek közülünk ezek a kemény kifakadások. Mindenki saját bensejét igyekezett jól átvizsgálni, hogy nem szunnyad-e benne valami hiba, amelyre a vezetők kemény dorgálásai vonatkoznak. Senkisem érezte magát találva közülünk. Az azonban, akit ezek illettek, nyugodt maradt, sztenografálta és letisztázta ezeket a kemény szavakat, anélkül, hogy ráhederitett volna, anélkül, hogy csak egy arcvonása is elárulta volna, hogy találva érzi magát.

Egy napon aztán ülésünk berekesztésével ezt a rendeletet kaptuk: »Adolf, Antal médium és Zs. holnap délután bizalmas zárt ülésen jőjjenek össze, közölni valónk van.« És akkor mindnyájunknak a szemei egyszerre felnyiltak. Most, amit előbb név nélkül mondottak, egyenesen magának a személynek mondották meg. Ekkor tudtuk meg, hogy ő a körön kivül médiumokat képez, akiket a maga számára használ fel s ezáltal az egylet számára alkotott törvényeknek keretéből kilép, hogy olyan dolgokra törekszik, melyek neki, sőt általában az embereknek elérhetetlenek, hogy amit az ember e hustestben elérhet, az: hogy a szó *igaz értelmében* »ember« legyen. *A föld a maga viszonyaiban, mivoltában és Isten által kitüzött rendeltetése szerint angyali lényeket el nem bir,* és éppen ez volt az, amire Zs. — erejét, eszközeit, feladatát félreismerve — önönmaga tulbecsülésével törekedni merészkedett.

De mindez már nem használt neki többé! Előbb csodált erős akarata, amely fölött bámulatosan tudott uralkodni, nyakassággá fajult, amely őt, a minden időben, minden felől leselkedő gonoszindulatu ellentétszellem karjaiba vetette. Ez a szellem legyezte hiuságát, hizelgett önhittségének és igérte, hogy vágyainak magaslatára fogja segiteni. Zs. voltaképpen nem volt gyakorló médium, de nagyon befolyásolható, a befolyások elfogadására igen alkalmas egyéniség. Az ellentétszellemek pedig, mint a kisértő a pusztában, azt igérték neki, hogy megostromolják számára az egeket; megpróbáltatásoknak vetették alá, valóságos mártirságokat kivántak tőle és ő ezeket mind megtette, miáltal ugy testileg, mint szellemileg elgyengült s ilymódon a tagadás szellemei könnyebben uralmuk alatt tarthatták. Ez az előbb világosfejü, éles megfigyelő képességü és kiváló szellemü ember a legalantasabb elemek lapdájává lett, ami mellett testi erőben is mindinkább alásülyedt.

Aggódó lélekkel. szomoru szivvel néztük mindnyájan, hogyan válik lassan-lassan a saját árnyékává. Mi szerettük őt és titokban áldozatokat hoztunk neki, de ugy, hogy azzal meg ne alázzuk, dacára annak, hogy miatta nagy küzdelmeket kellett kiállanunk, mert a tagadás vagy ellentét szelleme, amely mindig Isten törvénye ellen tör. Zs.-t is ostromkosnak használta a szellemtan és az egylet ellen. Általa akart a tagadás szelleme az egyletben lázadást támasztani és nyilt ülésben lázadásra hivta fel a tagokat az egylet szellemi vezetőinek iránya ellen s kivánta, hogy az ő intézkedéseinek engedelmeskedjenek. Azonban a tagok egyhanguan a szellemi vezetők irányát fogadták el.

Tehát az erőditmények bevehetetleneknek bizonyultak. A *hitnek* gránitoszlopai, a szeretetnek ezüst sodronyivei, melyek a bástyáknak faragott kockaköveit összekapcsolták, dacoltak a magában is meghasonlott, tehetetlen ellenség támadásaival.

Ez a küzdelem néhány éven át tartott. Ennek egyes részleteit vázolni, célomtól messze eltéritene, csupán a befejezést közlöm itt. A tagadás gonosz szelleme nem ismer könyörületet, sem kiméletet, fölhasználja eszközeit s hiven követi maximáját: a »cél szentesiti az eszközöket« s ezt kihasználja könyörtelen módon a kimerülésig. Itt is ugy történt. A szegény áldozat testileg ki lévén merülve, egy ránehezedett betegséggel szemben nem volt képes elég ellenállást kifejteni: összeroskadt alatta. Gyászolva állottuk körül a koporsót, amely egy szeretett testvérnek porhüvelyét takarta, kinek sikeres, üdvös müködéséhez egykor nagy reményeket füztünk.

Valószinü, hogy életének utolsó szakában valami gyenge világosság hajnala kezdett előtte derengeni s az általa választott hamis utat megvilágitani és alattomos tanácsadóját vele megismertetni. Mindenesetre azt a reményt tápláljuk, hogy ha ott tul megnyerte a teljes ismeretet, intelligenciájának és Istenbe vetett hitének nagy tőkéjével uj életre ébred, melyben megtisztult akaraterejét Istennek és az ő törvényeinek szolgálatára fogja szentelni és az isteni kegyelem uj alkalmat fog neki nyujtani, hogy magát próbára tegye s egész lelki és szellemi erejét a földön érvényesithesse.

Az én 30 éves spiritista multamnak rögös utain a rágalmazás, guny és gyalázás minden nemével találkoztam, sőt lelki betegséggel is gyanusittattam, de mindezeket egykedvüen türtem abban a tudatban, hogy ezeket az emberiségnek — habár csak a későbbi nemzedéknek is — javára, Isten szolgálatában teszem. De ennél sokkal több fájdalmat okoztak nekem azok a szakadások és civódások, melyeket a médiumok sértett hiusága s más gyengeségei idéztek elő az egylet tagjai között. Az ilyen események nem engedik meg az üdvös, sikeres müködést és erős kéz, valamint körültekintő, céltudatos, de szeretettel párosult bánásmód kivántatik ahhoz, hogy az ilyen kör a fejetlenségtől, vagy éppen a szétrobbanástól megóvassék; mert az ilynemü ellentétes szellemü hajlamok a tagok részéről a hasonló alacsony szellemek-

nek egész seregét vonják magukhoz, kik mint a dögkeselyük a csatamezőkön, mindig kéznél vannak, hogy az elégületlenség és harc áldozataiból a maguk részét kivehessék.

Igaz, hogy minden ember ki van téve az alacsony szellemek támadásainak, de mégis mindenekelőtt a médiumok. Először azért, mert könnyebben befolyásolhatók, s mert a médium ártalmatlanná tétele által az egész kör érintve van, működése megbénittatik. Hisz a csatában a katona is inkább tisztet vesz célba, mint közkatonát, mert ebben többet árthat az ellenfélnek.

Ezért a médiumnak kétszeresen kell magára ügyelnie és szüntelenül eszében kell tartania, hogy ellenségtől van körülvéve. A veszély annál nagyobb, minél kevésbé sejti az ember. Ha az ember nem adja át magát gondatlanul, hanem érzelmeinek, gondolatainak minden mozzanatát ellenőrzi, hogy valósággal *tőle* származnak-e s ha azt találná, hogy nem tőle származik, állást foglal velük szemben, erélyesen megtámadja és elfojtja azokat, akkor már a veszély félig el van háritva. És ha ez többször sikerül a médiumnak, vagyis ha a tagadás szelleme látja, hogy ehhez hozzá nem férhet, nem vesztegeti vele tovább idejét és erejét és elhagyja örökre.

Felhozhatná valaki azt az ellenvetést, hogy vajjon bölcseség, igazságosság és szeretet-e az az Istentől, hogy az embert ilyen lények részéről eredhető veszedelmeknek teszi ki, amiket nem láthat. Ilymódon az ember, különösen pedig a médium minden fedezet nélkül céltáblául van kiszolgáltatva az alacsony szellemek gonosz szándékainak.

Nem, szeretett testvéreim, Isten mindig megfoghatatlan bölcseségü, igazságos és szeretetteljes; nem engedi meg, hogy kárörvendő, alacsony szellemek tetszésük szerint bárkit is áldozatul kiszemelhessenek. Az ő teremtett világában önkénynek helye nincsen, mert itt örök, változhatatlan, bölcs törvények uralkodnak. A gonosz elemek ez isteni törvények által korlátok közé szorittatnak, melyeket soha át nem hághatnak. Már pedig ahol a törvény kötelességeket kiván, ott jogokat is ád, és a tagadás szelleme, amely szintén Istenből származott, Akitől eltévelyedett és Akihez ismét vissza kell térnie, éppen ugy örül a neki nyujtott s meg nem csorbitott jognak, mint a törvényhez hünmaradt szellem s ez a törvény *a hasonlók egymáshoz való vonzódásának és a szellem szabadakaratának törvénye.*

Akiben kevélység, önhittség, fennhéjázás, beteges ambició nincsen, az ellen az összes kevély, önhitt, fennhéjázó, hir- és dicsvágyó szellemek együttvéve sem tehetnek semmit. Minden szellem a maga fluidkörében magával viszi összes javait, egész fegyvertárát, puzdráját és nyilvesszőjét a védelemre és támadásra. Mindazt, amit fejlődése alatt szerzett és mindent, ami fenntartására és előhaladására szükséges. Az ő fluidköre egyszersmind vállbojtja is, amely rangfokozatát, hatalmi körét, megfutott pályáját s a legközelebbi szférában elérhető várományait mutatja. A törvény iránt hü tiszta szellem, vagy ember megtalálja fluid-

jában azt a páncélt, amelyet semmi rossz elem át nem törhet; nyilai lepattognak róla... *Ez egyetemes törvény.*

De ha valamely embert, mondjuk médiumot hiuság, dicsvágy, durva önzés, vagy éppen kevélység tart megszállva, akkor a *hasonló* lelki fogyatkozásokban leledző szellemeknek *törvény* szerint ajtót és kaput nyit és kiállitja nekik a szabad belépti jegyet, ha a benne szunnyadó gyengeségeket az alacsony szellem csábitása által *felkelteni engedi* és neki engedelmeskedik, ahelyett hogy *hitben* és *szeretetben* erőt és támaszt keresne a csábitások ellen és *erre* védszellemének, mint fölötte felsőbbségi jogokkal biró védnöknek és szövetségesnek segedelmét kérné.

A népszellem naiv gondolkodásának mindig van valami magva, habár tarka ruhába van is bujtatva. A gyermekded néphit regéli, hogy ha egy ember lelkét az ördögnek igéri, az mindig egy csomó ceremóniával megy véghez. Olyan ördög, amilyet a néphit teremtett, t. i. Istennel ellentétes uralkodó természetesen nincsen. De van miriád bukott, sötét, rossz szellem, egykori embereknek lelkei, kik örülnek, ha egy embert a jó utról letéríthetnek és a maguk alacsony szinvonalára lesülyeszthetnek. Ha ennélfogva valamely ember az ilyen szellemnek engedelmeskedik, ezzel hallgatólag a rossz szellem elveit vallja a magáénak és ezáltal annak bizonyos uralmat enged maga felett. És midőn magát annak hálójába mindinkább belebonyolitja, értelme, itélete elhomályosul és a rossz igazgatja és parancsol neki mint ura; egyszóval az uralmat *önmaga fölött* elveszti, azt a gonosznak átengedi, miáltal védőszellemét megtagadja.

Ily esetben a védszellem mély szomoruságba merülve befedi arcát; védencének szabad akaratát megkötnie nem szabad, aki magát tőle önként elszakitotta és a gonosz szellemhez fordult; neki nem szabad a rossz szellem jogkörébe sem benyulnia, ebben gátolja a törvény és várnia kell védencének hivását, amikor a megtéresre való elhatározás benne megmozdul. De még ekkor sem szabad az ő tulnyomó erejével a rossz szellemet elkergetnie, hanem csak erőfluidum átvezetésével, bátoritó szavakkal és intésekkel védencének erejét acéloznia, bátorságát növelnie. Mert *harcolnia magának az embernek kell,* mert csak azt mondhatja tulajdonának, amit kiküzd magának; ezt azután az egész örökéleten keresztül megtartja, ezt semminemü hatalom tőle el nem veheti.

HFM Könyvtár
20250929

1962 III. 14

HFM Könyvtár
20250929

HFM Könyvtár
20250929